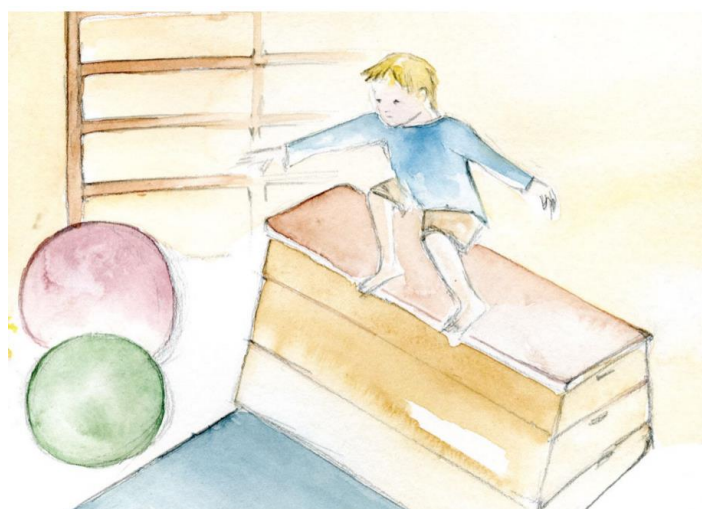

UVIC

UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL
DE CATALUNYA

TESI DOCTORAL

La Intervenció Psicomotriu Educativa
per a la construcció d'un vicle d'aferrament segur i
l'adaptació escolar

Presentada per: Ana Valls Arnau
Dirigida pel: Dr. José Ramón Lago Martínez
Departament de Ciències de l'Activitat Física i l'Esport
Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes
Universitat de Vic (UVic)
Vic, 27 d'Octubre del 2020

*A la meva mare i al meu pare, que
malauradament ja no hi és però sempre
serà etern, per haver-me transmès la
importància dels valors i l'estudi.*

*A dues petites joies que s'han fet grans
en aquest recorregut, la Paula i la Gina.*

Al Miquel pel seu acompanyament.

AGRAÏMENTS

A través d'aquesta recerca vull expressar el meu agraïment a aquelles persones que m'han possibilitat un llarg recorregut de creixement personal a través del temps. Algunes les continuo trobant en diferents espais: congressos, reunions, trobades informals... d'altres malauradament ja no hi són i les mantinc en el record.

El meu interès en Psicomotricitat es va iniciar als vint anys mentre realitzava els estudis de Mestre d'Educació Especial, la Montse Costa em va transmetre la passió per aquesta disciplina i em va donar l'oportunitat durant llarg temps de participar en l'organització d'un Màster de Psicomotricitat a la Universitat de Barcelona. Allà vaig tenir l'oportunitat de conèixer diferents persones vinculades amb aquest àmbit com Vitor da Fonseca, Utte Strub, Concha Menéndez...

Al finalitzar els estudis de mestra, vaig realitzar un curs d'hivern a l'Escola d'Expressió i Psicomotricitat. En aquell espai vaig conèixer la gran part de formadors i formadores, companys i companyes amb els que he compartit tants i tants moments entranyables i de reflexió.

Amb el Josep Rota, la Katty Homar i la Grazia Cenerini vaig realitzar un ampli recorregut formatiu juntament amb els meus companys com la Remei Calbet, el Tomàs Sadurní, el Guillermo Gorostiza, la Montse Rizo, el Vicenç Arnaiz, la Rosa Farrús, el José Angel Rodríguez...

I amb aquest desig de sumar esforços per aquesta professió, vull mostrar el meu agraïment a totes aquelles persones que han lluitat i ho continuen fent per tal de que algun dia la Psicomotricitat tingui el lloc de reconeixement que es mereix.

L'any 1991 vàrem crear l'Associació Professional de Psicomotricistes a Barcelona amb la Núria Franch, la Remei Calbet, la Iolanda Vives, el Ricardo Acebo, el Cèsar Comas.... El nostre interès era crear un espai de trobada entre els Psicomotricistes i treballar per tal de que la Psicomotricitat tingués visibilitat dins el món educatiu, reeducatiu i terapèutic.

L'any 1996 amb el Josep Rota, la Marta Rabadán, l'Olga Vicente, la Sara Manchado, el Josep Rota, el Jaume Esteve i en Manel Llecha vàrem crear la revista "Entre líneas" amb un intent de fer difusió de la pràctica, que els Psicomotricistes posessin per escrit les seves experiències i les poguessin compartir.

L'any 1998 a Tenerife amb l'impuls del Pedro Pablo Berruezo es crea la FAPEE, amb ella tinc l'oportunitat de compartir moments d'intercanvi i reflexió plens de riquesa amb el mateix Pedro Pablo, Estrella Masabeu, Alfonso Lázaro, Carmen Pascual, Alba Fernández, Ana Morales, Joaquim Serrabona, Dolors Cañabate, Cori Camps, Isabel, Olga Piazuelo...

I comencem a organitzar diferents Congressos a fi de donar a conèixer la Psicomotricitat amb professionals de diferents àmbits que col·laboren amb nosaltres, Francisco Mora, Daniel Calmels, David Bueno, Miguel Llorca, Bernard Aucouturier, Giuseppe Benincasa...

També voldria expressar el meu agraïment als infants, mestres i famílies de les diferents escoles que m'han donat l'oportunitat d'aprendre junt amb ells: l'escola del Port, l'escola Cavall Bernat, l'escola Sant Lluís Gonçaga, l'escola Tagamanent, l'escola Andersen i l'IES Manuel Blancafort. Especialment al Manel, la Maribel, el Josep Ramón, el Pablo, l'Andri, la Mariàngels i la Pilar.

Vull agrair també als alumnes i professors de la UB, UAB, UVIC, URLL i la Universitat Finis Terrae de Xile el fet de que m'hagin donat l'oportunitat de transmetre els meus coneixements i amb les seves preguntes ajudar-me a reflexionar, profunditzar i avançar en la pràctica. Gràcies a la Montse Antón, Lurdes Martínez, el Javier Sanhueza, la Karin Haddad, el , Gil Pla i als meus companys de Departament i a l'equip de mestres d'Educació Infantil i Primària de la UVic.

Tanmateix, i en referència al treball en Teràpia, vull agrair a infants i famílies l'oportunitat que m'han donat d'aprendre junts.

Als meus amics i amigues i la meva família per la gran paciència que ha suposat aquest llarg recorregut.

Vull mostrar el meu agraïment a la Caterina Roca per ajudar-me a il·lustrar aquesta recerca amb una imatge que representa simbòlicament una seqüència d' Intervenció Psicomotriu.

I per últim, vull agrair al José Ramón el seu acompanyament, el seu sosteniment i el fet d'haver-me donat la possibilitat de seguir aprenent en aquesta recerca que just en aquest moment actual que estem vivint es resignifica i demana de buscar noves fórmules per escurçar distàncies, de donar seguretat i confiança, de mantenir una proximitat amb els infants a pesar de la distància.

ÍNDEX

AGRAÏMENTS

1.- INTRODUCCIÓ	1
2.- JUSTIFICACIÓ	3
3.- MARC TEÒRIC	6
• 3.1.- El vincle en els processos d'adaptació	6
3.1.1 Concepte de vincle d'aferrament	6
3.1.2 Orígens, història i desenvolupament del concepte d'aferrament	7
3.1.3 El sentiment de seguretat i confiança	15
3.1.4 Condicions que afavoreixen la construcció del vincle d'aferrament	16
3.1.5 Efectes de les dificultats en l'aferrament.....	17
• 3.2.- Aferrament i adaptació escolar.....	20
3.2.1 Adaptació escolar: factors emocionals i socials.....	20
3.2.2 La funció de sosteniment.....	24
• 3.3.- La Intervenció Psicomotriu com estratègia educativa.....	25
3.3.1 Concepte de Psicomotricitat	25
3.3.2 La sessió de Psicomotricitat. Aspectes metodològics	28
3.3.3 Elements estructurals de la Intervenció Psicomotriu	29
3.3.4 La funció del Psicomotricista	32
• 3.4.- La Intervenció Psicomotriu i la construcció d'un vincle d'aferrament segur per a la millora de l'adaptació escolar.....	39
4.- OBJECTIUS I HIPÒTESIS DE LA RECERCA	43
5.- METODOLOGIA DE LA RECERCA	45
• 5.1.- Metodologia qualitativa, anàlisi de casos i avaluació responent com estratègia d'Investigació en Intervenció Psicomotriu.	45
5.1.1 L'estudi de casos des de la perspectiva qualitativa	47
5.1.2 L'avaluació responent.....	48
• 5.2.- Fases de la recerca.....	50
• 5.3.- Mostra. Selecció de casos. Criteris de selecció.....	52
• 5.4.- Instruments per a la recerca.....	56
5.4.1 Definició dels instruments i anàlisi.....	56
5.4.2 Observació i anàlisi de la Intervenció Psicomotriu.....	58
• 5.5.- Criteris per l'anàlisi de la seguretat i la confiança a través dels instruments i la Intervenció Psicomotriu.....	60
5.5.1 Criteris per l'anàlisi de la Coherència Teòrica, Lògica i Empírica del Programa d'Intervenció Psicomotriu.....	60
5.5.2 Dimensions i indicadors.....	64
5.5.3 Criteris d'anàlisi en referència als instruments.....	76
5.5.4 Identificació i anàlisi de l'estructura de les sessions en 4 moments: ritual d'entrada, circuit, joc lliure i tornada a la calma.....	88
5.5.5 Identificació i anàlisi de les actituds d'acompanyament i sosteniment del Psicomotricista.....	92
• 5.6.- Coherència teòrica i lògica. Procés de triangulació i	

validació del Programa d'Intervenció Psicomotriu	94
6.- RESULTATS	98
• 6.1.- Introducció	98
• 6.2.- Objectiu 1: Identificar mitjançant diferents instruments la presència d'indicadors de seguretat i confiança en els infants considerats amb dificultats d'adaptació.....	100
6.2.1 En la prova projectiva gràfica H.T.P es pot observar la presència d'indicadors de seguretat i confiança en les diferents dimensions coherent amb les observacions d'Intervenció Psicomotriu.....	100
6.2.2 En les respostes als qüestionaris SDQ es pot observar la presència d'indicadors de seguretat i confiança en les diferents dimensions coherent amb les observacions d'Intervenció Psicomotriu.....	117
6.2.3 En les respostes de les entrevistes a les mestres es pot observar la presència d'indicadors de seguretat i confiança en les diferents dimensions coherent amb les observacions d'Intervenció Psicomotriu.....	140
6.2.4 L'observació de la relació que l'infant estableix amb diferents dimensions i indicadors: espai, temps, relació amb l'adult, rol dins el grup, actitud, relació amb els companys, tipus de relació i els mitjans per relacionar-se a través de les diferents sessions possibilita identificar aspectes relacionats amb la seguretat i confiança	163
6.2.5 Valoracions en relació a la univocitat, pertinència i importància dels indicadors referida a la millora de la seguretat i la confiança dels infants en les sessions de Psicomotricitat	195
• 6.3.- Objectiu 2: Recollir i analitzar com l'estructura de la sessió de Psicomotricitat i la Intervenció del Psicomotricista incideixen en la seguretat i confiança.....	198
6.3.1 Es pot identificar una estructura de sessió de Psicomotricitat amb 4 moments: ritual d'entrada, circuit, joc lliure i tornada a la calma que possibilita generar unes condicions de seguretat i confiança	198
6.3.2 Cada un dels 4 moments: ritual d'entrada, circuit, joc lliure i tornada a la calma possibiliten generar unes condicions de seguretat i confiança	213
6.3.3 Es pot identificar un sistema d'actituds d'acompanyament i sosteniment que promou la seguretat i confiança.....	226
6.3.4 Valoracions de la univocitat, pertinència i importància dels indicadors en relació a l'estructura de les sessions, la funció del Psicomotricista i la participació en les sessions.....	235
• 6.4.- Objectiu 3: Analitzar la relació entre les intervencions del Psicomotricista i el desenvolupament de la seguretat i la confiança dels infants.....	241
6.4.1 Es pot observar que a mesura que es produeix un increment en la seguretat i confiança dels alumnes considerats	

amb dificultats d'adaptació, disminueixen les intervencions del Psicomotricista.....	241
6.4.2 A mesura que avança el Programa d'Intervenció Psicomotriu i es produeix un increment de la seguretat i la confiança s'observen canvis en la participació en els alumnes considerats amb dificultats d'adaptació.....	264
6.4.3 Valoracions de la univocitat, pertinència i importància dels indicadors en relació a la participació en les sessions.....	267
7.- DISCUSSIÓ.....	270
• 7.1.- Objectiu 1: Identificar mitjançant diferents instruments la presència d'indicadors de seguretat i confiança en els infants considerats amb dificultats d'adaptació.....	270
• 7.2.- Objectiu 2: Recollir i analitzar com l'estructura de la sessió de Psicomotricitat i la intervenció del Psicomotricista incideixen en la seguretat i confiança	286
• 7.3.- Objectiu 3: Analitzar la relació entre les intervencions del Psicomotricista i el desenvolupament de la seguretat i la confiança dels infants.....	293
8.- CONCLUSIONS	299
9.- APORTACIONS, LIMITACIONS DE LA RECERCA I FUTURES LÍNIES D'INVESTIGACIÓ.....	303
10.- CONSIDERACIONS ÈTIQUES.....	304
11.- REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES.....	305
ANNEXOS.....	313
• Annex 1 en relació a l'apartat de Metodologia.....	315
• Annex 2 en relació a l'apartat de Resultats.....	376

ÍNDEX DE TAULES I GRÀFICS

ÍNDEX DE TAULES

Taules referents al Marc Teòric

- Taula 3.1 Aferrament, emoció i regulació emocional (Garrido Rojas, 2006) 19
- Taula 3.2 Dominis de la Intel·ligència emocional i competències associades (Goleman, Boyatzis i McKee, 2002).....22

Taules referents a la Metodologia

- Taula 5.1 Característiques de l'avaluació qualitativa (J. G. Fonseca, 2007) 46
- Taula 5.2 Avaluació responent (Stake).....49
- Taula 5.3 Dades dels infants escollits 53
- Taula 5.4 Aspectes presents en aquests infants que dificulten la seva adaptació 55
- Taula 5.5 Relació entre les dimensions i la seguretat i confiança.....72
- Taula 5.6 Pauta d'anàlisi d'un Programa d'Intervenció Psicomotriu.....74
- Taula 5.7 Interpretació de l'H.T.P segons Hammer 77
- Taula 5.8 Anàlisi de contingut de l'H.T.P..... 78
- Taula 5.9 Relació entre les dimensions i la seguretat i la confiança 80
- Taula 5.10 Correspondència entre ítems del SDQ i les dimensions objecte d'estudi 83
- Taula 5.11 Entrevista inicial i final a la mestra..... 85
- Taula 5.12 Fitxa d'observació 87
- Taula 5.13 Graella que identifica una estructura de sessió amb 4 moments.....89
- Taula 5.14 Graella referent a l'estructura de les sessions 91
- Taula 5.15 Permanència de les actituds del Psicomotricista a través de les sessions..... 93

Taules referents als Resultats

- Taula 6.1a. Criteris que defineixen el Ritual d'entrada.....199
- Taula 6.1b. Criteris que defineixen el Circuit.....200
- Taula 6.1c. Criteris que defineixen el Joc Lliure.....201
- Taula 6.1d. Criteris que defineixen la Tornada a la Calma.....202
- Taula 6.2a. Indicadors del Ritual d'entrada que contribueixen a un increment de la seguretat i la confiança 214
- Taula 6.2b. Indicadors del Circuit que contribueixen a un increment de la seguretat i la confiança 217
- Taula 6.2c. Indicadors del Joc Lliure que contribueixen a un increment

- de la seguretat i la confiança..... 220
- Taula 6.2d. Indicadors de la Tornada a la calma que contribueixen a un increment de la seguretat i la confiança 223

Taules referents als Annexos

Annex 1 en relació a l'apartat de Metodologia

- Taula 1 Coherència Teòrica entre els marcs teòrics de la Psicologia del Desenvolupament i Evolutiva i la Intervenció Psicomotriu.....356
- Taula 2 Coherència Lògica.....363
- Taula 3 Coherència Empírica.....365
- Taula 3a. Estructura de la sessió.....366
- Taula 3b. Funció del Psicomotricista.....366
- Taula 3c. Coherència Empírica referida a la millora de la seguretat i la confiança en les sessions de Psicomotricitat.....367
- Taula 3d. Coherència empírica per valorar l'ajust personal i l'adaptació social a través de la participació en les sessions.....372
- Taula 4 Validació Teòrica.....374
- Taula 5 Validació Lògica.....375

Annex 2 en relació a l'apartat de Resultats

- Taula 1 Resultats obtinguts en els diferents instruments en el Cas 1, 2 i 3.....377
- Taula 2a. Coherència Empírica referida a l'estructura de les sessions...382
- Taula 2b. Coherència Empírica referida a la funció del Psicomotricista..383
- Taula 2c. Coherència Empírica referida a la univocitat, pertinència i importància dels indicadors dels indicadors.....384
- Taula 2d. Coherència Empírica referida a la participació en les sessions.....397
- Taula 2e. Coherència Empírica referida a la millora de la seguretat i confiança en l'infant en les sessions de Psicomotricitat.....400

ÍNDIX DE GRÀFICS

Gràfics referents a la Metodologia

Gràfic 5.1: Coherència Teòrica: percentatge de valoracions de la univocitat, pertinència i importància dels indicadors.....	95
Gràfic 5.2: Coherència Lògica dels indicadors.....	97

Gràfics referents als Resultats

OBJECTIU 1

- H.T.P: CAS 1

Gràfic 6.1: Dimensió 1 relació amb l'espai	101
Gràfic 6.2: Dimensió 2 relació amb el temps	102
Gràfic 6.3: Dimensió 3 relació amb l'adult	103
Gràfic 6.4: Dimensió 5 actitud	104
Gràfic 6.5: Dimensió 7 tipus de relació	105
Gràfic 6.6: Dimensió 8 mitjans per relacionar-se	105

- H.T.P: CAS 2

Gràfic 6.7: Dimensió 1 relació amb l'espai	106
Gràfic 6.8: Dimensió 2 relació amb el temps	107
Gràfic 6.9: Dimensió 3 relació amb l'adult	108
Gràfic 6.10: Dimensió 5 actitud	109
Gràfic 6.11: Dimensió 7 tipus de relació	110
Gràfic 6.12: Dimensió 8 mitjans per relacionar-se	110

- H.T.P: CAS 3

Gràfic 6.13: Dimensió 1 relació amb l'espai	111
Gràfic 6.14: Dimensió 2 relació amb el temps	112
Gràfic 6.15: Dimensió 3 relació amb l'adult	113
Gràfic 6.16: Dimensió 5 actitud	114
Gràfic 6.17: Dimensió 7 tipus de relació	115
Gràfic 6.18: Dimensió 8 mitjans per relacionar-se	115

- SDQ: CAS 1

Gràfic 6.19: Dimensió 2 relació amb el temps	118
Gràfic 6.20: Dimensió 3 relació amb l'adult	119
Gràfic 6.21: Dimensió 5 actitud	120
Gràfic 6.22: Dimensió 6 relació amb els companys	121
Gràfic 6.23: Dimensió 7 tipus de relació	121
Gràfic 6.24: Dimensió 8 mitjans per relacionar-se	122

- SDQ: CAS 2

Gràfic 6.25: Dimensió 2 relació amb el temps	125
Gràfic 6.26: Dimensió 3 relació amb l'adult	126
Gràfic 6.27: Dimensió 5 actitud	127
Gràfic 6.28: Dimensió 6 relació amb els companys	128
Gràfic 6.29: Dimensió 7 tipus de relació	129
Gràfic 6.30: Dimensió 8 mitjans per relacionar-se	129

• SDQ: CAS 3	
Gràfic 6.31: Dimensió 2 relació amb el temps	132
Gràfic 6.32: Dimensió 3 relació amb l'adult	133
Gràfic 6.33: Dimensió 5 actitud	134
Gràfic 6.34: Dimensió 6 relació amb els companys	135
Gràfic 6.35: Dimensió 7 tipus de relació	136
Gràfic 6.36: Dimensió 8 mitjans per relacionar-se	136
• ENTREVISTES A LES MESTRES: CAS 1	
Gràfic 6.37: Dimensió 1 relació amb l'espai	141
Gràfic 6.38: Dimensió 2 relació amb el temps	142
Gràfic 6.39: Dimensió 3 relació amb l'adult	143
Gràfic 6.40: Dimensió 4 rol dins el grup.....	144
Gràfic 6.41: Dimensió 5 actitud	145
Gràfic 6.42: Dimensió 6 relació amb els companys	146
Gràfic 6.43: Dimensió 7 tipus de relació	146
Gràfic 6.44: Dimensió 8 mitjans per relacionar-se	147
• ENTREVISTES A LES MESTRES: CAS 2	
Gràfic 6.45: Dimensió 1 relació amb l'espai	148
Gràfic 6.46: Dimensió 2 relació amb el temps	149
Gràfic 6.47: Dimensió 3 relació amb l'adult	150
Gràfic 6.48: Dimensió 4 rol dins el grup.....	151
Gràfic 6.49: Dimensió 5 actitud	152
Gràfic 6.50: Dimensió 6 relació amb els companys	153
Gràfic 6.51: Dimensió 7 tipus de relació	153
Gràfic 6.52: Dimensió 8 mitjans per relacionar-se	154
• ENTREVISTES A LES MESTRES: CAS 3	
Gràfic 6.53: Dimensió 1 relació amb l'espai	155
Gràfic 6.54: Dimensió 2 relació amb el temps	156
Gràfic 6.55: Dimensió 3 relació amb l'adult	157
Gràfic 6.56: Dimensió 4 rol dins el grup.....	158
Gràfic 6.57: Dimensió 5 actitud	159
Gràfic 6.58: Dimensió 6 relació amb els companys	160
Gràfic 6.59: Dimensió 7 tipus de relació	160
Gràfic 6.60: Dimensió 8 mitjans per relacionar-se	161
• OBSERVACIONS: CAS 1	
Gràfic 6.61: Dimensió 1 relació amb l'espai	164
Gràfic 6.62: Dimensió 2 relació amb el temps	165
Gràfic 6.63: Dimensió 3 relació amb l'adult	167
Gràfic 6.64: Dimensió 4 rol dins el grup.....	168
Gràfic 6.65: Dimensió 5 actitud	169
Gràfic 6.66: Dimensió 6 relació amb els companys	171
Gràfic 6.67: Dimensió 7 tipus de relació	172
Gràfic 6.68: Dimensió 8 mitjans per relacionar-se	173
• OBSERVACIONS: CAS 2	
Gràfic 6.69: Dimensió 1 relació amb l'espai	175
Gràfic 6.70: Dimensió 2 relació amb el temps	176
Gràfic 6.71: Dimensió 3 relació amb l'adult	177

Gràfic 6.72: Dimensió 4 rol dins el grup.....	178
Gràfic 6.73: Dimensió 5 actitud	180
Gràfic 6.74: Dimensió 6 relació amb els companys	181
Gràfic 6.75: Dimensió 7 tipus de relació	182
Gràfic 6.76: Dimensió 8 mitjans per relacionar-se	183
• OBSERVACIONS: CAS 3	
Gràfic 6.77: Dimensió 1 relació amb l'espai	185
Gràfic 6.78: Dimensió 2 relació amb el temps	186
Gràfic 6.79: Dimensió 3 relació amb l'adult	187
Gràfic 6.80: Dimensió 4 rol dins el grup.....	188
Gràfic 6.81: Dimensió 5 actitud	190
Gràfic 6.82: Dimensió 6 relació amb els companys	191
Gràfic 6.83: Dimensió 7 tipus de relació	192
Gràfic 6.84: Dimensió 8 mitjans per relacionar-se	193

OBJECTIU 1

Gràfic 6.85: Coherència Empírica: percentatge de valoracions de la univocitat, pertinència i importància dels indicadors.....	196
---	-----

OBJECTIU 2

CAS 1

Gràfic 6.86: Permanència de l'estructura de les sessions motiu d'estudi.....	203
--	-----

CAS 2

Gràfic 6.87: Permanència de l'estructura de les sessions motiu d'estudi.....	206
--	-----

CAS 3

Gràfic 6.88: Permanència de l'estructura de les sessions motiu d'estudi.....	209
--	-----

CAS 1

Gràfic 6.89: Presència de les actituds de l'adult a través de les sessions	227
---	-----

CAS 2

Gràfic 6.90: Presència de les actituds de l'adult a través de les sessions	230
---	-----

CAS 3

Gràfic 6.91: Presència de les actituds de l'adult a través de les sessions	232
---	-----

Gràfic 6.92: Coherència Empírica: percentatge de valoracions de la univocitat, pertinència i importància dels indicadors.....	236
---	-----

Gràfic 6.93: Coherència Empírica: percentatge de valoracions de la univocitat, pertinència i importància dels indicadors.....	239
---	-----

OBJECTIU 3

CAS 1

Gràfic 6.94 a) i b): Dimensió 3 relació amb l'adult/Ritual d'entrada/Actituds...	242
--	-----

Gràfic 6.95 a) i b): Dimensió 3 relació amb l'adult/Circuit/Actituds.....	243
---	-----

Gràfic 6.96 a) i b): Dimensió 6 relació amb els companys/Joc Lliure/Actituds	245
--	-----

Gràfic 6.97 a) i b): Dimensió 2 relació amb el temps/Tornada a la calma/ Actituds	246
--	-----

Gràfic 6.98 a) i b): Dimensió 5 Actitud/Ritual d'entrada i Joc Lliure/Actituds.....	247
--	-----

CAS 2

Gràfic 6.99 a) i b): Dimensió 3 relació amb l'adult/Ritual d'entrada/Actituds...	249
Gràfic 6.100 a) i b): Dimensió 3 relació amb l'adult/Circuit/Actituds.....	251
Gràfic 6.101 a) i b): Dimensió 6 relació amb els companys/JocLliure/Actituds.....	253
Gràfic 6.102 a) i b): Dimensió 2 relació amb el temps/Tornada a la calma/ Actituds.....	254
Gràfic 6.103 a) i b): Dimensió 5 actitud/Circuit i Joc Lliure/Actituds.....	255

CAS 3

Gràfic 6.104 a) i b): Dimensió 3 relació amb l'adult/Ritual d'entrada/Actituds.....	257
Gràfic 6.105 a) i b): Dimensió 3 relació amb l'adult/Circuit/Actituds.....	258
Gràfic 6.106 a) i b): Dimensió 6 relació amb els companys/JocLliure/Actituds.....	260
Gràfic 6.107 a) i b): Dimensió 2 relació amb el temps/Tornada a la calma/ Actituds.....	261
Gràfic 6.108 a) i b): Dimensió 5 actitud/Ritual d'entrada i Joc Lliure/Actituds.	262

Gràfic 6.109: Coherència Empírica: referida a la participació en les sessions.	264
Gràfic 6.110: Coherència Empírica: referida a la participació en les sessions.	265
Gràfic 6.111: Coherència Empírica: referida a la participació en les sessions.	266
Gràfic 6.112: Coherència Empírica: percentatge de valoracions de la univocitat, pertinència i importància dels indicadors.....	268

1.- INTRODUCCIÓ

Aquesta recerca, d'una banda, neix amb l'intent de donar recolzament a la Psicomotricitat per tal de que algun dia que espero sigui pròxim tingui el reconeixement que es mereix com a disciplina de coneixement. I, d'una altra, amb l'objectiu de posar de manifest com la Psicomotricitat és una estratègia d'Intervenció Educativa que ajuda eficaçment a aquells alumnes que presenten dificultats d'adaptació escolar.

Forma part del meu interès posar en evidència la importància d'observar i escoltar als infants des d' una perspectiva àmplia, tant pel que fa a la comprensió, com pel que fa a la confiança en ells, en les seves possibilitats.

Intento defugir, per tant, de termes actuals com hiperactivitat, dificultats atencional... posant de manifest la importància de que aquells aspectes emocionals que interfereixen en el desenvolupament i sovint tapen les capacitats, per fortuna es deixin veure en el moviment, l'expressivitat i possibilitin que els infants no realitzin un recorregut en solitari, mentre hi hagi un adult disposat a no deixar sol, a acompanyar, a anar una mica més enllà, a construir un vincle amb els infants i cercar estratègies personalitzades per tal de puguin trobar una certa calma, un benestar personal i un creixement emocional i social que els hi possibiliti establir relacions positives i aprendre.

Aquesta investigació està basada en una experiència pràctica, realitzada a una escola de Vic amb tres grups classe de cinc anys , en el marc de l'Educació Infantil. Forma part d'un projecte de transferència de coneixement que parteix de la Universitat de Vic i va ser iniciat per Núria Franch, des de l'assignatura de Desenvolupament Psicomotor. Els dos professors que l'impartíem, en Gil Pla i jo, anàvem a l'escola juntament amb els alumnes de la Universitat en dos semestres diferents per tal de realitzar la part pràctica amb una experiència d'observació dels infants i una petita part de participació. El que s'ha portat a terme és un seguiment durant un curs escolar de tres infants amb dificultats d'adaptació a l'aula, centrant-me principalment en la primera part del curs que és en el moment en el qual vaig portar a terme la Intervenció Psicomotriu.

A través d'aquest estudi, l'objectiu prioritari és comprovar com la Intervenció Psicomotriu genera les condicions necessàries perquè es pugui construir un vincle d'aferrament segur. Tant pel que fa a les condicions estructurals existents en una sessió, com per les actituds que es posen en joc i la intervenció que es porta a terme.

Tots aquests ingredients, considero poden ajudar a que l'infant adquireixi una imatge segura i confiada de si mateix, fet que té els seus efectes a nivell d'ajust personal i adaptació escolar. En definitiva, pot possibilitar que les seves potencialitats puguin aflorar, es puguin desenvolupar.

Aquesta recerca consta d'un marc teòric on a través d'un ampli recorregut bibliogràfic parlem de la importància del vincle, de com es construeix el sentiment de seguretat i confiança i com afecten les dificultats en l'aferrament en el desenvolupament socioemocional posterior i l'adaptació. Tanmateix, presentem la Intervenció Psicomotriu com una estratègia a nivell educatiu, que tant pel que fa a les seves condicions a nivell estructural, un itinerari amb 4

fases: ritual d'entrada, circuit combinat, joc simbòlic i tornada a la calma, com per les actituds del Psicomotricista, amb la funció de sosteniment possibilita construir un vincle d'aferrament segur.

Tanmateix, pel que fa referència a les dificultats d'adaptació escolar, partirem dels indicadors emocionals presents en el qüestionari SDQ (The Strengths and Difficulties Questionnaire) de Goodman (1997) i el que planteja Garrido (2006), que guarden relació amb les dimensions objecte d'estudi que treballarem a posteriori en la part pràctica per poder valorar la presència de seguretat i confiança. I per últim, i prenent com a referència a Bisquerra (2003) fem menció a aspectes relacionats amb la competència emocional i l'adaptació.

En referència a la part pràctica, l'estudi realitzat és de naturalesa qualitativa i partim del model d' "Avaluació responent" de Stake (2006) sobre l'anàlisi de casos. Per tal de donar validesa i fiabilitat a aquesta recerca, s'han utilitzat diferents instruments en el període inicial i final de la Intervenció: H.T.P, SDQ, entrevistes a les mestres i filmacions i observacions de les sessions durant tot el període d'Intervenció.

Tanmateix, a nivell metodològic hem utilitzat la triangulació a través de tres jutges per donar una validesa i coherència al marc teòric i als instruments utilitzats per aquesta recerca.

El resultat obtinguts a través dels diferents instruments els hem endreçat en una pauta d'observació, que integra aquelles dimensions que va establir Bolarín l'any 1998 a la seva tesi: "Elaboración de una guía de observación de los parámetros psicomotores" dirigida per Arnaiz, introduint algunes modificacions, a partir de la bibliografia consultada.

El final de tot aquest procés d'elaboració es concreta en la discussió i les conclusions finals on apareixen les dimensions establertes i determinats indicadors que s'han considerat útils al final d'aquesta recerca, el grau de seguretat i confiança dels infants i la seva evolució a partir de l'aplicació d'un Programa d'Intervenció Psicomotriu.

Per últim, es despleguen les aportacions, limitacions d'aquesta recerca i possibles línies d'investigació per un futur.

2.- JUSTIFICACIÓ

Aquesta recerca es recolza en diferents estudis que evidencien, com diu Sellarés (2008) que l'aferrament segur és un factor que pot associar-se amb l'èxit de l'infant a l'escola, en termes de competència social, curiositat, jocs i exploració, bones relacions amb els companys i acceptació dels límits imposats per la tasca o pel mestre.

És possible pensar que un bon procés d'adaptació ve acompanyat quasi sempre d'un bon desenvolupament a nivell socioemocional.

Una de les funcions prioritàries de les escoles hauria de ser mitigar aquelles experiències viscudes pels infants que dificulten el procés de creixement personal i l'adaptació i possibilitar "bones experiències emocionals" per tal de que els infants millorin el seu nivell d'autoestima, seguretat, comunicació, conducta i aprenentatge.

La seva fragilitat, sovint prové d'un vincle d'aferrament insegur, i inevitablement les seves dificultats també es manifestaran en el moment de crear noves vinculacions i fer front a l'aprenentatge.

La teoria de l'aferrament de John Bowlby basada en les seves tres obres dels anys 1969, 1973, 1980: "El vínculo afectivo", "La separación afectiva" i "La pérdida afectiva" permet aproximar-nos a la comprensió d'aquells infants que presenten dificultats d'adaptació. Ampliar la mirada del mestre cap a aquests infants és un primer pas per cercar formes d'intervenció que tinguin molt en compte quines condicions ha de tenir la relació mestre i alumne/a per tal d'afavorir la inclusió i l'adaptació dels alumnes a l'escola.

John Bowlby és l'investigador que va extreure les dades més importants sobre la naturalesa i la qualitat de les experiències primerenques i les seves repercussions posteriors.

La teoria formulada per John Bowlby i els estudis realitzats per Mary Ainsworth a la dècada dels 60 i 70 sobre l'aferrament o vincle afectiu que s'estableix entre mare i fill constitueix un dels plantejaments teòrics més sòlids en el camp del desenvolupament socioemocional com diu Oliva (2004), professor de la Universitat de Sevilla en el seu article: "Estado actual de la teoria del apego". Aquesta teoria amb el temps ha cobrat força i s'ha enriquit amb nombroses investigacions realitzades els darrers anys que l'han convertida en una de les principals àrees d'investigació evolutiva.

Segons Cano i Gutierrez (2002) existeix una relativa continuïtat entre la qualitat de les primeres relacions i la qualitat de les relacions en edats posteriors (Mary Ainsworth, 1993; Bowlby, 1980; Crittenden, 1992; Carlson, Sroufe y Egeland, 2004 i Thompson, 2000) i una reproducció a través de les diferents generacions del tipus d'aferrament (John Bowlby, 1969, 1980; Ricks, 1985; Kazui, Endo, Tanaka, Sakagami i Suga-numa, 2000).

Els estudis de Sroufe (1985) van concloure que la recerca indica notòriament la importància de la qualitat de l'aferrament com a pronosticador de la conducta a l'etapa d'Educació Infantil. També, Barrett i Trevitt (1991) han establert les bases per tal de què els professors reflexionin sobre les repercussions que l'experiència d'aferrament té sobre l'ensenyament i l'aprenentatge.

Geddes (1999) a partir d'una mostra de casos va identificar pautes de resposta davant la mestra i la tasca educativa relacionades amb les experiències vitals i d'aferrament, amb conseqüències per la inclusió social.

L'objecte de la nostra recerca és comprovar si a partir d'una pràctica molt concreta, la Intervenció Psicomotriu, s'afavoreix que tres infants de cinc anys, amb dificultats d'adaptació escolar, poden millorar la seva seguretat i confiança i d'aquesta forma aprenen i incorporen formes de relació amb l'entorn més ajustades, que els hi possibilitin una adaptació i inclusió a l'aula.

La nostra hipòtesi és que aquestes dificultats d'adaptació guarden una estreta relació amb el tipus de vincle establert, el model representacional de les figures d'aferrament i l'autoestima.

Doncs, tal com deia John Bowlby (1973), el model intern actiu o model representacional (internal working model) és una representació mental de sí mateix i de les relacions amb els altres. Aquest model es construirà a partir de les figures d'aferrament i servirà al subjecte per percebre i interpretar les accions i intencions dels demés, cosa que tindrà repercussions en la conducta. Doncs, influeix en la noció de qui són les figures d'aferrament, on s'han de trobar i que s'espera d'elles. També, inclou informació sobre un mateix. Per exemple, si és una persona valorada i capaç de ser estimada per les figures d'aferrament, en aquest sentit constitueix la base de la pròpia identitat i de l'autoestima.

D'una altra banda, ja hem fet referència a la dificultat en trobar recerques que abordin el tema d'aferrament i escola, és evident, per tant, el buit existent en aquest àmbit enfront la demanda d'orientació i les preguntes que es plantegen des de l'àmbit educatiu i familiar per tal de poder acompanyar aquests infants en el procés d'escolarització, en el sentit de què es produeixi una veritable adaptació escolar.

Un referent inicial important que ens ha ajudat a desenvolupar l'enfocament d'aquest treball ha estat el projecte dirigit pel professor Jesús Palacios des de l'any 2006 al 2010 alhora d'investigar: "L'aferrament i la competència social en la transició del desemparament a la protecció" i la tesi que sorgeix d'aquest projecte, realitzada per Román (2010) en relació a l'aferrament en nens i nenes adoptats: models interns, conductes i trastorns d'aferrament. On posa en evidència que els estudis que han explorat l'aferrament infantil inclús en el context de l'adopció és limitat, especialment en quant als models interns d'aferrament i trastorns d'aferrament i que alhora, manca treball empíric que analitzi les variables que estan influïnt en la creació d'una nova vinculació.

Recollint el projecte de Román (2010), respecte a les variables que poden influir en la creació de nous vincles, forma part del nostre interès posar en evidència els recursos interns dels infants per evolucionar socioemocionalment, adaptant-se a noves situacions, malgrat hagin viscut situacions adverses, si poden comptar amb un acompanyament adequat a les seves necessitats. Per tant, hi ha una intencionalitat, que és transmetre la importància que té l'escola per una posterior adaptació social de l'infant, de la qualitat del vincle entre el mestre i l'alumne, de la importància de com mirem els infants i alhora, defuig d'aquesta tendència a medicalitzar i etiquetar els infants. Volem transmetre que des dels centres escolars es pot intentar comprendre aquests infants i aquesta comprensió es pot traduir en actituds i accions d'ajuda a la maduració, com la que es mostra en aquest treball de recerca, d'Intervenció Psicomotriu Educativa. Sempre dins una xarxa de col·laboració amb altres professionals.

Finalment, considerem que les dificultats, habitualment desperten preguntes en les persones i si hi ha l'interès, la motivació de cercar respostes, de generar canvis, les institucions evolucionen i progressen. El fet d'ampliar la mirada possibilita una major flexibilitat. Acceptar que la incertesa forma part inherent de la vida, i per tant, mantenir una actitud de recerca constant per intentar donar resposta a cada situació que es presenta amb tota la singularitat és el que dóna potser major seguretat i confiança.

3.- MARC TEÒRIC

Partirem de diferents referències teòriques per donar consistència teòrica als objectius que ens plantegem en aquesta recerca:

3.1.- El vincle en els processos d'adaptació

3.1.1 Concepte de vincle d'aferrament

L'interès per l'estudi de les vinculacions afectives i els seus efectes sobre la personalitat sorgeix al s.XX, a la dècada dels anys quaranta.

Per tal de portar a terme aquesta recerca, partim de la teoria de John Bowlby (1969-1982) i la desenvolupem perquè considerem que possibilita una comprensió d'aquells aspectes que estan a la base dels processos d'adaptació. És a dir, és possible pensar que hi ha una interrelació entre el vincle i l'adaptació escolar.

D'entrada, intentarem cercar l'origen de la paraula "vincle", a fi de situar-nos. Aquesta prové del llatí: "vinculum", de "vincere" la qual significa unió d'una persona o cosa amb una altra.

Per tant, el vincle tindria la funció d'unir, de subjectar, de generar un lligam a través de l'afecte, fa referència a lligar de forma perdurable.

De tal manera que el mateix que subjecta, fa que l'infant es senti subjectat, per tant, podem pensar que el vincle d'una part limita i de l'altra, genera seguretat i confiança.

L'ésser humà viu en un món de vincles, de relacions objectals acompanyants i és el registre intern que guarda de bones experiències viscudes el que possibilita sostenir-se.

D'una altra banda, hem intentat buscar una traducció de la paraula "attachment", "bonding" i després de pensar diferents possibilitats per intentar aproximar-nos al seu significat, com: "adhesió", "afecció", "aferrament", hem valorat que cap recull el contingut ni la significació completa del terme original, però potser el terme que més s'aproxima és el de: "l'aferrament".

Aquí destacarem la importància de l'establiment d'un vincle proper en els primers anys de vida. Aquesta relació tan intensa que es produeix entre l'adult i l'infant és l'aferrament i és a través del mateix que l'infant troba seguretat i refugi a nivell emocional. A través d'aquest adult de referència, l'infant explora el món amb seguretat, amb la confiança de que si troba entrebancs algú li oferirà un suport, aquella ajuda necessària per poder créixer de forma saludable.

La teoria de l'aferrament, va ser desenvolupada per John Bowlby (1969,1973,1980) en ella manifesta la necessitat humana d'establir vincles afectius estrets. Les conductes d'aferrament de l'infant com la cerca de proximitat, somriure, penjar-se busquen reciprocitat i tenen correspondència amb les conductes d'aferrament de l'adult: tocar, sostenir i calmar. La

conducta es reforça per aquesta experiència continuada de relació. L'adult donarà resposta a les demandes de l'infant de forma singular, molt en relació a com ha viscut la pròpia història.

John Bowlby (1969) considera que el comportament d'aferrament es pot considerar com una forma de conducta que consisteix en que un individu aconseguix o manté proximitat amb un altra persona diferenciada i preferent, considerada en general com forta o sàvia.

Segons Sroufe (1996) l'experiència de seguretat és l'objectiu del sistema d'aferrament, que esdevé un regulador de l'experiència emocional. L'experiència repetida produeix una activació d'aquestes conductes i condueix a una experiència subjectiva de seguretat o inseguretat.

Alhora els infants aprenen d'aquesta forma que amb la seva acció poden incidir en el comportament dels demés. Aquest fet juga un paper fonamental en el desenvolupament social primerenc.

L'aferrament es defineix com la tendència de l'ésser humà a mantenir o buscar la proximitat amb una persona considerada més forta i la tendència del cuidador principal a actuar com a base segura a partir de la qual l'infant pot explorar entorns desconeguts i té la possibilitat de retornar en moments difícils.

L'amenaça de perdre aquesta figura d'aferrament desperta ansietat i la seva pèrdua ràbia, tristesa i pena i és precisament el contacte amb aquesta figura d'aferrament el que possibilita tolerar aquests sentiments.

L'adult ajuda a l'infant a regular els seus estats emocionals, l'intenta entendre i donar resposta als mateixos. Per aquest motiu, l'infant busca la seva proximitat, per tal d'aconseguir restablir l'equilibri davant de la possible desorganització que pot esdevenir quan sorgeixen en ell emocions que el desborden.

Les experiències viscudes amb el cuidador o cuidadora són incorporades en el seus sistemes de representació (sistemes de creences), denominats per John Bowlby (1973): "models interns actius". Per tant, segons Fonagy (1999) el sistema d'aferrament és un mecanisme de regulació bio-social homeostàtic obert.

3.1.2 Orígens, història i desenvolupament del concepte d'aferrament

John Bowlby va ser el gran exponent i fundador de la teoria de l'aferrament. La base de la teoria de l'aferrament és la Psicoanàlisi.

Entre els anys 1969 i 1988 John Bowlby a través de diferents llibres i escrits que reflecteixen diferents investigacions i pràctiques clíniques va assentar els principis de: "l'attachment theory", amb conceptes que provenen de la biologia, l'etologia, el processament de la informació, la psicologia i la psicoanàlisi (molt proper a l'Escola de Relacions Objectals Britànica i especialment a Fairbairn i Winnicott). També, amb punts en comú amb la teoria de la Psiquiatria interpersonal de Sullivan.

John Bowlby (1969) considera que existeix una necessitat humana universal de formar vincles afectius estrets, la naturalesa del vincle que l'infant té amb una figura primordial, la denomina aferrament.

Però a banda d'aquest terme anglosaxó, trobem diferents conceptes per referir-nos a "l'attachment theory": *les relacions d'objecte* de Freud (1905,1915), la *Urduimbre afectiva* de Rof Carballo (1954), aquest darrer terme fa referència al conjunt de fils que es posen al teler per formar la delicada roba de l'afectivitat de l'infant.

El que intenta John Bowlby (1969) és construir una teoria del desenvolupament de la personalitat, en la mateixa posa èmfasi en la tendència de l'ésser humà a establir forts lligams emocionals amb determinades persones, no únicament per satisfer les necessitats més primàries, sinó també per obtenir una satisfacció personal.

Per Szanto (2011) la satisfacció d'aquesta necessitat i l'establiment de vincles sòlids i que donin seguretat és l'origen del desig de l'infant. Font indispensable de progrés en totes les àrees.

L'aferrament és un llaç afectiu que el nadó estableix als inicis de la vida amb una o varies persones del sistema familiar i constitueix un tret essencial de l'espècie humana. Pot pensar-se com una experiència emocional.

Existeix una tendència per part de l'ésser humà a formar vincles afectius forts amb els demás i expressar angoixa, depressió, enfado, quan és abandonat.

L'objectiu del sistema d'aferrament és l'experiència de seguretat i és un regulador de l'experiència emocional.

L'aferrament influeix en la personalitat i està en relació amb la presència o absència d'una figura fiable que pugui proporcionar una base segura a l'infant per poder explorar l'entorn. I d'una altra banda, estaria relacionat amb la capacitat per reconèixer quan l'altra persona és digna de confiança.

L'ésser humà necessita d'algú altre que l'ajudi a regular les seves reaccions emocionals. Algú rellevant que entengui les seves senyals i respongui d'una forma ajustada. Així aconseguirà una regulació dels seus estats. Les experiències amb la mare són incorporades en els seus models representacionals, els quals John Bowlby (1973) va denominar Models de Funcionament Intern (*internal working models*).

Des de fa molts anys, diferents orientacions teòriques s'han interessat per la importància de relacions segures i íntimes, i també per l'ajust personal i el creixement.

Winnicott (1959) introdueix la importància de que l'ambient faciliti a l'infant les condicions per tal de que es pugui donar un creixement físic i emocional. El nadó neix en una relació de dependència absoluta amb la mare i requereix d'una continuïtat i estabilitat de l'ambient, així com d'unes atencions maternes. La teoria inclou conceptes de la psicoanàlisi, com la idea de *preocupació maternal primària*, que fa referència a la sensibilitat de la mare després del

naixement per renunciar a determinats interessos personals per tal d'estar disponible a l'infant.

Winnicott (1992) alhora parla de tres funcions importants per part de la mare: *el holding* com la forma en què es porta a l'infant, la capacitat de contenir-lo i de sostenir-lo, *el handling* la forma en què és tractat, manipulat i cuidat: tocar-lo, mirar-lo, acariciar-lo i una tercera funció que és la *presentació d'objecte* o la capacitat d'il·lusionar l'infant.

Tanmateix, introdueix el concepte de *mare suficientment bona*, per referir-se a la capacitat de la mare per identificar-se amb l'infant i respondre a les seves necessitats, entre elles la possibilitat d'anar-se separant a través d'objectes transicionals i facilitant l'accés a espais potencials.

També va incorporar conceptes de la psicologia cognitiva, en el sentit de que l'individu desenvolupa models pràctics que representen trets del món i de si mateix. Considerava que la modalitat d'aferrament influirà en la forma de vincular-se i en el tipus de pensaments, sentiments i records.

Ajuriaguerra (1973) la manera de sostenir el cos i manipular-lo son captades pels receptors cutanis i propioceptius provocant sentiments de seguretat i confiança.

La segona gran pionera de la teoria de "l'attachement" va ser Mary Ainsworth.

Les aportacions de Mary Ainsworth van permetre l'expansió d'aquesta teoria. Va desenvolupar a nivell de laboratori (la situació estranya) a Uganda entre 1954 i 1955 i un estudi a Baltimore per tal d'observar aquests models interns actius, que succeïen quan es separava breument els infants en una situació no familiar. Observava les respostes dels infants enfront separacions molt breus d'un dels pares. Va identificar diferents patrons organitzats de respostes infantils, que es relacionen amb diferents tipus d'aferrament:

- Els infants classificats com a *Segurs* exploren ràpidament en presència del seu cuidador primari, manifesten signes d'ansietat davant la presència de l'estrany i l'eviten. Queden afectats per les breus absències del cuidador i el busquen ràpidament. Quan l'adult reapareix i reassegura l'infant, aquest reprèn l'exploració.

Les experiències d'aquests infants estan basades en l'experiència d'interaccions coordinades i sensibles, en les quals el cuidador no acostuma a sobre estimular l'infant i és capaç de contenir les respostes emocionals desorganitzades de l'infant. Per tant, aquests es mantenen relativament organitzats en situacions d'estrès i les emocions negatives són sentides com menys amenaçants, poden ser viscudes com tenint un sentit i ser comunicatives (Grossman, Grossman i Schwan, 1986; Sroufe, 1979 i Sroufe, 1996).

- Els infants denominats com *Ansiosos/Evitatius*, manifesten menys ansietat per la separació, és possible que no busquin la proximitat del cuidador després de la separació i poden no manifestar una preferència pel cuidador per davant de l'estrany.

- Una tercera categoria l'ocupen els infants *Ansiosos/Resistents*. Mostren limitada exploració i joc i tendeixen a ser altament pertorbats per la separació. Tenen dificultats en refer-se i mostren agitació, tensió i continuen plorant o molesten d'una forma passiva. Els intents per part del cuidador de calmar-lo fracassen i l'ansietat de l'infant i la ràbia semblen impedir que se senti alleugerit amb la proximitat del cuidador.

Aquests infants incrementen l'expressió del seu malestar possiblement en un intent de despertar la resposta esperada del cuidador. Tenen un baix llindar per les condicions amenaçants i l'infant esdevé algú preocupat per tenir contacte amb el cuidador, però es manifesta com frustrat encara que ell estigui disponible pel contacte (Sroufe, 1996).

- Un darrer grup d'infants exhibeix conductes aparentment no adreçades a cap fi, donant la impressió de desorganització i desorientació (Main, Salomon, 1982). Aquests infants manifesten immobilització, colpeig de mans, cap, desig d'escapar de la situació. Són els denominats *Desorganitzats/Desorientats*. Es pensa que el cuidador ha servit tant com a font de temor com de reassegurament. Per tant, l'activació del sistema conductual d'aferrament produeix conflicte. Habitualment situacions greus de desatenció responen a aquest patró.

Per tant, l'aferrament Segur es caracteritza perquè apareix ansietat enfront la separació i reassegurament al tornar-se a trobar amb la figura primordial. Suposa un model intern de confiança en el cuidador.

L'aferrament Ansiós/Evitatiu es considera que l'infant mostra poca ansietat durant la separació i un clar desinterès en el posterior retrobament amb la mare. Es relaciona amb desconfiança en relació al cuidador.

En la categoria Ansiós/Resistent l'infant mostra ansietat de separació però no es tranquil·litza al reunir-se amb el cuidador.

L'organització segura guarda relació amb la sensibilitat de la mare a les senyals de l'infant. Les altres fórmules guarden relació amb el rebuig matern i la falta de predictibilitat de la mare.

El tipus d'aferrament, les reaccions dels adults, les experiències viscudes serveixen de base pel desenvolupament de la intel·ligència emocional de l'infant i el desenvolupament social.

Però, com planteja Galan (2010) la situació de laboratori constitueix un potent indicador d'un patró d'aferrament, però no aporta una mostra de la conducta generalitzable.

Cantero (2003), destaca dos punts importants en referència a l'aferrament:

- Malgrat la capacitat innata dels infants de poder establir els primers vincles afectius, no es dona un vincle immediat en el moment de néixer. Podem començar a parlar d'un vincle realment establert a partir dels 6 mesos, ja que l'infant comença a mostrar una preferència clara per algunes figures i rebutja els estranys.

- L'aferrament es va formant per les interaccions entre l'infant i les persones del seu entorn. El tipus d'interacció determinarà la qualitat de l'aferrament. Si l'adult és sensible a les senyals de l'infant, es desenvoluparà un tipus d'aferrament segur. Si no respon a aquestes senyals o ho fa de forma inconsistent, se sentirà ineficaç per aconseguir la resposta de l'adult i el veurà com incapaç de donar-li la resposta adient, pel que se sentirà insegur i desconfiat pel que fa a la relació. Això provocarà que les seves conductes siguin inadaptades.

L'infant que compta amb un sistema d'aferrament segur és capaç de confiar en el seu pare i la seva mare com a fonts de seguretat en els moments difícils.

En el seu llibre "Child Care and the Growth of love" Bowlby (1953) planteja que per mantenir la salut mental era necessari experimentar durant la infància una relació contínua, íntima i càlida amb la mare.

Així mateix, va demostrar la idea de com la privació maternal pot afectar greument al desenvolupament mental, emocional, intel·lectual, social i físic de les persones.

John Bowlby (1988) pensava que les persones són més felices quan la vida s'organitza com una sèrie d'excursions llargues o curtes que tenen com a punt de partida la base segura que proporcionen les figures d'aferrament.

Els nadons estan predisposats biològicament des del naixement a establir vincles emocionals forts amb altres persones i a cercar la seguretat en la seva presència. Aquesta figura es converteix gradualment en una figura d'aferrament. Amb ella les necessitats de supervivència queden satisfetes. Però molt aviat desenvolupa una preferència pel contacte i la proximitat amb aquesta persona, independentment de les seves necessitats bàsiques. L'absència d'aquesta persona genera alarma, però el nadó es calma quan retorna.

A mesura que es desenvolupa la capacitat de moviment, els nadons se senten segurs per explorar l'entorn, sabent que disposen d'una base segura en moments d'estrès.

Sabem que pel nadó el moviment és una necessitat. Com s'extreu del film (2012-2013): "Moverse en libertad" de l'Institut Pikler, el moviment és la base de les accions intel·ligents i la conducta social. El moviment lliure afavoreix la descoberta de les pròpies possibilitats i proporciona confiança.

La capacitat i sensibilitat de la mare, la seva habilitat per comprendre l'ansietat desencadenada per la por i la incertesa, constitueixen un aspecte rellevant en l'experiència d'aferrament primerenca.

Bion (1967) ho va vincular amb l'aprenentatge i el pensament. Ell descriu el procés pel qual el nadó que no té gairebé una experiència viu les necessitats com quelcom desbordant. Una mare suficientment "sensible" viu la desesperació infantil, tolera l'ansietat i respon d'una manera que transmet comprensió. Bion ho denomina contenció. El nen o la nena perceben confiança en la resposta comprensiva de la mare i l'ansietat disminueix gràcies a l'experiència de sentir que un és comprès.

Quan el llenguatge comença a formar part de l'experiència, les paraules tenen un gran paper en la disminució de l'ansietat i pot ser entesa la por mitjançant la comunicació i el pensament, d'aquesta forma s'adquireix la capacitat de pensar sobre les pròpies pors d'una forma que els hi possibiliti tolerar les frustracions a través de la paraula i el pensament.

Aquesta idea també pot adaptar-se a les institucions, l'organització i la pràctica d'una escola es poden experimentar com a contenidores.

Els treballs de Main (1985) es van ocupar de la interrelació entre la conducta de l'infant en situació estranya amb el discurs dels pares.

Main va establir que l'adquisició de la capacitat de mentalitzar és part d'un procés intersubjectiu entre l'infant i les seves figures significatives. Un cuidador reflexiu incrementa la probabilitat d'aferrament segur en l'infant, el qual facilita la capacitat de mentalitzar. L'harmonia en la relació mare i fill contribueix a l'emergència del pensament simbòlic.

Fonagy (1998) considera que la funció reflexiva és una conquesta intrapsíquica i interpersonal i sorgeix en el context d'una relació d'aferrament segur. El reconeixement matern dels desitjos de l'infant, dels seus sentiments i intencions. Li permetrà després a aquest donar sentit als propis sentiments i conductes i a les dels altres. D'aquesta forma, s'aconsegueix regular la pròpia experiència afectiva i s'arriba a conèixer el que succeeix a la ment dels altres.

L'aferrament segur incrementa el desenvolupament de la seguretat interna, l'autovaloració i l'autonomia.

La qualitat de l'aferrament es reflecteix en la capacitat de la mare per reconèixer i reaccionar davant els senyals que emet l'infant per aconseguir el contacte i la proximitat. En el petit això es denomina conducta d'aferrament i l'objectiu és la proximitat i el contacte (amb la figura principal) i els sentiments associats són de seguretat i confiança.

La qualitat de la relació d'aferrament té conseqüències en la manera en què els infants aprenen sobre si mateixos i els demés. Actua com un organitzador de la conducta cap als demés, d'una forma que perdura a l'edat adulta i que influeix en les relacions i eleccions posteriors (Sroufe, 1983 i Grossman i Grossman, 1991).

Els nadons aprenen sobre si mateixos gràcies a la comprensió que els hi brinda una altra persona, aquí trobem els fonaments de l'empatia.

La reacció materna va acompanyada de paraules. Aquestes s'associen a les senyals del nadó i representen experiències. Això succeeix especialment amb els estats emocionals dels nadons i aprenen perquè els sentiments es reconeixen i tenen un significat perquè hi ha aquest reconeixement i se'ls hi posa un nom.

Quan més riques siguin les experiències d'interacció, més creixeran els neurotransmissors i més complex serà l'entramat cerebral. Tota la infància està dominada pel desenvolupament de l'hemisferi cerebral dret que és la seu de la regulació afectiva i la base de la intel·ligència emocional. On s'experimenten els sentiments i es processa i desenvolupa la conducta emocional i les modalitats de resposta als demés. Gerhardt, l'any 2004, afirma que és el ball

de la responsabilitat mútua, és a dir, és l'ajust afectiu i constitueix l'experiència fonamental d'aferrament segur que té un efecte contenidor i moderador de la tensió.

L'efecte d'una experiència càlida i satisfactòria en les relacions primerenques és que els infants tenen més probabilitats de mantenir un sentit del jo positiu i d'establir relacions duradores i estretes amb els demés (Main i Cassidy, 1988). Com expressa John Bowlby, les persones que han viscut un vincle d'aferrament segur: (...) Es probable que tinguin un model de representació de les figures d'aferrament com persones disponibles, atentes i efectives i un model complementari de sí mateixes com...persones valuoses i potencialment dignes de ser estimades (John Bowlby, 1980, p. 242).

És possible que s'acostin al món amb seguretat i quan s'enfrontin a situacions potencialment alarmants, les abordaran amb eficàcia o cercaran ajuda per fer-ho (John Bowlby, 1973, p.208).

Això es coneix com un model operant intern que té les seves repercussions en la confiança personal i en les expectatives quan s'experimentin els reptes de l'aprenentatge.

John Bowlby mantenia que la relació d'aferrament és la pedra angular del desenvolupament social i psicològic posterior i va escriure la conducta d'aferrament es manté per tal de caracteritzar els éssers humans des del bressol fins la tomba (John Bowlby, 1979, p. 129).

Però perquè són tant importants aquestes relacions? Doncs perquè constitueixen segons Oates (2007), un factor de protecció pel desenvolupament.

Les experiències passades amb el cuidador tal i com han estat viscudes per l'infant i són incorporades al seu sistema de representació intern (sistema de creences), als quals John Bowlby va denominar al 1973 models interns actius, constitueixen un regulador de les emocions, que proporciona estabilitat a l'infant (Oates, 2007).

Laible i Thompson (1998) afirmen que la qualitat de la interacció pares-fills influirà en el desenvolupament de la comprensió emocional dels fills.

Si el vincle d'aferrament és segur és probable que mantinguin unes relacions tranquil·les i íntimes amb el pare/cuidador i és possible que se sentin segurs i confiats quan s'introdueixen en un entorn nou i explorin l'entorn social.

Tindran unes habilitats socials gràcies a l'experiència positiva que van viure amb les figures d'aferrament. Es valoraran a si mateixos positivament i se sentiran competents.

Els infants que han viscut una relació insegura amb un progenitor insensible o imprevisible poden construir un món intern que interfereixi en la percepció i cognició social i aquest fet pot estar a la base dels problemes de conducta.

Les conductes disruptives i d'oposició poden complir funcions d'aferrament, intentant regular la disponibilitat dels pares quan no responen d'una altra manera (Cantón i Cortés, 2005).

La relació d'aferrament és el resultat d'una multiplicitat de relacions socials que es produeixen en els primers anys de vida, amb aquells referents que l'infant interacciona regularment, principalment els pares.

Segons Van Ijzendoorn (1999), els pares provenen d'un entorn amb una història i una cultura i viuen una experiència d'aferrament i traslladen unes actituds, conductes i normes de respecte a la criança dels fills, que constituïran un vehicle d'adaptació.

L'aferrament de l'infant guarda relació amb nombroses funcions evolutives com l'afinitat social, la modulació dels estímuls, la regulació emotiva, la curiositat, etc. Per això, és tan important. És com la plataforma o el suport per desenvolupar la vida en el món.

L'estil d'aferrament regula la forma d'estar en el món i les relacions amb les persones:

“Els primers anys de vida del nen tenen molta importància pel seu desenvolupament posterior, tant en l'àmbit físic com emocional, donat que en ells s'estableixen les bases a partir de les quals anirà coneixent el món, construint la seva personalitat i adquirint aprenentatges” (Mirabert i Ricart, 2005).

El nadó des dels seus inicis estableix una relació amb el món a través de les sensacions i l'activitat reflexa controlada pels centres subcorticals. És a dir, comença a construir una idea de com és el món que l'envolta a partir de com es satisfan o no les seves necessitats de supervivència tant a nivell físic (aliment, neteja...), com afectiu (contenció per part de la mare de les ansietats primàries...).

Davant els seus diferents estats de malestar obté una sèrie de respostes o no que apaivaguen, introdueixen una calma psíquica i ell poc a poc, va associant que aquestes respostes parcials provenen d'una mateixa figura de referència que va integrant i a la qual es va vinculant.

La resposta a les seves necessitats fa que vagi coneixent els seus pares i els vagi integrant com a figures d'aferrament, de referència bàsiques.

Segons els autors Fuentes , López i Ortiz (2000) l'aferrament *té tres components bàsics*:

- Conductes d'aferrament: proximitat i interacció privilegiada amb determinades persones).
- Representació mental: com a construcció d'una idea del que es pot esperar d'aquestes figures.
- Sentiments: de benestar o malestar en funció de la seva presència o absència.

I *alhora diferents funcions*:

- Manteniment de l'espècie i supervivència mantenint pròxims a la cria i els progenitors.
- A nivell subjectiu proporcionar seguretat emocional.

De manera que la pèrdua de les figures d'aferrament és viscuda com amenaçant, com *una pèrdua irreparable, com desprotecció i desempament*.

“Quan els infants neixen estan molt indefensos i necessiten ajuda dels demés, però estan ben dotats perceptivament, tenen una gran capacitat d’aprendre i estan preprogramats per interessar-se pels estímuls socials i acabar vinculant-se a altres persones” (Fuentes i López, Ortiz, 2008).

Segons Feeney i Noller (1996), per tal d’acomplir aquestes funcions de supervivència i seguretat trobem *quatre manifestacions fonamentals*:

- a) Buscar i mantenir la proximitat.
- b) Resistir a la separació i protestar si aquesta es consumeix.
- c) Usar la figura d’aferrament com base de seguretat des de la qual s’explora el món físic i social.
- d) Sentir-se segur cercant en aquesta figura el benestar i el recolzament emocional.

Per una comprensió del desenvolupament de l’aferrament en els primers anys segons aquests autors, s’han de tenir presents els següents sistemes relacionals:

Presentes des del naixement:

- Sistema exploratori o tendència a interessar-se pel món físic i social.
- Sistema de filiació o tendència a interessar-se per les persones i establir relacions amigables amb elles.

Cap a la primera meitat del primer any de vida:

- Víncl d’aferrament amb una o varies persones amb les que el nadó procura mantenir una interacció privilegiada.
- Por als desconeguts o tendència a relacionar-se de forma cauta i inclús a rebutjar persones desconegudes.

3.1.3. El sentiment de seguretat i confiança

Segons Juri (2008) el sentiment de seguretat és un camí potencial del desenvolupament. El cuidador pot satisfer al nadó mostrant-se sensible i empàtic cap a les senyals d’aferrament, amb la qual cosa ajudarà a la construcció d’un sentiment de seguretat o ser insensible i rebutjar el nadó, donant lloc a un aferrament ansiós o insegur (John Bowlby, 1973) o a un fals self en el sentit de Winnicott (1965).

Eagle (1995) diu que la seguretat es troba associada a experiències de benestar en relació a la mare, les gratificacions que obté de la mateixa i com aquesta li ajuda a regular els seus estats.

Segons Juri (2008) en l’entramat familiar i per la influència del llenguatge es van estructurant els models representacionals, tant de les figures d’aferrament, com del sí mateix (self) que jugaran un paper molt important en l’experiència interna de seguretat o inseguretat. Aquests

models son construïts per via semàntica (“el que diu l’infant”) o via episòdica (“el que l’infant percep directament”), aquests models representacionals són processadors d’informació, funció que John Bowlby atribuïa al psiquisme.

La seguretat és un sentiment intern que allibera d’una tensió o angoixa excessives. No obstant, s’ha de diferenciar de la percepció que té l’infant del món exterior (Marrone, 2001).

Els infants amb confiança i seguretat han incorporat uns recursos interns per fer front a les adversitats, terme que s’anomena: *resiliència*. Aquest terme va ser divulgat l’any 2001 per Cyrulnik.

Quan un esdeveniment li produeixi angoixa, malestar, recorre a la seva memòria amb records d’aferrament segur i de representacions positives sobre un mateix i els altres (*models de representació*). Aquests records construiran representacions que ajudaran a sortir de la dificultat de forma eficaç i creativa.

Per la construcció d’aquest sentiment és fonamental haver comptat amb una base segura des dels primers moments de vida.

3.1.4. Condicions que afavoreixen la construcció del vincle d’aferrament

Les aportacions d’alguns autors fan pensar com a continuació desenvolupem, que el sentiment de seguretat i confiança es construeix en el marc d’aquesta relació privilegiada i constitueix un motor fonamental pel desenvolupament i l’aprenentatge.

I quan es donen dificultats en l’establiment d’aquest vincle o es produeix una ruptura en el mateix, aquest fet compromet la personalitat.

Segons John Bowlby (1969), les persones són més felices i poden desenvolupar millor les seves capacitats quan pensen que poden comptar amb una o més persones dignes de confiança que aniran a ajudar-los si sorgeixen dificultats. La persona en la qual es confia es denomina *attachment figure*, la qual proporciona una base segura des de la qual pot operar.

La interacció amb un infant mitjançant nombrosos intercanvis afectuosos, sensibles i estimulants i instruccions clares i serenes i una disciplina no violenta, però constant, dona lloc a l’establiment de relacions positives, d’afecte, a més a més, de crear-se un repertori de models de destreses socials (Rutter, 1979).

Segons Lafuente (2000) la major confiança de les mares dels infants segurs en les capacitats dels seus fills influeixen en actituds més disciplinades i cooperatives, de major interès, esforç i concentració. Qualitats que faciliten, junt amb un clima afectiu apropiat, un sentiment de confiança bàsica que pot anar extrapolant a altres contextos, com la família i l’escola.

Grossmann (1990) a diferents investigacions va comprovar que el comportament sensible i comprensiu dels pares durant el joc interactiu amb els seus fills a les primeres edats complia una important funció de socialització en l’infant.

No obstant, la sensibilitat no és l'únic aspecte important, també segons Fonagy i Target (2002), la capacitat de funcionament reflexiu del cuidador el condueix a demostrar en el seu comportament i en la seva forma de parlar que pensa en el món interior de l'infant i això el pot portar a controlar les seves emocions, la qual cosa és un preludi de les bones relacions.

En definitiva, en el primer any de vida, el món afectiu de l'infant es construeix en relació a un cuidador principal. En aquesta etapa es desenvolupa l'aferrament i s'estableix un vincle en funció de les característiques de l'infant, la conducta materna i la qualitat de les interaccions entre elles, a partir d'aquí es podrà predir com serà el comportament adaptatiu al llarg de la infància.

El vincle amb les seves connotacions de proximitat i contacte, possibilita un sosteniment, que organitza l'ésser humà des dels inicis de la vida.

3.1.5 Efectes de les dificultats en l'aferrament

Les relacions primerenques d'aferrament tenen una gran influència en la capacitat per regular l'estrès, en la regulació de l'atenció i la capacitat mentalitzadora dels subjectes (Fonagy i Tarjet, 2002, Crittenden, 1990-1995 i John Bowlby, 1980). També destaca la importància dels models operants interns, que serien les expectatives que posseeix l'infant al voltant de si mateix i dels demés, que li fan possible anticipar, interpretar i respondre a la conducta de les seves figures d'aferrament, ja que integren les experiències viscudes en esquemes cognitius i emocionals.

Mary Ainsworth (1978) assenyalava que les emocions més freqüents del nadó amb un patró d'aferrament segur en la *situació estranya* és exploració activa, angoixa davant la separació del cuidador i calma quan aquest torna. En la interacció amb el cuidador mostren calidesa, confiança i seguretat.

Mikulincer, Shaver i Pereg (2003) diuen que en l'estil d'aferrament segur hi ha baixa ansietat i evitació, seguretat en l'aferrament, comoditat en la proximitat i confiança en la recerca de recolzament i altres mitjans d'afrontament constructiu de l'estrès.

Mikulincer (1998) assenyalava que quan les persones segures estan enfadades, tendeixen a acceptar la seva ira, l'expressen controladament i cerquen solucions a la situació.

Muris, Mayer i Meesters, l'any 2000, en un estudi que explora els estils d'aferrament i els símptomes d'ansietat i depressió diuen que els infants amb un estil d'aferrament segur manifesten un nivell més baix d'ansietat comparat amb els infants amb un estil insegur.

En canvi, aquells infants amb un estil d'aferrament ansiós i ambivalent, la por és l'emoció més forta.

Ker, Melley, Travea i Pole (2003) destaquen que els subjectes que pertanyen a l'estil ambivalent presenten nivells més alts d'afectes negatius, malestar, enfado, culpa, por i nerviosisme i uns baixos nivells de calma i serenitat.

Segons Mary Ainsworth (1978) els infants amb estil ansiós evitatiu, en la interacció manifesten distància i evitació.

Segons Garrido (2006) la qualitat de l'aferrament es troba associada al desenvolupament dels estils de regulació emocional.

Shaver i Mikulincer (2002) realitzen tota una sèrie de recerques sobre estils d'aferrament i estratègies de regulació afectiva.

Thompson (1994) defineix la regulació emocional com: el procés d'iniciar, mantenir, modular o canviar l'ocurrència, intensitat o duració dels estats afectius interns i els processos fisiològics, sovint amb l'objectiu d'aconseguir una fita (p.106). Waters et al. (2002) afirma que existeix relativament poca recerca que connecti la seguretat amb l'aferrament amb la regulació de l'afecte.

Segons Garrido (2006) en l'estil d'aferrament segur, es presenten major quantitat d'emocions com confiança, alegria, plaer, calma i tranquil·litat.

En l'evitatiu, predominen emocions com d'ansietat, por, ràbia, hostilitat i desconfiança. I en l'ambivalent, destaquen emocions com preocupació, ràbia, estrès i ansietat.

En referència a les estratègies de regulació emocional en l'estil segur s'utilitza majoritàriament la recerca de proximitat, afiliació, exploració, alta expressió de les emocions i recerca de recolzament social.

En l'estil evitatiu es tendeixen a utilitzar estratègies d'inhibició emocional, distanciament d'allò més emocional i afectiu i exclusió de records i pensaments dolorosos, inhibició de la cerca de proximitat, supressió d'emocions negatives i distanciament dels contextos d'aferrament.

En l'estil ambivalent s'utilitza amb major freqüència estratègies de cerca de proximitat cap a les figures d'aferrament, hipervigilància, rumiació i sobreactivació de l'organisme, inhibició emocional, atenció directa a l'estrès, accés constant a records emocionals negatius, activació crònica i disfunció del sistema d'aferrament.

Garrido (2006) estableix una relació entre tipus d'aferrament, emocions i estratègies de regulació emocional. La síntesi del que planteja apareix en la taula 3.1 que es mostra a continuació.

Taula 3.1 Aferrament, emoció i regulació emocional (Garrido, 2006)

ESTILS D'AFERRAMENT	EMOCIONS PREDOMINANTS	ESTRATÈGIES DE REGULACIÓ EMOCIONAL
<i>Aferrament Segur</i>	Confiança, alegria, calma i tranquil·litat	Cerca de proximitat, afiliació, exploració, alta expressió de les emocions i cerca de recolzament social.
<i>Aferrament Evitatiu</i>	Ansietat, por, ràbia, hostilitat desconfiança	Inhibició emocional, distanciament emocional i afectiu, exclusió de records i pensaments dolorosos, inhibició de la recerca de proximitat, supressió d'emocions negatives i distanciament dels contextos d'aferrament.
<i>Aferrament Ambivalent</i>	Preocupació, ràbia, por, estrès i ansietat	Cerca de proximitat cap a les figures d'aferrament, hipervigilància, rumiació i sobre activació general de l'organisme, inhibició emocional, atenció directa a l'estrès, accés constant a records emocionals negatius, activació crònica i disfuncional del sistema d'aferrament.

D'aquí podem extreure alguns **indicadors de manca de seguretat i confiança** (Garrido, 2006):

- Manca exploració activa de l'entorn
- Estrès
- Hostilitat
- Ansietat: moviment continuat, dificultats atencionals
- Pors
- Ràbia
- Dificultat per regular les emocions
- Inhibició emocional
- Manca d'iniciativa
- Dificultats per mentalitzar
- Evitació
- Dificultats en la interacció
- Desconfiança
- Dependència de l'adult
- Submissió
- Aïllament
- Baix rendiment escolar

Segons Roman (2010), en la seva Tesi on investiga l'aferrament en infants d'adopció, manifesta que els infants considerats com segurs van mostrar més seguretat amb les conductes cap els cuidadors i menor simptomatologia de trastorns d'aferrament en el moment de l'estudi.

Per Roman la relació entre les conductes d'aferrament i l'adaptació conductual és coherent amb el que plantejava Crisholm, 1998, Farina et al. 2004; Jutge, 2004; Marcovitch et al. 1997 en que els comportaments d'aferrament es trobaven relacionats amb conductes de tipus externalitzat.

Per aquesta investigadora els problemes de conducta, la hiperactivitat, els problemes amb els companys i el total de problemes es troben relacionats amb una menor seguretat de les conductes d'aferrament dels adults, mentre que les conductes prosocials es troben relacionades amb una major seguretat en les conductes dels cuidadors cap als infants d'adopció.

Si atenem a diferents tipus d'aferrament veiem que es desprenen determinades conductes que dificulten l'adaptació.

En el cas de l'aferrament evitatiu, Main i Weston (1982) plantegen com l'evitació pot tenir el sentit de mantenir la proximitat, en canvi en l'aferrament ambivalent/resistent predomina l'ambivalència, el control i l'hostilitat cap a l'adult.

Segons Schore (1994) els infants que presenten un tipus d'aferrament desorganitzat mostraran una tendència a: manifestar un alt grau d'ansietat, desconfiar de l'adult, mostrar inseguretat, mostrar falta d'empatia, fer por a qui li resulta vulnerable o li recorda la pròpia vulnerabilitat, reaccionar de forma impulsiva, etc... Aquest model segons Geddes (2006) pot confondre's amb el Trastorn per dèficit d'Atenció i Hiperactivitat (TDAH), quan en realitat es tracta d'un trastorn d'aferrament desorganitzat/desorientat.

Per tant, quan hi ha dificultats en l'establiment d'un vincle d'aferrament segur pot quedar compromesa l'adaptació d'aquest infant a l'entorn.

3.2.- Aferrament i adaptació escolar

Diferents autors vinculen les dificultats d'adaptació a l'entorn escolar amb l'estil d'aferrament i alhora, plantegen la importància del tipus de vincle que posa en joc el mestre a fi de donar una nova oportunitat a aquests infants i possibilitar una experiència d'aprenentatge i d'adaptació escolar.

3.2.1 Adaptació escolar: factors emocionals i socials

Sroufe (1985) va establir diferències entre patrons d'inadaptació qualitativament diferents. La recerca indica la importància de la qualitat de l'aferrament com a pronosticador de la conducta a l'etapa d'Educació Infantil.

Barret i Trevitt (1991) van establir les bases per tal de que els professors pensessin sobre les repercussions que l'experiència d'aferrament té en l'ensenyament i l'aprenentatge.

Johnson (1992) i William et al. (1994) també han assenyalat la importància de l'experiència d'aferrament en la identificació d'infants amb risc a l'escola i recomanen aquesta identificació per comprendre la complexa situació emocional i les dificultats de conducta a l'entorn escolar.

Geddes (1999) en un estudi detallat va identificar pautes de resposta a la mestra i la tasca educativa relacionades amb experiències vitals i d'aferrament, amb conseqüències per la inclusió social.

Les institucions educatives són contextos de socialització i són reconeguts com escenaris culturals que influeixen en el desenvolupament humà al llarg de tota la vida (Ladd, 1990).

Per Vygotski (1925, 1934) la interacció social és l'origen i el motor del desenvolupament i de l'aprenentatge. Els infants a través de la interacció aprenen normes culturals, desenvolupen capacitats d'autorregulació i d'ajuda mútua.

Segons Diaz (1986) aquestes habilitats possibiliten la futura adaptació al sistema social. La interacció amb els iguals està relacionada amb la funció de socialització de l'agressivitat i la sexualitat, amb el desenvolupament prosocial, com una possibilitat de compensar els efectes de privació en els inicis de la vida i amb la construcció de la identitat.

Hartup (1992) considera que un dels millors indicadors d'adaptació és la capacitat de relacionar-se amb altres, doncs posteriorment contribueix al desenvolupament social i cognoscitiu. En aquest mateix sentit afirma que: els infants que són generalment rebutjats, els que són incapaços de mantenir una relació íntima amb altres infants i que no poden establir un lloc per sí mateixos en la cultura, estan seriosament en risc.

Segons López, Fuentes i Rebollo (1994) la socialització possibilita des dels inicis de la vida el coneixement de pautes, regles, la construcció de vincles afectius, l'adquisició de comportaments socialment acceptables i la participació dels altres en la construcció de la personalitat.

Monjas Casares (2002) assenyala que una de les tasques més importants dels infants és la de relacionar-se adequadament amb infants i adults, conformant vincles interpersonals. Per tant, és important que l'infant adquireixi i practiqui una sèrie de capacitats socials que li possibilitin un ajust al seu entorn pròxim.

La presència de comportaments socials no fa que un infant sigui socialment competent, sinó que és important que hi hagi la possibilitat de posar en joc aquestes habilitats socials i ser valorat positivament per tal de que la seva actuació sigui competent. En aquest aspecte, s'han de tenir en compte els recursos interns dels infants que es construeixen en la interacció amb les figures parentals, els estils de criança i el sistema de valors.

Segons Carballo (1993) aquestes capacitats es denominen habilitats socials i es defineixen com un conjunt de conductes que li possibiliten a l'infant desenvolupar-se en un context individual o interpersonal. L'adaptació i participació en diferents contextos, està determinada al menys parcialment, pel tipus d'habilitats socials.

Salovey i Sluyter (1997) identifiquen cinc dimensions bàsiques en les competències emocionals: cooperació, assertivitat, responsabilitat, empatia i autocontrol. Aquestes dimensions segons Bisquerra es solapen amb el concepte d'intel·ligència emocional tal com el defineix Goleman (1995) dividit en cinc dominis: autoconsciència emocional, maneig de les emocions, automotivació, empatia i habilitats socials. Que alhora inclou l'existència de 25 competències.

Anys més tard, Goleman, Boyatzis i Mckee (2002) proposen quatre dominis: consciència d'un mateix, autogestió, consciència social i gestió de les relacions. Tal i com figura en la taula 3.2 que apareix a continuació:

Taula 3.2 Dominis de la Intel·ligència emocional i competències associades (Goleman, Boyatzis i Mckee, 2002)

Dominis de la Intel·ligència emocional i competències associades	
COMPETÈNCIA PERSONAL	COMPETÈNCIA SOCIAL
<p>CONSCIÈNCIA D'UN MATEIX</p> <ul style="list-style-type: none"> • Consciència emocional d'un mateix. • Valoració adequada d'un mateix. • Confiança en un mateix. <p>AUTOGESTIÓ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Autocontrol emocional. • Transparència. • Adaptabilitat. • Èxits. • Iniciativa. • Optimisme. 	<p>CONSCIÈNCIA SOCIAL</p> <ul style="list-style-type: none"> • Empatia. • Consciència de l'organització. • Servei. <p>GESTIÓ DE LES RELACIONS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lideratge inspirat. • Influència. • Desenvolupament dels demés. • Catalitzar el canvi. • Gestió dels conflictes. • Establir vincles. • Treball en equip i col·laboració.

En relació a l'escola, cal destacar la proposta dels estàndards d'aprenentatge social i emocional ("Illinois Social Emotional Learning Standards") elaborats l'any 2004 pel ISBE (Illinois State Board of Education) que es concreten en una sèrie d'objectius.

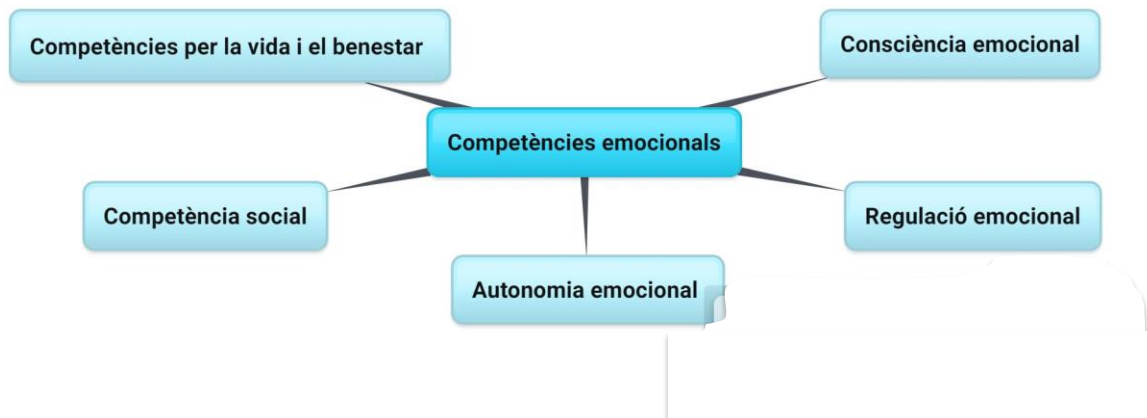
Objectiu 1: Desenvolupar habilitats d'autoconsciència i autogestió per aconseguir èxit a l'escola i a la vida.

Objectiu 2: Utilitzar la consciència social i les habilitats interpersonals per establir i mantenir relacions positives.

Objectiu 3: Demostrar habilitats de presa de decisions i comportaments responsables en contextos personals, escolars i comunitaris.

Bisquerra (2007) planteja el terme de competència socioemocional per referir-se a aquelles competències de caràcter personal i interpersonal. I fa referència a les competències emocionals com al conjunt de coneixements, capacitats, habilitats i actituds necessàries per comprendre, expressar i regular de forma apropiada els fenòmens emocionals. Per Bisquerra les competències emocionals potencien una millor adaptació al context.

Des de 1997 en el GROU (Grup de Recerca en Orientació Psicopedagògica) es treballa l'educació emocional per tal de contribuir al desenvolupament de les competències emocionals. Entenem que aquestes poden agrupar-se en cinc blocs: consciència emocional, regulació emocional, autonomia personal, intel·ligència interpersonal i habilitats de vida i benestar.

Bisquerra (2003) defineix de la següent manera les competències emocionals:

1. Consciència emocional: Capacitat per prendre consciència de les pròpies emocions i de les emocions dels altres, incloent l'habilitat per captar el clima emocional d'un context determinat.
2. Regulació emocional: Capacitat pel maneig de les emocions de forma apropiada, suposa prendre consciència de la relació entre emoció, cognició i comportament. Cal destacar les habilitats d'afrontament i la competència per autogenerar emocions positives.
3. Autonomia emocional: Inclou un conjunt de característiques i elements relacionats amb l'autogestió personal. Entre les que destacarem l'autoestima i l'actitud positiva.
4. Competència social: Capacitat per mantenir bones relacions amb altres persones. Això implica dominar habilitats socials bàsiques respectar els demés, practicar la comunicació afectiva i expressiva, compartir emocions, mostrar un comportament prosocial i de cooperació, assertivitat, prevenció i solució de conflictes i la capacitat per gestionar situacions emocionals.
5. Competències per a la vida i el benestar: Capacitat per adoptar comportaments apropiats i responsables per afrontar satisfactòriament els avatars de la vida d'una forma sana i equilibrada.

Saarni (2000) parla dels efectes positius de la competència emocional en la regulació emocional, el benestar subjectiu i la resiliència. Aquests estudis són especialment rellevants pel disseny d'intervencions educatives. Segons Bisquerra l'autoregulació i l'autonomia emocional són factors essencials pel desenvolupament personal i el benestar.

En aquest sentit, la Psicomotricitat es planteja com una intervenció educativa que treballa aquestes competències emocionals sobre la base d'una important funció de sosteniment per part del Psicomotricista.

Ajuriaguerra (1959) considera que la Psicomotricitat és una pràctica que mitjançant el cos i el moviment s'adreça a la persona d'una forma global. La seva pràctica possibilita a l'infant sentir-se millor, situar-se i aconseguir una harmonia en la forma de relació amb els demés.

3.2.2 La funció de sosteniment

Calmels (2009) assenta les bases de la funció de criança sobre la teoria de l'aferrament. La funció de criança més primerenca es caracteritza pel manteniment del contacte corporal amb l'infant. El conjunt d'activitats que realitza la mare en referència al nadó es denomina sosteniment.

Segons Calmels (2009) els adults no només duen a terme una funció de contenir l'infant, sinó que a més a més l'acompanyen i possibiliten l'autonomia de l'infant.

La paraula sosteniment prové del llatí i significa literalment "tenir sota", tenir una base de sustentació. És equiparable a donar recolzament, donar aliment, tenir un fonament. Qui exerceix la funció materna és qui sosté, conté i alimenta al mateix temps. La paraula sosteniment supera l'acte de tenir en braços: "es sosté, sostenint".

En l'infant de braços sosteniment i suport van de la mà. L'infant no es pot sostenir o sigui mantenir i variar la postura pel seus propis mitjans. En aquest sentit, sostenir-se és mantenir ferm, donar recolzament i contenció. Donar suport, en canvi, seria brindar espais de contacte perquè el sosteniment pugui desenvolupar-se. En la mesura que l'infant pot sostenir-se pels seus propis mitjans, els seus suports varien. No hi ha sosteniment sense suport, però si pot haver-hi suport sense sosteniment.

La criança és un passatge des de la horitzontalitat a la verticalitat, de la necessitat del major nombre de suports i sosteniment a la independència del sosteniment i la reducció de suports.

Segons Winnicot (1989) afirma que la història de l'infant va de la dependència absoluta i avança gradualment cap a la independència.

Segons Calmels (2009) trobem diferents tipus de sosteniment: de pit, de braç o d'ajuda, de mà o funció d'acompanyament. Ens centrarem en aquest tipus de sosteniment, doncs els infants observats, ja tenen una marxa autònoma.

El sosteniment de mà té a veure en mantenir i acompanyar. El contacte de la mà és una extensió del sosteniment.

"Acompanyar" ve de "company", paraula que prové del llatí vulgar "companyia" derivat de "panis pan", en el sentit de menjar del mateix pa.

Segons Calmels (2009) el sosteniment implica un acte d'intercanvi des d'una simetria empàtica. No hi ha millor sosteniment que el que possibilita la iniciativa i l'autonomia. Es tracta no ja de fer per l'infant (sosteniment), ni fer amb ell (acompanyament), sinó de fer junt amb ell

amb la presència de la mirada que mediatitza l'acció. Estaríem parlant aquí de les *formes d'intervenció corporal*.

Deixar el contacte de la pell, per sostenir-se en el contacte visual implica que es conformi un sentiment de confiança bàsica. Si els primers límits eren el sosteniment i l'acompanyament, caracteritzats pel contacte corporal directe. Posteriorment, la mirada i la paraula de l'adult donaran el sosteniment necessari.

En aquest sentit, la Psicomotricitat és una modalitat d'intervenció corporal on l'adult exerceix aquesta funció de sosteniment.

3.3.- La Psicomotricitat com estratègia educativa

3.3.1 Concepte de Psicomotricitat

La Psicomotricitat és una disciplina. La terminologia de la qual neix al 1925 amb Dupré qui va establir una relació entre alguns trastorns mentals i les alteracions corporals i de moviment que presentaven els seus pacients.

Les seves bases les trobem a la medicina: Ajuriaguerra (1973) i Zazzo (1975); la psicologia: Wallon (1974) i Gesell (1967); o l'educació: Le Boulch (1983), Picq i Vayer (1969), Lapierre i Aucouturier (1974) entre d'altres professionals.

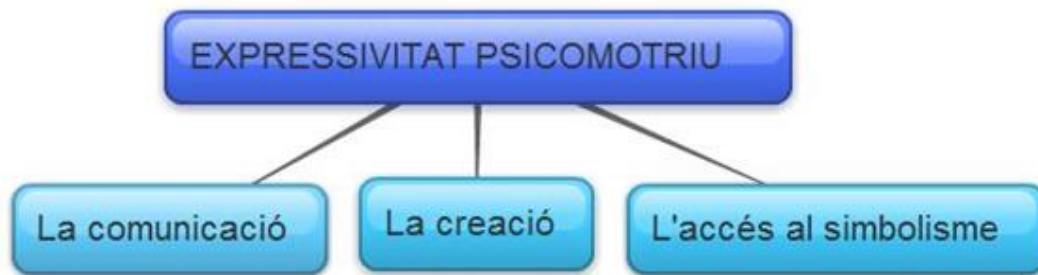
La Psicomotricitat és una disciplina que, basant-se en una concepció integral de l'ésser humà, s'ocupa de la interacció que s'estableix entre el coneixement, l'emoció, el cos i el moviment i de la seva importància pel desenvolupament de la persona, així com de la seva capacitat per expressar-se i relacionar-se en un context social (FAPEE, 2015).

Partint d'aquesta concepció es desenvolupen diferents formes d'Intervenció Psicomotriu en el transcurs de tot el període vital, en l'àmbit preventiu, educatiu, reeducatiu i terapèutic.

La Intervenció Psicomotriu parteix d'una determinada concepció de l'infant, com ésser global. Wallon (1945) va qüestionar el dualisme cartesià i va destacar el paper fonamental de l'emoció, el moviment i la postura. Així com la importància de l'acció recíproca individu-medi.

Quan ens referim a Psicomotricitat Educativa, l'objectiu és acompanyar i afavorir la maduració psicològica de l'infant.

Segons Aucouturier (1985) l'educació psicomotriu afavoreix en un espai, un temps i un material específic el sorgiment de l'expressivitat i el desenvolupament de tres objectius:

- La comunicació: Es pot pensar com la capacitat per acollir i respondre a la demanda més profunda de l'infant. Per tant, implica una actitud d'escolta per part del Psicomotricista.
- La creació: Crear és mostrar la pròpia singularitat. Suposa afirmar al pròpia competència per invertir l'espai, els objectes, les persones... donant una significació simbòlica.
- L'accés al simbolisme: Suposa una capacitat per prendre distància de l'acció i poder realitzar representacions.

Per Lázaro (2000) les finalitats de l'Educació Psicomotriu són: contribuir al naixement i creixement de la capacitat simbòlica, desenvolupar la capacitat d'inhibició motriu i accedir al control dels pròpies estats emocionals.

La Psicomotricitat com hem plantejat anteriorment, no pot ser entesa sense tenir en compte el cos entès com una globalitat.

Es tracta com diu Rota (2015) d'una intervenció que té en compte i s'adreça als aspectes funcionals i competencials del cos, però tenint molt present aquells aspectes que tenen a veure amb la imatge corporal. Doncs sabem que el psiquisme es manifesta a través del cos.

Quan un infant no ha estat sostingut en els primers moments de vida, es poden originar en la seva imatge corporal unes carències que es manifestaran en la seva expressivitat en forma d'inhibició o d'agitació motriu.

La Psicomotricitat pretén a partir de l'establiment d'un vincle d'aferrament segur afavorir el desenvolupament maduratiu de l'infant i enfortir-lo facilitant que pugui construir una imatge segura i confiada, una bona autoestima que li possibiliti una interacció adequada amb l'entorn. Per aconseguir aquest objectiu esdevé fonamental garantir la permanència i estabilitat d'unes condicions estructurals que possibiliten portar a terme un treball on el joc ocupa un paper fonamental.

L'infant requereix de moviment, d'acció, d'exploració, de la interacció per créixer, evolucionar.

Per Franch (2015) la Intervenció Psicomotriu és una acció educativa que integra una sèrie d'actuacions portades a terme pel Psicomotricista, amb una intencionalitat: promoure a partir

del joc i el moviment, el desenvolupament harmònic de la persona a nivell motriu, emocional, cognitiu, social, moral i espiritual.

La Psicomotricitat es concreta en unes sessions de treball. Per Aucouturier (2004) el dispositiu espacial i temporal de les sessions té per objectiu fonamental afavorir i potenciar el desenvolupament maduratiu dels infants en un clima de seguretat.

L'objectiu principal segons Cenerini (2009) és possibilitar que els infants adquireixin la competència per actuar la seva pulsio amb plaer i transformar-la en pensament, distanciant-se de l'acció, del moviment donant lloc a la creativitat, com una conquesta d'un imaginari actuat i jugat en un pla simbòlic.

Per tant, la Psicomotricitat en l'àmbit educatiu, és una intervenció que pretén afavorir el desenvolupament psicomotor de l'infant acompanyant-lo en aquest procés maduratiu de transitar del moviment extern al moviment intern o de pensament i del gest a la paraula, explorant que és això de viure en un espai i un temps compartit amb altres.

La Intervenció Psicomotriu alhora, pot constituir una estratègia que afavoreixi el procés d'adaptació de l'infant.

Rota (2015) afirma:

La Intervenció Psicomotriu és una pràctica que té per objectiu prioritari i fonamental afavorir i potenciar l'adaptació de la persona al seu medi, a partir de la pròpia identitat. S'interessa per la maduració psicològica de l'infant en el període en que l'aspecte sensoriomotor, com el joc i l'acció són fonamentals pel seu desenvolupament psicològic. Es refereix a tot el procés de construcció de la pròpia identitat. Una identitat que es fonamenta i es manifesta a través del cos. Un cos que s'expressa a través de les relacions que estableix amb l'entorn (p.16).

Per tant, la Psicomotricitat convida a l'infant a manifestar-se, a jugar, a moure's lliurement per l'espai amb iniciativa, experimentar les seves possibilitats de coordinació, equilibri, etc a coneixes, sentir la pròpia vitalitat a través de l'establiment d'una relació de confiança, un vincle de respecte i d'escolta a les seves necessitats. El que fem com a Psicomotricistes és fer una crida a la singularitat i donem espai perquè l'infant visqui la seva experiència, cercant aquell equilibri difícil entre el respecte a l'espontaneïtat i fixar unes balises que li possibilitin sentir-se segur, organitzar-se i orientar-se en una direcció de treball.

El Psicomotricista marca un camí a seguir, l'objectiu fonamental és que l'infant es construeixi amb solidesa, pugui gestionar i canalitzar les seves emocions i pugui escollir quan estar dintre per integrar allò viscut i quan sortir a conèixer, experimentar, relacionar-se.

Situa l'infant en un espai i un temps, amb uns límits clars que contenen l'actuació. Conscients de que hem de marcar la pulsació, doncs l'infant funciona amb un temps dilatat i s'entreté en el mateix sense tenir molt clar quan s'iniciïn i finalitzin les situacions. És important que aprengui a gestionar-lo, que incorpori la capacitat d'anticipar, gaudir del moment i despendre's de situacions de joc en la que està immers.

La Psicomotricitat segons Aucouturier (1985) demana per part del Psicomotricista:

- Un ajust a l'expressivitat de l'infant.
- Un sistema d'actituds i d'acció.
- Una tècnica, és a dir, una forma de fer específica amb una estratègia que es construeix en funció de l'infant o grup d'infants.
- Un projecte flexible adaptat a les necessitats de l'infant.
- Treball en xarxa.

3.3.2 La sessió de Psicomotricitat. Aspectes metodològics

La sessió habitualment es porta a terme a un gimnàs o sala amb materials escollits per la seva realització i que s'ajusten a les necessitats de l'etapa evolutiva i als objectius plantejats.

Per Lázaro (2000) les característiques de la Intervenció Psicomotriu partint dels acords de les diferents Associacions de Psicomotricitat de l'Estat Espanyol que estan integrades en la FAPEE, serien les següents:

- Mediació corporal, fonamentalment a partir del moviment
- Consideració de la persona atenent a la seva globalitat, que implica una determinada concepció del cos
- Importància de la relació amb el Psicomotricista, els objectes, els altres...
- Contribució al desenvolupament i benestar de les persones, subjectes de la intervenció
- Marc privilegiat: la sala de Psicomotricitat
- Presència del Psicomotricista que intervé amb un sistema d'actituds i d'acció, recolzat amb una formació teòrica, pràctica i personal.
- Vinculació als aspectes disfuncionals del desenvolupament. Preventiu, reeducatiu i terapèutic.

La Intervenció en Psicomotricitat sovint consisteix segons diferents autors, en un passatge amb diferents moments a través dels quals es distribueix el temps de la sessió atenent a l'edat dels infants, la dinàmica i característiques del grup, el desenvolupament de la sessió i el moment del curs escolar.

Per Aucouturier (2004), hi ha diferents moments en la sessió: ritual d'entrada, moment de l'expressivitat motriu, moment del conte, moment de la representació, gràfica, plàstica i verbal i ritual de sortida.

Per Arnaiz, Rabadán i Vives (2008) el temps de la sessió es divideix en: un moment inicial o ritual d'entrada, moment de l'expressivitat motriu, , narració o explicació de la història, moment de la representació plàstica, gràfica i verbal i moment final o ritual de sortida.

Per Bonastre i Fusté (2007) integra un ritual d'entrada, el moment de l'activitat pròpiament dita i un ritual de sortida.

El moment inicial suposa segons Arnaiz, Rabadán i Vives (2008) el moment d'acollida, de trobar-se els infants amb l'educador.

Els moments de joc inclouen propostes dirigides i lliures on l'infant partint de la seva creativitat i dels seus interessos desenvolupa les seves propostes de joc en un entorn de confiança i seguretat, amb l'ajuda de diferents materials, els companys i l'adult.

La vivència psicomotriu és: "una activitat rellevant, sovint global, sempre gratificant, carregada d'afectivitat, de plaer, d'imaginació, en la que l'infant se sent protagonista". (Sugrañes i Àngel, 2007, pp.35-36).

L'infant a la sala experimenta a través de la quietud i el moviment espontani: es balanceja, puja, baixa, rodola, cau... projecta el seu món intern a través del joc sensoriomotriu i simbòlic, experimenta diferents sensacions i emocions, posa a prova les seves possibilitats i cerca els seus límits.

"En un entorn de joc permissiu, desculpabilitzant i contenidor, en el qual es pugui expressar còmodament manifestant els seus desitjos i carències, les seves capacitats i limitacions, les seves pors i frustracions, amb la seguretat i tranquil·litat que donen saber-se mirat, escoltat i estimat" (Franch, 2001, p.8).

La sessió finalitza amb un darrer moment de tornada a la calma, que significa prendre distància de l'acció, passar-la a un pla representatiu, internalitzar-la i que passi a formar part del món intern de l'infant.

Llorca i Vega (1998) afirmen:

Sempre s'ha d'acabar amb un temps de distanciament; aquest s'aconsegueix bé per l'accés espontani o suggerit a l'espai de representació, per acabar amb un dibuix, una cançó, una història sobre el que han viscut a la sala, o una verbalització on els infants expliquen a què han jugat, què és el que més els hi ha agradat, etc. Garantint així que hi hagi una separació i elaboració cognitiva sobre allò viscut a nivell tònic-emocional (p.42).

3.3.3 Elements estructurals de la Intervenció Psicomotriu

La Intervenció Psicomotriu consisteix en un passatge per diferents estacions. Les propostes d'estructuració d'alguns autors ens porten a plantejar quatre grans elements estructurals.

Aquest itinerari el qual integra diferents moments representa una seqüència esperable que dóna seguretat als infants.

- a) Ritual d'entrada
- b) Circuit
- c) Joc lliure
- d) Tornada a la calma

A continuació, desenvolupem de forma detallada cada un dels quatre moments de la sessió:

a) Ritual d'entrada

S'inicia la sessió amb un *ritual d'entrada*, els infants prèviament s'han tret les sabates i seuen en uns bancs. És el moment de presentar-se, recordar qui falta i plantejar alguna il·lusió a realitzar durant la sessió. També és el moment per recordar les normes, el que no és possible (pegar, destruir...) i la direcció del que sí es pot (jugar, compartir, estimar...).

Hem de tenir present que els rituals, donen seguretat, és una estructura esperable.

Segons Martínez, Rota i Antón (2017) quan arriben els infants, se'ls proposa que es treguin les sabates, es posin mitjons antilliscants, se'ls dóna la benvinguda i se'ls orienta a través d'unes pautes, abans de començar la fase de joc.

Segons Rota (2015) el ritual d'entrada és el pas del fora al dintre de la sessió. Entre la realitat externa i l'espai transicional de joc.

Posteriorment, comença el moment de joc. Per Arnaiz, Rabadán i Vives (2008) és el temps de la sensoriomotricitat i el joc simbòlic.

Podem diferenciar dos moments:

b) Circuit

Un primer moment més dirigit amb tres *circuits combinats i funcionals* ajustats al moment maduratiu dels infants. Aquests desenvolupen diferents accions psicomotrius i posen a prova les seves competències de forma successiva.

Cal tenir present aquí que en cada acció de l'infant apareixen tres vessants que s'entrellacen: la competència motriu com a possibilitat funcional i les estratègies a nivell cognitiu, que es poden veure possibilitades o interferides pels aspectes emocionals.

Al possibilitar experimentar amb l'espai, els objectes, l'infant no només descobreix les seves propietats sinó també les pròpies possibilitats en relació a l'objecte. Intenta entendre el món donant-li un sentit a través de la pròpia acció. La repetida experimentació a través de l'acció amb èxit, li fa sentir-se competent i guanya confiança, seguretat i autoestima.

En aquesta vivència és molt important el paper de l'adult que ha de crear unes condicions per tal de que l'infant visqui amb plaer aquesta experiència, doncs si les propostes de l'adult enfronten a l'infant amb masses dificultats, el confrontem amb la frustració colpejant la seva confiança.

Aberastury (1986) deia que el joc possibilita una sèrie d'experiències que donen resposta a les necessitats d'aquella etapa evolutiva. El moviment i la necessitat de desplaçar-se per l'espai dóna lloc a altres accions com exercitar la força, manipular objectes, etc en aquest moment exerciten les seves possibilitats corporals.

c) Joc lliure

En un segon moment es facilita el *moviment lliure* amb l'investiment dels diferents materials existents a l'espai: coixins, pals, robes, cordes, màrfeques, cons, etc. En aquest temps cada infant segons el moment evolutiu i la seva necessitat escull un material per realitzar una escena de joc, per resoldre un entrebanc en relació a les competències psicomotrius o per resoldre conflictes emocionals pendents. És el moment del joc simbòlic.

Segons Huizinga (1938) el joc es troba a la base de la cultura. Franch (2018) reprèn les idees de Huizinga i exposa les principals característiques del joc: El joc és una activitat d'ocupació voluntària exercitada dins de determinats límits temporals i d'espai, d'acord amb unes normes lliurement acceptades, però absolutament obligatòries, amb una finalitat pròpia, acompanyat d'un sentiment de tensió i alegria i de la consciència de ser alguna cosa diferent a la vida quotidiana. És ordre, genera ordre.

Martínez et al.(2017) plantegen com l'infant a través del joc simbòlic projecta en diferents objectes fantasies, desitjos, etc si es donen les condicions d'empatia, seguretat i contenció.

Kálló i Balog (2013) manifesten que el joc és una necessitat fonamental dels infants. La vida d'un infant està plena de moments de joc. Quan un infant ha pogut establir una relació de confiança amb un adult rellevant pot ser autònom en el joc i manifestar-se espontani i creatiu.

Aberastury (1986) deia que l'objecte en l'espai de joc es transforma per l'infant en un instrument pel domini de situacions penoses, difícils en relació a situacions reals. A través dels mateixos i de la repetició d'accions pot reviuir situacions de plaer o doloroses que no pot en la realitat. En el joc l'infant desplaça les seves pors, les seves angoixes i les intenta dominar mitjançant l'acció.

Franch (2018) considera el joc com una forma d'exploració, descoberta i aprenentatge durant la infància que possibilita l'accés al món social i al simbolisme a través de l'intercanvi d'objectes i significats. Va afirmar: El joc neix a partir de processos d'interrelació, s'instaura amb l'exercici individual, fruit del descobriment, la imitació i la repetició i es consolida amb la presència de l'altre, que li dona sentit i el socialitza (pàg.78).

Winnicott en el seu treball "Realidad y juego" (1971) va dir que el joc ha de ser estudiat en si mateix. Aquest autor fa referència als conceptes de joc (play), que es refereix, sobretot, al contingut del joc i "el fet de jugar" (playing), que es basa en l'observació del nen que juga, que ell descriu com a fenomen transicional.

Els fenòmens transicionals es troben en una zona intermèdia d'experiència, situada entre l'individu i el seu entorn. Quan l'infant juga participa de les dues realitats: l'interna i l'externa, pren objectes o fenòmens de la realitat externa i els manipula per poder-los investir i dona'ls-hi una significació.

Segons Cabré (2009) reprenent a Winnicott diu que el joc serveix per comunicar als altres el propi món, establir relacions, adquirir experiència, obtenir plaer a través de l'experiència física i emocional, controlar l'ansietat i els impulsos que podrien conduir a ella o, fins i tot, expressar

agressió. Aquest joc (play) ha de ser respectat, l'infant ha de tenir el seu espai per crear-lo i recrear-lo, evitant-ne intrusions per part dels adults.

Vigotsky (1933) considera que el desenvolupament infantil es produeix per la interacció de l'infant amb el medi social i cultural en què es desenvolupa. El joc, per tant, promou la socialització, doncs a través del mateix l'infant interacciona amb l'adult o amb els iguals, a través del joc crea zones de desenvolupament pròxim. Per tant, és un motor del desenvolupament.

d) Tornada a la calma

I arriba el moment en que finalitza la sessió i és important que els infants puguin realitzar el passatge de l'acció a la simbolització, passar del moviment extern al moviment intern o de pensament.

Passem aleshores a la *tornada a la calma*. En aquests moments els infants prenen distància de l'acció a través de la paraula o d'altres elements representatius: dibuix, construcció amb fustes, etc. El sentit d'aquesta darrera etapa és saber com s'han sentit, com han viscut la sessió.

El que també és fonamental és que es tracta d'una activitat espontània per la qual l'infant està preparat madurativament. Segons Chokler (1999) això fa que el programa d'acció proposat és pertinent i adient, la qual cosa li fa fer-se preguntes i sorprendre's, i aquest fet li possibilita tanmateix una predictibilitat i una anticipació. Aquesta és la veritable autonomia.

Segons Martínez et al. (2017) en aquest moment hi ha un descens de l'activitat motriu i una distància de les emocions, es reagrupen els infants i esdevé un moment per explicar un conte, relaxar-se, etc.

Per Arnaiz, Rabadán i Vives (2008) és el temps de reagrupament, per assenyalar i retornar aspectes importants a cada infant i acomiadar-se.

És fonamental acabar amb un temps de distanciament, el qual habitualment es proposa a partir d'un moment de tornada a la calma on es realitza un dibuix, relaxació, una cançó, una història sobre el que han viscut a la sala, una verbalització on els infants expliquen a què han jugat, què és el que més els hi ha agradat, etc. Garantint així que hi hagi una separació i elaboració cognitiva sobre allò viscut a nivell tònic-emocional.

Per últim, la sessió finalitza posant-se les sabates i marxant amb la mestra cap a la classe.

3.3.4 La funció del Psicomotricista

Com ja hem citat en l'apartat anterior la Intervenció Psicomotriu té per objectiu afavorir el desenvolupament maduratiu de l'infant i incidir en la construcció d'una imatge segura i confiada per tal de que es puguin desplegar les seves potencialitats.

Aquest treball es desenvolupa a través d'una sèrie d'estratègies, on el joc ocupa un lloc fonamental en el marc d'una relació amb l'adult, de vincle d'aferrament segur que es desplega a través de les actituds que l'adult posa en joc en el treball d'Intervenció Psicomotriu.

Cyrulnik (2005) transmet la importància d'establir un vincle positiu amb una persona adulta, aquella que en un moment donat va saber emetre paraules dotades de significació, actuar de forma contundent, de forma tal que han quedat enregistrats com a força, estímul per superar obstacles i seguir caminant malgrat apareguin adversitats.

Les condicions per una activitat autònoma que tot especialista ha de conèixer són: la seguretat afectiva, la confiança en un mateix i l'altre, la llibertat de moviments, l'espai i el material adient (Chokler, 1999).

Les actituds del Psicomotricista estan assentades en un llarg procés de formació en Psicomotricitat, encara no reconegut al nostre país.

Aquesta formació es recolza en tres eixos fonamentals que esmentem a continuació:

- Formació personal (Saber ser)
- Formació teòrica (Saber)
- Formació pràctica (Saber fer)

La *Formació personal*, suposa un treball d'autoconeixement per la mediació corporal i té per objectiu desenvolupar una sèrie d'actituds que posarem en joc a la sala i en relació als infants. Aprenent a través de l'escolta i l'observació a poder diferenciar el que forma part de la nostra història personal i el que pertany als infants amb els que treballem, podent-nos d'aquesta forma ajustar a les seves necessitats.

Implica segons Cenerini (2009) un ajust en les ressonàncies tònico-emocionals recíproques, en l'empatia tònica i en la comprensió psicològica dels missatges. L'infant pot accedir a una transformació, si aquest està en relació a un adult mal·leable i transformable, que sàpiga tenir una escolta empàtica i sàpiga actuar en asimetria, que reconegui els seus límits projectius i controli la seva dinàmica del desig.

La *Formació teòrica* apunta al coneixement dels diferents referents de l'àmbit de la Psicomotricitat des de Dupré fins a l'actualitat. I totes aquelles disciplines que han enriquit el treball psicomotor: la Psicologia evolutiva, la Psicoanàlisi, les Neurociències, la Metodologia Observacional, etc. A fi d'intentar tenir una comprensió de l'infant, desenvolupar estratègies per poder aproximar-se al coneixement del mateix, a les seves necessitats i poder desenvolupar estratègies ajustades d'intervenció.

La *Formació pràctica* té per objectiu posar en joc unes estratègies i unes actituds que possibilitin l'evolució dels infants. Amb implicació però amb una distància a nivell emocional. Es segons Forcadell (2015) l'aplicació pràctica dels coneixements adquirits i el desenvolupament de competències.

Segons Aucouturier (1985), l'expressivitat psicomotriu requereix:

- Un ajust a l'expressivitat de l'infant.
- Un sistema d'actituds i d'acció.
- Una tecnicitat, és a dir, una forma de fer específica amb una estratègia que es construeix en funció de l'infant o grup d'infants.

S'entén que el projecte ha de ser flexible i adaptat a les propostes de l'infant.

Segons Camps i García Olalla (2008) les actituds guarden relació amb una determinada forma d'actuar i la seva integració acaba formant part de la personalitat. Les actituds del Psicomotricista tenen a veure amb una forma de ser i d'estar amb l'infant, amb un acompanyament en les seves vivències i emocions. La primera condició per part del Psicomotricista és l'acceptació incondicional de l'infant, implicant-se però amb la distància necessària per tal de que es pugui operar un treball.

I, també amb una determinada mirada, segons Pla (2016) que es desenvolupa en tres passes:

- La mirada atenta: està relacionada amb la consciència del tipus de joc, que l'infant juga.
- La mirada focalitzada: el Psicomotricista detecta alguns dels aspectes rellevants del joc espontani que guarda relació amb les dimensions de desenvolupament de l'infant.
- La construcció del sentit: té a veure en dotar de significació allò observat.

El Psicomotricista ha de desenvolupar una sèrie de funcions:

- a) Acompanyar
- b) Escoltar l'infant
- c) Reconèixer positivament
- d) Ser símbol d'una llei asseguradora
- e) Empatitzar
- f) Contenir
- g) Ajustar-se en el llenguatge
- h) Posicionar-se dissimètricament
- i) Vetllar per la inclusió dins el grup

El Psicomotricista s'inscriu en el joc com agent d'un cert itinerari, per ajudar l'infant a fer el pas de l'acció a la simbolització. Aquesta simbolització ajuda a establir una distància amb la realitat, doncs les coses han de passar de ser el que són, a ser una representació que l'infant crea. Per exemple, un coixí pot significar un cotxe, i la representació que ha creat en relació a aquest objecte li possibilita crear una història d'acord amb les seves necessitats del moment.

Aquesta capacitat de representar és molt important en l'edat adulta doncs, vivim en un món de símbols compartits i el fet de compartir-los ens ajuda a comunicar-nos, a parlar en llenguatge semblant. Per exemple, el significant "gos" fa que quan parlem tothom tingui una representació mental d'aquest animal que no porta a confusió, malgrat hi ha en aquesta representació una creació singular d'aquesta imatge molt lligada a les pròpies vivències, doncs cadascú en el seu psiquisme atorga una significació com: dolç, bon amic, mossegador.... això és el que de vegades fa que malgrat estiguem en principi parlant del

mateix, en el fons no sigui aquesta la realitat, doncs cadascú parla a partir de la pròpia experiència.

El Psicomotricista no juga amb l'infant, l'acompanya. Situa les propostes en una zona de desenvolupament proper per tal de que pugui avançar i es presta a representar el rol que l'infant necessiti en el joc, sense deixar de ser un referent de seguretat cap al grup.

Kállo i Balog (2013) clarifiquen que a través de l'observació atenta ens fem sensibles al que està succeint en la vida dels infants, l'intentem comprendre i adaptem les nostres actituds i estratègies per ajudar-lo a evolucionar.

La nostra responsabilitat és sense interferir poder crear amb molta cura i sense envair, les condicions necessàries per un desenvolupament autònom, en unes condicions de confiança i seguretat.

A partir d'aquest punt desenvoluparem diferents actituds del Psicomotricista:

a) Acompanyar:

Alonso et al. (2003) afirmen que l'acció d'acompanyar té a veure amb una relació continuada, generosa i sincera amb l'educand. Es tracta d'una relació intensament lliure i humana, capaç d'un efectiu nivell d'intercanvi i referència mútua sostinguts.

Acompanyar no és treballar per l'infant, és treballar amb ell, juntament amb ell i des d'ell. En una relació d'acompanyament allò important és saber que esteu disposats a fer juntament amb ell.

b) Escoltar l'infant:

L'actitud d'escolta implica una empatia, que requereix un ajust molt profund a nivell tònic.

La capacitat d'escolta suposa una empatia tònica que precisa acord corporal i fusionalitat a distància amb la veu, la mirada i la postura. És una forma de rebre a l'altre, d'acceptar el que es produeix, de percebre els harmònics emocionals com l'expressió d'una experiència única (Llorca, 2003).

Implica la capacitat de descentrar-se. Segons Aucouturier (1985) escoltar l'infant ens permetrà acceptar-lo i rebre la seva expressivitat psicomotriu i intentar comprendre'l sense fer judicis de valor.

Segons Izuel (2004) davant d'una situació nova les persones tenen la tendència a buscar en l'acció observada referències pròpies que els ajudin a ubicar-se. Aquestes referències estan carregades de la pròpia història i de les pròpies significacions, amb la qual cosa la singularitat de l'altre es pot veure enfosquida per la nostra emergència subjectiva. Aleshores, és possible pensar que escoltar implica reconèixer i diferenciar allò que és propi i allò que és extern a nosaltres, que pertany a com viu aquest altre la realitat. Escoltar aleshores implícitament suposa acceptar la incertesa, no saber, no entendre... però desitjar poder arribar a una comprensió de l'altre.

El Psicomotricista ha d'acollir l'expressivitat, les emocions dels infants, però no confondre's, els ha d'ajudar a evolucionar a partir del vincle que construeix amb ells.

Segons Camps i García Olalla (2008) aquesta actitud possibilitarà que l'infant se senti acollit, respectat i comprès, aquest fet li aportarà una confiança i afavorirà que es manifesti.

Llorca i Sánchez (2003) consideren que escoltarem a l'infant a partir del que manifesta a través de la seva expressivitat psicomotriu i l'intentarem comprendre atenent a una sèrie de dimensions (la relació amb l'espai, temps, l'adult, els companys...). A partir d'aquesta observació, el Psicomotricista elaborarà el seu projecte pedagògic.

Aucouturier (1985) considera que així l'adult per mitjà de la seva empatia tònica s'ubica en una actitud d'escolta que afavoreix la comunicació, al temps que manté una distància en un clima de seguretat.

Segons Rota (2015) el clima de seguretat que s'aconsegueix en la relació empàtica entre el Psicomotricista i l'infant, fa que aquest es manifesti de forma autèntica. Una autenticitat que té a veure amb la possibilitat d'expressar-se des de la subjectivitat, des de la possibilitat d'expressar la realitat interna i el Psicomotricista també ha de manifestar-se autèntic. Aquesta capacitat empàtica és la que permet acompanyar, sostenir i entendre les manifestacions expressives dels infants.

c) Reconèixer positivament:

El Psicomotricista sempre ofereix a l'infant un mirall positiu de la seva expressivitat per tal d'incidir favorablement en la seva autoestima. Però aquest reconeixement mai és simulat, es recolza en aspectes reals, malgrat siguin petits detalls.

d) Ser símbol d'una llei asseguradora:

És important pels infants que no posseeixen referències estables, que l'espai garanteixi ordre i seguretat i que l'adult representi aquests aspectes sense ambigüïtat, que constitueixi una garantia de permanència, un punt de suport en la realitat.

Lapierre (1991) diu que el Psicomotricista representa la llei. Aquesta garanteix una seguretat. A la sala hi ha una permissivitat que cobra sentit en un marc de seguretat. En l'existència d'aquest ancoratge en la realitat és el que permet a l'adult acceptar les produccions de l'infant.

Segons Arnaiz, Rabadán i Vives (2008) les normes de la sala de Psicomotricitat i les intervencions del Psicomotricista donaran resposta a la necessitat de que existeixi una seguretat física i afectiva, a fi de que els infants puguin manifestar-se sense risc.

La llei en aquesta pràctica va associada a la seguretat. A la sala hi ha moltes coses que estan permeses, però aquesta permissivitat només té sentit dins un ordre assegurador. L'ordre és la llei de les coses, la llei de l'existència, una garantia de permanència, contribuint a crear un clima de confiança. Es tracta d'un dispositiu espacial i temporal que té per objectiu prioritari afavorir i potenciar el creixement maduratiu de l'infant en un clima de seguretat (Aucouturier, 2004).

e) Empatitzar:

Per Rogers (1957) l'empatia és un intent de captar i entendre el món interior de l'altre, els seus sentiments i els seus significats.

En Psicomotricitat una premissa bàsica és l'acceptació incondicional de l'infant. Doncs és el resultat d'una història, s'ha anat ordenant en relació a una determinada vivència de la realitat, en relació a un sistema de creences i no el podem jutjar.

A través d'un ambient de seguretat, per mitjà de l'escolta empàtica, l'infant pot manifestar-se i entrar en una dinàmica d'evolució.

L'empatia tònica requereix d'esperar per tal de que l'infant es pugui expressar i el Psicomotricista pugui respondre d'una forma ajustada. El to muscular com mitjà de relació i comunicació. Posteriorment, l'estat tònic el podem percebre a través de la mirada, la veu, els gestos i les postures (Sánchez i Llorca, 2001).

Aucouturier (1985) quan parla d'acollida empàtica fa referència al respecte, acollida, escolta i comprensió de l'infant en unes condicions de seguretat afectiva i material.

f) Contenir:

Contenir té a veure amb la claredat alhora de posar límits, la seguretat física i afectiva, la mirada perifèrica i amb la possibilitat de que l'adult utilitzi el cos i la paraula per ajudar a que l'infant es sostingui.

Camps (2013) planteja que el Psicomotricista ha d'ajudar a l'infant a la construcció, apropiació o construcció d'un embolcall corporal a través del qual es pugui sentir contingut a nivell psíquic i corporal.

D'una banda, el Psicomotricista acull i reassegura l'infant, i d'una altra banda, estableix uns límits molt clars que garanteix la seguretat del grup.

Els infants ja des de l'inici de la sessió tenen clares les normes que consisteixen habitualment en no fer mal, ni fer-se mal i respectar el material. La norma els posa enfront de la frustració i els hi dona la seguretat de saber fins on poden arribar. També és important orientar els infants en la direcció del que si és possible.

Tanmateix, el Psicomotricista intenta tenir una comprensió d'aquells infants que presenten manifestacions més agressives, les acull i les retorna elaborades, amb la qual cosa possibilita que l'infant no rebi un efecte mirall.

Un altre element que utilitza el Psicomotricista per contenir, és la mirada perifèrica, que seria la presència de la mirada com a forma de fer-se present i de reconeixement.

I la contenció a través del llenguatge, un llenguatge clar, precís, que el situï i en el qual es pugui emmirallar, i alhora, trobi un reconeixement.

En forma de símil, la contenció podria ser el resultat d'una abraçada necessitada que no es va arribar a rebre. Tenir una persona que l'agafa, que té força per parar-lo, per aguantar-lo sense que es perdi, amb calidesa, pot ser per a molts infants una referència seguritzant que els ajudi a créixer (Sanchez Llorca, 2008, p.44).

g) Ajustar-se en el llenguatge:

El Psicomotricista ofereix de forma continuada a través del llenguatge el reflex i l'elaboració de la realitat. I alhora retorna un mirall positiu unes a l'infant a través de les paraules.

Per Arnaiz, Rabadán i Vives (2008) l'adult ha de tenir un llenguatge clar, precís, de forma que no envaeixi l'infant i que no supleixi la importància que té el moviment. Un llenguatge enunciatiu, afirmatiu i descriptiu que anomeni les accions que succeeixin i actuï com a mirall de l'infant.

Aucouturier (2004) parla de "paraules que sostenen i estructuren".

L'adult afavoreix les produccions de l'infant, en funció del creixement psicològic i del projecte educatiu, sostenint-lo amb la mirada, la postura i el llenguatge verbal.

h) Posicionar-se dissimètricament:

Tal com plantegen Arnaiz, Rabadán i Vives (2001) a l'inici del treball, la imitació actua en forma de mirall, és una bona manera d'acostar-se a l'infant, d'establir una relació, però a mesura que avancen les sessions i el treball, hem d'introduir la dissimetria, les ruptures, la sorpresa o el joc de rols.

Es tracta d'una altra forma d'escolta que l'adult utilitza i evidencia que l'adult i l'infant no son iguals, ni te les mateixes funcions.

Però en cap cas el Psicomotricista se situa al mateix nivell que els infants, participa de les situacions de joc però sempre manté una posició de treball.

i) Vetllar per la inclusió dins el grup:

El Psicomotricista planteja un projecte de treball on cada infant pot trobar un lloc en relació a les seves possibilitats, com no hi ha una fita a aconseguir cadascú desenvolupa les seves accions en la mesura de les seves possibilitats.

Berruezo (2007) destaca que existeixen una sèrie de coincidències entre la Intervenció Psicomotriu i l'Educació inclusiva en quan a l'actitud de l'adult:

- Respecte al moment evolutiu de cada infant.
- Respecte a les necessitats individuals i creença de que la diferència és una font de riquesa.
- Recursos materials ajustats a l'aprenentatge.
- Confiança en les capacitats dels infants.
- Organització dels espais i temps per tal de generar seguretat i confiança.

3.4.- La Intervenció Psicomotriu i la construcció d'un vincle d'aferrament segur per a la millora de l'adaptació escolar

Les aportacions teòriques anteriors semblen confirmar el següent:

- Les intervencions en Psicomotricitat poden contribuir a la construcció de vincles d'aferrament segur.

Segons Sugrañes i Àngel (2007) l'infant mitjançant vivències corporals agradables, recolzat en un context afectiu favorable i organitzat, anirà adquirint una bona dosi de seguretat personal. Aquest fet l'ajudarà a aconseguir una imatge positiva de sí mateix, a confiar en les seves possibilitats i a una espontaneïtat i equilibri en les seves relacions i a un control tònic-emocional.

Per Sugrañes i Àngel (2007) a fi de que l'infant vagi aprenent a controlar els seus moviments, no es tracta d'ensenyar-li que ha de fer i com, sinó que trobi els seus recursos, possibilitats i límits, adquirint confiança en ell mateix.

A través del treball en sala és possible observar a través de l'expressivitat dels infants el grau de presència dels indicadors d'aferrament i les representacions internes que tenen els infants d'aquests referents. Aquesta recerca estarà centrada en localitzar aquests indicadors d'aferrament en relació a unes dimensions que van establir l'any 1988, Bolarin.

En aquest sentit per tal de portar a terme el Programa d'Intervenció Psicomotriu vàrem plantejar que els diferents casos motiu d'estudi realitzessin un passatge per quatre moments:

a) Ritual d'entrada

En les sessions inicials vàrem utilitzar la "tècnica d'escenari", un infant es posava darrera d'una estructura de coixins que havíem creat per aquest moment i apareixia dient el seu nom acompanyat d'un objecte i realitzant una salutació de presentació, després agafava de la mà a un company que estava assegut i l'acompanyava a sortir a escena.

A continuació, a partir de diferents autors: Aucouturier (1985) Martínez, Rota i Antón (2017) esmentem els objectius del ritual d'entrada:

- Mantenir en el temps una estructura esperable que doni inici a l'activitat i situï als infants.
- Treballar la confiança i la seguretat en el moment de sortir a escena.
- Afavorir l'autonomia respecte a l'adult per realitzar l'acció de sortir davant dels companys, ocupar l'espai amb la veu, presentar-se...
- Afavorir la vinculació entre els companys de classe.
- Treballar determinades actituds: la possibilitat de suportar l'espera, d'aguantar que arribi el torn, d'escoltar, de sostenir-se, quan no hi ha moviment.
- Intentar que integrin unes normes que formen part de l'ordre social i possibiliten una seguretat i una adaptació a l'entorn.

b) Circuit

Plantejàvem que de forma successiva el grup-classe circulés per un espai d'espallera i dos itineraris pensats per desenvolupar una sèrie de competències psicomotrius.

A continuació, partint dels plantejaments teòrics d'Aberastury (1986), Rota (2015) i Franch (2018) exposem els objectius del circuit:

- Donar lloc a l'experimentació de possibilitats i límits i desenvolupin funcions i habilitats motrius: equilibri, la funció tònica, la coordinació, l'equilibri, l'estructuració espai-temps...
- Treballar perquè puguin superar les pors, guanyar seguretat i confiança i puguin desplegar les pròpies capacitats.
- Afavorir el desplegament d'actituds que afavoreixen la maduració i l'adaptació: l'escolta, l'espera, la solidaritat, el respecte, l'ajuda mútua i la cooperació.
- Propiciar la interacció entre els infants.
- Facilitar que s'organitzin en un temps donat.
- Afavorir la Iniciativa i l'autonomia.

A mesura que van avançant les sessions, observem que la presència del circuit pot ser menys representativa, doncs a nivell intern s'ha integrat ja una estructura, un ordre. No obstant, els infants de forma espontània introdueixen el circuit en ocasions en el moment de Joc lliure.

c) Joc lliure

Després del Circuit, introduïem un moment de Joc lliure on els infants podien interaccionar lliurement amb l'espai, els materials, l'adult i els altres infants.

A continuació, reprenent diferents autors: Kálló i Balog (2013), Martínez et al. (2017), Rota (2015) i Franch (2018) enumerem els objectius del moment de joc lliure:

- Possibilitar l'expressió de les pulsions i la seva canalització, gestió i contenció.
- Introduir estratègies de resolució de conflictes.
- Afavorir l'aparició de la capacitat simbòlica i eines d'elaboració del conflicte.
- Treballar en el desplegament d'actituds de respecte i cooperació.
- Propiciar la interacció entre els infants.
- Afavorir la Iniciativa i l'autonomia.
- Desenvolupar la creativitat.

d) Tornada a la calma

Per finalitzar la sessió, es plantejava alguna activitat que possibilités realitzar el passatge de l'acció a la simbolització.

A continuació, partint de Chokler (1999) i Martínez et al. (2017) plantejem els objectius propis de la tornada a la calma:

- Afavorir la participació de tots a fi d'ocupar un lloc únic.
  - Aturar el moviment i despertar de l'activitat psíquica.
  - Treballar l'escolta.
  - Donar espai a les emocions, identificant-les i posant nom als diferents estats d'ànim.
  - Treballar la seguretat i la confiança en un mateix, retornant un reconeixement, una imatge positiva.
  - Ajudar a prendre consciència de la respiració, del to corporal, etc.
- El vincle d'aferrament segur facilita l'adaptació.

La Intervenció Psicomotriu, per tant, és una pràctica que en la mesura que té per objectiu treballar competències intrapersonals i interpersonals contribueix al desenvolupament de l'infant i la seva adaptació escolar i social.

La Psicomotricitat obre la possibilitat a que l'infant prengui consciència de les seves emocions, les gestioni, reguli i les posi en joc en relació als altres, promovent relacions positives i saludables. Amb la seva expressivitat mostra les seves necessitats i ens dóna la possibilitat de cuidar-les.

Berruezo (2007) destaca que existeixen una sèrie de coincidències entre la Intervenció Psicomotriu i l'Educació Inclusiva, algunes ja les hem citat en l'apartat anterior quan parlàvem de les actituds del Psicomotricista, les que a continuació esmentem, les podem relacionar amb el fet de com aquesta disciplina afavoreix l'adaptació dels infants:

- En el mateix lloc i temps tots els infants poden desenvolupar-se segons les seves possibilitats.
- Metodologia activa i participativa: l'infant a través de l'experiència, del joc guiat o espontani.
- Aprenentatge rellevant i implicació directa.
- Col·laboració i situacions d'aprenentatge entre professionals.
- Implicació de les famílies.
- Importància de la relació amb els companys, els infants aprenen un dels altres.
- El mestre canvia de rol.
- Respecte al ritme d'aprenentatge.

D'alguna forma és possible pensar que la Psicomotricitat possibilita que tothom pugui tenir un lloc en funció de les seves possibilitats i un reconeixement positiu.

Per tal d'assolir aquests objectius, la Intervenció Psicomotriu ha de mantenir una estructura de treball i el Psicomotricista ha de posar en joc una sèrie d'actituds.

En aquest sentit esdevé important el rol del Psicomotricista pel que fa referència a l'aplicació del Programa d'Intervenció Psicomotriu: els objectius que es planteja, el com estructura l'espai de treball i sosté un itinerari de maduració amb quatre moments: ritual d'entrada, circuit, joc

lliure i tornada a la calma. És també fonamental com l'adult gestiona les diferents relacions que estableix l'infant en la sessió de psicomotricitat: l'espai, el temps, els altres...i el vincle de qualitat que estableix el Psicomotricista amb l'infant amb una important funció de sosteniment a través del desplegament d'una sèrie d'actituds, una relació que possibilita a l'infant sentir-se segur, explorar les seves possibilitats i expressar-se a través del moviment i és a partir de la comprensió d'aquesta expressivitat que el Psicomotricista l'acompanya i intervé només quan la situació ho requereix.

Com diu Aucouturier (1989) el Psicomotricista a través de l'empatia tònica manté una actitud d'escolta que afavoreix la comunicació al temps que manté una distància en una atmosfera de seguretat.

Segons Chokler (1994) l'adult ha de realitzar una funció d'aferrament. De la qualitat d'aquest vincle dependrà el sentiment de seguretat i confiança amb el que l'infant podrà abordar el coneixement i domini del món i de sí mateix. Per tant el conjunt de funcions de protecció, sosteniment, acompanyament i consol que possibiliten preservar les relacions de l'infant amb el medi constitueixen un organitzador fonamental pel desenvolupament.

El Psicomotricista mira a l'infant des d'una perspectiva àmplia, rescatant les seves competències i intentant una comprensió de les seves actuacions. És aquesta mirada positiva la que transmet al grup d'iguals. I ajuda a que els altres infants el vegin amb aquesta mirada.

Per tant, els objectius de la nostra recerca estan adreçats a poder realitzar una valoració de la seguretat i la confiança a l'inici i al final de l'aplicació del Programa d'Intervenció Psicomotriu en els tres casos motiu d'estudi a partir d'instruments clínics (H.T.P i SDQ), entrevistes a les mestres i altres elements propis de la Intervenció Psicomotriu com són: la observació i l'enregistrament en vídeo per tal de poder valorar si la Intervenció Psicomotriu produeix de forma objectiva un increment en la seguretat i la confiança.

De cara al plantejament d'un segon objectiu, ha estat important poder esbrinar si les diferents aportacions teòriques que basen la millora en la seguretat i la confiança dels infants a través d'un procés de treball en Intervenció Psicomotriu en els elements estructurals i les actituds del Psicomotricista, es mantenen durant tot el procés de treball.

I, per últim, ha format part del nostre interès observar si la millora de la seguretat i la confiança en els tres casos motiu d'estudi anava acompanyada de canvis en l'estructura de les sessions i les actituds del Psicomotricista i alhora possibilitava un increment en la participació dels tres casos motiu d'estudi així com en l'adaptació.

Un element transversal que ha estat present en la recerca per tal de donar validesa als resultats ha estat la Coherència Empírica que ha possibilitat un procés de triangulació per tal de que les dades no només vinguessin donades pels investigadors.

En el següent apartat, despleguem de forma més acurada els diferents objectius.

4.- OBJECTIUS I HIPÒTESIS DE LA RECERCA

4.1.- Objectiu 1: Identificar mitjançant diferents instruments la presència d'indicadors de seguretat i confiança en els infants considerats amb dificultats d'adaptació

- H.1.1. En la prova projectiva gràfica H.T.P es pot observar la presència d'indicadors de seguretat i confiança en les diferents dimensions coherent amb les observacions d'Intervenció Psicomotriu.
- H.1.2. En les respostes als qüestionaris del SDQ es pot observar la presència d'indicadors de seguretat i confiança en les diferents dimensions coherent amb les observacions d'Intervenció Psicomotriu.
- H.1.3. En les respostes de les entrevistes a les mestres es pot observar la presència d'indicadors de seguretat i confiança en les diferents dimensions coherent amb les observacions d'Intervenció Psicomotriu.
- H.1.4. L'observació de la relació que l'infant estableix amb diferents dimensions i indicadors: espai, temps, relació amb l'adult, rol dins el grup, actitud, relació amb els companys, tipus de relació i els mitjans per relacionar-se a través de les diferents sessions possibilita identificar aspectes relacionats amb la seguretat i confiança.

4.2.- Objectiu 2: Recollir i analitzar com l'estructura de la sessió de Psicomotricitat i la Intervenció del Psicomotricista possibiliten una seguretat i confiança

- H.2.1. Es pot identificar una estructura de sessió de Psicomotricitat amb 4 moments: ritual d'entrada, circuit, joc lliure i tornada a la calma que possibilita generar unes condicions de seguretat i confiança.
- H.2.2. Cada un dels 4 moments: ritual d'entrada, circuit, joc lliure i tornada a la calma possibiliten generar unes condicions de seguretat i confiança.
- H.2.3. Es pot identificar un sistema d'actituds d'acompanyament i sosteniment que pot promoure la seguretat i confiança.

4.3.- Objectiu 3: Analitzar la relació entre les intervencions del Psicomotricista i el desenvolupament de la seguretat i la confiança dels infants

- H.3.1. Es pot observar que a mesura que es produeix un increment en la seguretat i confiança dels alumnes considerats amb dificultats d'adaptació, disminueixen les intervencions del Psicomotricista en relació a ells.

- H.3.2. A mesura que avança el Programa d'Intervenció Psicomotriu i es produeix un increment en la seguretat i la confiança s'observen canvis en la participació en els alumnes considerats amb dificultats d'adaptació.

5.- METODOLOGIA DE LA RECERCA

5.1.- Metodologia qualitativa, anàlisi de casos i avaluació responent com estratègia d'Investigació en Intervenció Psicomotriu

La Metodologia utilitzada en aquesta recerca és qualitativa, segons Montero i León (2007), un estudi empíric qualitatiu, és un tipus d'estudi en el que es presenten dades empíriques originals, emmarcat dins la lògica epistemològica de la tradició subjectivista i interpretativa.

El que s'intenta segons Stake (1998) a través de la investigació qualitativa és la comprensió de les complexes relacions entre tot el que existeix, és per tant, un tipus de metodologia que el que pretén és impulsar la comprensió.

Només des de les seves accions, des de les seves accions immutables, des de l'efecte que produeix en altres, pot l'home aprendre sobre sí mateix, així que aprèn a conèixer-se només per la via circular de la comprensió (Dilthey, citat per Stake, 1998).

Segons Dilthey, l'investigador en els estudis de tipus qualitatiu de casos el que intenta facilitar és la comprensió, intenta transmetre que les accions humanes estan motivades no per una causa única, sinó per diferents causes, de vegades difícils d'esbrinar, on esdevé molt important arribar a entendre la particularitat de cada cas.

En aquest intent de comprensió, l'investigador percep el que succeeix en clau d'episodis o testimonis, representa els esdeveniments amb la seva interpretació, el relat com una manera d'intentar una comprensió basada en l'experiència.

Segons Stake (1998) allò característic dels estudis qualitius és que s'adrecen les preguntes a la recerca de casos o fenòmens, i busquen relacions inesperades o previstes per l'experiència. No es controlen de forma anticipada les condicions situacionals.

El que és important és com es van desenvolupant els esdeveniments, per tal de reorientar les observacions i anar abordant el que vagi sorgint. Per tant, els judicis són més subjectius. Hi ha una visió personal de l'investigador. En l'estudi qualitatiu de casos és de gran importància la funció interpretativa constant de l'investigador.

A més a més, d'aquesta orientació allunyada d'una explicació causa i efecte i de la tendència a una interpretació personal, la investigació qualitativa es distingeix perquè posa accent en el tracte holístic dels fenòmens (Schwandt, 1994).

L'epistemologia de l'investigador qualitatiu és existencial (no determinista) i constructivista. Tanmateix, es pot considerar que els fenòmens tenen una estreta relació entre si degut a circumstàncies fortuïtes i la comprensió dels mateixos requereix haver d'atendre multiplicitat de contextos.

Del que es tracta és de donar una visió de l'experiència a partir de la pròpia participació, interpretar a partir d'aquesta experiència. La subjectivitat és un element essencial per poder

comprendre. Doncs malgrat intentem mantenir una objectivitat, l'observador és un subjecte amb unes creences, amb una història... i aquest fet de forma inevitable té la seva incidència en la investigació.

A la taula 5.1 trobem algunes característiques de l'avaluació qualitativa.

Taula 5.1 Característiques de les metodologies qualitatives (León i Montero, 2015)

Característiques generals de les metodologies qualitatives:

- Es comença des de la perspectiva dels participants i atenent a la seva diversitat
- Es busca entendre el fenomen des de el seu interior
- La evidència empírica està expressada, majoritàriament, en forma verbal
- S'estudien els fenòmens en la seva totalitat i el seu context natural
- S'inclou la reflexió de l'investigador sobre la seva experiència
- S'utilitzen altres garanties del procés

Segons Montero i León (2015) els teòrics de la metodologia qualitativa parteixen de la base que els éssers humans reaccionen a l'entorn segons com el representem, el significat que té per nosaltres. I és a partir d'aquests significats que podem entendre la realitat.

L'investigador qualitatiu busca entendre i comunicar aquest enteniment als destinataris, els propis investigats. Per aquest fi entra en el seu entorn i es comunica amb ells.

Tanmateix, la investigació qualitativa treballa amb registres verbals: records immediats de converses no gravades, records, esdeveniments immediats dels quals ha estat testimoni l'investigador i en relació als quals l'investigador realitza les seves reflexions i valoracions. També haurà d'analitzar les dades de la seva investigació.

D'una altra banda, la investigació qualitativa procura entendre la realitat objecte d'estudi de forma global i s'assumeix que l'observador està influït pel coneixement de la investigació i reacciona davant d'ella en funció de la seva realitat.

El paradigma d'Investigació en aquesta recerca serà l'estudi de casos i "l'Avaluació Responent" de Stake. Un element important que hem considerat és que altres recerques en Psicomotricitat ja han estat abordades amb enfocaments qualitius semblants com: La investigació sobre l'Avaluació de les competències del Psicomotricista per Forcadell, X. (2014), la investigació de Bolarín, M. J. i Arnaiz, P. (1998) que suposa l'elaboració d'una guia de paràmetres psicomotors i la recerca de Morillo, T. (2014) sobre la expressivitat psicomotriu en els trastorns del vincle.

Considerem l'enfocament qualitatiu també pertinent per la nostra recerca ja que el que es pretén és una observació, una comprensió i interpretació de les relacions que els infants estableixen amb diferents dimensions, investigant des d'un punt de vista holístic i donant un significat a les dades recollides. Per tant, malgrat pretenem una objectivitat, hi ha una implicació de l'investigador i, per tant, una subjectivitat.

5.1.1 L'estudi de casos des de la perspectiva qualitativa

Es tracta d'un estudi de casos, descriptiu no estructurat, referit a una única unitat de mostra.

El sentit és estudiar a fons un únic cas per tal d'il·lustrar un determinat problema. Per Stake (2006) en l'estudi de cas la persona avaluada és el cas i la descripció de l'experiència és el procés d'estudi com una forma de fer un retrat de l'activitat, les qüestions o problemes, les relacions personals i les actuacions que revelen la qualitat del Programa.

Segons Anyon, l'any 1981, en l'estudi de casos múltiple, l'investigador escull casos prototípics que il·lustren el fenomen d'estudi.

L'estudi qualitatiu de casos és una investigació de caire molt personal. Es fa un estudi aprofundit de les persones. Es fomenta que l'investigador aportí les seves perspectives personals a la interpretació. Es suposa que l'investigador i el cas interactuen d'una manera única i no necessàriament reproducible a altres casos i investigadors. La qualitat i la utilitat de la investigació no depenen de la seva capacitat de ser reproduïda sinó del valor dels significats que han generat l'investigador o el lector. Així doncs, s'espera una valoració personal del treball (Stake, 1998, p. 115, citat per Montero i León, 2015).

Miles i Huberman (1994) defineixen un cas com: "un fenomen d'algun tipus que succeeix en un context delimitat". En la nostra recerca les dificultats d'adaptació dels tres casos escollits succeeixen a l'entorn escolar.

En l'avaluació denominada com "Estudi de Casos" existeixen dues vessants: "l'Avaluació Responent" de Stake i "l'Avaluació Democràtica" promoguda per Stenhouse, McDonald i Simon. Nosaltres en aquesta recerca ens centrarem en el model de Stake.

Stake (2004) té per objectiu la descripció d'una realitat concreta, única amb profunditat i planteja un mètode d'anàlisi de dades per categories i un procés de validació a través de jutges, el qual suposa un procés de triangulació, per tal de distingir entre el que són descripcions i interpretacions fiables i el que són preferències personals. Segons Denzin (1990) la triangulació és com l'aplicació i la combinació de varies metodologies d'investigació en l'estudi d'un mateix fenomen (p.297).

Segons aquest autor es pot triangular entre diferents teories, diferents metodologies, entre diferents registres de l'evidència empírica o entre diferents investigadors.

Segons Montero i León (2015) quan més acord existeixi més confiança, els resultats seran més segurs.

Existeixen diferents tipus de triangulació: D'una banda, segons Aguilar i Barroso (2015), la triangulació teòrica fa referència a la utilització de diferents teories per tenir un interpretació més completa i comprensiva, d'aquesta manera donar resposta a l'objecte d'estudi. Per una altra banda, la triangulació metodològica consisteix en l'aplicació de diferents mètodes en la mateixa investigació per obtenir informació contrastant els resultats, analitzant coincidències i diferències. El seu fonament està basat principalment en el fet de que els mètodes són instruments per investigar un problema i facilitar la seva comprensió.

5.1.2 L'avaluació responent

Segons Stake (2006) l'Avaluació Comprensiva constitueix una perspectiva general en la recerca de la qualitat en un programa, és més una actitud que un model. Ser comprensiu o comprensiva vol dir guiar-se per l'experiència, sent present sentint i vivint l'activitat, coneixent a les persones i els seus valors. Per tant, es basa en gran part en la interpretació personal. El propòsit personal en aquesta avaluació és la comprensió. Com diu Stake (2006) la comprensivitat és la virtut de guiar-se per o estar atents a la pràctica.

Segons Riera (2010) el concepte d'avaluació va relacionat amb prendre decisions respecte a un programa educatiu a partir de la Intervenció Pràctica i la nostra finalitat és emetre judicis de valor sobre les actuacions que es portin a terme, mantenint durant tot el procés una posició ètica.

Els autors que treballen sobre l'avaluació utilitzen algun tipus de categories per classificar i es basen en diversos tipus de variables que representen els aspectes que cada un d'ells utilitza per jutjar una situació d'avaluació.

Stake (2004) és considerat com un dels autors més significatius en l'avaluació de programes. Segons Pujolàs (2006) s'entén per Programa el conjunt d'actuacions que donats uns antecedents determinats (situació inicial) possibiliten uns determinats efectes (objectius) que suposin una millora o transformació d'una situació inicial.

Per garantir una perspectiva ètica ens basem en els principis proposats per Stake:

1. Buscar un equilibri entre l'autoconfiança i l'autoqüestionament.
2. Ha de ser un procés imparcial i independent.
3. Cal assegurar un ús adequat de la informació que extraiem de la recerca.
4. La recerca avaluativa ha d'estar compromesa amb el context.

Stake perfila un model d'avaluació que anomena *responsive evaluation* perquè el seu propòsit prioritari és respondre als problemes i les qüestions reals que es plantegen els alumnes i els professors quan desenvolupen un programa educatiu (Pérez Gómez, 1989).

Prenem com a referència aquest model perquè forma part del nostre interès respondre a preguntes que es plantegen els docents dins del Centre Educatiu per tal de tenir una comprensió i donar resposta a situacions de dificultat que sorgeixen en el dia a dia dels mestres en relació a la diversitat dels alumnes.

L'avaluació Educativa és una avaluació eficaç (responsive) si s'orienta més directament a les activitats del programa que no pas a les seves intencions (Stake, 1975, citat per Pérez Gómez, 1989).

El model d'avaluació responent de Stake segons Pujolàs (1996) té les característiques següents:

- a) S'orienta a descriure les activitats més que no pas definir les intencions del programa.
- b) Concedeix més importància als problemes que no pas a les teories.

- c) Pren en consideració les diferents interpretacions dels qui estan implicats en el programa.
- d) Ha de respondre a les necessitats d'informació i al nivell de coneixement dels qui estan interessats en el programa.
- e) Posa èmfasi en la necessitat de proporcionar als interessats l'experiència vicària del programa i d'implicar-los en la seva anàlisi i valoració.
- f) El seu propòsit fonamental és descriure i oferir un retrat complet i holístic del programa educatiu.

La Investigació avaluativa intenta determinar el valor dels programes educatius d'acord a uns determinats criteris. En el nostre cas el que pretenem és avaluar un Programa d'Intervenció Psicomotriu per tal de poder valorar si a partir de la implementació del mateix, millora el grau de seguretat i confiança i l'adaptació dels tres casos escollits per aquesta recerca. Del que es tracta és de millorar la situació inicial.

Tenint en compte tot el que s'ha dit de l'avaluació responnent i l'esquema general del procés d'avaluació seguit, proposat per Pujolàs (1996), seguint el model de Stake (1967). Cal diferenciar:

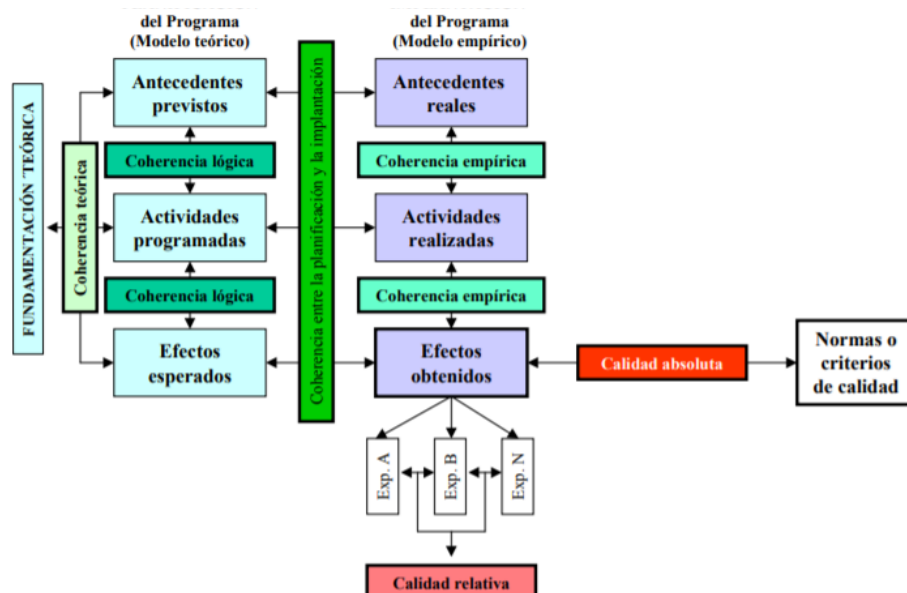
1. La justificació teòrica o base lògica del programa.
2. La matriu de descripció.
3. La matriu de judici o avaluació.

1.- La justificació teòrica fa referència als plantejaments teòrics que sostenen aquesta recerca i que han determinat la planificació i l'aplicació del programa. Es pretén valorar la univocitat, importància i pertinència entre determinats marcs teòrics, conceptes i principis de la Psicologia del Desenvolupament, emocional i social, amb determinats criteris i orientacions del Programa d'Intervenció Psicomotriu portat a terme.

2.- La matriu de descripció o validació lògica guarda relació amb la planificació.

3.- La matriu de judici o validació empírica que constitueix la implementació.

Taula 5.2 Avaluació responnent (Pujolàs, 2006)

Aquestes matrius (tant la descriptiva com la de judici) tenen en compte tres aspectes:

- Antecedents.
- Activitats o transaccions.
- Els efectes o resultats.

Atenent als criteris que formulen aquests autors, en aquesta recerca entenem per:

- Coherència Teòrica la justificació teòrica o base lògica del programa.
- Coherència Lògica la matriu de descripció o planificació.
- Coherència Empírica la matriu de judici o implementació.

Segons Pujolàs (1996) només si es dóna aquesta coherència es podrà dir que els efectes obtinguts són fruit de les activitats realitzades.

Per Stake, només si es pot afirmar que hi ha hagut coherència entre el “model teòric” del programa i el “model empíric” aplicat només si no hi ha discrepàncies significatives entre l’un i l’altre es podrà afirmar que, a més de la coherència lògica del programa avaluada pels experts, hi ha hagut també coherència empírica del programa aplicat en un context i en un moment determinat.

En aquesta recerca seguint el model d’ “Avaluació Responent” de Stake (2006), d’una banda, hem portat a terme un anàlisi de cas consistent en el desenvolupament d’un Programa d’Intervenció Psicomotriu que analitzarem en profunditat per tal de poder tenir una comprensió de la singularitat del procés.

D’una altra banda, es tracta d’un Programa d’Intervenció en el que es pretén concretar i desenvolupar tot un conjunt d’aportacions teòriques sobre la Psicomotricitat que es consideren que pel seu caràcter únic, esdevé molt oportú que passi per un procés de validació teòrica. En la mesura que el Programa d’Intervenció Psicomotriu pretén un determinat impacte educatiu en un grup d’alumnes sembla adequat veure si el disseny del Programa té una cohesió lògica suficient per desenvolupar la competència de seguretat i confiança en un grup d’alumnes amb dificultats d’adaptació.

Per últim, caldrà contrastar si el desenvolupament real del Programa i els efectes educatius que es pretenen tenen un vinculació constatable o no, és a dir, si hi ha un coherència empírica o pràctica.

5.2.- Fases de la recerca

Aquesta recerca ha consistit en portar a terme un Programa d’Intervenció Psicomotriu en un Centre Educatiu dins l’etapa d’Educació Infantil i s’ha concretat en el seguiment de tres casos a partir dels quals s’ha realitzat un anàlisi del Programa d’Intervenció. Ha suposat un procés que es pot diferenciar en diferents fases:

- **Fase I (setembre 2012 - juny 2013) Intervenció Psicomotriu amb tres grups d'E. I. 5 del CEIP i seguiment de tres casos**

Definició d'objectius i hipòtesis: Planificació general de la Investigació.

Reunió amb la Direcció del Centre i les mestres per tal d'explicar els aspectes que implica la recerca i demanar el consentiment per tal de cuidar els aspectes ètics.

Elecció dels tres casos motiu d'estudi atenent als criteris de la CAD.

Realització del Programa d'Intervenció Psicomotriu durant un curs escolar.

Disseny, elecció i aplicació d'instruments per a la recollida de dades: Enregistrament amb vídeo d'algunes sessions escollides a l'atzar, graelles d'observació durant tot el procés i passació H.T.P, SDQ als pares i entrevistes a les mestres a l'inici i al final del procés.

- **Fase II (juliol 2013 - juny 2015) Fase de Recerca bibliogràfica i elaboració del marc teòric**

Recerca bibliogràfica en relació al marc teòric i pràctic i edició de les imatges filmades.

- **Fase III (juliol 2015 - desembre 2016) Fase d'elaboració de graelles per la triangulació de les dades**

Elaborem una sèrie de graelles partint de referents bibliogràfics, realitzem una selecció de dimensions i indicadors per poder analitzar la presència de seguretat i la confiança, basant-nos en la investigació de Bolarín (1998), el SDQ i les aportacions sobre aferrament i regulació emocional de Garrido (2006). I elaborem uns criteris per identificar els diferents moments de la sessió i les actituds d'acompanyament i sosteniment per part del Psicomotricista, per tal de realitzar una validació Teòrica, Lògica i Empírica amb tres jutges: una Doctora i un Doctor experts en Psicomotricitat i un Expert en Psicomotricitat.

Contextualitzat l'abast d'aquesta recerca, el que es demana és validar aquestes graelles com instruments que possibiliten: d'una banda, mesurar la seguretat i la confiança en els infants i de l'altra, copsar aquells elements de la Intervenció Psicomotriu que possibiliten una millora en aquesta seguretat i confiança. I, per tant, valorar la seva incidència a nivell d'ajust, adaptació social i competència social. Es tracta de poder observar si els paràmetres i els indicadors escollits són unívocs, pertinents i importants per aprofundir en el tema d'estudi que plantegem.

- **Fase IV (gener 2017- novembre 2018) Fase de reunió amb experts**

Reunió amb un Expert en Psicomotricitat, una Doctora i un Doctor experts en Psicomotricitat. Es realitza la presentació de les graelles per tal de que puguin portar a terme l'anàlisi de la Coherència Teòrica i Lògica. En referència a la Coherència Empírica s'adjunta un recull de seqüències de vídeo del període inicial, intermedi i final de la Intervenció Psicomotriu portada a terme per tal de que puguin complimentar unes graelles que recullen les vuit dimensions i diferents indicadors. En aquestes se'ls hi demana que analitzin l'evolució i la participació dels tres casos motiu d'estudi a través del període inicial, intermedi i final així com la univocitat, pertinència i importància dels indicadors. Tanmateix, se'ls planteja que realitzin un anàlisi dels elements estructurals de la sessió i la funció del Psicomotricista.

Paral·lelament, continuem treballant en aspectes relacionats amb la Tesi, especialment en el que fa referència a ordenació i classificació de les diferents seqüències de vídeo.

- **Fase V (desembre 2018 – maig 2019) Fase d'Elaboració de resultats i Elaboració de la part pràctica**

A partir de les fonts bibliogràfiques consultades, comencem a construir l'apartat de Metodologia: el tipus de metodologia escollit per a la recerca, la descripció de la mostra, dels instruments utilitzats i el mètode d'anàlisi que utilitzarem per aquesta recerca. Recollim les graelles complimentades per l'Expert i els dos Doctors.

S'estableixen uns criteris per tal de poder recollir les dades obtingudes a través dels diferents instruments en relació a les diferents dimensions i indicadors, fent ús de la graella validada pels jutges (taula 5.6) i elaborem una taula que recull la informació obtinguda a través dels diferents instruments per cada cas motiu d'estudi.

Es comença a realitzar l'anàlisi de la triangulació. Les dades obtingudes s'endrecen en dos graelles diferents: en una graella es recull la informació de l'Expert, els dos Doctors i l'observador. I en l'altra es recullen els resultats dels diferents instruments utilitzats. Tanmateix, complementen aquestes dades les diferents observacions aportades.

- **Fase VI (juny 2019- novembre 2019) Fase d'Elaboració**

Representem de forma gràfica els resultats obtinguts en quan a l'increment de la seguretat i confiança en els casos motiu d'estudi (objectiu 1), la presència d'una estructura de sessió amb quatre moments i les actituds del Psicomotricista (objectiu 2) des del període inicial al final a través dels instruments i la triangulació.

A nivell de síntesi i integració representem la relació entre els diferents moments de la sessió, les diferents dimensions i indicadors i les actituds del Psicomotricista en els tres casos motiu d'estudi, acompanyant-lo de diferents seqüències de vídeo.

Tanmateix, representem els canvis realitzats a nivell de participació en els tres casos motiu d'estudi.

Per últim, recollim els resultats extrets a nivell de coherència empírica en relació a la univocitat, pertinència i importància dels indicadors.

- **Fase VII (desembre 2019 - octubre 2020) Fase Final**

Redacció de discussió i conclusions i aportacions i limitacions de la recerca.

Revisió final.

5.3.- Mostra. Selecció de casos. Criteris de selecció

Per l'estudi de casos hem escollit tres infants de 5 anys de l'etapa d'Educació Infantil que presentaven dificultats d'adaptació a l'escola, preocupaven a les mestres per la seva desconexió, dificultats en la interacció, dificultats atencional i conductes disruptives.

És important tenir present que els tres infants estaven reconeguts per la Comissió d'Atenció a la Diversitat (CAD) com presentant Necessitats Educatives Especials (NEE).

Segons el Departament d'Ensenyament (2020) es considera Necessitat Educativa Especial el decalatge que es produeix entre les capacitats de l'alumne i les exigències del context. Aquest decalatge afecta substancialment el desenvolupament i l'aprenentatge.

Tanmateix, la diversitat funcional i els trastorns de desenvolupament han de ser considerats des del model social, abordats des del mateix currículum i dedicant-hi esforços per garantir que l'alumne pot accedir i participar en totes aquelles activitats que resulten imprescindibles per al seu desenvolupament i aprenentatge en societat des d'una perspectiva inclusiva.

El perfil dels tres casos motiu d'estudi estan definides les seves Necessitats Educatives atenent a les categories que defineix el Departament d'Ensenyament com alumnes amb "problemàtiques emocionals i/o socials greus que comporten un endarreriment en l'aprenentatge" o amb "problemàtiques conductuals i de personalitat greus".

El que vàrem portar a terme és un Programa d'Intervenció Psicomotriu adreçat a tres grups classe de 5 anys de l'Etapa d'Educació Infantil, reagrupats en dos, on es detectaven dificultats d'adaptació escolar per part d'alguns infants. El nostre objectiu era anar modificant la nostra intervenció en Psicomotricitat per anar-la ajustant a les necessitats d'aquests infants, per tal de que es produís un increment a nivell de seguretat i confiança, i aquest fet tingués els seus efectes a nivell de competència social, i per tant, d'adaptació escolar. És a dir, realitzàvem el següent procés:

Planificàvem l'acció, la portàvem a terme, realitzàvem una avaluació, reflexionàvem i tornàvem a intervenir. Per tant, es tractava d'una "acció reflexionada". Inclús en algunes ocasions transmetíem verbalment als infants algun objectiu a aconseguir en aquella sessió: superar una por, ampliar el cercle de relacions, atrevir-se a participar verbalment, etc.

La pràctica ens portava a reflexionar i en aquesta reflexió activa, com diu Lago (2002) podíem distingir tres moments: la planificació de l'acció, l'aplicació de la mateixa i l'avaluació de l'acció aplicada.

A continuació, exposem en la taula 5.3 diferents dades dels infants escollits:

Taula 5.3 Dades dels infants escollits

Nom de l'alumne	Data d'incorporació a l'escola	País d'origen	Seguiment per part de la CAD
CAS 1	15/09/2011	Nascut a Vic. Pares Ghana	Si
CAS 2	15/09/2013	Costa de Marfil	Si
CAS 3	15/09/2011	Vic	Si

Tanmateix, realitzaré una breu descripció dels casos escollits. Aquesta informació està extreta d'una entrevista inicial amb les mestres on es valorava quins casos podien ser motiu de seguiment:

CAS 1

A nivell motriu destaquen que té un bon nivell de competències però les mateixes es troben limitades per les seves pors i la dificultat per entrar en aquelles propostes que impliquen un temps d'espera. Alhora que el seu ritme accelerat l'impedeix prendre consciència de les seves realitzacions, d'alguna manera podríem dir que "passa ràpid i de forma desorganitzada". El seu to és hipertònic i li costa mantenir l'atenció el temps suficient amb la tendència de saltar d'una activitat a l'altra.

A nivell cognitiu fan esment a les dificultats importants a nivell de simbolització, hi ha molta impulsivitat i absència de llenguatge verbal.

A nivell socioemocional ens diuen que hi ha una presència de moviment continuat per tot l'espai, i tot allò que impedeix aconseguir el que vol, el fa enrabiar-se, aleshores apareixen manifestacions agressives: cops, empentes, crits...davant de la frustració.

Destaquen dificultats importants en contenir la seva acció i en la interacció amb els altres: els hi pren els objectes sense demanar, no respecta el torn d'espera, envaeix l'espai, pega, etc.

Li costa el contacte visual i tota proposta ha d'estar molt mediatitzada per l'adult, ja que mostra moltes mancances en quan a hàbits i habilitats socials.

CAS 2

A nivell motriu destaquen que es mou de forma continuada per l'espai, saltant i movent els braços i escapa a les diferents propostes manifestant que té por. No espera el seu torn i va intervenint en les activitats dels seus companys. El seu to muscular és hipertònic i manifesta moviments tensos i rígids.

Mentre els seus companys estan realitzant una activitat, ell "va al seu aire" sense atendre a cap consigna.

A nivell cognitiu fan esment a les dificultats importants en simbolitzar, doncs presenta una gran impulsivitat en les seves accions i no està present el llenguatge verbal com a vehicle de comunicació.

A nivell socioemocional diuen que observa tot el que passa al seu voltant, especialment els adults. Però quan l'adult s'acosta fuig i fa cas omís de les indicacions. Tendeix a l'aïllament i presenta moltes dificultats en el contacte amb els companys i l'adult.

CAS 3

Destaquen algunes dificultats a nivell motriu, degut a les seves inseguretats, el seu ritme ràpid, el moviment continuat la seva hipertonia i la falta de control i domini del cos.

A nivell cognitiu diuen que té dificultats en atendre les consignes degut a les seves mancances a nivell atencional i la seva impulsivitat. Tanmateix hi ha poca presència del llenguatge verbal.

A nivell socioemocional fan esment a les seves pors que dificulten que pugui explorar les seves possibilitats, les dificultats per tolerar la frustració, s'enfada i plora sovint.

El seu joc acostuma a ser individual i de vegades fa un joc paral·lel. I habitualment busca l'aprovació de l'adult en les seves accions.

En la taula 5.4 presentem aquells aspectes que dificulten l'adaptació d'aquests infants:

Taula 5.4 Aspectes presents en aquests infants que dificulten la seva adaptació

- Ocupació de tot l'espai amb el moviment de forma desorganitzada.
- En algun cas concret ocupació dels racons sense poder investir l'espai.
- No acceptació de les ruptures.
- Dificultats en les situacions que requereixen d'una espera.
- Dificultats en donar termini a les propostes.
- Salts d'una activitat a un altra.
- Dificultats per invertir el temps suficient per realitzar una activitat organitzada.
- Fer cas omís.
- Evitació del contacte.
- Provocació.
- Manifestacions agressives.
- Actitud demandant per buscar el reconeixement de l'adult.
- Imposició dels seus jocs.
- Moviment continuat.
- Hipertonia, estat de tensió.
- Inhibició del moviment.
- Dificultats atencionals.
- Pors.
- Pèrdua de la confiança en sí mateix.
- Manifestacions de baixa tolerància a la frustració: rebequeries, etc.
- Aïllament.
- Destrucció.
- Invasió.
- Conflictes i baralles.
- Relació a través de manifestacions d'agressivitat.
- Relació a través de la provocació.
- Utilització molt massiva de tot el cos en la relació.
- Absència de contacte visual

5.4.- Instruments per a la recerca

Els instruments utilitzats per aquesta recerca i el procediment de recollida de dades, a fi de poder identificar la presència d'indicadors de seguretat i confiança en els infants considerats amb dificultats d'adaptació han estat: l'H.T.P, SDQ, Entrevistes a les mestres, enregistrament de les sessions, observacions dels infants i triangulació.

A l'inici de la recerca es va demanar el consentiment a la Direcció del Centre Educatiu per tal de portar a terme tot el procés que comportava la recerca com la passació de proves, entrevistes, observacions i filmacions.

5.4.1 Definició dels instruments i anàlisi

Per tal de poder valorar la seguretat i la confiança en els tres casos motiu d'estudi es va aplicar el test projectiu gràfic *House Tree Persons* (H.T.P) als infants, el qüestionari *Strengths and Difficulties Questionnaire* (SDQ) als pares i es va realitzar una entrevista a les mestres.

a) Prova projectiva: H.T.P (House, Tree, Persons)

El Test d'H.T.P va ser desenvolupat per Buck (1948) i després actualitzat el 1969.

Es tracta d'un test projectiu de personalitat. Aquestes eines "tenen com a objectiu explorar la personalitat o algun aspecte específic d'aquesta en la seva relació al context global, però amb el clar propòsit d'arribar als nivells més profunds de la mateixa, inclòs l'inconscient" (Martínez i Sarlé, 2007).

En el test H.T.P, se li demana a la persona que dibuixi una casa, un arbre i una persona; i que responguin a algunes preguntes. Els dibuixos i les respostes permeten mesurar diferents aspectes de la seva personalitat.

Al dibuixar el que fem és projectar a nivell inconscient sobre el paper diversos aspectes o característiques sobre nosaltres mateixos. I aquest fet a l'avaluador li permet un coneixement de la persona que avalua.

Allport i Vernon, l'any 1933 ja deien que les persones s'expressaven amb pautes de moviment que revelaven la unitat o mancances en aquesta unitat de les seva personalitat i els dibuixos projectius capten el moviment amb el paper.

Segons Hammer (1989) l'arbre constitueix un símbol on es pot projectar els sentiments més profunds de la personalitat. En canvi, els aspectes menys profunds i els recursos que un utilitza per relacionar-se amb els demés, els sentiments cap a l'altre es projecten a la persona. i és necessari considerar l'estructura i el contingut dels dibuixos. a l'H.T.P la fase estructural o expressiva del dibuix inclou la mida, la pressió, la qualitat de la línia, l'emplaçament al full de paper, l'exactitud, grau i àrees de completament i detalls, la simetria, perspectiva, proporcions, ombrejat, reforçament i esborrat.

En canvi, per poder realitzar l'anàlisi de contingut s'ha de tenir present la postura de les figures, l'expressió facial, la importància que es dona als diferents detalls com la xemeneia, la finestra...de la casa, les branques, l'arrel...de l'arbre, així com les diferents parts del cos i accessoris en la persona.

En aquest recerca es va portar a terme una passació de l'H.T.P en els tres casos motiu d'estudi (casa, arbre, persona i persona del sexe oposat) en dos moments: un a l'inici del treball (octubre) i un altra al final (maig) per tal de poder valorar els canvis en la seguretat i la confiança.

L'anàlisi posterior de les representacions gràfiques realitzades pels infants seguint els criteris de Hammer ens va aportar informació rellevant que vàrem endreçar amb l'ajuda de la taula 5.6 en categories, seguint els criteris desenvolupem en l'apartat 5.5. La representació de la mateixa es mostra a l'apartat 6 de Resultats i de forma complementària incorporem diferents observacions de caire qualitatiu que sorgeixen de l'anàlisi d'aquesta prova.

b) Qüestionari SDQ (Strenghts and Difficulties Questionnaire) als pares

Segons Meneses i Rodríguez (2009) un qüestionari fa referència al conjunt d'ítems que comparteixen un enunciat i l'escala de resposta. Estructurant la informació amb propòsits classificatoris.

El SDQ és un qüestionari que té per objectiu investigar les dificultats conductuals dels infants entre 4 i 16 anys. Molts investigadors consideren que aquest qüestionari és un mitjà potencial per millorar la detecció dels desordres psiquiàtrics (trastorns de conducta i símptomes emocionals) com indiquen les investigacions realitzades amb el SDQ. Es tracta d'un instrument de detecció.

Es un qüestionari breu desenvolupat i avaluat per Robert Goodman a Gran Bretanya al 1997. Al qual poden donar resposta els professors o pares de l'infant (Goodman, 1997).

S'ha recollit com eina de recollida de dades per les seves propietats psicomètriques i la seva validesa i fiabilitat (Goodman, 2001) també perquè proporciona informació sobre la conducta prosocial i la capacitat d'empatitzar. A més a més no únicament pregunta sobre dificultats, també sobre capacitats. Es breu i és accessible.

Existeixen diferents versions tant per investigadors clínics com educadors. Cada versió inclou entre 1 i 3 aspectes: a) Atributs psicològics b) Impacte resultant i c) Preguntes de seguiment.

El SDQ és un breu qüestionari que investiga 25 temes al voltant de 25 atributs, alguns positius i d'altres negatius que estan dividits en cinc escales de cinc temes cadascuna, generalitzant puntuacions per problemes de conducta, hiperactivitat, símptomes emocionals, problemes amb els companys i conducta prosocial.

Els pares i mares complimenten el qüestionari marcant com " No és cierto", "Un tanto cierto" o "Absolutamente cierto". La puntuació per cada resposta possible és de 0,1 o 2 respectivament, excepte en el cas de cinc ítems en que la resposta s'inverteix (2-1-0) per evitar un possible biaix.

Per tal de poder recollir informació en relació a les diferents dimensions d'estudi es va passar el qüestionari SDQ als pares a l'inici (octubre) i al final de l'aplicació del programa d'intervenció (maig).

L'anàlisi posterior del qüestionari ens va aportar informació rellevant que vàrem endreçar amb l'ajuda de la taula 5.6 en categories, seguint els criteris desenvolupem en l'apartat 5.5. La representació de la mateixa es mostra a l'apartat 6 de Resultats i de forma complementària incorporem diferents aportacions que van realitzar els pares durant la realització del qüestionari.

c) Entrevistes a les mestres

Segons Rodríguez, Gil i García (1999) consideren que: l'entrevista és una tècnica en la que una persona (entrevistador) sol·licita informació d'una altra o d'un grup (entrevistats, informants), per obtenir dades sobre un problema determinat (pàg. 165).

Per Denzin i Lincoln (2005) l'entrevista és una conversa, és l'art de realitzar preguntes i escoltar respostes (p. 643).

Les entrevistes qualitatives són obertes, sense una categorització preestablerta, de tal manera que els participants poden expressar les seves experiències.

L'entrevista qualitativa segons Fernández (citada per Vargas, I., l'any 2012) és un model que propicia la integració dialèctica subjecte/objecte considerant les diferents interaccions entre la persona que investiga i allò investigat. Es busca comprendre mitjançant l'anàlisi exhaustiu i aprofundit l'objecte de la investigació d'un context únic sense pretendre generalitzar els resultats.

L'investigador quan realitza entrevistes pot aplicar qüestionaris, que es poden realitzar de diferents formes en termes idèntics per assegurar que els resultats siguin comparables. Aquestes entrevistes es poden realitzar via telefònica o enviades per correu.

En aquesta recerca els investigadors van realitzar les entrevistes a les tres mestres referents als tres casos motiu d'estudi a l'inici (Setembre) i final (Maig) del procés d'Intervenció Psicomotriu.

L'anàlisi posterior de les entrevistes ens va aportar informació rellevant que vàrem endreçar amb l'ajuda de la taula 5.6 en categories, seguint els criteris desenvolupem en l'apartat 5.5. La representació de la mateixa es mostra a l'apartat 6 de Resultats i de forma complementària incorporem diferents aportacions que van realitzar les mestres a l'inici i al final del treball d'intervenció i que l'investigador va anar anotant després de finalitzar la sessió.

5.4.2 Observació i anàlisi de la Intervenció Psicomotriu

Aquest procés es va portar a terme a través de l'enregistrament d'una sèrie de sessions escollides a l'atzar i les observacions de les sessions a través d'unes graelles.

a) Enregistrament de les sessions a través de vídeo

García (2008) planteja l'ús del vídeo com un instrument de recerca, com una forma d'acostar-se a la realitat a través de les seves imatges i els recursos tècnics, expressius i estètics. En concret, el vídeo no només serveix per emmagatzemar, comprovar i verificar dades, sinó com objecte i estratègia d'investigació. Possibilita l'anàlisi i la reconstrucció de la realitat, així com obre la possibilitat a diferents lectures d'aquesta realitat.

Es van enregistrar a l'atzar 16 sessions durant tot el procés que va durar la Intervenció Psicomotriu i es va realitzar el seguiment dels tres infants motiu d'elecció. Aquest enregistrament es va dividir en tres períodes: 3 sessions a l'inici (del 8-X-13 al 5-XI-13), 7 sessions en el període intermedi (del 7-XI-13 al 3-XII-13) i 6 en el període final (del 8-XII-13 al 8-IV-14). Aquests enregistraments es van fer amb el consentiment dels pares.

El nombre de sessions enregistrades a l'inici és menor ja que les dificultats del grup i la necessitat de construir un ordre eren l'objectiu prioritari.

El resultat de l'observació de les filmacions ens va ser molt útil per complementar les observacions realitzades i tanmateix, han estat molt valuoses de cara al procés de triangulació de jutges, doncs es van escollir una sèrie de sessions a l'atzar i es van presentar als jutges per tal de que realitzar la validació empírica.

b) Graelles d'observació

Segons García (2000) l'observació és un procés de selecció i estructuració de dades de l'experiència, que té per objectiu construir xarxes de significació a partir d'un model intern o marc d'interpretació. És a dir, donarem sentit a allò observat des d'un determinat marc teòric i sistema de representacions. Aquest fet, marca ja d'entrada l'objectivitat de l'observació.

L'observació és una metodologia que possibilita recollir dades per tal d'intentar comprendre, trobar un sentit a les accions dels infants i cercar d'aquesta forma estratègies d'acció ajustades que possibilitin l'evolució de l'infant.

En aquest sentit, és molt important destacar que el que pretenem en aquesta recerca és observar els infants a partir de vuit dimensions extretes de la Tesi de Bolarín (1998), incloent algunes modificacions en els indicadors aportades per diferents referents bibliogràfics i la prova SDQ.

Durant tot el procés i a través d'una graella d'observació es va portar a terme un seguiment individual de cada un dels infants, aquest el portaven a terme alumnes de la Universitat seguint les nostres indicacions, doncs era molt important vetllar perquè l'observació tingués un caire d'objectivitat i atengués a tres paràmetres especialment: Desenvolupament motriu, cognitiu i socioemocional, afegint aquells aspectes d'impressió personal, més subjectius en un apartat diferenciat. Al finalitzar la sessió comentàvem els diferents aspectes que havien succeït i fèiem propostes de millora d'acord amb els objectius que volíem aconseguir. En aquest sentit, la nostra Intervenció era una acció reflexionada.

L'anàlisi posterior de les graelles d'observació ens va aportar informació rellevant que vàrem endreçar amb l'ajuda de la taula 5.6 en categories, seguint els criteris desenvolupem en l'apartat 5.5. La representació de la mateixa es mostra a l'apartat 6 de Resultats i de forma complementària incorporem diferents observacions de caire qualitatiu que estaven presents de forma narrativa en les graelles.

5.5.- Criteris per l'anàlisi de la seguretat i la confiança a través dels instruments i la Intervenció Psicomotriu

En aquesta recerca és important transmetre el valor de la comprensió dels tres casos motiu d'estudi per tal de cercar les condicions adequades a nivell estructural i de vincle que poden afavorir en cada un d'ells una adaptació.

5.5.1 Criteris per l'anàlisi de la Coherència Teòrica, Lògica i Empírica del Programa d'Intervenció Psicomotriu

En referència al tipus d'avaluació el nostre interès en aquesta investigació és la comprensió dels tres casos motiu d'estudi. En aquest sentit, ens basem en "l'avaluació comprensiva" d'Stake ja que aquesta experiència ens ha implicat personalment en el context escolar, extraient dades i observant les diferents manifestacions de la conducta dels tres casos motiu d'estudi.

Ha estat molt important durant tot el procés mantenir la distància professional en un tipus d'Intervenció que demana d'una implicació emocional.

Tanmateix, aquesta avaluació s'aproxima a un plantejament interpretatiu i crític doncs el que pretenem és una comprensió i una transformació per tal de promoure una evolució.

També, podem definir "l'avaluació com participativa" ja que parteix dels interessos i les inquietuds de les mestres que han participat en el procés d'avaluació.

Per tal d'elaborar el Programa d'Avaluació i recollir les dades hem seguit la matriu del model d' "aspecte" proposat per Stake (2004). Segons aquesta matriu un punt de partida són els antecedents, que en la nostra recerca serien les característiques dels tres casos motiu d'estudi i el seu reconeixement com alumnes amb dificultats per part de la Comissió d'Atenció a la Diversitat (CAD).

Tanmateix, ha estat important el coneixement del context, el grup classe on estaven inclosos aquests infants i el marc on es portaria a terme la Intervenció Psicomotriu.

A partir d'aquestes dades hem pogut conèixer el context d'estudi, organitzar i contextualitzar el Programa d'Intervenció Psicomotriu. És a dir, l'hem adaptat a una realitat. Per tant, ha implicat una modificació del nostre plantejament inicial, que és el que Stake anomena transaccions. Tot aquest procés ens ha portat a aconseguir uns resultats i a arribar a una presa de decisions en relació al Programa d'Intervenció Psicomotriu. Cal tenir present que un Programa sempre ha d'estar subjecte a incorporar remodelacions per tal de que sigui viu i estigui adaptat als diferents canvis que es van produint. Tal com afirma Stake (2004), en el món real el programa produït mai és exactament com el que s'ha previst. Perquè en algun moment ha estat canviat, a causa del fet que s'han fet modificacions en funció de les característiques del context.

Per tant, és primordial avaluar la coherència entre allò planificat i allò que s'ha aplicat.

A continuació, explicitem tres aspectes que estan presents en aquesta recerca:

1. La Coherència Teòrica o base lògica del programa fa referència als referents teòrics que donen sosteniment a aquesta recerca. Es troben en el Capítol 3 de la Tesi i podem diferenciar tres pilars: l'aferrament, la Intervenció Psicomotriu i l'adaptació escolar.
2. La Coherència Lògica està relacionada amb la planificació.
3. La Coherència Empírica guarda relació amb la implementació.

Tan en la Coherència Teòrica com Empírica es va analitzar la univocitat, importància i pertinència dels indicadors.

Tenint en compte tot el que s'ha dit de l'avaluació responent i l'esquema general del procés d'avaluació seguit és el proposat per Pujolàs (1996), seguint el model de R. Stake (1967). Cal diferenciar:

1) La Coherència Teòrica fa referència als plantejaments teòrics que sostenen aquesta recerca i que han determinat la planificació i l'aplicació del programa. Es pretén valorar la univocitat, importància i pertinència entre determinats marcs teòrics, conceptes i principis de la Psicologia del Desenvolupament, emocional i social, amb determinats criteris i orientacions del Programa d'Intervenció Psicomotriu portat a terme.

En el cas de la Coherència Teòrica, la univocitat fa referència a si tots els conceptes i elements dels marcs teòrics del desenvolupament emocional i el de la Intervenció Psicomotriu estan vinculats entre si i amb el Programa d'Intervenció Psicomotriu. A través de la pertinència es planteja si dels marcs teòrics i conceptes es deriven i es pot identificar una connexió i una relació directa amb els principis que es fan constar en el Programa d'Intervenció Psicomotriu. I en relació a la importància es pregunta si els elements centrals i més rellevants dels marcs teòrics del desenvolupament emocional i de la Intervenció Psicomotriu es poden identificar en els principis de la Intervenció Psicomotriu. Per tal de valorar la importància s'estableix una escala de puntuació sent 5 molt rellevant i 1 gens rellevant.

2) La Coherència Lògica guarda relació amb la planificació, el que intentem és cercar si davant de determinades mancances en la seguretat i la confiança (antecedents) situació inicial que el Programa preveu modificar, a través d'un Programa d'Intervenció Psicomotriu (actuacions) basat en:

- Unes condicions estructurals, organitzatives presents en una sessió de Psicomotricitat que possibiliten que es construeixi i es treballi la seguretat i la confiança.
- Aspectes que guarden relació amb el vincle que estableix el Psicomotricista amb l'infant, a la funció de sosteniment, a les actituds i la tècnica en la Intervenció del Psicomotricista.

Es pot produir un increment en aquesta seguretat i confiança (efectes) i aquest fet, queda reflectit en les dimensions i indicadors plantejats.

3) La Coherència Empírica constitueix la implementació i està integrada per tres graelles que incorporen tres aspectes: els antecedents, les actuacions que s'han portat a terme i els efectes obtinguts.

Aquesta matriu incorpora tres graelles que són les que a continuació realitzem la descripció:

a- Coherència empírica referida a la millora de la seguretat i la confiança en l'infant en el marc de les sessions de Psicomotricitat.

En primer lloc, proposem el visionat de 3 seqüències de vídeo (inici, meitat i final del procés realitzat) per tal de poder valorar:

-La utilitat d'aquests instruments per mesurar si es mantenen a través de tot el procés de treball una sèrie de categories que fan referència a l'estructura de la sessió i a la funció del Psicomotricista i que possibilitin garantir unes condicions de seguretat i confiança.

-La utilitat d'aquests instruments per mesurar l'evolució de la seguretat i la confiança en els infants a mesura que avancen les sessions.

Es tracta d'analitzar si les dades de la gravació permeten observar en cada infant objecte d'anàlisi (3 casos), el grau de presència de cada un dels indicadors, atenent a la univocitat, importància i pertinència de les dades.

També s'ha valorat la presència de cadascuna de les categories amb els criteris: Sempre, Sovint i Mai.

b- Coherència empírica referida a l'estructura de les sessions en Psicomotricitat i la funció del Psicomotricista.

Integra dues graelles, una referida a l'estructura de les sessions i l'altra en relació a la funció del Psicomotricista.

Es tracta d'analitzar si les dades de la gravació permeten observar en les sessions, el grau de presència de cada un dels indicadors, atenent a la univocitat, importància i pertinència de les dades.

També s'ha valorat la presència de cadascuna de les categories amb els criteris: Sempre, Sovint i Mai.

c- Coherència empírica per tal de valorar l'ajust i l'adaptació social a través de la participació en les sessions.

Es tracta d'observar a través de la presència d'una sèrie d'indicadors en els tres infants objecte d'anàlisi, novament amb els criteris: Sempre, Sovint i Mai.

Contextualitzat l'abast d'aquesta recerca, el que es demana és validar aquestes graelles com instruments que possibiliten: d'una banda, mesurar la seguretat i la confiança en els infants i de l'altra, copsar aquells elements de la Intervenció Psicomotriu que possibiliten una millora en aquesta seguretat i confiança. I, per tant, valorar la seva incidència a nivell d'ajust, adaptació social i competència social.

Es tracta de poder observar si els paràmetres i els indicadors escollits són apropiats per aprofundir en el tema d'estudi que plantegem.

En el cas de la Coherència Empírica, la univocitat fa referència a si els indicadors proposats s'entenen d'una forma clara. La pertinència intenta plasmar si les dades que es recullen a les gravacions guarden relació amb l'objectiu que es pretén a través d'aquesta graella. I a través de la importància s'intenta valorar si l'indicador és rellevant per l'estudi que es realitza essent 5 molt rellevant i 1 gens rellevant.

La validació Teòrica i Lògica ens va permetre donar inici a la Investigació. Els resultats representats de forma gràfica els podem trobar a l'apartat 5.6 d'aquest capítol. Les taules amb les dades obtingudes es troben a l'annex 2.2 de l'apartat de Resultats.

En conclusió, el que demanàvem als jutges era validar aquestes graelles com a instruments que possibiliten d'una banda, mesurar la seguretat i la confiança en els infants i d'una altra banda, copsar aquells elements de la Intervenció Psicomotriu que possibilitaven una millora en la seguretat i la confiança. Per tant, valorar la seva incidència a nivell d'ajust i d'adaptació social.

Les diferents graelles que són les que es van presentar als jutges per la seva validació les podem trobar a l'annex 1.5a. de l'apartat de Metodologia. Les dades obtingudes a nivell de Coherència Empírica les podem trobar a l'annex 2.2 de l'apartat de Resultats.

Aquesta investigació es va desenvolupar mitjançant una triangulació metodològica. Tenint en compte els objectius i les hipòtesis plantejades. La triangulació de dades es tracta d'un mètode de recerca que possibilita validar els resultats obtinguts en un treball de camp. Vàrem utilitzar la triangulació com a instrument d'anàlisi per tal de donar crèdit a la nostra interpretació, per tal de donar fiabilitat i validesa a les dades observades.

L'obtenció de dades es va dur a terme mitjançant la següent triangulació:

- Triangulació de fonts
- Triangulació de persones
- Triangulació de jutges

La triangulació de fonts guarda relació amb els instruments utilitzats per aquesta recerca: H.T.P, observacions i enregistrament de les sessions a través de vídeo.

La triangulació de persones es va realitzar a través de les entrevistes a les mestres i el qüestionari SDQ aplicat als pares.

La triangulació de jutges va possibilitar analitzar la univocitat, pertinència i importància dels indicadors de les diferents Dimensions d'estudi i contrastar els resultats obtinguts pels investigadors per tal de que es mantingués una objectivitat.

Per garantir una perspectiva ètica ens hem basat en els principis proposats per aquest Stake:

1. Buscar un equilibri entre l'autoconfiança i l'autoqüestionament.
2. Ha de ser un procés imparcial i independent.
3. Cal assegurar un ús adequat de la informació que extraiem de la recerca.
4. La recerca avaluativa ha d'estar compromesa amb el context.

En referència al primer principi cal dir que en la recerca malgrat hem recollit diferents visions de pares, mestres, estudiants i observador a través del qüestionari SDQ, entrevistes, enregistrament en vídeo i graelles d'observació hem fet ús de la triangulació de dades per tal de poder ser més rigorosos amb els resultats obtinguts.

En relació al segon principi és fonamental la posició que mantenen els avaluadors durant tot el procés, que és important guardi la màxima objectivitat per tal de garantir la validesa de les dades.

En el tercer principi cal mencionar que la informació extreta durant tot el procés de la recerca ha tingut el sentit de cercar estratègies per tal d'ajudar a l'evolució dels tres casos motiu d'estudi, donar eines a les mestres i els pares per poder-los acompanyar i aportar un major benestar a la dinàmica del grup-classe.

En darrer terme, la motivació principal d'aquesta investigació és posar en evidència que la Intervenció Psicomotriu és una estratègia útil que pot ser utilitzada des dels centres escolars per ajudar a aquells infants amb dificultats d'adaptació a l'aula.

En referència al darrer principi cal destacar que aquesta investigació al portar-se a terme dins l'horari escolar i amb l'acompanyament de les mestres amb les quals manteníem un diàleg continuat ha possibilitat portar a terme una transferència de coneixement.

5.5.2 Dimensions i indicadors

Atenent als criteris i procés d'anàlisi que desenvolupem en el punt anterior i el procés de Coherència Teòrica i Lògica que hem descrit s'han obtingut uns resultats que figuren a l'apartat 5.6 i fruit dels mateixos definim a continuació una sèrie de dimensions que ens han permès una ordenació de les dades.

Prenent com a referència Llorca i Sánchez (2003) observarem i escoltarem a l'infant a partir del que manifesta a través de la seva expressivitat psicomotriu i l'intentarem comprendre atenent a una sèrie de dimensions. A partir d'aquesta observació, el Psicomotricista tal com hem esmentat a l'apartat anterior elaborarà el seu projecte pedagògic.

Les dimensions i indicadors constitueixen segons Pujolàs (1996) de una espècie d'andamiatge que ens pot ajudar a endreçar i classificar la informació. Totes les dades que ens aportin els diferents instruments seran reduïdes a un nombre menor de categories, i aquest fet ens permetrà mesurar la freqüència amb la que aquella dada apareix en els diferents instruments.

Aquest sistema d'endreçar que es concreta en unes Dimensions i indicadors és segons Pujolàs (1996) un instrument de mesura en la investigació observacional.

A fi de poder realitzar un anàlisi de les dades que anirem obtenint al llarg d'aquesta recerca, hem establert, per tant, vuit dimensions d'estudi amb diferents indicadors. Aquestes dimensions les va crear Bolarín, l'any 1998 a la seva tesi: "Elaboración de una guía de observación de los parámetros psicomotores" dirigida per Arnaiz, però hem introduït algunes modificacions amb aportacions del qüestionari SDQ i d'altres de diferents autors que fan

referència a l'aferrament ambivalent, evitatiu i desorganitzat. Els mateixos ens han possibilitat identificar determinats indicadors que poden dificultar l'adaptació dels infants. Tal i com hem desenvolupat en el Marc Teòric quan hem parlat en el punt 3.1.5 de les dificultats d'aferrament. En aquest sentit, per Maslow (1959) la inadaptació ve donada per la manca de recolzament pel desenvolupament emocional o la ruptura del sistema de recolzament.

Els indicadors que estan integrats en cada dimensió constitueixen graus de desenvolupament diferents de cada una de les dimensions i possibilita valorar el nivell de presència de cada indicador.

A continuació, desenvolupem les diferents dimensions i indicadors que han estat validades durant el procés de triangulació de dades. La validació teòrica i lògica ha possibilitat elaborar aquestes dimensions d'anàlisi:

- D1- Relació amb l'espai
- D2- Relació amb el temps
- D3- Relació amb l'adult
- D4- Rol dins del grup
- D5- Actitud
- D6- Relació amb els companys
- D7- Tipus de relació que estableix
- D8- Mitjans per relacionar-se

5.5.2 a) Definició de les dimensions i indicadors

D1. Relació amb l'espai

Etimològicament la paraula "spatium" prové de *spodium*, del grec que significa camp de carreres o qualsevol lloc extens apte per caminar.

Aleshores com diu Calmels (2014) el terme espai com es percep té relació amb el moviment, el cos i les accions.

Segons aquest autor hi ha un *espai del cos* on es prepara l'impuls, l'acció a desenvolupar en l'espai extern. Un *espai corpori* constituït per coordenades espai-corporals: dalt-baix, dintre-fora... que fa dels seus límits naturals una frontera d'intercanvi amb els demés cossos i un *espai cosmològic* és un dels espais que més a ocupat a pensadors i artistes.

Quan Calmels parla d'espai habitat no fa referència únicament a un espai ocupat, no només es tracta del cos i del moviment, sinó també del cos extens, projectat a l'espai a través d'algunes de les seves manifestacions corporals com la mirada, l'olfacte, l'escolta, l'actitud postural.

Tractarem doncs d'establir una relació entre els infants i la seva projecció en l'espai de joc, del paper... de com habiten els diferents espais proposats els infants. En la relació amb l'espai està present l'afectivitat (Wallon, 1947, 1978). Es podria pensar l'espai de la sala de psicomotricitat com un full en blanc, on l'infant es representa. I tal com diu Arnaiz (2004) en la Intervenció Psicomotriu ens interessa com s'organitza l'espai i com s'utilitza.

Tanmateix, esdevé fonamental la gestió d'aquest espai per part del Psicomotricista. Per Martínez, Rota i Antón (2017) l'ordre que genera el Psicomotricista possibilita als infants sentir-se segurs, explorar i aprendre.

A les sessions afavorim aquesta representació en diferents espais:

- El ritual d'entrada: on acostumen a fer una petita presentació de sí mateixos, del seu projecte i alhora es presenta el material i les normes.
- Una proposta dirigida amb tres espais diferenciats: una zona de salt i dos circuits combinats amb diferents propostes: salt, tombarella... que van variant sessió darrera sessió.
- Joc lliure: on els infants disposen de l'espai i el material segons el seu propi projecte de joc compartit o individual, fan curses de cotxes, vaixells...
- La tornada a la calma: recollim els infants en un espai acotat i els convidem a expressar-se a través del dibuix, la relaxació...

Al presentar-se aquesta proposta de forma lliure, podem observar quin espai ocupen de forma preferent:

- El racó: que és com un forat exposat.
- El centre: és un espai impersonal, no protegit.
- Les parets: es busca la seva proximitat quan el recolzament del terra no és suficient. Les parets són considerades per Jamil i Thilda Rahal Abuhaem com simbolitzant la cobertura dèrmica de l'esser humà, seria com la projecció de la capa més externa del cos.
- El sostre: la recerca de l'alçada té el sentit de projectar-se, d'aconseguir un desig, així podem veure com els infants cerquen l'alçada o llencen les coses en l'aire amb un desig d'expandir-se. L'acte d'enfilar-se busca un canvi de posició espacial. El que s'aferra dalt d'una escala, percep la mirada d'un altre que està al pla. Alguns infants en aquest estat d'elevació conjuguen la lluita de dos sentiments, temor i alegria, emocions en lluita sobre la que predomina l'alegria, quan s'aconsegueix afirmar-se en la conquesta... Principalment quan l'objectiu és trepar per llençar-se al buit i caure. La posició de caiguda s'acomoda a aquests recolzaments aeris transitoris i s'organitza per la recepció de l'espai de caiguda (Calmels, 2004)
- El terra: és la base, superfície que privilegia la funció de sosteniment i recolzament.
- El llindar de la porta: té el caràcter d'un lloc transicional i no ho podem entendre sense un marc.

Per tant, és possible extreure a partir de la bibliografia consultada, que la relació que l'infant estableix amb l'espai és un bon indicador del grau de seguretat i confiança. El fet d'ocupar tot l'espai amb un moviment continuat, o les dificultats per ocupar-lo poden donar compte de mancances importants en aquest sentiment de seguretat i confiança.

De la mateixa manera, la dificultat per pujar a alçades i el mantenir-se molt en la línia de terra o en les parets pot pensar-se com un índex de cercar aquesta seguretat i confiança.

La capacitat de projectar-se en aquest espai constituiria un indicador d'aquesta seguretat i confiança en un mateix.

Els indicadors de seguretat i confiança són:

- 1a) Es situa a l'alçada.
- 1b) Es situa al centre.

Podem concloure que els indicadors de manca de seguretat i confiança són els següents:

- 1c) Es situa a les parets.
- 1d) Es situa al racó.
- 1e) Es situa per tot l'espai.

D2. Relació amb el temps

El temps i la continuïtat en l'activitat són font d'experiències essencials i estructurants.

L'infant necessita del seu temps, amb el seu ritme personal per iniciar, desenvolupar i culminar l'acció en la que està compromès, sense interferències de l'adult. La continuïtat del moviment lliure, autoregulat, amb relació a l'entorn i un projecte autoconstruït possibilita la construcció d'una continuïtat psíquica en el pensament mentre desenvolupa una vivència i un sentiment profund de competència que consolida el sentiment de sí i el procés d'individuació (Chokler, 1999).

És important destacar com la sessió queda ordenada en diferents temps, que són estructurants i alhora la dimensió del temps està present en situacions d'espera, l'acceptació dels límits temporals...

És molt important segons Franch (2004) com el Psicomotricista gestiona el temps, com delimita temporalment la sessió.

És possible deduir que la falta de continuïtat en les activitats o sigui el salt d'una activitat a l'altra, les dificultats per esperar, per acceptar els límits, el no poder estar el temps suficient per iniciar o acabar una activitat remet a unes ansietats que l'infant no pot contenir, on queda compromesa la seva seguretat.

Els indicadors de seguretat i confiança són:

- 2a) Accepta les ruptures.
- 2b) Es manté en l'activitat i la finalitza.
- 2d) Tolera l'espera.

Podem concloure que els indicadors de manca de seguretat i confiança són els següents:

- 2c) Salta d'una activitat a una altra.

D3. Relació amb l'adult

Segons García (2000) l'infant té dos necessitats bàsiques aparentment contradictòries: apegar-se a l'altre per desapegar-se progressivament. És a dir, requereix d'una seguretat i alhora d'una autonomia i individuació.

Hi ha una sèrie d'indicadors que ens informen del grau d'autonomia o dependència de l'infant respecte a l'adult (Arnaiz, Rabadán i Vives, 2008):

- L'accepta: L'infant rep voluntàriament i bé la presència de l'adult.
- El busca: L'infant cerca a l'adult cada cop que el perd del seu camp de visió.
- Col·labora: L'infant coopera amb l'adult.
- El rebutja: L'infant no accepta a l'adult.

- Fa demandes: L'infant reclama l'atenció de l'adult.
- L'agredeix: L'infant manifesta agressivitat de forma voluntària cap a l'adult.
- Fa cas omís: L'infant sembla no escoltar ni respondre a les indicacions de l'adult.
- Espera la seva aprovació: L'infant necessita una autoafirmació de la seva estima i valoració d'allò aconseguit.
- Espera les seves consignes: L'infant necessita d'un projecte de treball donat per l'adult per poder actuar. Això ens indica una falta d'autonomia i dependència de l'adult.
- El provoca: L'infant demanda l'atenció de l'adult mitjançant accions que no respecten les normes de la sessió.
- Busca el reforç: L'infant busca el reconeixement.
- Evita el contacte: L'infant defuig la mirada, el contacte corporal, etc.

Però aquesta relació no pot ser dissociada del tipus de vincle que el Psicomotricista estableix amb l'infant. Segons García (2000) de les modalitats que utilitza per la interacció i com reacciona a les propostes, les demandes i el contacte de l'infant.

Els indicadors de seguretat i confiança són:

- 3a) L'accepta.
- 3b) El busca.
- 3c) Col·labora.
- 3e) Fa demandes.

D'aquests ítems són susceptibles de presentar mancances en la seguretat i la confiança aquells infants que presenten dificultats d'interacció amb l'adult o dependència del mateix:

- 3d) El rebutja.
- 3f) L'agredeix.
- 3g) Fa cas omís.
- 3h) Espera la seva aprovació.
- 3j) El provoca.
- 3k) Busca el reforç.
- 3l) Evita el contacte.

En el casos estudiats degut a les dificultats que aquests infants presentaven en el vincle amb l'adult, hem considerat que els indicadors h) espera la seva aprovació i k) busca el reforç es podien considerar com una senyal de seguretat i confiança, com a part del procés de vinculació.

D4. Rol dins el grup

El rol dins el grup té a veure amb el lloc que ocupa l'infant dins el grup. Segons García (2000) en la Intervenció Psicomotriu podem observar com construeix la relació amb altres infants. Per Arnaiz, Rabadán i Vives (2008) aquests indicadors ens aporten informació al voltant de com s'enfronta l'infant al món dels altres a través del joc. Es a dir si posseeix iniciativa alhora de jugar amb els demés, té el reconeixement i valoració de les propostes lúdiques de l'infant o juga amb altres infants que han proposat l'activitat lúdica.

Els indicadors de seguretat i confiança són:

- 4a) Lidera.
- 4b) Accepta les propostes.
- 4d) Segueix els altres

Podem concloure que l'indicador de manca de seguretat i confiança és el següent:

- 4c) Imposa els seus jocs.

En aquest cas l'indicador d) segueix els altres, el considerem com un indicador de seguretat i confiança perquè suposa aproximar-se al grup i constituïa una part del procés per poder integrar-se en el grup.

D5. Actitud

L'actitud està relacionada en com un es relaciona amb un mateix i la visió que té del món que l'envolta.

En aquest sentit, cal fer menció a dos aspectes: la funció tònica que segons Berruezo (2000) a l'actuar sobre la musculatura regula constantment les diferents actituds i es constitueix en base a l'emoció. És el teló de fons i la condició primària de qualsevol acció motriu.

El to actua sobre les actituds i les emocions (Stambak, 1979). Wallon va ser el primer que va posar de manifest el paper preponderant del to muscular en la gènesi i l'expressió de les emocions i en la construcció del coneixement del món i els demés.

Tanmateix, el to està vinculat als processos d'atenció i percepció. Hi ha, per tant, una interrelació entre l'activitat tònica muscular i l'activitat tònica cerebral (Da Fontseca, 1998).

El to posa en relació la motricitat, l'afectivitat i la intel·ligència. I en el to d'actitud s'inscriuen els gestos sorgits en relació als demés, que aniran configurant el comportament i la forma de ser (Lora, 1991).

Per tant, esdevé molt important el diàleg tònic que estableix el Psicomotricista amb l'infant doncs possibilita generar canvis a nivell d'actitud. Per Franch (2018) es tractaria d'aquell conjunt d'intercanvis tòncics que tenen lloc entre dues persones, un adult que es compromet amb l'infant a la construcció d'una relació humana i humanitzant, el més simètrica possible sense deixar de ser símbol de seguretat.

Mitjançant el diàleg tònic i les seves modulacions, l'infant percep la nostra disponibilitat, el nostre interès cap a ell, l'autenticitat o no de les paraules que li adreçem.

Per Franch (2018) allò important és entendre tònicament que l'infant està expressant alguna cosa i que allò que expressa és important per ell i demana d'una actuació per part de l'adult que doni valor a les seves actuacions.

D'una altra banda, farem referència a la imatge corporal que segons García (2000) serà la imatge que projectarà a l'exterior amb les seves accions i representacions.

Segons Rota (2015) la imatge corporal condiona les relacions amb l'entorn. Però aquesta també s'anirà modificant a partir de tota aquesta vida de relació.

Podem concloure que els indicadors de manca de seguretat i confiança són els següents:

- 5a) Es mou de forma continuada.
- 5b) Es queixa amb freqüència de malestar.
- 5c) Freqüentment te rabietes o mal geni.

- 5d) Sovint se'l veu infeliç o desanimat.
- 5e) Es distreu amb facilitat.
- 5f) Fàcilment perd la confiança en sí mateix.
- 5g) Presenta moltes pors.

D6. Relació amb els companys

Ve referida a la forma d'actuar amb els demés. Ens informa sobre l'estat evolutiu en què es troba l'infant en el marc del seu procés de socialització.

El mitjà i les persones amb que viu l'infant juguen un paper preponderant en el seu desenvolupament (Spitz, 1975 i Wallon, 1979). Les relacions que l'infant estableix amb els que l'envolten respon a dues necessitats complementàries i fonamentals: la necessitat de seguretat i l'autonomia progressiva.

Segons Berruezo (2000) la relació amb els altres introdueix un component molt ric en l'activitat que desenvolupa l'infant a la sessió. Els altres generen emocions i reaccions. L'intercanvi amb els companys, la comunicació, el respecte a les accions o produccions incideix en l'activitat individual.

Els indicadors de seguretat i confiança són:

- 6a) Es comunica.
- 6b) Empatitza.
- 6c) Comparteix els objectes.
- 6d) Juga en petit grup.
- 6e) Juga amb un altre.
- 6f) Ofereix la seva ajuda.
- 6g) Té almenys un bon amic.

Els paràmetres següents són indicatius de dificultat en el vincle, les manifestacions d'hostilitat i l'aïllament:

- 6h) Tendeix a jugar sol.
- 6i) Destruïx.
- 6j) Envaeix.
- 6k) Es baralla amb freqüència i provoca els altres.

L'indicador g) té almenys un bon amic, en ocasions és de difícil valoració.

D7. Tipus de relació

Ens informa de les habilitats socials que té l'infant per formar part del grup, així com del seu nivell de seguretat i confiança per poder establir una relació adequada a les diferents situacions. El saber estar, el poder establir relacions satisfactòries.

Els indicadors de seguretat i confiança són:

- 7a) Afectiva.
- 7b) Cooperativa.

Podem concloure que els indicadors de manca de seguretat i confiança són els següents:

- 7c) Amb agressivitat.
- 7d) Provocativa.

D8. Mitjans per relacionar-se

Intenta esbrinar els canals preponderant alhora de comunicar-se. D'aquells més imaginaris com la mirada a aquells més simbòlics, com la paraula. Passant per aquells objectes que possibiliten transitar d'un lloc a l'altre. L'objecte facilitaria la transició d'un espai a l'altre.

Per García (2000) la relació amb l'objecte és una conquesta amb l'infant ens informa sobre la capacitat de l'infant per organitzar i representar el món exterior, per percebre de manera descentrada i objectiva la realitat, per desinvertir-la del seu imaginari, la seva fantasia i l'emoció.

L'infant en el seu recorregut maduratiu ha de transitar cap a la utilització dels objectes, la mirada i el llenguatge verbal per afavorir el contacte i la comunicació amb el món exterior

Els indicadors de seguretat i confiança són:

- 8a) Es relaciona a través de la mirada
- 8b) Es relaciona a través de la veu
- 8c) Es relaciona a través dels objectes
- 8d) Es relaciona a través de tot el cos
- 8e) Es relaciona a través del llenguatge

En la taula 5.5 podem veure de forma gràfica la relació entre dimensions i indicadors i la presència o absència de seguretat i confiança. Tenint present que determinats indicadors molt concrets en altres infants es podrien interpretar en un sentit diferent respecte a la seguretat i confiança. Amb aquesta afirmació el que plantejo és que aquesta proposta no és rígida sinó que s'ha d'adaptar a la singularitat dels casos motiu d'estudi.

Taula 5.5 Relació entre les dimensions i la seguretat i confiança

5.5.2 b) Pauta d'anàlisi d'un Programa d'Intervenció Psicomotriu

Un element transversal que ha servit per anar recollint la presència de cada indicador en relació a les diferents Dimensions, ha estat la graella que presentem a continuació, a la taula 5.6. Aquesta ha estat validada pels jutges com un instrument útil per avaluar la seguretat i la confiança en els casos motiu d'estudi.

Taula 5.6 Pauta d'anàlisi d'un Programa d'Intervenció Psicomotriu

CAS:

Data:

Les dades obtingudes permeten observar en l'infant objecte d'anàlisi el grau de presència de cada un dels indicadors.

S'ha valorat la presència de cadascuna de les categories atenent als següents criteris:

a. Sempre (2)

b. Sovint (1)

c. Mai (0)

CATEGORIES	Indicadors per valorar la seguretat i confiança	SEMPRE	SOVINT	MAI	
1.-Relació amb l'espai	1a)Alçada				
	1b)Centre				
	1c)Parets				
	1d)Racó				
	1e)Tot l'espai				
2.-Relació amb el temps	2a)Accepta les ruptures				
	2b)Es manté en l'activitat i la finalitza				
	2c)Salta d'una activitat a una altra				
	2d)Tolera l'espera				
3.-Relació amb l'adult	3a)L'accepta				
	3b)El busca				
	3c)Col·labora				
	3d)El rebutja				
	3e)Fa demandes				
	3f)L'agredeix				
	3g)Fa cas omís				

	3h)Espera la seva aprovació				
	3i)Desconfia				
	3j)El provoca				
	3k)Busca el reforç				
	3l)Evita el contacte				
4.-Rol dins el grup	4a)Lidera				
	4b)Accepta les propostes				
	4c)Imposa els seus jocs				
	4d)Segueix els altres				
5.- Actitud	5a)Es mou de forma continuada				
	5b)Presenta dificultats en regular les emocions				
	5c)Té rabietes o mal geni				
	5d)Se'l veu infeliç i desanimat				
	5e)Es distreu amb facilitat				
	5f)Fàcilment perd la confiança amb si mateix				
	5g)Presenta moltes pors				
6.-Relació amb els companys	6a)Es comunica				
	6b)Empatitza				
	6c)Comparteix els objectes				
	6d)Juga en petit grup				
	6e)Juga amb un altre				
	6f)Ofereix la seva ajuda				
	6g)Té almenys un bon amic				
	6h)Tendeix a jugar sol				
	6i)Destruïu				
	6j)Envaeix				

	6k)Es baralla amb freqüència i provoca als altres				
7.-Tipus de relació	7a)Afectiva				
	7b)Cooperativa				
	7c)Amb agressivitat				
	7d)Provocativa				
8.-Mitjans per relacionar-se	8a)La mirada				
	8b)La veu				
	8c)Els objectes				
	8d)Tot el cos				
	8e)Llenguatge (verbal)				

5.5.3 Criteris d'anàlisi en referència als instruments

A continuació, detallaré quins han estat els diferents criteris per poder:

En primer lloc, analitzar les dades que vàrem obtenir a partir dels diferents instruments.

En segon lloc, endreçar-les en la graella que incorpora les diferents dimensions i indicadors, per tal d'obtenir uns resultats que posteriorment tal i com apareix en l'apartat 6 poguessin ser representats gràficament.

5.5.3 a) Prova projectiva H.T.P

El procés seguit ha estat el següent:

1. Realització dels dibuixos pels tres casos motiu d'estudi en el període inicial i final del treball (figuren a l'annex 1.1 de Metodologia) respectant l'ordre de realització per part de cadascun dels infants.
2. Atenent a l'elaboració (taules 5.7 i 5.8) que vàrem realitzar a partir de la interpretació que realitza Hammer, vàrem fer un anàlisi dels dibuixos.

Taula 5.7 Elaboració amb els criteris d'interpretació de l'H.T.P

FASE ESTRUCTURAL I EXPRESIVA DE H.T.P	
D.1: relació amb l'espai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mida: fa referència a l'autoestima de l'examinat. Els dibuixos petits deixen entreveure sentiments d'inadequació i tendència al retraïment així com inseguretat. En canvi, els dibuixos massa grans denoten sentiments de constricció ambiental d'accions i tensió. 2. Ubicació a la pàgina: <ul style="list-style-type: none"> -centre: alta seguretat -esquerra: impulsivitat, satisfacció immediata de les seves necessitats i impulsos -dreta: comportament estable i controlat, capacitat de posposar la satisfacció de les necessitats i impulsos i preferència per les satisfaccions intel·lectuals. <p>Segons Buck, com més avall del punt mig del foli estigui emplaçat el dibuix hi ha major probabilitat que la persona se senti insegura i inadaptable.</p> <p>Els individus regressius manifesten una tendència a amagar els seus dibuixos al racó esquerre superior. Les figures que s'uneixen al límit del paper revelen necessitat de sosteniment, por a l'acció independent i manca de seguretat. Si es dibuixa una línia base reflecteix una necessitat de seguretat.</p> 3. Asimetria: Els dibuixos amb falles a l'asimetria reflecteixen una inadequació dels sentiments de seguretat en la vida emocional.
D.2: relació amb el temps	<ol style="list-style-type: none"> 1. Traç: Segons Buck les línies quebrades, indecises i que posseeixen continuïtat perquè han estat moltes vegades reforçades s'associen a la inseguretat o ansietat. Les línies fragmentades o esbossades expressen ansietat, timidesa i manca de confiança. A l'esborrar de forma excessiva té a veure amb la incertesa i la indecisió.

D.5: actitud	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pressió: Té a veure amb el nivell energètic de l'individu. 2. Qualitat de la línia: si la línia és dèbil reflecteix indecisió, por, inseguretat. I si la línia és forta reflecteix tensió, ansietat i força.
---------------------	--

Taula 5.8 Anàlisi de contingut d'H.T.P

ANÀLISI DE CONTINGUT H.T.P		
CASA	ARBRE	PERSONA
Sostre: vida mental. Les cases amb sostres molt grans apareixen amb pacients immersos en la fantasia i apartats del contacte intern personal manifest. La mida del sostre reflecteix el temps que un individu dedica a la fantasia, en busca de satisfaccions.	Tronc: fortlesa bàsica de la personalitat. Si les línies perifèriques estan reforçades, revelen la necessitat de l'individu a mantenir la integritat de la personalitat.	L'autoretrat: el subjecte en sí mateix com si es veiés en un mirall, una fotografia.
Parets: grau de fortlesa del jo i de la personalitat.	Arrels: mostren la preocupació pel contacte amb la realitat, inseguretat. -Base del paper: individus insegurs.	Ideal: el que desitjaria ser, però no és en realitat.
Porta: a través d'ella es realitza el contacte amb l'ambient. -Petita: reticència a establir contacte, allunyament de l'intercanvi interpersonal i inhibició. -Gran: dependència.	Branques: representen els recursos que l'individu té per obtenir satisfaccions del medi. Les branques unidimensionals guarden relació amb la manca de fortlesa del jo. Tenen a veure amb la inadaptació. Les branques bidimensionals obertes guarden relació amb la dificultat per controlar els impulsos.	Un altre significatiu: molt investit afectivament ja sigui en positiu o negatiu (objecte nutrici d'amor o odi) De vegades representa la unió entre l'ideal de jo i un altre significatiu.
Finestres: mitjà secundari d'interacció amb l'ambient. -Petites o absents: aïllament.		
Xemeneia: -Fum: tensió interna de l'individu.		
Accessoris: indiquen manca de seguretat		

3. Vàrem realitzar un anàlisi de les Dimensions i indicadors que integrava aquesta prova.

En referència a la interpretació d'aquesta prova i la relació establerta amb l'infant durant la realització de la mateixa, hem extret aquells elements que guarden relació amb l'objecte d'estudi, és a dir, la seguretat i la confiança i tindrem present les dimensions que despleguem a continuació de totes les mencionades anteriorment, perquè hi ha dimensions que no poden ser estudiades al no poder ser analitzades a través d'aquest instrument.

Dimensió 1: relació amb l'espai.

Dimensió 2: relació amb el temps

Dimensió 3: relació amb l'adult

Dimensió 5: actitud

Dimensió 7: tipus de relació

Dimensió 8: mitjans per relacionar-se

4. Es van establir uns criteris per relacionar els resultats obtinguts amb les dimensions objecte d'estudi i es van endreçar a la taula.

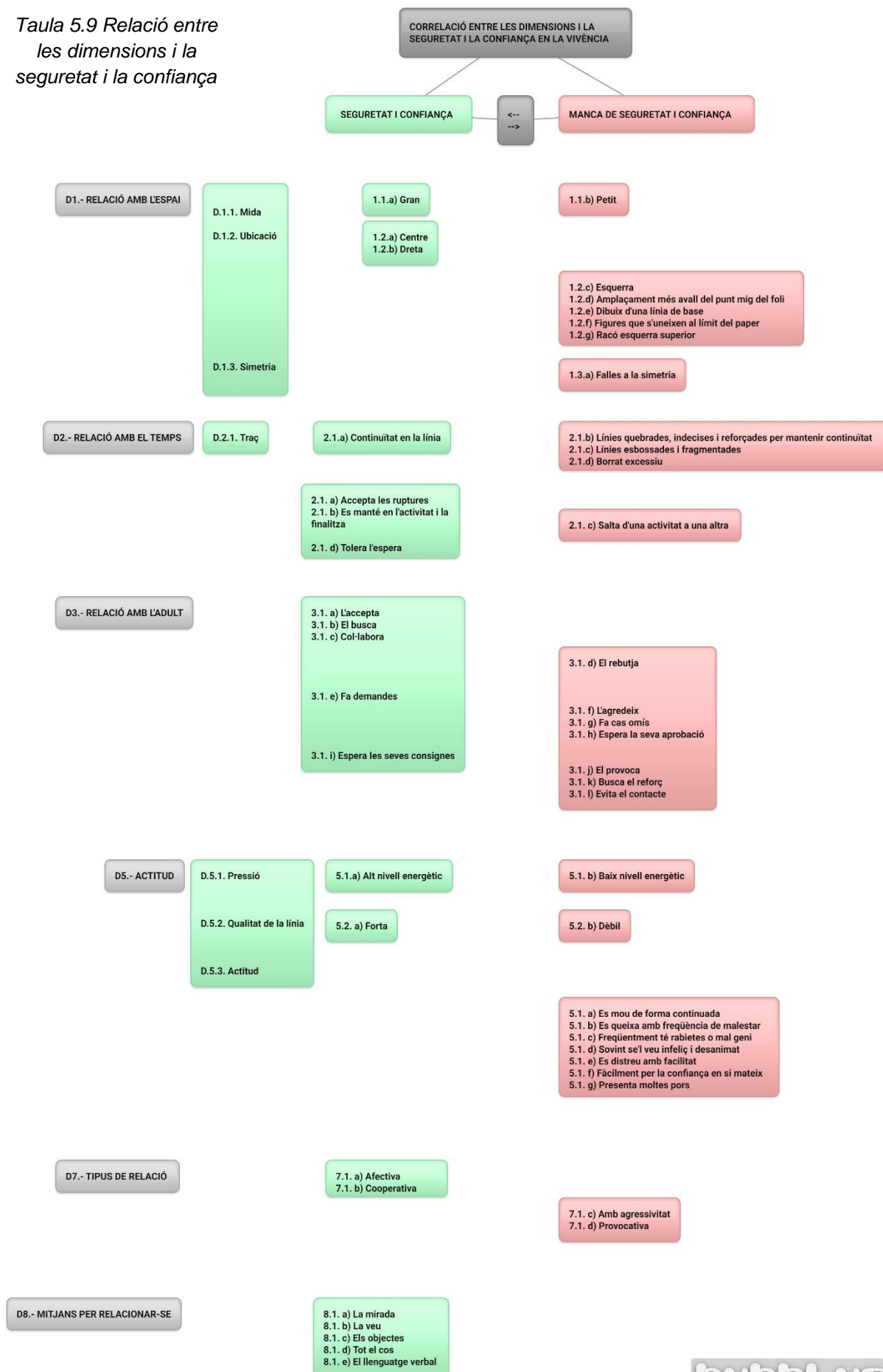
L'investigador amb el suport de les dades obtingudes omplia després de la realització de la prova la graella transversal als diferents instruments (Taula 5.6) tenint present les diferents dimensions i indicadors i atenent als següents criteris:

- Si no apareixia un indicador, aquest era considerat dins la categoria: "Mai" (0).
- Si apareixia en més d'un dibuix de forma repetida un indicador, aquest era considerat dins la categoria: "Sovint" (1).
- Si apareixia en tots els dibuixos de forma repetida un indicador, aquest era considerat dins la categoria: "Sempre" (2).

5. Es va construir una taula on relacionem les Dimensions i indicadors amb la seguretat i la confiança

A continuació, a la taula 5.9 apareixen les diferents dimensions que hem pogut desenvolupar en l'anàlisi de l'H.T.P i els diferents indicadors que guarden relació amb la seguretat i la confiança a partir de les referències bibliogràfiques consultades.

Taula 5.9 Relació entre les dimensions i la seguretat i la confiança

6. Es va realitzar una graella (Annex 2.1) amb els resultats obtinguts i els mateixos es van representar gràficament en l'apartat 6 de Resultats.

5.5.3 b) Qüestionari SDQ

El procés seguit ha estat el següent:

1. Aplicació del qüestionari SDQ als pares en el període inicial i final del treball. A continuació, a la taula 5.10, mostrem un model de qüestionari i les pautes d'interpretació.

A partir del SDQ varem realitzar dos tipus d'anàlisi de les dades:

-Una primera valoració d'aquest qüestionari a través d'aquells elements que han aportat els pares. Però en aquest cas hem extret les dades establint en primer lloc, una relació entre les Dimensions i subescales del SDQ i posteriorment, entre els ítems del SDQ i les Dimensions i indicadors presents en aquesta recerca que guarden relació amb la seguretat i la confiança (taula 5.10).

Donat que en l'aplicació del qüestionari va haver d'intervenir la mestra i l'investigador per les dificultats en la llengua vehicular. També l'investigador va recollir aquelles dades complementàries que de forma espontània van afegir els pares i que van fer possible poder valorar determinats indicadors que no estan presents a la prova SDQ en la taula 5.6.

-En segon lloc, els investigadors realitzaven una valoració complementària a través de la interpretació del resultat obtingut al SDQ (Strengths and Difficulties Questionnaire), seguint les instruccions de correcció del qüestionari (Annex 1.2 i 1.3) en relació a les diferents subescales: símptomes emocionals, problemes de conducta, hiperactivitat, problemes amb els companys i conducta prosocial.

2. Vàrem realitzar un anàlisi de les Dimensions i indicadors que integrava aquesta prova:
Les Dimensions que incorpora el SDQ són les següents:

Dimensió 2: relació amb el temps
Dimensió 3: relació amb l'adult
Dimensió 5: actitud
Dimensió 6: relació amb els companys
Dimensió 7: tipus de relació
Dimensió 8: mitjans per relacionar-se

3. Atenent als criteris d'interpretació del SDQ vàrem realitzar un anàlisi del qüestionari i establir una relació entre Dimensions i Subescales del SDQ i entre els diferents ítems i les Dimensions i indicadors presents en aquesta recerca.

A continuació, trobem la correspondència que hem establert entre Dimensions i Subescales del SDQ, tenint present que ni totes les Dimensions, ni tots els indicadors estan presents en aquest qüestionari.

Dimensions	Subescales del SDQ
D5: Actitud:	Síntomes emocionals
D7: Tipus de relació:	Problemes de conducta
D2: Relació amb el temps:	Hiperactivitat
D6: Relació amb els companys:	Problemes amb els companys
D3: Relació amb l'adult i D8: Mitjans per relacionar-se:	Conducta prosocial

En la taula 5.10 que veiem a continuació establím tanmateix, una correspondència entre els diferents ítems i les dimensions i indicadors establerts en aquesta recerca, relació que tindrem present en els resultats:

Taula 5.10 Correspondència entre ítems del SDQ i les dimensions objecte d'estudi

ÍTEMS DEL SDQ	DIMENSIONS
Tiene en cuenta los sentimientos de otras personas	D6 (b)
Es inquieto, hiperactivo/a, no puede permanecer quieto/a mucho tiempo	D5(a)
Se queja con frecuencia de dolor de cabeza, de estómago, o de náuseas	D5(b)
Comparte frecuentemente con los otros niños/as chucherías, juguetes, lápices, etc	D6(c)
Frecuentemente tiene rabietas o mal genio	D5(c)
Es más bien solitario/a y tiende a jugar solo/a	D6(h)
Por lo general es obediente suele hacer lo que le piden los adultos	D3(g)
Tiene muchas preocupaciones, a menudo parece inquieto/a o preocupado/a	
Ofrece ayuda cuando alguien resulta herido/a, disgustado/a o enfermo	D6(f)
Está continuamente moviéndose, es revoltoso	D5(a)
Tiene por lo menos un buen amigo/a	D6(g)
Pelea con frecuencia con otros/as niños/as o se mete con ellos/as	D6(k)
Se siente a menudo infeliz, desanimado o lloroso	D5(d)
Por lo general cae bien a los otros niños/as	D6(d)
Se distrae con facilidad, su concentración tiende a dispersarse	D5(e)
Es nervioso/a o dependiente ante nuevas situaciones, fácilmente pierde la confianza en sí mismo	D5(f)
Trata bien a los niños/as más pequeños/as	
A menudo miente o engaña	
Los otros niños/as se meten con él/ella o se burlan de él/ella	
A menudo se ofrece para ayudar (a padres, maestros, otros niños)	D6(f)
Piensa las cosas antes de hacerlas	
Roba cosas en casa, en la escuela, en otros sitios	
Se lleva mejor con los adultos que con otros niños/as	
Tiene muchos miedos, se asusta fácilmente	D5(g)
Termina lo que empieza, tiene buena concentración	D2(b i c)

4. Es van establir uns criteris per relacionar els resultats obtinguts amb les dimensions objecte d'estudi i es van endreçar en la taula 5.6.

En primer lloc, els investigadors amb les dades obtingudes al qüestionari SDQ que figura a l'anex de Metodologia, seguint els criteris d'interpretació del SDQ omplia després la graella on es recullen totes les dades (taula 5.6) amb les diferents dimensions atenent als següents criteris: 2-1-0.

- Si l'indicador apareixia dins de la columna "No es cierto" aquest era considerat dins la categoria: "Mai" (0).
  - Si l'indicador apareixia dins la columna "Un tanto cierto" aquest era considerat dins la categoria: "Sovint" (1).
  - Si l'indicador apareixia dins la columna "Absolutamente cierto" aquest era considerat dins la categoria: "Sempre" (2).
5. Es va realitzar una graella amb els resultats obtinguts i els mateixos es van representar gràficament en l'apartat de Resultats.

Les dades obtingudes apareixen a l'annex 2 de l'apartat de Resultats (Taula 1). La representació de les dades obtingudes apareix en l'apartat 6 de Resultats.

5.5.3 c) Entrevista a les mestres

El procés seguit ha estat el següent:

1. Vàrem realitzar una entrevista a l'inici del treball amb les mestres en relació a les dimensions que havíem plantejat per la recerca, introduint aquells aspectes que eren motiu de preocupació i demanda d'ajuda i un altra entrevista al final (figuren a l'annex 1.4 de Metodologia).

A continuació, a la taula 5.11 apareix el model d'entrevista realitzat a les mestres. Cal tenir present que de forma complementària i a partir de les aportacions realitzades per les mestres en la primera sessió i la darrera sessió del treball d'intervenció, vàrem complimentar la graella transversal als diferents instruments (Taula 5.6) tenint present les diferents dimensions i indicadors.

Taula 5.11 Entrevista inicial i final a la mestra

ENTREVISTA INICIAL A LA MESTRA	ENTREVISTA FINAL A LA MESTRA
Nom de l'alumne/a: Data:	Nom de l'alumne/a: Data:
<p>1- Quins són els aspectes que dificulten l'adaptació de l'infant a l'escola?</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>A nivell personal</i> (impulsivitat, pors, hiperactivitat, dificultats atencionals, estat d'ànim, seguretat i confiança...) • <i>En relació als companys</i> (baralles, manca de llenguatge, empatia, tendeix a anar en solitari, busca els companys o no, únicament un nen/a, un grupet...) • <i>En relació a l'adult</i> (segueix les consignes, desatén les normes, s'apropa per demanar ajuda o no, no mostra confiança, busca el vincle o no, perquè busca a l'adult...) • <i>En relació a l'aprenentatge</i> (es mostra segur i confiat i desenvolupa les feines de forma autònoma, demana constantment l'atenció i l'acompanyament de l'adult, es dispersa, acaba les propostes de treball o no, li costa o no mantenir-se el temps suficient per desenvolupar la feina, tolera que no li surtin les coses com ell voldria o s'enfada, resolt amb èxit les diferents propostes o mostra dificultats en l'adquisició dels aprenentatges...) 	<p>1- Quins canvis s'han produït?</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>A nivell personal</i> (impulsivitat, pors, hiperactivitat, dificultats atencionals, estat d'ànim, seguretat i confiança...) • <i>En relació als companys</i> (baralles, manca de llenguatge, empatia, tendeix a anar en solitari, busca els companys o no, únicament un nen/a, un grupet...) • <i>En relació a l'adult</i> (segueix les consignes, desatén les normes, s'apropa per demanar ajuda o no, no mostra confiança, busca el vincle o no, perquè busca a l'adult...) • <i>En relació a l'aprenentatge</i> (es mostra segur i confiat i desenvolupa les feines de forma autònoma, demana constantment l'atenció i l'acompanyament de l'adult, es dispersa, acaba les propostes de treball o no, li costa o no mantenir-se el temps suficient per desenvolupar la feina, tolera que no li surtin les coses com ell voldria o s'enfada, resolt amb èxit les diferents propostes o mostra dificultats en l'adquisició dels aprenentatges...) <p>2- Penseu que la Intervenció Psicomotriu ha estat una estratègia que ha contribuït a millorar la seguretat i confiança, els vincles i el nivell d'adaptació d'aquest infant a l'escola?</p>

2. Vàrem realitzar un anàlisi de les Dimensions i indicadors.

En referència a la interpretació d'aquesta entrevista i aquells elements que han aportat les mestres en la sessió inicial i final, hem extret aquells elements que guarden relació amb l'objecte d'estudi, és a dir, la seguretat i la confiança i els hem organitzat en les següents dimensions:

- Dimensió 1: relació amb l'espai.
- Dimensió 2: relació amb el temps
- Dimensió 3: relació amb l'adult
- Dimensió 4: rol dins el grup
- Dimensió 5: actitud
- Dimensió 6: relació amb els companys
- Dimensió 7: tipus de relació
- Dimensió 8: mitjans per relacionar-se

3. Es van establir uns criteris per relacionar els resultats obtinguts amb les dimensions objecte d'estudi i es van endreçar en la taula 5.6.

L'investigador amb el suport de les dades obtingudes va complimentar després de les sessions inicial i final la graella (5.6) amb les dades obtingudes en les diferents dimensions atenent als següents criteris:

- Si no apareixia un indicador, aquest era considerat dins la categoria: "Mai" (0).
  - Si la mestra considerava que l'indicador estava present però no de forma permanent, aquest era considerat dins la categoria: "Sovint" (1).
  - Si en el discurs de la mestra apareixia aquell indicador presentant una estabilitat en el temps, aquest era considerat dins la categoria: "Sempre" (2).
4. Es va realitzar una graella amb els resultats obtinguts i els mateixos es van representar gràficament en l'apartat de Resultats.

Les dades obtingudes apareixen a l'annex 2 de l'apartat de Resultats (Taula 1).

5.5.3 d) Enregistrament de les sessions a través de vídeo

Es va realitzar el següent procés:

1. Es va realitzar diferents filmacions a l'atzar durant tot el procés d'intervenció amb el consentiment dels pares.
2. Vàrem realitzar una selecció a l'atzar dels tres períodes d'intervenció per tal de que els jutges i els investigadors les visionessin.
3. Seqüències d'aquestes sessions són les que vàrem escollir per presentar als jutges i poder fer la validació, juntament amb l'investigador.
4. El jutges visionaven aquestes seqüències filmades i complimentaven les diferents graelles on se'ls hi demanava que validessin la coherència empírica.
5. Els investigadors també va operar en aquest sentit i els resultats apareixen reflectits a la graella a l'annex 1 de l'apartat de Metodologia (Taula 7) on apareixen les diferents dades obtingudes, dels tres jutges i l'observador.

5.5.3 e) Graelles d'observació

Es va realitzar el següent procés:

- a) Es va realitzar una observació de totes les sessions durant tot el període d'intervenció. La fitxa d'observació seguia el model que apareix a continuació a la taula 5.12:

Taula 5.12 Fitxa d'observació

FITXA D'OBSERVACIÓ	
Infant observat:	
Data de l'observació:	
Número de sessió:	
Observador:	
Competències motrius:	
Competències cognitives:	
Competències emocionals i socials:	
Objectius a treballar:	
Impressió subjectiva:	

- b) Es van establir uns criteris per relacionar els resultats obtinguts amb les dimensions objecte d'estudi i es van endreçar en la taula 5.6.

L'investigador amb el suport de les observacions omplia després de cada període la graella transversal als diferents instruments (taula 5.6) tenint present les diferents dimensions i indicadors i atenent als següents criteris:

- Si no apareixia un indicador, aquest era considerat dins la categoria: "Mai" (0).
  - Si apareixia un indicador de forma repetida en un dels períodes (inicial, intermedi i final), aquest era considerat dins la categoria: "Sovint" (1).
  - Si apareixia un indicador en totes les sessions del període (inicial, intermedi i final), aquest era considerat dins la categoria: "Sempre" (2).
- c) Es va realitzar una graella amb els resultats obtinguts i els mateixos es van representar gràficament en l'apartat de Resultats.

Les dades obtingudes de les observacions apareixen a l'annex 2 de Resultats (Taula 1).

5.5.4 Identificació i anàlisi de l'estructura de les sessions en 4 moments: ritual d'entrada, circuit, joc lliure i tornada a la calma

5.5.4 a) Criteris d'identificació de cada un dels moments de la sessió

A continuació, es troben els criteris per definir cada un dels moments de la sessió: ritual d'entrada, circuit, joc lliure i tornada a la calma que estan basats en referències del marc teòric.

a) Ritual d'entrada:

Segons Martínez, Rota i Antón (2017) el Ritual d'Entrada és el primer moment individual i de reconeixement que es porta a terme durant la preparació a l'activitat. Aquest moment també ajuda a l'infant a anticipar-se a l'activitat. Els infants comencen a planificar el seu projecte de joc i se'ls pregunta que els hi agradaria fer alhora que es recorden les normes.

Segons Chokler (1999) el ritual d'entrada marca el pas entre el dintre i fora de la sessió. Entre la realitat quotidiana de l'exterior i l'espai transicional del joc i de la relació transferencial.

Els criteris que defineixen el ritual d'entrada són:

a) es troba a l'inici de la sessió, els infants es troben reunits i asseguts en bancs, c) els infants escolten, esperen, manifesten una il·lusió, etc i d) el Psicomotricista orienta la sessió a través d'unes pautes.

b) Circuit:

Segons Rota (2015) el Circuit és un espai pels jocs de reassegurament on l'infant expressa a través del cos i del moviment les seves competències motrius i emocionals a través de diferents manifestacions corporals: equilibris, desequilibris, salts, arrossegaments, pujar a les espatlles...

Els criteris que defineixen el circuit són:

a) hi ha un circuit plantejat amb diferents materials (esperable), b) s'estableix un ordre per realitzar-lo, c) els infants treballen habilitats motrius en relació a les seves possibilitats i d) el Psicomotricista observa i intervé quan és necessari.

c) Joc lliure:

Per Franch (2018) el Psicomotricista deixa jugar i juga, i considera que el joc és una activitat lliure que es desenvolupa en un espai i un temps propis sense altra finalitat que el mateix plaer de jugar. Aquest implica confiança, compromet el cos, comporta una manipulació de l'entorn i l'acció sobre l'entorn físic i humà. Té en compte els desitjos, és satisfactori i intrínsecament excitant per la seva precarietat. El Joc Lliure és un espai de creació per infants i adults, és emoció i té la capacitat de "fer-nos perdre el cap".

Els criteris que defineixen el joc lliure són:

a) hi ha diferents materials distribuïts per l'espai (esperable), b) els infants exploren lliurement l'espai i els materials, c) els infants interactuen lliurement i d) el Psicomotricista observa i intervé per clarificar el joc i reconduir propostes.

d) Tornada a la calma:

Segons Martínez, Rota i Antón (2017) el Psicomotricista ha d'introduir un temps de calma per tal de mobilitzar el pensament. És un temps on l'infant pren distància de l'acció i es disposa a representar allò viscut.

Els criteris que defineixen la tornada a la calma són:

a) es troba al final de la sessió (esperable), b) els infants es reuneixen i cessen els desplaçaments, c) els infants dibuixen, es relaxen, parlen, etc i d) el Psicomotricista observa, escolta i els reconeix.

L'investigador va realitzar una valoració atenent a aquests criteris per tal de veure si aquests moments estaven presents o no en les sessions escollides. Tanmateix, es va demanar als jutges que valoressin la presència dels diferents moments a partir del visionat d'unes seqüències de vídeo, atenent als criteris que defineixen cada moment de la sessió.

Per tal de recollir una sèrie de dades en relació a aquest objectiu, es van escollir a l'atzar 3 sessions d'Intervenció Psicomotriu: en el període inicial, període intermedi i període final tal i com apareix reflectit a la taula 5.13.

Les dades obtingudes es troben a les taules 6.1a, b, c i d que es mostra a l'apartat de Resultats.

Taula 5.13 Graella que identifica una estructura de sessió amb 4 moments

GRAELLA QUE IDENTIFICA UNA ESTRUCTURA DE SESSIÓ AMB 4 MOMENTS					
		PERÍODE INICIAL			
SESSIÓ	DATA	Ritual d'entrada	Circuit	Joc lliure	Tornada calma
1	8-X				
2	10-X				
3	15-X				
4	17-X	X	X	X	X
5	22-X				
6	24-X				
7	29-X	X	X	X	
8	5-XI	X	X	X	X
		PERÍODE INTERMEDI			
		Ritual d'entrada	Circuit	Joc lliure	Tornada calma
9	7-XI	X	X	X	
10	12-XI				
11	14-XI	X	X	X	X

12	19-XI				
13	21-XI	X	X	X	X
14	26-XI				
15	28-XI				
16	3-XII				
		PERÍODE FINAL			
		Ritual d'entrada	Circuit	Joc lliure	Tornada calma
17	5-XII				
18	10-XII	X	X	X	X
19	12-XII	X		X	X
20	17-XII				
21	19-XII				
22	18-II	X		X	X
23	20-III				
24	8-IV				

A l'apartat següent, exposem els indicadors que contribueixen en els diferents moments de la sessió a generar seguretat i confiança.

5.5.4 b) Criteris d'anàlisi de la seguretat i la confiança en cada un dels 4 moments

A continuació, es troben els indicadors per definir que és el que possibilita cada un dels moments de la sessió: ritual d'entrada, circuit, joc lliure i tornada a la calma contribuir a l'increment de la seguretat i la confiança basant-nos en les referències del marc teòric.

Els criteris que defineixen els quatre moments de la sessió són els següents:

Els criteris que defineixen el ritual d'entrada són:

a) espai estructurat per aquest moment, b) contenció del moviment amb límits definits, c) anticipació a nivell verbal del que es desplegarà i d) presència del Psicomotricista.

Els criteris que defineixen el circuit són:

a) ocupació endreçada del material, b) seqüència previsible i estable, c) exploració de competències segons les pròpies possibilitats i d) presència del Psicomotricista.

Els criteris que defineixen el joc lliure són:

a) moviment lliure i espontani, b) el joc com a eina d'expressió, c) interacció lliure amb el material i els altres i d) presència del Psicomotricista.

Els criteris que defineixen la tornada a la calma són:

a) el contacte amb el final de la sessió (previsible), b) desacceleració del moviment, c) presa de consciència d'allò viscut amb l'acompanyament dels altres i d) presència del Psicomotricista.

Per tal de recollir una sèrie de dades en relació a aquest objectiu, es van escollir a l'atzar una sèrie de sessions: en el període inicial, període intermedi i període final tal i com apareix a la taula 5.14. Allò important era que en cada període inicial, intermedi i final de cada un dels moments de la sessió estiguessin representats els tres casos estudiats. Únicament, hi ha una excepció que és el moment de tornada a la calma on degut a les característiques de l'infant 1 i el moment d'evolució en què es trobava, no hi ha seqüències d'aquest moment: en el període inicial i intermedi.

L'investigador va realitzar una valoració atenent a aquests indicadors per tal de veure si aquests moments estaven presents o no en les sessions escollides.

Les dades obtingudes es troben a les taules 6.2a, b, c i d que es mostren a l'apartat de Resultats.

Taula 5.14 Graella referent a l'estructura de les sessions

GRAELLA REFERENT A L'ESTRUCTURA DE LES SESSIONS					
		PERÍODE INICIAL			
SESSIÓ	DATA	Ritual d'entrada	Circuit	Joc lliure	Tornada calma
1	8-X				
2	10-X				
3	15-X				
4	17-X	X	X	X	X
5	22-X				
6	24-X				
7	29-X	X	X	X	
8	5-XI			X	X
		PERÍODE INTERMEDI			
		Ritual d'entrada	Circuit	Joc lliure	Tornada calma
9	7-XI		X	X	
10	12-XI	X			

11	14-XI		X		X
12	19-XI	X			
13	21-XI	X		X	
14	26-XI		X	X	
15	28-XI				X
16	3-XII				
PERÍODE FINAL					
		Ritual d'entrada	Circuit	Joc lliure	Tornada calma
17	5-XII	X			
18	10-XII	X	X		
19	12-XII		X	X	X
20	17-XII		X		
21	19-XII				
22	18-II				X
23	20-III			X	X
24	8-IV				

A l'apartat següent, exposem la taula amb les sessions on s'analitzarà si estan presents les actituds del Psicomotricista que promouen la seguretat i la confiança al llarg del desenvolupament del Programa d'Intervenció Psicomotriu.

5.5.5 Identificació i anàlisi de les actituds d'acompanyament i sosteniment del Psicomotricista

El Psicomotricista ha de sostenir durant les sessions d'Intervenció Psicomotriu una sèrie d'actituds que afavoreixen la construcció d'un vincle d'aferrament segur.

Llorca i Sánchez (2001) consideren que el rol del Psicomotricista és un dels pilars que fonamenta la Intervenció Psicomotriu.

Segons Rota (2015) el sistema d'actituds està basat en un principi filosòfic i humanista: el de creure en la persona i en totes les possibilitats d'autorealització.

El clima de seguretat que s'aconsegueix en la relació empàtica entre el Psicomotricista i l'infant fa que es manifesti autènticament des de la seva globalitat. Aquesta empatia és la que possibilita acompanyar, sostenir i entendre el significat de les manifestacions expressives dels infants.

Els criteris que defineixen cadascuna de les actituds serien els següents:

- a) Acompanyar: manté una proximitat amb l'infant a nivell corporal, visual, verbal..., està present i només intervé quan l'infant ho necessita.
- b) Escoltar l'infant: estar atent a les accions i les paraules dels infants mantenint un respecte, una implicació amb distància i deixant-se sorprendre.
- c) Reconèixer positivament: retorna a l'infant un mirall positiu de les seves accions.
- d) Ser símbol d'una llei asseguradora: posa uns límits clars als infants que es treballen durant tot el procés de la Intervenció Psicomotriu i aplica unes conseqüències lògiques.
- e) Empatitzar: intenta a partir d'escoltar i observar les manifestacions de l'infant entendre'l i ajustar la Intervenció Psicomotriu a aquesta comprensió.
- f) Contenir: ajuda a l'infant a sostenir les diferents emocions i a la seva regulació.
- g) Ajustar-se en el llenguatge: utilitza un llenguatge descriptiu de les accions de l'infant i posa paraules als diferents estats emocionals que manifesta l'infant.
- h) Posicionar-se dissimètricament: es situa com adult en el joc de l'infant mantenint una implicació amb distància.
- i) Vetllar per la inclusió dins el grup: utilitza diferents estratègies per incloure aquells infants que presenten dificultats en la interacció amb els altres dins el grup-classe.

Per tal de recollir una sèrie de dades en relació a aquest objectiu, es van escollir tres sessions a l'atzar per cada període de la recerca. A continuació, es mostra una taula amb les sessions:

Taula 5.15 Permanència de les actituds del Psicomotricista a través de les sessions

PERMANÈNCIA DE LES ACTITUDS DEL PSICOMOTRICISTA A TRAVÉS DE LES SESSIONS		
		PERÍODE INICIAL
SESSIÓ	DATA	
1	8-X	
2	10-X	
3	15-X	
4	17-X	X
5	22-X	
6	24-X	
7	29-X	X
8	5-XI	X
		PERÍODE INTERMEDI
9	7-XI	X
10	12-XI	

11	14-XI	X
12	19-XI	
13	21-XI	
14	26-XI	X
15	28-XI	
16	3-XII	
		PERÍODE FINAL
17	5-XII	X
18	10-XII	X
19	12-XII	
20	17-XII	
21	19-XII	
22	18-II	
23	20-III	X
24	8-IV	

5.6.- Coherència teòrica i lògica. Procés de triangulació i validació del Programa d'Intervenció Psicomotriu

A continuació exposem els resultats teòrics i lògics obtinguts alhora de validar la metodologia de la investigació

En la Coherència Teòrica s'analitzen diferents aportacions i referents teòrics de la Psicologia, la Intervenció Psicomotriu i un Programa d'Intervenció Psicomotriu, així com la seva interrelació, per donar sosteniment a aquesta recerca a través de les aportacions dels jutges i l'observador. S'observa que majoritàriament els indicadors proposats són unívocs i pertinents i amb una importància entre 4 i 5.

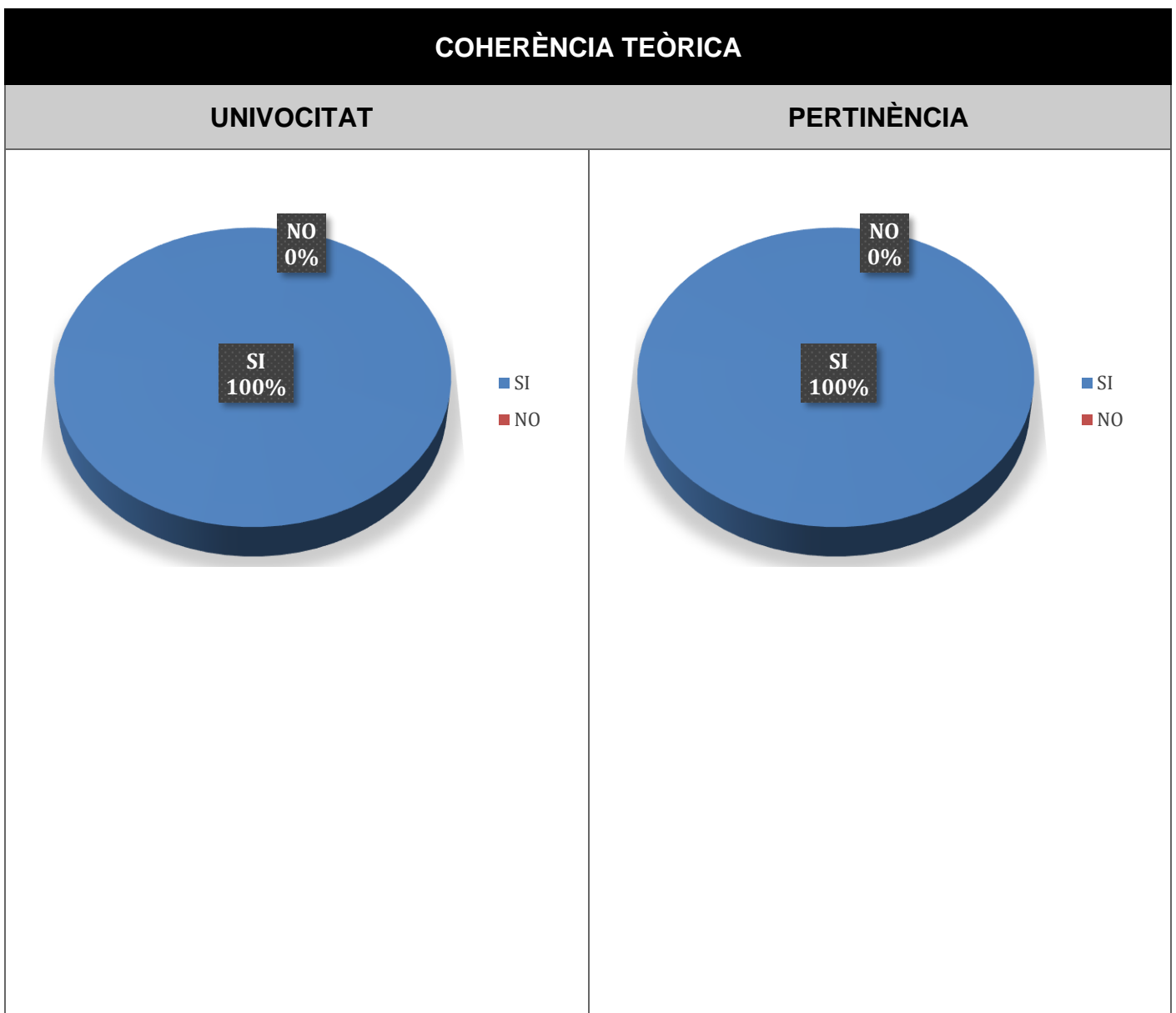
A continuació, es mostren unes gràfiques les quals representen el percentatge de valoració en relació a la univocitat, pertinència i importància de cada un dels indicadors.

En relació a la seva univocitat, observem que un 100% de les valoracions realitzades van considerar que els indicadors proposats s'entenen d'una forma clara. Un 0% de les valoracions mostren que algun indicador pot ser interpretat de manera diferent i pot arribar a resultar confós, és a dir, cap valoració.

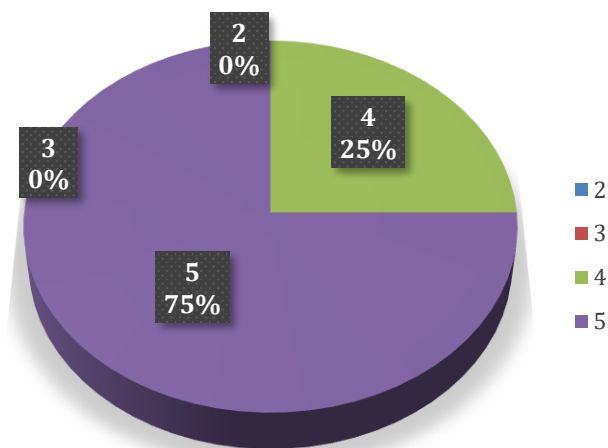
Pel que fa referència a la pertinència, observem que un 100% de les valoracions han considerat que els indicadors eren adients per elaborar aquest marc teòric. Mentre que un 0% de les valoracions trobaven que algun dels indicadors era inadequat per a aquesta finalitat.

I en relació a la importància dels diferents indicadors podem observar que un important gruix de les valoracions s'aglutinen entre els dos nivells màxims. Concretament, observem que un 75% es situa en el valor 5 i un 25% en el valor 4. En canvi, els dos valors restants i més baixos van rebre un 0% de les valoracions realitzades.

Gràfic 5.1 Coherència Teòrica: percentatge de valoracions de la univocitat, pertinència i importància dels indicadors

IMPORTÀNCIA

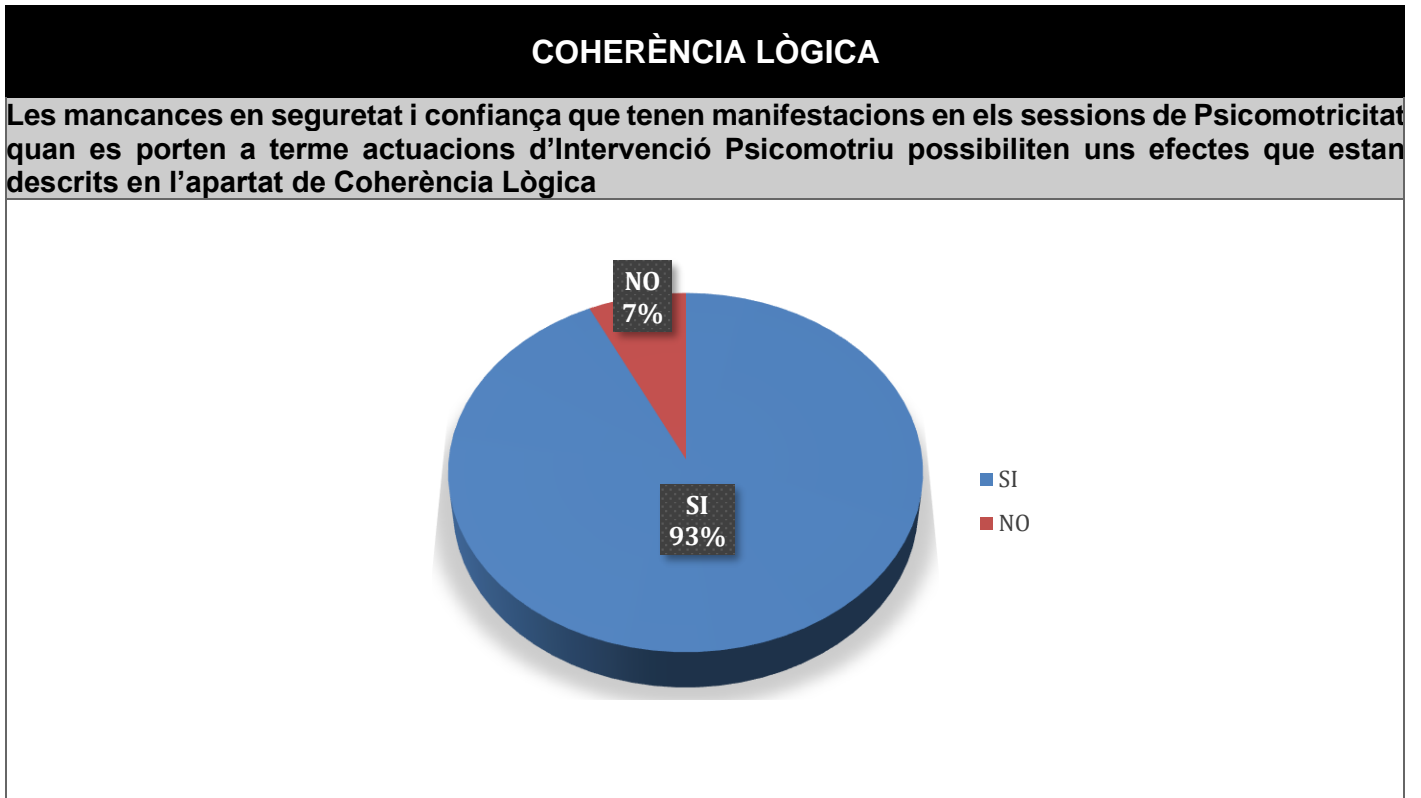
Les aportacions realitzades pels jutges són les següents:

- a) Un jutge en referència als diferents punts que conformen el marc teòric considera que:
  1. La representació està present durant tota la sessió, és millor parlar d'expressió plàstica, verbal...
  4. És el reconeixement i les interaccions les quals són indispensables per a la creació d'un vincle d'aferrament segur.
  6. És important l'espacialització però també la intervenció a partir del significat que donem al moviment.
  7. És fonamental l'acompanyament i la interacció a partir de la comprensió del sentit del moviment de l'infant.
  8. La contenció és la suma de: la relació empàtica, la llei asseguradora i la posició dissimètrica.
- b) Un segon jutge considera que manquen referents teòrics més actuals en la taula presentada als jutges i s'enriqueix la recerca amb aportacions d'autors més actuals.
- c) Un tercer jutge considera que el punt 4 del Marc Teòric és genuí en la Intervenció Psicomotriu.

En l'apartat de Coherència Lògica s'analitzen els indicadors proposats per avaluar si les mancances en seguretat i confiança que tenen manifestacions en les sessions de Psicomotricitat quan es porten a terme actuacions d'Intervenció Psicomotriu possibiliten uns efectes que es van definir en la graella que es va presentar als jutges per tal de valorar els casos motiu d'estudi.

A continuació, es mostra una gràfica que representa que el 93%, aquesta integra les valoracions dels jutges i l'observador, que consideren que les actuacions que es porten a terme en el Programa d'Intervenció Psicomotriu si produeixen uns efectes en aquells infants que presenten mancances en la seguretat i la confiança. En canvi, un 7% de les valoracions realitzades considera que no té efecte.

Gràfic 5.2 Coherència Lògica dels indicadors

Les aportacions dels jutges en relació a la Coherència Lògica:

- Un jutge considera que una actitud també és la Intervenció a partir del joc i un efecte de la Intervenció Psicomotriu és el plaer del moviment que l'infant manifesta.
- Un segon jutge considera que hi ha més paràmetres en relació a l'espai que indiquen dificultats.

6.- RESULTATS

6.1.- Introducció

En referència als resultats de l'Objectiu 1 que apareix a continuació, il·lustrarem a través de diferents gràfics que corresponen als instruments utilitzats: H.T.P, SDQ, entrevistes a les mestres i observacions els resultats obtinguts en el període inicial i final del treball d'Intervenció Psicomotriu, que guarden relació amb les vuit dimensions escollides per aquesta recerca. Hem de tenir present que no totes les dimensions ni tots els indicadors estan presents a cada instrument per la mateixa limitació del mateix.

Desplegarem els resultats obtinguts instrument per instrument dels tres casos escollits: Cas 1, Cas 2 i Cas 3.

A partir de l'anàlisi de dades vàrem poder observar un increment o una disminució dels indicadors dintre de cada dimensió des del període inicial al final. En el moment de relacionar aquests indicadors amb la bibliografia hem pogut observar que uns indicadors tenen a veure amb la **seguretat i la confiança** (identificats en color verd), i d'altres amb la **manca de seguretat i confiança** (identificats en color vermell).

En aquest capítol, presentarem els diferents resultats obtinguts en aquesta recerca, a través dels quals intentarem donar resposta als tres objectius plantejats.

En relació al primer objectiu, a partir dels gràfics obtinguts, extraurem els resultats per tal de veure en relació a les diferents dimensions, si s'ha produït un increment d'aquells indicadors que donen compte de seguretat i confiança i una disminució d'aquells altres indicadors que mostren manca de seguretat i confiança.

Per poder realitzar un anàlisi acurat, establim el criteri d'increment rellevant o disminució rellevant quan la diferència és 1 punt i molt rellevant quan són 2 punts.

Al final de cada apartat (H.T.P, SDQ, entrevistes a les mestres i observacions) analitzem les coincidències entre els tres casos motiu d'estudi en relació a les diferents dimensions i indicadors atenent al criteri: Si en 2 dels 3 casos es repeteixen els resultats, aquests es consideren representatius de l'instrument.

Per finalitzar aquest primer objectiu, analitzem les valoracions dels jutges respecte a la univocitat, pertinència i importància referida a la millora de la seguretat i confiança dels infants en les sessions de Psicomotricitat.

En relació al segon objectiu, s'analitza a través de una sèrie de seqüències de sessions escollides a l'atzar si s'identifiquen els quatre moments de la sessió, atenent a uns criteris que els defineixen: ritual d'entrada, circuit, joc lliure i tornada a la calma en els tres períodes inicial, intermedi i final. Tanmateix, recolzat en seqüències de vídeo s'identifica que és el que contribueix a generar seguretat i confiança en cada un d'aquests moments i, per últim, es localitza i s'exemplifica a partir d'imatges les actituds del Psicomotricista que estan presents en els tres períodes de la Intervenció.

I, per tancar aquest segon objectiu, es valora la univocitat, pertinència i importància dels indicadors en relació a l'estructura de les sessions i la funció del Psicomotricista.

I per últim, en relació al tercer objectiu consisteix en una integració de l'objectiu 1 i 2. És a dir, relacionem els diferents moments de la sessió amb determinades dimensions i actituds del Psicomotricista, mantenint sempre la dimensió 5: Actitud com a transversal.

D'una altra banda, establim una relació cas per cas entre el període inicial i final en quan a increment en la modalitat de participació.

I per últim, representem les valoracions dels jutges respecte a la univocitat, pertinència i importància dels indicadors de participació.

6.2.- Objectiu 1: Identificar mitjançant diferents instruments la presència d'indicadors de seguretat i confiança en els infants considerats amb dificultats d'adaptació

6.2.1 En la prova projectiva gràfica H.T.P es pot observar la presència d'indicadors de seguretat i confiança en les diferents dimensions coherent amb les observacions d'Intervenció Psicomotriu

A continuació, exposem els resultats obtinguts en les diferents dimensions en el període inicial i final de la prova H.T.P dels tres casos motiu d'estudi.

A continuació exposem del Cas 1, 2 i 3:

- Els resultats principals, obtinguts en quan a la presència de cada indicador en relació a les diferents dimensions d'estudi, en el període inicial i final de la prova H.T.P. Tal i com apareix a la l'annex 2 de l'apartat de Resultats (Taula 1) després d'haver establert uns criteris per l'obtenció de dades.
En aquesta prova projectiva gràfica, donat que és de caràcter individual, no podem analitzar aquelles dimensions que tenen relació amb l'altre, per tant, realitzem un anàlisi de les dimensions 1, 2, 3, 5, 7 i 8.
- Els resultats complementaris, obtinguts en relació a la seguretat i la confiança que s'extreuen de la interpretació de l'H.T.P segons Hammer i que guarden relació amb les diferents dimensions d'estudi.
Aquests resultats estan extrets de l'anàlisi del dibuix a partir de la interpretació de la prova projectiva gràfica H.T.P (taula 5.7 i 5.8) i de la relació que l'infant estableix amb la Psicomotricista durant la realització de la prova (taula 5.6).
- Una síntesi final que integra dintre de cada dimensió, els indicadors en els que s'ha observat un increment o disminució de la seguretat i confiança.
- Les coincidències en la prova Projectiva H.T.P en els tres casos motiu d'estudi

H.T.P CAS 1

En el gràfic 6.1 en el període inicial, s'observa que l'infant mai es troba al racó, sovint a l'alçada, al centre i les parets; sempre es troba per tot l'espai de la sala. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant mai es troba a l'alçada, les parets, al racó ni per tot l'espai; sempre al centre de la sala.

En el període inicial, si tenim present l'anàlisi de l'H.T.P observem que la casa es troba a la part superior esquerra del full com donant compte de la necessitat de buscar satisfacció en l'àrea de la fantasia, revelant impulsivitat, satisfacció immediata de les seves necessitats i impulsos. En el que es refereix a l'anàlisi de la *persona i la persona del sexe oposat* cal destacar la gran mida com donant compte de tensió i sentiments de constricció ambiental.

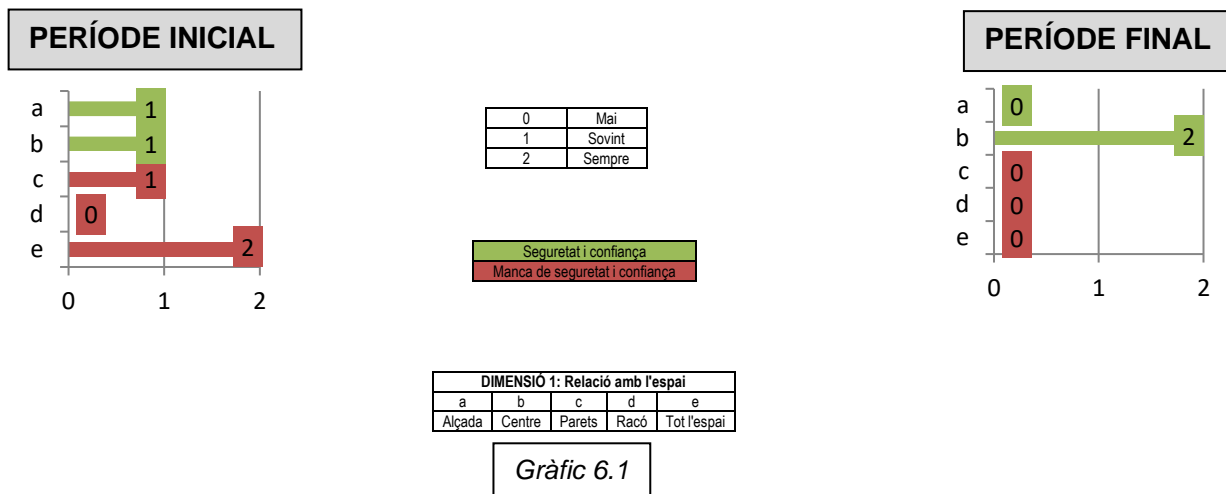
En el període final, si observem la ubicació de l'*arbre i les persones* es troben a la part central del full com donant compte de seguretat.

En el que es refereix a l'anàlisi de la *persona i la persona del sexe oposat* no hi ha res rellevant a destacar en quan a la mida.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.1 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador b) que ocupa el centre de la sala.

En canvi, hi ha una disminució rellevant d'aquell indicador que dóna compte de manca de seguretat i confiança c) que ja no es situa a les parets, essent molt rellevant aquesta disminució en l'indicador e) que ja no es troba per tot l'espai.

DIMENSÍO 1: RELACIÓ AMB L'ESPAI

En el gràfic 6.2 en el període inicial, s'observa l'infant que mai accepta les ruptures, es manté en l'activitat i la finalitza i tolera l'espera; sempre salta d'una activitat a una altra. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant mai salta d'una activitat a una altra, sovint accepta les ruptures, tolera l'espera i es manté en l'activitat i la finalitza.

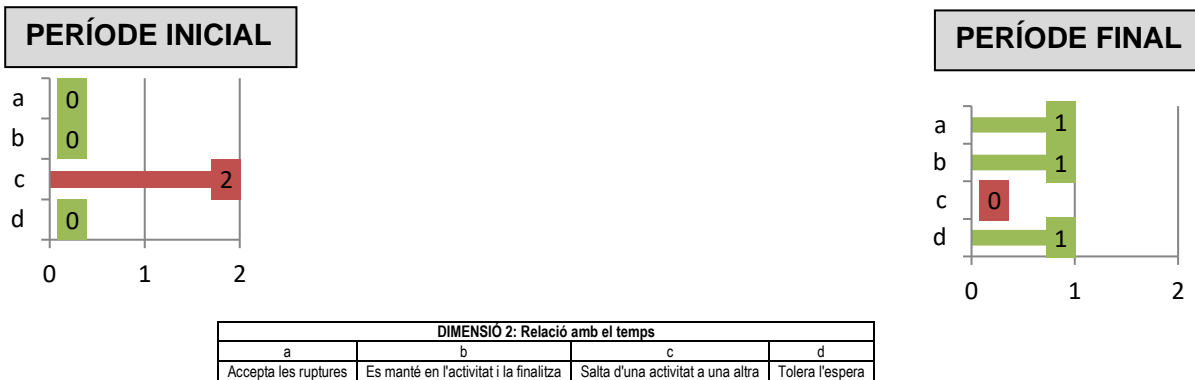
En el període inicial, podem observar que la tant en la *casa, arbre, persona i persona del sexe oposat* apareixen amb un traç amb línies indecises amb poca continuïtat i fermesa, com donant compte d'inseguretat o ansietat. Les línies fragmentades o esbossades expressen ansietat, timidesa i manca de confiança. A la casa hi ha parts esborrades donant compte de certa incertesa i indecisió.

En el període final, cal indicar que en la *casa, arbre, persona i persona del sexe oposat* apareix un traç continu.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.2 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador a) que significa que accepta les ruptures, b) es manté més en l'activitat i la finalitza i d) tolera més l'espera.

En canvi, hi ha una disminució molt rellevant d'aquell indicador que dona compte de manca de seguretat i confiança c) no salta tan d'una activitat a una altra.

DIMENSÍO 2: RELACIÓ AMB EL TEMPS

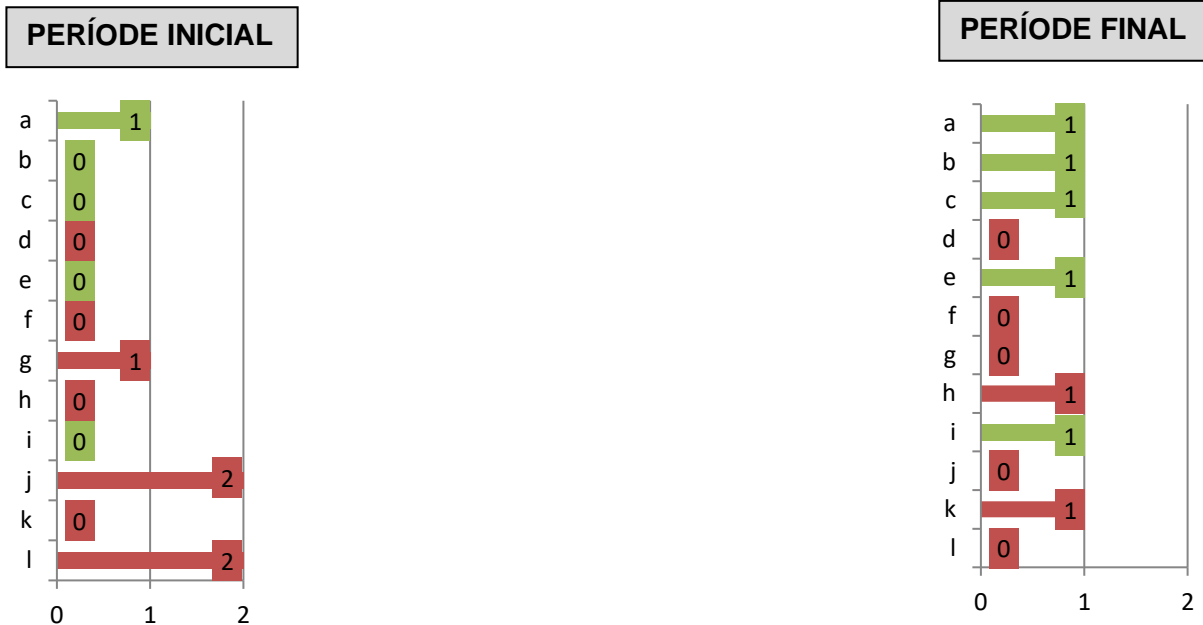
Gràfic 6.2

En el gràfic 6.3 en el període inicial, s'observa que l'infant mai el busca, col·labora, el rebutja, fa demandes, l'agradeix, espera la seva aprovació, espera les seves consignes i busca el reforç, sovint l'accepta i fa cas omís; sempre el provoca i evita el contacte. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant mai el rebutja, l'agradeix, fa cas omís, el provoca i evita el contacte, sovint l'accepta, el busca, col·labora, fa demandes, espera la seva aprovació, espera les seves consignes i busca el reforç.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.3 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors b) l'infant busca l'adult, c) col·labora, e) fa demandes i i) espera les seves consignes. D'una altra banda, hi ha una disminució rellevant d'alguns indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança, en l'indicador g) ja no fa tan cas omís i molt rellevant en el cas dels indicadors j) no provoca tant i l) evita menys el contacte.

En canvi, s'observa un increment rellevant en els indicadors h) espera l'aprovació de l'adult i k) busca més el reforç. Que en aquest cas es pot interpretar com una senyal de vincle.

DIMENSÍO 3: RELACIÓ AMB L'ADULT

DIMENSÍO 3: Relació amb l'adult											
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
L'accepta	El busca	Col·labora	El rebutja	Fa demandes	L'agradeix	Fa cas omís	Espera la seva aprovació	Espera les seves consignes	El provoca	Busca el reforç	Evita el contacte

Gràfic 6.3

En el gràfic 6.4 en el període inicial, s'observa que l'infant mai es queixa amb freqüència de malestar, sovint se'l veu infeliç o desanimat; sempre es mou de forma continuada, freqüentment té rabietes o mal geni, es distreu amb facilitat, fàcilment perd la confiança en si mateix i presenta moltes pors. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant mai es queixa amb freqüència de malestar, freqüentment té rabietes o mal geni, sovint se'l veu infeliç o desanimat i presenta moltes pors, sovint es mou de forma continuada, es distreu amb facilitat i fàcilment perd la confiança en si mateix.

En el període inicial, el dibuix de la *casa*, *la persona* i *la persona del sexe oposat* no presenten una clara simetria i aquest fet pot indicar una inadequació dels sentiments i de seguretat en la vida emocional.

En referència a l'anàlisi de l'*arbre* cal destacar el tronc unidimensional com reflectint la manca de fortalesa de la personalitat i unes branques unidimensionals de mida petita que fan referència a mancances en el contacte.

En el període final, podem observar que tan en la *casa*, *arbre* i *persona* apareix una pressió forta que té a veure amb el nivell energètic de l'individu la qual reflecteix seguretat.

En el període final, en referència a la *casa* podem destacar el sostre més gran a l'estructura de la casa que reflecteix el temps que l'individu dedica a la fantasia, en busca de satisfaccions. Les parets amb un traç fort indiquen un grau de fortalesa del jo i de la personalitat. Hi ha dues portes i set finestres fet que ens porta a pensar amb la necessitat de mantenir contacte amb l'exterior.

En referència a l'*arbre* cal destacar un tronc de dos dimensions que té branques i fruits que poden representar els recursos que l'individu té per obtenir satisfaccions del medi.

Pel que fa a l'anàlisi de la *persona* i *la persona del sexe oposat*, no hi ha cap element a destacar.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.4 observem una disminució rellevant d'una sèrie d'indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança, en el cas de l'indicador a) no es mou tan de forma continuada, d) no se'l veu tan infeliç o desanimat, e) no es distreu tan amb facilitat, f) no perd tan fàcilment la confiança en si mateix i molt rellevant en el cas de l'indicador c) no té tan freqüentment rabietes o mal geni i g) no presenta moltes pors.

DIMENSIÓ 5: ACTITUD

DIMENSIÓ 5: Actitud						
a	b	c	d	e	f	g
Es mou de forma continuada	Es queixa amb freqüència de malestar	Freqüentment té rabietes o mal geni	Sovint se'l veu infeliç o desanimat	Es distreu amb facilitat	Fàcilment perd la confiança en si mateix	Presenta moltes pors

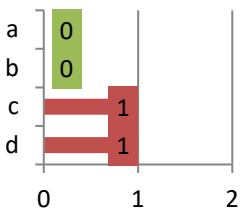
Gràfic 6.4

En el gràfic 6.5 en el període inicial, s'observa que l'infant mai té una relació afectiva i cooperativa, sovint és amb agressivitat i provocativa. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant mai té una relació amb agressivitat i de forma provocativa; sempre és afectiva i cooperativa.

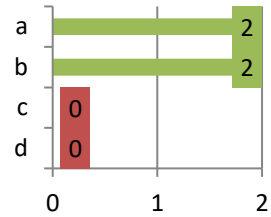
En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.5 observem un increment molt rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a) és una relació més afectiva i b) és una relació més cooperativa. En canvi, hi ha una disminució rellevant d'aquells indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança c) no hi ha tanta agressivitat i d) no és una relació tan provocativa.

DIMENSÍÓ 7: TIPUS DE RELACIÓ

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DIMENSÍÓ 7: Tipus de relació			
a	b	c	d
Afectiva	Cooperativa	Amb agressivitat	Provocativa

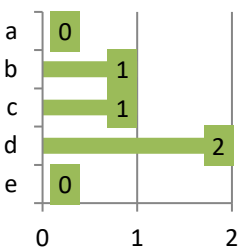
Gràfic 6.5

En el gràfic 6.6 en el període inicial, s'observa que l'infant mai utilitza la mirada ni el llenguatge, sovint la veu i els objectes; sempre tot el cos. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant sovint es relaciona amb la mirada, la veu, els objectes, tot el cos i el llenguatge.

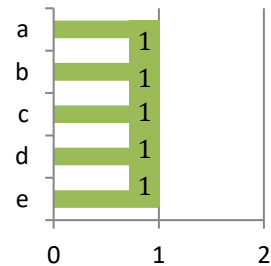
En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.6 observem un increment rellevant de l'indicador a) hi ha més mirada i e) hi ha més comunicació a través del llenguatge verbal. En canvi, una disminució rellevant de l'indicador d) el mitjà per relacionar-se ja no és tot el cos.

DIMENSÍÓ 8: MITJANS PER RELACIONAR-SE

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DIMENSÍÓ 8: Mitjans per relacionar-se				
a	b	c	d	e
La mirada	La veu	Els objectes	Tot el cos	El llenguatge verbal

Gràfic 6.6

H.T.P CAS 2

En el gràfic 6.7 en el període inicial, s'observa que l'infant mai es troba a les parets ni al racó, sovint a l'alçada i al centre; sempre per tot l'espai. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant mai es troba a l'alçada, a les parets ni per tot l'espai; sempre al centre i al racó.

En el període inicial, podem observar en referència a l'anàlisi de la *casa* que costa identificar l'estructura de la mateixa, ja que apareixen elements molt desorganitzats. La representació ocupa tot l'espai, fet que dificulta la seva interpretació.

En quan a l'anàlisi de l'*arbre* podem observar que ocupa tot l'espai i no respon la representació amb la consigna donada, per tant, és difícil interpretar els elements d'un arbre.

En quan a l'anàlisi de la *persona i la persona del sexe oposat* podem destacar que es troben ubicades a la part superior del full, la qual cosa està relacionada amb la inseguretat.

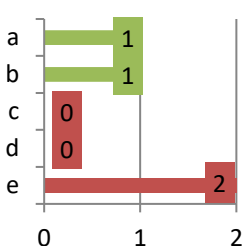
En el període final, la *casa* es troba ubicada a la part superior del full, malgrat té una estructura ja definida i identificable. Respecte a l'anàlisi de l'*arbre* podem destacar que es troba emplaçat a la part esquerra del full donant compte d'impulsivitat, satisfacció immediata de les seves necessitats i impulsos. Prenent l'anàlisi de la *persona* podem observar que es troba ubicada al marge superior esquerre del full fet habitual ens els infants d'aquesta edat. En canvi, la *persona del sexe oposat* es troba ubicada al centre donant compte de seguretat.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.7 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador b) es troba més al centre i una disminució rellevant de l'indicador a) no es troba tan a l'alçada.

D'una altra banda, respecte aquells indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança trobem que hi ha un increment rellevant de l'indicador d) es troba al racó i una disminució rellevant de l'indicador e) no es troba tan per tot l'espai.

DIMENSÍO 1: RELACIÓ AMB L'ESPAI

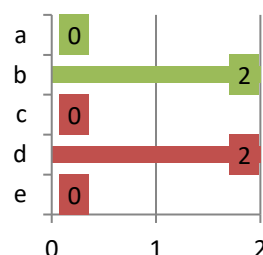
PERÍODE INICIAL

0	Mai
1	Sovint
2	Sempre

Seguretat i confiança
Manca de seguretat i confiança

PERÍODE FINAL

DIMENSÍO 1: Relació amb l'espai				
a	b	c	d	e
Alçada	Centre	Parets	Racó	Tot l'espai

Gràfic 6.7

En el gràfic 6.8 en el període inicial, s'observa que l'infant mai accepta les ruptures, es manté en l'activitat i la finalitza i tolera l'espera, sovint salta d'una activitat a una altra. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant mai salta d'una activitat a una altra; sempre accepta les ruptures, es manté en l'activitat i la finalitza i tolera l'espera.

En el període inicial, podem observar que tant en la *casa*, *arbre*, *persona i persona del sexe oposat* apareixen amb un traç amb línies indecises amb poca continuïtat i fermesa, com donant compte

d'inseguretat o ansietat. Les línies fragmentades o esbossades expressen ansietat, timidesa i manca de confiança. A la *persona* hi ha parts esborrades donant compte d'incertesa i indecisió.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.8 observem un increment molt rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador a) accepta més les ruptures, b) es manté més en l'activitat i la finalitza i d) tolera més l'espera.

En canvi, hi ha una disminució rellevant d'aquell indicador que dóna compte de manca de seguretat i confiança c) ja no salta tan d'una activitat a l'altra.

DIMENSIÓ 2: RELACIÓ AMB EL TEMPS

DIMENSIÓ 2: Relació amb el temps			
a	b	c	d
Accepta les ruptures	Es manté en l'activitat i la finalitza	Salta d'una activitat a una altra	Tolera l'espera

Gràfic 6.8

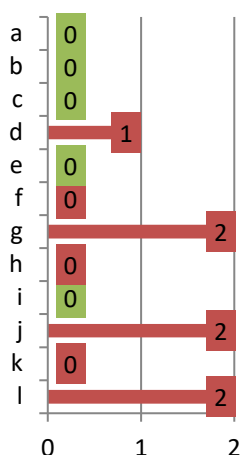
En el gràfic 6.9 en el període inicial, s'observa que l'infant mai l'accepta, el busca, col·labora, fa demandes, l'agradeix, espera la seva aprovació, espera les seves consignes i busca el reforç, sovint el rebutja; sempre fa cas omís, el provoca i evita el contacte. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant mai el rebutja, l'agradeix, fa cas omís, el provoca i evita el contacte, sovint fa demandes, espera la seva aprovació, espera les seves consignes i busca el reforç; sempre l'accepta, el busca i col·labora.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.9 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors e) fa més demandes i i) espera més les seves consignes i molt rellevant en l'indicador a) l'infant accepta més l'adult, b) el busca més i c) col·labora més.

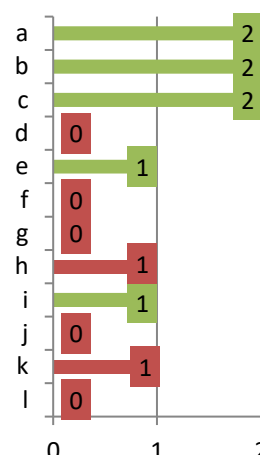
D'una altra banda, hi ha una disminució rellevant d'alguns indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança, en l'indicador d) l'infant ja no rebutja tan l'adult i molt rellevant en el cas de l'indicador g) l'infant ja no fa tan cas omís a l'adult, j) ja no el provoca tan i l) ja no evita tan el contacte. En canvi, es produeix un increment rellevant en els indicadors h) espera més la seva aprovació i k) busca més el reforç, que en aquest cas com veurem guarden relació amb l'establiment d'un vincle.

DIMENSÍO 3: RELACIÓ AMB L'ADULT

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DIMENSÍO 3: Relació amb l'adult											
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
L'accepta	El busca	Col·labora	El rebutja	Fa demandes	L'agradeix	Fa cas omís	Espera la seva aprovació	Espera les seves consignes	El provoca	Busca el reforç	Evita el contacte

Gràfic 6.9

En el gràfic 6.10 en el període inicial, s'observa que l'infant sovint es queixa amb freqüència de malestar, freqüentment té rabietes o mal geni i sovint se'l veu infeliç i desanimat; sempre es mou de forma continuada, es distreu amb facilitat, fàcilment perd la confiança en si mateix i presenta moltes pors. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant mai es queixa amb freqüència de malestar, freqüentment té rabietes o mal geni, sovint se'l veu infeliç, es distreu amb facilitat, fàcilment perd la confiança en si mateix i presenta moltes pors, sovint es mou de forma continuada.

En el període inicial, les figures presenten una clara asimetria que reflecteix una inadequació dels sentiments de seguretat en la vida emocional i es tracta d'una representació molt poc elaborada.

En el període final, podem observar que tan en la *casa*, *arbre*, *persona* i *persona del sexe oposat* apareix una pressió forta que té a veure amb el nivell energètic de l'individu i també podem observar una línia forta que es pot associar a sentiments de seguretat.

Tanmateix, en aquest període, podem observar que la *casa* té una mida petita, el qual ens indica que deixa entreveure sentiments d'inadequació i tendència al retraïment així com inseguretat. No obstant, hi ha un canvi rellevant ja que la representació s'adequa a la consigna donada. És possible identificar la representació com una *casa*.

El període final de l'anàlisi de l'H.T.P desvetlla en referència a la *casa* que el sostre només ocupa una part. Les parets presenten un traç fort que indiquen un grau de fortalesa del jo i de la personalitat. Hi ha una porta i dues finestres enreixades fet que ens porta a pensar amb la necessitat de mantenir contacte amb l'exterior i una part de protecció.

En referència a l'*arbre* cal destacar un tronc de dos dimensions que té fulles que poden representar els recursos que l'individu té per obtenir satisfaccions del medi, tanmateix pot mostrar preocupació pel contacte amb la realitat.

En el període final, les figures ja tenen una representació més elaborada i les podem reconèixer com un home i una dona.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.10 observem una disminució rellevant d'una sèrie d'indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança, en el cas de l'indicador a) ja no es mou de forma continuada, b) ja no es queixa amb freqüència de malestar, c) ja no presenta tantes rabietes o mal geni i d) ja no sovint se'l veu infeliç o desanimat i molt rellevant en el cas de l'indicador e) ja no es distreu tan amb facilitat, f) ja no fàcilment perd la confiança en si mateix i g) ja no presenta moltes pors.

DIMENSIÓ 5: ACTITUD

DIMENSIÓ 5: Actitud						
a	b	c	d	e	f	g
Es mou de forma continuada	Es queixa amb freqüència de malestar	Freqüentment té rabietes o mal geni	Sovint se'l veu infeliç o desanimat	Es distreu amb facilitat	Fàcilment perd la confiança en si mateix	Presenta moltes pors

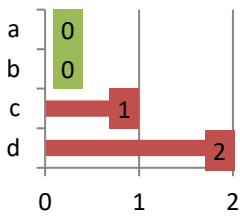
Gràfic 6.10

En el gràfic 6.11 en el període inicial, s'observa que l'infant mai té una relació afectiva i cooperativa, sovint és amb agressivitat; sempre provocativa. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant mai té una relació amb agressivitat i provocativa; sempre és afectiva i cooperativa.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.11 observem un increment molt rellevant de la seguretat i confiança en els indicadors a) afectiva, b) cooperativa i una disminució rellevant d'aquells indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança c) ja no hi ha un tipus de relació amb agressivitat i una disminució molt rellevant en l'indicador d) ja no és una relació tan provocativa.

DIMENSIÓ 7: TIPUS DE RELACIÓ

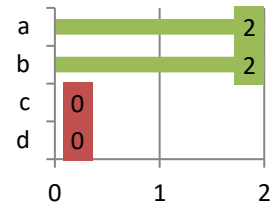
PERÍODE INICIAL

DIMENSIÓ 7: Tipus de relació			
a	b	c	d
Afectiva	Cooperativa	Amb agressivitat	Provocativa

Gràfic 6.11

PERÍODE FINAL

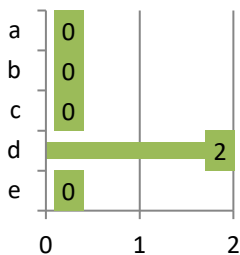
En el gràfic 6.12, en el període inicial, s'observa que l'infant mai es relaciona amb la mirada, la veu, els objectes ni el llenguatge; sempre amb tot el cos. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant es relaciona sovint amb la mirada, els objectes, tot el cos i el llenguatge; sempre amb la veu.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.12 observem un increment rellevant dels indicadors a) està més present la mirada, c) els objectes i e) més llenguatge verbal i molt rellevant en l'indicador b) hi ha més presència de la veu.

En canvi, hi ha una disminució rellevant de l'indicador d) ja no està tan present el cos com a mitjà per relacionar-se.

DIMENSIÓ 8: MITJANS PER RELACIONAR-SE

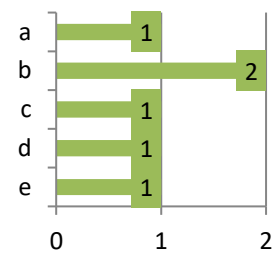
PERÍODE INICIAL

DIMENSIÓ 8: Mitjans per relacionar-se				
a	b	c	d	e
La mirada	La veu	Els objectes	Tot el cos	El llenguatge verbal

Gràfic 6.12

PERÍODE FINAL

H.T.P CAS 3

En el gràfic 6.13 en el període inicial, s'observa que l'infant mai es troba a l'alçada ni al racó, sovint a les parets i per tot l'espai; sempre al centre. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant mai es troba a l'alçada, a les parets ni al racó; sempre al centre i per tot l'espai.

En el període inicial, en quan a l'anàlisi de l'H.T.P si observem la ubicació a la pàgina es troba a la part central del full fet que podria tenir a veure amb el fet de que l'infant té tendència a la rigidesa, no obstant aquest fet és comú a infants d'aquesta edat.

En quan a l'anàlisi de l'*arbre* podem destacar que es troba emplaçat a la part esquerra del full donant compte d'impulsivitat, satisfacció immediata de les seves necessitats i impulsos. Un aspecte a destacar és que l'*arbre* es troba al marge del paper, fet que revela la necessitat de sosteniment, por a l'acció independent i manca de seguretat.

La dona ocupa tot el full com donant compte de sentiment de constricció ambiental i tensió.

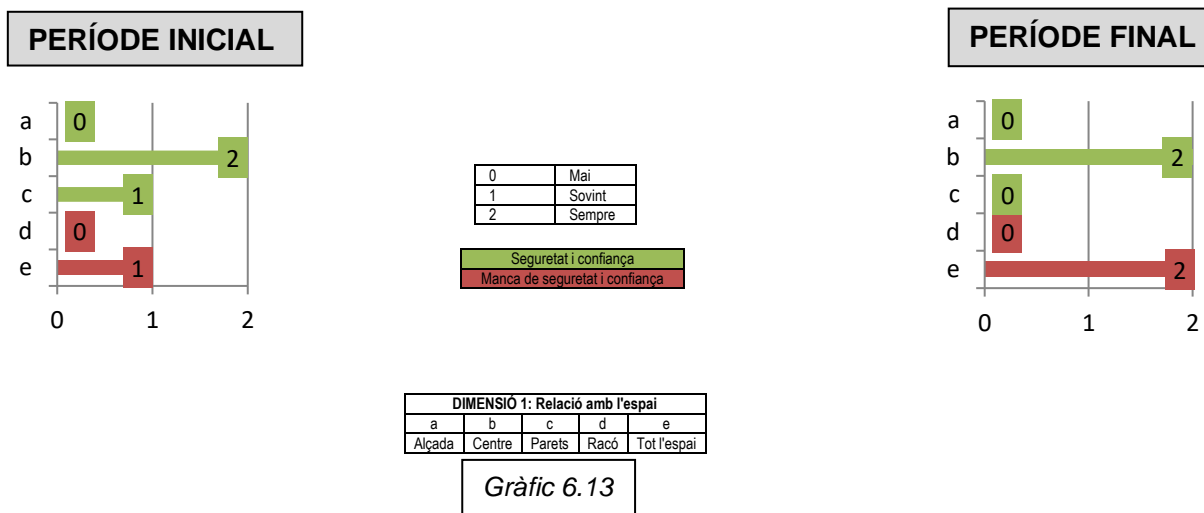
En el període final, si observem la ubicació a la pàgina tan la *casa* com l'*arbre* es troben ubicats a la part central del full com donant compte de seguretat.

La dona està ubicada al marge del paper fet que pot revelar necessitat de sosteniment, por a l'acció independent i manca de seguretat.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.13 observem una disminució rellevant en l'indicador c) no es troba tan a les parets.

En canvi, una disminució rellevant d'aquell indicador que donen compte d'una manca de seguretat i confiança e) ja no es troba tan per tot l'espai.

DIMENSÍO 1: RELACIÓ AMB L'ESPAI

En el gràfic 6.14 en el període inicial, s'observa que l'infant mai accepta les ruptures i es manté en l'activitat i la finalitza, sovint tolera l'espera; sempre salta d'una activitat a una altra. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant mai salta d'una activitat a una altra; sempre accepta les ruptures, es manté en una activitat i la finalitza i tolera l'espera.

En el període inicial, podem observar que tant en la *casa*, *arbre*, *persona* i *persona del sexe oposat* apareixen amb línies indecises amb poca continuïtat i fermesa, com donant compte de que el traç és dèbil. Les línies fragmentades o esbossades expressen ansietat, timidesa i manca de confiança.

En el període final, apareix amb un traç continu com donant compte de seguretat.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.14 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador d) tolera més l'espera essent molt rellevant aquest increment en els indicadors a) accepta més les ruptures i b) es manté més en l'activitat i la finalitza. En canvi, hi ha una disminució molt rellevant d'aquell indicador que dona compte de manca de seguretat i confiança c) ja no salta tan d'una activitat a l'altra.

DIMENSÍO 2: RELACIÓ AMB EL TEMPS

DIMENSÍO 2: Relació amb el temps			
a	b	c	d
Accepta les ruptures	Es manté en l'activitat i la finalitza	Salta d'una activitat a una altra	Tolera l'espera

Gràfic 6.14

En el gràfic 6.15 en el període inicial, s'observa que l'infant mai el busca, col·labora, el rebutja, fa demandes, l'agredeix, espera les seves consignes, el provoca i evita el contacte, sovint l'accepta, fa cas omís, espera la seva aprovació i busca el reforç. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant mai el rebutja, l'agredeix, fa cas omís, el provoca i evita el contacte, sovint el busca, col·labora, fa demandes, espera la seva aprovació i espera les seves consignes; sempre l'accepta i busca el reforç.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.15 s'observa un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a) l'infant accepta més a l'adult, b) busca més a l'adult, c) col·labora, e) fa demandes i i) l'infant espera les seves consignes.

D'una altra banda, hi ha una disminució rellevant d'alguns indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança, en l'indicador g) l'infant ja no fa cas tan cas omís a l'adult.

En canvi, s'observa un increment rellevant en l'indicador k) l'infant busca més el reforç.

DIMENSÍO 3: RELACIÓ AMB L'ADULT

DIMENSÍO 3: Relació amb l'adult											
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
L'accepta	El busca	Col·labora	El rebutja	Fa demandes	L'agradeix	Fa cas omís	Espera la seva aprovació	Espera les seves consignes	El provoca	Busca el reforç	Evita el contacte

Gràfic 6.15

En el gràfic 6.16 en el període inicial, s'observa que l'infant sovint es queixa amb freqüència de malestar, freqüentment té rabietes o mal geni, sovint se'l veu infeliç o desanimat i es distreu amb facilitat.; sempre es mou de forma continuada, fàcilment perd la confiança en si mateix i presenta moltes pors. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant mai es queixa amb freqüència de malestar, freqüentment té rabietes o mal geni, sovint se'l veu infeliç o desanimat, es distreu amb facilitat, fàcilment perd la confiança en si mateix i presenta moltes pors, sovint es mou de forma continuada.

En el període inicial, podem observar que la *casa* té unes dimensions grans que ens porta a pensar amb la tendència a presentar sentiments d'inadequació i de tendència al retraïment així com inseguretat.

Prenent l'anàlisi de la *persona* podem destacar la mida petita que deixa entreveure sentiments d'inadequació i tendència al retraïment així com inseguretat. Presenta també la clara asimetria, senyal d'una inadequació dels sentiments de seguretat en la vida emocional.

En referència a l'anàlisi de la *casa* és rellevant la porta i les dues finestres enreixades que donen compte de la necessitat de contacte i de protecció, així com la xemeneia que pot manifestar la tensió interna de l'individu. Sobretot, destacar l'absència de sostre que aquest fa referència el temps que un individu dedica a la fantasia, en busca de satisfaccions.

En referència a l'*arbre* cal destacar el tronc com reflectint la fortalesa de la personalitat i unes branques unidimensionals de mida petita que connecten amb fulles que fan referència a mancances en el contacte.

En quan a la *persona i la persona del sexe oposat* cal destacar l'absència de braços i mans que fan referència al contacte amb l'exterior.

En el període final, podem observar en la *casa, arbre i persona del sexe oposat* apareix una pressió forta que té a veure amb el nivell energètic de l'individu i reflecteix seguretat. Presenta una clara simetria i aquest fet pot indicar una seguretat en la vida emocional.

En relació a l'anàlisi de la casa podem destacar el sostre proporcionat a l'estructura de la casa que reflecteix el temps que l'individu dedica a la fantasia, en busca de satisfaccions. Les parets amb un traç fort indiquen un grau de fortalesa del jo i de la personalitat. Hi ha una porta amb cadenat que pot significar qui deixa entrar i qui no i dos finestres fet que ens porta a pensar amb la necessitat de mantenir contacte amb l'exterior i la necessitat d'interacció amb l'ambient.

En referència a l'arbre cal destacar un tronc de dos dimensions que té branques i fruits que poden representar els recursos que l'individu té per obtenir satisfaccions del medi.

En quan a la persona i la persona del sexe oposat ja apareixen braços, mans i dits que guarden relació amb el contacte.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.16 observem una disminució rellevant d'una sèrie d'indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança, en el cas de l'indicador a) ja no es mou tan de forma continuada, b) ja no es queixa tan amb freqüència de malestar, c) ja no tan freqüentment té rabietes o mal geni, d) ja no se'l veu tan infeliç o desanimat, e) ja no es distreu tan amb facilitat i molt rellevant en el cas dels indicadors f) ja no tan fàcilment perd la confiança en si mateix i g) ja no presenta moltes pors.

DIMENSÍO 5: ACTITUD

DIMENSÍO 5: Actitud						
a	b	c	d	e	f	g
Es mou de forma continuada	Es queixa amb freqüència de malestar	Freqüentment té rabietes o mal geni	Sovint se'l veu infeliç o desanimat	Es distreu amb facilitat	Fàcilment perd la confiança en si mateix	Presenta moltes pors

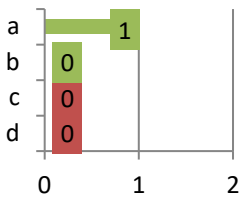
Gràfic 6.16

En el gràfic 6.17 en el període inicial, s'observa que l'infant mai té una relació cooperativa, amb agressivitat i provocativa, sovint és afectiva. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant mai té una relació amb agressivitat i provocativa; sempre és afectiva i cooperativa.

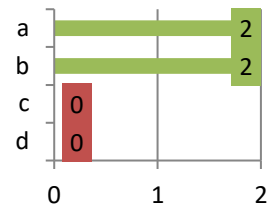
En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.17 observem un increment rellevant de la seguretat i confiança en l'indicador a) més afectiva i molt rellevant en el cas del b) més cooperativa.

DIMENSIÓ 7: TIPUS DE RELACIÓ

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DIMENSIÓ 7: Tipus de relació			
a	b	c	d
Afectiva	Cooperativa	Amb agressivitat	Provocativa

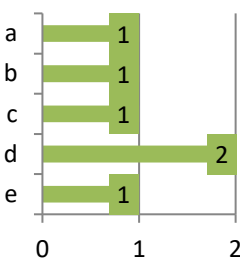
Gràfic 6.17

En el gràfic 6.18 en el període inicial, s'observa que l'infant sovint es relaciona amb la mirada, la veu, els objectes i el llenguatge; sempre amb tot el cos. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant sovint es relaciona amb tot el cos; sempre es relaciona amb la mirada, la veu, els objectes i el llenguatge.

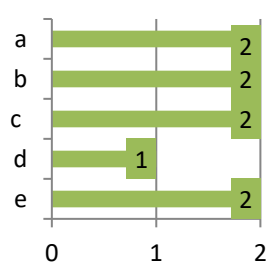
En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.18 observem un increment rellevant dels indicadors a) la mirada, b) la veu, c) els objectes, e) el llenguatge verbal i una disminució rellevant de l'indicador d) ja no es relaciona únicament amb tot el cos, busca nous mitjans per relacionar-se.

DIMENSIÓ 8: MITJANS PER RELACIONAR-SE

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DIMENSIÓ 8: Mitjans per relacionar-se				
a	b	c	d	e
La mirada	La veu	Els objectes	Tot el cos	El llenguatge verbal

Gràfic 6.18

En síntesi, l'anàlisi de les dades ens mostra uns patrons de presència d'indicadors a la prova H.T.P i en els tres casos motiu d'estudi trobem una coincidència en els resultats en les diferents dimensions que despleguem a continuació:

En referència a la dimensió 1: relació amb l'espai, observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador b (centre).

En canvi, hi ha una disminució rellevant o molt rellevant de l'indicador e (tot l'espai).

En relació a la dimensió 2: relació amb el temps, observem un increment rellevant o molt rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador a (accepta les ruptures), b (es manté en l'activitat i la finalitza) i d (tolera l'espera).

En canvi, hi ha una disminució rellevant o molt rellevant d'aquell indicador que dona compte de manca de seguretat i confiança c (salta d'una activitat a l'altra).

En relació a la dimensió 3: relació amb l'adult, observem un increment rellevant o molt rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors b (el busca), c (col·labora), e (fa demandes), i (espera les seves consignes).

D'una altra banda, hi ha una disminució rellevant o molt rellevant d'alguns indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança en els indicadors g (fa cas omís), j (el provoca) i l (evita el contacte).

En canvi, s'observa un increment rellevant en els indicadors h (espera la seva aprovació) i k (busca el reforç). Que en aquest cas es pot interpretar com una senyal de vincle.

En relació a la dimensió 5: relació amb l'adult, observem una disminució rellevant o molt rellevant d'una sèrie d'indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança, en el cas dels indicadors a (es mou de forma continuada), b (es queixa amb freqüència de malestar, c (freqüentment té rabietes o mal geni), d (se'l veu infeliç o desanimat), e (es distreu amb facilitat), f (fàcilment perd la confiança en si mateix) i g (presenta moltes pors).

En relació a la dimensió 7: tipus de relació, observem un increment rellevant o molt rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a (afectiva) i b (cooperativa).

En canvi, hi ha una disminució rellevant d'aquells indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança c (agressivitat) i d (provocativa).

En relació a la dimensió 8: mitjans per relacionar-se, observem un increment rellevant de l'indicador a (mirada), b (la veu), c (els objectes) i e (llenguatge verbal).

En canvi, hi ha una disminució rellevant de l'indicador d (tot el cos).

6.2.2 En les respostes als qüestionaris del SDQ es pot observar la presència d'indicadors de seguretat i confiança en les diferents dimensions coherent amb les observacions d'Intervenció Psicomotriu

A continuació, exposem els resultats obtinguts en el qüestionari SDQ en referència a les diferents dimensions en el període inicial i final.

A continuació exposem:

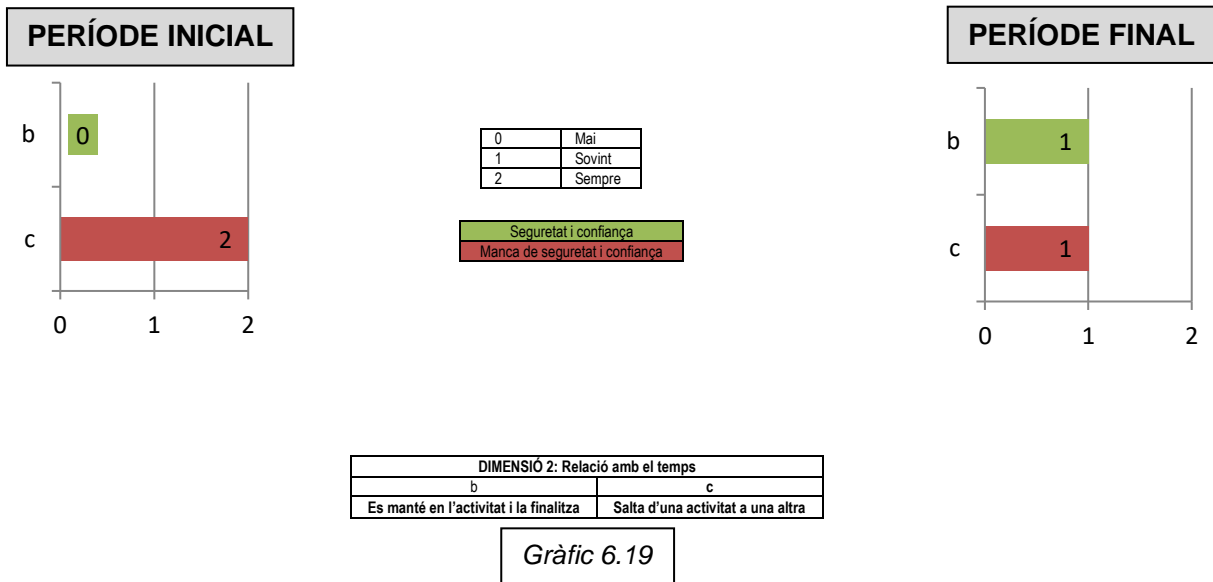
- Els resultats principals, obtinguts en quan a la presència de cada indicador en relació a les diferents dimensions d'estudi, en el període inicial i final de la passació als pares del qüestionari SDQ. En l'emplenament d'aquest qüestionari van haver d'intervenir l'investigador i la mestra, doncs cal tenir present l'origen de les famílies del Cas 1. i 2. i les dificultats en la comunicació. Les dimensions que es poden recollir en el SDQ són la: 2, 3, 5, 6, 7 i 8 amb l'ajuda de la taula 5.6 de Metodologia. Els resultats que detallem a través dels diferents gràfics mostren les respostes dels pares i mares als qüestionaris, una vegada realitzat l'anàlisi del SDQ. Les dades obtingudes s'extreuen de l'annex 2 de l'apartat de Resultats (Taula 1).
- Una síntesi final que integra dintre de cada dimensió, els indicadors en els que s'ha observat un increment o disminució de la seguretat i confiança.
- Els resultats complementaris derivats de la interpretació del SDQ.
- Les coincidències en el Qüestionari SDQ en els tres casos motiu d'estudi

SDQ CAS 1

En el gràfic 6.19 en el període inicial, s'observa que l'infant mai es manté en l'activitat i la finalitza; sempre salta d'una activitat a una altra. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant sovint es manté en l'activitat i la finalitza i salta d'una activitat a una altra.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.19 s'observa un increment de la seguretat i la confiança rellevant en l'indicador b) es manté en l'activitat i la finalitza i una disminució rellevant d'aquell indicador que dona compte de manca de seguretat i confiança c) ja no salta tan d'una activitat a una altra.

DIMENSÍO 2: RELACIÓ AMB EL TEMPS

En el gràfic 6.20 en el període inicial, s'observa que l'infant mai el busca, col·labora, espera la seva aprovació, espera les seves consignes i busca el reforç; sempre fa cas omís. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant mai fa cas omís, sovint el busca, col·labora, espera la seva aprovació, espera les seves consignes i busca el reforç.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.20 s'observa un increment rellevant d'aquells indicadors que donen compte de seguretat i confiança b) l'infant el busca, c) col·labora i i) espera les seves consignes. En canvi, s'observa un increment rellevant d'aquells indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança h) espera la seva aprovació i k) busca el reforç i una disminució molt rellevant de l'indicador g) l'infant ja no fa tan cas omís a l'adult.

DIMENSIÓ 3: RELACIÓ AMB L'ADULT

DIMENSIÓ 3: Relació amb l'adult					
b	c	g	h	i	k
El busca	Col·labora	Fa cas omís	Espera la seva aprovació	Espera les seves consignes	Busca el reforç

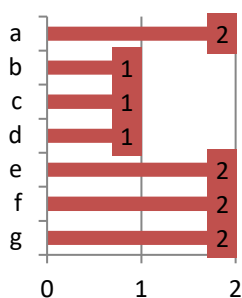
Gràfic 6.20

En el gràfic 6.21 en el període inicial, s'observa que l'infant sovint es queixa amb freqüència de malestar, freqüentment té rabietes o mal geni i sovint se'l veu infeliç o desanimat; sempre es mou de forma continuada, es distreu amb facilitat, fàcilment perd la confiança en si mateix i presenta moltes pors. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant mai es mou de forma continuada, es queixa amb freqüència de malestar i sovint se'l veu infeliç o desanimat, sovint freqüentment té rabietes o mal geni, es distreu amb facilitat, fàcilment perd la confiança en si mateix i presenta moltes pors.

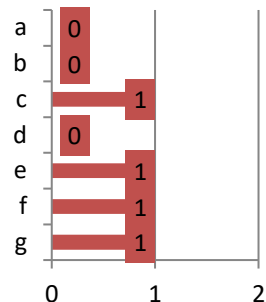
En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.21 observem una disminució rellevant d'una sèrie d'indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança, en el cas de l'indicador b) ja no es queixa tan amb freqüència de malestar, d) ja no sovint se'l veu infeliç o desanimat, e) ja no es distreu tan amb facilitat, f) ja no fàcilment perd la confiança en si mateix i g) ja no presenta moltes pors i molt rellevant de l'indicador a) ja no es mou tan de forma continuada.

DIMENSIÓ 5: ACTITUD

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DIMENSIÓ 5: Actitud						
a	b	c	d	e	f	g
Es mou de forma continuada	Es queixa amb freqüència de malestar	Freqüentment té rabietes o mal geni	Sovint se'l veu infeliç o desanimat	Es distreu amb facilitat	Fàcilment perd la confiança en si mateix	Presenta moltes pors

Gràfic 6.21

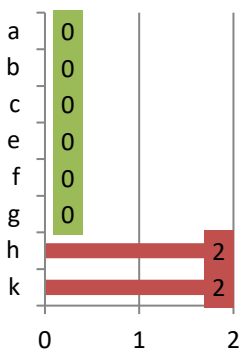
En el gràfic 6.22 en el període inicial s'observa que l'infant mai es comunica, empatitza, comparteix els objectes, juga amb un altre, ofereix la seva ajuda i té almenys un bon amic; sempre tendeix a jugar sol i es baralla amb freqüència i provoca els altres. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant mai tendeix a jugar sol, sovint es comunica, empatitza, comparteix els objectes, juga amb un altre, té almenys un bon amic i es baralla amb freqüència i provoca els altres; sempre ofereix la seva ajuda.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.22 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a) es comunica més, b) empatitza més amb els companys, c) comparteix més els objectes, e) juga amb un altre i g) l'infant té almenys un bon amic, essent molt rellevant en el cas de l'indicador f) l'infant ofereix la seva ajuda.

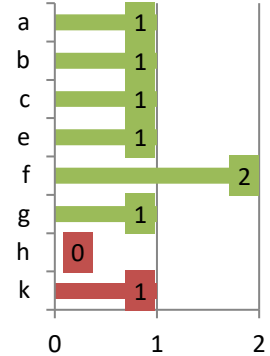
D'altra banda, hi ha una disminució rellevant d'aquells indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança en el cas de l'indicador k) es baralla menys amb freqüència i molt rellevant en el cas de l'indicador h) ja no tendeix tan a jugar sol.

DIMENSIÓ 6: RELACIÓ AMB ELS COMPANYS

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DIMENSIÓ 6: Relació amb els companys							
a	b	c	e	f	g	h	k
Es comunica	Empatitza	Comparteix els objectes	Juga amb un altre	Ofereix la seva ajuda	Té almenys un bon amic	Tendeix a jugar sol	Es baralla en freqüència i provoca els altres

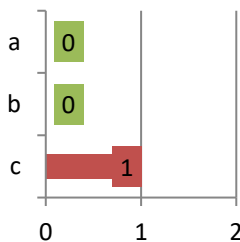
Gràfic 6.22

En el gràfic 6.23 en el període inicial, s'observa que l'infant mai té una relació afectiva i cooperativa, sovint és amb agressivitat. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant mai té una relació amb agressivitat, sovint afectiva i cooperativa.

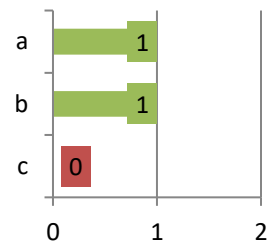
En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.23 observem un increment rellevant de la seguretat i confiança en els indicadors a) relació més afectiva i b) relació més cooperativa i una disminució rellevant d'aquells indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança c) ja no es relaciona amb tanta agressivitat.

DIMENSIÓ 7: TIPUS DE RELACIÓ

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DIMENSIÓ 7: Tipus de relació		
a	b	c
Afectiva	Cooperativa	Amb agressivitat

Gràfic 6.23

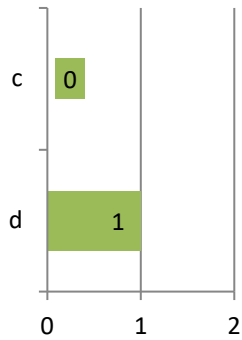

En el gràfic 6.24 en el període inicial, s'observa que l'infant mai utilitza els objectes, sovint el llenguatge. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant sovint es relaciona amb els objectes i el llenguatge.

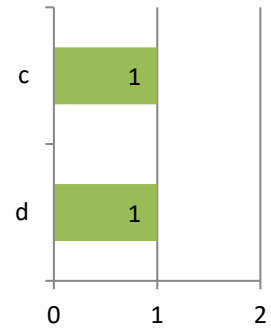
En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.24 observem un increment rellevant de l'indicador c) sovint es relaciona amb els objectes.

DIMENSIÓ 8: MITJANS PER RELACIONAR-SE

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DIMENSIÓ 8: Mitjans per relacionar-se	
c	d
Els objectes	El llenguatge verbal

Gràfic 6.24

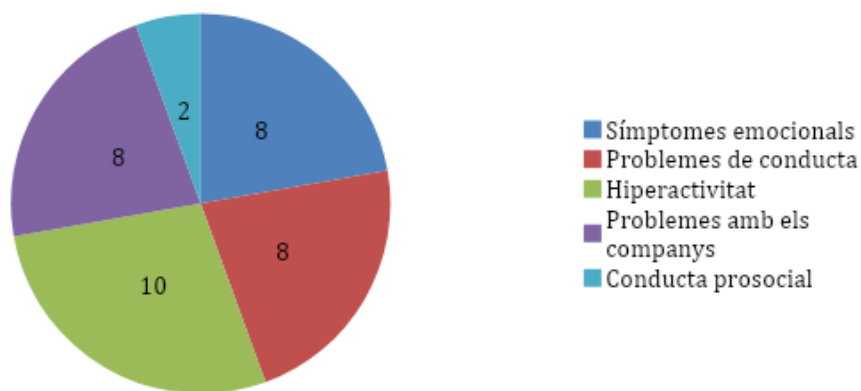
Encara que per la nostra investigació les dades del SDQ són rellevants en quant ens informen de les dimensions i indicadores de la Pauta d'anàlisi de la Intervenció Psicomotriu (Taula 5.6) per tal de poder valorar la seguretat i confiança del casos en termes d'intervenció Psicomotriu, considerem que pot ser un dada complementària per corroborar el que analitzem en aquesta Pauta.

A continuació exposem els resultats del SDQ amb la correcció estandaritzada, no obstant podem realitzar la següent equivalència per tal de relacionar-ho amb les dimensions treballades:

Els resultats del SDQ quan analitzem les dades ens revelen els següents resultats:

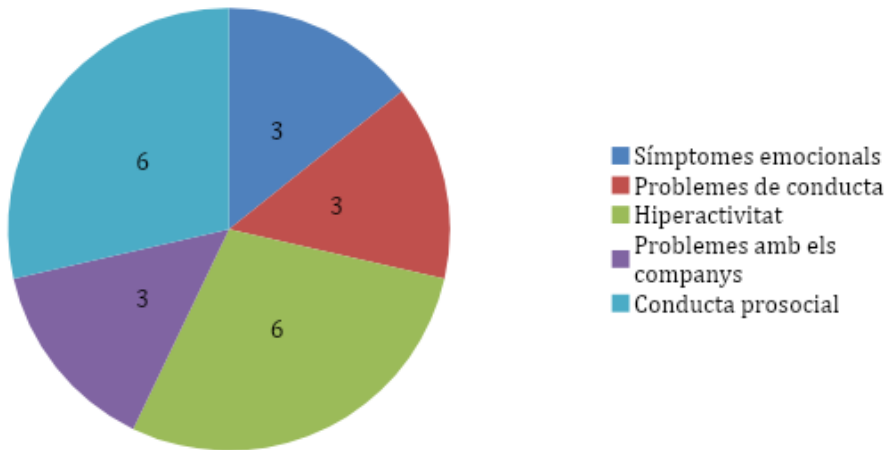
En el **CAS-1** en el període inicial el resultat global és de 34 considerat com a rellevant. Destaquen els símptomes emocionals, els problemes de conducta, la hiperactivitat, els problemes amb els companys i la baixa puntuació obtinguda en conducta prosocial.

PERÍODE INICIAL

En canvi, en el període final cal destacar el resultat global el qual és de 15 considerat com a límit. Un canvi destacable és la millora en els símptomes emocionals i la conducta prosocial. La resta d'indicadors com problemes de conducta, hiperactivitat, problemes amb els companys i conducta prosocial han disminuït tot i així es troben en la franja límit.

PERÍODE FINAL

SDQ CAS 2

En el gràfic 6.25 en el període inicial, s'observa que l'infant mai es manté en l'activitat i la finalitza; sempre salta d'una activitat a una altra. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant mai salta d'una activitat a una altra, sovint es manté en l'activitat i la finalitza.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.25 observem un increment de la seguretat i la confiança rellevant en l'indicador b) sovint es manté en l'activitat i la finalitza. En canvi, s'observa una disminució molt rellevant de l'indicador que dona compte de manca de seguretat i confiança c) ja no salta tan d'una activitat a l'altra.

DIMENSÍO 2: RELACIÓ AMB EL TEMPS

DIMENSÍO 2: Relació amb el temps	
b	c
Es manté en l'activitat i la finalitza	Salta d'una activitat a una altra

Gràfic 6.25

En el gràfic 6.26 en el període inicial, s'observa que l'infant mai el busca, col·labora, espera la seva aprovació, espera les seves consignes i busca el reforç; sempre fa cas omís. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant mai fa cas omís, sovint col·labora, espera la seva aprovació, espera les seves consignes i busca el reforç; sempre el busca.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.26 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors c) l'infant col·labora, i) espera les seves consignes, essent molt rellevant en l'indicador b) l'infant busca l'adult.

D'una altra banda, hi ha una disminució molt rellevant d'algun indicador que dona compte d'una manca de seguretat i confiança g) l'infant ja no fa tan cas omís.

En canvi, s'observa un increment rellevant en l'indicador h) l'infant espera la seva aprovació i k) l'infant busca el reforç de l'adult.

DIMENSÍO 3: RELACIÓ AMB L'ADULT

DIMENSÍO 3: Relació amb l'adult					
b	c	g	h	i	k
El busca	Col·labora	Fa cas omís	Espera la seva aprovació	Espera les seves consignes	Busca el reforç

Gràfic 6.26

En el gràfic 6.27 en el període inicial, s'observa que l'infant sovint es queixa amb freqüència de malestar i sovint se'l veu infeliç i desanimat; sempre es mou de forma continuada, freqüentment té rabietes o mal geni, es distreu amb facilitat, fàcilment perd la confiança en si mateix i presenta moltes pors. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant mai es queixa amb freqüència de malestar, sovint se'l veu infeliç i desanimat, es distreu amb facilitat, fàcilment perd la confiança en si mateix i presenta moltes pors, sovint es mou de forma continuada i freqüentment té rabietes o mal geni.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.27 observem una disminució d'una sèrie d'indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança, rellevant en el cas de l'indicador a) ja no es mou tan de forma continuada, b) ja no es queixa tan amb freqüència de malestar, c) ja no té freqüentment rabietes o mal geni i d) ja no sovint se'l veu infeliç o desanimat essent molt rellevant en els indicadors e) ja no es distreu amb facilitat, f) ja no perd tan la confiança en sí mateix i g) ja no presenta tan moltes pors).

DIMENSÍO 5: ACTITUD

DIMENSÍO 5: Actitud						
a	b	c	d	e	f	g
Es mou de forma continuada	Es queixa amb freqüència de malestar	Freqüentment té rabietes o mal geni	Sovint se'l veu infeliç o desanimat	Es distreu amb facilitat	Fàcilment perd la confiança en si mateix	Presenta moltes pors

Gràfic 6.27

En el gràfic 6.28 en el període inicial, s'observa que l'infant mai es comunica, empatitza, comparteix els objectes, juga amb un altre, ofereix la seva ajuda, té almenys un bon amic i es baralla amb freqüència i provoca els altres; sempre tendeix a jugar sol. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant mai tendeix a jugar sol, es baralla amb freqüència i provoca als altres, sovint empatitza, comparteix els objectes i ofereix la seva ajuda; sempre es comunica, juga amb un altre i té almenys un bon amic.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.28 s'observa un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors b) empatitza més amb els companys, c) comparteix més els objectes, f) ofereix més la seva ajuda i molt rellevant dels indicadors a) es comunica més, e) juga més amb un altre i g) té almenys un bon amic).

D'altra banda, hi ha una disminució d'aquells indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança molt rellevant en el cas de l'indicador h) ja no tendeix tan a jugar sol.

DIMENSIÓ 6: RELACIÓ AMB ELS COMPANYS

DIMENSIÓ 6: Relació amb els companys							
a	b	c	e	f	g	h	k
Es comunica	Empatitza	Comparteix els objectes	Juga amb un altre	Ofereix la seva ajuda	Té almenys un bon amic	Tendeix a jugar sol	Es baralla en freqüència i provoca els altres

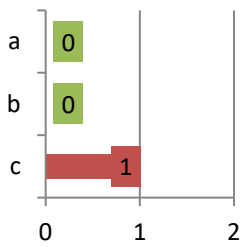
Gràfic 6.28

En el gràfic 6.29 en el període inicial, s'observa que l'infant mai té una relació afectiva i cooperativa, sovint és amb agressivitat. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant mai té una relació amb agressivitat; sempre és afectiva i cooperativa.

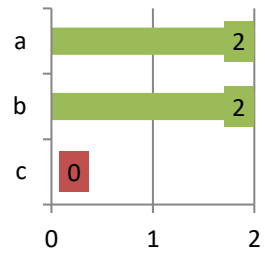
En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.29 observem un increment molt rellevant de la seguretat i confiança en els indicadors a) relació més afectiva i b) relació més cooperativa i una disminució rellevant d'aquells indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança c) relació amb menys agressivitat).

DIMENSIÓ 7: TIPUS DE RELACIÓ

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DIMENSIÓ 7: Tipus de relació		
a	b	c
Afectiva	Cooperativa	Amb agressivitat

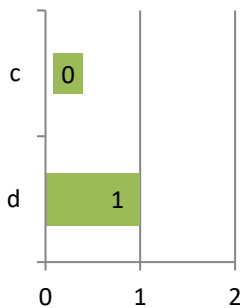
Gràfic 6.29

En el gràfic 6.30 en el període inicial, s'observa que l'infant mai es relaciona amb els objectes, sovint amb el llenguatge. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant sovint es relaciona amb els objectes i el llenguatge.

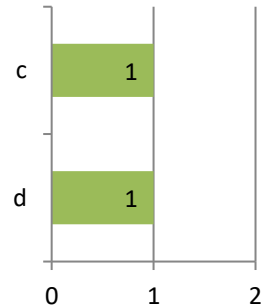
En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.30 observem un increment rellevant de l'indicador c) l'infant es relaciona més amb els objectes.

DIMENSIÓ 8: MITJANS PER RELACIONAR-SE

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DIMENSIÓ 8: Mitjans per relacionar-se	
c	d
Els objectes	El llenguatge verbal

Gràfic 6.30

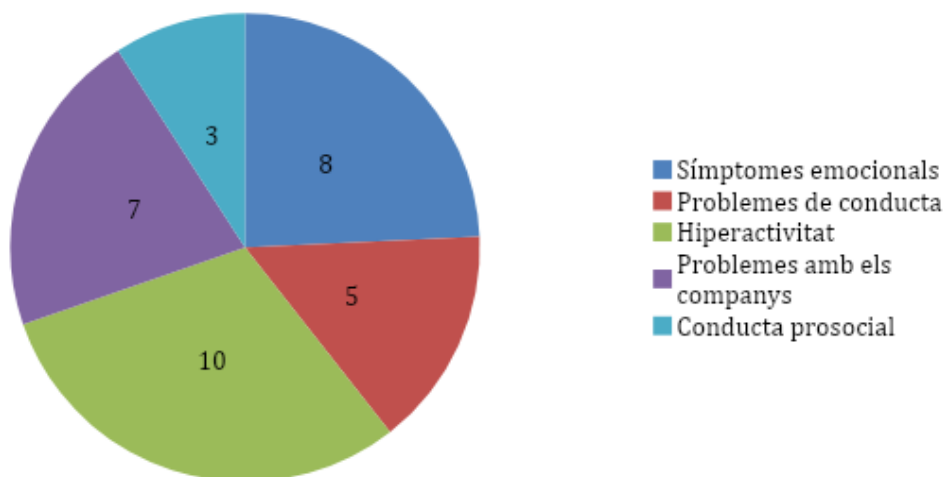
Encara que per la nostra investigació les dades del SDQ són rellevants en quant ens informen de les dimensions i indicadores de la Pauta d'anàlisi de la Intervenció Psicomotriu (Taula 5.6) per tal de poder valorar la seguretat i confiança del casos en termes d'intervenció Psicomotriu, considerem que pot ser un dada complementària per corroborar el que analitzem en aquesta Pauta.

A continuació exposem els resultats del SDQ amb la correcció estandaritzada no obstant podem realitzar la següent equivalència per tal de relacionar-ho amb les dimensions treballades:

Els resultats del SDQ quan analitzem les dades ens revelen els següents resultats:

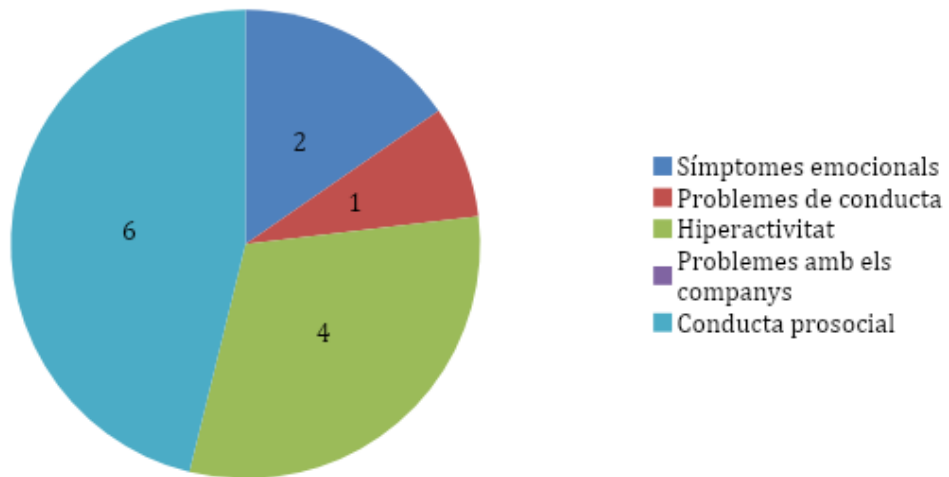
En el CAS-2 en el període inicial el resultat global és de 30 considerat com a rellevant. Destaquen els símptomes emocionals, els problemes de conducta, la hiperactivitat i la baixa puntuació obtinguda en conducta prosocial. Mentre que els problemes amb els companys es troben en la franja límit.

PERÍODE INICIAL

En canvi, en el període final cal destacar el resultat global el qual és de 7 considerat com a normal. Un canvi destacable és la millora en tots els indicadors que se situen dintre de la franja normal els quals són els símptomes emocionals, els problemes de conducta, la hiperactivitat, els problemes amb els companys i la conducta prosocial.

PERÍODE FINAL

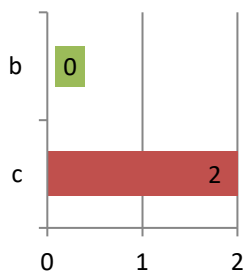
SDQ CAS 3

En el gràfic 6.31 en el període inicial, s'observa que l'infant mai es manté en l'activitat i la finalitza; sempre salta d'una activitat a una altra. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant sovint es manté en l'activitat i la finalitza i salta d'una activitat a una altra.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.31 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador b) sovint es manté en l'activitat i la finalitza. En canvi, s'observa una disminució rellevant d'aquell indicador que dóna compte de manca de seguretat i confiança c) salta menys d'una activitat a l'altra.

DIMENSÍO 2: RELACIÓ AMB EL TEMPS

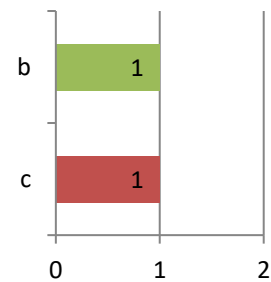
PERÍODE INICIAL

0	Mai
1	Sovint
2	Sempre

Seguretat i confiança
Manca de seguretat i confiança

PERÍODE FINAL

DIMENSÍO 2: Relació amb el temps	
b	c
Es manté en l'activitat i la finalitza	Salta d'una activitat a una altra

Gràfic 6.31

En el gràfic 6.32 en el període inicial, s'observa que l'infant mai el busca, espera les seves consignes i busca el reforç, sovint col·labora, fa cas omís i espera la seva aprovació. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant mai fa cas omís, sovint el busca, col·labora, espera la seva aprovació, espera les seves consignes i busca el reforç.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.32 s'observa un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors b) el busca) i i) l'infant espera més les seves consignes. D'una altra banda, hi ha una disminució rellevant d'alguns indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança en l'indicador g) l'infant ja no fa tan cas omís. En canvi, observem un increment rellevant de l'indicador k) l'infant busca el reforç de l'adult.

DIMENSIÓ 3: RELACIÓ AMB L'ADULT

DIMENSIÓ 3: Relació amb l'adult					
b	c	g	h	i	k
El busca	Col·labora	Fa cas omís	Espera la seva aprovació	Espera les seves consignes	Busca el reforç

Gràfic 6.32

En el gràfic 6.33 en el període inicial, s'observa que l'infant mai es queixa amb freqüència de malestar, sovint se'l veu infeliç o desanimat; sempre es mou de forma continuada, freqüentment té rabietes o mal geni, es distreu amb facilitat, fàcilment perd la confiança en si mateix i presenta moltes pors. En canvi, en el període final, s'observa que mai es queixa amb freqüència de malestar i sovint se'l veu infeliç o desanimat, sovint es mou de forma continuada, freqüentment té rabietes o mal geni, es distreu amb facilitat, fàcilment perd la confiança en si mateix i presenta moltes pors.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.33 observem una disminució rellevant d'una sèrie d'indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança, en el cas de l'indicador a) ja no es mou de forma tan continuada, c) freqüentment té menys rabietes o mal geni, d) se'l veu menys infeliç o desanimat, e) ja no es distreu amb tanta facilitat, f) ja no fàcilment perd la confiança en sí mateix i g) ja no presenta moltes pors.

DIMENSIÓ 5: ACTITUD

DIMENSIÓ 5: Actitud						
a	b	c	d	e	f	g
Es mou de forma continuada	Es queixa amb freqüència de malestar	Freqüentment té rabietes o mal geni	Sovint se'l veu infeliç o desanimat	Es distreu amb facilitat	Fàcilment perd la confiança en si mateix	Presenta moltes pors

Gràfic 6.33

En el gràfic 6.34 en el període inicial, s'observa que l'infant mai empatitza, comparteix els objectes i ofereix la seva ajuda, sovint es comunica, juga amb un altre, té almenys un bon amic, tendeix a jugar sol, es baralla amb freqüència i provoca els altres. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant mai tendeix a jugar sol i es baralla amb freqüència i provoca als altres, sovint ofereix la seva ajuda; sempre es comunica, empatitza, comparteix els objectes, juga amb un altre i té almenys un bon amic.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.34 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a) es comunica més, e) juga més amb un altre, f) ofereix més la seva ajuda i g) l'infant té almenys un bon amic essent molt rellevant en els indicadors b) empatitza més amb els companys i c) comparteix més els objectes.

D'altra banda, hi ha una disminució rellevant d'aquells indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança, en el cas de l'indicador h) ja no tendeix tan a jugar sol i k) ja no es baralla tan amb freqüència.

DIMENSIÓ 6: RELACIÓ AMB ELS COMPANYS

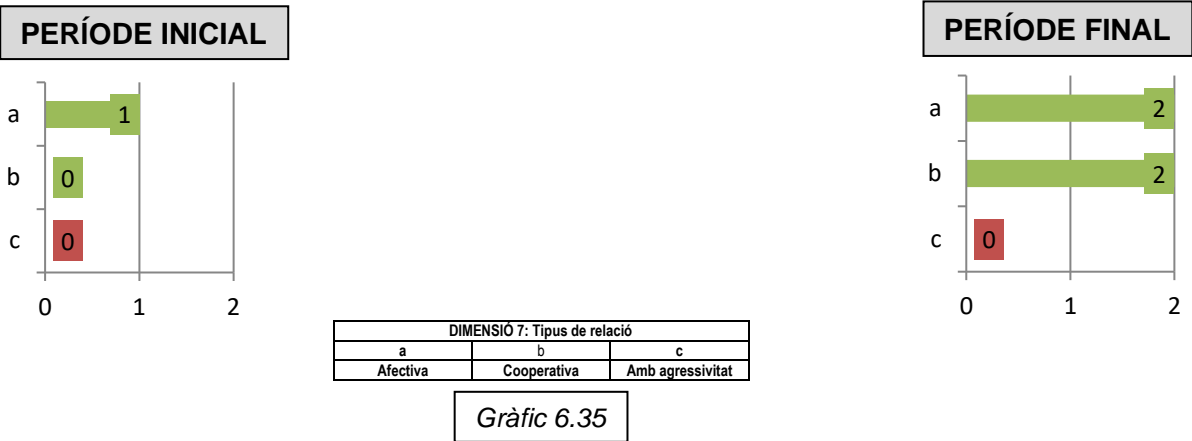
DIMENSIÓ 6: Relació amb els companys							
a	b	c	e	f	g	h	k
Es comunica	Empatitza	Comparteix els objectes	Juga amb un altre	Ofereix la seva ajuda	Té almenys un bon amic	Tendeix a jugar sol	Es baralla en freqüència i provoca els altres

Gràfic 6.34

En el gràfic 6.35 en el període inicial, s'observa que l'infant mai té una relació cooperativa i amb agressivitat, sovint és afectiva. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant mai té una relació amb agressivitat; sempre és afectiva i cooperativa.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.35 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador a) la relació és més afectiva i molt rellevant en el cas de l'indicador b) la relació és més cooperativa.

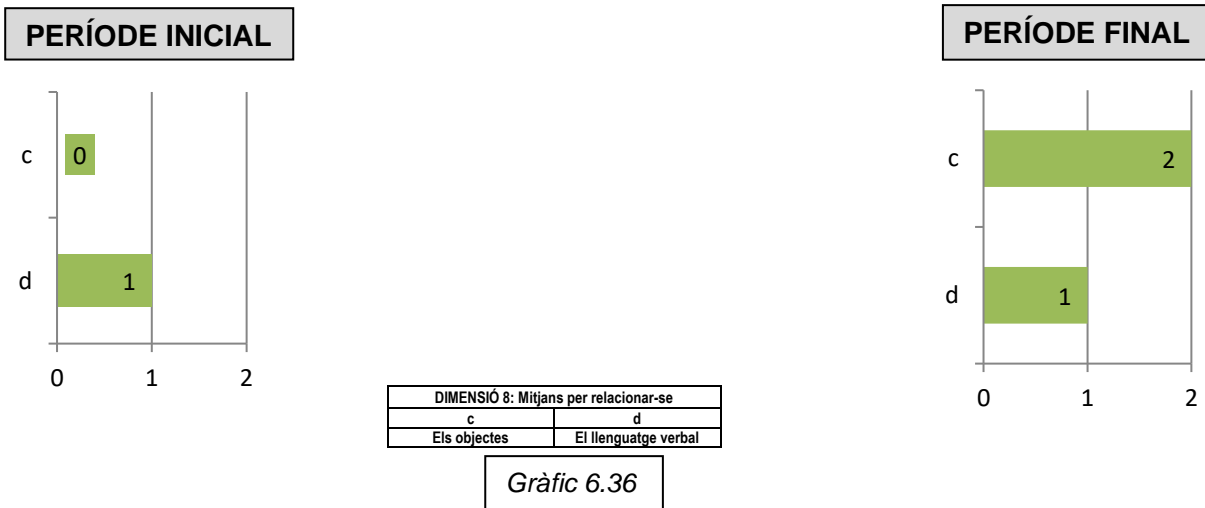
DIMENSIÓ 7: TIPUS DE RELACIÓ

En el gràfic 6.36 en el període inicial, s'observa que l'infant mai es relaciona amb els objectes, sovint és amb el llenguatge. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant sovint es relaciona amb el llenguatge; sempre amb els objectes.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.36 observem un increment molt rellevant de l'indicador c) es relaciona més amb els objectes).

DIMENSIÓ 8: MITJANS PER RELACIONAR-SE

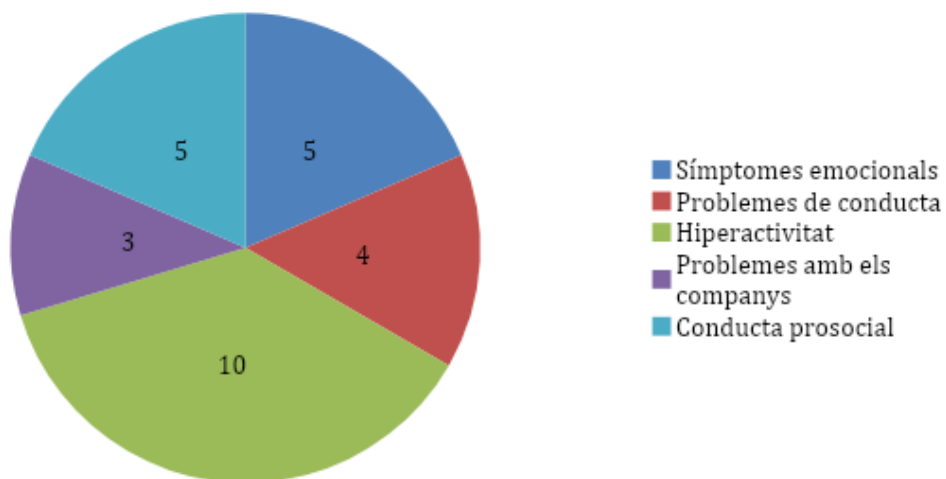
Encara que per la nostra investigació les dades del SDQ són rellevants en quant ens informen de les dimensions i indicadores de la Pauta d'anàlisi de la Intervenció Psicomotriu (Taula 5.6) per tal de poder valorar la seguretat i confiança del casos en termes d'intervenció Psicomotriu, considerem que pot ser un dada complementària per corroborar el que analitzem en aquesta Pauta.

A continuació exposem els resultats del SDQ amb la correcció estandaritzada no obstant podem realitzar la següent equivalència per tal de relacionar-ho amb les dimensions treballades:

Els resultats del SDQ quan analitzem les dades ens revelen els següents resultats:

En el CAS-3 en el període inicial el resultat global és de 22 considerat com a rellevant. Destaquen els símptomes emocionals, els problemes de conducta i la hiperactivitat. Mentre que els problemes amb els companys es troben en la franja límit i la conducta prosocial es troba dintre de la franja normal.

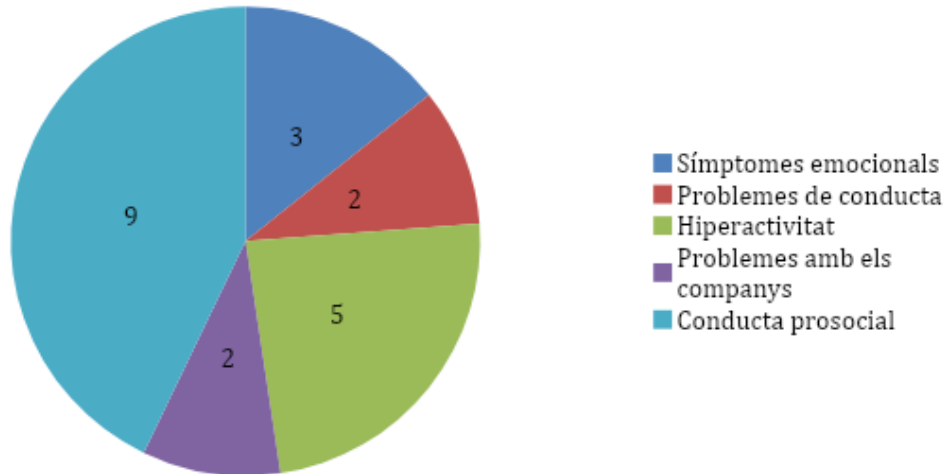
PERIODE INICIAL

En canvi, en el període final cal destacar el resultat global el qual és de 10 considerat com a normal. Un canvi destacable és la millora en tots els indicadors que se situen dintre de la franja normal els quals són els símptomes emocionals, els problemes de conducta, la hiperactivitat, els problemes amb els companys i la conducta prosocial.

PERÍODE FINAL

En síntesi, l'anàlisi de les dades ens mostra uns patrons de presència d'indicadors al Qüestionari SDQ i en els tres casos motiu d'estudi trobem una coincidència en els resultats en les diferents dimensions que despleguem a continuació:

En relació a la dimensió 2: relació amb el temps, observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador b (es manté en l'activitat i la finalitza).

En canvi, hi ha una disminució rellevant o molt rellevant d'aquell indicador que dona compte de manca de seguretat i confiança c (salta d'una activitat a l'altra).

En relació a la dimensió 3: relació amb l'adult, observem un increment rellevant o molt rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors b (el busca), c (col·labora), i (espera les seves consignes). En canvi, observem un increment rellevant d'aquells indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança h (espera la seva aprovació) i k (busca el reforç).

D'una altra banda, hi ha una disminució rellevant o molt rellevant de l'indicador que dona compte d'una manca de seguretat i confiança en l'indicador g (fa cas omís).

En relació a la dimensió 5: relació amb l'adult, observem una disminució rellevant o molt rellevant d'una sèrie d'indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança, en el cas dels indicadors a (es mou de forma continuada), b (es queixa amb freqüència de malestar), c (freqüentment té rabietes o mal geni), d (se'l veu infeliç o desanimat), e (es distreu amb facilitat), f (fàcilment perd la confiança en si mateix) i g (presenta moltes pors).

En relació a la dimensió 6: relació amb els companys, observem un increment rellevant o molt rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a (es comunica), b (empatitza), c (comparteix els objectes), e (juga amb un altre), f (ofereix la seva ajuda) i g (té almenys un bon amic).

D'altra banda, hi ha una disminució rellevant o molt rellevant d'aquells indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança, en el cas de l'indicador h (tendeix a jugar sol) i k (es baralla amb freqüència).

En relació a la dimensió 7: tipus de relació, observem un increment rellevant o molt rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a (afectiva) i b (cooperativa).

En canvi, hi ha una disminució rellevant d'aquell indicador que dona compte d'una manca de seguretat i confiança c (agressivitat).

En relació a la dimensió 8: mitjans per relacionar-se, observem un increment rellevant o molt rellevant de l'indicador c (els objectes).

En referència a les dades complementàries del Qüestionari SDQ observem:

En el període inicial, observem un resultat rellevant en símptomes emocionals, problemes de conducta, hiperactivitat mentre que els problemes amb els companys es troben dintre de la franja límit i baixa puntuació obtinguda en conducta prosocial.

En canvi, en el període final, observem una millora en els símptomes emocionals, els problemes de conducta, la hiperactivitat, els problemes amb els companys i la conducta prosocial.

6.2.3 En les respostes de les entrevistes a les mestres es pot observar la presència d'indicadors de seguretat i confiança en les diferents dimensions coherent amb les observacions d'Intervenció Psicomotriu

A continuació exposem els resultats obtinguts en les diferents dimensions en el període inicial i final la entrevista a les mestres:

- Els resultats obtinguts a partir de l'anàlisi de les entrevistes amb les mestres en quan a la presència de cada indicador en relació a les diferents dimensions d'estudi, en el període inicial i final de la recerca. De les entrevistes hem pogut extreure les dimensions 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 i 8 amb l'ajuda de la taula 5.6 de l'apartat de Metodologia. Aquests resultats s'extreuen de l'annex 2 de l'apartat de Resultats (Taula 1).
- Diferents aportacions extretes de les entrevistes amb les mestres, en relació a les dimensions d'estudi.
- Una síntesi final que integra dintre de cada dimensió, els indicadors en els que s'ha observat un increment o disminució de la seguretat i confiança.
- Les coincidències en les entrevistes de les mestres en els tres casos motiu d'estudi

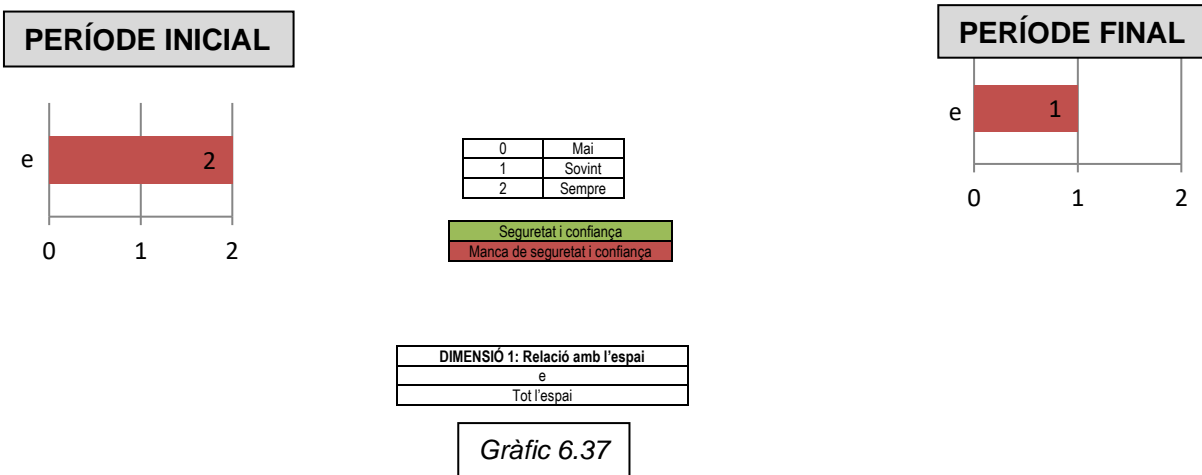
ENTREVISTES A LES MESTRES CAS 1

En el gràfic 6.37 en el període inicial, s'observa que l'infant sempre es troba per tot l'espai. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant sovint es mou per tot l'espai.

En el període inicial, "es mou de forma continuada per tot l'espai". En canvi, en el període final, "és capaç de parar quiet i comunicar el que necessita, tanmateix és més capaç d'estar assegut fent una activitat".

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.37 observem una disminució rellevant d'aquell indicador que dóna compte de manca de seguretat i confiança e) ja no es mou tan per tot l'espai.

DIMENSÍO 1: RELACIÓ AMB L'ESPai

En el gràfic 6.38 en el període inicial, s'observa que l'infant mai accepta les ruptures, es manté en l'activitat i la finalitza i tolera l'espera; sempre salta d'una activitat a una altra. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant sovint accepta les ruptures, es manté en l'activitat i la finalitza, salta d'una activitat a una altra i tolera l'espera.

En el període inicial, "necessita que se li anticipin els canvis, doncs li costa acceptar el "no" i que finalitzin les coses i quan una activitat li agrada molt no la vol acabar. Salta d'una activitat a una altra. I li costa molt acceptar que s'ha d'esperar. Sempre vol ser el primer". En canvi, en el període final, "és capaç de tolerar esperar-se a que se li doni una resposta i suporta més els canvis".

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.38 observem un increment de la seguretat i la confiança rellevant en l'indicador a) accepta més les ruptures, b) es manté més en l'activitat i la finalitza i d) tolera més l'espera.

En canvi, hi ha una disminució rellevant d'aquell indicador que dóna compte de manca de seguretat i confiança c) ja no salta tan d'una activitat a l'altra.

DIMENSÍO 2: RELACIÓ AMB EL TEMPS

DIMENSIO 2: Relació amb el temps			
a	b	c	d
Accepta les ruptures	Es manté en l'activitat i la finalitza	Salta d'una activitat a una altra	Tolera l'espera

Gràfic 6.38

En el gràfic 6.39 en el període inicial, s'observa que l'infant mai col·labora, el rebutja, fa demandes, espera les seves consignes i busca el reforç, sovint l'accepta, el busca, l'agradeix, espera la seva aprovació; sempre fa cas omís, el provoca i evita el contacte. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant mai el rebutja, l'agradeix, fa cas omís, el provoca i evita el contacte, sovint l'accepta, el busca, col·labora, fa demandes, espera la seva aprovació, espera les seves consignes i busca el reforç.

En el període inicial, "es mostra una mica desconfiat envers l'adult. Li cal temps per agafar confiança. Inicialment em provocava molt i trencava coses per cridar la meva atenció. Es mostra molt sensible als comentaris de l'adult i sovint busca l'aprovació i afecte de l'adult. És obvi que les normes han de ser molt clares i constants. Davant de les tasques hi ha una clara dependència de l'adult tant per entendre les consignes donades com per anar avançant durant el procés per tal de realitzar les activitats".

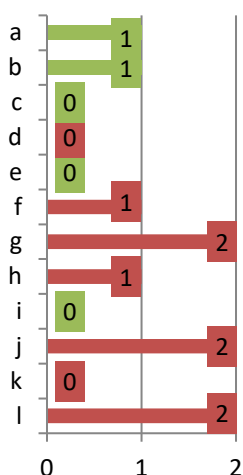
En canvi, en el període final, "a mesura que anava avançant el curs s'anava mostrant una mica més confiat amb els diferents adults. Continua necessitant l'aprovació i afecte de l'adult per sentir-se més segur. De manera progressiva ha anat aprenent a adaptar-se a la manera de fer de cada un dels adults. Coneix el grau d'exigència en cada una de les situacions i cada vegada és més capaç d'autocontrolar-se. Ha anat aprenent a demanar ajuda i, cada vegada més sovint, intenta afrontar les situacions de dificultat sense recórrer al plor. Tot i que hi ha hagut algunes petites millores a nivell d'aprenentatges, continua necessitant atenció individualitzada en el treball del dia a dia per anar progressant. Ha disminuït molt el nivell de provocació".

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.39 s'observa un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors c) col·labora més, e) fa més demandes, i) espera més les seves consignes. D'una altra banda, hi ha una disminució d'alguns indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança, rellevant en l'indicador f) ja no l'agradeix tan essent molt rellevant en el cas dels indicadors g) ja no fa tan cas omís, j) ja no el provoca tan i l) evita menys el contacte de l'adult i els companys.

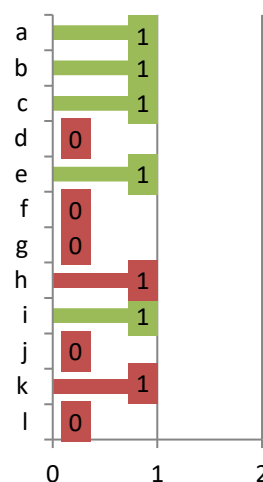
En canvi, s'observa un increment en l'indicador k) busca més el reforç de l'adult i els companys.

DIMENSÍO 3: RELACIÓ AMB L'ADULT

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DIMENSÍO 3: Relació amb l'adult											
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
L'accepta	El busca	Col·labora	El rebutja	Fa demandes	L'agradeix	Fa cas omís	Espera la seva aprovació	Espera les seves consignes	El provoca	Busca el reforç	Evita el contacte

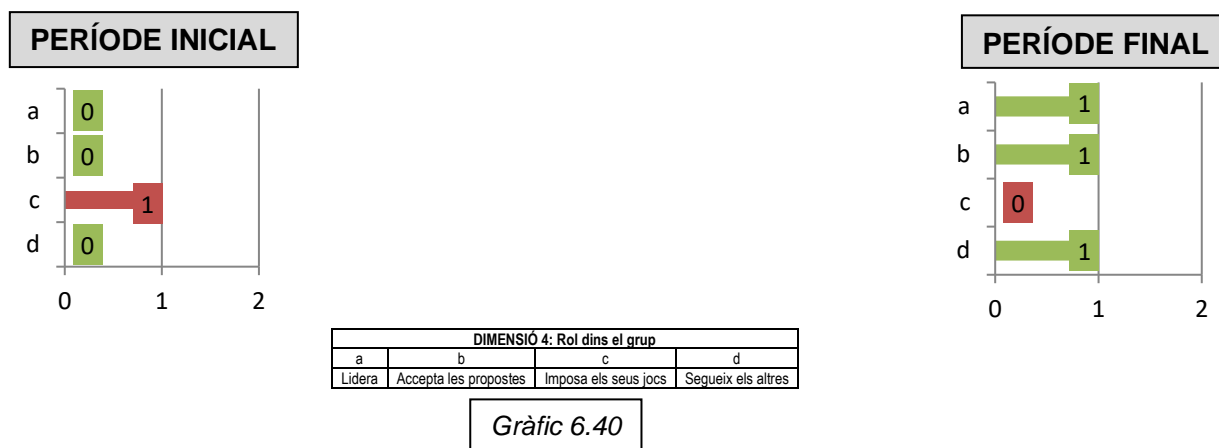
Gràfic 6.39

En el gràfic 6.40 en el període inicial, s'observa que l'infant mai lidera, accepta les propostes i segueix els altres, sovint imposa els seus jocs. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant mai imposa els seus jocs, sovint lidera, accepta les propostes i segueix els altres.

En el període inicial, "Va per lliure, és com si els altres li dificultessin accedir a les coses que ell vol. Els aparta, empeny, pega...." En canvi, en el període final, "ha començat a formar part de les situacions de grup, fent alguna proposta, acceptant les dels seus companys o seguint-los".

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.40 s'observa un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a) lidera, b) accepta més les propostes i d) segueix més els altres. En canvi, hi ha una disminució rellevant d'aquell indicador que dona compte de manca de seguretat i confiança a l'indicador c) ja no imposa tan els seus jocs.

DIMENSIÓ 4: ROL DINS EL GRUP

En el gràfic 6.41 en el període inicial, s'observa que l'infant sovint es queixa amb freqüència de malestar, freqüentment té rabietes o mal geni i sovint se'l veu infeliç o desanimat; sempre es mou de forma continuada, es distreu amb facilitat, fàcilment perd la confiança en si mateix i presenta moltes pors. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant mai es queixa amb freqüència de malestar, freqüentment té rabietes o mal geni, sovint se'l veu infeliç o desanimat i presenta moltes pors, sovint es mou de forma continuada, es distreu amb facilitat i fàcilment perd la confiança en si mateix.

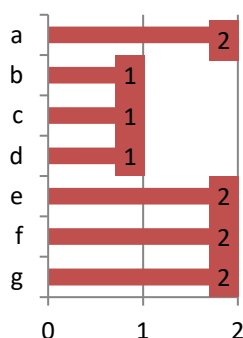
En el període inicial, “al principi de curs l'alumne es mostra poruc i desconfiat envers el que li és desconegut. En general es mostra molt inquiet, no te cap tipus de contenció. Empeny, pega i crida, no pot mantenir-se quiet. Quan alguna tasca representa algun tipus de dificultat, abandona. Li costa mantenir l'atenció davant de les explicacions del grup classe. Quan no li surten les coses com ell pretén, es posa a plorar i fa rabietes per qualsevol petit entrebanc i queda bloquejat. També manifesta una manca d'atenció, es dispersa amb qualsevol cosa. Té molta por a les situacions noves”.

En canvi, en el període final, “mica en mica ha anat millorant en confiança i en seguretat. Ha guanyat tranquil·litat i contenció. També ha estat capaç de mantenir l'atenció davant de certes activitats que li eren molt motivadores (algun treball de plàstica, teatre, contes). És capaç de parar quiet i comunicar el que necessita. Davant les tasques, en general es mostra més receptiu però encara es cansa aviat, es dispersa molt fàcilment i li costa acabar les feines”.

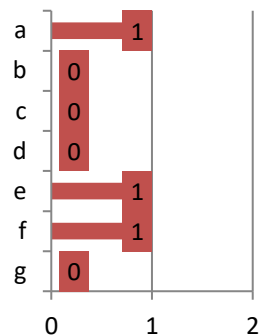
En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.41 observem una disminució d'una sèrie d'indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança rellevant en el cas de l'indicador a) ja no es mou tan de forma continuada, b) ja no es queixa tan en freqüència de malestar, c) ja no freqüentment té rabietes o mal geni, d) ja no se'l veu infeliç o desanimat, e) ja no es distreu amb facilitat, f) ja no fàcilment perd la confiança en si mateix i molt rellevant en el cas de l'indicador g) ja no presenta moltes pors.

DIMENSÍO 5: ACTITUD

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DIMENSÍO 5: Actitud						
a	b	c	d	e	f	g
Es mou de forma continuada	Es queixa amb freqüència de malestar	Freqüentment té rabietes o mal geni	Sovint se'l veu infeliç o desanimat	Es distreu amb facilitat	Fàcilment perd la confiança en si mateix	Presenta moltes pors

Gràfic 6.41

En el gràfic 6.42 en el període inicial, s'observa que l'infant mai es comunica, empatitza, comparteix els objectes, juga en petit grup, juga amb un altre, ofereix la seva ajuda i té almenys un bon amic; sempre tendeix a jugar sol, destrueix, envaeix, es baralla amb freqüència i provoca els altres. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant mai tendeix a jugar sol, destrueix, envaeix, es baralla amb freqüència i provoca els altres, sovint es comunica, empatitza, comparteix els objectes, juga en petit grup, juga amb una altre, ofereix la seva ajuda i té almenys un bon amic.

En el període inicial, "degut a la seva impulsivitat, la manca de vocabulari, el poc coneixement del català i la seva parla poc entenedora (vocalització dels sons) li és difícil mantenir una relació de conversa amb els companys. Tendeix a relacionar-se amb els companys donant cops, empentes i cridant. Tant a classe com al pati va molt al seu aire. Davant del joc lliure juga bastant en solitari, gairebé sempre juga a jocs molt concrets, a classe amb els cotxes i al pati amb les rodes. A més, també li costa gestionar les regles dels jocs, es mostra força possessiu de les seves joguines preferides (cotxes i rodes) i recorre al plor i la rabietes per solucionar qualsevol tipus d'entrebanc. Mostra moltes dificultats per seguir el ritme de treball del grup".

En canvi, en el període final, "s'ha anat obrint amb els nens i nenes del grup classe. Actualment comparteix més els jocs amb els altres i ha estat molt ben guiat i acompanyat per un grup de companys que l'han ajudat i ensenyat a compartir i a gaudir en diferents moments (jocs al pati, classe, hort...). Hi ha hagut una millora progressiva en la seva parla la qual cosa també li ha facilitat la comunicació. Mica en mica ha anat entenent i aplicant les normes dels jocs així com també s'ha anat mostrant una mica més flexible a l'hora de compartir les joguines i saber escoltar els companys".

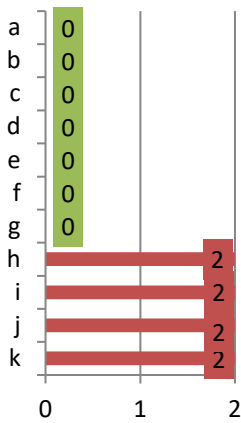
En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.42 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a) es comunica més amb els companys i l'adult, b) empatitza més, c) comparteix més els objectes, d) juga més en petit grup, e) juga més amb un altre, f) ofereix més la seva ajuda i g) ja no té almenys un bon amic.

D'altra banda, hi ha una disminució molt rellevant d'aquells indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança, en el cas dels indicadors h) ja no tendeix tan a jugar sol, i) ja no destrueix tan, j) ja no envaeix tan i k) ja no es baralla amb tanta freqüència.

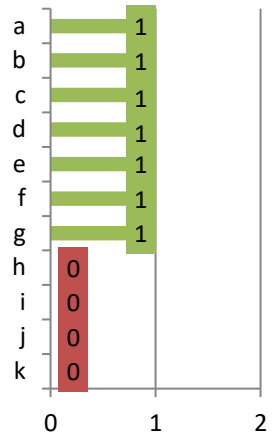

DIMENSÍO 6: RELACIÓ AMB ELS COMPANYS

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DIMENSÍO 6: Relació amb els companys										
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k
Es comunica	Empatitza	Comparteix els objectes	Juga en petit grup	Juga amb un altre	Ofereix la seva ajuda	Té almenys un bon amic	Tendeix a jugar sol	Destruïx	Envaeix	Es baralla en freqüència i provoca els altres

Gràfic 6.42

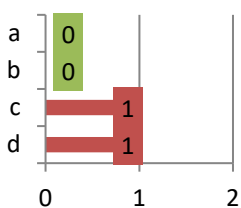
En el gràfic 6.43 en el període inicial, s'observa que l'infant mai té una relació afectiva i cooperativa, sovint és amb agressivitat i provocativa. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant mai té una relació amb agressivitat i provocativa, sovint afectiva i cooperativa.

En el període inicial, "em provoca molt i pega constantment, fa empentes als companys, etc". En canvi, "en el període final, ja no fa ús de la provocació i es relaciona millor amb els companys, parla, juga amb ells, etc".

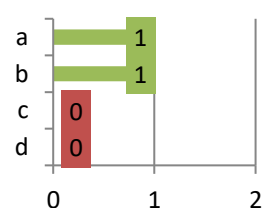
En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.43 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a) relació més afectiva i b) relació més cooperativa i una disminució rellevant d'aquells indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança c) ja no presenta tanta agressivitat i d) ja no és una relació tan provocativa.

DIMENSÍO 7: TIPUS DE RELACIÓ

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DIMENSÍO 7: Tipus de relació			
a	b	c	d
Afectiva	Cooperativa	Amb agressivitat	Provocativa

Gràfic 6.43

En el gràfic 6.44 en el període inicial, s'observa que l'infant mai utilitza la mirada, els objectes ni el llenguatge, sovint la veu; sempre tot el cos. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant sovint utilitza la mirada, la veu, els objectes, tot el cos i el llenguatge.

En el període inicial, “es relaciona de forma molt corporal, no utilitza elements simbòlics”. En canvi, “en el període final, connecta més amb la mirada, utilitza joguines i ha començat a fer ús del llenguatge per expressar les seves necessitats i desitjos”.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.44 observem un increment rellevant de l'indicador a) es relaciona més amb la mirada, c) amb els objectes i e) amb el llenguatge verbal i una disminució rellevant de l'indicador d) ja no es relaciona tan amb tot el cos, té altres mitjans per relacionar-se.

DIMENSÍO 8: MITJANS PER RELACIONAR-SE

DIMENSÍO 8: Mitjans per relacionar-se				
a	b	c	d	e
La mirada	La veu	Els objectes	Tot el cos	El llenguatge verbal

Gràfic 6.44

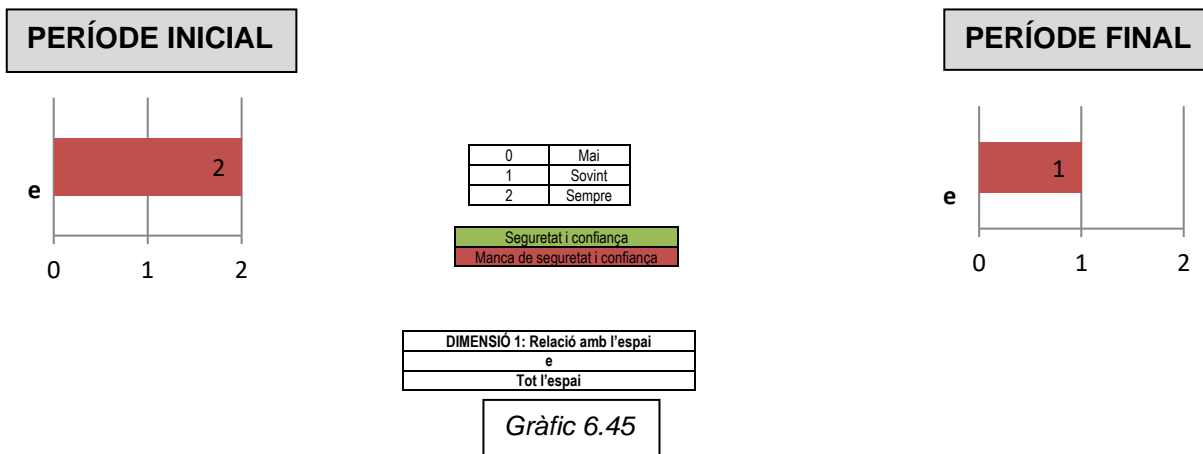
ENTREVISTES A LES MESTRES CAS 2

En el gràfic 6.45 en el període inicial, s'observa que l'infant sempre es troba per tot l'espai. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant sovint es troba per tot l'espai.

En el període inicial, "té una activitat continuada i va al seu aire". En canvi, en el període final, "pot estar-se més estones quiet fent les activitats".

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.45 observem una disminució rellevant de l'indicador e) ja no es troba per tot l'espai.

DIMENSÍO 1: RELACIÓ AMB L'ESPAI

En el gràfic 6.46 en el període inicial, s'observa que l'infant mai accepta les ruptures, es manté en l'activitat i la finalitza i tolera l'espera; sempre salta d'una activitat a una altra. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant mai salta d'una activitat a una altra, sovint espera les ruptures, es manté en l'activitat i la finalitza i tolera l'espera.

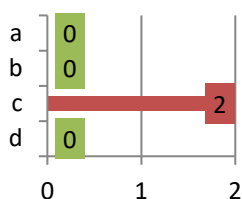
En el període inicial, "no accepta els canvis d'activitat, ni que les coses finalitzin, més si li agraden. Li costa molt esperar i estar-se el temps suficient en una activitat com per iniciar-la i acabar-la". En canvi, en el període final, "acostuma a acabar les feines. S'aguanta molt més. Accepta els canvis i tolera més el fet d'esperar".

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.46 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador a) accepta més les ruptures, b) ja no es manté tan en l'activitat i la finalitza i d) tolera més l'espera.

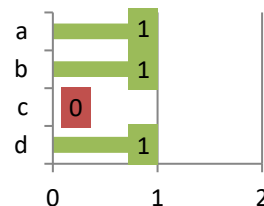
En canvi, s'observa una disminució molt rellevant d'aquell indicador que dóna compte de manca de seguretat i confiança c) ja no salta tan d'una activitat a l'altra.

DIMENSÍO 2: RELACIÓ AMB EL TEMPS

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DIMENSÍO 2: Relació amb el temps			
a	b	c	d
Accepta les ruptures	Es manté en l'activitat i la finalitza	Salta d'una activitat a una altra	Tolera l'espera

Gràfic 6.46

En el gràfic 6.47 en el període inicial, s'observa que l'infant mai l'accepta, el busca, col·labora, fa demandes, l'agradeix, espera la seva aprovació, espera les seves consignes i busca el reforç, sovint el rebutja i el provoca; sempre fa cas omís i evita el contacte. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant mai el rebutja, l'agradeix, fa cas omís, el provoca i evita el contacte, sovint col·labora, fa demandes, espera la seva aprovació, espera les seves consignes i busca el reforç; sempre l'accepta i el busca.

En el període inicial, "mostra una desconexió respecte a les indicacions de la mestra. Es relaciona poc amb l'adult. No demana ajuda. Quan se li demana alguna cosa defuig la mirada i no contesta. No busca establir vincle. No acostuma a fer el que se li demana. Mostra dificultats en l'adquisició dels aprenentatges, li costa entendre què se li demana. Treballa encara que no hagi entès què ha de fer, copia dels companys de taula. No mostra massa atenció durant les explicacions, es dispersa. De vegades no acaba les propostes de treball i les guarda sense haver-les ensenyat a la mestra, no complint la norma que hi ha establerta". En canvi, en el període final, "ha anat establint un vincle amb la mestra. Ha anat agafant confiança, s'acosta i és capaç de demanar ajuda quan la necessita. També busca molt l'aprovació".

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.47 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors c) col·labora més, e) fa més demandes, i) espera més les seves consignes i molt rellevant en el cas dels indicadors a) l'accepta més i b) el busca.

D'una altra banda, hi ha una disminució rellevant d'alguns indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança en el cas dels indicadors d) ja no el rebutja tan i j) ja no el provoca i molt rellevant en l'indicador g) ja no fa tan cas omís i l) ja no evita tan el contacte.

En canvi, hi ha un increment rellevant dels indicadors h) espera més la seva aprovació i k) busca més el reforç.

DIMENSÍO 3: RELACIÓ AMB L'ADULT

DIMENSÍO 3: Relació amb l'adult											
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
L'accepta	El busca	Col·labora	El rebutja	Fa demandes	L'agradeix	Fa cas omís	Espera la seva aprovació	Espera les seves consignes	El provoca	Busca el reforç	Evita el contacte

Gràfic 6.47

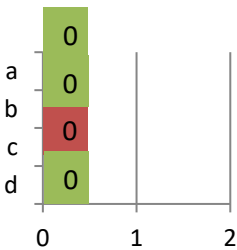
En el gràfic 6.48 en el període inicial, s'observa que l'infant mai lidera, accepta les propostes, imposa els seus jocs i segueix els altres. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant mai imposa els seus jocs, sovint lidera i segueix els altres; sempre accepta les propostes.

En el període inicial, "s'aïlla dels companys, no hi ha interacció". En canvi, en el període final, "interacciona amb els companys, presentant iniciatives, imitant i entrant en les iniciatives que li proposen".

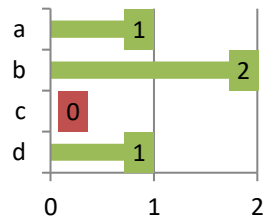
En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.48 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a) lidera més i d) segueix més els altres essent molt rellevant en l'indicador b) accepta més les propostes.

DIMENSÍO 4: ROL DINS EL GRUP

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DIMENSÍO 4: Rol dins el grup			
a	b	c	d
Lidera	Accepta les propostes	Imposa els seus jocs	Segueix els altres

Gràfic 6.48

En el gràfic 6.49 en el període inicial, s'observa que l'infant sovint es queixa amb freqüència de malestar, sovint se'l veu infeliç i desanimat, fàcilment perd la confiança en si mateix i presenta moltes pors; sempre es mou de forma continuada i freqüentment té rabietes o mal geni i es distreu amb facilitat. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant mai es queixa amb freqüència de malestar, freqüentment té rabietes o mal geni, sovint se'l veu infeliç i desanimat, fàcilment perd la confiança en si mateix i presenta moltes pors, sovint es mou de forma continuada i es distreu amb facilitat.

En el període inicial, "s'aïlla i tanca en el seu món. Sembla esporuguit. Li costa somriure. Es mou per tot la classe i si le presentes una activitat la defuig". En canvi, en el període final, "se'l veu més relaxat i distès. Somriu més sovint. És més capaç d'actuar. Ara fins i tot pot arribar a esverar-se. Continua mostrant dificultats d'atenció però mostra més capacitat de connectar amb allò que se li proposa. Es continua mostrant dispers, però ha allargat una mica el temps d'atenció. Busca estratègies per resoldre les tasques de manera autònoma copiant dels companys o de la pissarra, però sap més bé què ha de copiar i no com a l'inici que copiava el primer que veia encara que no fos la resposta a allò que se li demanava. Es mostra més motivat pels aprenentatges i ha evolucionat positivament al llarg del curs, li cal però molt suport per anar adquirint els diferents aprenentatges. Quan alguna activitat li costa o davant de la frustració ja no es posa a plorar, s'aguanta millor".

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.49 observem una disminució rellevant d'aquells indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança en el cas de l'indicador a) ja no es mou tan de forma continuada, b) ja no es queixa tan amb freqüència de malestar, d) ja no sovint se'l veu infeliç o desanimat, e) ja no es distreu amb tanta facilitat, f) ja no fàcilment perd la confiança en si mateix i g) ja no presenta moltes pors i molt rellevant en el cas de l'indicador c) ja no freqüentment té rabietes o mal geni.

DIMENSIO 5: ACTITUD

DIMENSIO 5: Actitud						
a	b	c	d	e	f	g
Es mou de forma continuada	Es queixa amb freqüència de malestar	Freqüentment té rabietes o mal geni	Sovint se'l veu infeliç o desanimat	Es distreu amb facilitat	Fàcilment perd la confiança en si mateix	Presenta moltes pors

Gràfic 6.49

En el gràfic 6.50 en el període inicial, s'observa que l'infant mai es comunica, empatitza, comparteix els objectes, juga en petit grup, juga amb un altre, ofereix la seva ajuda i té almenys un bon amic, sovint destrueix, envaeix i es baralla amb freqüència i provoca els altres; sempre tendeix a jugar sol. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant mai tendeix a jugar sol, destrueix, es baralla amb freqüència i provoca els altres, sovint empatitza, comparteix els objectes, juga en petit grup, juga amb un altre, ofereix la seva ajuda i envaeix; sempre es comunica i té almenys un bon amic.

En el període inicial, “no busca la interacció amb els companys, juga sol, no hi ha comunicació amb ells. Si un company li pren una joguina o li realitza alguna acció que no li agrada, no es defensa, marxa cap a un altra banda. Moltes vegades actua per imitació dels companys.

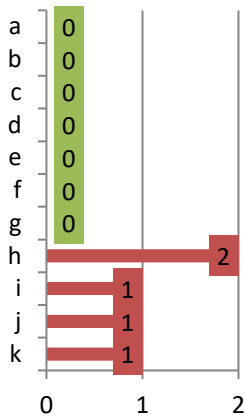
En ocasions, com a forma de comunicació utilitza la provocació o envaeix i destrueix les produccions dels companys. Davant de la frustració comença a plorar, s'enrabia”. En canvi, en el període final, “ha anat trobant un grupet d'amics. Encara es comunica molt a través de l'acció, però juguen junts i s'ho passen molt bé. Busca la relació amb ells i se'l veu content i alegre. Amb els companys de taula també busca més el contacte, fins i tot a vegades es queixen perquè diuen que els molesta. Li cal trobar la manera adient per relacionar-s'hi. És també més capaç de marcar el seu espai i de reclamar allò que és seu si algun company li vol prendre. En petit grup és capaç d'explicar les seves vivències, tot i que costa molt de seguir el seu relat perquè no ho fa de manera ordenada”.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.50 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors b) empatitza més, c) comparteix més els objectes, d) juga més en petit grup, e) juga més amb un altre, f) ofereix més la seva ajuda essent molt rellevant en el cas dels indicadors a) es comunica més i g) ja no té almenys només un bon amic.

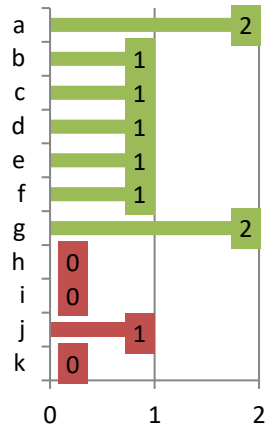
En canvi, hi ha una disminució rellevant dels indicadors i) ja no destrueix tan i k) ja no es baralla en freqüència i provoca els altres essent molt rellevant en l'indicador h) ja no tendeix tan a jugar sol.

DIMENSÍO 6: RELACIÓ AMB ELS COMPANYS

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DIMENSÍO 6: Relació amb els companys										
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k
Es comunica	Empatitza	Comparteix els objectes	Juga en petit grup	Juga amb un altre	Ofereix la seva ajuda	Té almenys un bon amic	Tendeix a jugar sol	Destruïx	Envaeix	Es baralla en freqüència i provoca els altres

Gràfic 6.50

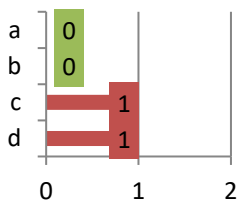
En el gràfic 6.51 en el període inicial, s'observa que l'infant mai té una relació afectiva i cooperativa, sovint és amb agressivitat i provocativa. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant mai té una relació amb agressivitat i provocativa; sempre és afectiva i cooperativa.

En el període inicial, "al principi defugia de la relació amb mi i els companys, es passava molt temps sol malgrat que de vegades em provocava". En canvi, en el període final, "col·labora i juga amb els companys malgrat que moltes vegades imita per poder entrar en el seu joc. També en determinats moments participa de l'ajuda mútua".

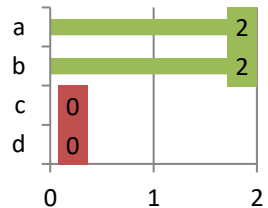
En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.51 observem un increment molt rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a) relació més afectiva i b) relació més cooperativa i una disminució rellevant d'aquells indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança c) relació amb menys agressivitat i d) relació menys provocativa.

DIMENSÍO 7: TIPUS DE RELACIÓ

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DIMENSÍO 7: Tipus de relació			
a	b	c	d
Afectiva	Cooperativa	Amb agressivitat	Provocativa

Gràfic 6.51

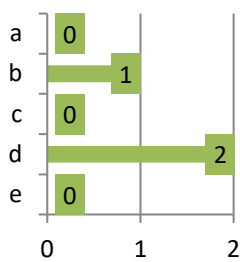
En el gràfic 6.52 en el període inicial, s'observa que l'infant mai es relaciona amb la mirada, els objectes i el llenguatge, sovint és amb la veu; sempre amb tot el cos. No obstant, s'observa que l'infant sovint és amb la mirada, la veu, els objectes, tot el cos i el llenguatge.

En el període inicial, "és molt corporal, no utilitza cap objecte, ni parla". En canvi, en el període final, "està més present la utilització d'objectes, el contacte visual i parla amb més facilitat".

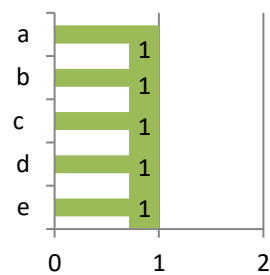
En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.52 observem un increment rellevant dels indicadors a) es relaciona més amb la mirada, c) es relaciona més amb els objectes i e) es relaciona més amb el llenguatge verbal i una disminució rellevant de l'indicador d) ja no es relaciona tan amb tot el cos.

DIMENSIÓ 8: MITJANS PER RELACIONAR-SE

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DIMENSIÓ 8: Mitjans per relacionar-se				
a	b	c	d	e
La mirada	La veu	Els objectes	Tot el cos	El llenguatge verbal

Gràfic 6.52

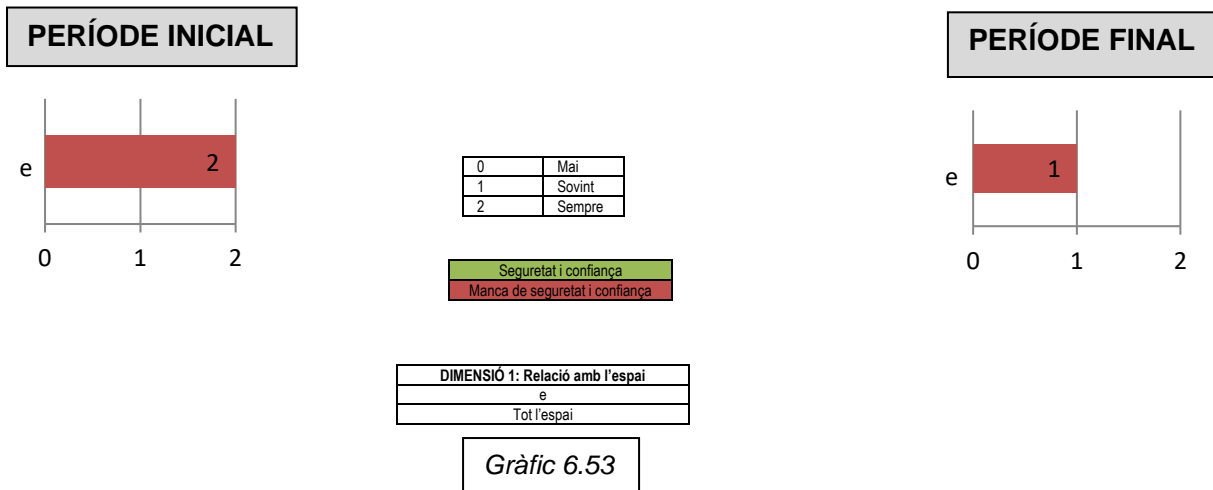
ENTREVISTES A LES MESTRES CAS 3

En el gràfic 6.53 en el període inicial, s'observa que l'infant sempre ocupa tot l'espai. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant sovint es troba per tot l'espai.

En el període inicial, "es mou de forma continuada, li costa aturar-se i poder acabar les activitats". En canvi, en el període final, "és capaç de mantenir-se quiet fent alguna activitat més temps".

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.53 observem una disminució rellevant d'aquell indicador que dóna compte de manca de seguretat i confiança e) ja no es mou tan per tot l'espai.

DIMENSÍO 1: RELACIÓ AMB L'ESPAI

En el gràfic 6.54 en el període inicial, s'observa que l'infant mai accepta les ruptures i es manté en l'activitat i la finalitza, sovint salta d'una activitat a una altra i tolera l'espera. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant mai salta d'una activitat a una altra, sovint es manté en una activitat i la finalitza; sempre accepta les ruptures i tolera l'espera.

En el període inicial, "li costa acceptar els canvis d'activitat o en alguns casos finalitzar-la". En canvi, en el període final, "es mostra més capaç de mantenir-se en la feina fins finalitzar-la. I també d'acceptar els canvis i el final de les activitats".

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.54 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador b) es manté més en l'activitat i la finalitza i d) tolera més l'espera) essent molt rellevant aquest increment en l'indicador a) accepta més les ruptures.

En canvi, hi ha una disminució rellevant d'aquell indicador que dóna compte de manca de seguretat i confiança c) ja no salta tan d'una activitat a l'altra.

DIMENSIÓ 2: RELACIÓ AMB EL TEMPS

DIMENSIÓ 2: Relació amb el temps			
a	b	c	d
Accepta les ruptures	Es manté en l'activitat i la finalitza	Salta d'una activitat a una altra	Tolera l'espera

Gràfic 6.54

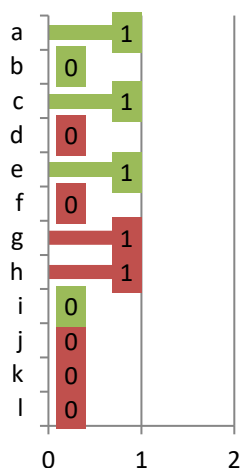
En el gràfic 6.55 en el període inicial, s'observa que l'infant mai el busca, el rebutja, l'agradeix, espera les seves consignes, el provoca, busca el reforç i evita el contacte, sovint l'accepta, col·labora, fa cas omís, fa demandes i espera la seva aprovació. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant mai el rebutja, l'agradeix, fa cas omís, el provoca i evita el contacte, sovint el busca, col·labora, fa demandes, espera la seva aprovació, espera les seves consignes i busca el reforç; sempre l'accepta.

En el període inicial, "li costa seguir les consignes i desatén les normes. Quan convé demana ajuda a l'adult. Li agrada que estiguin per ell i es mostra molt comunicatiu i obert. Quan no està motivat, se l'ha d'anar conduint i animant perquè sinó abandona la feina i mostra desgana, dispersió..." En canvi, en el període final, "hi ha hagut una aproximació molt clara cap a la mestra tutora. Li agrada molt explicar-li les seves coses. Hi ha més confiança però encara li costa una mica seguir les ordres. Però espera molt l'aprovació i el reconeixement".

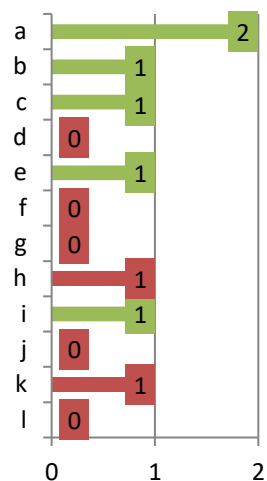
En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.55 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a) l'accepta més, b) el busca més i i) espera més les seves consignes. D'una altra banda, hi ha una disminució rellevant d'alguns indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança en l'indicador g) ja no fa tan cas omís. En canvi, s'observa un increment rellevant en l'indicador k) ja no provoca tan.

DIMENSÍO 3: RELACIÓ AMB L'ADULT

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DIMENSÍO 3: Relació amb l'adult											
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
L'accepta	El busca	Col·labora	El rebutja	Fa demandes	L'agradeix	Fa cas omís	Espera la seva aprovació	Espera les seves consignes	El provoca	Busca el reforç	Evita el contacte

Gràfic 6.55

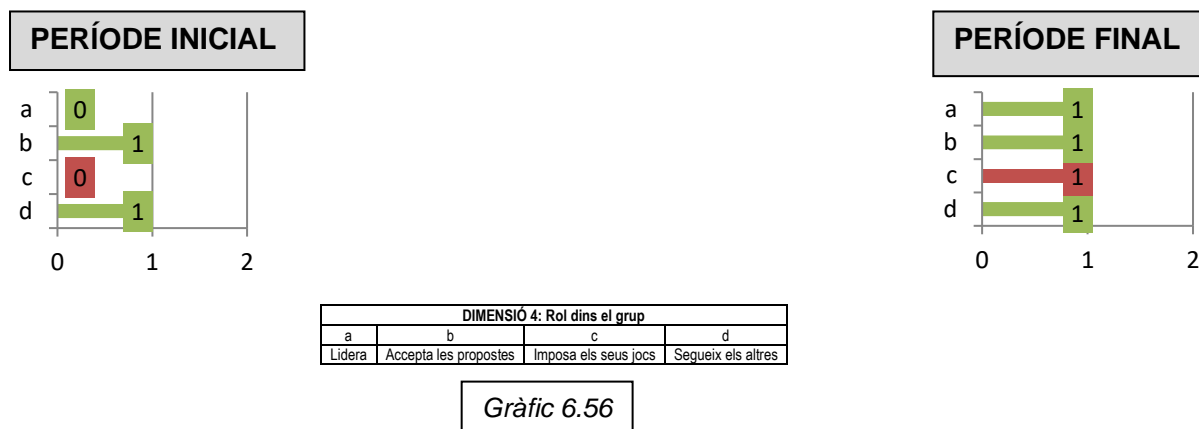
En el gràfic 6.56 en el període inicial, s'observa que l'infant mai lidera ni imposa els seus jocs, sovint accepta les propostes i segueix als altres. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant sovint lidera, accepta les propostes, imposa els seus jocs, i segueix els altres.

En el període inicial, "mostra una dependència dels altres, no presenta iniciatives". En canvi, en el període final, "col·labora amb els companys i els ajuda".

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.56 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador a) lidera més.

D'una altra banda, hi ha un increment rellevant d'aquell indicador que dona compte de manca de seguretat i confiança c) imposa més els seus jocs.

DIMENSÍO 4: ROL DINS EL GRUP

En el gràfic 6.57 en el període inicial, s'observa que l'infant mai es queixa amb freqüència de malestar, sovint freqüentment té rabietes o mal geni, sovint se'l veu infeliç o desanimat i es distreu amb facilitat; sempre es mou de forma continuada i fàcilment perd la confiança en si mateix i presenta moltes pors. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant mai es queixa amb freqüència de malestar, freqüentment té rabietes o mal geni, sovint se'l veu infeliç o desanimat, fàcilment perd la confiança en si mateix i presenta moltes pors, sovint es mou de forma continuada i es distreu amb facilitat.

En el període inicial, “presenta dificultat d'atenció, dispersió. Gran capacitat d'imaginació en el joc. També utilitza la imaginació en el dibuix (ple d'elements). El seu estat d'ànim és molt variable. És capaç de plorar com un nadó quan les coses no surten com ell vol, li costa tolerar la frustració o a estar tranquil parlant content amb qui sigui i llavors es mostra molt afectuós. Necessita activitat per sentir-se. El seu estat d'ànim el condiciona molt en el moment de treballar. Quan està content és força autònom i segur i utilitza els seus criteris (que li agrada anar comentat amb qui té el costat) per fer la feina proposada. Els aprenentatges de llengua són els més costosos per ell. Cal millorar la consciència fonològica i el principi alfabètic per poder avançar en l'aprenentatge de la lectoescriptura. Mostra bona capacitat en el raonament, la lògica i el càlcul. És molt intuïtiu i aprèn moltíssim jugant”. En canvi, en el període final, “presenta l'estat d'ànim més estable i mostra més capacitat per regular les emocions. Comença a valorar i trobar gust i sentit a aprendre i el seu estat d'ànim no influeix tant en l'aprenentatge. Ha guanyat confiança i seguretat, no es mostra tan poruc. Ha disminuït el seu moviment, però encara li costa una mica parar atenció”.

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.57 observem una disminució rellevant d'una sèrie d'indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança, en el cas de l'indicador a) ja no es mou tan de forma continuada, c) ja no freqüentment té rabietes o mal geni i d) ja no se'l veu infeliç o desanimat essent molt rellevant en el cas dels indicadors f) ja no fàcilment perd la confiança en si mateix i g) ja no presenta moltes pors.

DIMENSIÓ 5: ACTITUD

DIMENSIÓ 5: Actitud						
a	b	c	d	e	f	g
Es mou de forma continuada	Es queixa amb freqüència de malestar	Freqüentment té rabietes o mal geni	Sovint se'l veu infeliç o desanimat	Es distreu amb facilitat	Fàcilment perd la confiança en si mateix	Presenta moltes pors

Gràfic 6.57

En el gràfic 6.58 en el període inicial, s'observa que l'infant mai empatitza, comparteix els objectes i ofereix la seva ajuda, sovint es comunica, juga en petit grup, juga amb un altre, té almenys un bon amic, tendeix a jugar sol i es baralla amb freqüència i provoca als altres; sempre destrueix i envaeix. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant mai tendeix a jugar sol, destrueix, envaeix, es baralla amb freqüència i provoca els altres, sovint empatitza, comparteix els objectes i ofereix la seva ajuda; sempre es comunica, juga en petit grup, juga amb un altre i té almenys un bon amic.

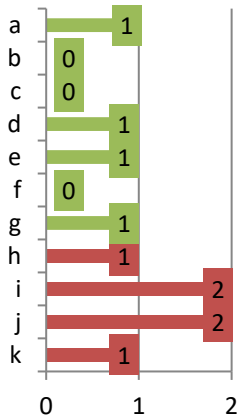
En el període inicial, "manté discussions sovint i fàcilment, a causa de voler imposar el seu criteri quan juga amb el millor amic. Vol que es faci com ell diu i no accepta cap més opinió, com tampoc comparteix el material que fa servir ell en el moment. La relació amb el millor amic és força possessiva. Com te un joc tan corporal destrueix i envaeix". En canvi, en el període final, "controla millor les reaccions agressives i per tant han disminuït molt les baralles. Al seu millor amic se li obren nous camins i a ell li està costant acceptar-ho. No ho entén. Ha obert noves relacions i comparteix més els objectes".

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.58 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a) es comunica més, b) empatitza més, c) comparteix més els objectes, d) juga més en petit grup, e) juga més amb un altre, f) ofereix més la seva ajuda i g) ja no té almenys un bon amic.

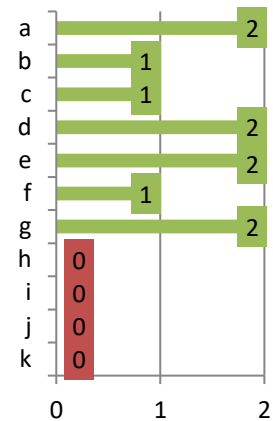
D'una altra banda, hi ha una disminució rellevant d'alguns indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança en els indicadors h) ja no tendeix tan a jugar sol i k) ja no es baralla tan en freqüència i provoca els altres essent molt rellevant en el cas dels indicadors i) ja no destrueix tan i j) ja no envaeix tan.

DIMENSÍO 6: RELACIÓ AMB ELS COMPANYS

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DIMENSÍO 6: Relació amb els companys										
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k
Es comunica	Empatitza	Comparteix els objectes	Juga en petit grup	Juga amb un altre	Ofereix la seva ajuda	Té almenys un bon amic	Tendeix a jugar sol	Destruïx	Envaeix	Es baralla en freqüència i provoca els altres

Gràfic 6.58

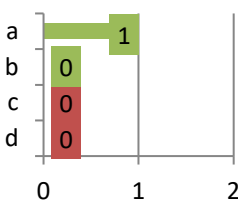
En el gràfic 6.59 en el període inicial, s'observa que l'infant mai té una relació cooperativa, amb agressivitat i provocativa, sovint és afectiva. En canvi, en el període final, s'observa que l'infant mai té una relació amb agressivitat i provocativa; sempre és afectiva i cooperativa.

En el període inicial, "tendeix a voler tenir, les joguines i els companys només per a ell". En canvi, en el període final, "comença a col·laborar i a poder compartir les coses".

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.59 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador a) relació més afectiva i molt rellevant en el cas del b) relació més cooperativa.

DIMENSÍO 7: TIPUS DE RELACIÓ

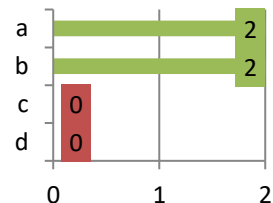
PERÍODE INICIAL

DIMENSÍO 7: Tipus de relació			
a	b	c	d
Afectiva	Cooperativa	Amb agressivitat	Provocativa

Gràfic 6.59

PERÍODE FINAL

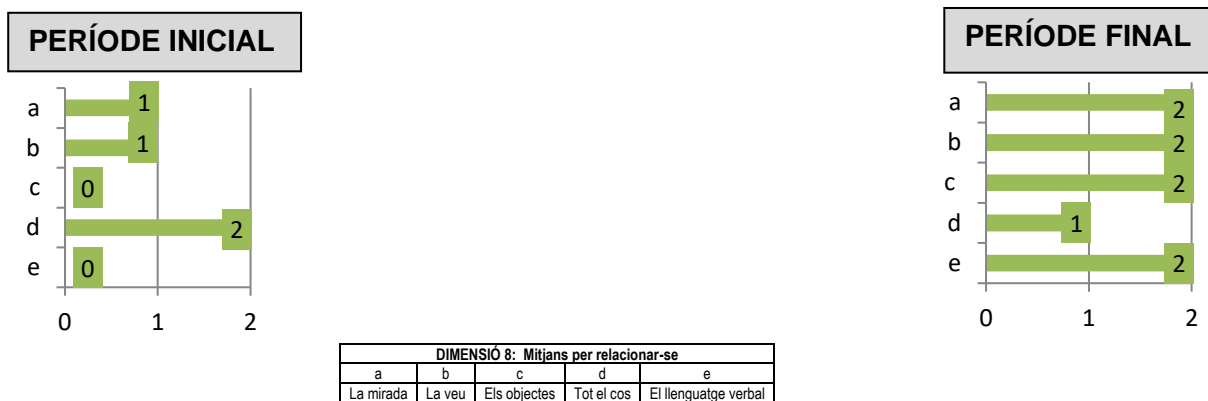
En el gràfic 6.60 en el període inicial, s'observa que l'infant els mitjans per relacionar-se mai són els objectes i el llenguatge, sovint és la mirada i la veu; sempre tot el cos. No obstant, en el període final, s'observa que l'infant els mitjans per relacionar-se sovint és tot el cos; sempre és la mirada, la veu, els objectes i el llenguatge.

En el període inicial, "és sobretot molt corporal". En canvi, en el període final, "utilitza més elements per expressar-se".

En síntesis, podem dir que en el gràfic 6.60 observem un increment rellevant dels indicadors a) es relaciona més amb la mirada, b) més amb la veu i molt rellevant c) més amb els objectes i e) es relaciona més amb el llenguatge verbal.

D'una altra banda, hi ha una disminució rellevant de l'indicador d) ja no es relaciona tan amb tot el cos.

DIMENSIÓ 8: MITJANS PER RELACIONAR-SE

Gràfic 6.60

En síntesi, l'anàlisi de les dades ens mostra uns patrons de presència d'indicadors a les entrevistes a les mestres i en els tres casos motiu d'estudi trobem una coincidència en els resultats en les diferents dimensions que despleguem a continuació:

En referència a la dimensió 1: relació amb l'espai, observem una disminució rellevant de l'indicador e (tot l'espai).

En relació a la dimensió 2: relació amb el temps, observem un increment rellevant o molt rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador a (accepta les ruptures), b (es manté en l'activitat i la finalitza) i d (tolera l'espera).

En canvi, hi ha una disminució rellevant o molt rellevant d'aquell indicador que dona compte de manca de seguretat i confiança c (salta d'una activitat a l'altra).

En relació a la dimensió 3: relació amb l'adult, observem un increment rellevant o molt rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a (l'accepta), b (el busca), c (col·labora), e (fa demandes), i (espera les seves consignes).

D'una altra banda, hi ha una disminució rellevant o molt rellevant d'alguns indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança en els indicadors d (el rebutja), f (l'agradeix), g (fa cas omís), j (el provoca) i l (evita el contacte).

En canvi, s'observa un increment rellevant en l'indicador k (busca el reforç).

En relació a la dimensió 4: rol dins el grup, observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a (lidera), b (accepta les propostes) i d (segueix els altres).

En relació a la dimensió 5: relació amb l'adult, observem una disminució rellevant o molt rellevant d'una sèrie d'indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança, en el cas dels indicadors a (es mou de forma continuada), b (es queixa amb freqüència de malestar), c (freqüentment té rabietes o mal geni), d (se'l veu infeliç o desanimat), e (es distreu amb facilitat), f (fàcilment perd la confiança en si mateix) i g (presenta moltes pors).

En relació a la dimensió 6: relació amb els companys, observem un increment rellevant o molt rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a (es comunica), b (empatitza), c (comparteix els objectes), d (juga en petit grup), e (juga amb un altre), f (ofereix la seva ajuda) i g (té almenys un bon amic).

D'una altra banda, hi ha una disminució rellevant o molt rellevant d'alguns indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança en els indicadors h (tendeix a jugar sol), i (destrueix), j (envaeix) i k (es baralla en freqüència i provoca els altres).

En relació a la dimensió 7: tipus de relació, observem un increment rellevant o molt rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a (afectiva) i b (cooperativa).

En canvi, hi ha una disminució rellevant d'aquells indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança c (agressivitat) i d (provocativa).

En relació a la dimensió 8: mitjans per relacionar-se, observem un increment rellevant de l'indicador a (mirada), c (els objectes) i e (llenguatge verbal).

En canvi, hi ha una disminució rellevant de l'indicador d (tot el cos).

6.2.4 L'observació de la relació que l'infant estableix amb diferents dimensions i indicadors: espai, temps, relació amb l'adult, rol dins el grup, actitud, relació amb els companys, tipus de relació i els mitjans per relacionar-se a través de les diferents sessions possibilita identificar aspectes relacionats amb la seguretat i confiança

A continuació exposem:

- Els resultats principals obtinguts en quan a la presència de cada indicador en relació a les diferents dimensions d'estudi en les observacions realitzades als infants en el període inicial, intermedi i final del treball, tenint present les 8 dimensions motiu d'estudi. El període intermedi ens ajudarà a veure el procés, però no el tindrem present de cara als resultats.

Els resultats recullen les dades que van complimentar els tres jutges un cop visionats els fragments de les sessions escollides a l'atzar representatives de tot el treball realitzat. Tanmateix, integra l'opinió de l'investigador que va estar present en les sessions com a Psicomotricista.

A partir d'aquests resultats vàrem elaborar una graella que figura a l'annex 2 de l'apartat de Resultats (taula 2.e). En la mateixa reflectim l'opinió de cada jutge i de l'investigador.

Per l'elaboració dels gràfics que apareixen a continuació, hem seguit el següent criteri: si 3 dels 4 resultats coincidien en un indicador es prioritzava aquest resultat.

- Aquelles apreciacions complementàries, formulades per l'investigador en relació a les diferents dimensions d'estudi que s'extreuen de les observacions realitzades.
- Una síntesi final que integra dintre de cada dimensió, els indicadors en els que s'ha observat un increment o disminució de la seguretat i confiança.
- Coincidències en les observacions en els tres casos motiu d'estudi

CAS 1

H.1.4. RESULTATS DE LA RELACIÓ QUE L'INFANT ESTABLEIX AMB DIFERENTS DIMENSIONS I INDICADORS A TRAVÉS DE LA OBSERVACIÓ

En el gràfic 6.61:

Respecte al període inicial els tres jutges i l'observador consideren que l'infant mai es troba a les parets ni al racó. Dos jutges i l'observador consideren que mai es troba a l'alçada, sovint es troba al centre i sempre per tot l'espai.

Tanmateix, els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents essent el més important 1e) es mou més per tot l'espai.

Respecte al període intermedi els tres jutges i l'observador consideren que l'infant mai es troba a les parets ni al racó. Dos jutges i l'observador consideren que sovint es troba a l'alçada i sempre es troba al centre i per tot l'espai

Tanmateix, dos jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents essent els més importants 1d) es troba al racó i 1e) es mou per tot l'espai.

Respecte al període final els tres jutges consideren que l'infant mai es troba a les parets. Dos jutges i l'observador consideren que sempre es troba al centre i sovint per tot l'espai. Un jutge i l'observador consideren que sovint es troba al racó.

Tanmateix, dos jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i són pertinents el 1b) es troba al centre, 1c) es troba a les parets, 1d) es troba al racó i 1e) es troba per tot l'espai essent el més important 1e) es troba per tot l'espai.

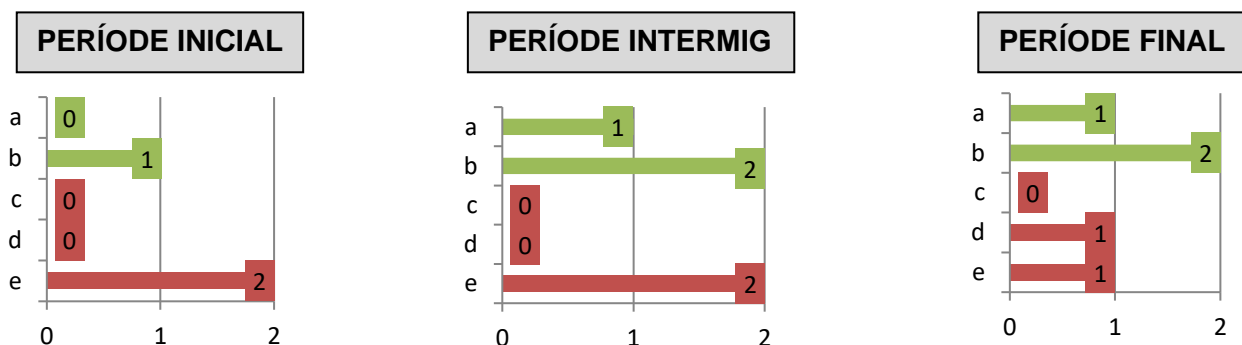
En síntesis, en el gràfic 6.61, observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador a) es troba a l'alçada i b) es troba al centre.

D'una altra banda hi ha una disminució rellevant d'aquell indicador que dona compte de manca de seguretat i confiança en el cas de l'indicador e) ja no es mou tan per tot l'espai i un increment rellevant de l'indicador d) es troba més al racó.

0	Mai
1	Sovint
2	Sempre

Seguretat i confiança
Manca de seguretat i confiança

DIMENSIÓ 1: RELACIÓ AMB L'ESPAI

DIMENSIÓ 1: Relació amb l'espai				
a	b	c	d	e
Alçada	Centre	Parets	Racó	Tot l'espai

Gràfic 6.61

En el gràfic 6.62:

Respecte al període inicial els tres jutges i l'observador consideren que mai tolera l'espera. Dos jutges i l'investigador consideren que mai es manté en l'activitat i la finalitza i accepta les ruptures. Sempre salta d'una activitat a un altra.

Tanmateix, els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors son unívocs. Dos jutges i l'observador consideren que tots són pertinents i importants.

Un jutge considera que són pertinents el 2b) es manté més en l'activitat i la finalitza i 2d) tolera més l'espera, essent els més importants 2b) es manté més en l'activitat i la finalitza i el 2d) tolera més l'espera.

Respecte al període intermedi, el tres jutges i l'observador consideren que mai accepta les ruptures. Dos jutges i l'observador consideren que mai es manté en l'activitat i la finalitza i sovint tolera l'espera i sempre salta d'una activitat a un altra.

Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors son unívocs i pertinents. Dos jutges i l'observador consideren que tots són importants. Un jutge considera que els més importants són: el 2b) es manté més en l'activitat i la finalitza i 2d) tolera més l'espera.

Respecte al període final, els tres jutges i l'observador consideren que mai salta d'una activitat a un altra. Dos jutges i l'observador consideren que sovint accepta les ruptures, es manté en l'activitat i la finalitza i tolera l'espera.

Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors son unívocs i pertinents, essent els més importants: 2b) es manté més en l'activitat i la finalitza i el 2d) tolera més l'espera.

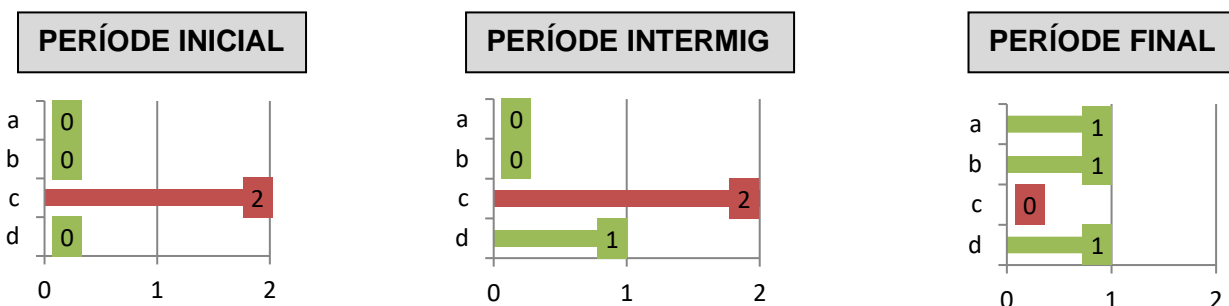
Si recollim les observacions de la relació que té aquest infant amb el temps podem destacar que en el període inicial: "li costen molt les ruptures i els canvis així com el pas d'una activitat a un altra. En les situacions d'espera s'inquieta molt i vol passar per davant dels altres fent empentes i cops. Va canviant d'un lloc a l'altre i canvia d'activitat continuadament. El seu ritme és molt accelerat".

En canvi, en el període final: "accepta més les ruptures, els canvis, així com també el pas d'una activitat a una altra. Tolerà més l'espera i és capaç de mantenir-se en les diferents activitats. El seu ritme ja no és tan accelerat".

En síntesi, en el gràfic 6.62, observem un increment de la seguretat i la confiança rellevant en l'indicador a) accepta més les ruptures), b) es manté més en l'activitat i la finalitza i d) tolera més l'espera.

En canvi, hi ha una disminució molt rellevant d'aquell indicador que dona compte de manca de seguretat i confiança c) ja no salta tan d'una activitat a l'altra.

DIMENSÍO 2: RELACIÓ AMB EL TEMPS

DIMENSÍO 2: Relació amb el temps			
a	b	c	d
Accepta les ruptures	Es manté en l'activitat i la finalitza	Salta d'una activitat a una altra	Tolera l'espera

Gràfic 6.62

En el gràfic 6.63:

En el període inicial, els tres jutges i l'observador consideren que mai el busca ni col·labora. Sovint l'accepta i fa demandes.

Dos jutges i l'observador consideren que mai el rebutja, espera la seva aprovació, espera les seves consignes i busca el reforç. I sempre fa cas omís, el provoca i evita el contacte.

Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors son unívocs. Dos jutges i l'observador consideren que tots són pertinents. Un jutge considera que únicament són pertinents 3a) l'accepta, 3b) el busca, 3c) col·labora i 3l) evita el contacte.

Dos jutges consideren que tots són importants. Un jutge considera que els més importants són: el 3a) l'accepta, 3b) el busca, 3e) fa demandes, 3f) l'agradeix, 3g) fa cas omís, 3h) espera la seva aprovació i 3l) evita el contacte. L'observador considera que els més importants són 3a) l'accepta, 3b) el busca, 3e) fa demandes, 3f) l'agradeix, 3h) espera la seva aprovació, 3i) espera les seves consignes, 3j) el provoca i 3l) evita el contacte.

En referència al període intermedi, els tres jutges i l'observador consideren que mai el rebutja. Sovint l'accepta, el busca, fa demandes, l'agradeix, fa cas omís, espera la seva aprovació i espera les seves consignes.

Dos jutges i l'observador consideren que sovint busca el reforç i mai el provoca i evita el contacte.

Tanmateix el tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors son unívocs i pertinents.

I consideren que els més importants són: 3a) l'accepta, 3b) el busca, 3f) l'agradeix i 3l) evita el contacte.

Un jutge considera que també són més importants el 3e) fa demandes, 3g) fa cas omís i 3h) espera la seva aprovació. I l'observador considera que entre els més importants també estan 3c) col·labora, 3e) fa demandes, 3j) el provoca i 3k) busca el reforç.

En referència al període final, els tres jutges i l'observador consideren que mai el rebutja, l'agradeix, el provoca i evita el contacte. Sovint l'accepta i col·labora.

Dos jutges i l'observador consideren que mai fa cas omís. Sovint el busca, fa demandes, espera la seva aprovació, espera les seves consignes i busca el reforç.

Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors son unívocs i pertinents. Un jutge i l'observador consideren que tots són importants. Un altre jutge considera que el més important és el 3l) evita el contacte. Un altre jutge considera que els més importants són el 3a) l'accepta, 3b) el busca, 3j) el provoca i 3l) evita el contacte.

Si recollim les observacions de la relació que té aquest infant amb l'adult podem destacar que en el període inicial: "escolta les indicacions dels adults però no les compleix i assenteix amb el cap quan l'adult marca les coses que no es poden fer durant la sessió. No manté contacte visual. Busca el contacte amb l'adult i l'atenció del grup cridant de forma constant, destruint els circuits i saltant-se les cues. Busca a l'adult i acudeix a la seva mestra quan es fa mal o ho necessita. Crida i plora quan l'adult no li deixa fer allò que ell vol".

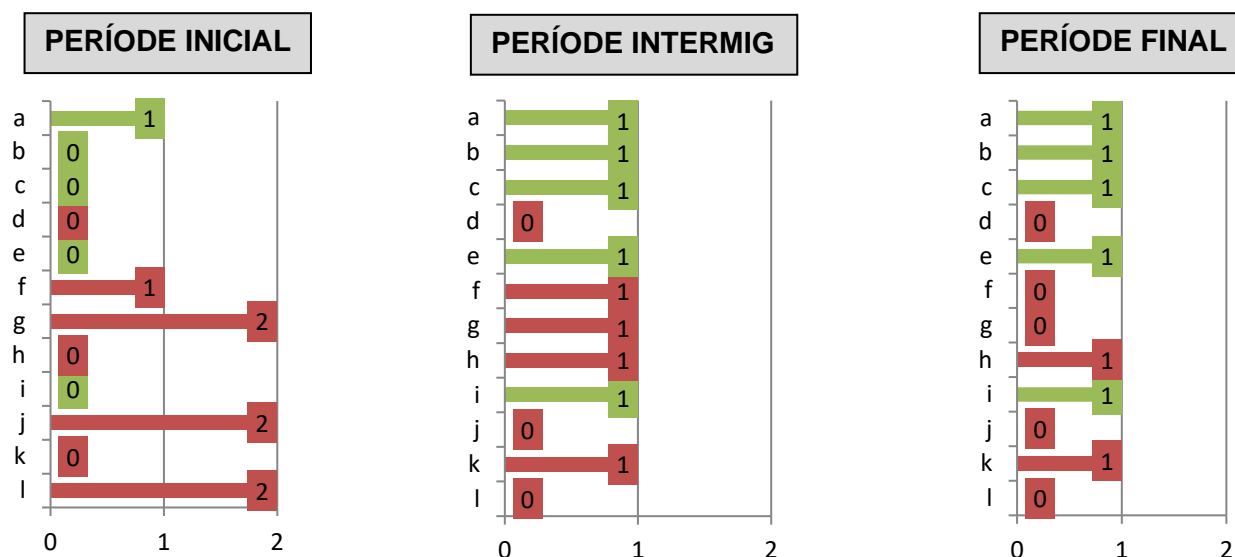
En canvi, en el període final: "ha començat a seguir les indicacions de l'adult. Busca la relació privilegiada amb l'adult. Manté el contacte visual, fa demandes i accepta la contenció de l'adult així com descobreix el joc a través d'un objecte transicional com un cèrcol, pilota... fet que donarà lloc a la relació amb els altres".

En síntesi, en el gràfic 6.63, observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors b) el busca, c) col·labora, e) fa demandes i i) espera les seves consignes.

D'una altra banda, hi ha una disminució rellevant d'alguns indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança, en el cas de l'indicador f) l'agradeix) i molt rellevant en el cas dels indicadors g) fa cas omís, j) el provoca i l) evita el contacte.

En canvi, s'observa un increment rellevant dels indicadors h) espera més la seva aprovació i k) busca el reforç.

DIMENSÍO 3: RELACIÓ AMB L'ADULT

DIMENSÍO 3: Relació amb l'adult											
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
L'accepta	El busca	Col·labora	El rebutja	Fa demandes	L'agradeix	Fa cas omís	Espera la seva aprovació	Espera les seves consignes	El provoca	Busca el reforç	Evita el contacte

Gràfic 6.63

En el gràfic 6.64:

En referència al període inicial, els tres jutges i l'observador consideren que mai lidera.

Dos jutges i l'observador consideren que mai accepta les propostes ni segueix els altres.

Un jutge i l'observador consideren que sovint imposa els seus jocs. Un altre jutge considera que sempre imposa els seus jocs.

Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs. Essent els més importants: 4c) imposa els seus jocs i 4d) segueix els altres.

Dos jutges i l'observador consideren que tots són pertinents. Un jutge considera que cap és pertinent.

En relació a la importància un jutge considera que tots són importants i l'investigador aporta que a més a més dels anteriors, el 4b) accepta les propostes, també és important.

En relació al període intermedi, els tres jutges i l'observador consideren que mai lidera i sovint accepta les propostes i imposa els seus jocs.

Dos jutges i l'observador consideren que sovint segueix els altres.

Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents i coincideixen en considerar importants el 4c) imposa els seus jocs i 4d) segueix els altres.

Un jutge valora que tots són importants i l'observador considera que 4b) accepta les propostes també és important.

En relació al període final, dos jutges i l'observador consideren que mai imposa els seus jocs. Sovint lidera, accepta les propostes i segueix els altres.

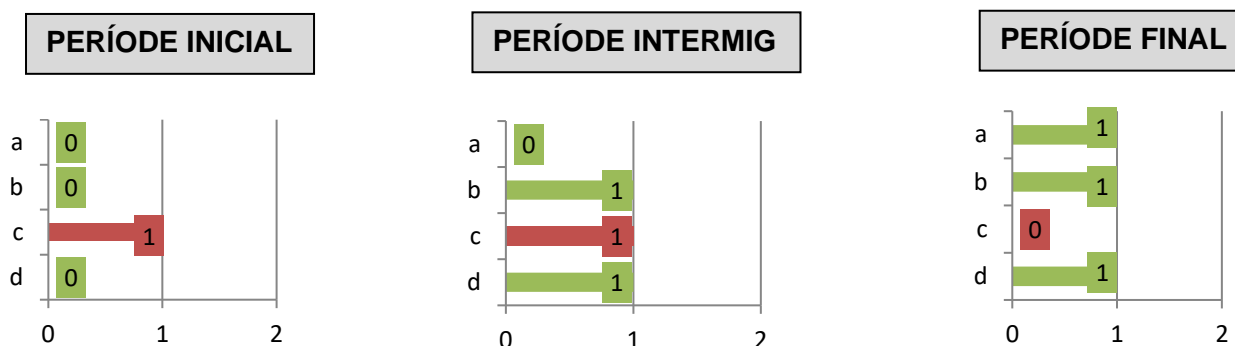
Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents, essent els més importants el 4c) imposa els seus jocs i el 4d) segueix els altres.

Si recollim les observacions del rol que té aquest infant dins el grup podem destacar que en el període inicial "es manté molt aïllat ja que li costa molt el contacte amb els altres i quan es relaciona ho fa intentant imposar-se".

En canvi, en el període final: "ha començat a formar part del grup i participa en algunes activitats, seguint als altres o liderant algun joc".

En síntesi, en el gràfic 6.64, observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador a) lidera), b) accepta més les propostes i d) segueix més els altres. D'una altra banda, s'observa una disminució rellevant d'aquell indicador que dona compte de manca de seguretat i confiança l'indicador c) imposa més els seus jocs.

DIMENSIÓ 4: ROL DINS EL GRUP

DIMENSIÓ 4: Rol dins el grup			
a	b	c	d
Lidera	Accepta les propostes	Imposa els seus jocs	Segueix els altres

Gràfic 6.64

En el gràfic 6.65:

En referència al període inicial els tres jutges i l'investigador consideren que sempre es mou de forma continuada i es distreu amb facilitat. Els dos jutges i l'investigador consideren que sovint es queixa amb freqüència de malestar, freqüentment té rabietes o mal geni i sovint se'l veu infeliç o desanimat. Sempre fàcilment perd la confiança en sí mateix i presenta moltes pors.

Tanmateix els tres jutges i l'investigador consideren que tots els indicadors son unívocs. Dos jutges consideren que tots són pertinents. Un jutge considera que únicament és pertinent l'indicador 5e) es distreu amb facilitat. L'investigador considera que són pertinents els indicadors 5a) es mou de forma continuada, 5c) freqüentment té rabietes o mal geni, 5d) sovint se'l veu infeliç o desanimat, 5e) es distreu amb facilitat, 5f) fàcilment perd la confiança en si mateix i 5g) presenta moltes pors.

Dos jutges consideren que tots són importants. Un jutge considera que els més importants són el 5a) es mou de forma continuada i el 5g) presenta moltes pors. L'investigador considera que els més importants són el 5a) es mou de forma continuada, 5c) freqüentment té rabietes o mal geni, 5e) es distreu amb facilitat, 5f) fàcilment perd la confiança en si mateix i el 5g) presenta moltes pors.

En referència al període intermedi els tres jutges i l'investigador consideren que mai presenta moltes pors i sovint freqüentment té rabietes o mal geni.

Dos jutges i l'investigador consideren que mai es queixa amb freqüència de malestar, sovint se'l veu infeliç o desanimat i fàcilment perd la confiança en sí mateix, sovint es mou de forma continuada i es distreu amb facilitat.

Tanmateix els tres jutges i l'investigador consideren que tots els indicadors son unívocs. Dos jutges i l'investigador consideren que tots són pertinents. En canvi, un dels jutges considera que tots són pertinents menys 5g) presenta moltes pors.

Dos dels jutges consideren que tots són importants. Un jutge considera que els més importants són el 5a) es mou de forma continuada i 5g) presenta moltes pors. Per l'investigador els més importants són el 5a) es mou de forma continuada, 5c) freqüentment té rabietes o mal gent, 5e) es distreu amb facilitat, 5f) fàcilment perd la confiança en si mateix i 5g) presenta moltes pors.

En referència al període final, els tres jutges i l'observador consideren que mai es queixa amb freqüència de malestar, freqüentment té rabietes o mal geni i sovint se'l veu infeliç o desanimat. Sovint es mou de forma continuada i es distreu amb facilitat.

Dos jutges i l'observador consideren que mai presenta moltes pors i sovint fàcilment perd la confiança en sí mateix.

Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors son unívocs. Dos jutges consideren que tots són pertinents. Un jutge i l'observador consideren que tots són pertinents menys 5g) presenta moltes pors.

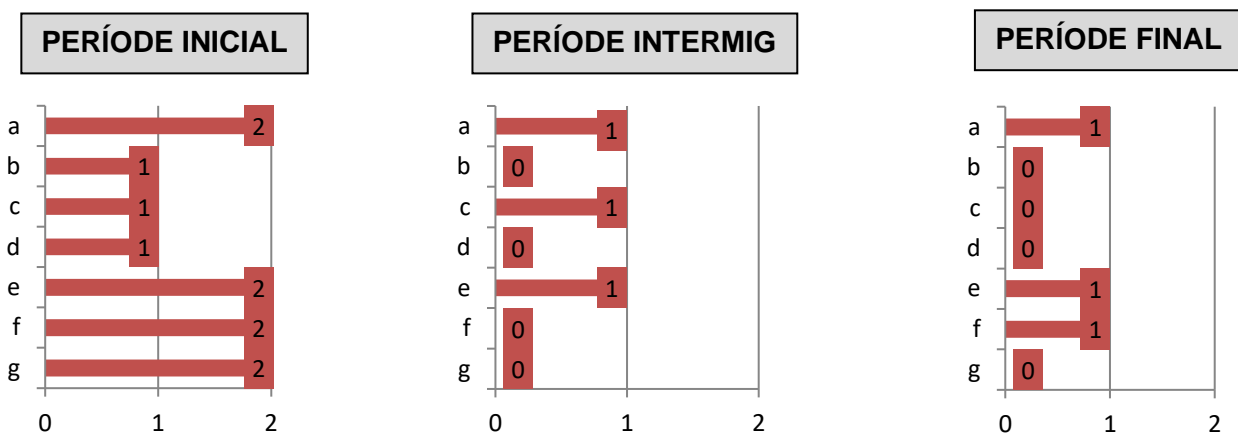
Un jutge considera que tots són importants. Un altre jutge considera que els més importants són: el 5d) sovint se'l veu infeliç i desanimat, 5e) es distreu amb facilitat, 5f) fàcilment perd la confiança en si mateix i 5g) presenta moltes pors. Un darrer jutge considera com més importants: 5a) es mou de forma continuada i 5g) presenta moltes pors essent els més importants per l'observador: el 5a) es mou de forma continuada i 5e) es distreu amb facilitat.

Si recollim les observacions de l'actitud d'aquest infant podem destacar que en el període inicial “mostra molta inquietud i impulsivitat, va canviant d'un lloc a l'altre i canvia d'activitat continuadament. Presenta un to muscular hipertònic, hi ha tensió en les diferents accions que realitza. Es distreu amb facilitat. No manté contacte visual. Quan no aconsegueix el que vol dóna cops als objectes, crida i marxa corrents. Presenta moltes pors”.

En canvi, en el període final: “mostra un major control de les seves reaccions emocionals i es mostra menys tens i més calmat. Al principi es mostrava frustrat quan havia d'esperar-se a les cues, ara ja aconsegueix esperar-se una estona fins que arriba el seu torn. Ha après a escoltar i diferenciar el que està bé del que no. És capaç d'estar el temps suficient per tal d'organitzar o participar d'un petit joc”.

En síntesi, en el gràfic 6.65, observem una disminució rellevant d'una sèrie d'indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança, en el cas de l'indicador a) es mou menys de forma continuada, b) es queixa menys amb freqüència de malestar, c) freqüentment té rabietes o mal geni, d) ja no se'l veu tan infeliç o desanimat, e) ja no es distreu tan amb facilitat, f) fàcilment ja no perd la confiança en si mateix i molt rellevant en el cas de l'indicador: g) ja no presenta moltes pors.

DIMENSÍO 5: ACTITUD

DIMENSÍO 5: Actitud						
a	b	c	d	e	f	g
Es mou de forma continuada	Es queixa amb freqüència de malestar	Freqüentment té rabietes o mal geni	Sovint se'l veu infeliç o desanimat	Es distreu amb facilitat	Fàcilment perd la confiança en si mateix	Presenta moltes pors

Gràfic 6.65

En el gràfic 6.66:

En referència al període inicial, els tres jutges i l'observador consideren que mai es comunica, empatitza, comparteix els objectes, juga en petit grup, juga amb un altre, té almenys un bon amic i ofereix la seva ajuda. Sovint destrueix.

Dos jutges i l'observador consideren que sempre tendeix a jugar sol, envaeix i es baralla amb freqüència i provoca els altres.

Tanmateix consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents. Però en referència a la pertinència un jutge i l'observador consideren que no és pertinent el 6g) té almenys un bon amic perquè el concepte de bon amic no és clar i el 6i) destrueix perquè no se sap si fa referència al joc o al material. Respecte a la importància, dos jutges consideren que tots són importants. Un jutge considera que els més importants són: 6a) es comunica, 6j) envaeix i 6k) es baralla amb freqüència i provoca els altres. I per l'observador els més importants són: 6a) es comunica, 6b) empatitza, 6d) juga en petit grup, 6h) tendeix a jugar sol, 6i) destrueix, 6j) envaeix i 6k) es baralla amb freqüència i provoca els altres.

En referència al període intermedi, els tres jutges i l'observador consideren que mai empatitza, ofereix la seva ajuda, té almenys un bon amic, destrueix, envaeix, es baralla amb freqüència i provoca els altres. Sovint es comunica, comparteix els objectes, juga amb petit grup, juga amb un altre, ofereix la seva ajuda i tendeix a jugar sol.

Tanmateix consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents. Però en referència a la pertinència un jutge i l'observador consideren que no és pertinent el 6g) té almenys un bon amic perquè el concepte de bon amic no és clar i el 6i) destrueix perquè no se sap si fa referència al joc o al material. Pel que fa a la importància tres jutges i l'observador consideren que els més importants són els indicadors: a) es comunica, c) comparteix els objectes, 6j) envaeix i 6k) es baralla amb freqüència i provoca els altres.

En referència al període final, els tres jutges i l'observador consideren que mai tendeix a jugar sol, destrueix, envaeix, es baralla amb freqüència i provoca els altres. Sovint es comunica, empatitza, comparteix els objectes, juga en petit grup, juga amb un altre, ofereix la seva ajuda i té almenys un bon amic.

Tanmateix, consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents. Però dos jutges i l'observador que els indicadors: 6g) té almenys un bon amic i el 6i) destrueix, no són pertinents.

Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que els més importants són 6a) es comunica, 6b) empatitza, 6c) comparteix els objectes, 6k) es baralla amb freqüència i provoca els altres.

Si recollim les observacions de la relació que té aquest infant amb els companys podem destacar que en el període inicial: "tendeix a establir contacte a través de l'agressivitat. S'estira al matalàs i deixa que un company li faci un massatge durant un curt període de temps. Envaeix l'espai dels companys. Li costa jugar en grup. Li costa esperar el seu torn alhora de realitzar els circuits. Abraça a una companya quan li fa mal després de que l'adult intervé. Pren els objectes personals dels companys. Riu quan fa mal a un company però demana perdó quan l'adult li diu. No és capaç de compartir els objectes amb els companys de la classe".

En canvi, en el període final: "comença a jugar en grup i compartir. Cada cop perdura més temps en la situació d'espera sense colar-se i pegar els companys. Està aprenent a negociar pels objectes enlloc de pegar i tirar empentes als companys. La relació amb els companys ha millorat molt. A l'inici volia l'objecte quan un altre nen o nena el tenia, li prenia o es barallava fins que l'aconseguia. En les darreres sessions demana els objectes respectant més als companys".

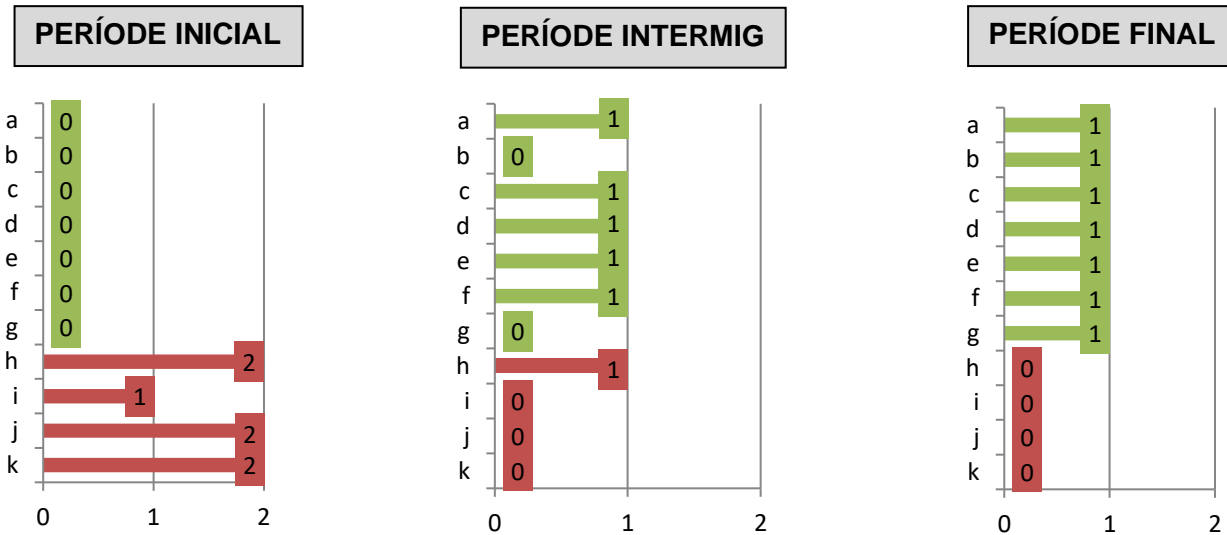
"En les primeres sessions no compartia el material i jugava sol. En canvi, en les últimes comparteix el material jugant constantment amb altres nens i nenes. Al principi es mostrava frustrat quan havia d'esperar-se a les cues, ara ja aconsegueix esperar-se una estona fins que arriba el seu torn. Utilitza cada cop més la paraula per expressar-se. Està aconseguint no actuar amb manifestacions agressives i demanar el que vol. Durant el joc lliure és capaç de jugar en petit grup i ha aconseguit preguntar algunes coses abans de portar-les a terme".

"Per exemple, preguntar si es pot reincorporar a un joc quan està castigat o demanar els companys si pot jugar amb ells. Practica el joc simbòlic utilitzant diferents objectes i els converteix en objectes de la vida quotidiana. En algunes ocasions demana als companys si pot jugar amb ells durant el joc lliure. És capaç d'explicar a l'adult perquè plora o està enfadat en aquell moment".

En síntesi, en el gràfic 6.66, observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en a) es comunica més, b) empatitza més, c) comparteix més els objectes, d) juga més en petit grup, e) juga més amb un altre, f) ofereix més la seva ajuda i g) té almenys un bon amic.

D'una altra banda, hi ha una disminució rellevant d'aquells indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança, en el cas de l'indicador i) ja no destrueix tan i molt rellevant en el cas dels indicadors h) ja no tendeix a jugar sol, j) no envaeix tan i k) ja no es baralla tan amb freqüència.

DIMENSIÓ 6: RELACIÓ AMB ELS COMPANYS

DIMENSIÓ 6: Relació amb els companys										
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k
Es comunica	Empatitza	Comparteix els objectes	Juga en petit grup	Juga amb un altre	Ofereix la seva ajuda	Té almenys un bon amic	Tendeix a jugar sol	Destruïx	Envaeix	Es baralla en freqüència i provoca els altres

Gràfic 6.66

En el gràfic 6.67:

En referència al període inicial els tres jutges i l'observador consideren que el tipus de relació mai és afectiva i cooperativa. Sovint és amb agressivitat i provocativa.

Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents.

Dos jutges i l'observador consideren que els indicadors més importants són el: 7a) afectiva, 7c) amb agressivitat i 7d) provocativa. En canvi, un jutge considera que el més important és el: 7a) afectiva.

En referència al període intermedi, els tres jutges i l'observador consideren que mai és afectiva.

Dos jutges i l'observador consideren que sovint és cooperativa, amb agressivitat i provocativa.

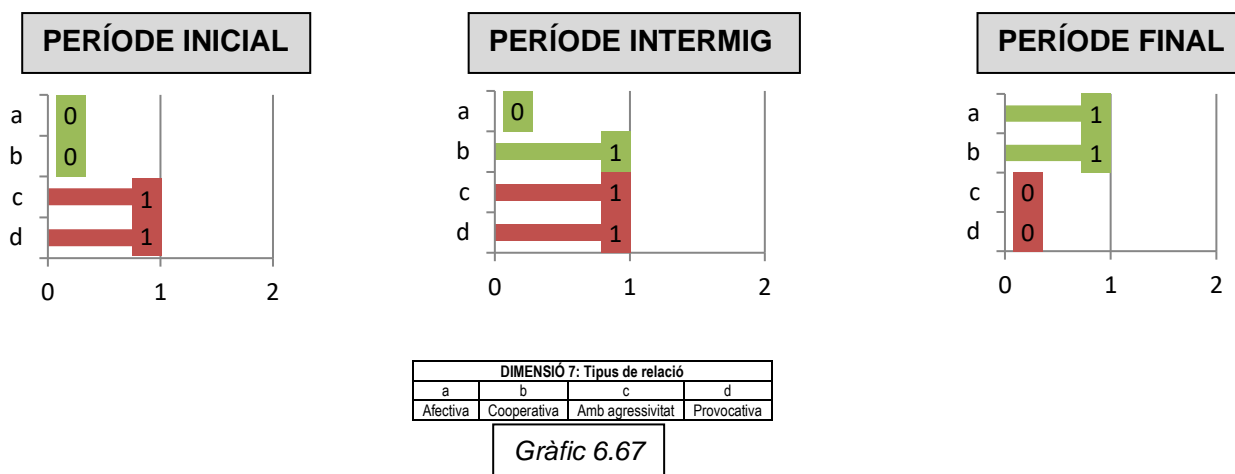
Dos jutges i l'observador consideren que els indicadors més importants són 7a) afectiva, 7c) amb agressivitat i 7d) provocativa. En canvi, un jutge considera que el més important és el 7a) afectiva.

En referència al període final, els tres jutges i l'observador consideren que mai és amb agressivitat i provocativa. Sovint és afectiva i cooperativa.

Un jutge i l'observador consideren que tots són importants. Un altre jutge considera que l'indicador més important és: a) afectiva. Un darrer jutge considera que el menys important és 7b) cooperativa.

En síntesi, en el gràfic 6.67, observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors: a) relació més afectiva i b) relació més cooperativa i una disminució rellevant d'aquells indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança c) relació amb menys agressivitat i d) relació menys provocativa.

DIMENSIÓ 7: TIPUS DE RELACIÓ

En el gràfic 6.68:

En referència al període inicial, els tres jutges i l'observador consideren que mai utilitza la mirada i el llenguatge. Sovint la veu i els objectes. Sempre tot el cos.

Tanmateix dos jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs, pertinents i importants. Un tercer jutge considera que tots els indicadors són unívocs menys el 8e) llenguatge, són pertinents tots menys el 8c) els objectes i el 8e) el llenguatge i els més importants són el: 8a) la mirada i el 8d) tot el cos.

En referència al període intermedi, dos jutges i l'observador consideren que sovint es relaciona amb la veu, la mirada, els objectes, tot el cos i el llenguatge.

Tanmateix consideren que tots els indicadors són unívocs, pertinents essent tots importants.

Un dels jutges considera que els indicadors són unívocs menys el 8e) llenguatge perquè s'hauria de concretar a quin tipus de llenguatge ens referim, tots són pertinents i els més importants són el 8a) la mirada i el 8d) tot el cos.

En referència al període final, els tres jutges i l'observador consideren que sovint es relaciona amb la mirada, la veu, els objectes, tot el cos i el llenguatge.

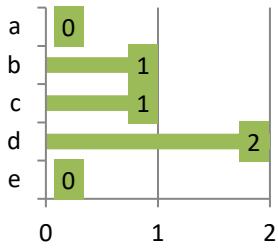
Tanmateix consideren que tots els indicadors són unívocs, pertinents essent tots importants.

Un dels jutges considera que els indicadors són unívocs menys el 8e) llenguatge, tots són pertinents i els més importants són el 8a) la mirada i el 8d) tot el cos.

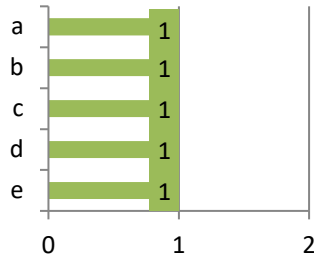
En síntesi, en el gràfic 6.68, observem un increment rellevant de l'indicador a) es relaciona més amb la mirada, e) es relaciona més amb el llenguatge verbal i una disminució rellevant de l'indicador: d) ja no es relaciona tan amb tot el cos, busca altres mitjans per relacionar-se.

DIMENSÍO 8: MITJANS PER RELACIONAR-SE

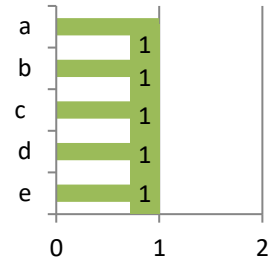
PERÍODE INICIAL

PERÍODE INTERMIG

PERÍODE FINAL

DIMENSÍO 8: Mitjans per relacionar-se				
a	b	c	d	e
La mirada	La veu	Els objectes	Tot el cos	El llenguatge verbal

Gràfic 6.68

CAS 2

H.1.4. RESULTATS DE LA RELACIÓ QUE L'INFANT ESTABLEIX AMB DIFERENTS DIMENSIONS I INDICADORS A TRAVÉS DE LA OBSERVACIÓ

En el gràfic 6.69:

En referència al període inicial, els tres jutges i l'observador consideren que sovint es troba a l'alçada, parets i racó.

Dos jutges i l'observador consideren que sovint també es troba al centre i per tot l'espai.

Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents.

Dos jutges i l'observador coincideixen en la importància de l'indicador 1e) tot l'espai.

Un jutge considera que tots són importants. Un altre jutge considera que els més importants són 1a) alçada, 1c) parets i 1d) racó.

En relació al període intermedi, dos jutges i l'observador consideren que mai es troba a les parets ni al racó. Sovint a l'alçada. Sempre al centre i per tot l'espai.

Tanmateix, els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs.

Un jutge i l'observador consideren que tots són pertinents. Un altre jutge considera que tots són pertinents menys el 1d) racó i 1e) tot l'espai i un darrer jutge considera que tots són pertinents menys el 1c) parets i 1d) racó.

Respecte a la importància, dos jutges consideren que tots són importants. Un jutge considera que el més important és 1b) centre. Per l'observador els més importants 1a) l'alçada, 1b) centre i 1e) tot l'espai.

En relació al període final, dos jutges i l'observador consideren que mai es troba al racó. Sovint al centre, parets i per tot l'espai. Sempre es troba a l'alçada.

Tanmateix, els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents i coincideixen en donar importància a l'indicador 1a) l'alçada.

Si recollim les observacions de la relació que té aquest infant amb l'espai podem destacar que en el període inicial: "la major part del temps es passa corrent per tot l'espai, saltant i movent els braços. En ocasions es manté en els racons observant. Li costa pujar a les alçades però li fa por. En el ritual d'entrada mentre els seus companys estan asseguts al banc, ell corre per tot l'espai".

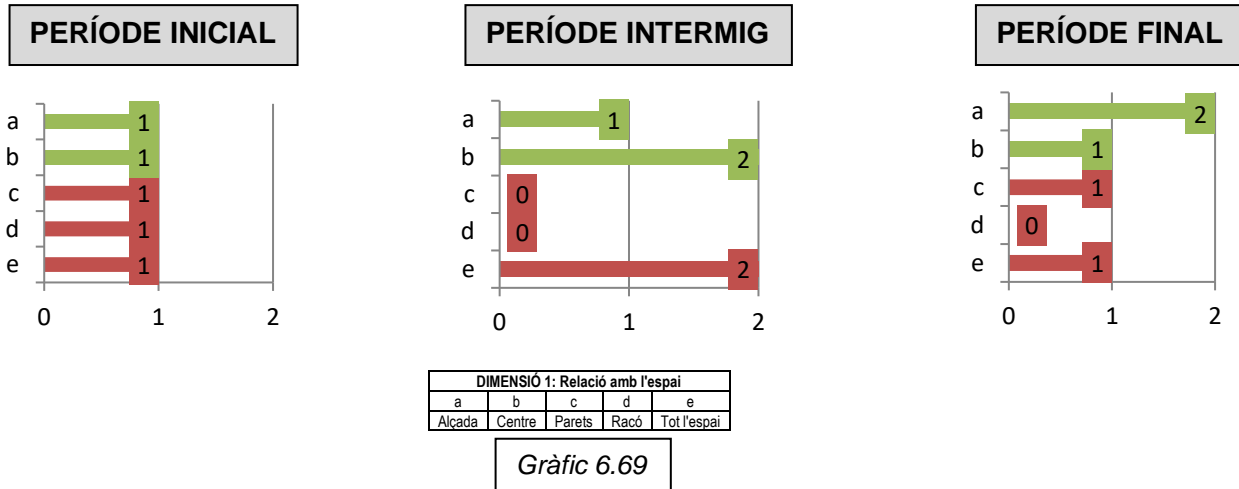
En canvi, en el període final: "ha disminuït el moviment desorganitzat donant lloc a poder moure's en relació als altres i iniciatives de joc on es manté fins que les finalitza es manté en els diferents espais".

En síntesi, en el gràfic 6.69 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador a) es troba més a l'alçada. Hi ha una disminució rellevant en l'indicador d) no es troba tan al racó.

0	Mai
1	Sovint
2	Sempre

Seguretat i confiança
Manca de seguretat i confiança

DIMENSIO 1: RELACIO AMB L'ESPAI

En el gràfic 6.70:

En referència al període inicial, els tres jutges i l'observador consideren que mai accepta les ruptures, es manté en l'activitat i la finalitza i tolera l'espera. Sempre salta d'una activitat a un altra.

Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents.

En referència a la importància, un jutge i l'observador consideren que tots són importants. En canvi, un altre jutge considera que els més importants 2a) accepta les ruptures, 2b) es manté en l'activitat i la finalitza i 2d) tolera l'espera. I un darrer jutge considera que el més important és el 2a) accepta les ruptures.

En referència al període intermedi, els tres jutges i l'observador consideren que mai salta d'una activitat a una altra. Sovint accepta les ruptures, es manté en l'activitat i la finalitza i tolera l'espera.

Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents, menys un jutge que considera el 2a) accepta les ruptures no és pertinent.

En referència a la importància, un jutge i l'observador consideren que tots són importants. En canvi, un altre jutge considera que els més importants són: 2a) accepta les ruptures, 2b) es manté en l'activitat i la finalitza. I un tercer jutge considera que el més important és el 2c) salta d'una activitat a una altra.

En referència al període final, els tres jutges i l'observador consideren que mai salta d'una activitat a una altra. Sempre accepta les ruptures, es manté en l'activitat i la finalitza i tolera l'espera.

Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents.

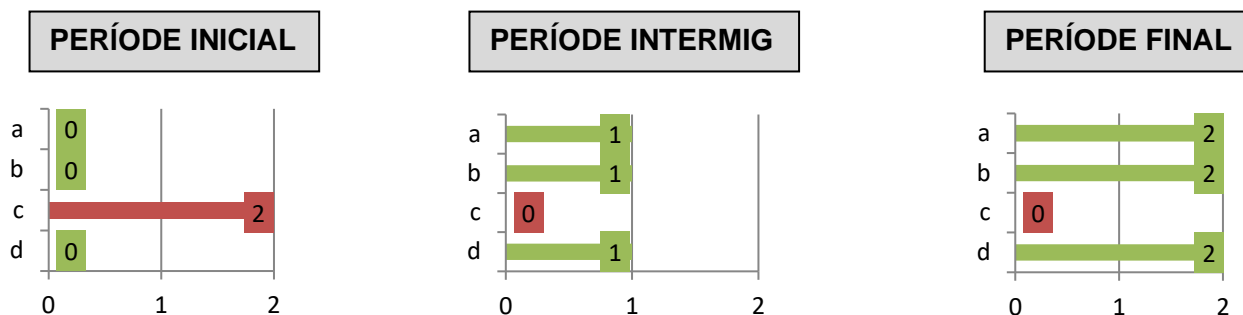
En referència a la importància, un jutge i l'observador consideren que tots són importants. En canvi, dos jutges consideren que els més importants són: 2a) accepta les ruptures i 2d) tolera l'espera.

Si recollim les observacions de la relació que té aquest infant amb el temps podem destacar que en el període inicial: "es mou a la cua del circuit, no espera el seu torn i va intervenint en les activitats dels seus companys. Alhora de fer cua no pot esperar el seu torn. En el circuit dirigit es situa allà on vol".

En canvi en el període final: "ha disminuït el seu moviment en els moments d'espera, és capaç d'esperar el seu torn".

En síntesi, en el gràfic 6.70, observem un increment molt rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador a) accepta més les ruptures, b) es manté més en l'activitat i la finalitza i d) tolera més l'espera. En canvi, s'observa una disminució molt rellevant en aquell indicador que dona compte de manca de seguretat c) ja no salta tan d'una activitat a l'altra.

DIMENSÍO 2: RELACIÓ AMB EL TEMPS

DIMENSÍO 2: Relació amb el temps			
a	b	c	d
Accepta les ruptures	Es manté en l'activitat i la finalitza	Salta d'una activitat a una altra	Tolera l'espera

Gràfic 6.70

En el gràfic 6.71:

En referència al període inicial, dos jutges i l'observador consideren que mai l'accepta, el busca, col·labora, fa demandes, l'agradeix, espera la seva aprovació, espera les seves consignes i busca el reforç.

Un dels jutges considera que mai fa demandes, espera la seva aprovació i espera les seves consignes. Els tres jutges i l'observador consideren que sovint el rebutja i el provoca i sempre evita el contacte.

Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents, menys un jutge que considera no són pertinents: 3a) l'accepta, 3c) col·labora i 3d) el rebutja.

En referència a la importància un jutge considera que tots són importants, un altre jutge considera que els més importants són 3e) fa demandes, 3g) fa cas omís i 3l) evita el contacte. Un tercer jutge considera que són 3b) el busca, 3f) l'agradeix, 3h) espera la seva aprovació i 3i) espera les seves consignes. I l'observador considera com més importants 3a) l'accepta, 3d) el rebutja, 3e) fa demandes, 3g) fa cas omís, 3j) el provoca i 3l) evita el contacte.

En referència al període intermedi, els tres jutges i l'observador consideren que mai el rebutja, l'agradeix, fa cas omís, el provoca i evita el contacte. Sovint l'accepta, el busca, col·labora, fa demandes, espera la seva aprovació, espera les seves consignes i busca el reforç.

En referència a la importància un jutge i l'observador consideren que tots són importants menys 3i) espera les seves consignes. Un altre jutge considera que els més importants són 3a) l'accepta, 3c) col·labora i 3l) evita el contacte.

Un tercer jutge considera que el més important és el: 3a) l'accepta.

En referència al període final, els tres jutges i l'observador consideren que mai el rebutja, l'agradeix, fa cas omís, el provoca i evita el contacte. Sovint col·labora, fa demandes, espera la seva aprovació, espera les seves consignes i busca el reforç. Sempre l'accepta i el busca.

Tanmateix, els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs. Un jutge i l'observador consideren que tots són pertinents. En canvi, un altre jutge considera que són pertinents 3a) l'accepta, 3b) el busca, 3c) col·labora, 3e) fa demandes, 3h) espera la seva aprovació, 3i) espera les seves consignes, 3k) busca el reforç. I un tercer jutge considera que tots són pertinents menys 3d) el rebutja i 3f) l'agradeix.

En referència a la importància, un jutge considera que tots són importants. Un segon jutge considera com més importants: 3a) l'accepta, 3c) col·labora, 3e) fa demandes, 3h) espera la seva aprovació i 3i) espera les seves consignes. Un tercer jutge considera que els més importants són: 3a) l'accepta i 3l) evita el contacte.

Per l'observador els més importants són: 3a) l'accepta, 3c) col·labora, 3e) fa demandes, 3h) espera la seva aprovació i 3i) espera les seves consignes.

Si recollim les observacions de la relació que té aquest infant amb l'adult podem destacar que en el període inicial: "observa tot el que passa al seu voltant, especialment els adults. Però quan l'adult s'acosta fuig, fa cas omís de les indicacions i va totalment al seu aire".

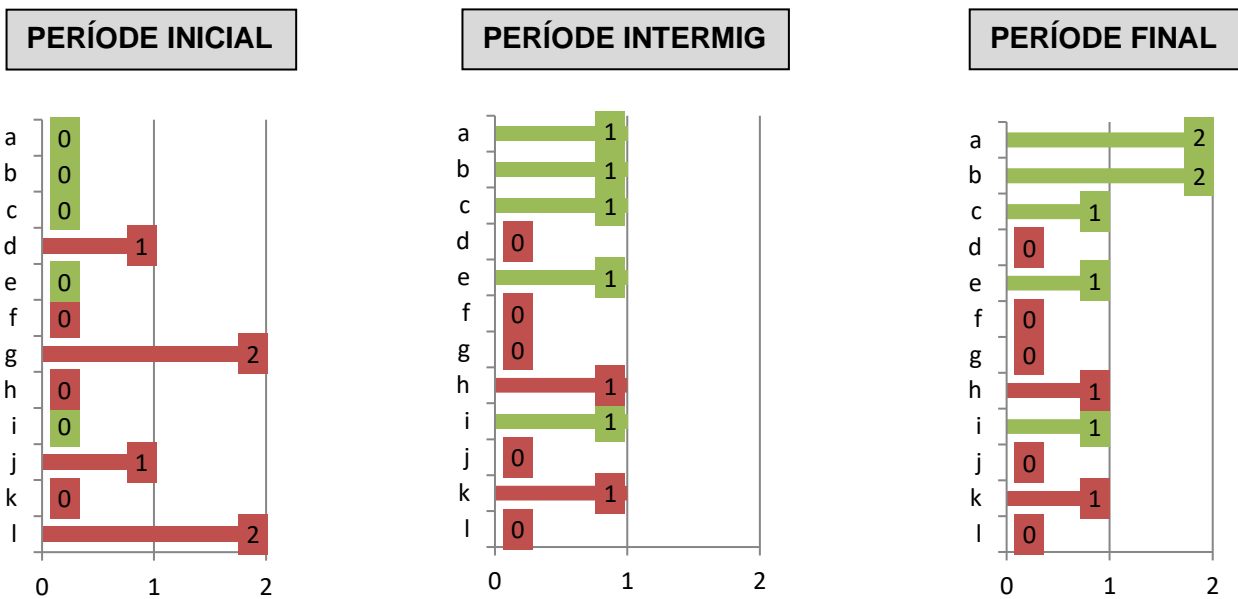
En canvi, el període final: "en un inici li costa seguir les normes i escoltar. Mica en mica ha començat a respectar-les. A mesura que han anat avançant les sessions, ha augmentat el seu grau de confiança i s'apropa a l'adult fent-li diferents demandes".

En síntesi, en el gràfic 6.71, observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors c) l'infant col·labora, e) fa més demandes i i) espera més les seves consignes. I molt rellevant en l'indicador a) l'accepta més i b) el busca més.

D'una altra banda, hi ha una disminució rellevant d'alguns indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança en l'indicador: d) ja no el rebutja tan i j) ja no el provoca tan i molt rellevant en els indicadors g) ja no fa tan cas omís i l) ja no evita tan el contacte.

En canvi, hi ha un increment rellevant dels indicadors h) espera més la seva aprovació i k) busca més el reforç.

DIMENSÍO 3: RELACIÓ AMB L'ADULT

DIMENSÍO 3: Relació amb l'adult											
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
L'accepta	El busca	Col·labora	El rebutja	Fa demandes	L'agradeix	Fa cas omís	Espera la seva aprovació	Espera les seves consignes	El provoca	Busca el reforç	Evita el contacte

Gràfic 6.71

En el gràfic 6.72:

En referència al període inicial els tres jutges i l'observador consideren que mai lidera, accepta les propostes i segueix els altres.

Dos jutges i l'observador consideren que sovint imposa els seus jocs. El tercer jutge considera que juga sol.

Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents, malgrat un jutge considera que el 4a) accepta les propostes no és pertinent.

En relació a la importància un jutge i l'observador consideren que tots són importants. Un segon jutge considera que el més important és 4b) accepta les propostes. I un tercer jutge considera com més importants 4c) imposa els seus jocs i 4d) segueix els altres.

En referència al període intermedi, els tres jutges i l'observador consideren que mai lidera ni imposa els seus jocs.

Dos jutges i l'observador consideren que sempre accepta les propostes i segueix els altres.

Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents, malgrat un jutge considera que només són pertinents: 4b) accepta les propostes i 4c) imposa els seus jocs.

En referència a la importància un jutge i l'observador consideren que tots són importants. Un segon jutge considera com més important: 4b) accepta les propostes. I un tercer jutge 4c) imposa els seus jocs.

En referència al període final, els tres jutges i l'observador consideren que mai imposa els seus jocs. Sovint lidera i segueix els altres. Sempre accepta les propostes.

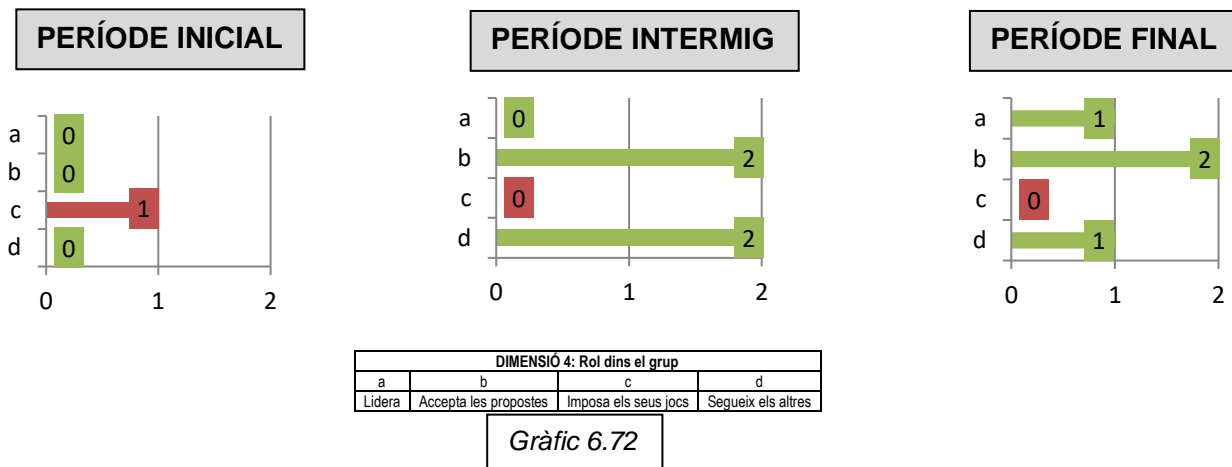
Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors son unívocs i pertinents, malgrat un jutge considera que el 4a) accepta les propostes és l'únic pertinent.

En referència a la importància un jutge i l'observador consideren que tots són importants. Un segon jutge considera com més important 4b) accepta les propostes. I un tercer jutge i l'observador 4d) segueix els altres.

En síntesi, en el gràfic 6.72, observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador a) lidera més i d) segueix més els altres i molt rellevant en el cas de l'indicador b) accepta més les propostes.

D'una altra banda, hi ha una disminució rellevant d'aquell indicador que dona compte de manca de seguretat i confiança l'indicador c) imposa més els seus jocs.

DIMENSIÓ 4: ROL DINS EL GRUP

En el gràfic 6.73:

En referència al període inicial, els tres jutges i l'observador consideren que sovint sovint es queixa amb freqüència de malestar, sovint se'l veu infeliç i desanimat, fàcilment perd la confiança en si mateix i presenta moltes pors. Sempre es mou de forma continuada, freqüentment té rabietes i mal geni i es distreu amb facilitat.

Tanmateix, els dos jutges consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents. Un tercer jutge i l'observador consideren que són unívocs els indicadors 5a) es mou de forma continuada, 5c) freqüentment té rabietes o mal geni, 5e) es distreu amb facilitat i 5g) presenta moltes pors. I són pertinents els indicadors 5a) es mou de forma continuada, 5c) freqüentment té rabietes o mal geni, 5e) es distreu amb facilitat i 5g) presenta moltes pors.

En quan a la importància un jutge considera que tots són importants. Un segon jutge considera que els més importants són: 5a) es mou de forma continuada i 5c) freqüentment té rabietes o mal geni. Un tercer jutge considera com més importants 5a) es mou de forma continuada, 5b) es queixa amb freqüència de malestar i 5g) presenta moltes pors.

Per l'observador són els més importants 5a) es mou de forma continuada, 5c) freqüentment té rabietes o mal geni, 5e) es distreu amb facilitat i 5g) presenta moltes pors.

En referència al període intermedi, els tres jutges i l'observador consideren que mai es queixa en freqüència de malestar, freqüentment té rabietes o mal geni i sovint se'l veu infeliç i desanimat. Sovint

es mou de forma continuada, es distreu amb facilitat, fàcilment perd la confiança en si mateix i presenta moltes pors.

Tanmateix dos jutges consideren que tots els indicadors són unívocs. Un tercer jutge considera que tots són unívocs menys el 5d) sovint se'l veu infeliç. I l'observador considera que tots els indicadors són unívocs menys el 5f) fàcilment perd la confiança en si mateix.

En relació a la pertinència un jutge considera que tots els indicadors són pertinents. Un segon jutge considera que tots són pertinents menys el 5d) sovint se'l veu infeliç i desanimat, 5e) es distreu amb facilitat i 5f) fàcilment perd la confiança en si mateix. Un tercer jutge considera que tots són pertinents menys el 5c) freqüentment té rabietes o mal geni. I l'observador considera que tots són pertinents menys 5f) fàcilment perd la confiança en si mateix.

En relació a la importància, un jutge i l'observador consideren que tots són importants. Un segon jutge considera com més importants: el 5a) es mou de forma continuada, 5c) freqüentment té rabietes o mal geni, 5e) es distreu amb facilitat, 5f) fàcilment perd la confiança en si mateix. Un tercer jutge considera que el més important és 5b) es queixa en freqüència de malestar.

En referència al període final, els tres jutges i l'observador consideren que mai es queixa amb freqüència de malestar, freqüentment té rabietes o mal geni, sovint se'l veu infeliç i desanimat, es distreu amb facilitat, fàcilment perd la confiança en si mateix i presenta moltes pors. Sovint es mou de forma continuada.

Els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs. Dos jutges i l'observador consideren que tots són pertinents. Un tercer jutge considera que només és pertinent el 5a) es mou de forma continuada.

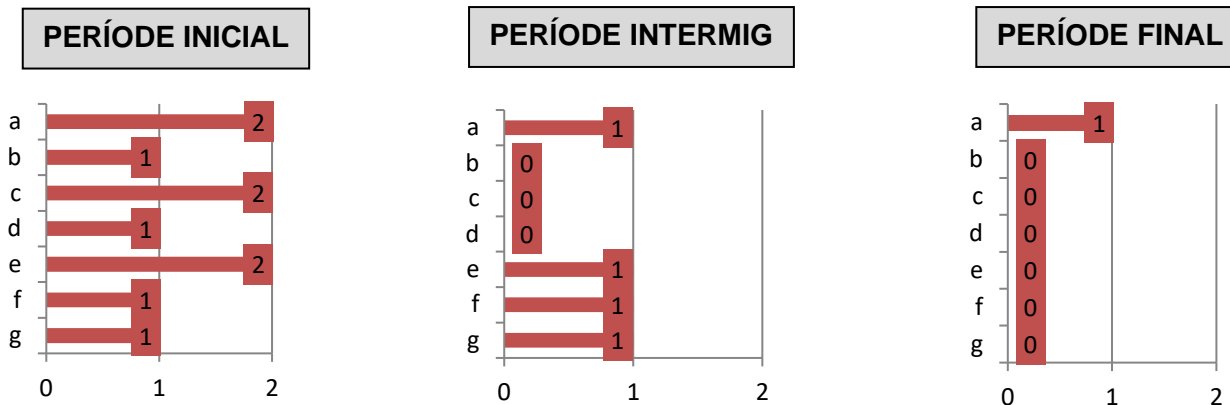
En relació a la importància, un jutge considera que tots són importants. Un segon jutge considera que el més important és el 5a) es mou de forma continuada. Un tercer jutge considera com més important el 5b) es queixa en freqüència de malestar. Per l'observador el més important és el 5a) es mou de forma continuada.

Si recollim les observacions en relació a l'actitud d'aquest infant podem destacar que en el període inicial: "el seu to muscular és hipertònic. Moviments tensos i rígids. Observa tot el que passa al seu voltant, especialment els adults. Quan està a l'espallera comença a verbalitzar: No puc. S'aïlla, evita el contacte i escapa a la relació".

En canvi, en el període final: "ha disminuït el seu grau de tensió, està més obert, somriu i se'l veu més relaxat. Ha anat guanyant confiança i s'atreveix a pujar les alçades. Aixeca la mà per parlar".

En síntesi, en el gràfic 6.73, observem una disminució rellevant d'una sèrie d'indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança en el cas de l'indicador a) ja no es mou tan de forma continuada, b) ja no es queixa tan amb freqüència de malestar, d) ja no sovint se'l veu infeliç o desanimat, f) ja no fàcilment perd la confiança en si mateix i g) ja no presenta moltes pors i molt rellevant en el cas de l'indicador c) ja no presenta moltes rabietes o mal geni i e) ja no es distreu amb facilitat.

DIMENSÍO 5: ACTITUD

DIMENSÍO 5: Actitud						
a	b	c	d	e	f	g
Es mou de forma continuada	Es queixa en freqüència de malestar	Freqüentment té rabietes o mal geni	Sovint se'l veu infeliç o desanimat	Es distreu amb facilitat	Fàcilment perd la confiança en si mateix	Presenta moltes pors

Gràfic 6.73

En el gràfic 6.74:

En relació al període inicial, els tres jutges i l'observador consideren que mai es comunica, empatitza, comparteix els objectes, juga en petit grup, ofereix la seva ajuda, té almenys un bon amic i es baralla amb freqüència i provoca els altres. Sovint envaeix. Sempre tendeix a jugar sol.

Dos jutges i l'observador consideren que mai juga amb un altre i sovint destrueix.

Tanmateix dos jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents.

El tercer jutge considera que són unívocs tots els indicadors menys el 6g) té almenys un bon amic i el 6j) envaeix i són pertinents tots els indicadors menys el 6g) té almenys un bon amic, 6j) envaeix i 6k) es baralla amb freqüència i provoca als altres.

En relació a la importància, un jutge considera que tots són importants. El segon jutge considera que el més important és 6h) tendeix a jugar sol. El tercer jutge considera com més importants el 6b) empatitza i 6g) té almenys un bon amic. I l'observador considera que el més important és: 6g) té almenys un bon amic.

En relació al període intermedi, els tres jutges i l'observador consideren que mai tendeix a jugar sol, destrueix, envaeix, es baralla amb freqüència i provoca els altres. Sovint es comunica, empatitza, comparteix els objectes, juga en petit grup, juga amb un altre, ofereix la seva ajuda i té almenys un bon amic.

Tanmateix dos jutges consideren que tots els indicadors són unívocs. Un tercer jutge i l'observador jutge consideren que tots són unívocs menys el 6g) té almenys un bon amic.

Un jutge considera que tots són pertinents. Un segon jutge i l'observador consideren que tots són pertinents menys el 6g) té almenys un bon amic. Un tercer jutge considera que tots són pertinents menys 6i) destrueix.

En relació a la importància, un jutge considera que tots són importants. Un segon jutge considera que els més importants són: 6a) es comunica, 6b) empatitza, 6c) comparteix els objectes i 6f) ofereix la seva ajuda. Un tercer jutge considera que el més important és 6h) tendeix a jugar sol.

L'observador considera que els més importants són 6a) es comunica, 6c) comparteix els objectes, 6d) juga en petit grup i 6e) juga amb un altre.

En referència al període final, dos jutges i l'observador consideren que mai tendeix a jugar sol, destrueix, es baralla amb freqüència i provoca els altres. Sovint empatitza, ofereix la seva ajuda, té almenys un bon amic i envaeix.

Un tercer jutge considera que sovint es comunica, tendeix a jugar sol i destrueix

Els tres jutges i l'observador consideren que sempre es comunica, comparteix els objectes, juga en petit grup i juga amb un altre.

Tanmateix, dos jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents. El tercer jutge considera que tots els indicadors són unívocs menys 6g) té almenys un bon amic i són pertinents el 6a) es comunica, 6b) empatitza, 6c) comparteix els objectes, 6d) juga en petit grup, 6e) juga amb un altre i 6h) tendeix a jugar sol.

En relació a la importància, un jutge considera que tots són importants. Un jutge i l'observador consideren que els més importants són 6a) es comunica, 6b) empatitza i 6c) comparteix els objectes. Un tercer jutge considera que els més importants són 6d) juga en petit grup, 6e) juga amb un altre, 6i) destrueix i 6j) envaeix.

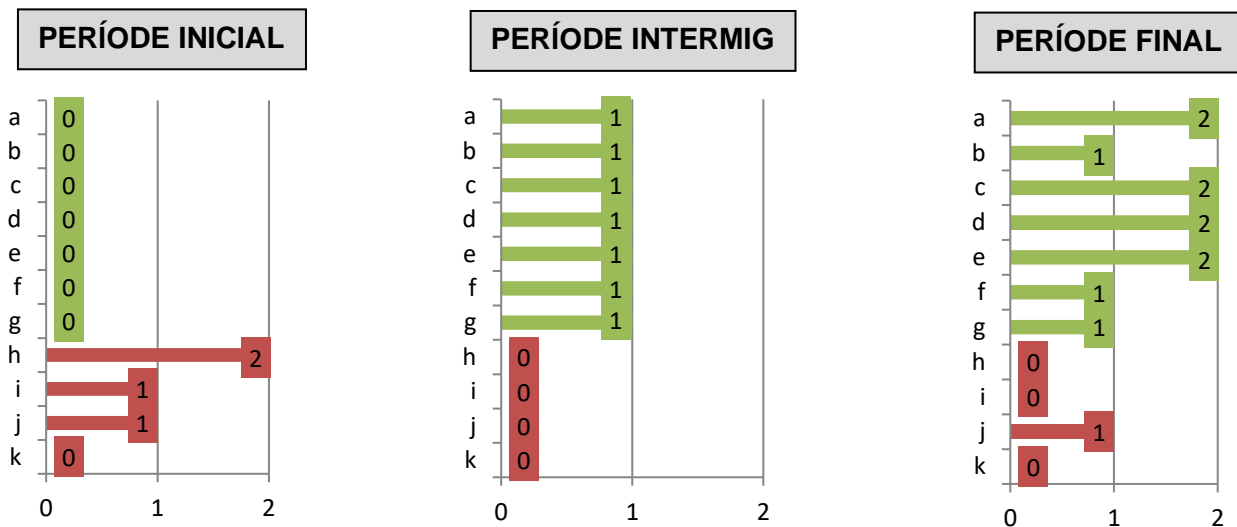
Si recollim les observacions de la relació que té aquest infant amb els companys podem destacar que en el període inicial: "en les primeres sessions s'aïlla. Li resulta difícil negociar l'intercanvi d'objectes. Constantment es va posant en un lloc que no li toca a la cua del circuit i ho fa mentre els altres ho estan fent. En el moment del joc simbòlic corre amb una capa i juga a espantar els companys. Juga a ser un tauró i Superman".

En canvi, en el període final: "ha passat d'observar i parlar amb els adults a jugar amb els seus companys, la transició ha vingut donada per la utilització d'una capa i la provocació a través de la por".

En síntesi, en el gràfic 6.74, observem un increment rellevant d'aquells indicadors que donen compte de seguretat i confiança b) empatitza més, f) ofereix més la seva ajuda i g) té almenys un bon amic. I molt rellevant dels indicadors a) es comunica més, c) comparteix més els objectes, d) juga més en petit grup i e) juga més amb un altre.

D'altra banda, hi ha una disminució rellevant d'aquells indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança en el cas de l'indicador i) ja no destrueix i molt rellevant en el cas de l'indicador h) ja no tendeix a jugar sol.

DIMENSÍO 6: RELACIÓ AMB ELS COMPANYS

DIMENSÍO 6: Relació amb els companys										
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k
Es comunica	Empatitza	Comparteix els objectes	Juga en petit grup	Juga amb un altre	Ofereix la seva ajuda	Té almenys un bon amic	Tendeix a jugar sol	Destruïx	Envaeix	Es baralla en freqüència i provoca els altres

Gràfic 6.74

En el gràfic 6.75:

En referència al període inicial, els tres jutges i l'observador consideren que mai és afectiva i cooperativa.

Un jutge i l'observador consideren que sovint és amb agressivitat i provocativa. Un segon jutge considera que sovint és amb agressivitat i sempre provocativa. Un tercer jutge considera que sovint és provocativa i sempre és amb agressivitat.

Tanmateix, els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs.

Dos jutges i l'observador consideren que tots són pertinents. Un tercer jutge considera que tots són pertinents menys 7c) amb agressivitat i 7d) provocativa.

En relació a la importància, un jutge considera que tots els indicadors són importants. Un segon jutge considera que el més important és: 7a) afectiva. Un tercer jutge considera que els més importants són 7c) amb agressivitat i 7d) provocativa. Per l'observador tots els indicadors són importants menys 7c) amb agressivitat i 7d) provocativa.

En referència al període intermedi, tres jutges i l'observador consideren que mai és amb agressivitat i provocativa i sovint és afectiva.

Dos jutges i l'observador consideren que mai és cooperativa.

Tanmateix, els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicador són unívocs. Un tercer jutge considera que tots són pertinents menys 7c) amb agressivitat i 7d) provocativa.

En relació a la importància, un jutge considera que tots els indicadors són importants. Un segon jutge considera que el més important és 7a) afectiva. Un tercer jutge considera que els més importants són 7c) amb agressivitat i 7d) provocativa. I l'observador considera que tots són importants menys 7c) amb agressivitat i 7d) provocativa.

En referència al període final, dos jutges i l'observador consideren que mai és amb agressivitat: Sovint és provocativa. Sempre és afectiva i cooperativa.

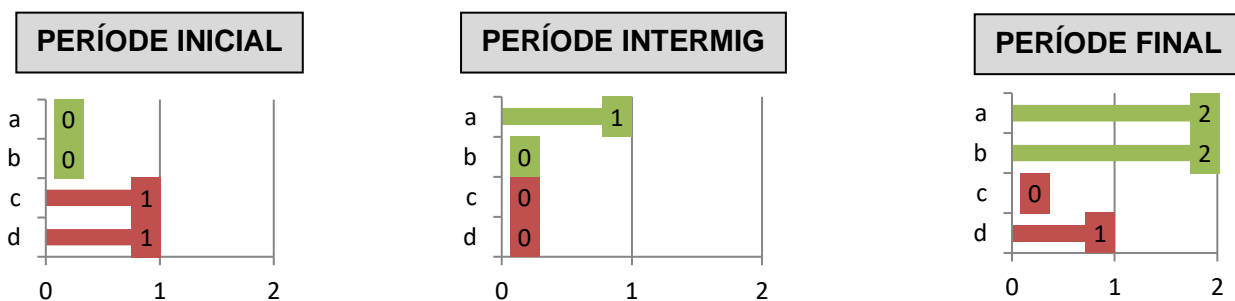
Un tercer jutge considera que mai és amb agressivitat. Sovint és afectiva, cooperativa i provocativa.

Tanmateix, els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents.

En relació a la importància un jutge considera que tots són importants. Un segon jutge considera que l'indicador més important és el 7a) afectiva. El tercer jutge considera que el més important és el 7c) amb agressivitat. L'observador considera com més importants el 7a) afectiva i 7b) cooperativa.

En síntesi, en el gràfic 6.75, observem un increment molt rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a) relació afectiva i b) relació cooperativa i una disminució rellevant d'aquells indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança c) relació amb agressivitat.

DIMENSIÓ 7: TIPUS DE RELACIÓ

DIMENSIÓ 7: Tipus de relació			
a	b	c	d
Afectiva	Cooperativa	Amb agressivitat	Provocativa

Gràfic 6.75

En el gràfic 6.76:

En referència al període inicial, els tres jutges i l'observador consideren que mai es relaciona amb la mirada, els objectes i el llenguatge. Sovint amb la veu. Sempre amb tot el cos.

Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents.

En relació a la importància, un jutge considera que tots són importants. Un segon jutge i l'observador consideren com més important 8d) tot el cos. Un tercer jutge considera que els més importants són 8a) la mirada i 8d) el llenguatge.

En relació al període intermedi, els tres jutges i l'observador consideren que sovint es relaciona amb la mirada, la veu, els objectes, tot el cos i el llenguatge.

Els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents.

En relació a la importància, dos jutges i l'observador consideren que tots són importants.

Un jutge considera com més important el 8a) la mirada.

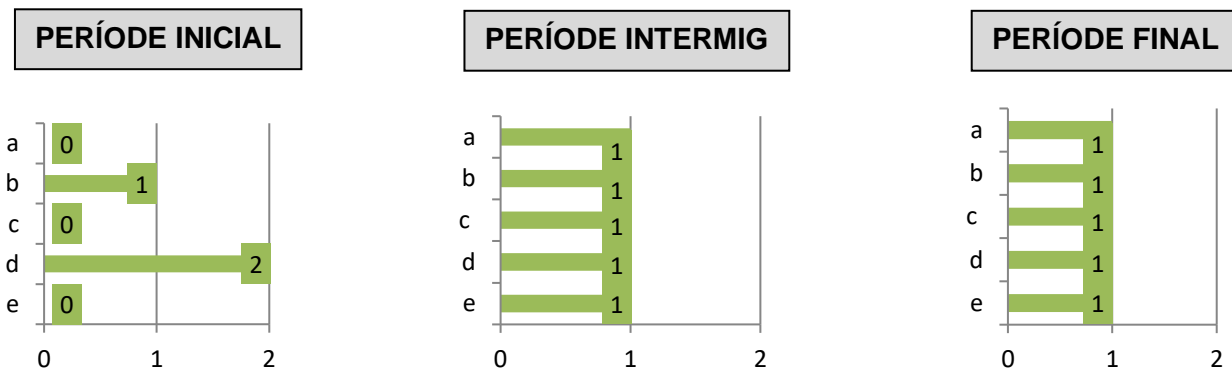
En relació al període final, els tres jutges i l'observador consideren que sovint és la mirada, la veu, els objectes, tot el cos i el llenguatge.

Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents.

En relació a la importància, un jutge i l'observador considera que tots són importants. Un segon jutge considera que els més importants són 8a) la mirada i 8d) tot el cos. Un tercer jutge considera com més important 8a) la mirada.

En síntesi, en el gràfic 6.76, observem un increment rellevant dels indicadors a) es relaciona amb la mirada, c) es relaciona amb els objectes i e) es relaciona amb el llenguatge verbal i una disminució rellevant de l'indicador d) ja no es relaciona amb tot el cos, té altres mitjans per relacionar-se.

DIMENSÍO 8: MITJANS PER RELACIONAR-SE

DIMENSÍO 8: Mitjans per relacionar-se				
a	b	c	d	e
La mirada	La veu	Els objectes	Tot el cos	El llenguatge verbal

Gràfic 6.76

CAS 3

H.1.4. RESULTATS DE LA RELACIÓ QUE L'INFANT ESTABLEIX AMB DIFERENTS DIMENSIONS I INDICADORS A TRAVÉS DE LA OBSERVACIÓ

En el gràfic 6.77:

En referència al període inicial, els tres jutges i l'observador consideren que mai es troba a les parets ni al racó. Sovint a l'alçada. Sempre per tot l'espai.

Dos jutges i l'observador consideren que sempre es troba al centre. I un tercer jutge considera que sovint es troba al centre.

Tanmateix, dos jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents. I un tercer jutge considera que tots els indicadors són unívocs menys 1d) racó i tots són pertinents menys 1c) parets.

En relació a la importància, un jutge considera que tots són importants. Un segon jutge considera que els més importants són 1a) alçada, 1b) centre i 1e) tot l'espai. Un tercer jutge considera com més important el 1a) l'alçada.

I per l'observador els més importants són 1a) l'alçada, 1b) centre i 1e) tot l'espai.

En referència al període intermedi, els tres jutges i l'observador consideren que mai es troba a les parets ni al racó. Sempre a l'alçada, al centre i per tot l'espai.

Tanmateix dos jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents. Un jutge considera que tots són pertinents menys 1d) racó.

En relació a la importància dos jutges consideren que tots són importants. Un tercer jutge considera que el més important és 1a) l'alçada. I l'observador considera com més importants 1a) l'alçada, 1b) centre i 1e) tot l'espai.

En referència al període final, els tres jutges i l'observador consideren que mai es troba a les parets ni al racó. Sovint per tot l'espai. Sempre a l'alçada i al centre.

Tanmateix, els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents.

En relació a la importància, un jutge considera que tots són importants. Un segon jutge considera que el més important és el 1e) tot l'espai. Un segon jutge considera com més importants 1a) l'alçada i 1e) tot l'espai. I l'observador considera que són els més importants el 1a) l'alçada, 1b) centre i 1e) tot l'espai.

Si recollim les observacions de la relació que té aquest infant amb l'espai podem destacar que en el període inicial: "es mou per tot l'espai. Està constantment amb moviment. Salta sol a la màrrega des de l'espallera. A mesura que ha anat agafant confiança ho fa més ràpid i es deixa caure amb més seguretat. Presenta algunes dificultats motrius i de vegades requereix l'ajuda dels companys".

En canvi, en el període final: "ha millorat en determinades competències motrius: la tombarella, la croqueta, rodejar obstacles sense tirar-los al terra, saltar a peu coix amb menys desequilibris, baixar i pujar escales d'escuma sense ajuda... Pot estar en diferents espais i organitzar una activitat".

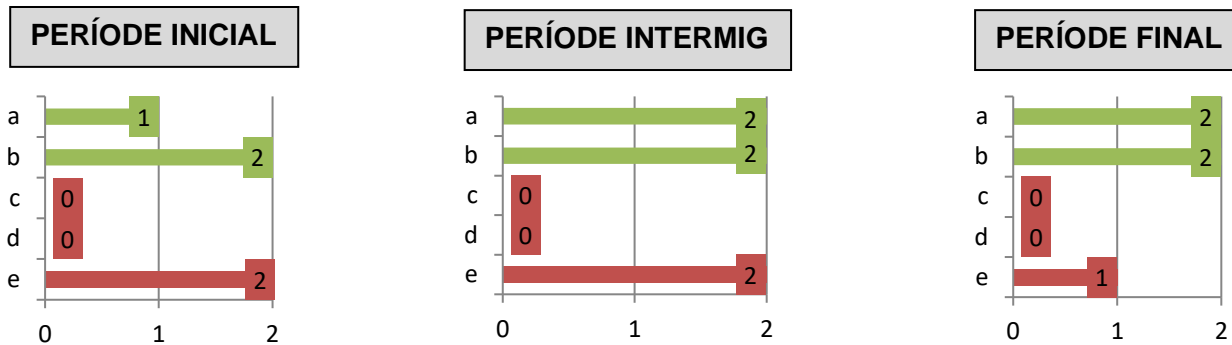
En síntesi en el gràfic 6.77 observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador a) es troba a l'alçada.

En canvi, s'observa una disminució rellevant d'aquell indicador que dona compte de manca de seguretat i confiança e) ja no es troba per tot l'espai.

0	Mai
1	Sovint
2	Sempre

Seguretat i confiança
Manca de seguretat i confiança

DIMENSIO 1: RELACIO AMB L'ESPAI

DIMENSIO 1: Relació amb l'espai				
a	b	c	d	e
Alçada	Centre	Parets	Racó	Tot l'espai

Gràfic 6.77

En el gràfic 6.78:

En referència al període inicial, els dos jutges i l'observador consideren que mai accepta les ruptures i es manté en l'activitat i la finalitza. Sovint tolera l'espera i salta d'una activitat a una altra.

Un tercer jutge considera que mai es manté en l'activitat i la finalitza. Sovint accepta les ruptures, salta d'una activitat a una altra i tolera l'espera.

Tanmateix, dos jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents. Un tercer jutge considera que tots són unívocs menys el 2c) salta d'una activitat a una altra i tots són pertinents menys el 2c) salta d'una activitat a una altra.

En relació a la importància, un jutge considera que tots són importants. Un segon jutge considera que tots són importants menys el 2c) salta d'una activitat a l'altra. Un tercer jutge considera que els més importants són 2b) es manté en l'activitat i la finalitza i 2d) tolera l'espera. Per l'observador els més importants són 2a) accepta les ruptures, 2b) es manté en l'activitat i la finalitza i 2d) tolera l'espera.

En referència al període intermedi, dos jutges i l'observador consideren que sovint accepta les ruptures, salta d'una activitat a un altra, es manté en l'activitat i la finalitza i tolera l'espera. Un tercer jutge considera que sovint accepta les ruptures i salta d'una activitat a una altra. Sempre es manté en l'activitat i la finalitza i tolera l'espera.

Tanmateix dos jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs. Un tercer jutge considera que tots els indicadors són unívocs menys 2c) salta d'una activitat a una altra.

Els tres jutges i l'observador consideren que tots són pertinents.

En relació a la importància, un jutge i l'observador considera que tots són importants. Un segon jutge considera que els més importants són 2a) accepta les ruptures, 2c) salta d'una activitat a una altra i 2d) tolera l'espera. I un tercer jutge considera com més importants el 2b) es manté en l'activitat i la finalitza i 2d) tolera l'espera.

En referència al període final, els tres jutges i l'observador consideren que mai salta d'una activitat a una altra. Sempre accepta les ruptures, es manté en una activitat i la finalitza i tolera l'espera.

Tanmateix, els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs. Dos jutges i l'observador consideren que tots són pertinents. Un tercer jutge considera que tots són pertinents menys el 2a) accepta les ruptures.

En relació a la importància un jutge i l'observador consideren que tots són importants. Un segon jutge considera com més important el 2d) tolera l'espera. I un tercer jutge considera que els més importants són 2b) es manté en l'activitat i la finalitza i 2d) tolera l'espera.

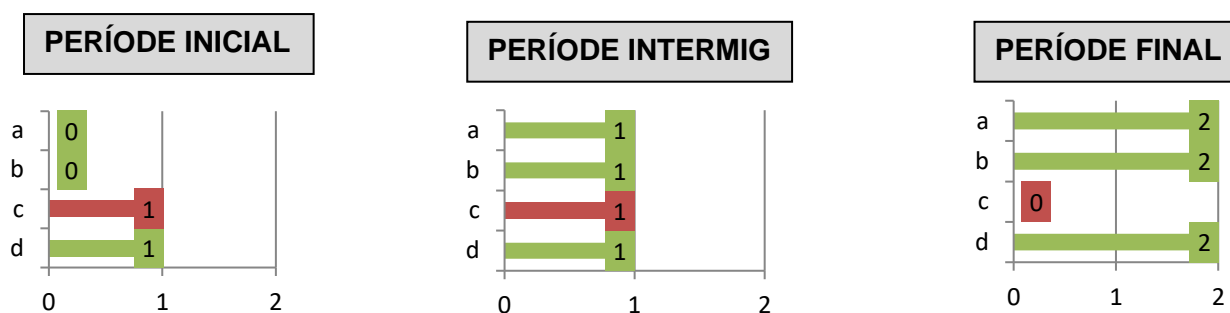
Si recollim les observacions de la relació que té aquest infant amb el temps podem destacar que en el període inicial: “el seu ritme és ràpid. En el moment d’espera els companys l’han d’avisar quan és el seu moment. Diferencia els diferents moments de la sessió”.

En el període final: “accepta millor les ruptures i pot iniciar i acabar les activitats proposades”.

En síntesi, en el gràfic 6.78: observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en l’indicador d) tolera més l’espera essent molt rellevant aquest increment en els indicador a) accepta més les ruptures i b) es manté més en l’activitat i la finalitza.

En canvi, s’observa una disminució rellevant en aquell indicador que dóna compte de manca de seguretat i confiança c) salta més d’una activitat a l’altra.

DIMENSÍO 2: RELACIÓ AMB EL TEMPS

DIMENSÍO 2: Relació amb el temps			
a	b	c	d
Accepta les ruptures	Es manté en l’activitat i la finalitza	Salta d’una activitat a una altra	Tolera l’espera

Gràfic 6.78

En el gràfic 6.79:

En referència al període inicial, els tres jutges i l’observador consideren que mai el busca, fa demandes, l’agredeix, el provoca, busca el reforç i evita el contacte.

Dos jutges i l’observador consideren que mai el rebutja, espera les seves consignes, sovint l’accepta, col·labora, fa cas omís i espera la seva aprovació.

Tanmateix, els dos jutges i l’observador consideren que tots els indicadors són unívocs. Un tercer jutge considera que tots els indicadors són unívocs menys 3g) fa cas omís.

Dos jutges consideren que tots els indicadors són pertinents. Un tercer jutge considera que són pertinents 3b) el busca i 3j) espera les seves consignes. I l’observador considera que únicament són pertinents 3b) el busca, 3i) espera les seves consignes i 3l) evita el contacte.

En relació a la importància, un jutge considera que tots són importants. Un segon jutge considera que els més importants són 3b) el busca, 3c) col·labora, 3f) l’agredeix i 3l) evita el contacte. Un tercer jutge considera que el més important és 3a) l’accepta. I l’investigador considera que els més importants són 3a) l’accepta, 3b) el busca, 3c) col·labora, 3d) el rebutja, 3f) l’agredeix, 3g) fa cas omís i 3l) evita el contacte.

En referència al període intermedi, els tres jutges i l’observador consideren que mai el rebutja, l’agredeix, fa cas omís, el provoca i evita el contacte. Sovint el busca, col·labora, fa demandes, espera les seves consignes i busca el reforç. Sempre l’accepta.

Dos jutges i l’observador consideren que sovint espera la seva aprovació.

Tanmateix, dos jutges i l’observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents. Un tercer jutge considera que són unívocs menys 3g) fa cas omís, tots són pertinents menys 3g) fa cas omís essent el més important 3l) evita el contacte.

En relació a la importància, un jutge considera que tots són importants. Un segon jutge considera que el més important és 3l) evita el contacte. Un tercer jutge considera com més importants 3a) l'accepta, 3c) col·labora, 3i) espera les seves consignes i 3l) evita el contacte. I l'observador considera com a més importants 3a) l'accepta, 3b) el busca, 3c) col·labora, 3d) el rebutja, 3h) espera la seva aprovació, 3i) espera les seves consignes, 3k) busca el reforç i 3l) evita el contacte.

En referència el període final, els tres jutges i l'observador consideren que mai el rebutja, l'agradeix, fa cas omís, el provoca i evita el contacte. Sovint el busca, col·labora, fa demandes, espera la seva aprovació i espera les seves consignes. Sempre l'accepta.

Dos jutges i l'observador consideren que sovint busca el reforç.

Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs. Dos jutges i l'observador consideren que tots són pertinents. Un tercer jutge considera que tots són pertinents menys el 3g) fa cas omís.

En relació a la importància un jutge i l'observador consideren que tots són importants. Un segon jutge considera que tots són importants menys 3g) fa cas omís. I un tercer jutge considera que els més importants són 3a) l'accepta i 3c) col·labora.

Si recollim les observacions de la relació que té aquest infant amb l'adult podem destacar que en el període inicial: "entén les explicacions de forma correcta. Sinó les desenvolupa bé és perquè quan es donen les indicacions tendeix a xerrar, jugar amb els companys o sol. Quan se li posa un límit sempre respon i explica per quin motiu ha rebut una conseqüència per la seva actuació. Busca l'aprovació de l'adult per reforçar la seva activitat. Coneix les normes però li costa aplicar-les interrompent els companys amb el seu joc. Sovint se l'ha d'avisar per l'actitud que està tenint".

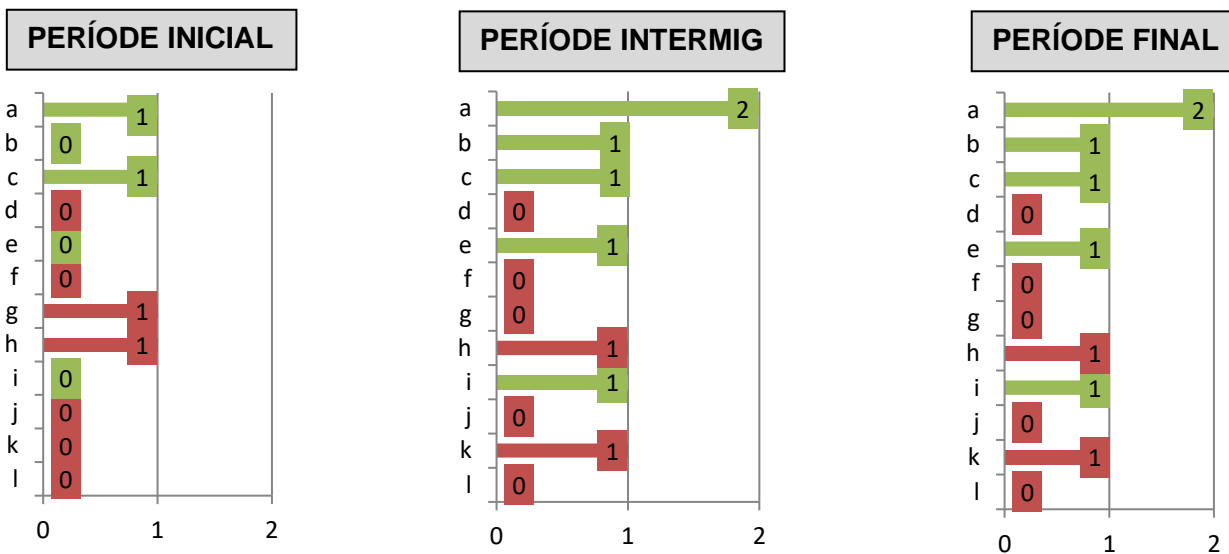
En canvi, en el període final: "comença a acceptar millor les normes i escolta quan rep conseqüències lògiques. Busca la relació amb l'adult".

En síntesi, en el gràfic 6.79: observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a) l'accepta, b) el busca, e) fa demandes i i) espera les seves consignes.

D'una altra banda, hi ha una disminució rellevant d'alguns indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança en l'indicador g) ja no fa tan cas omís.

En canvi, s'observa un increment rellevant en l'indicador k) busca més el reforç.

DIMENSÍO 3: RELACIÓ AMB L'ADULT

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
L'accepta	El busca	Col·labora	El rebutja	Fa demandes	L'agradeix	Fa cas omís	Espera la seva aprovació	Espera les seves consignes	El provoca	Busca el reforç	Evita el contacte

Gràfic 6.79

En el gràfic 6.80:

En el referència al període inicial, els tres jutges i l'observador consideren que mai lidera. Sovint segueix els altres.

Dos jutges i l'observador consideren que mai imposa els seus jocs i sovint accepta les propostes.

Tanmateix dos jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs. Un tercer jutge considera que són unívocs els indicadors 4b) accepta les propostes i 4d) segueix als altres.

Un jutge considera que tots són pertinents. Un segon jutge considera que són pertinents el 4b) accepta les propostes. Un tercer jutge considera que són pertinents els indicadors 4b) accepta les propostes i 4d) segueix als altres. L'observador diu que únicament pertinents 4b) accepta les propostes i 4d) segueix els altres.

En relació a la importància, un jutge considera que tots són importants. Un segon jutge considera el més important és 4c) imposa els seus jocs. Un tercer jutge considera el més important és 4b) accepta les propostes. L'observador considera com més importants 4a) lidera i 4c) imposa els seus jocs.

En referència al període intermedi,

Els tres jutges i l'observador consideren que sovint segueix els altres.

Dos jutges i l'observador consideren que mai imposa els seus jocs. Sovint lidera. I sempre accepta les propostes.

Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents.

En relació a la importància, dos jutges consideren que tots són importants. Un tercer jutge considera que els més importants són 4a) lidera, 4c) imposa els seus jocs i 4d) segueix els altres. L'observador considera que els més importants són 4b) accepta les propostes i 4d) segueix els altres.

En referència al període final, els tres jutges i l'observador consideren que sovint lidera i imposa els seus jocs.

Dos jutges i l'observador consideren que sovint accepta les propostes i segueix els altres.

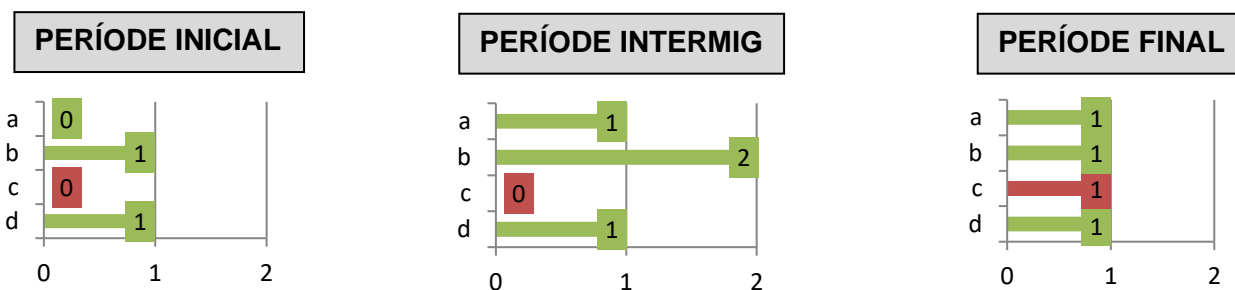
Tanmateix en relació a la importància, els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents.

En relació a l'importància, dos jutges i l'observador consideren que tots són importants. Un tercer jutge considera com més important 4b) accepta les propostes.

En síntesi, en el gràfic 6.80: observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador a) lidera més.

D'una altra banda, s'observa una disminució rellevant d'aquell indicador que dóna compte de manca de seguretat i confiança en l'indicador c) ja no imposa tan els seus jocs.

DIMENSIÓ 4: ROL DINS EL GRUP

DIMENSIÓ 4: Rol dins el grup			
a	b	c	d
Lidera	Accepta les propostes	Imposa els seus jocs	Segueix els altres

Gràfic 6.80

En el gràfic 6.81:

En referència al període inicial, els tres jutges i l'observador consideren que mai es queixa amb freqüència de malestar. Sovint freqüentment té rabietes o mal geni, sovint se'l veu infeliç i desanimat i es distreu amb facilitat.

Dos jutges i l'observador consideren que sempre es mou de forma continuada, fàcilment perd la confiança en si mateix i presenta moltes pors.

Tanmateix un jutge considera que tots els indicadors són unívocs. Un segon jutge considera que tots els indicadors són unívocs menys 5b) es queixa en freqüència de malestar. Un tercer jutge considera que són unívocs l'indicador 5a) es mou de forma continuada, 5f) fàcilment perd la confiança en si mateix i el 5g) presenta moltes pors. I l'observador considera que són unívocs l'indicador 5a) es mou de forma continuada i 5f) fàcilment perd la confiança en si mateix.

Un jutge considera que tots són pertinents. Dos jutges i l'observador consideren que són pertinents els indicadors 5a) es mou de forma continuada, 5f) fàcilment perd la confiança en si mateix i 5g) presenta moltes pors.

En relació a la importància un jutge considera que tots són importants. Dos jutges consideren que els més importants són 5e) es distreu amb facilitat i 5g) presenta moltes pors. I l'observador considera com a més importants el 5a) es mou de forma continuada, 5e) es distreu amb facilitat, 5f) fàcilment perd la confiança en si mateix i el 5g) presenta moltes pors.

En referència al període intermedi, els tres jutges i l'observador consideren que mai es queixa en freqüència de malestar, freqüentment té rabietes o mal geni, sovint se'l veu infeliç o desanimat, fàcilment perd la confiança en si mateix i presenta moltes pors. Sovint es mou de forma continuada i es distreu amb facilitat.

Tanmateix, dos jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents. El tercer jutge considera que tots els indicadors són unívocs menys el 5b) es queixa en freqüència de malestar.

En relació a la importància un jutge i l'observador consideren que tots són importants. Un segon jutge considera que els més importants són el 5c) freqüentment té rabietes o mal geni, 5f) fàcilment perd la confiança en si mateix i 5g) presenta moltes pors. I el tercer jutge considera com més importants 5d) sovint se'l veu infeliç o desanimat, 5f) fàcilment perd la confiança en si mateix i 5g) presenta moltes pors.

En referència al període final, els tres jutges i l'observador consideren que mai es queixa en freqüència de malestar, freqüentment té rabietes o mal geni, sovint se'l veu infeliç o desanimat, es distreu amb facilitat, fàcilment perd la confiança en si mateix i presenta moltes pors. Sovint es mou de forma continuada.

Tanmateix, dos jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs. Un tercer jutge considera que tots són unívocs menys 5b) es queixa en freqüència de malestar.

Dos jutges i l'observador consideren que tots són pertinents. Un tercer jutge considera que tots són pertinents menys 5b) es queixa en freqüència de malestar.

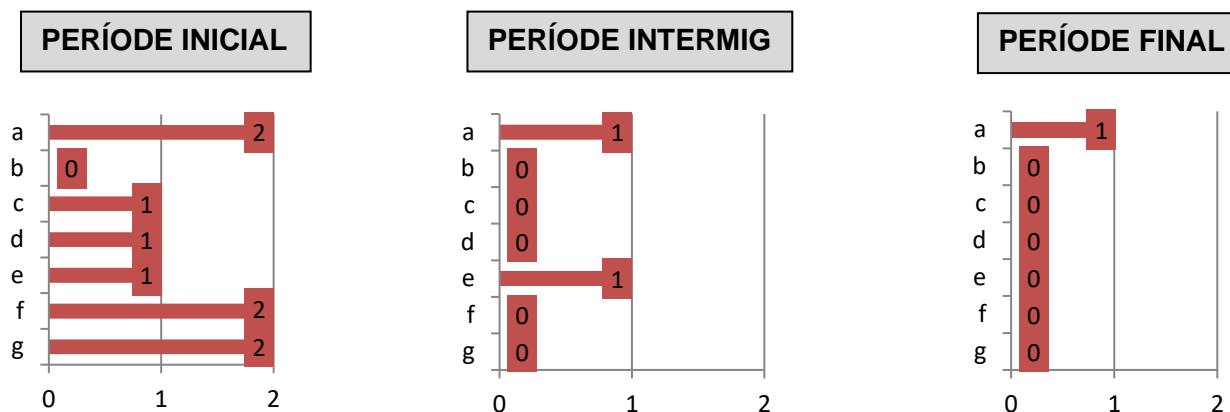
En relació a la importància un jutge i l'observador consideren que tots són importants i dos jutges consideren que els més importants són 5f) fàcilment perd la confiança en si mateix i 5g) presenta moltes pors.

Si recollim les observacions en relació a l'actitud podem destacar que en el període inicial: "utilitza diferents estratègies per superar els obstacles amb èxit. S'enfada i plora sovint. Manté un to hipertònic la qual cosa fa que li costin els moments de relaxació. Es distreu amb facilitat. Presenta molta por davant de determinats obstacles".

En canvi, en el període final: "es mostra més independent. Ha millorat el seu estat d'escolta. No es perceben tants canvis d'ànim i, per tant, la seva acció no es veu tan condicionada pel seu estat anímic".

En síntesi, en el gràfic 6.81: observem una disminució rellevant d'una sèrie d'indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança en el cas de l'indicador a) ja no es mou de forma tan continuada, c) ja no freqüentment té rabietes o mal geni, d) ja no se'l veu infeliç o desanimat, e) ja no es distreu amb tanta facilitat i molt rellevant en el cas de l'indicador f) ja no fàcilment perd la confiança en si mateix i g) ja no presenta moltes pors.

DIMENSIÓ 5: ACTITUD

DIMENSIÓ 5: Actitud						
a	b	c	d	e	f	g
Es mou de forma continuada	Es queixa amb freqüència de malestar	Freqüentment té rabietes o mal geni	Sovint se'l veu infeliç o desanimat	Es distreu amb facilitat	Fàcilment perd la confiança en si mateix	Presenta moltes pors

Gràfic 6.81

En el gràfic 6.82:

En referència al període inicial, els tres jutges i l'observador consideren que mai comparteix els objectes i ofereix la seva ajuda. Sovint es comunica, juga en petit grup, juga amb una altre, tendeix a jugar sol, destrueix i envaeix, es baralla amb freqüència i provoca els altres. Un jutge afegeix que té almenys un bon amic i tendeix a jugar sol no es pot valorar.

Dos jutges i l'observador consideren que mai empatitza.

Tanmateix un jutge considera que tots els indicadors són unívocs. Un segon jutge considera que tots són unívocs menys 6g) té almenys un bon amic i 6i) destrueix. Un tercer jutge considera que únicament són unívocs 6a) es comunica, 6c) comparteix els objectes i 6e) juga amb un altre. I l'observador considera que tots són unívocs menys 6g) té almenys un bon amic.

Un jutge considera que tots són pertinents. Un segon jutge considera que són pertinents 6a) es comunica, 6b) empatitza, 6e) juga amb un altre, 6h) tendeix a jugar sol i 6i) destrueix. Un tercer jutge considera que són pertinents 6a) es comunica i 6c) comparteix els objectes. I l'observador considera que tots són pertinents menys 6g) té almenys un bon amic.

En relació a la importància un jutge considera que tots són importants. Un segon jutge considera que els més importants són 6b) empatitza, 6c) comparteix els objectes i 6h) tendeix a jugar sol. Un tercer jutge considera que el més important és el 6a) es comunica. I l'observador considera que tots són importants menys 6f) ofereix la seva ajuda i 6g) té almenys un bon amic.

En referència al període intermedi, els tres jutges i l'observador consideren que mai tendeix a jugar sol, destrueix, envaeix, es baralla amb freqüència i provoca els altres. Sovint empatitza i juga en petit grup. Sempre es comunica i comparteix els objectes.

Dos jutges i l'observador consideren que sempre juga amb un altre. Sovint ofereix la seva ajuda i té almenys un bon amic.

Tanmateix, dos jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents. Un tercer jutge considera que tots els indicadors són unívocs menys 6g) té almenys un bon amic i 6i) destrueix, i que tots són pertinents.

En relació a la importància un jutge considera que tots són importants. Un segon jutge considera que els més importants són 6a) es comunica, 6b) empatitza, 6c) comparteix el objectes i 6f) ofereix la seva ajuda. Un tercer jutge considera com els més importants 6a) es comunica, 6c) comparteix els objectes, 6e) juga amb un altre i 6f) ofereix la seva ajuda. L'observador considera que tots importants menys 6b) empatitza i 6g) té almenys un bon amic.

En referència al període final, els tres jutges i l'observador consideren que mai tendeix a jugar sol, destrueix, es baralla amb freqüència i provoca els altres. Sovint ofereix la seva ajuda. Sempre comparteix els objectes, juga en petit grup, juga amb un altre i té almenys un bon amic.

Dos jutges i l'observador consideren que sempre es comunica, empatitza i comparteix els objectes. Tanmateix, dos jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents. Un tercer jutge considera que tots són unívocs menys el 6g) té almenys un bon amic i tots són pertinents. En relació a la importància un jutge i l'observadors consideren que tots són importants. Un segon jutge considera que els més importants són 6a) es comunica, 6b) empatitza, 6c) comparteix els objectes, 6f) ofereix la seva ajuda i 6k) es baralla amb freqüència i provoca els altres. I un tercer jutge considera que els més importants són 6a) es comunica, 6d) juga en petit grup i 6f) ofereix la seva ajuda.

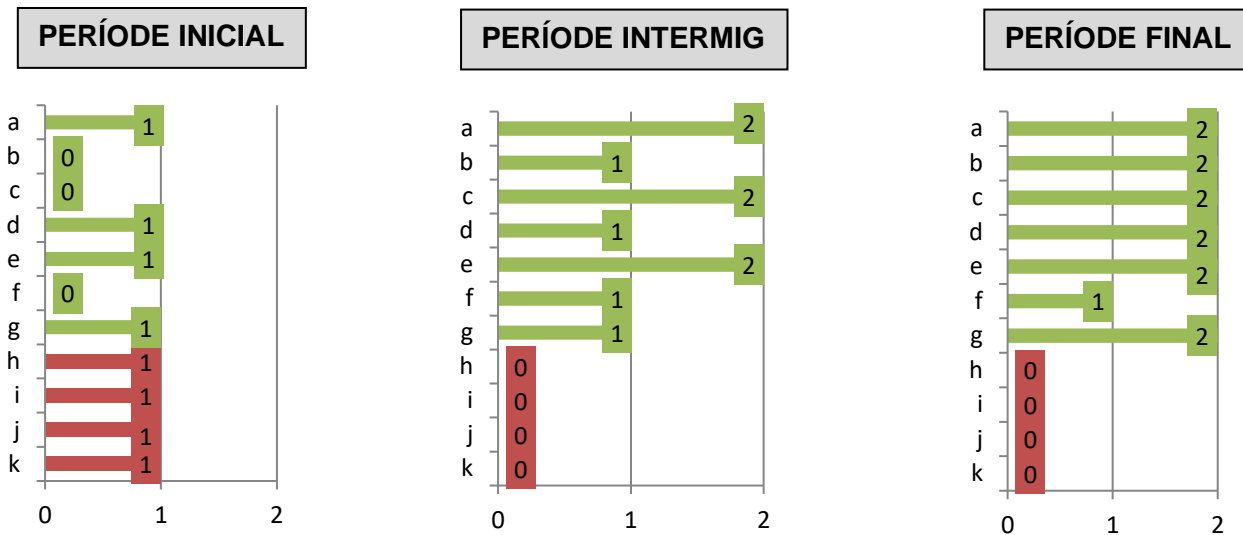
Si recollim les observacions de la relació que té aquest infant amb els companys podem destacar que en el període inicial: "ajuda i es deixa ajudar. En el moment d'intercanvi d'objectes quan algú no ho vol fer es posa a plorar. Juga de manera individual i col·lectiva. Però tendeix a fer joc individual o paral·lel. Sol jugar amb el mateix grup de persones i algunes vegades va voltant sense tenir un joc fixe. El rol en el joc és actiu".

En canvi, en el període final: "ha ampliat el seu cercle de relacions".

En síntesi, en el gràfic 6.82: observem un increment rellevant d'aquells indicadors que donen compte de seguretat i confiança a) es comunica més, d) juga més en petit grup, e) juga més amb un altre, f) ofereix més la seva ajuda i g) ja no té almenys un bon amic. I molt rellevant dels indicadors b) empatitza més i c) comparteix més els objectes.

D'altra banda, hi ha una disminució rellevant d'aquells indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança en el cas dels indicadors h) ja no tendeix tan a jugar sol, i) ja no destrueix tan, j) ja no envaeix tan i k) ja no es baralla tan amb freqüència i provoca els altres.

DIMENSÍO 6: RELACIÓ AMB ELS COMPANYS

DIMENSÍO 6: Relació amb els companys										
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k
Es comunica	Empatitza	Comparteix els objectes	Juga en petit grup	Juga amb un altre	Ofereix la seva ajuda	Té almenys un bon amic	Tendeix a jugar sol	Destruïx	Envaeix	Es baralla en freqüència i provoca els altres

Gràfic 6.82

En el gràfic 6.83:

En referència al període inicial, els tres jutges i l'observador consideren que mai és amb agressivitat i provocativa.

Dos jutges i l'observador consideren que mai és cooperativa i sovint és afectiva.

Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents.

En relació a la importància, dos jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són importants.

Un tercer jutge considera com més important 7a) afectiva.

En referència al període intermedi, els tres jutges i l'observador consideren que mai és amb agressivitat i provocativa

Dos jutges i l'observador consideren que sovint és afectiva i sempre cooperativa.

Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents.

En relació a la importància, un jutge i l'observador consideren que tots els indicadors són importants.

Un segon jutge considera com més important 7a) afectiva. I un tercer jutge considera com més important el 7b) cooperativa.

En referència al període final, els tres jutges i l'observador consideren que mai és amb agressivitat i provocativa. Sempre és afectiva i cooperativa

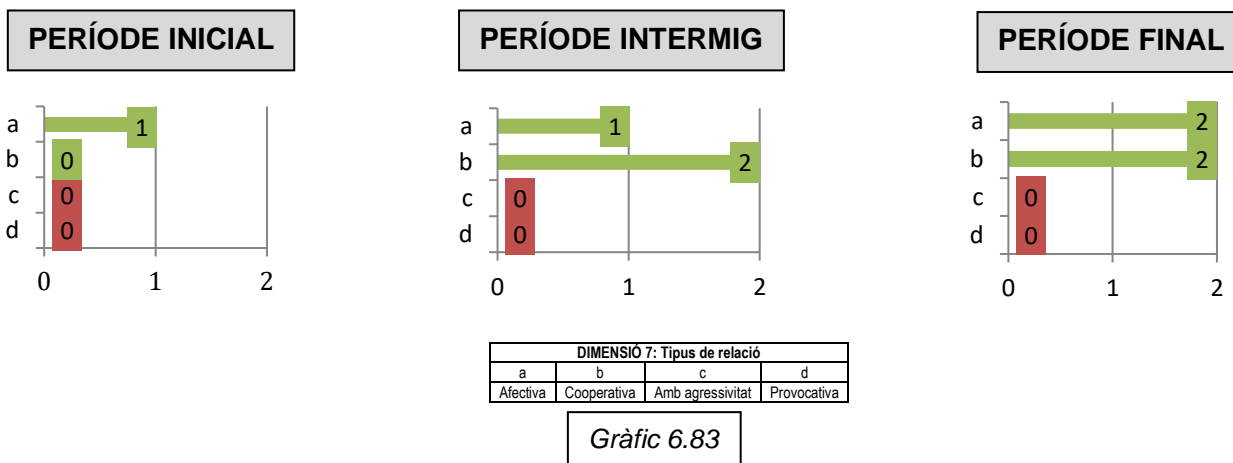
Tanmateix els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents.

En relació a la importància, un jutge i l'observador consideren que tots els indicadors són importants.

Un segon jutge considera com més important 7a) afectiva. I un tercer jutge considera com més important el 7b) cooperativa

En síntesi en el gràfic 6.83: observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en el cas de l'indicador a) relació afectiva i molt rellevant de l'indicador b) relació cooperativa.

DIMENSIÓ 7: TIPUS DE RELACIÓ

En el gràfic 6.84:

En referència al període inicial, els tres jutges i l'observador consideren que mai són els objectes. Sovint és la mirada i la veu.

Dos jutges i l'observador consideren que sovint és el llenguatge i sempre tot el cos.

Tanmateix, els dos jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents. Un tercer jutge que tots els indicadors són unívocs menys el 8e) llenguatge i són pertinents el 8a) la mirada i 8b) la veu.

En relació a la importància dos jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són importants.

Un tercer jutge considera que els més importants són 8c) els objectes i 8e) llenguatge.

En referència al període intermedi, dos jutges i l'observador consideren que sovint és la mirada, la veu, tot el cos i el llenguatge. Sempre són els objectes. El tercer jutge considera que sovint és la mirada, la veu, tot el cos i el llenguatge. Sempre són els objectes.

Tanmateix, els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents.

En relació a la importància un jutge i l'observador consideren que tots són importants. Un segon jutge considera que el més important és el 8a) la mirada. Un tercer jutge considera que els més importants són el 8a) la mirada i 8c) els objectes.

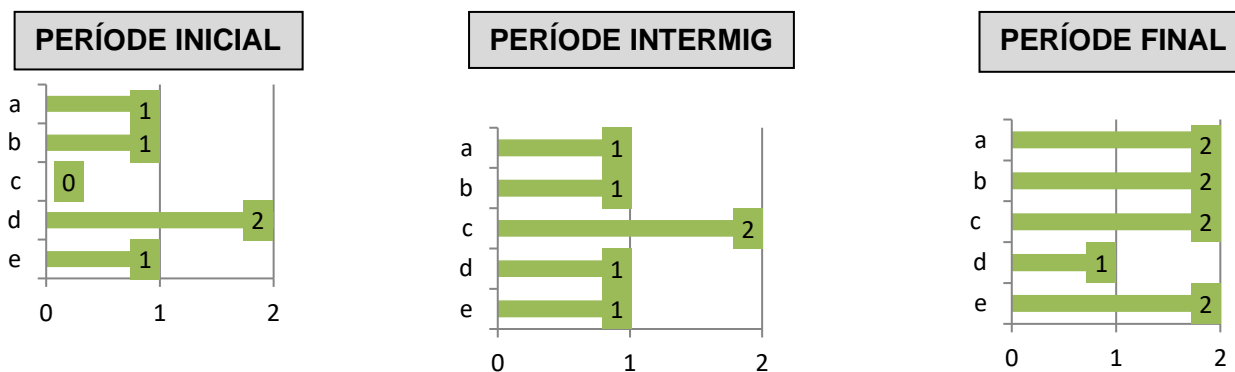
En referència al període final, dos jutges i l'observador consideren que sovint és tot el cos. Sempre és la mirada, la veu, els objectes i el llenguatge. Un tercer jutge considera que sovint és la veu i el llenguatge. Sovint és tot el cos. Sempre és la mirada, els objectes.

Tanmateix, els tres jutges i l'observador consideren que tots els indicadors són unívocs i pertinents essent tots importants.

En síntesi, en el gràfic 6.84: observem un increment rellevant dels indicadors a) es relaciona amb la mirada, b) es relaciona amb la veu i e) es relaciona amb el llenguatge verbal i molt rellevant de l'indicador c) es relaciona més amb els objectes.

En canvi, hi ha una disminució rellevant de l'indicador d) ja no es relaciona tan amb tot el cos, té altres mitjans per relacionar-se.

DIMENSÍO 8: MITJANS PER RELACIONAR-SE

DIMENSÍO 8: Mitjans per relacionar-se				
a	b	c	d	e
La mirada	La veu	Els objectes	Tot el cos	El llenguatge verbal

Gràfic 6.84

En síntesi, en relació a les observacions i en els tres casos motiu d'estudi trobem una coincidència en els resultats en les diferents dimensions que despleguem a continuació:

En referència a la dimensió 1: relació amb l'espai, observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador a (alçada).

En canvi, hi ha una disminució rellevant d'aquell indicador que dóna compte de manca de seguretat i confiança en l'indicador e (tot l'espai).

En relació a la dimensió 2: relació amb el temps, observem un increment rellevant o molt rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador a (accepta les ruptures), b (es manté en l'activitat i la finalitza) i d (tolera l'espera).

En canvi, hi ha una disminució rellevant o molt rellevant d'aquell indicador que dóna compte de manca de seguretat i confiança c (salta d'una activitat a l'altra).

En relació a la dimensió 3: relació amb l'adult, observem un increment rellevant o molt rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a (l'accepta), b (el busca), c (col·labora), e (fa demandes), i (espera les seves consignes).

D'una altra banda, hi ha una disminució rellevant o molt rellevant d'alguns indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança en els indicadors f (l'agredeix), g (fa cas omís), j (el provoca) i l (evita el contacte).

En canvi, s'observa un increment rellevant en l'indicador h (espera la seva aprovació) i k (busca el reforç).

En relació a la dimensió 4: rol dins el grup, observem un increment rellevant o molt rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a (lidera), b (accepta les propostes) i d (segueix els altres).

En canvi, observem una disminució rellevant d'aquell indicador que dóna compte de manca de seguretat i confiança el c (imposa els seus jocs).

En relació a la dimensió 5: relació amb l'adult, observem una disminució rellevant o molt rellevant d'una sèrie d'indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança, en el cas dels indicadors a (es mou de forma continuada), b (es queixa amb freqüència de malestar), c (freqüentment té rabietes o mal geni), d (se'l veu infeliç o desanimat), e (es distreu amb facilitat), f (fàcilment perd la confiança en si mateix) i g (presenta moltes pors).

En relació a la dimensió 6: relació amb els companys, observem un increment rellevant o molt rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a (es comunica), b (empatitza), c (comparteix els objectes), d (juga en petit grup), e (juga amb un altre), f (ofereix la seva ajuda) i g (té almenys un bon amic).

D'una altra banda, hi ha una disminució rellevant o molt rellevant d'alguns indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança en els indicadors h (tendeix a jugar sol), i (destrueix), j (envaeix) i k (es baralla en freqüència i provoca els altres).

En relació a la dimensió 7: tipus de relació, observem un increment rellevant o molt rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a (afectiva) i b (cooperativa).

En canvi, hi ha una disminució rellevant d'aquell indicador que dóna compte d'una manca de seguretat i confiança c (agressivitat).

En relació a la dimensió 8: mitjans per relacionar-se, observem un increment rellevant o molt rellevant dels indicadors a (mirada), c (els objectes) i e (llenguatge verbal).

En canvi, hi ha una disminució rellevant de l'indicador d (tot el cos).

6.2.5 Valoracions en relació a la univocitat, pertinència i importància dels indicadors referida a la millora de la seguretat i la confiança dels infants en les sessions de Psicomotricitat

En aquest apartat de Coherència Empírica s'analitzen els indicadors proposats per avaluar la millora de la seguretat i la confiança en els casos motiu d'estudi amb les aportacions dels jutges i l'investigador. S'observa que majoritàriament són unívocs i pertinents i amb una importància entre 4 i 5.

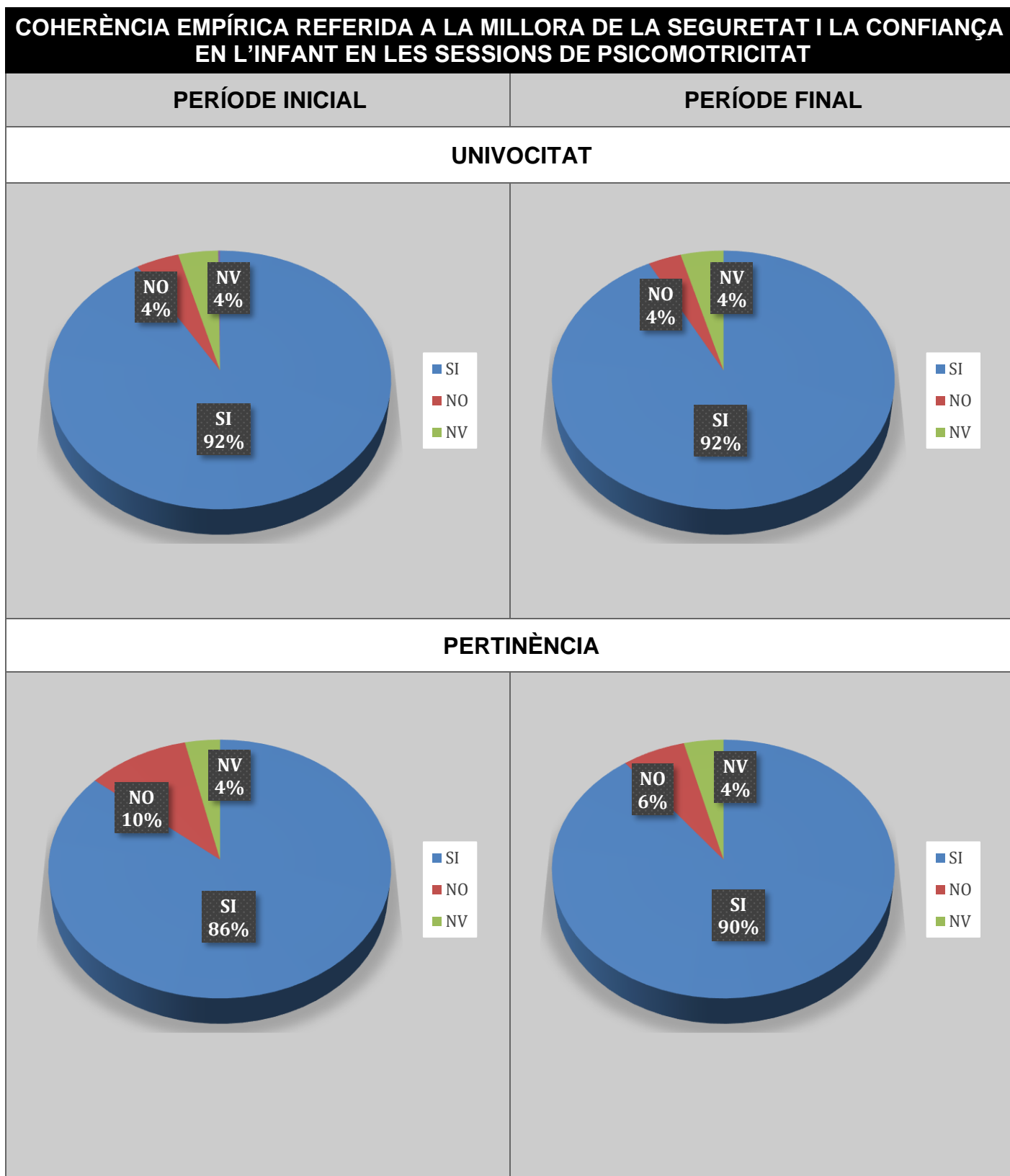
A continuació, es mostren unes gràfiques les quals representen el percentatge de valoració en relació a la univocitat, pertinència i importància de cada indicadors, englobant els tres casos motiu d'estudi.

En relació a la seva univocitat, en el període inicial i final observem que un 92% de les valoracions realitzades van considerar que els indicadors proposats s'entenen d'una forma clara. Un 4% de les valoracions mostren que algun indicador pot ser interpretat de manera diferent i pot arribar a resultar confós. I un altre 4% de les valoracions els indicadors no es valoren.

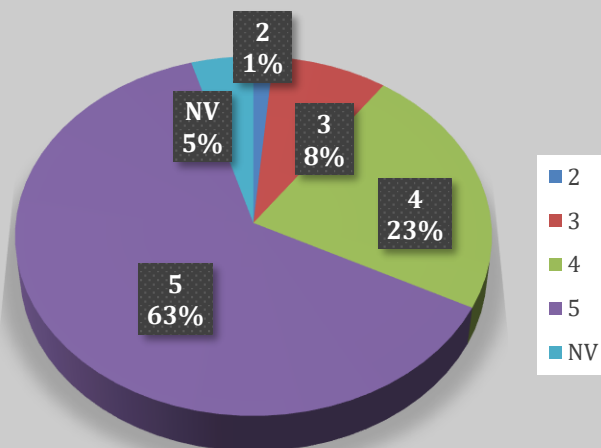
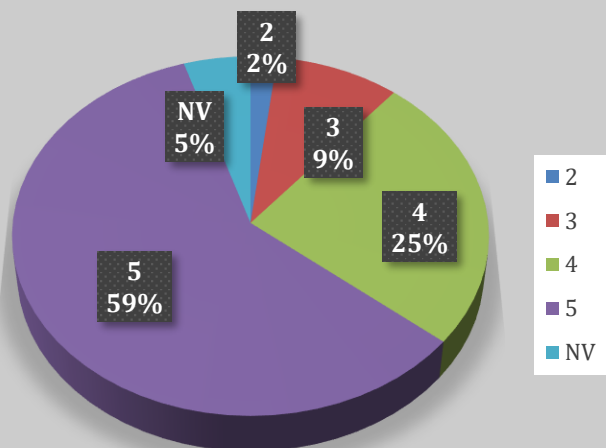
Pel que fa referència a la pertinència, observem una petita diferència entre el període inicial i final. En el període inicial, observem que un 86% de les valoracions han considerat que els indicadors eren adients per elaborar un instrument que avalués l'evolució en la seguretat i la confiança en els casos motiu d'estudi. Mentre que un 10% de les valoracions trobaven que algun dels indicadors era inadequat per a aquesta finalitat. I un 4% de les valoracions els indicadors no es valoren. En el període final, observem que un 92% de les valoracions han considerat que els indicadors eren adients per elaborar un instrument que avalués l'evolució en la seguretat i la confiança en els casos motiu d'estudi. Mentre que un 4% de les valoracions trobaven que algun dels indicadors era inadequat per a aquesta finalitat. I un 4% de les valoracions els indicadors no es valoren.

I en relació a la importància dels diferents indicadors podem observar que un important gruix de les valoracions s'aglutinen entre els dos nivells màxims. Concretament, en el període inicial, observem que un 59% es situa en el valor 5 i un 25% en el valor 4. En canvi, els tres valors restants i més baixos només van rebre un 16% de les valoracions realitzades. En el període final, observem que un 63% es situa en el valor 5 i un 23% en el valor 4. En canvi, els tres valors restants i més baixos només van rebre un 14% de les valoracions realitzades.

Gràfic 6.85 Coherència Empírica: percentatge de valoracions de la univocitat, pertinència i importància dels indicadors

IMPORTÀNCIA

6.3.- Objectiu 2: Recollir i analitzar com l'estructura de la sessió de Psicomotricitat i la intervenció del Psicomotricista possibiliten una seguretat i la confiança

6.3.1 Es pot identificar una estructura de sessió de Psicomotricitat amb 4 moments: ritual d'entrada, circuit, joc lliure i tornada a la calma que possibilita generar unes condicions de seguretat i confiança

D'acord amb els indicadors que hem descrit al marc teòric, on es parla dels elements estructurals de la Intervenció en Psicomotricitat, hem escollit:

- 3 sessions del període inicial
- 3 sessions del període intermedi
- 3 sessions del període final

Després d'haver realitzat el procés d'escollir una sèrie de sessions a l'atzar (veure taula 5.15 de metodologia), corresponents al període inicial, intermedi i final, a fi de poder valorar si es mantenia l'estructura de les diferents sessions d'Intervenció Psicomotriu motiu d'estudi. Vàrem mostrar una sèrie de seqüències d'aquestes sessions als tres jutges per tal de que poguessin realitzar també aquesta valoració, a través d'unes graelles que figuren a l'annex 1 de l'apartat de Metodologia (Taula 3a).

El període inicial integra vuit sessions. D'aquestes hem escollit a l'atzar 3 sessions: 4, 7 i 8.

El període intermedi integra tanmateix 8 sessions (de la 9 a la 16). D'aquestes hem escollit a l'atzar 3 sessions: 9, 11 i 13.

El període final integra novament 8 sessions (de la 17 a la 24). D'aquestes hem escollit a l'atzar 18, 19 i 22.

A continuació, exposem les valoracions dels tres jutges i l'observador (s'indiquen amb una creu els criteris que s'acompleixen) acompanyades de diferents seqüències de vídeo que recolzen l'objectiu plantejat. Realitzem l'anàlisi de cada sessió en cada un dels períodes, en relació als criteris establerts en la Metodologia, que defineixen els 4 moments de la sessió:

CRITERIS QUE DEFINEIXEN CADA UN DELS MOMENTS DE LA SESSIÓ:

Taula 6.1a. Ritual d'entrada

RITUAL D'ENTRADA						
	a	b	c	d		
PERÍODE INICIAL	Sessió nº4	X	X	X	X	
	Opinió jutges	X	X	X	X	
	Sessió nº7	X	X	X	X	
	Opinió jutges	X	X	X	X	
	Sessió nº8	X	X	X	X	
	Opinió jutges	X	X	X	X	
	Sessió nº9	X	X	X	X	
	Opinió jutges	X	X	X	X	
	PERÍODE INTERMEDI	Sessió nº11	X	X	X	X
		Opinió jutges	X	X	X	X
		Sessió nº13	X	X	X	X
		Opinió jutges	X	X	X	X
Sessió nº18		X	X	X	X	
Opinió jutges		X	X	X	X	
PERÍODE FINAL	Sessió nº19	X	X	X	X	
	Opinió jutges	X	X	X	X	
	Sessió nº22	X	X	X	X	
	Opinió jutges	X	X	X	X	

CRITERIS RITUAL D'ENTRADA			
a	b	c	d
Es troba a l'inici de sessió (esperable)	Els infants es troben reunits i asseguts a terra, bancs, etc	Els infants escolten, esperen, manifesten una il·lusió, etc	El Psicomotricista orienta la sessió a través d'unes pautes

Taula 6.1b. Circuit

		CIRCUIT			
		a	b	c	d
PERÍODE INICIAL	Sessió nº4	X	X	X	X
	Opinió jutges	X	X	X	X
	Sessió nº7	X	X	X	X
	Opinió jutges	X	X	X	X
	Sessió nº8	X	X	X	X
	Opinió jutges	X	X	X	X
PERÍODE INTERMEDI	Sessió nº9	X	X	X	X
	Opinió jutges	X	X	X	X
	Sessió nº11	X	X	X	X
	Opinió jutges	X	X	X	X
	Sessió nº13	X	X	X	X
	Opinió jutges	X	X	X	X
PERÍODE FINAL	Sessió nº18	X	X	X	X
	Opinió jutges	X	X	X	X
	Sessió nº19				
	Opinió jutges				
	Sessió nº22				
	Opinió jutges				

CRITERIS CIRCUIT			
a	b	c	d
Hi ha un circuit plantejat amb diferents materials (esperable)	S'estableix un ordre per realitzar-lo	Els infants treballen habilitats motrius en relació a les seves possibilitats	El Psicomotricista observa i intervé quan és necessari

Taula 6.1c. Joc Lliure

JOC LLIURE

	a	b	c	d	
PERÍODE INICIAL	Sessió nº4	X	X	X	X
	Opinió jutges	X	X	X	X
	Sessió nº7	X	X	X	X
	Opinió jutges	X	X	X	X
	Sessió nº8	X	X	X	X
	Opinió jutges	X	X	X	X
	Sessió nº9	X	X	X	X
	Opinió jutges	X	X	X	X
PERÍODE INTERMEDI	Sessió nº11	X	X	X	X
	Opinió jutges	X	X	X	X
	Sessió nº13	X	X	X	X
	Opinió jutges	X	X	X	X
PERÍODE FINAL	Sessió nº18	X	X	X	X
	Opinió jutges	X	X	X	X
	Sessió nº19	X	X	X	X
	Opinió jutges	X	X	X	X
	Sessió nº22	X	X	X	X
	Opinió jutges	X	X	X	X

CRITERIS JOC LLIURE			
a	b	c	d
Hi ha diferents materials distribuïts per l'espai (esperable)	Els infants exploren lliurement l'espai i els materials	Els infants interaccionen lliurement	El Psicomotricista observa i intervé per clarificar el joc i reconduir propostes

Taula 6.1d. Tornada a la calma

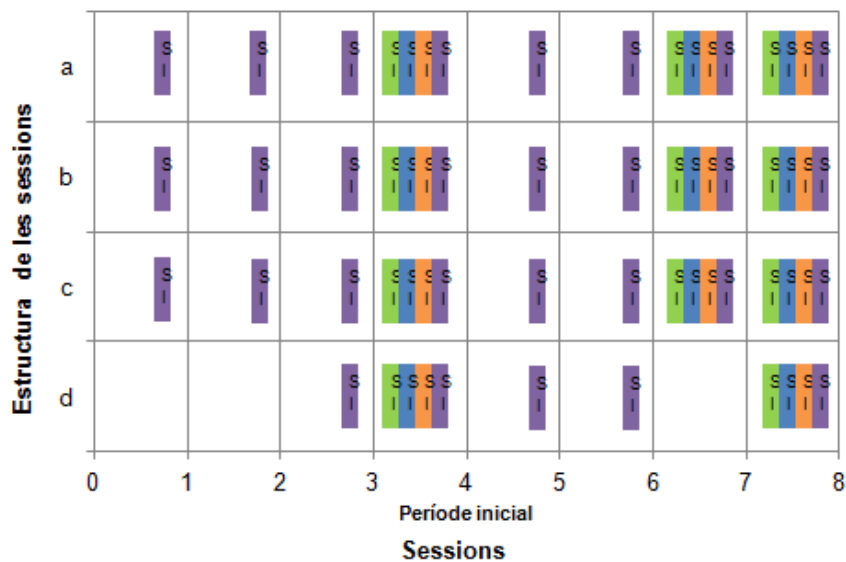
TORNADA A LA CALMA					
	a	b	c	d	
PERÍODE INICIAL	Sessió nº4	X	X	X	X
	Opinió jutges	X	X	X	X
	Sessió nº7	X			
	Opinió jutges	X			
	Sessió nº8	X	X	X	X
	Opinió jutges	X	X	X	X
	Sessió nº9	X			
Opinió jutges	X				
PERÍODE INTERMEDI	Sessió nº11	X	X	X	X
	Opinió jutges	X	X	X	X
	Sessió nº13	X	X	X	X
	Opinió jutges	X	X	X	X
PERÍODE FINAL	Sessió nº18	X	X	X	X
	Opinió jutges	X	X	X	X
	Sessió nº19	X	X	X	X
	Opinió jutges	X	X	X	X
	Sessió nº22	X	X	X	X
	Opinió jutges	X	X	X	X

CRITERIS TORNADA A LA CALMA			
a	b	c	d
Es troba al final de la sessió (esperable)	Es reuneixen els infants i cessen els desplaçaments	Els infants dibuixen, es relaxen, parlen, etc	El Psicomotricista observa, escolta i els reconeix

A continuació, les taules que apareixen fan referència als tres períodes de la recerca acompanyades de diferents seqüències de vídeo que il·lustren els diferents moments de la sessió. Tal com hem dit, es van presentar als jutges algunes seqüències escollides a l'atzar que es van enregistrar en vídeo.

El període inicial integra vuit sessions. D'aquestes hem escollit a l'atzar la sessió 4, 7 i 8. En 5 de 8 sessions observem una presència i una permanència dels quatre moments de la sessió. En les sessions inicials donades les característiques del grup el moment de la tornada a la calma es va haver d'anar construint a mesura que els infants estaven més tranquils com per poder parar el moviment, per tal de poder tenir accés al moment de representació. En el Cas 1 el moment de tornada a la calma no va ser possible fins la sessió 17.

Permanència de l'estructura de les sessions motiu d'estudi

Estructura de les sessions			
a	b	c	d
Ritual d'entrada	Circuit	Joc lliure	Tornada a la calma

Jutge 1	Jutge 2	Jutge 3	Investigador
---------	---------	---------	--------------

Gràfic 6.86

Període inicial

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris que defineixen el ritual d'entrada, circuit, joc lliure i tornada a la calma.

Únicament hi ha una excepció en la sessió 7, en el moment de tornada a la calma només s'acompleix el criteri a) es troba al final de la sessió (esperable).

Sessió 4

-Ritual d'entrada

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris a, b, c i d.

“És l'inici de la sessió, els infants estan asseguts en bancs, escolten la Psicomotricista i l'infant 2 es troba al terra i aixeca les cames fent un moviment continuat”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=N98mhuyxM8k](https://www.youtube.com/watch?v=N98mhuyxM8k)

-Circuit

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris a, b, c i d:

“L'infant 2 escapa al circuit plantejat amb diferents materials, l'adult intenta contenir-lo”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=w-sF5bUTFyQ](https://www.youtube.com/watch?v=w-sF5bUTFyQ)

-Joc lliure

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris a, b, c i d:

“Hi ha diferents materials distribuïts per l'espai, l'infant 3 interacciona amb la mirada amb un company que està jugant, finalment ell també agafa una corda i es posa a jugar”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=ZIKngH-EdCc](https://www.youtube.com/watch?v=ZIKngH-EdCc)

-Tornada a la calma

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris a, b, c i d:

“És el final de la sessió, un grupet d'infants, entre ells l'infant 3 està reunit amb un adult, estan asseguts al terra. L'adult els hi reparteix folis i llàpis i es disposen a dibuixar”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=X1mUN94_694](https://www.youtube.com/watch?v=X1mUN94_694)

Sessió 7

-Ritual d'entrada

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris a, b, c i d:

“És l'inici de la sessió, els infants estan asseguts en bancs o al terra mirant l'escenari i la Psicomotricista. L'infant 1 està amb la mestra que el manté contingut amb els braços”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=BUsc-SaBq1s](https://www.youtube.com/watch?v=BUsc-SaBq1s)

-Circuit

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris a, b, c i d:

“L’espai està distribuït per realitzar els tres circuits combinats. L’infant es troba a l’espallera i ha donat un cop a una companya mentre estava esperant per pujar a l’espallera a través del banc suec. La Psicomotricista el separa, parla amb ell i després l’acompanya de nou al circuit”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=VaG1_J1iSpU](https://www.youtube.com/watch?v=VaG1_J1iSpU)

-Joc lliure

Els tres jutges i l’investigador consideren que s’acompleixen els criteris: a, b, c i d:

“A l’infant 1 se li escapa una anella mentre estava jugant i al agafar-la un altre company s’enrabia i li treu. La Psicomotricista intervé per calmar-lo”

<https://www.youtube.com/watch?v=yCxp4pUyxVs>

-Tornada a la calma

Segons els jutges i l’investigador s’acompleix únicament el criteri: a:

“És el final de la sessió, l’infant 1 marxa amb un adult i la mestra de la sala de psicomotricitat”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=OLZx1Wk2PDY](https://www.youtube.com/watch?v=OLZx1Wk2PDY)

Sessió 8

-Ritual d’entrada

Els tres jutges i l’investigador consideren que s’acompleixen els criteris: a, b, c i d:

“Mentre es presenta la sessió, els infants estan asseguts en bancs, a excepció d’alguns com l’infant 3 que està dret amb la contenció de la mestra”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=ZjdFad-w9T4](https://www.youtube.com/watch?v=ZjdFad-w9T4)

-Circuit

Els tres jutges i l’investigador consideren que s’acompleixen els criteris: a, b, c i d:

“L’infant 2 està en un dels circuits i en la situació de l’espallera i l’acompanyament d’un adult i la Psicomotricista manifesta la seva por”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=pMNJwHEnRzE](https://www.youtube.com/watch?v=pMNJwHEnRzE)

-Joc lliure

Els tres jutges i l’investigador consideren que s’acompleixen els criteris: a, b, c i d:

“La Psicomotricista li posa la roba per fer de capa a l’infant 2. Aquest va cap a un grupet d’infants i la Psicomotricista l’ajuda a trobar lloc en el grup”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=jPfYzytiCFE](https://www.youtube.com/watch?v=jPfYzytiCFE)

-Tornada a la calma

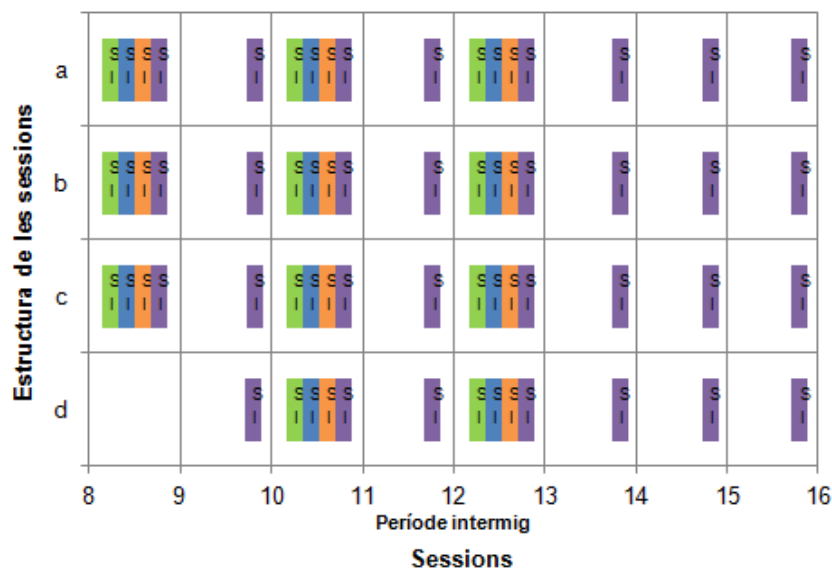
Els tres jutges i l’investigador consideren que s’acompleixen els criteris: a, b, c i d:

“L’infant 2 està amb un altre infant i dos adults fent-se massatge amb una ploma”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=7Pt2M4Nx4dQ](https://www.youtube.com/watch?v=7Pt2M4Nx4dQ)

El període intermedi integra de la sessió 9 a la 16 d'aquestes hem escollit a l'atzar les sessions 9, 11 i 13. Com es pot observar i hem mencionat amb anterioritat, només alguns fragments també escollits a l'atzar donen compte de que diferents moments estan presents en diverses sessions que són les que han visionat els jutges, tal i com apareix en la taula. En aquest període cal destacar que en les 8 sessions estan presents els 4 moments de la sessió, a excepció de la sessió 9 que no es va poder produir per la situació del grup el moment de tornada a la calma.

Permanència de l'estructura de les sessions motiu d'estudi

Estructura de les sessions			
a	b	c	d
Ritual d'entrada	Circuit	Joc lliure	Tornada a la calma

Jutge 1	Jutge 2	Jutge 3	Investigador
---------	---------	---------	--------------

Gràfic 6.87

Període intermedi

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris que defineixen el ritual d'entrada, circuit, joc lliure i tornada a la calma.

Únicament hi ha una excepció, la sessió 9 que únicament s'acompleix el criteri a) es troba al final de la sessió (esperable).

Sessió 9

-Ritual d'entrada

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris: a, b, c i d:

“És l'inici de la sessió. L'infant 2 està ballant mentre els seus companys estan asseguts als bancs escoltant la Psicomotricista. La mestra va en direcció cap a ell”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=7_HBedcoJMA](https://www.youtube.com/watch?v=7_HBedcoJMA)

-Circuit

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris: a, b, c i d:

“L'infant 3 passa per un dels circuits amb l'acompanyament de l'adult”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=sr0UAzgbPPo](https://www.youtube.com/watch?v=sr0UAzgbPPo)

-Joc lliure

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris: a, b, c i d:

“L'infant 2 demana a la Psicomotricista que li posi una roba com si fos una capa, després comença a córrer i juga a espantar unes companyes”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=3Oe5tWZjQQO](https://www.youtube.com/watch?v=3Oe5tWZjQQO)

-Tornada a la calma

Els jutges i l'investigador consideren que s'acompleix el criteri: a:

“Els infants marxen de la sala amb l'acompanyament dels adults”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=JPP6WXI7OdM](https://www.youtube.com/watch?v=JPP6WXI7OdM)

Sessió 11

-Ritual d'entrada

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris: a, b, c i d:

“L'infant juntament amb un altre company surt a l'escenari disfressats amb diferents objectes, es presenten i saluden”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=BoDPE_2TZQQ](https://www.youtube.com/watch?v=BoDPE_2TZQQ)

-Circuit

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris: a, b, c i d:

“L’infant 2 realitza un dels circuits amb l’acompanyament de l’adult”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=tJHUaUewl2I](https://www.youtube.com/watch?v=tJHUaUewl2I)

-Joc lliure

Els tres jutges i l’investigador consideren que s’acompleixen els criteris: a, b, c i d:

“L’infant 2 interacciona amb un company a nivell de joc, agafen un pal i el fan servir d’escopeta”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=T3apigWqItA](https://www.youtube.com/watch?v=T3apigWqItA)

-Tornada a la calma

Els tres jutges i l’investigador consideren que s’acompleixen els criteris: a, b, c i d:

“L’infant 2 mentre la resta del grup està en una situació de relaxació, dóna cops a coixins. Quan l’adult s’acosta ell escapa”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=S9nylRcpgTM](https://www.youtube.com/watch?v=S9nylRcpgTM)

Sessió 13

-Ritual d’entrada

Els tres jutges i l’investigador consideren que s’acompleixen els criteris: a, b, c i d:

“Els infants estan asseguts davant de l’escenari escoltant les consignes de la Psicomotricista”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=HBMuTVvzxTs](https://www.youtube.com/watch?v=HBMuTVvzxTs)

-Circuit

Els tres jutges i l’investigador consideren que s’acompleixen els criteris: a, b, c i d:

“La Psicomotricista intenta contenir l’infant 2 que circula per tot l’espai en el moment de circuit sense seguir cap consigna”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=whhbpaZm8Gs](https://www.youtube.com/watch?v=whhbpaZm8Gs)

-Joc lliure

Els tres jutges i l’investigador consideren que s’acompleixen els criteris: a, b, c i d:

“L’infant 3 està jugant a nivell simbòlic amb altres companys”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=-3ZrpwGCrYA](https://www.youtube.com/watch?v=-3ZrpwGCrYA)

-Tornada a la calma

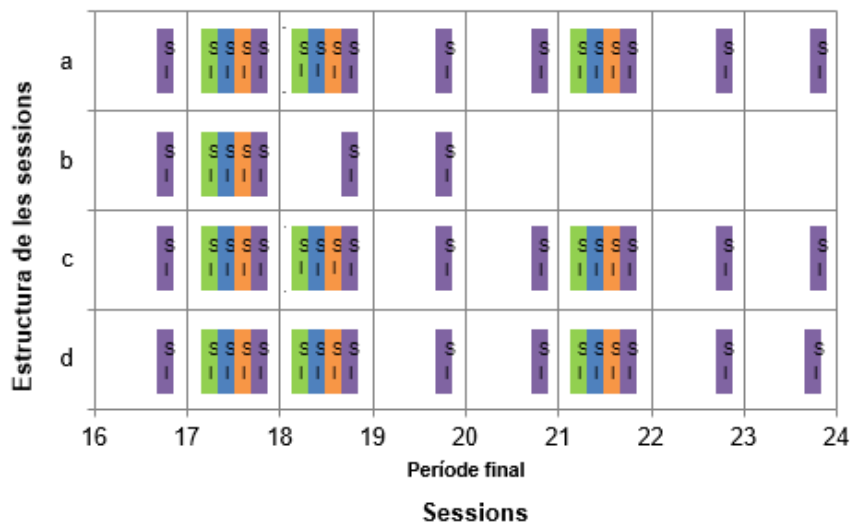
Els tres jutges i l’investigador consideren que s’acompleixen els criteris: a, b, c i d:

“L’infant 2 està en petit grup en el moment de la verbalització final”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=Z9JQ7sFbljg](https://www.youtube.com/watch?v=Z9JQ7sFbljg)

El període final integra de la sessió 17 a la 24 d'aquestes hem escollit a l'atzar 18, 19 i 22. En aquest període estan presents totes les sessions. I podem observar com a partir de la sessió 21, ja no està present el circuit en les sessions. En aquest període estan presents tots els moments de la sessió, no obstant a partir de la sessió 21 inclosa no hi ha necessitat d'estructurar un circuit que generi un ordre als infants, doncs ja hi ha integrat un ordre a nivell intern i el circuit ja pot desaparèixer. Si de cas, alguns infants en el joc lliure integren algun dels elements treballats al circuit, com pujar a l'espallera, etc. Tanmateix, el moment de tornada a la calma ja està integrat dintre de les sessions.

Permanència de l'estructura de les sessions motiu d'estudi

Estructura de les sessions			
a	b	c	d
Ritual d'entrada	Circuit	Joc lliure	Tornada a la calma

Jutge 1	Jutge 2	Jutge 3	Investigador
---------	---------	---------	--------------

Gràfic 6.88

Període final

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris que defineixen el ritual d'entrada, circuit, joc lliure i tornada a la calma.

Sessió 18

-Ritual d'entrada

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris: a, b, c i d:

"Els infants estan asseguts als bancs, tanquen els ulls i escolten les orientacions de la Psicomotricista".

[-https://www.youtube.com/watch?v=-ti5C3K_rDg](https://www.youtube.com/watch?v=-ti5C3K_rDg)

-Circuit

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris: a, b, c i d:

"L'infant 2 realitza un dels circuits d'habilitats amb la presència de l'adult".

[-https://www.youtube.com/watch?v=hAyfF1kkvzE](https://www.youtube.com/watch?v=hAyfF1kkvzE)

-Joc lliure

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris: a, b, c i d:

"L'infant 2 està realitzant una construcció amb totxanes junt amb altres infants".

[-https://www.youtube.com/watch?v=q_V24eatJuY](https://www.youtube.com/watch?v=q_V24eatJuY)

-Tornada a la calma

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris: a, b, c i d:

"L'infant 2 segueix les orientacions per realitzar una relaxació junt amb altres infants"

[-https://www.youtube.com/watch?v=VM4WfWFs83g](https://www.youtube.com/watch?v=VM4WfWFs83g)

Sessió 19

-Ritual d'entrada

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris: a, b, c i d:

"És l'inici de la sessió. L'infant 1, junt amb els seus companys estàs assegut en un banc i escolta les orientacions de la Psicomotricista".

[-https://www.youtube.com/watch?v=jGOob-Jky6g](https://www.youtube.com/watch?v=jGOob-Jky6g)

-Joc lliure

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris: a, b, c i d:

"En el moment del joc lliure, l'infant 1 ha escollit anar-se a fer un massatge als peus".

[-https://www.youtube.com/watch?v=x1S8z2i67IM](https://www.youtube.com/watch?v=x1S8z2i67IM)

-Tornada a la calma

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris: a, b, c i d:

“És el final de la sessió. L'infant 1 està dibuixant i explica el dibuix a la Psicomotricista”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=hfYbdXow-Kw](https://www.youtube.com/watch?v=hfYbdXow-Kw)

Sessió 22

-Ritual d'entrada

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris: a, b, c i d:

“Els infants estan asseguts en bancs i realitzen diferents aportacions junt amb la mestra i una persona adulta”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=ibggVYUaNgY](https://www.youtube.com/watch?v=ibggVYUaNgY)

-Joc lliure

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris: a, b, c i d:

“L'infant 3 juga amb un altre infant amb uns cercols mentre el Psicomotricista observa”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=2OHZQV15rW0](https://www.youtube.com/watch?v=2OHZQV15rW0)

-Tornada a la calma

Els tres jutges i l'investigador consideren que s'acompleixen els criteris: a, b, c i d:

“Els infants 2 i 3 estan en situació de petit grup parlant sobre allò viscut a la sessió”

[-https://www.youtube.com/watch?v=atR5ccpuJXs](https://www.youtube.com/watch?v=atR5ccpuJXs)

En síntesi, podem destacar que en referència al període inicial en el Cas 1 no va ser possible el moment de tornada a la calma fins la sessió 17. En el Cas 2 i 3 als inicis d'aquest període aquest moment no podia estar present ja que les característiques del grup no afavorien aturar el moviment i es va haver d'anar construint el moment de tornada a la calma.

En el període intermedi cal destacar que en les 8 sessions estan presents els 4 moments de la sessió, a excepció de la sessió 9 que no es va poder produir per la situació del grup el moment de tornada a la calma.

En relació el període final estan presents tots els moments de la sessió, no obstant a partir de la sessió 21 inclosa no hi ha necessitat d'estructurar un circuit que generi un ordre als infants, doncs ja hi ha integrat un ordre a nivell intern i el circuit ja pot desaparèixer. Si de cas, alguns infants en el joc lliure integren algun dels elements treballats al circuit, com pujar a l'espatllera, etc. Tanmateix, el moment de tornada a la calma ja està integrat dintre de les sessions.

6.3.2 Cada un dels 4 moments de la sessió: ritual d'entrada, circuit, joc lliure i tornada a la calma possibiliten generar unes condicions de seguretat i confiança

D'acord amb el que assenyalarem a la Metodologia (taula 5.16) mostrem a continuació els resultats de cada un dels 4 moments en quan a la presència d'indicadors en cada moment de la sessió que contribueixen a la seguretat i confiança.

Per tal de realitzar aquest anàlisi hem escollit a l'atzar diferents seqüències que recullen els diferents moments de la sessió, un fragment del ritual d'entrada, circuit, joc lliure o tornada a la calma tal i com apareixen a les taules que es troben a continuació.

La única condició és que en cada moment de la sessió i en cada període: inicial, intermedi i final apareguin els tres casos motiu d'estudi.

La única excepció que ens hem trobat és que tant en el període inicial com intermedi el cas 1 no està present en cap moment de tornada a la calma pel recorregut que estava realitzant a nivell d'evolució.

Cal tenir present que el cas 1 va deixar el centre en la sessió 21.

A continuació, exposem la taula amb els diferents moments de la sessió on s'identifica la presència o no d'aquells indicadors que contribueixen a un increment de la seguretat i la confiança amb una creu, acompanyada de diferents seqüències de vídeo que recolzen l'objectiu plantejat:

INDICADORS DELS DIFERENTS MOMENTS DE LA SESSIÓ QUE CONTRIBUEIXEN A UN INCREMENT DE LA SEGURETAT I LA CONFIANÇA:

Taula 6.2a. Ritual d'entrada

RITUAL D'ENTRADA				
	a	b	c	d
PERÍODE INICIAL	Sessió nº4	X	X	X
	Sessió nº7	X	X	X
	Sessió nº10	X	X	X
PERÍODE INTERMEDI	Sessió nº12	X	X	X
	Sessió nº13	X	X	X
	Sessió nº17	X	X	X
PERÍODE FINAL	Sessió nº18	X	X	X

INDICADORS RITUAL D'ENTRADA			
a	b	c	d
Espai estructurat per aquest moment	Contenció del moviment amb límits definits	Anticipació a nivell verbal del que es desplegarà	Presència del Psicomotricista

RITUAL D'ENTRADA

PERÍODE INICIAL

L'investigador considera que en totes les seqüències visionades estan presents tots els indicadors que contribueixen en aquest moment de la sessió a generar seguretat i confiança: a) espai estructurat per aquest moment, b) contenció del moviment amb límits definits, c) anticipació a nivell verbal del que es desplegarà i d) presència del Psicomotricista.

Sessió 4:

S'acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“Els infants estan asseguts en bancs al ritual d'entrada i l'infant 2 i 3 juguen mentre la Psicomotricista dóna orientacions per la sessió. Finalment la Psicomotricista separa a l'infant 3”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=3rr4MuAADhA](https://www.youtube.com/watch?v=3rr4MuAADhA)

“En el ritual d'entrada l'infant 2 mentre la resta d'infants estan asseguts en bancs, aquest pica al terra amb les mans i aixeca els peus”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=N98mhuyxM8k](https://www.youtube.com/watch?v=N98mhuyxM8k)

Sessió 7:

S'acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“Els infants en el ritual d'entrada es preparen per sortir a l'escenari, s'aixequen, seuen i l'infant 1 està assegut al terra amb la contenció de la mestra, que el té entre els seus braços”.

[-https://youtu.be/BUsc-SaBg1s](https://youtu.be/BUsc-SaBg1s)

PERÍODE INTERMEDI

L'investigador considera que en totes les seqüències visionades estan presents tots els indicadors que contribueixen en aquest moment de la sessió a generar seguretat i confiança: a) espai estructurat per aquest moment, b) contenció del moviment amb límits definits, c) anticipació a nivell verbal del que es desplegarà i d) presència del Psicomotricista.

Sessió 10:

S'acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“Els infants estan asseguts en el ritual d'entrada sortint a l'escenari i l'infant 1 està amb la contenció de la mestra”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=3SmagxyURDE](https://www.youtube.com/watch?v=3SmagxyURDE)

Sessió 12:

S'acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“L'infant 3 surt amb un company a l'escenari amb un con al cap que fa de barret, quan acaben de presentar-se es saluden”.

[-https://youtu.be/jmK--63W8MU](https://youtu.be/jmK--63W8MU)

Sessió 13:

S'acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“Els infants estan asseguts en bancs a l'inici de la sessió escoltant les orientacions de la Psicomotricista”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=HBMuTVvzxTs](https://www.youtube.com/watch?v=HBMuTVvzxTs)

PERÍODE FINAL

L'investigador considera que en totes les seqüències visionades estan presents tots els indicadors que contribueixen en aquest moment de la sessió a generar seguretat i confiança: a) espai estructurat per aquest moment, b) contenció del moviment amb límits definits, c) anticipació a nivell verbal del que es desplegarà i d) presència del Psicomotricista.

Sessió 17:

S'acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“En el ritual d'entrada l'infant 1 surt a escena i es presenta amb l'acompanyament de l'adult”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=LbltYB1PQ6k](https://www.youtube.com/watch?v=LbltYB1PQ6k)

Sessió 18:

S'acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“En el ritual d'entrada els infants tanquen els ulls i recorden les normes per indicació de la Psicomotricista”.

[-https://youtu.be/-ti5C3K_rDg](https://youtu.be/-ti5C3K_rDg)

“Els infants 2 i 3 en el ritual d'entrada surten a l'escenari davant dels altres amb un cono al cap, que fa de barret l'infant 1 presenta a l'infant 2 i a la inversa, posteriorment s'amaguen darrera l'escenari”.

[-https://youtu.be/MG_esl4c1FY](https://youtu.be/MG_esl4c1FY)

Taula 6.2b. Circuit

CIRCUIT					
	a	b	c	d	
PERÍODE INICIAL	Sessió nº4	X	X	X	X
	Sessió nº7	X	X	X	X
	Sessió nº9	X	X	X	X
PERÍODE INTERMEDI	Sessió nº 11	X	X	X	X
	Sessió nº14	X	X	X	X
	Sessió nº18	X	X	X	X
PERÍODE FINAL	Sessió nº19	X	X	X	X
	Sessió nº 20	X	X	X	X

INDICADORS CIRCUIT			
a	b	c	d
Disposició endreçada del material	Seqüència previsible i estable	Exploració de competències segons les pròpies possibilitats	Presència del Psicomotricista

CIRCUIT

PERÍODE INICIAL

L'investigador considera que en totes les seqüències visionades estan present indicadors que contribueixen en aquest moment de la sessió a generar seguretat i a) ocupació endreçada del material, b) seqüència previsible i estable, c) exploració de competències segons les pròpies possibilitats i d) presència del Psicomotricista.

Sessió 4:

S'acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d

“L’infant 3. passa a través d’un Circuit. Salta a un matalàs, passa per sobre d’una d’escuma i amb el mateix moviment ràpid, intenta botar una pilota”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=3dpRhbX5u0Y](https://www.youtube.com/watch?v=3dpRhbX5u0Y)

“L’infant 2 en el circuit es mou per tot l’espai, escapant a l’adult”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=w-sF5bUTFyQ](https://www.youtube.com/watch?v=w-sF5bUTFyQ)

Sessió 7:

S'acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“L’infant 1 en el circuit puja per una rampa, baixa fent la tombarella per una escala i va a parar a una màfega, salta fent ziga zaga a través d’una corda i passa per set totxanes de fusta. Després va cap al circuit que estan fent els companys i el realitza contrari”.

[-https://youtu.be/S7xzx3cAVCw](https://youtu.be/S7xzx3cAVCw)

PERÍODE INTERMEDI

L’investigador considera que en totes les seqüències visionades estan presents indicadors que contribueixen en aquest moment de la sessió a generar seguretat i a) ocupació endreçada del material, b) seqüència previsible i estable, c) expectancies competències segons les pròpies possibilitats i d) presència del Psicomotricista.

Sessió 9:

S’acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“L’infant 3 passa a través d’un circuit i llença una pilota al que representa ser una p

[-https://youtu.be/sr0UAzqbPPo](https://youtu.be/sr0UAzqbPPo)

Sessió 11

S’acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“L’infant 2 passa a través del circuit”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=tJHUaUewl2I](https://www.youtube.com/watch?v=tJHUaUewl2I)

Sessió 14:

S’acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“L’infant 1 passa per un dels circuits amb l’acompanyament de l’adult i encistella indiaca”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=y8LjLzw3Kxk](https://www.youtube.com/watch?v=y8LjLzw3Kxk)

PERÍODE FINAL

L’investigador considera que en totes les seqüències visionades estan presents indicadors que contribueixen en aquest moment de la sessió a generar seguretat i a) ocupació endreçada del material, b) seqüència previsible i estable, c) expectancies competències segons les pròpies possibilitats i d) presència del Psicomotricista.

Sessió 18

S’acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“L’infant 2 passa per un dels circuits d’habilitats motrius amb l’acompanyament de

[-https://www.youtube.com/watch?v=hAyfF1kkvzE](https://www.youtube.com/watch?v=hAyfF1kkvzE)

Sessió 19

S’acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“L’infant 1 amb l’acompanyament de la mestra passa per un dels circuits”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=W-EzU1fDdUU](https://www.youtube.com/watch?v=W-EzU1fDdUU)

Sessió 20:

S’acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“L’infant 3 puja pel banc i salta des de les espatlles”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=oA1dIXLLJfw](https://www.youtube.com/watch?v=oA1dIXLLJfw)

Taula 6.2c. Joc Lliure

JOC LLIURE					
	a	b	c	d	
PERÍODE INICIAL	Sessió nº4	X	X	X	X
	Sessió nº7	X	X	X	X
	Sessió nº8	X	X	X	X
PERÍODE INTERMEDI	Sessió nº9	X	X	X	X
	Sessió nº13	X	X	X	X
	Sessió nº14	X	X	X	X
PERÍODE FINAL	Sessió nº19	X	X	X	X
	Sessió nº23	X	X	X	X

INDICADORS JOC LLIURE			
a	b	c	d
Moviment lliure i espontani	El joc com a eina d'expressió	Interacció lliure amb el material i els altres	Presència del Psicomotricista

JOC LLIURE

PERÍODE INICIAL

L'investigador considera que en totes les seqüències visionades estan presents tots els indicadors que contribueixen en aquest moment de la sessió a generar seguretat i confiança: a) moviment lliure i espontani, b) el joc com a eina d'expressió, c) interacció lliure amb el material i els altres i d) presència del Psicomotricista.

Sessió 4:

S'acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

"L'infant 3 observa com un company juga amb una corda i l'intenta imitar".

[-https://www.youtube.com/watch?v=ZIKngH-EdCc](https://www.youtube.com/watch?v=ZIKngH-EdCc)

Sessió 7:

S'acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

"En el Joc lliure, l'infant 1 Intercanvia un cercol amb la mestra".

[-https://www.youtube.com/watch?v=jJx5wiQGV8o](https://www.youtube.com/watch?v=jJx5wiQGV8o)

Sessió 8

S'acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“La Psicomotricista a demanda de l’infant 2 li posa una roba que representa una capa i l’ajuda a incorporar-se en un petit grup”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=jPfYzytiCFE](https://www.youtube.com/watch?v=jPfYzytiCFE)

PERÍODE INTERMEDI

L’investigador considera que en totes les seqüències visionades estan presents tots els indicadors que contribueixen en aquest moment de la sessió a generar seguretat i confiança: a) moviment lliure i espontani, b) el joc com a eina d’expressió, c) interacció lliure amb el material i els altres i d) presència del Psicomotricista.

Sessió 9

S'acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“En el joc lliure l’infant 2 demana posar-se una roba verda que fa de capa i juga a espantar unes companyes”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=3Oe5tWZjQQ0](https://www.youtube.com/watch?v=3Oe5tWZjQQ0)

Sessió 13:

S'acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“L’infant 3 i un altre company juguen amb unes peces i uns pals com si fossin cotxes corrent per la sala”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=-3ZrpwGCrYA](https://www.youtube.com/watch?v=-3ZrpwGCrYA)

Sessió 14

S'acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“L’infant 1 amb el suport de la Psicomotricista i amb la mestra construeix una casa amb diferents materials”

[-https://www.youtube.com/watch?v=k-BPeYAebKw](https://www.youtube.com/watch?v=k-BPeYAebKw)

PERÍODE FINAL

L’investigador considera que en totes les seqüències visionades estan presents tots els indicadors que contribueixen en aquest moment de la sessió a generar seguretat i confiança: a) moviment lliure i espontani, b) el joc com a eina d’expressió, c) interacció lliure amb el material i els altres i d) presència del Psicomotricista.

Sessió 19:

S'acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“L’infant 1 en el moment de Joc lliure va a un racó per realitzar un massatge de peus”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=x1S8z2i67IM](https://www.youtube.com/watch?v=x1S8z2i67IM)

Sessió 23:

S'acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“L’infant 2 parla amb l’adult i manifesta la seva inseguretats respecte a la fixació de l’espatllera, l’adult el tranquil·litza, comprova que es segura. L’infant 2 es decideix a pujar, es desplaça a través d’ella i xoquen les mans, després de saltar”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=DTS_z2QymrA](https://www.youtube.com/watch?v=DTS_z2QymrA)

S'acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“L’infant 3 participa d’un joc simbòlic amb cèrcols i el banc”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=1xGGlu2o23o](https://www.youtube.com/watch?v=1xGGlu2o23o)

Taula 6.2d. Tornada a la calma

TORNADA A LA CALMA					
	a	b	c	d	
PERÍODE INICIAL	Sessió nº4	X	X	X	X
	Sessió nº8	X	X	X	X
	Sessió nº11	X	X	X	X
PERÍODE INTERMEDI	Sessió nº15	X	X	X	X
	Sessió nº19	X	X	X	X
	Sessió nº22	X	X	X	X
	Sessió nº23	X	X	X	X
PERÍODE FINAL					

INDICADORS TORNADA A LA CALMA			
a	b	c	d
El contacte amb el final de la sessió (esperable)	Desacceleració del moviment	Presència de consciència d'allò viscut amb l'acompanyament dels altres	Presència del Psicomotricista

TORNADA A LA CALMA

PERÍODE INICIAL

L'investigador considera que en totes les seqüències visionades estan presents tots els indicadors que contribueixen en aquest moment de la sessió a generar seguretat i confiança: a) el contacte amb el final de la sessió (previsible), b) desacceleració del moviment, c) presa de consciència d'allò viscut amb l'acompanyament dels altres i d) presència del Psicomotricista.

Sessió 4:

S'acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

"L'infant 3 està en el moment de tornada a la calma està realitzant un dibuix".

[-https://www.youtube.com/watch?v=XE9I5I8pZYY](https://www.youtube.com/watch?v=XE9I5I8pZYY)

Sessió 8:

S'acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“L’infant 2 amb una ploma participa en una activitat de relaxació amb un company”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=7Pt2M4Nx4dQ](https://www.youtube.com/watch?v=7Pt2M4Nx4dQ)

PERÍODE INTERMEDI

L’investigador considera que en totes les seqüències visionades estan presents tots els indicadors que contribueixen en aquest moment de la sessió a generar seguretat i confiança: a) el contacte amb el final de la sessió (previsible), b) desacceleració del moviment, c) presa de consciència d’allò viscut amb l’acompanyament dels altres i d) presència del Psicomotricista

Sessió 11:

S’acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“En el moment de tornada a la calma, l’infant 2 juga amb uns coixins”.

[-https://youtu.be/S9nylRcpgTM](https://youtu.be/S9nylRcpgTM)

Sessió 15:

S’acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“En el moment de tornada a la calma, l’infant 3 estirat al terra fa massatge a un company amb una ploma”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=VVZ6RBn5xeM](https://www.youtube.com/watch?v=VVZ6RBn5xeM)

PERÍODE FINAL

L’investigador considera que en totes les seqüències visionades estan presents tots els indicadors que contribueixen en aquest moment de la sessió a generar seguretat i confiança: a) el contacte amb el final de la sessió (previsible), b) desacceleració del moviment, c) presa de consciència d’allò viscut amb l’acompanyament dels altres i d) presència del Psicomotricista.

Sessió 19:

S’acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“En el moment de tornada a la calma l’infant 1 està realitzant una representació amb l’acompanyament de la Psicomotricista”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=hfYbdXow-Kw](https://www.youtube.com/watch?v=hfYbdXow-Kw)

Sessió 22:

S'acompleixen tots els indicadors: a, b, c i d.

“L'infant 3 realitza un dibuix i dialoga sobre el mateix amb la Psicomotricista”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=HrMBE_PZ5Eq](https://www.youtube.com/watch?v=HrMBE_PZ5Eq)

Sessió 23:

S'acompleixen els indicadors: a, b, c i d.

“Un petit grup d'infants entre ells l'infant 2 estan en la situació de relaxació amb el Psicomotricista”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=Vzxduo3KGcg](https://www.youtube.com/watch?v=Vzxduo3KGcg)

6.3.3 Es pot identificar un sistema d'actituds d'acompanyament i sosteniment que pot promoure la seguretat i confiança

Tenint present els diferents períodes d'aquesta recerca hem escollit diferents sessions a l'atzar tal i com figura a la Metodologia (taula 5.17) per tal de valorar si estaven presents o no en les sessions aquelles actituds del Psicomotricista que promouen la seguretat i la confiança en els infants tal i com es sosté amb referents de la Psicomotricitat en el Marc Teòric. Per tant, hem escollit:

- 3 sessions del període inicial
- 3 sessions del període intermedi
- 3 sessions del període final

Després d'haver realitzat el procés d'escollir una sèrie de sessions a l'atzar, que són aquelles que es vam escollir per enregistrar amb vídeo, corresponents al període inicial, intermedi i final, a fi de poder valorar quines actituds estaven presents en les diferents sessions d'Intervenció Psicomotriu motiu d'estudi. Vàrem mostrar una sèrie de seqüències d'aquestes sessions als tres jutges per tal de que poguessin realitzar també aquesta valoració, a través de les graelles de triangulació que figuren a l'annex 1 de l'apartat de Metodologia (Taula 3b).

A continuació, mostrem diferents seqüències de vídeo corresponents a aquestes sessions on apareixen les diferents actituds.

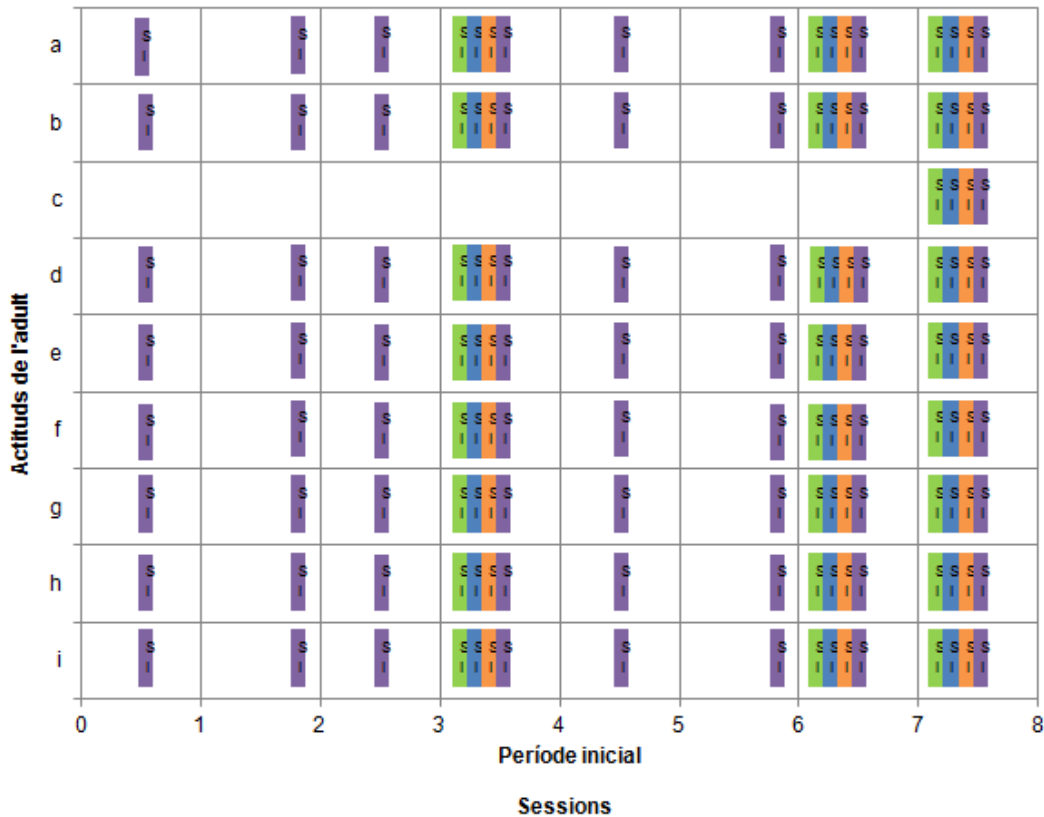
En totes les sessions escollides a l'atzar apareixen totes les actituds plantejades: a) acompanyar, b) escoltar l'infant, c) reconèixer positivament, d) ser símbol d'una llei asseguradora, e) empatitzar, f) contenir, g) ajustar-se en el llenguatge, h) posicionar-se dissimètricament i i) vetllar per la inclusió.

PERÍODE INICIAL

La taula que correspon al període inicial avarca de la sessió 1 a la 8. D'aquestes hem escollit a l'atzar la 4, 7 i 8.

En totes les sessions estan presents les diferents actituds i com es pot veure en l'apartat anterior d'anàlisi de dades, en les diferents seqüències de vídeo presentades, es produeixen moltes intervencions a nivell de: c) reconèixer positivament, f) contenir i i) vetllar per la inclusió.

Presència de les actituds de l'adult a través de les sessions

Actituds del Psicomotricista								
a	b	c	d	e	f	g	h	i
Acompanyar	Escollir a l'infant	Reconèixer positivament	Ser símbol d'una llei asseguradora	Empatitzar	Contenir	Ajustar-se en el llenguatge	Posicionar-se dissimètricament	Vetllar per la inclusió dintre del grup

Jutge 1	Jutge 2	Jutge 3	Investigador
---------	---------	---------	--------------

Gràfic 6.89

Els jutges 1, 2 i 3 consideren que en el període inicial estan present totes les actituds en la Intervenció Psicomotriu.

L'investigador tanmateix considera que estan present totes les actituds i es veuen reflectides en les següents seqüències:

Sessió 4:

“L’infant 2 i 3 en el ritual d’entrada estan jugant, l’adult intervé i els separa”.

[-https://youtu.be/T-qOhbxLApo](https://youtu.be/T-qOhbxLApo)

Actituds presents: símbol de llei, contenir i dissimetria.

“L’infant 2 en el ritual d’entrada s’aixeca i salta amb peus i mans contra el terra. L’adult no intervé amb una intencionalitat”.

[-https://youtu.be/N98mhuyxM8k](https://youtu.be/N98mhuyxM8k)

Actituds presents: acompanyar, escoltar l’infant, empatitzar i dissimetria.

“La Psicomotricista en el ritual d’entrada distribueix els infants pels tres circuits combinats”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=X6nLIAeJbfU](https://www.youtube.com/watch?v=X6nLIAeJbfU)

Actituds presents: símbol de llei, contenir i dissimetria.

“L’infant 2 en el moment del circuit circula per tot l’espai i l’adult l’intenta contenir però escapa”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=ydNTswLSLN8](https://www.youtube.com/watch?v=ydNTswLSLN8)

Actituds presents: símbol de llei, contenir i dissimetria.

“Els infants en petit grup, entre ells l’infant 3 en la tornada a la calma representen mitjançant el dibuix allò viscut.”

[-https://www.youtube.com/watch?v=W_0tDrik0dA](https://www.youtube.com/watch?v=W_0tDrik0dA)

Actituds presents: acompanyar, escoltar l’infant i empatitzar.

Sessió 7:

“En el moment del ritual d’entrada l’infant 1 està assegut amb la contenció de la mestra”.

[-https://youtu.be/BUsC-SaBq1s](https://youtu.be/BUsC-SaBq1s)

Actituds presents: acompanyar, escoltar l’infant, símbol de llei, empatitzar, contenir, ajust en el llenguatge, dissimetria, vetllar per la inclusió.

“L’infant 1 en el moment d’esperar a la cua manifesta agressivitat cap els companys, l’adult el separa i parla amb ell i el torna a reincorporar a la cua, introduint-lo amb menys temps d’espera”.

[-https://youtu.be/34dWtoTFy7o](https://youtu.be/34dWtoTFy7o)

Actituds presents: acompanyar, escoltar l’infant, símbol de llei, empatitzar, contenir, ajust en el llenguatge, dissimetria, vetllar per la inclusió.

“Davant de la frustració, l’infant 1 fa una rebequeria, l’adult el conté amb la paraula i el cos”.

[-https://youtu.be/wMDJKDRjFhw](https://youtu.be/wMDJKDRjFhw)

Actituds presents: acompanyar, escoltar l’infant, símbol de llei, empatitzar, contenir, ajust en el llenguatge, dissimetria, vetllar per la inclusió.

“L’infant 1 comença a resoldre una situació de haver agafat un objecte a una companya, oferint-li un altre. S’inicia en l’intercanvi”.

[-https://youtu.be/wx46oJ0bQSU](https://youtu.be/wx46oJ0bQSU)

Actituds presents: acompanyar, escoltar l’infant, símbol de llei, empatitzar, contenir, ajust en el llenguatge, dissimetria, vetllar per la inclusió.

“L’infant 1 comença a utilitzar l’objecte, un cercol, com a mediador en el joc amb la mestra”.

[-https://youtu.be/jJx5wiQGV8o](https://youtu.be/jJx5wiQGV8o)

Actituds presents: acompanyar, escoltar l’infant, reconeixement positiu, símbol de llei, empatitzar, contenir, ajust en el llenguatge, dissimetria i vetllar per la inclusió.

“L’infant 1 comença a utilitzar l’objecte, el cercol per jugar amb els companys, en una situació d’intercanvi”.

[-https://youtu.be/9tF9ZhBRm9U](https://youtu.be/9tF9ZhBRm9U)

Actituds presents: acompanyar, escoltar l’infant, reconeixement positiu, símbol de llei, empatitzar, contenir, ajust en el llenguatge, dissimetria i vetllar per la inclusió.

Sessió 8:

“L’infant 3 està realitzant un circuit. L’adult l’acompanya amb el cos i el llenguatge a la realització de la mateixa”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=j6xH9VTau9o](https://www.youtube.com/watch?v=j6xH9VTau9o)

Actituds presents: acompanyar, reconeixement positiu, empatitzar i ajust en el llenguatge.

“El Psicomotricista respon a la demanda de l’infant 2 de que li posi una roba que faci de capa”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=AIRDKpbvopY](https://www.youtube.com/watch?v=AIRDKpbvopY)

Actituds presents: acompanyar, escoltar l’infant, reconeixement positiu, ajust en el llenguatge i empatitzar.

“L’infant 2 està a l’espallera i manifesta que té por, l’acompanyem en el moviment i l’ajudem a saltar”.

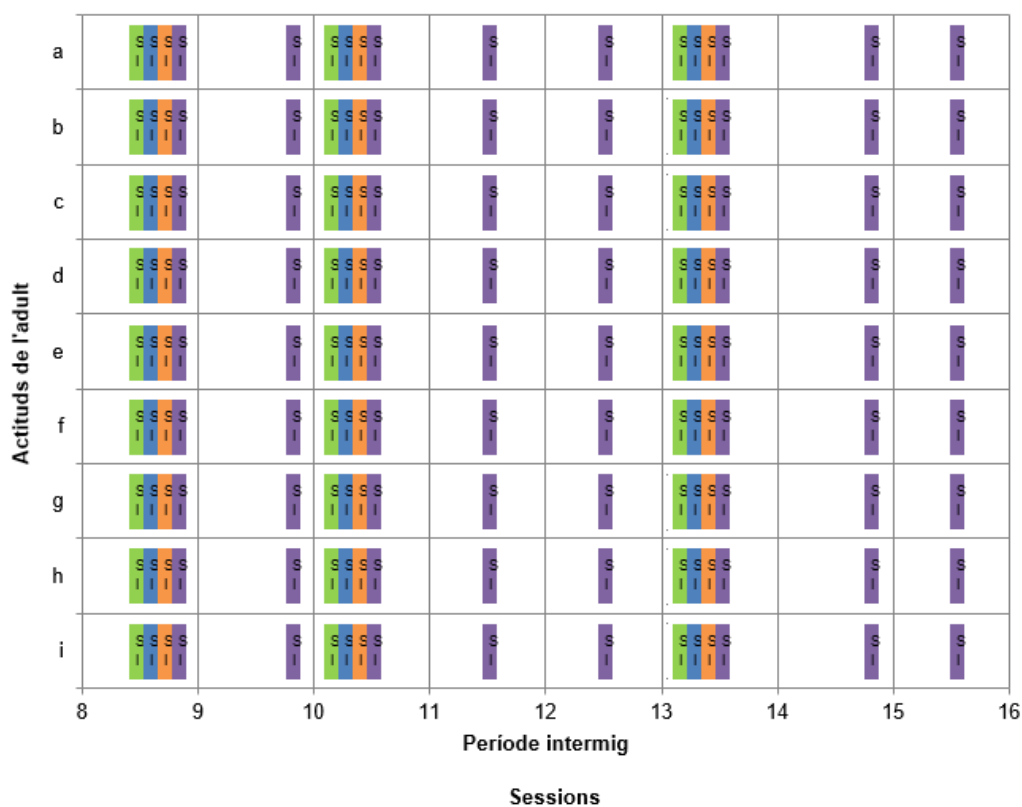
[-https://youtu.be/SgS5bmNLoes](https://youtu.be/SgS5bmNLoes)

Actituds presents: acompanyar, escoltar l’infant, reconeixement positiu, símbol de llei, empatitzar, contenir, ajust en el llenguatge, dissimetria i vetllar per la inclusió.

PERÍODE INTERMEDI

La taula que correspon al període intermedi avarca de la sessió 9 a la 16. D'aquestes sessions hem escollit a l'atzar la 9, 11 i 14 i en totes hi ha una presència de les diferents actituds.

Presència de les actituds de l'adult a través de les sessions

Actituds del Psicomotricista								
a	b	c	d	e	f	g	h	i
Acompanyar	Escollar a l'infant	Reconèixer positivament	Ser símbol d'una llei asseguradora	Empatitzar	Contenir	Ajustar-se en el llenguatge	Posicionar-se dissimetricament	Vetllar per la inclusió dintre del grup

Jutge 1	Jutge 2	Jutge 3	Investigador
---------	---------	---------	--------------

Gràfic 6.90

Sessió 9:

“La Psicomotricista ajuda a l'infant 2 a posar-se una roba que simbolitza una capa”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=3Oe5tWZjQQQ](https://www.youtube.com/watch?v=3Oe5tWZjQQQ)

Actituds presents: acompanyar, escoltar l'infant, reconeixement positiu, empatitzar, contenir, ajust en el llenguatge, dissimetria i vetllar per la inclusió.

Sessió 11:

“L'infant 2 està a prop de l'adult i arrel d'un mitjó trencat, inicia la comunicació, sempre l'adult mantenint una certa distància”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=jIEFi35oHUU](https://www.youtube.com/watch?v=jIEFi35oHUU)

Actituds presents: acompanyar, escoltar l'infant, reconeixement positiu, símbol de llei, empatitzar, contenir, ajust en el llenguatge, dissimetria i vetllar per la inclusió.

Sessió 14:

“L'infant 1 està al circuit, s'enfada davant la dificultat, l'adult intervé”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=RGJwi6fo2Rk](https://www.youtube.com/watch?v=RGJwi6fo2Rk)

Actituds presents: acompanyar, escoltar l'infant, reconeixement positiu, símbol de llei, empatitzar, contenir, ajust en el llenguatge, dissimetria i vetllar per la inclusió.

“L'adult parla amb l'infant 1 i l'abraça. Posteriorment, el situa a la cua amb els companys”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=wa6CxicXq_0](https://www.youtube.com/watch?v=wa6CxicXq_0)

Actituds presents: acompanyar, escoltar l'infant, reconeixement positiu, símbol de llei, empatitzar, contenir, ajust en el llenguatge, dissimetria i vetllar per la inclusió.

“L'adult parla amb l'infant 1 i aquest abraça a l'adult. L'adult el puja als braços i el porta amb els seus companys”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=EwR4GogjKtE](https://www.youtube.com/watch?v=EwR4GogjKtE)

Actituds presents: acompanyar, escoltar l'infant, reconeixement positiu, símbol de llei, empatitzar, contenir, ajust en el llenguatge, dissimetria i vetllar per la inclusió.

“L'infant 1 està dalt de l'espatllera i els adults l'acompanyen i l'animen a saltar”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=4qQC7qE-BTM](https://www.youtube.com/watch?v=4qQC7qE-BTM)

Actituds presents: acompanyar, escoltar l'infant, reconeixement positiu, símbol de llei, empatitzar, contenir, ajust en el llenguatge, dissimetria i vetllar per la inclusió.

“L'infant 1 va a buscar el contacte i el reconeixement de la Psicomotricista”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=kT68AhafFTM](https://www.youtube.com/watch?v=kT68AhafFTM)

Actituds presents: acompanyar, escoltar l'infant, reconeixement positiu, ajust en el llenguatge i empatitzar.

“El Psicomotricista respon a la demanda de O. de realitzar una construcció”.

[-https://youtu.be/k-BPeYAebKw](https://youtu.be/k-BPeYAebKw)

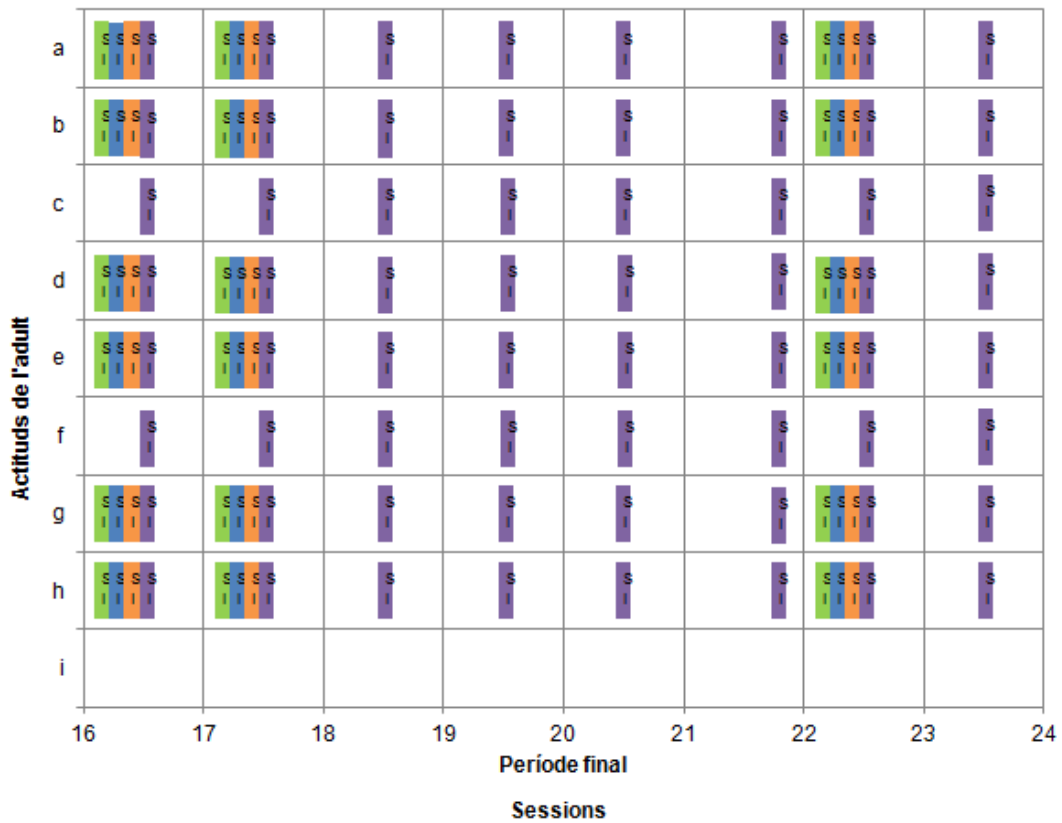
Actituds presents: acompanyar, escoltar l'infant, reconeixement positiu, ajust en el llenguatge i empatitzar.

PERÍODE FINAL

La taula que correspon al període final del treball avarca de la sessió 16 a la 24. D'aquestes hem escollit a l'atzar la 17, 18 i 23.

El que podem observar en aquest darrer període és que les actituds: c) reconèixer positivament, f) contenir, i) vetllar per la inclusió ja no estan tan presents.

Presència de les actituds de l'adult a través de les sessions

Actituds del Psicomotricista								
a	b	c	d	e	f	g	h	i
Acompanyar	Escoltar a l'infant	Reconèixer positivament	Ser símbol d'una llei asseguradora	Empatitzar	Contenir	Ajustar-se en el llenguatge	Posicionar-se dissimetricament	Vetllar per la inclusió dintre del grup

Gràfic 6.91

Sessió 17:

“Els adults acompanyen a l'infant 1 en la presentació inicial en la situació d'escenari”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=LbltYB1PQ6k](https://www.youtube.com/watch?v=LbltYB1PQ6k)

Actituds presents: acompanyar, escoltar l'infant, reconeixement positiu, empatitzar, contenir, ajust en el llenguatge, dissimetria i vetllar per la inclusió.

Sessió 18:

“En el circuit, propicia ajuda mútua i un company acompanya a l'infant per pujar el banc”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=p3okK8x9mUk](https://www.youtube.com/watch?v=p3okK8x9mUk)

Actituds presents: acompanyar, escoltar l'infant, reconeixement positiu, empatitzar, contenir, ajust en el llenguatge, dissimetria i vetllar per la inclusió.

“En el ritual d'entrada, el Psicomotricista demana tanquin els ulls i tinguin present les normes i posteriorment les vagin verbalitzant”.

[-https://youtu.be/-ti5C3K_rDg](https://youtu.be/-ti5C3K_rDg)

Actituds Presents: acompanyar, escoltar l'infant, reconeixement positiu, ajust en el llenguatge, contenir i empatitzar.

“El Psicomotricista acompanya a l'infant 2 a saltar des de les espatlleres”.

[-https://www.youtube.com/watch?v=T-bKBwZ8ZYA](https://www.youtube.com/watch?v=T-bKBwZ8ZYA)

Actituds presents: acompanyar, escoltar l'infant, reconeixement positiu, ajust en el llenguatge i empatitzar.

“El Psicomotricista ajuda a l'infant 2 a pujar pel banc en el circuit”.

[-https://youtu.be/-DPIba9Bmm4](https://youtu.be/-DPIba9Bmm4)

Actituds Presents: acompanyar, escoltar l'infant, reconeixement positiu, ajust en el llenguatge i empatitzar.

Sessió 23:

“L'infant 2 manifesta la seva inseguretats cap a la fixació de l'espatllera, el Psicomotricista el tranquil·litza, acaba pujant i desplaçant-se per l'espatllera i salta sobre la màrrega i xoca la mà del Psicomotricista”.

[-https://youtu.be/DTS_z2QymrA](https://youtu.be/DTS_z2QymrA)

Actituds presents: acompanyar, escoltar l'infant, reconeixement positiu, empatitzar, contenir, ajust en el llenguatge, dissimetria i vetllar per la inclusió.

En síntesi, pel que fa referència a les actituds dels adults a través de les sessions en quan a l'acompanyament i sosteniment dels infants observem que en el període inicial en totes les sessions estan presents les diferents actituds en les diferents seqüències de vídeo presentades i es produeixen moltes intervencions a nivell de: c) reconèixer positivament, f) contenir i i) vetllar per la inclusió.

Pel que fa al període intermedi en totes les sessions hi ha una presència de les diferents actituds.

En relació al període final que les actituds: c) reconèixer positivament, f) contenir, i) vetllar per la inclusió ja no estan tan presents.

6.3.4 Valoracions de la univocitat, pertinència i importància dels indicadors en relació a l'estructura de les sessions i la funció del Psicomotricista

6.3.4a. En referència a l'estructura de les sessions

En aquest apartat de Coherència Empírica s'analitzen els indicadors proposats per avaluar la millora de la seguretat i la confiança en els casos motiu d'estudi amb les aportacions dels jutges i l'investigador. S'observa que majoritàriament són unívocs i pertinents i amb una importància entre 4 i 5.

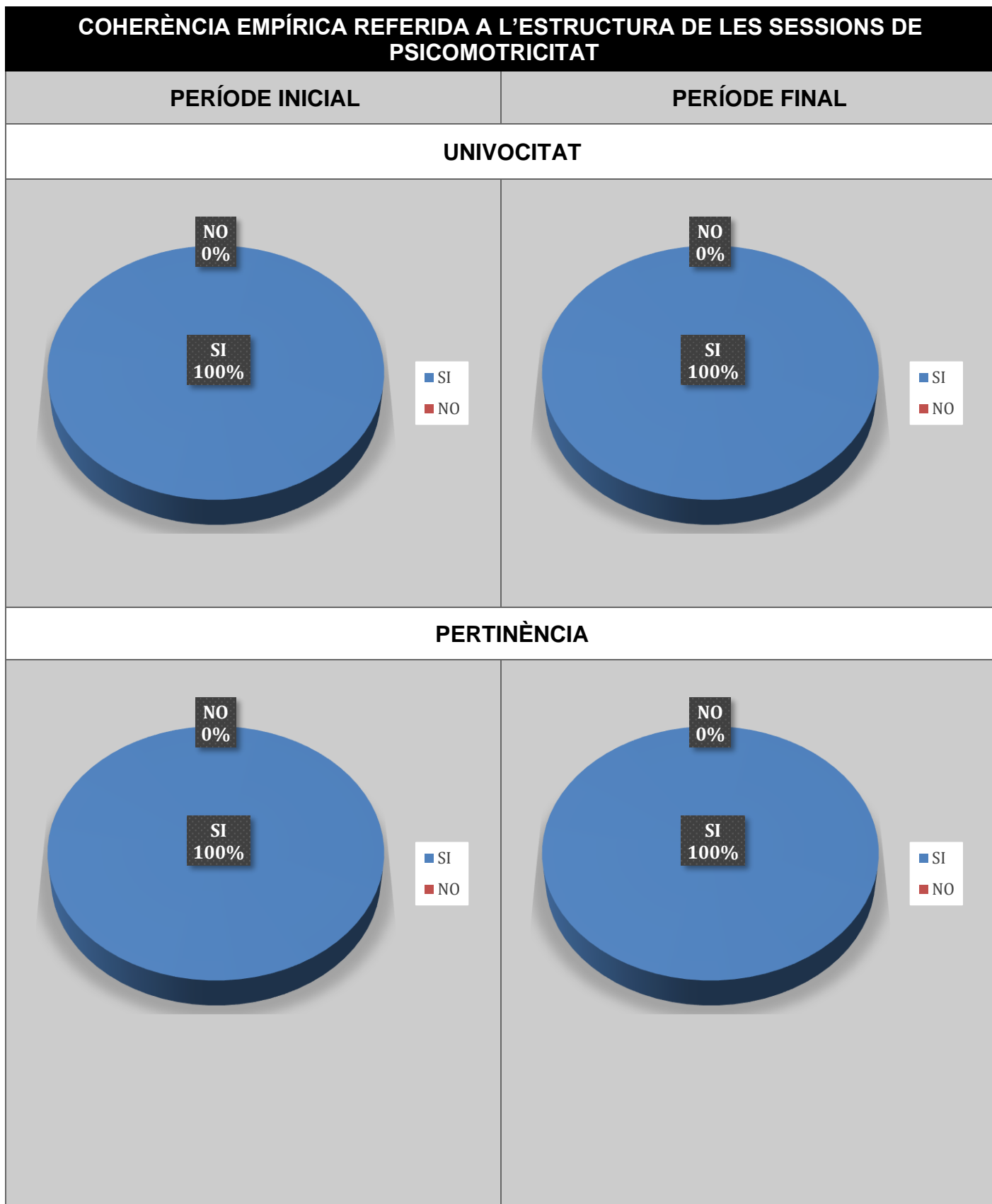
A continuació, es mostren unes gràfiques les quals representen el percentatge de valoració en relació a la univocitat, pertinència i importància de cada indicadors, englobant els 3 casos motiu d'estudi.

En relació a la seva univocitat, en el període inicial i final observem que un 100% de les valoracions realitzades van considerar que els indicadors proposats s'entenen d'una forma clara. Un 0% de les valoracions mostren que algun indicador pot ser interpretat de manera diferent i pot arribar a resultar confós, és a dir, cap valor.

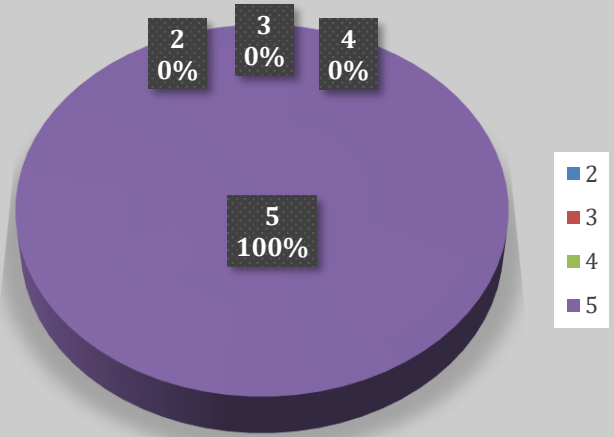
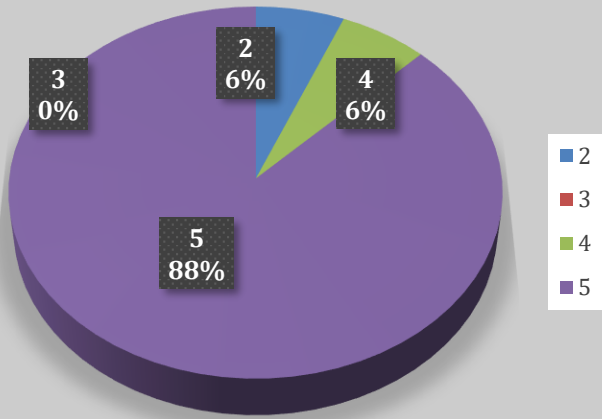
Pel que fa referència a la pertinència, en el període inicial i final observem que un 100% de les valoracions han considerat que els indicadors eren adients per elaborar un instrument que avalués l'evolució en la seguretat i la confiança en els casos motiu d'estudi. Mentre que un 0% de les valoracions trobaven que algun dels indicadors era inadequat per a aquesta finalitat, és a dir, cap valor.

I en relació a la importància dels diferents indicadors podem observar que un important gruix de les valoracions s'aglutinen entre els dos nivells màxims. Concretament, en el període inicial, observem que un 88% es situa en el valor 5 i un 6% en el valor 4. En canvi, els dos valors restants i més baixos només van rebre un 6% de les valoracions realitzades. En el període final, observem que un 100% es situa en el valor 5 i un 0% en el valor 4. En canvi, els dos valors restants i més baixos van rebre un 0% de les valoracions realitzades, és a dir, cap valor.

Gràfic 6.92 Coherència Empírica: percentatge de valoracions de la univocitat, pertinència i importància dels indicadors

IMPORTÀNCIA

6.3.4b. En referència a la funció del Psicomotricista

En aquest apartat de Coherència Empírica s'analitzen els indicadors proposats per avaluar la millora de la seguretat i la confiança en els casos motiu d'estudi amb les aportacions dels jutges i l'investigador. S'observa que majoritàriament són unívocs i pertinents i amb una importància entre 4 i 5.

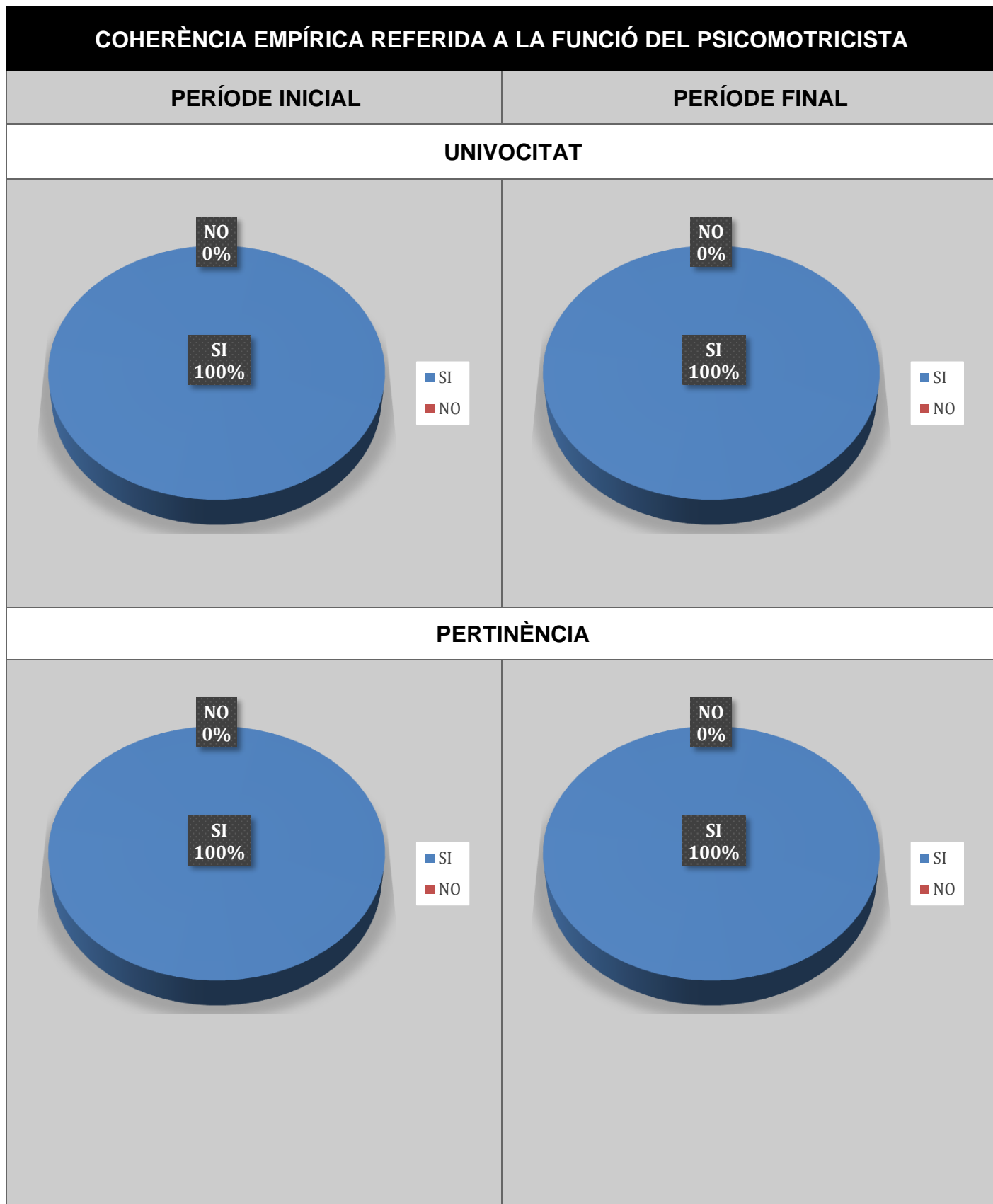
A continuació, es mostren unes gràfiques les quals representen el percentatge de valoració en relació a la univocitat, pertinència i importància de cada indicadors, englobant els 3 casos motiu d'estudi.

En relació a la seva univocitat, en el període inicial i final observem que un 100% de les valoracions realitzades van considerar que els indicadors proposats s'entenen d'una forma clara. Un 0% de les valoracions mostren que algun indicador pot ser interpretat de manera diferent i pot arribar a resultar confós, és a dir, cap valor.

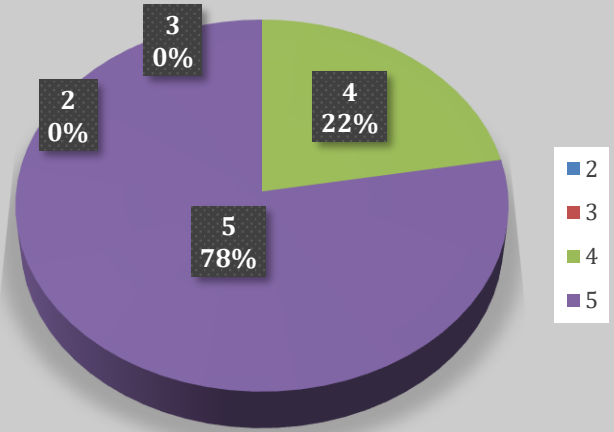
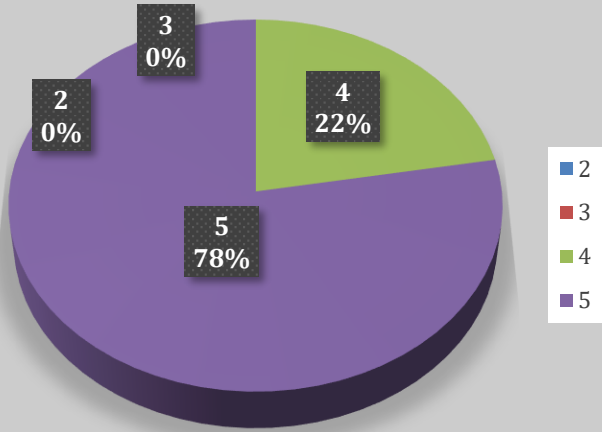
Pel que fa referència a la pertinència, en el període inicial i final observem que un 100% de les valoracions han considerat que els indicadors eren adients per elaborar un instrument que avalués l'evolució en la seguretat i la confiança en els casos motiu d'estudi. Mentre que un 0% de les valoracions trobaven que algun dels indicadors era inadequat per a aquesta finalitat, és a dir, cap valor.

I en relació a la importància dels diferents indicadors podem observar que un important gruix de les valoracions s'aglutinen entre els dos nivells màxims. Concretament, en el període inicial i final, observem que un 78% es situa en el valor 5 i un 22% en el valor 4. En canvi, els dos valors restants i més baixos van rebre un 0% de les valoracions realitzades, és a dir, cap valor.

Gràfic 6.93 Coherència Empírica: percentatge de valoracions de la univocitat, pertinència i importància dels indicadors

IMPORTÀNCIA

6.4.- Objectiu 3: Analitzar la relació entre les intervencions del Psicomotricista i el desenvolupament de la seguretat i la confiança dels infants

6.4.1. Es pot observar que a mesura que es produeix un increment en la seguretat i confiança dels alumnes considerats amb dificultats d'adaptació, disminueixen les intervencions del Psicomotricista

En aquest apartat el que realitzem és una síntesi de l'Objectiu 1 i 2 en el sentit de reflectir l'evolució en forma de gràfic dels Casos 1, 2 i 3 en quan a l'increment de la seguretat i la confiança des del període inicial fins al final de la part pràctica de la recerca.

Com es pot observar a continuació, apareixen els diferents moments de la sessió: ritual d'entrada, circuit, joc lliure i tornada a la calma, i els relacionem amb les diferents dimensions i les actituds del Psicomotricista.

En tots els moments de la sessió la Dimensió 5: Actitud sempre està present, per tant, és transversal. Prioritzem tenint present el grau d'importància que han donat els jutges en el moment de la triangulació i el criteri de l'investigador, diferents dimensions segons el moment de la sessió. Per tant, anirem relacionant els moments de la sessió amb les següents dimensions:

- Ritual d'entrada: Dimensió 5: Actitud i Dimensió 3: Relació amb l'adult
- Circuit: Dimensió 5: Actitud i Dimensió 3: Relació amb l'adult
- Joc lliure: Dimensió 5: Actitud i Dimensió 6: Relació amb els companys
- Tornada a la calma: Dimensió 5: Actitud i Dimensió 2: Relació amb el temps

Tanmateix, il·lustrarem cada moment de la sessió amb una seqüència enregistrada en vídeo, les quals ja han aparegut en els apartats anteriors.

Pel que fa referència a la categorització de la presència de les actituds del Psicomotricista seguirem el següent criteri:

L'investigador amb el suport de la seqüència de vídeo omplia després del seu visionat, la graella que apareix a l'annex de metodologia amb els següents criteris:

- Si no apareixia aquella actitud, aquesta era categoritzada dins la categoria: "Mai" (0).
- Si l'actitud estava present en la seqüència, aquesta era categoritzada dins la categoria: "Sovint" (1).
- Si l'actitud apareixia de forma constant i repetida en la seqüència, aquesta era categoritzada dins la categoria: "Sempre" (2).

Per últim, apareixen els resultats de la triangulació en quan a la participació en les sessions, del Cas 1, 2 i 3.

CAS 1

0	Mai	Seguretat i confiança
1	Sovint	
2	Sempre	Manca de seguretat i confiança

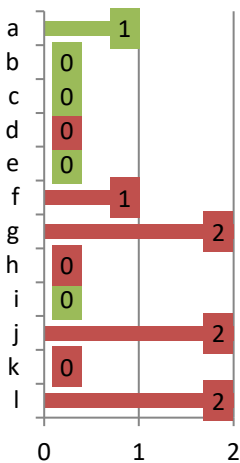
DIMENSIÓ 3: RELACIÓ AMB L'ADULT RITUAL D'ENTRADA

En el gràfic 6.94 a): en referència a la relació amb l'adult, observem un increment rellevant respecte al període inicial de la seguretat i la confiança en els indicadors b (el busca), c (col·labora), e (fa demandes), i (espera les seves consignes).

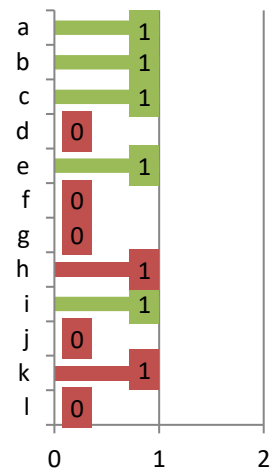
D'una altra banda, hi ha una disminució rellevant d'alguns indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança, en el cas de l'indicador f (l'agredeix) i molt rellevant en el cas dels indicadors g (fa cas omís), j (el provoca) i l (evita el contacte).

En canvi, s'observa un increment rellevant dels indicadors h (espera la seva aprovació) i k (busca el reforç). En aquest cas concret aquests darrers indicadors donen compte de que l'infant s'ha vinculat a l'adult i la seva referència i reconeixement és important.

PERÍODE INICIAL SESSIÓ 7

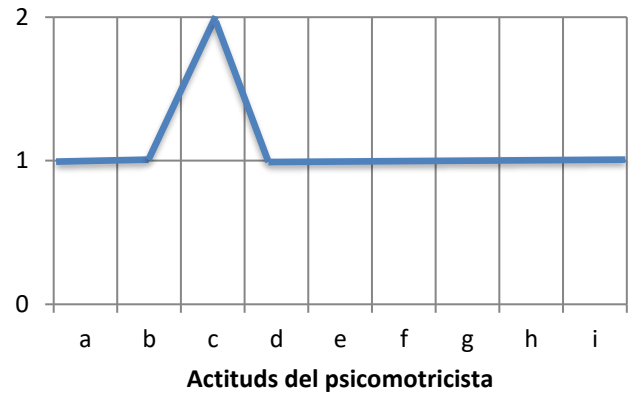
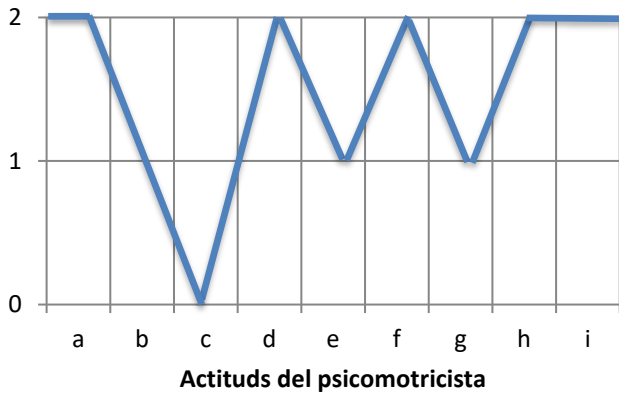
PERÍODE FINAL SESSIÓ 17

DIMENSIÓ 3: Relació amb l'adult											
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
L'accepta	El busca	Col·labora	El rebutja	Fa demandes	L'agredeix	Fa cas omís	Espera la seva aprovació	Espera les seves consignes	El provoca	Busca el reforç	Evita el contacte

Gràfic 6.94 a)

En el gràfic 6.94 b): pel que fa a les actituds del Psicomotricista, hi ha una presència molt rellevant de les diferents actituds del Psicomotricista: a) acompanyar, d) ser símbol d'una llei asseguradora, f) contenir, h) posicionar-se dissimètricament i i) vetllar per la inclusió i no està present la c) reconèixer positivament doncs especialment el Psicomotricista ha d'intervenir per contenir les actuacions continuades del Cas 1. En canvi, en el període final com hem pogut comprovar que l'infant ha aconseguit una major regulació emocional i una disminució d'aquelles actituds que donaven compte de manca de seguretat i confiança. Per tant, aquelles actituds del Psicomotricista que suposen un major nombre d'intervencions per contenir i acompanyar han disminuït.

Actituds del Psicomotricista								
a	b	c	d	e	f	g	h	i
Acompanyar	Escollir a l'infant	Reconèixer positivament	Ser símbol d'una llei asseguradora	Empatitzar	Contenir	Ajustar-se en el llenguatge	Posicionar-se dissimètricament	Vetllar per la inclusió dintre del grup

Investigador

Gràfic 6.94 b)

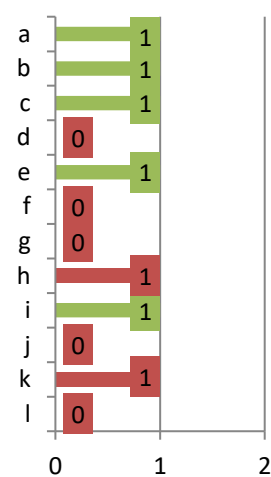
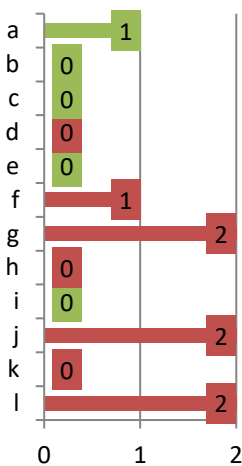
<https://www.youtube.com/watch?v=BUsc-SaBg1s> <https://www.youtube.com/watch?v=LbltYB1PQ6k>

DIMENSIÓ 3: RELACIÓ AMB L'ADULT CIRCUIT

El moment del *Circuit* en el gràfic 6.95 a) guarda relació amb la Dimensió 5: Actitud i la Dimensió 3: Relació amb l'adult amb les actituds del Psicomotricista.

**PERÍODE INICIAL
SESSIÓ 7**

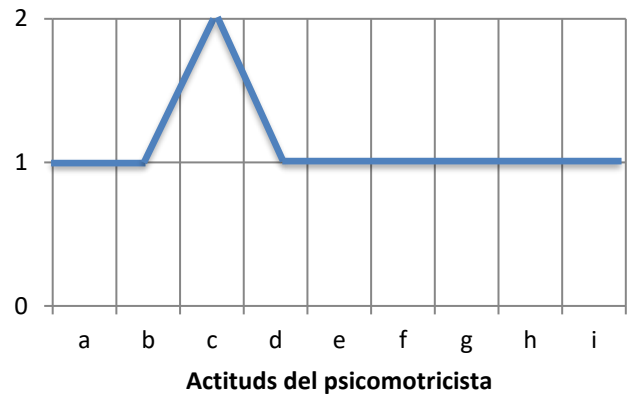
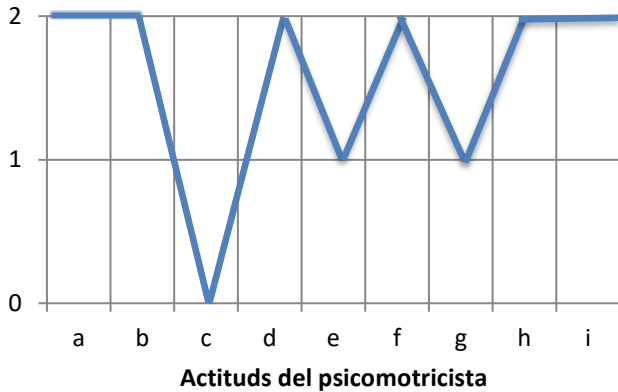
**PERÍODE FINAL
SESSIÓ 19**

DIMENSIÓ 3: Relació amb l'adult											
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
L'accepta	El busca	Col·labora	El rebutja	Fa demandes	L'agradeix	Fa cas omís	Espera la seva aprovació	Espera les seves consignes	El provoca	Busca el reforç	Evita el contacte

Gràfic 6.95 a)

Novament, es produeix una repetició del moment anterior, l'infant és més autònom, hi ha un vincle amb l'adult i els altres infants i com es pot observar en el gràfic 6.95 b) el Psicomotricista pot prendre distància i mantenir de forma rellevant aquelles actituds que sempre estan presents en la sessió de psicomotricitat. Però de forma molt rellevant està present l'actitud: c) reconèixer positivament.

Actituds del Psicomotricista								
a	b	c	d	e	f	g	h	i
Acompanyar	Escoltar a l'infant	Reconèixer positivament	Ser símbol d'una llei asseguradora	Empatitzar	Contenir	Ajustar-se en el llenguatge	Posicionar-se dissimètricament	Vetllar per la inclusió dintre del grup

Investigador

Gràfic 6.95 b)

<https://youtu.be/wMDJKDRjFhw>

<https://www.youtube.com/watch?v=W-EzU1fDdUU>

DIMENSÍO 6: RELACIÓ AMB ELS COMPANYS JOC LLIURE

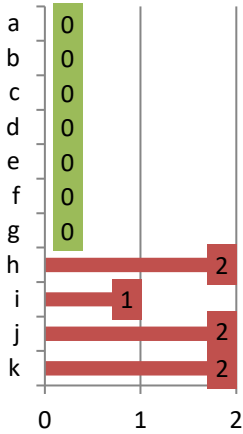
El moment del *Joc lliure* guarda relació amb la Dimensió 5: Actitud i la Dimensió 6: Relació amb els companys amb les actituds del Psicomotricista.

En el gràfic 6.96 a): observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en a (es comunica), b (empatitza), c (comparteix els objectes), d (juga en petit grup), e (juga amb un altre), f (ofereix la seva ajuda) i g (té almenys un bon amic).

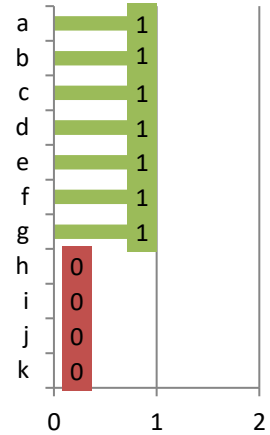
D'una altra banda, hi ha una disminució rellevant d'aquells indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança, en el cas de l'indicador i (destrueix) i molt rellevant en el cas dels indicadors h (tendeix a jugar sol), j (envaeix) i k (es baralla amb freqüència).

El sentir-se més segur i confiat, que tingui una major regulació de les emocions fa que no estigui aïllat i hagi passat a formar part del grup.

**PERÍODE INICIAL
SESSIÓ 7**

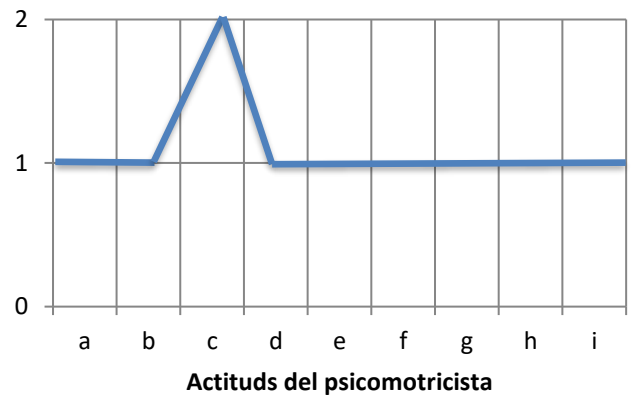
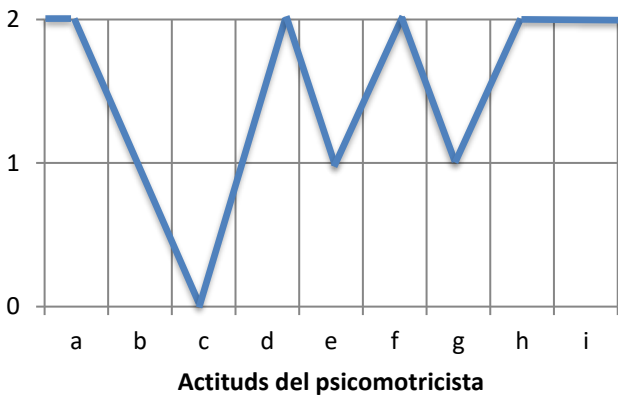
**PERÍODE FINAL
SESSIÓ 19**

DIMENSÍO 6: Relació amb els companys										
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k
Es comunica	Empatitza	Comparteix els objectes	Juga en petit grup	Juga amb un altre	Ofereix la seva ajuda	Té almenys un bon amic	Tendeix a jugar sol	Destruïx	Envaeix	Es baralla en freqüència i provoca els altres

Gràfic 6.96 a)

Per tant, tal com podem observar en el gràfic 6.96 b): el Psicomotricista ha disminuït les intervencions únicament adreçades a ell per contenir les seves manifestacions emocionals i vetllar per la seva inclusió. I novament, està present de forma molt rellevant l'indicador c) reconèixer positivament.

Actituds del Psicomotricista								
a	b	c	d	e	f	g	h	i
Acompanyar	Escollir a l'infant	Reconèixer positivament	Ser símbol d'una llei asseguradora	Empatitzar	Contenir	Ajustar-se en el llenguatge	Posicionar-se dissimetricament	Vetllar per la inclusió dintre del grup

Investigador

Gràfic 6.96 b)

<https://youtu.be/jJx5wiQGV8o>

<https://www.youtube.com/watch?v=x1S8z2i67IM>

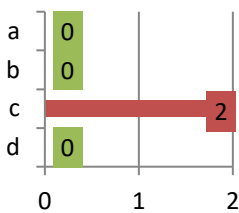
DIMENSIÓ 2: RELACIÓ AMB EL TEMPS TORNADA A LA CALMA

El moment de *Tornada a la calma* guarda relació amb la Dimensió 2: Relació amb el temps i la Dimensió 5: Actitud amb les actituds del Psicomotricista.

En el gràfic 6.97 a): observem un increment de la seguretat i la confiança rellevant en l'indicador a (accepta les ruptures), b (es manté en l'activitat i la finalitza) i d (tolera l'espera).

En canvi, hi ha una disminució molt rellevant d'aquell indicador que dona compte de manca de seguretat i confiança c (salta d'una activitat a una altra).

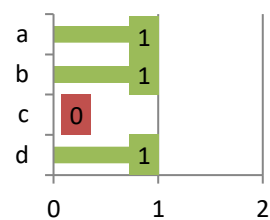
**PERÍODE INICIAL
SESSIÓ 7**

DIMENSIÓ 2: Relació amb el temps			
a	b	c	d
Accepta les ruptures	Es manté en l'activitat i la finalitza	Salta d'una activitat a una altra	Tolera l'espera

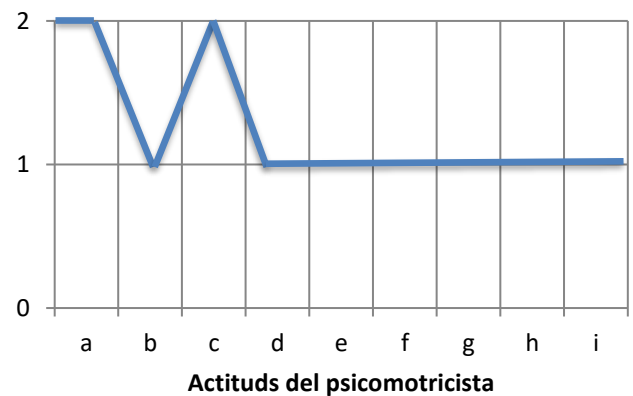
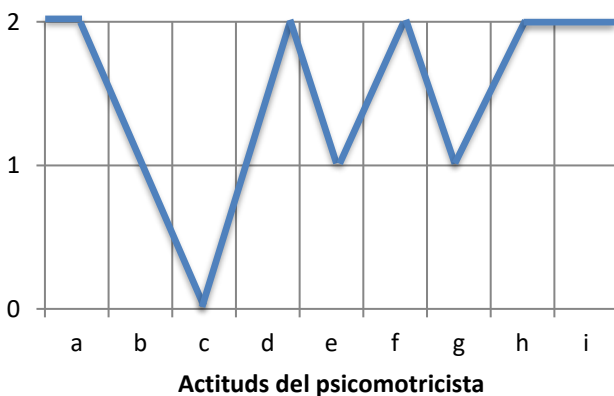
Gràfic 6.97 a)

**PERÍODE FINAL
SESSIÓ 19**

En el gràfic 6.97 b): pel que fa a les actituds del Psicomotricista, hi ha una disminució rellevant de les actituds d) ser símbol d'una llei asseguradora, f) contenir, h) posicionar-se dissimètricament, i) vetllar per la inclusió.

No obstant, encara necessita de molt acompanyament i reconeixement positiu.

Actituds del Psicomotricista								
a	b	c	d	e	f	g	h	i
Acompanyar	Escoltar a l'infant	Reconèixer positivament	Ser símbol d'una llei asseguradora	Empatitzar	Contenir	Ajustar-se en el llenguatge	Posicionar-se dissimètricament	Vetllar per la inclusió dintre del grup

Investigador

Gràfic 6.97 b)

<https://www.youtube.com/watch?v=OLZx1Wk2PDY> <https://www.youtube.com/watch?v=hfYbdXow-Kw>

L'actitud és una dimensió transversal que està present en tots els moments de la sessió, donat que aquesta té a veure amb el grau de seguretat i confiança, que té l'infant amb ell mateix, la qual cosa condiciona la relació amb l'entorn i els altres. També hi ha altres aspectes que no són objecte d'estudi d'aquesta recerca, no obstant tenen a veure amb l'actitud.

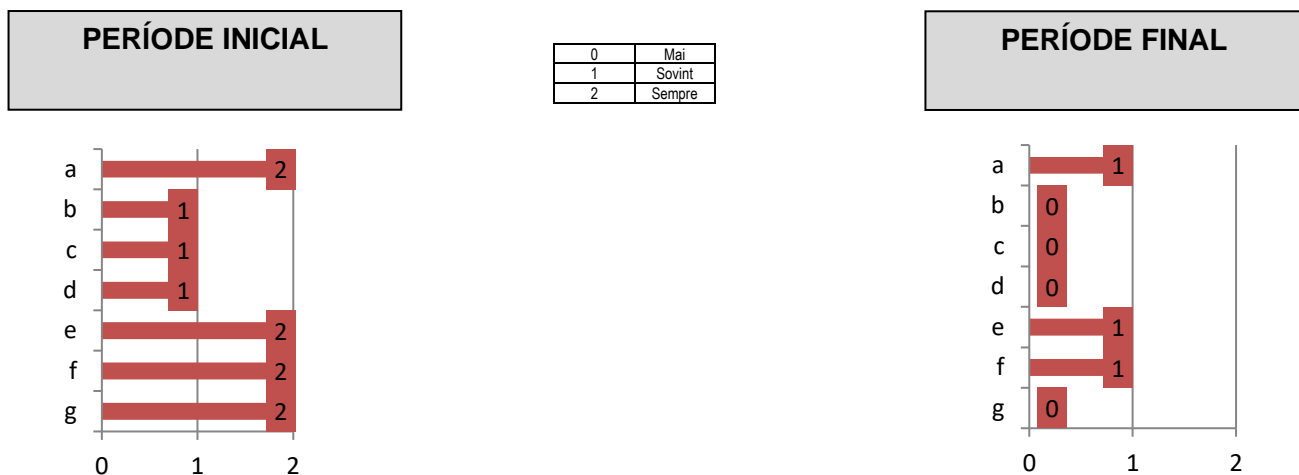
Els gràfics de la Dimensió 5: Actitud del període inicial i final els relacionem amb les diferents dimensions del període inicial i final, les quals van acompanyades de seqüències de vídeo. Recollim moments de les sessions del període intermedi que són il·lustratius per veure l'evolució de l'infant.

En el Cas 1 ens centrarem en quines actituds posa en joc el Psicomotricista en el *Ritual d'entrada* i en el *Joc lliure*.

El moment del *Ritual d'entrada* guarda relació amb la Dimensió 5: Actitud i la Dimensió 3: Relació amb l'adult amb les actituds del Psicomotricista.

En el gràfic 6.98 a): en referència a l'actitud, observem una disminució rellevant respecte al període inicial d'una sèrie d'indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança, és el cas de l'indicador a (es mou de forma continuada), b (es queixa amb freqüència de malestar), c (freqüentment té rabietes o mal geni), d (se'l veu infeliç o desanimat), e (es distreu amb facilitat), f (fàcilment perd la confiança en si mateix) i molt rellevant en el cas de l'indicador g (presenta moltes pors).

DIMENSÍO 5: ACTITUD

DIMENSÍO 5: Actitud						
a	b	c	d	e	f	g
Es mou de forma continuada	Es queixa amb freqüència de malestar	Freqüentment té rabietes o mal geni	Sovint se'l veu infeliç o desanimat	Es distreu amb facilitat	Fàcilment perd la confiança en si mateix	Presenta moltes pors

Gràfic 6.98 a)

RITUAL D'ENTRADA

PERÍODE INICIAL
SESSIÓ 7

<https://www.youtube.com/watch?v=BUcC-SaBg1s>

JOC LLIURE

PERÍODE INICIAL
SESSIÓ 7

<https://www.youtube.com/watch?v=wMDJKDRjFhw>

RITUAL D'ENTRADA

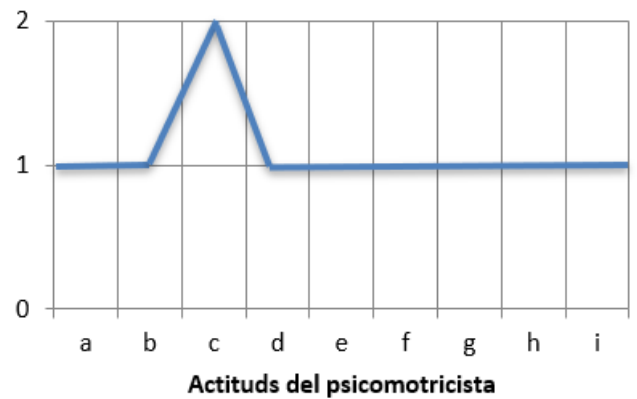
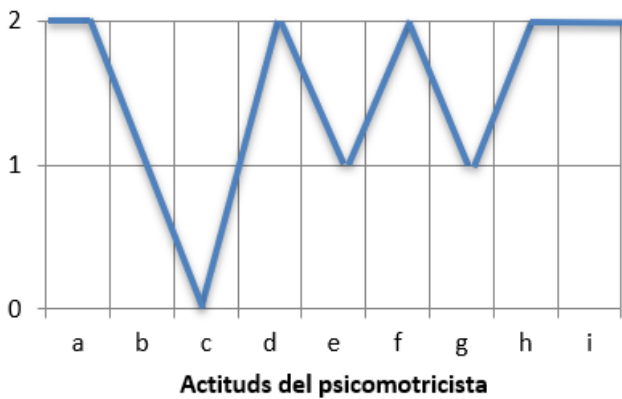
PERÍODE FINAL
SESSIÓ 17

<https://www.youtube.com/watch?v=LbtYB1PQ6k>

JOC LLIURE

PERÍODE FINAL
SESSIÓ 14

<https://www.youtube.com/watch?v=EwR4GogjKtE>

Actituds del psicomotricista								
a	b	c	d	e	f	g	h	i
Acompanyar	Escollir a l'infant	Reconèixer positivament	Ser símbol d'una llei asseguradora	Empatitzar	Contenir	Ajustar-se en el llenguatge	Posicionar-se dissimètricament	Vetllar per la inclusió dintre del grup

Investigador

Gràfic 6.98 b)

0	Mai
1	Sovint
2	Sempre

Seguretat i confiança
Manca de seguretat i confiança

CAS 2

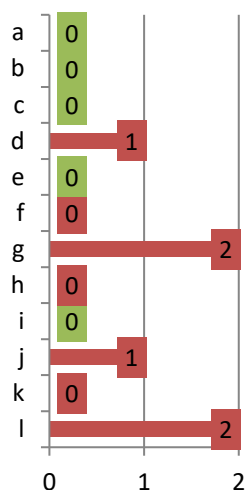
DIMENSÍO 3: RELACIÓ AMB L'ADULT RITUAL D'ENTRADA

En el gràfic 6.99 a): en referència a la relació amb l'adult, observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors c (col·labora), e (fa demandes), i (espera les seves consignes). I molt rellevant en l'indicador a (l'accepta) i b (el busca).

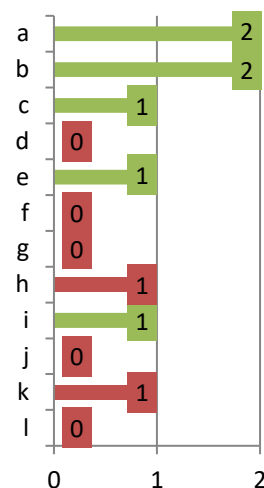
D'una altra banda, hi ha una disminució rellevant d'alguns indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança en l'indicador: d (el rebutja) i j (el provoca) i molt rellevant en els indicadors g (fa cas omís) i l (evita el contacte).

En canvi, hi ha un increment rellevant dels indicadors h (espera la seva aprovació) i k (busca el reforç).

PERÍODE INICIAL SESSIÓ 4

PERÍODE FINAL SESSIÓ 18

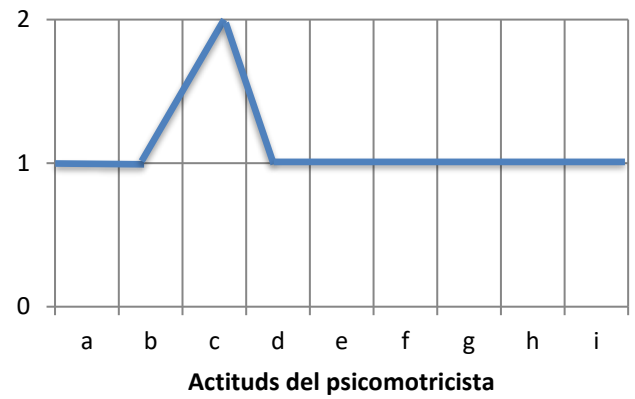
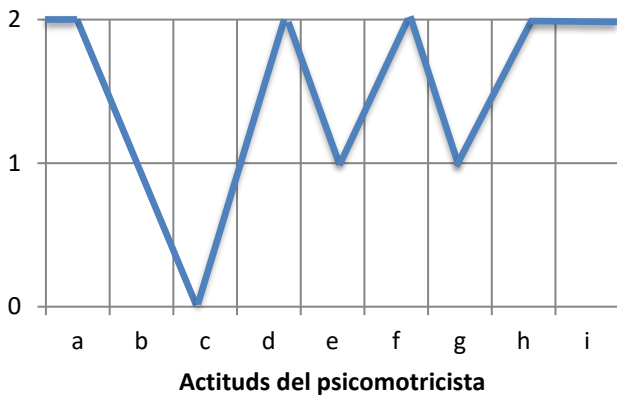

DIMENSÍO 3: Relació amb l'adult											
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
L'accepta	El busca	Col·labora	El rebutja	Fa demandes	L'agradeix	Fa cas omís	Espera la seva aprovació	Espera les seves consignes	El provoca	Busca el reforç	Evita el contacte

Gràfic 6.99 a)

En el gràfic 6.99 b): pel que fa a les actituds del Psicomotricista, hi ha una presència molt rellevant de les diferents actituds del Psicomotricista: a) acompanyar, d) ser símbol d'una llei asseguradora, f) contenir, h) posicionar-se dissimètricament i i) vetllar per la inclusió i no està present la c) reconèixer positivament doncs especialment el Psicomotricista ha d'intervenir per contenir el moviment continuat del Cas 2 i la relació d'evitació constant per intentar incorporar-lo dins el grup. En canvi, en el període final com hem pogut comprovar que l'infant ha aconseguit una major regulació emocional i una disminució d'aquelles actituds que donaven compte de manca de seguretat i confiança. Per tant, aquelles actituds del Psicomotricista que suposen un major nombre d'intervencions per contenir i acompanyar han disminuït i és molt rellevant la c) reconèixer positivament.

Actituds del Psicomotricista								
a	b	c	d	e	f	g	h	i
Acompanyar	Escoltar a l'infant	Reconèixer positivament	Ser símbol d'una llei asseguradora	Empatitzar	Contenir	Ajustar-se en el llenguatge	Posicionar-se dissimètricament	Vetllar per la inclusió dintre del grup

Investigador

Gràfic 6.99 b)

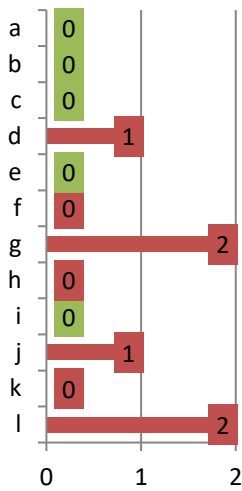
<https://www.youtube.com/watch?v=N98mhuyxM8k>

https://youtu.be/MG_esl4c1FY

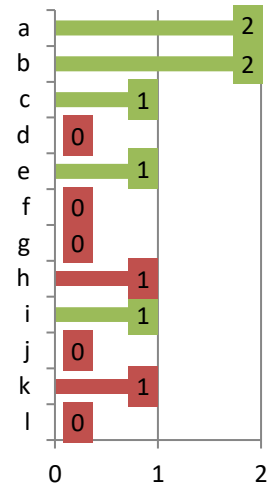
DIMENSIÓ 3: RELACIÓ AMB L'ADULT CIRCUIT

El moment del *Circuit* en el gràfic 6.100 a) guarda relació amb la Dimensió 5: Actitud i la Dimensió 3: Relació amb l'adult amb les actituds del Psicomotricista.

PERÍODE INICIAL SESSIÓ 4

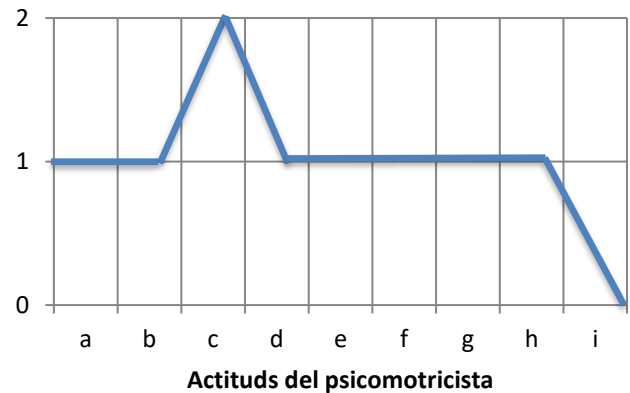
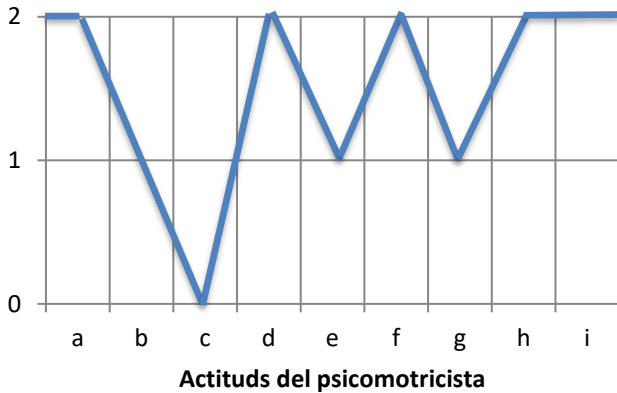
PERÍODE FINAL SESSIÓ 18

DIMENSIÓ 3: Relació amb l'adult											
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
L'accepta	El busca	Col·labora	El rebutja	Fa demandes	L'agradeix	Fa cas omís	Espera la seva aprovació	Espera les seves consignes	El provoca	Busca el reforç	Evita el contacte

Gràfic 6.100 a)

Novament, es produeix una repetició del moment anterior, l'infant és més autònom, hi ha un vincle amb l'adult i els altres infants i disminueixen tal com es pot observar en el gràfic 6.100 b) aquelles actituds del Psicomotricista per contenir l'infant i acompanyar-lo com a) acompanyar, d) ser símbol d'una llei asseguradora, f) contenir, h) posicionar-se dissimètricament i disminueix de forma molt rellevant la i) vetllar per la inclusió. En canvi, es produeix un increment molt rellevant de l'actitud: c) reconèixer positivament.

Actituds del Psicomotricista								
a	b	c	d	e	f	g	h	i
Acompanyar	Escollir a l'infant	Reconèixer positivament	Ser símbol d'una llei asseguradora	Empatitzar	Contenir	Ajustar-se en el llenguatge	Posicionar-se dissimètricament	Vetllar per la inclusió dintre del grup

Investigador

Gràfic 6.100 b)

<https://www.youtube.com/watch?v=w-sF5bUTFyQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=hAyfF1kkvzE>

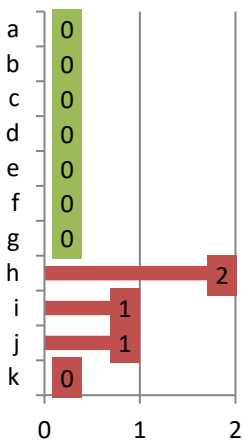
DIMENSIÓ 6: RELACIÓ AMB ELS COMPANYS JOC LLIURE

El moment del *Joc lliure* guarda relació amb la Dimensió 5: Actitud i la Dimensió 6: Relació amb els companys amb les actituds del Psicomotricista.

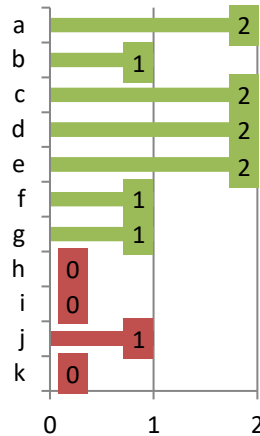
En el gràfic 6.101 a): observem un increment rellevant d'aquells indicadors que donen compte de seguretat i confiança en el cas de l'indicador b (empatitzar), f (ofereix la seva ajuda) i g (té almenys un bon amic). I molt rellevant dels indicadors a (es comunica), c (comparteix els objectes), d (juga en petit grup) i e (juga amb un altre).

D'altra banda, hi ha una disminució rellevant d'aquells indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança en el cas de l'indicador i (destrueix) i molt rellevant en el cas de l'indicador h (tendeix a jugar sol).

**PERÍODE INICIAL
SESSIÓ 9**

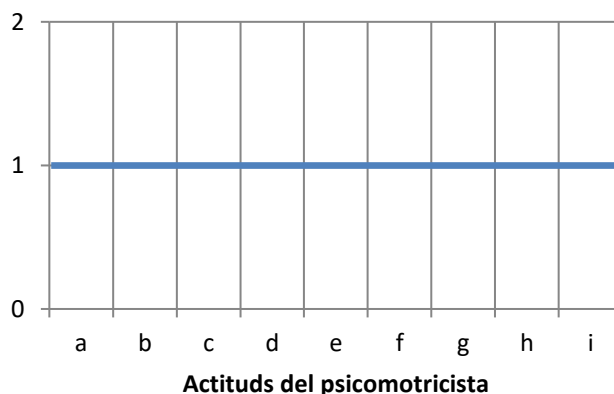
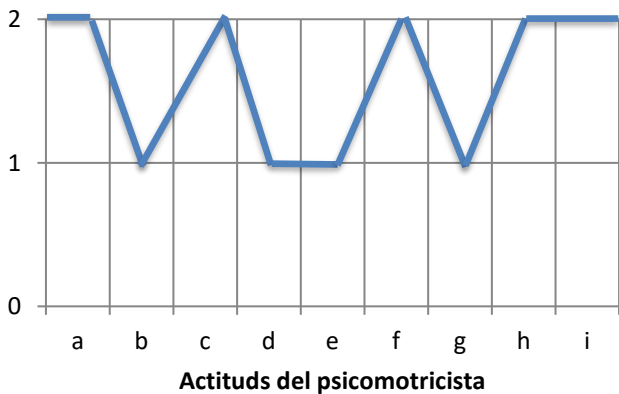
**PERÍODE FINAL
SESSIÓ 20**

DIMENSÍO 6: Relació amb els companys										
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k
Es comunica	Empatitza	Comparteix els objectes	Juga en petit grup	Juga amb un altre	Ofereix la seva ajuda	Té almenys un bon amic	Tendeix a jugar sol	Destruïx	Envaeix	Es baralla en freqüència i provoca els altres

Gràfic 6.101 a)

El fet de sentir-se més segur i confiat, que tingui una major regulació de les emocions fa que no estigui aïllat i hagi passat a formar part del grup. Per tant, el Psicomotricista tal com es pot observar en el gràfic 6.101 b) ha disminuït les intervencions únicament adreçades a ell per contenir les seves manifestacions emocionals. Els indicadors que han disminuït de forma rellevant són a) acompanyar, c) ser símbol d'una llei asseguradora, f) contenir, i) posicionar-se dissimètricament.

Actituds del psicomotricista

Actituds del psicomotricista

Actituds del Psicomotricista								
a	b	c	d	e	f	g	h	i
Acompanyar	Escollir a l'infant	Reconèixer positivament	Ser símbol d'una llei asseguradora	Empatitzar	Contenir	Ajustar-se en el llenguatge	Posicionar-se dissimètricament	Vetllar per la inclusió dintre del grup

Investigador

Gràfic 6.101 b)

<https://www.youtube.com/watch?v=3Oe5tWZjQQ0> https://www.youtube.com/watch?v=WtWQvS_icZo

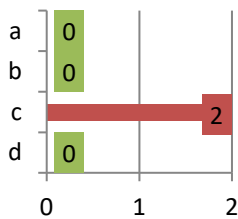
DIMENSÍO 2: RELACIÓ AMB EL TEMPS TORNADA A LA CALMA

El moment de *Tornada a la calma* guarda relació amb la Dimensió 2: Relació amb el temps i la Dimensió 5: Actitud amb les actituds del Psicomotricista.

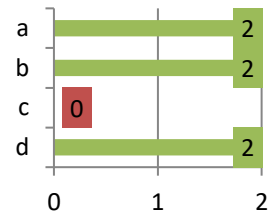
En el gràfic 6.102 a): observem un increment molt rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador a (accepta les ruptures), b (es manté en l'activitat i la finalitza) i d (tolera l'espera).

En canvi, s'observa una disminució molt rellevant en aquell indicador que dóna compte de manca de seguretat c (salta d'una activitat a l'altra).

PERÍODE INICIAL SESSIÓ 11

PERÍODE FINAL SESSIÓ 23

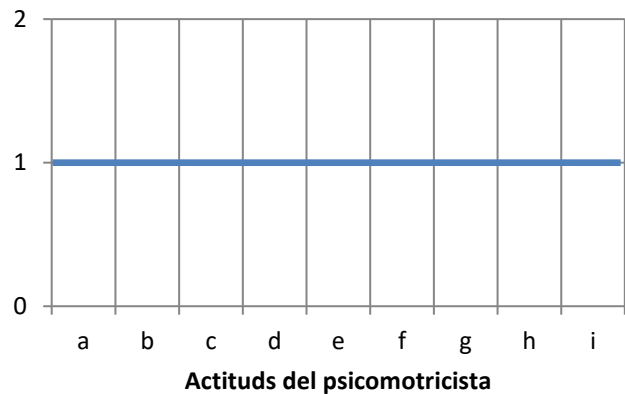
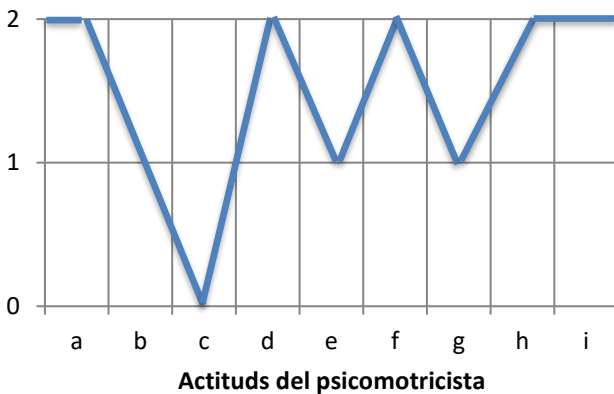

DIMENSÍO 2: Relació amb el temps			
a	b	c	d
Accepta les ruptures	Es manté en l'activitat i la finalitza	Salta d'una activitat a una altra	Tolera l'espera

Gràfic 6.102 a)

En el gràfic 6.102 b): pel que fa a les actituds del Psicomotricista, hi ha una disminució rellevant de les actituds a) acompanyar, d) ser símbol d'una llei asseguradora, f) contenir, h) posicionar-se dissimètricament, i) vetllar per la inclusió.

No obstant, encara necessita de molt reconeixement positiu.

Actituds del Psicomotricista

a	b	c	d	e	f	g	h	i
Acompanyar	Escoltar a l'infant	Reconèixer positivament	Ser símbol d'una llei asseguradora	Empatitzar	Contenir	Ajustar-se en el llenguatge	Posicionar-se dissimètricament	Vetllar per la inclusió dintre del grup

Investigador

Gràfic 6.102 b)

<https://www.youtube.com/watch?v=S9nylRcpgTM> <https://www.youtube.com/watch?v=Vzxduo3KGcg>

L'actitud és una dimensió transversal que està present en tots els moments de la sessió, donat que aquesta té a veure amb el grau de seguretat i confiança, que té l'infant amb ell mateix, la qual cosa condiciona la relació amb l'entorn i els altres. També hi ha altres aspectes que no són objecte d'estudi d'aquesta recerca, no obstant tenen a veure amb l'actitud.

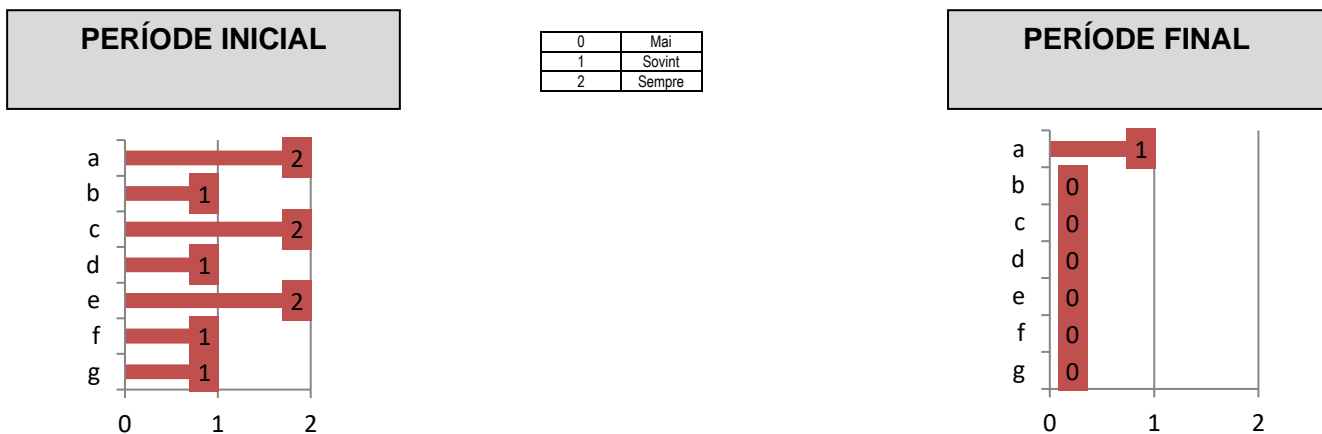
Els gràfics de la Dimensió 5: Actitud del període inicial i final els relacionem amb les diferents dimensions del període inicial i final, les quals van acompanyades de seqüències de vídeo. Recollim moments de les sessions del període intermedi que són il·lustratius per veure l'evolució de l'infant.

En el Cas 2 ens centrarem en quines actituds posa en joc el Psicomotricista en el *Circuit* i en el *Joc lliure*.

El moment del *Ritual d'entrada* guarda relació amb la Dimensió 5: Actitud i la Dimensió 3: Relació amb l'adult amb les actituds del Psicomotricista.

En el gràfic 6.103 a): en referència a l'actitud, observem una disminució rellevant d'una sèrie d'indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança en el cas de l'indicador a (es mou de forma continuada), b (es queixa amb freqüència de malestar), d (sovint se'l veu infeliç o desanimat), f (fàcilment perd la confiança en si mateix) i g (presenta moltes pors) i molt rellevant en el cas de l'indicador c (presenta moltes rabietes o mal geni) i e (es distreu amb facilitat).

DIMENSIÓ 5: ACTITUD

DIMENSIÓ 5: Actitud						
a	b	c	d	e	f	g
Es mou de forma continuada	Es queixa amb freqüència de malestar	Freqüentment té rabietes o mal geni	Sovint se'l veu infeliç o desanimat	Es distreu amb facilitat	Fàcilment perd la confiança en si mateix	Presenta moltes pors

Gràfic 6.103 a)

CIRCUIT

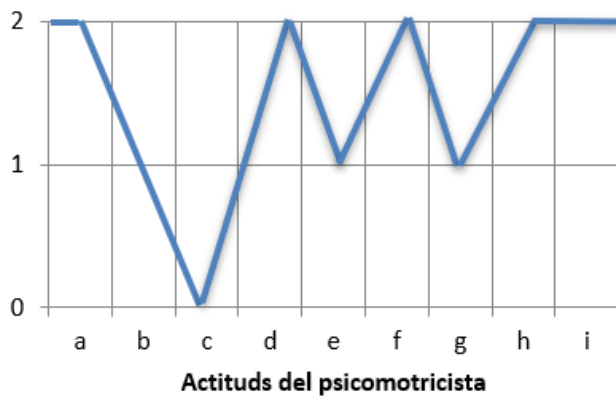
PERÍODE INICIAL
SESSIÓ 8

<https://www.youtube.com/watch?v=SgS5bmNLoes>

JOC LLIURE

PERÍODE INICIAL
SESSIÓ 4

<https://www.youtube.com/watch?v=ydNTswLSLN8>
<https://www.youtube.com/watch?v=3Oe5tWZjQQ0>

CIRCUIT

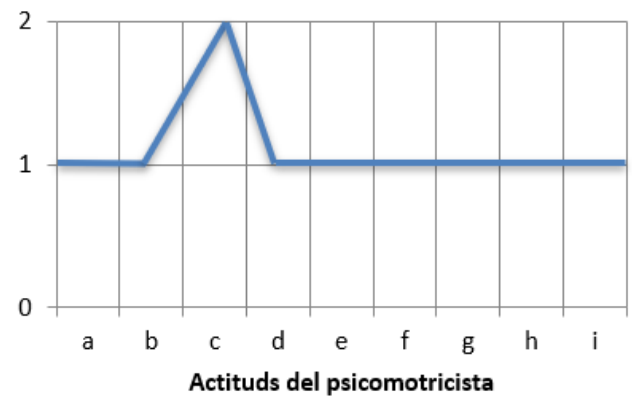
PERÍODE FINAL
SESSIÓ 18

<https://www.youtube.com/watch?v=hAyfF1kkvzE>

JOC LLIURE

PERÍODE FINAL
SESSIÓ 23

https://www.youtube.com/watch?v=DTS_z2QymrA
https://www.youtube.com/watch?v=WtWQvS_icZo

Actitude del psicomotricista								
a	b	c	d	e	f	g	h	i
Acompanyar	Escoltar a l'infant	Reconèixer positivament	Ser símbol d'una llei asseguradora	Empatitzar	Contenir	Ajustar-se en el llenguatge	Posicionar-se dissimètricament	Vetllar per la inclusió dintre del grup

Investigador

Gràfic 6.103 b)

CAS 3

0	Mai	Seguretat i confiança
1	Sovint	
2	Sempre	Manca de seguretat i confiança

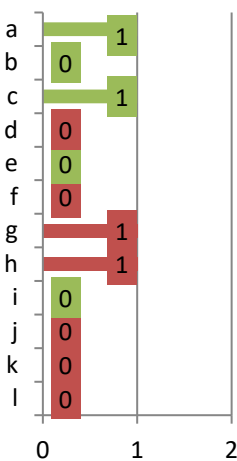
DIMENSÍO 3: RELACIÓ AMB L'ADULT RITUAL D'ENTRADA

En el gràfic 6.104 a): en relació a la relació amb l'adult, observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en els indicadors a (l'accepta), b (el busca), e (fa demandes), i (espera les seves consignes).

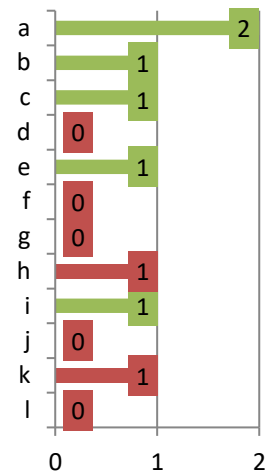
D'una altra banda, hi ha una disminució rellevant d'alguns indicadors que donen compte d'una manca de seguretat i confiança en l'indicador g (fa cas omís) .

En canvi, s'observa un increment rellevant en l'indicador k (busca el reforç).

PERÍODE INICIAL SESSIÓ 4

PERÍODE FINAL SESSIÓ 18

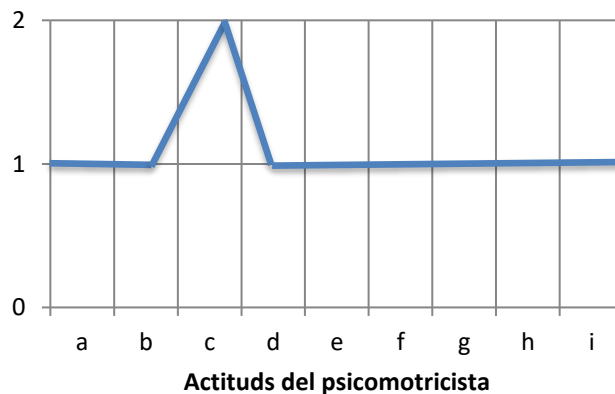
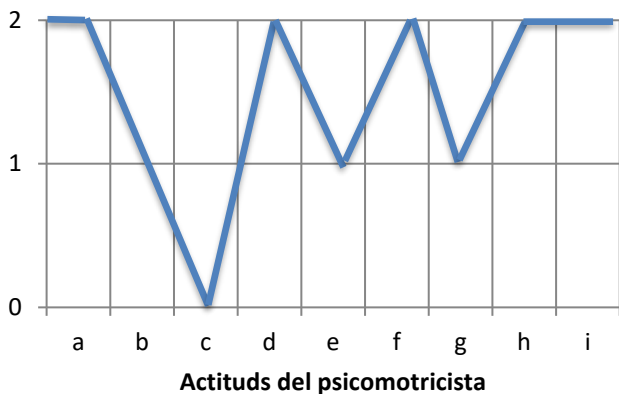

DIMENSÍO 3: Relació amb l'adult											
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
L'accepta	El busca	Col·labora	El rebutja	Fa demandes	L'agradeix	Fa cas omís	Espera la seva aprovació	Espera les seves consignes	El provoca	Busca el reforç	Evita el contacte

Gràfic 6.104 a)

En el gràfic 6.104 b): pel que fa a les actituds del Psicomotricista, hi ha una presència molt rellevant de les diferents actituds del Psicomotricista: a) acompanyar, d) ser símbol d'una llei asseguradora, f) contenir, h) posicionar-se dissimètricament i i) vetllar per la inclusió i no està present la c) reconèixer positivament doncs especialment el Psicomotricista ha d'intervenir per contenir el moviment continuat i les dificultats per estar el temps suficient en les activitats del Cas 3. En canvi, en el període final com hem pogut comprovar que l'infant ha aconseguit una major regulació emocional i una disminució d'aquelles actituds que donaven compte de manca de seguretat i confiança. Per tant, aquelles actituds del Psicomotricista que suposen un major nombre d'intervencions per contenir i acompanyar han disminuït i és molt rellevant l'increment de l'actitud c) reconèixer positivament.

Actituds del Psicomotricista								
a	b	c	d	e	f	g	h	i
Acompanyar	Escoltar a l'infant	Reconèixer positivament	Ser símbol d'una llei asseguradora	Empatitzar	Contenir	Ajustar-se en el llenguatge	Posicionar-se dissimètricament	Vetllar per la inclusió dintre del grup

Investigador

Gràfic 6.104 b)

<https://www.youtube.com/watch?v=3rr4MuAADhA>

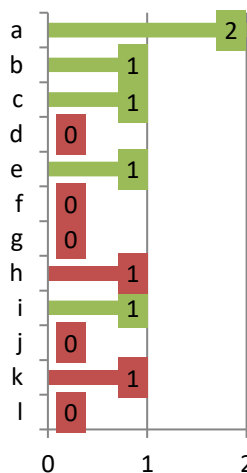
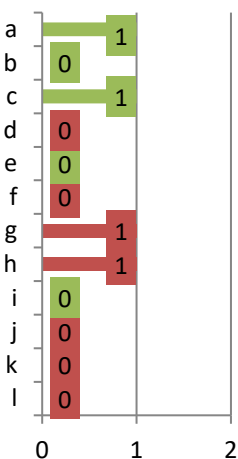
https://www.youtube.com/watch?v=ti5C3K_rDg

DIMENSIÓ 3: RELACIÓ AMB L'ADULT CIRCUIT

El moment del *Circuit* en el gràfic 6.105 a) guarda relació amb la Dimensió 5: Actitud i la Dimensió 3: Relació amb l'adult amb les actituds del Psicomotricista.

**PERÍODE INICIAL
SESSIÓ 4**

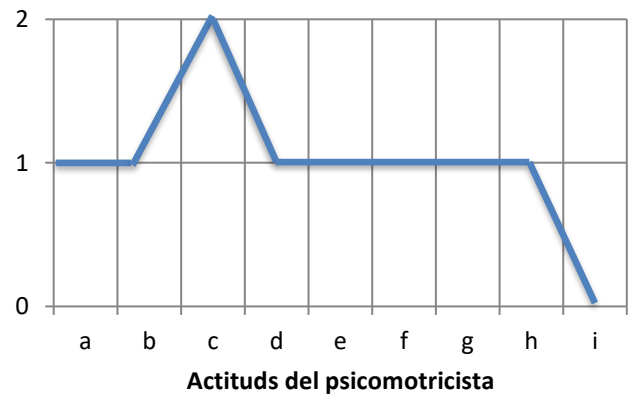
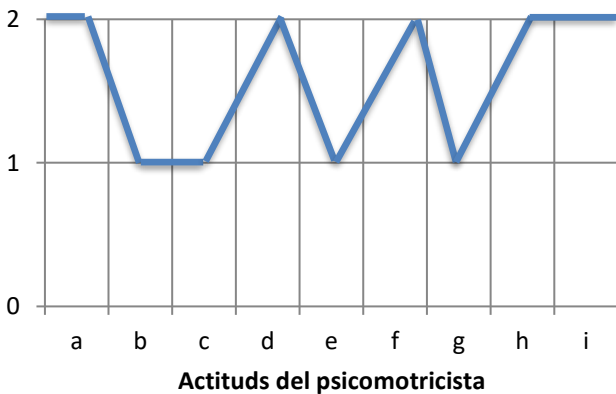
**PERÍODE FINAL
SESSIÓ 18**

DIMENSIÓ 3: Relació amb l'adult											
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
L'accepta	El busca	Col·labora	El rebutja	Fa demandes	L'agradeix	Fa cas omís	Espera la seva aprovació	Espera les seves consignes	El provoca	Busca el reforç	Evita el contacte

Gràfic 6.105 a)

Novament, es produeix una repetició del moment anterior, l'infant és més autònom, hi ha un vincle amb l'adult i els altres infants i tal com observem en el gràfic 6.105 b) disminueixen aquelles actituds del Psicomotricista per contenir l'infant i acompanyar-lo com a) acompanyar, d) ser símbol d'una llei asseguradora, f) contenir, h) posicionar-se dissimètricament i disminueix de forma molt rellevant la i) vetllar per la inclusió. En canvi, es produeix un increment molt rellevant de l'actitud: c) reconèixer positivament.

Actituds del Psicomotricista								
a	b	c	d	e	f	g	h	i
Acompanyar	Escollir a l'infant	Reconèixer positivament	Ser símbol d'una llei asseguradora	Empatitzar	Contenir	Ajustar-se en el llenguatge	Posicionar-se dissimètricament	Vetllar per la inclusió dintre del grup

Investigador

Gràfic 6.105 b)

<https://www.youtube.com/watch?v=3dpRhbX5u0Y> <https://www.youtube.com/watch?v=p3okK8x9mUk>

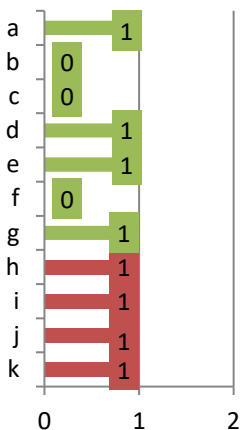
DIMENSÍO 6: RELACIÓ AMB ELS COMPANYS JOC LLIURE

El moment del *Joc lliure* guarda relació amb la Dimensió 5: Actitud i la Dimensió 6: Relació amb els companys amb les actituds del Psicomotricista.

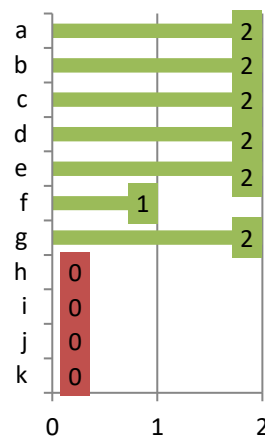
En el gràfic 6.106 a): observem un increment rellevant d'aquells indicadors que donen compte de seguretat i confiança a (es comunica), d (juga en petit grup), e (juga amb un altre), f (ofereix la seva ajuda) i g (té almenys un bon amic). I molt rellevant dels indicadors b (empatitza) i c (comparteix els objectes).

D'altra banda, hi ha una disminució rellevant d'aquells indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança en el cas dels indicadors h (tendeix a jugar sol), i (destrueix), j (envaeix) i k (es baralla amb freqüència i provoca els altres).

**PERÍODE INICIAL
SESSIÓ 4**

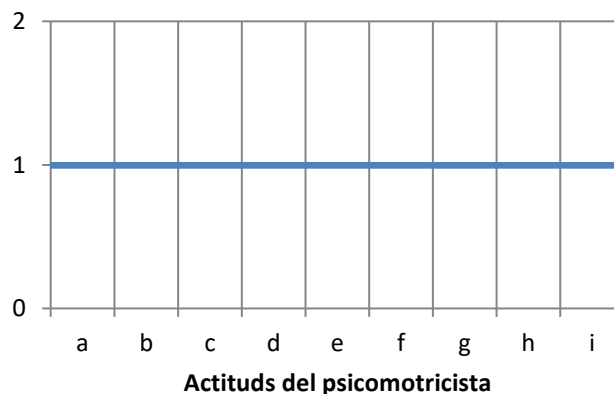
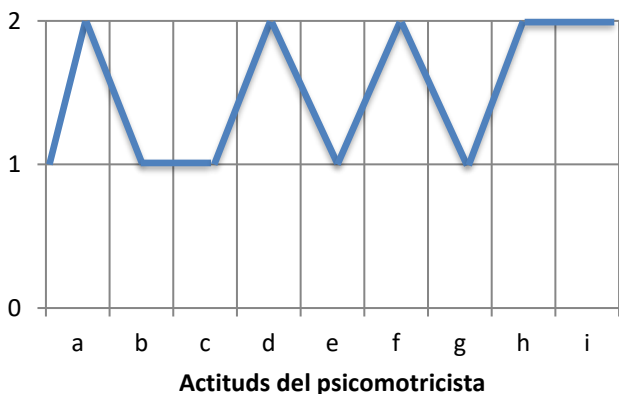
**PERÍODE FINAL
SESSIÓ 23**

DIMENSIO 6: Relació amb els companys										
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k
Es comunica	Empatitza	Comparteix els objectes	Juga en petit grup	Juga amb un altre	Ofereix la seva ajuda	Té almenys un bon amic	Tendeix a jugar sol	Destruïx	Envaeix	Es baralla en freqüència i provoca els altres

Gràfic 6.106 a)

El fet de sentir-se més segur i confiat, que tingui una major regulació de les emocions fa que tingui més estratègies per estar en els diferents moments i formar part del grup. Tal i com s'observa en el gràfic 6.106 b): les actituds presents en el Joc lliure s'han mantingut estables tant en el període inicial com en el període final.

Actituds del Psicomotricista								
a	b	c	d	e	f	g	h	i
Acompanyar	Escollir a l'infant	Reconèixer positivament	Ser símbol d'una llei asseguradora	Empatitzar	Contenir	Ajustar-se en el llenguatge	Posicionar-se dissimètricament	Vetllar per la inclusió dintre del grup

Investigador

Gràfic 6.106 b)

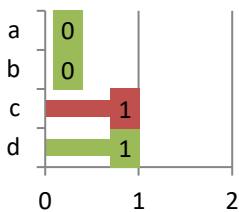
<https://www.youtube.com/watch?v=ZIKngH-EdCc> <https://www.youtube.com/watch?v=1xGGlu2o23o>

DIMENSIÓ 2: RELACIÓ AMB EL TEMPS TORNADA A LA CALMA

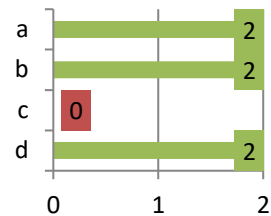
El moment de *Tornada a la calma* guarda relació amb la Dimensió 2: Relació amb el temps i la Dimensió 5: Actitud amb les actituds del Psicomotricista.

En el gràfic 6.107 a): observem un increment rellevant de la seguretat i la confiança en l'indicador d (tolera l'espera) essent molt rellevant aquest increment en els indicador a (accepta les ruptures) i b (es manté en l'activitat i la finalitza).

PERÍODE INICIAL SESSIÓ 4

PERÍODE FINAL SESSIÓ 22

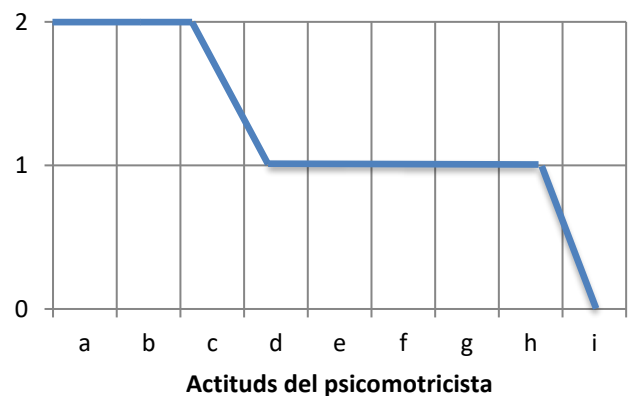
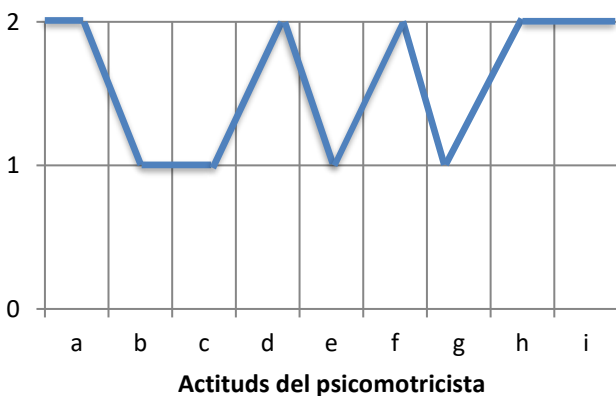

DIMENSIÓ 2: Relació amb el temps			
a	b	c	d
Accepta les ruptures	Es manté en l'activitat i la finalitza	Salta d'una activitat a una altra	Tolera l'espera

Gràfic 6.107 a)

En canvi, s'observa una disminució rellevant en aquell indicador que dóna compte de manca de seguretat i confiança c (salta d'una activitat a l'altra).

En el gràfic 6.107 b): pel que fa a les actituds del Psicomotricista hi ha una disminució rellevant de les actituds d) ser símbol d'una llei asseguradora, f) contenir, h) posicionar-se dissimètricament essent molt rellevant l'actitud i) vetllar per la inclusió. No obstant, encara requereix de molta escolta i reconeixement positiu.

Actituds del Psicomotricista								
a	b	c	d	e	f	g	h	i
Acompanyar	Escoltar a l'infant	Reconèixer positivament	Ser símbol d'una llei asseguradora	Empatitzar	Contenir	Ajustar-se en el llenguatge	Posicionar-se dissimètricament	Vetllar per la inclusió dintre del grup

Investigador

Gràfic 6.107 b)

<https://www.youtube.com/watch?v=XE9I5I8pZYy>

https://www.youtube.com/watch?v=HrMBE_PZ5Eg

L'actitud és una dimensió transversal que està present en tots els moments de la sessió, donat que aquesta té a veure amb el grau de seguretat i confiança, que té l'infant amb ell mateix, la qual cosa condiciona la relació amb l'entorn i els altres. També hi ha altres aspectes que no són objecte d'estudi d'aquesta recerca, no obstant tenen a veure amb l'actitud.

Els gràfics de la Dimensió 5: Actitud del període inicial i final els relacionem amb les diferents dimensions del període inicial i final, les quals van acompanyades de seqüències de vídeo. Recollim moments de les sessions del període intermedi que són il·lustratius per veure l'evolució de l'infant.

En el Cas 3 ens centrarem en quines actituds posa en joc el Psicomotricista en el *Ritual d'entrada* i en el *Joc lliure*.

El moment del *Ritual d'entrada* guarda relació amb la Dimensió 5: Actitud i la Dimensió 3: Relació amb l'adult amb les actituds del Psicomotricista.

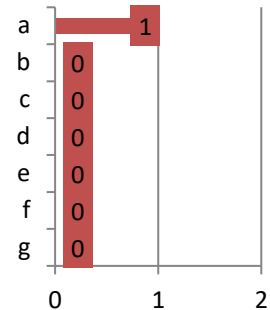
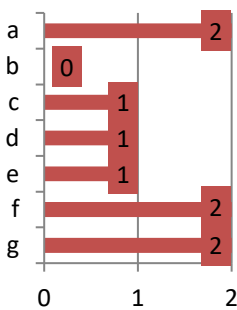
En el gràfic 6.108 a): en referència a l'actitud, observem una disminució rellevant d'una sèrie d'indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança en el cas de l'indicador a (es mou de forma continuada), c (freqüentment té rabietes o mal geni), d (se'l veu infeliç o desanimat), e (es distreu amb facilitat) i molt rellevant en el cas de l'indicador f (fàcilment perd la confiança en si mateix) i g (presenta moltes pors).

DIMENSIÓ 5: ACTITUD

PERÍODE INICIAL

0	Mai
1	Sovint
2	Sempre

PERÍODE FINAL

DIMENSIÓ 5: Actitud						
a	b	c	d	e	f	g
Es mou de forma continuada	Es queixa amb freqüència de malestar	Freqüentment té rabietes o mal geni	Sovint se'l veu infeliç o desanimat	Es distreu amb facilitat	Fàcilment perd la confiança en si mateix	Presenta moltes pors

Gràfic 6.108 a)

RITUAL D'ENTRADA

PERÍODE INICIAL
SESSIÓ 4

<https://www.youtube.com/watch?v=3rr4MuAADhA>

RITUAL D'ENTRADA

PERÍODE FINAL
SESSIÓ 18

https://www.youtube.com/watch?v=-ti5C3K_rDg

JOC LLIURE

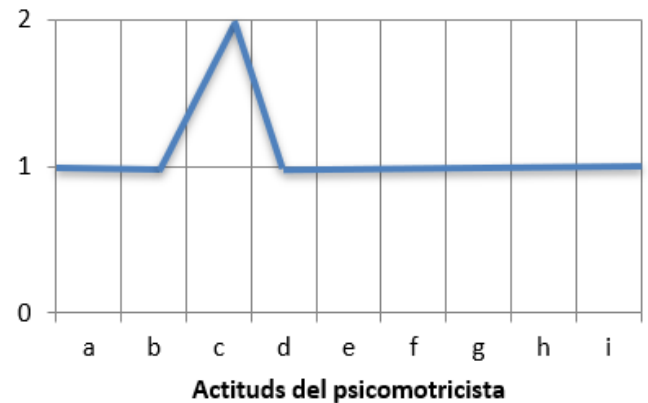
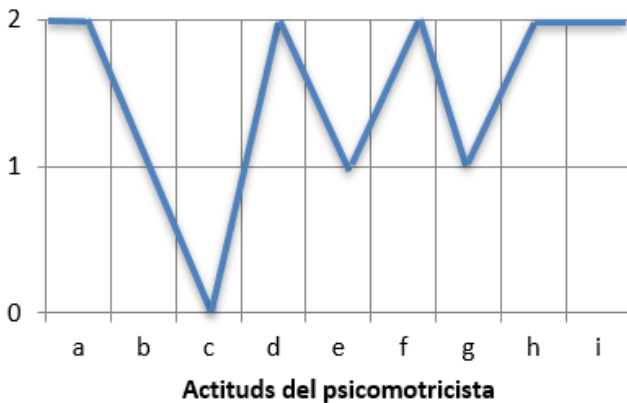
PERÍODE INICIAL
SESSIÓ 4

<https://www.youtube.com/watch?v=ZIKngH-EdCc>

JOC LLIURE

PERÍODE FINAL
SESSIÓ 23

<https://www.youtube.com/watch?v=kLqLEZ4VBmc>

Actituds del psicomotricista								
a	b	c	d	e	f	g	h	i
Acompanyar	Escoltar a l'infant	Reconèixer positivament	Ser símbol d'una llei asseguradora	Empatitzar	Contenir	Ajustar-se en el llenguatge	Posicionar-se dissimetricament	Vetllar per la inclusió dintre del grup

Investigador

Gràfic 6.108 b)

6.4.2. A mesura que avança el Programa d'Intervenció Psicomotriu i es produeix un increment en la seguretat i la confiança s'observen canvis en la participació en els alumnes considerats amb dificultats d'adaptació

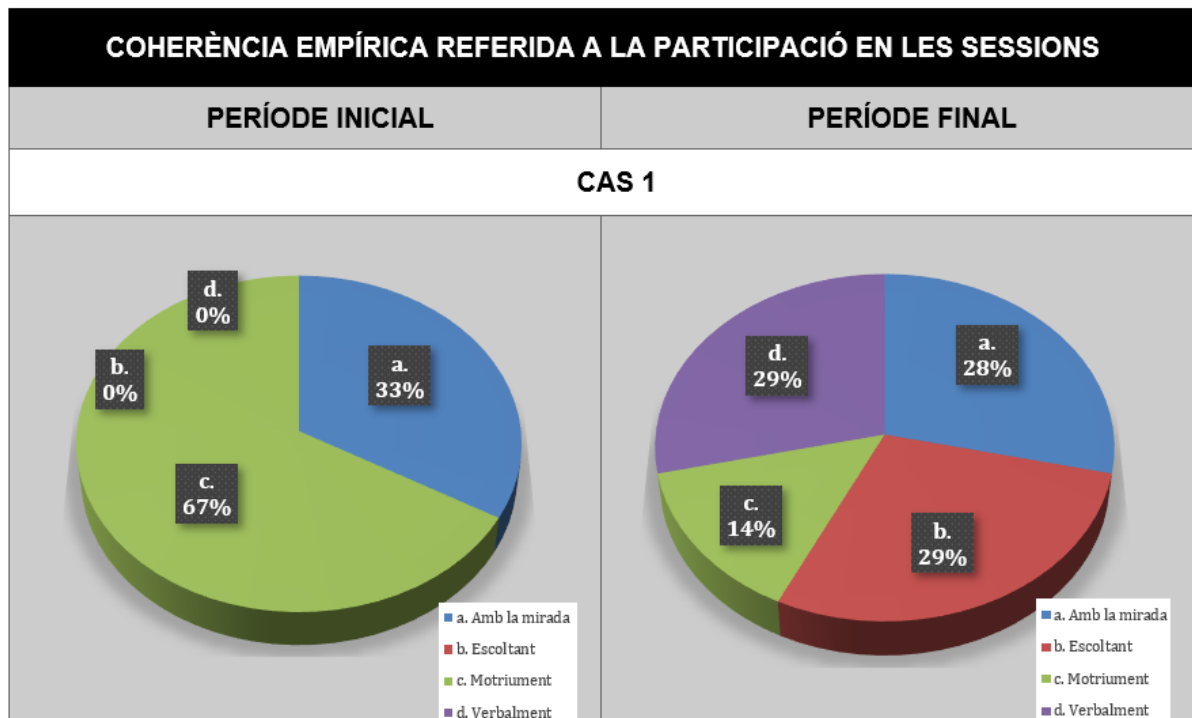
En aquest apartat de Coherència Empírica s'analitzen els indicadors proposats per avaluar l'increment de la participació en referència al Cas 1, 2 i 3 amb les aportacions dels jutges i l'investigador.

A continuació, es mostra una gràfica la qual representa el percentatge de participació en el període inicial i final en relació als indicadors: a) La mirada, b) Escoltant, c) Motriument i d) Verbalment.

CAS 1

En el període inicial, el Cas 1 participa un 33% a) Amb la mirada i un 67% c) Motriument. En canvi, en el període final, la participació està més repartida a través dels diferents indicadors. Participa un 28% a) Amb la mirada, un 29% b) Escoltant, un 14% c) Motriument i un 29% d) Verbalment.

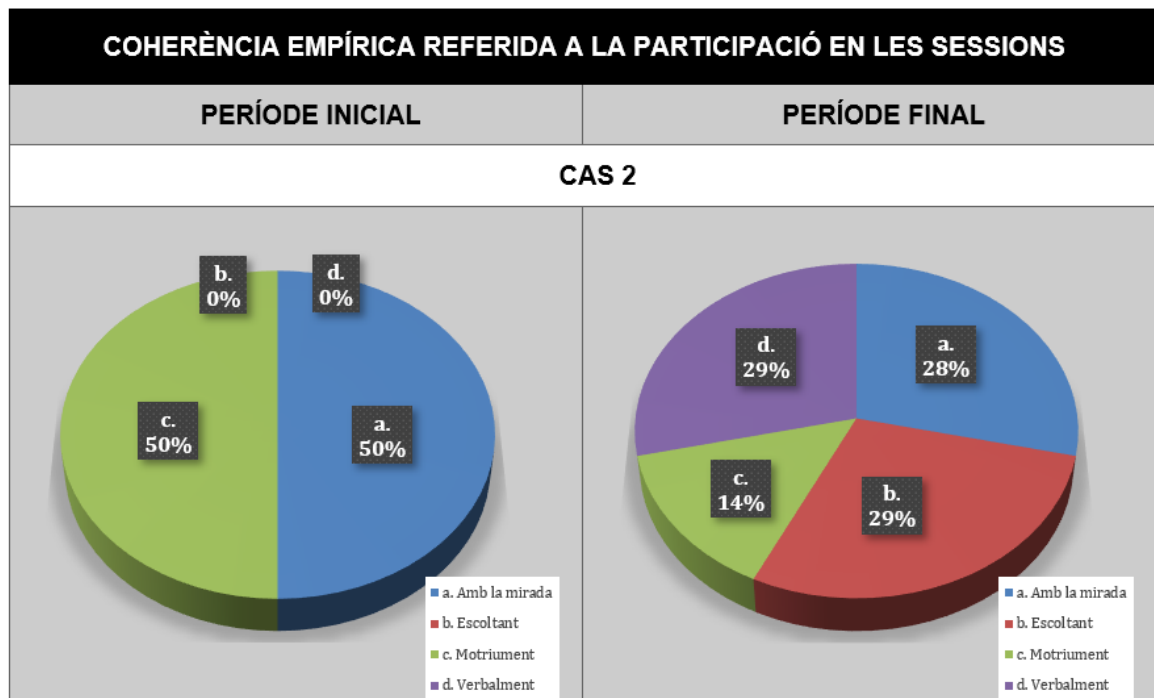
Gràfic 6.109 Coherència Empírica: referida a la participació en les sessions

CAS 2

En el período inicial, el Cas 2 participa un 50% a) Amb la mirada i un 50% c) Motriument. En canvi, en el període final, la participació està més repartida a través dels diferents indicadors. Participa un 28% a) Amb la mirada, un 29% b) Escoltant, un 14% c) Motriument i un 29% d) Verbalment.

Gràfic 6.110 Coherència Empírica: referida a la participació en les sessions

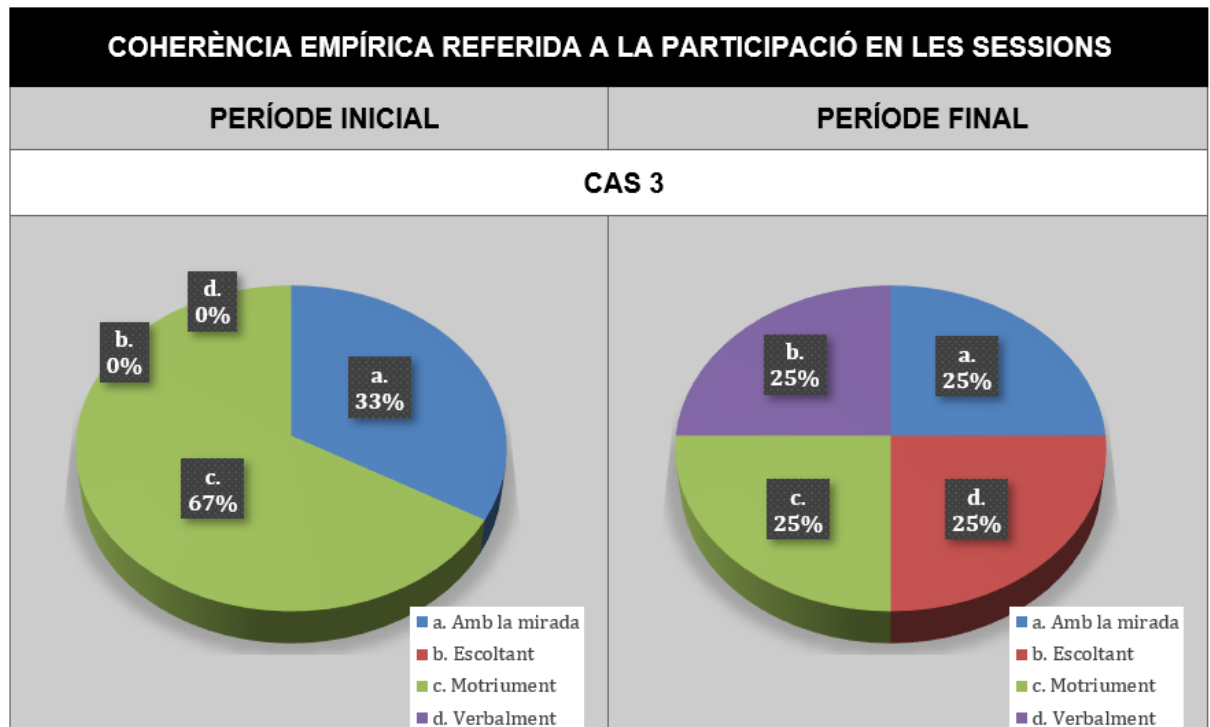

CAS 3

En el període inicial, el Cas 3 la participació està més repartida a través dels diferents indicadors. Participa un 20% a) Amb la mirada, un 20% b) Escoltant, un 40% c) Motriument i un 20% d) Verbalment.

En canvi, en el període final, la participació està més repartida a través dels diferents indicadors. Participa un 25% a) Amb la mirada, un 25% b) Escoltant, un 25% c) Motriument i un 25% d) Verbalment.

Gràfic 6.111 Coherència Empírica: referida a la participació en les sessions

6.4.3 Valoracions de la univocitat, pertinència i importància dels indicadors en relació a la participació en les sessions

En aquest apartat de Coherència Empírica s'analitzen els indicadors proposats per analitzar la relació entre la Intervenció Psicomotriu i la millora de la seguretat i la confiança en els casos motiu d'estudi amb les aportacions dels jutges i l'investigador. S'observa que majoritàriament són unívocs i pertinents i amb una importància entre 4 i 5.

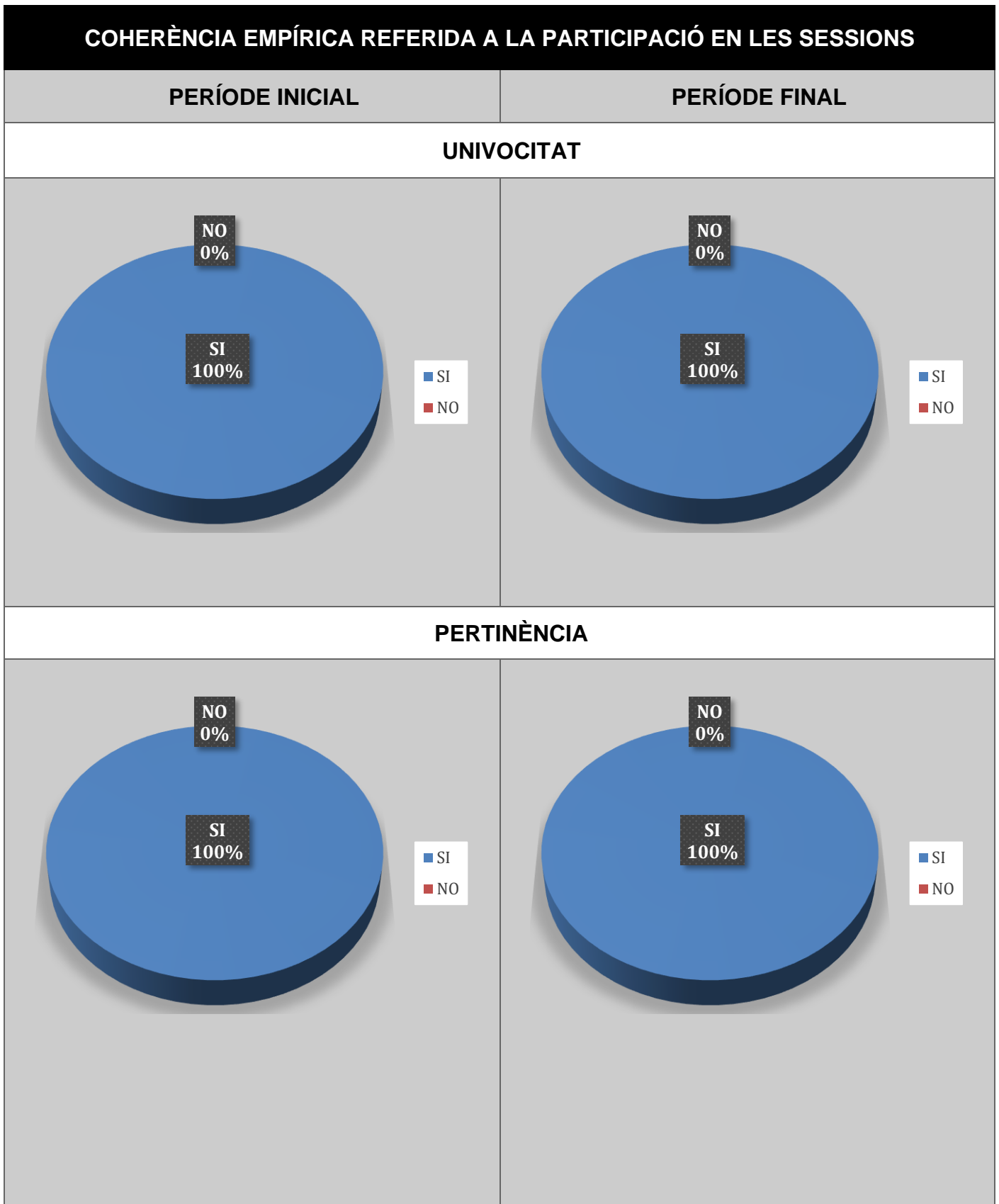
A continuació, es mostren unes gràfiques les quals representen el percentatge de valoració en relació a la univocitat, pertinència i importància de cada indicadors, englobant els 3 casos motiu d'estudi.

En relació a la seva univocitat, en el període inicial i final observem que un 100% de les valoracions realitzades van considerar que els indicadors proposats s'entenen d'una forma clara. Un 0% de les valoracions mostren que algun indicador pot ser interpretat de manera diferent i pot arribar a resultar confós, és a dir, cap valor.

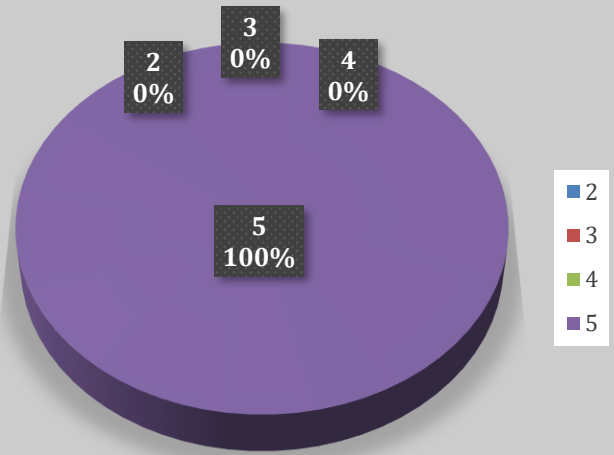
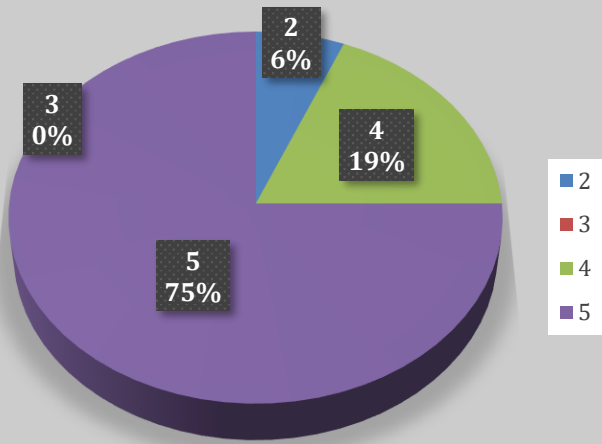
Pel que fa referència a la pertinència, en el període inicial i final observem que un 100% de les valoracions han considerat que els indicadors eren adients per elaborar un instrument que avalués l'evolució en la seguretat i la confiança en els casos motiu d'estudi. Mentre que un 0% de les valoracions trobaven que algun dels indicadors era inadequat per a aquesta finalitat, és a dir, cap valor.

I en relació a la importància dels diferents indicadors podem observar que un important gruix de les valoracions s'aglutinen entre els dos nivells màxims, destacant una diferència entre el període inicial i final en les valoracions. Concretament, en el període inicial, observem que un 75% es situa en el valor 5 i un 19% en el valor 4. En canvi, els dos valors restants i més baixos només van rebre un 6% de les valoracions realitzades. En el període final, observem que un 100% es situa en el valor 5 i un 0% en el valor 4, és a dir, cap valor. En canvi, els dos valors restants i més baixos van rebre un 0% de les valoracions realitzades, és a dir, cap valor.

Gràfic 6.112 Coherència Empírica: percentatge de valoracions de la univocitat, pertinència i importància dels indicadors

IMPORTÀNCIA

7.- DISCUSSIÓ

Un cop exposats els resultats de la nostra recerca, en aquest capítol es planteja la discussió dels resultats obtinguts.

Cal tenir present que la validació de les dades a través d'un procés de triangulació en referència a la Coherència Teòrica i Lògica ha possibilitat desenvolupar aquest projecte d'investigació. I és a partir d'aquesta estratègia que hem pogut construir un element metodològic coherent per tal d'analitzar i validar els Resultats.

En aquest apartat, establim una relació entre els resultats exposats en el capítol anterior, els objectius de la recerca i cada una de les hipòtesis plantejades. Tanmateix, analitzem en quin grau els resultats confirmen o desmenteixen aquestes hipòtesis i relacionem aquests resultats amb el Marc Teòric.

L'anàlisi dels resultats obtinguts a partir dels diferents instruments utilitzats en aquesta recerca ens aporten informació per comprovar, contrastar i validar les hipòtesis plantejades.

Amb aquesta finalitat prenem en consideració els tres objectius d'aquesta recerca de forma successiva i ens centrem en les hipòtesis.

L'estructura que desenvoluparem serà la següent: es presenta l'objectiu, es presenten les hipòtesis, es revisen diferents apartats que confirmen o no diferents aspectes de les mateixes i finalment, es presenta una síntesi de fins a quin punt o en quins aspectes, les hipòtesis poden considerar-se o no validades en funció dels resultats obtinguts establint una relació amb diferents referents teòrics.

7.1.- Objectiu 1: Identificar mitjançant diferents instruments la presència d'indicadors de seguretat i confiança en els infants considerats amb dificultats d'adaptació

En aquest objectiu intentem identificar indicadors de seguretat i confiança en la prova H.T.P, realitzada pels alumnes, les respostes dels pares al SDQ i entrevistes a les mestres, així com la seva coherència amb les observacions de les sessions d'Intervenció Psicomotriu. Tanmateix observarem l'evolució en aquells indicadors que donen compte de seguretat i confiança o de manca de seguretat i confiança, en el sentit d'un increment o disminució.

D'entrada, ens adonem que les vuit dimensions plantejades no estan presents en tots els instruments ja que en ocasions l'instrument no contempla determinades dimensions o indicadors.

En primer lloc, analitzarem les diferents hipòtesis plantejades en relació als tres casos motiu d'estudi i anirem desplegant les diferents dimensions i les coincidències existents entre els diferents instruments en el sentit d'un increment o disminució de la seguretat i confiança des

del període inicial al final. També presentarem les dades obtingudes en l'observació a través del procés de triangulació per tal de poder valorar si es confirmen o no les diferents hipòtesis.

En segon lloc, realitzarem una síntesi final analitzant dimensió per dimensió i integrant les diferents hipòtesis relacionant-les amb el Marc Teòric.

- *H.1.1. Podem observar en la prova projectiva gràfica, H.T.P una presència d'indicadors de seguretat i confiança en relació a les diferents dimensions d'estudi, coherent amb les observacions d'Intervenció Psicomotriu*

En referència a la *Dimensió 1 Relació amb l'espai*, observem que esdevé difícil establir un paral·lelisme entre com els tres casos escollits ocupen l'espai del full i la seva interpretació segons Hammer (1989) i el que observem en relació a l'ocupació de la sala de Psicomotricitat. Únicament, trobem algunes coincidències en el Cas 1 en l'indicador b) se situa al centre.

I trobem discrepàncies en els indicadors: a) alçada, c) parets, d) racó i e) tot l'espai.

Segons Calmels (2014) el centre és un espai no protegit i per Hammer (1989) que la representació es situï al centre indica un alt grau de seguretat. Per tant veiem que hi ha una coincidència en el Cas 1 entre la seva ocupació de l'espai de la sala de Psicomotricitat on es veu que no busca la protecció a través d'un espai determinat i la representació a través del dibuix.

Aquestes discrepàncies poden tenir a veure amb el que planteja Rota (2015) al considerar que el procés d'aprenentatge suposa un passatge de l'acció al pensament, de l'expressió a través del moviment cap a formes d'expressió més abstractes. Resulta difícil aleshores, establir una relació entre l'espai viscut i l'espai representat gràficament, doncs està implicat un procés de maduració. No hi ha una correspondència entre l'ocupació de l'espai que és el resultat d'una acció vinculada a emocions, que troba una forma de manifestar-se i la representació en l'espai gràfic, que demana d'una exigència a nivell de maduració.

Caldria un estudi més aprofundit sobre aquesta qüestió, en el sentit de poder recollir diferents dibuixos realitzats en el període de tornada a la calma i valorar la coincidència amb les observacions realitzades a cada sessió.

En referència a la *Dimensió 2 Relació amb el temps*, trobem que els resultats obtinguts respecte als indicadors de seguretat i confiança són coherents amb les observacions. Únicament observem diferències en quan al grau de rellevància.

S'observa un increment rellevant o molt rellevant d'aquells indicadors que donen compte de seguretat i confiança: a) accepta les ruptures, b) es manté en l'activitat i la finalitza i d) tolera l'espera en el Cas 1, 2 i 3 i una disminució rellevant o molt rellevant en els tres casos d'aquell indicador que dóna compte de manca de seguretat i confiança: c) salta d'una activitat a una altra.

Es necessari que establim una relació entre el temps i el ritme personal. En el període inicial en els tres casos les línies dels dibuixos són indecises amb poca continuïtat i ferma, segons Hammer (1989) aquest fet dóna compte d'inseguretat o ansietat. En canvi en el període final, cal indicar que apareix un traç continu que constitueix un indicador de seguretat.

Aquests resultats guarden coherència amb l'aportació de Berruezo (2000) quan planteja que l'infant amb l'ajuda de l'adult ha d'aprendre a conèixer el temps i estructurar-lo, treballar amb successions d'accions (circuitos d'activitats) i el concepte de duració (temps d'ús d'algun material), la qual cosa li possibilitarà tenir un control del temps.

En referència a la *Dimensió 3 Relació amb l'adult*, els resultats obtinguts guarden coherència amb les observacions. Únicament observem diferències en quan al grau de rellevància. Trobem algunes discrepàncies en els indicadors: c) col·labora i f) l'agredeix, fet que pot venir donat pel context, ja que no és el mateix estar en una situació individual en relació a l'adult que compartir el Psicomotricista amb altres infants. Aquest fet es veu clarament en el Cas 1 que no presenta manifestacions agressives o de provocació si únicament està amb l'adult o en el Cas 2 que en situació individual no fa ús de la provocació per relacionar-se.

Si atenem a la interpretació de l'H.T.P segons Hammer (1989) observem que en els tres casos en el període inicial apareixen mancances en el contacte i en el període final mostren una necessitat de mantenir contacte amb l'exterior.

D'una altra banda, cal considerar que trobem lleugeres diferències en relació a les conductes d'aferrament. És a dir, en un inici el tipus de relació que l'infant estableix amb l'adult respon a aquest model de funcionament a nivell intern tal com plantejava Bowlby (1973) , a la seva creença de qui és aquest adult i el que representa per ell, però a mesura que avança el temps i el treball és possible pensar que hi ha una modificació en aquesta creença i les conductes evolucionen cap al contacte i el vincle d'aferrament segur.

La *Dimensió 4 Rol dins del grup*, no es contempla en aquesta prova.

En referència a la *Dimensió 5 Actitud*, els resultats obtinguts guarden coherència amb les observacions. Únicament observem diferències en quan al grau de rellevància.

Troblem discrepàncies en el Cas 3 en l'indicador b) es queixa amb freqüència de malestar. Es pot pensar com planteja Bisquerra (2007) quan fa referència al terme de competència socioemocional que a través del treball en Psicomotricitat han anat adquirint aquelles competències que possibiliten comprendre, expressar i regular de forma apropiada els fenòmens emocionals. Les competències emocionals per tant potencien una millor adaptació al context.

La *Dimensió 6 Relació amb els companys*, no es contempla, ja que es tracta d'una prova de caire individual.

En referència a la *Dimensió 7 Tipus de relació*, els resultats obtinguts guarden coherència amb les observacions. Únicament observem diferències en quan al grau de rellevància.

En referència a l'H.T.P únicament trobem discrepàncies en l'indicador: b) provocativa.

En referència a la *Dimensió 8 Mitjans per relacionar-se*, els resultats obtinguts en els diferents instruments guarden coherència amb les observacions. Únicament observem diferències en quan al grau de rellevància.

En referència a l'H.T.P únicament trobem discrepàncies en l'indicador: b) la veu.

Com a síntesi podem dir que es confirma aquesta Hipòtesi H.1.1, tal i com podem observar a través dels resultats de la Dimensió 2 relació amb el temps i Dimensió 5 actitud. Únicament no es confirma en la Dimensió 1 relació amb l'espai i no es pot valorar la Dimensió 4 rol dins el grup i la Dimensió 6 relació amb els companys.

En referència a la Dimensió 3 relació amb l'adult, Dimensió 7 tipus de relació i Dimensió 8 mitjans per relacionar-se malgrat son aspectes que estan presents en la realització de la prova, ja que el dibuix es realitza a proposta d'un adult i l'infant el realitza en el marc d'una

relació privilegiada, no es troben referències bibliogràfiques de Buck o Hammer que contemplin aquests aspectes. Seria una qüestió interessant a investigar.

- *H.1.2. Les respostes dels pares i mares als qüestionaris SDQ mostren una presència d'indicadors de seguretat i confiança en relació a les diferents dimensions d'estudi coherent amb les observacions d'Intervenció Psicomotriu*

La *Dimensió 1 Relació amb l'espai*, no es contempla en el qüestionari.

En referència a la *Dimensió 2 Relació amb el temps*, els resultats obtinguts en el qüestionari respecte els indicadors de seguretat i confiança són coherents amb les observacions. Únicament observem diferències en quan al grau de rellevància.

S'observa un increment rellevant o molt rellevant d'aquells indicadors que donen compte de seguretat i confiança: a) accepta les ruptures, b) es manté en l'activitat i la finalitza i d) tolera l'espera en el Cas 1, 2 i 3 i una disminució rellevant o molt rellevant en els tres casos d'aquell indicador que dóna compte de manca de seguretat i confiança: c) salta d'una activitat a una altra.

Atenent als resultats complementaris en el període inicial destaca la "hiperactivitat". Garrido (2006) al igual que Geddes (2010) interpreten el moviment continuat com una manifestació d'ansietat que guarda relació amb la manca de seguretat i confiança.

En canvi, en el període final la "hiperactivitat" ha disminuït, la qual cosa possibilita mantenir-se en les activitats i tolerar els temps d'espera i les ruptures, aspectes que podem interpretar com un increment en la seguretat i confiança.

En referència a la *Dimensió 3 Relació amb l'adult*, els resultats obtinguts en el qüestionari guarden coherència amb les observacions. Únicament observem diferències en quan al grau de rellevància.

Atenent als resultats complementaris en el període inicial en el Cas 1 i 2 s'observa una baixa puntuació en conducta prosocial. En canvi, en el període final, en tots els casos hi ha una millora destacable en la conducta prosocial.

Les aportacions que realitzen els pares i mares en relació als seus fills complementen els indicadors i diuen que en el període inicial el Cas 1: "no fa cas i se la de renyar tot el temps"; el Cas 2: "quan t'apropes sempre s'escapa" i en el Cas 3: "no els hi fa massa cas, sembla que li costa fer-se gran". Mentre que en el període final en el Cas 2 diuen que: "es porta millor, obeeix més i, per tant, estan menys preocupats" i en el Cas 3 diuen que: "estan menys preocupats perquè es porta millor, obeeix i està aprenent a l'escola".

Monjas (2002) assenyala que una de les tasques més importants dels infants és la de relacionar-se adequadament amb infants i adults, conformant vincles interpersonals. Segons Lafuente (2000) quan els pares i mares confien en els fills, aquests presenten actituds més disciplinades i cooperatives, de major interès, esforç i concentració. Qualitats que faciliten, junt amb un clima afectiu apropiat, un sentiment de confiança bàsica que es pot extrapolar a altres contextos, com la família i l'escola.

En els tres casos motiu d'estudi una variable important a tenir en compte són els orígens. Segons Van Ijzendoorn (1999) els pares provenen d'un entorn amb una història i una cultura i han viscut la seva pròpia història d'aferrament i traslladen unes actituds, conductes i normes de respecte a la criança dels fills, que constituïran un vehicle d'adaptació.

Per García (2000) l'infant té dos necessitats bàsiques aparentment contradictòries: apegar-se a l'altre per desapegar-se progressivament. És a dir, el treball en Psicomotricitat ha de partir d'unes condicions de seguretat per poder caminar cap a una autonomia i individuació. D'aquí sorgeixen les futures competències de relació i comunicació. És important quina modalitat l'infant utilitza d'interacció i com respon a les demandes de l'adult.

La *Dimensió 4 Rol dins el grup*, no es contempla en el qüestionari.

En referència a la *Dimensió 5 Actitud*, els resultats obtinguts en el qüestionari guarden coherència amb les observacions. Únicament observem diferències en quan al grau de rellevància.

En canvi, trobem discrepàncies en l'indicador c) freqüentment té rabietes o mal geni.

Atenent als resultats complementaris en el període inicial destaquen els símptomes emocionals. En canvi, en el període final, en tots els casos hi ha una millora destacable en els símptomes emocionals.

Les aportacions que realitzen pares i mares en relació al seu fill complementen els indicadors i diuen que en el període inicial el Cas 1: "s'enfada molt davant del no i no para de moure's"; en el Cas 2 diuen que: "sempre s'està movent" i en el Cas 3 diuen que: "no para de moure's i quan va al parc li costa pujar-se als gronxadors, tobogan..." Mentre que en el període final els pares consideren que en els 3 casos estan més tranquils.

Fonagy (1998) considera que aferrament segur incrementa el desenvolupament de la seguretat interna, l'autovaloració i l'autonomia. En el marc d'aquesta relació l'infant aconsegueix regular la pròpia experiència afectiva i s'arriba a conèixer el que succeeix a la ment dels altres. Aquest fet succeeix perquè hi ha un adult que reconeix els desitjos de l'infant, els seus sentiments i intencions, cosa que permetrà a l'infant donar sentit als propis sentiments i conductes i a les dels altres, incorporarà la funció reflexiva.

En aquest sentit és molt important el diàleg tònic que estableix el Psicomotricista amb l'infant doncs possibilita generar canvis a nivell d'actitud. La funció tònica que segons Berruezo (2000) a l'actuar sobre la musculatura regula constantment les diferents actituds i es constitueix en base a l'emoció. És el teló de fons i la condició primària de qualsevol acció motriu.

Per Franch (2018) allò important és entendre tònicament que l'infant està expressant alguna cosa i que allò que expressa és important per ell i demana d'una actuació per part de l'adult que doni valor a les seves actuacions.

En referència a la *Dimensió 6 Relació amb els companys*, els resultats obtinguts en el qüestionari guarden coherència amb les observacions. Únicament observem diferències en referència al grau de rellevància.

Atenent als resultats complementaris en el període inicial destaquen els problemes amb els companys. En canvi, en el període final, els problemes amb els companys la puntuació han disminuït.

Les aportacions que realitzen pares i mares en relació al seu fill complementen els indicadors i diuen que en el període inicial diuen que: "en el Cas 1 i 2 no saben jugar i en els 3 casos els hi costa fer amics. Mentre que en el període final juguen i comencen a tenir amics".

Per Román (2010) els problemes de conducta, la hiperactivitat, els problemes amb els companys i el total de problemes es troben relacionats amb una menor seguretat de les conductes d'aferrament dels adults, mentre que les conductes prosocials es troben relacionades amb una major seguretat en les conductes dels adults cap als infants.

Grossmann (1990) a diferents investigacions va comprovar que el comportament sensible i comprensiu dels pares durant el joc interactiu amb els seus fills a les primeres edats complia una important funció de socialització en l'infant.

La *Dimensió 7 Tipus de relació*, no es contempla en el qüestionari.

En referència a la *Dimensió 8 Mitjans per relacionar-se*, els resultats obtinguts en els indicadors a, b i e guarden coherència amb les observacions. Únicament observem diferències en quan al grau de rellevància.

I trobem discrepàncies en els indicadors: c) els objectes i d) tot el cos.

Veurem que es confirma aquesta hipòtesi H.1.2, doncs els resultats obtinguts a la Dimensió 2 Relació amb el temps, la Dimensió 3 relació amb l'adult, Dimensió 5 Actitud i Dimensió 6 Relació amb els companys guarden coherència amb les observacions. Únicament trobem discrepàncies a la Dimensió 8 Mitjans per relacionar-se. I no es pot valorar la Dimensió 1 relació amb l'espai, la Dimensió 4 rol dins el grup i la Dimensió 7 tipus de relació.

- *H.1.3. De les entrevistes als mestres s'extreu en relació a les dimensions motiu d'estudi la presència d'indicadors de seguretat i confiança coherent amb les observacions d'Intervenció Psicomotriu*

En referència a la *Dimensió 1 Relació amb l'espai*, s'observa en el Cas 1 i 3 una coherència entre els diferents indicadors presents en les entrevistes a les mestres i les observacions. Únicament, observem diferències en quan al grau de rellevància.

Les aportacions que realitzen les mestres complementen els indicadors i manifesten que en el període inicial, en els 3 casos motiu d'estudi hi havia un moviment continuat per tot l'espai i en el període final, són més capaços de mantenir-se més temps en un espai quiets realitzant una activitat.

Segons Arnaiz (2004) en la Intervenció Psicomotriu ens interessa com s'organitza l'espai i com s'utilitza. Tanmateix, esdevé fonamental la gestió d'aquest espai per part del Psicomotricista.

En referència a la *Dimensió 2 Relació amb el temps*, els resultats obtinguts en les entrevistes a les mestres respecte els indicadors de seguretat i confiança són coherents amb les observacions. Únicament observem diferències en quan al grau de rellevància.

S'observa un increment rellevant o molt rellevant d'aquells indicadors que donen compte de seguretat i confiança: a) accepta les ruptures, b) es manté en l'activitat i la finalitza i d) tolera l'espera en els Casos 1, 2 i 3 i una disminució rellevant o molt rellevant en els tres casos d'aquell indicador que dóna compte de manca de seguretat i confiança: c) salta d'una activitat a una altra.

Novament els mestres consideren que en el període final els 3 casos motiu d'estudi tenen la possibilitat de mantenir-se més temps en una activitat. Segons Garrido (2006) en l'estil d'aferrament segur, es presenten major quantitat d'emocions com confiança, alegria, plaer, calma i tranquil·litat. El fet d'aconseguir més calma a nivell afectiu possibilita no saltar d'una activitat a l'altra.

En referència a la *Dimensió 3 Relació amb l'adult*, els resultats obtinguts en les entrevistes a

les mestres guarden coherència amb les observacions. Únicament observem diferències en quan al grau de rellevància.

En canvi, trobem algunes discrepàncies en els indicadors: b) el busca, e) fa demandes i h) espera la seva aprovació.

Les aportacions que realitzen les mestres complementen els indicadors i manifesten que en el període inicial, en els tres casos s'observa una desconfiança cap a l'adult, costa establir un vincle i seguir normes al mateix temps que reclama la seva atenció. En canvi, en el període final, en els tres casos s'observa un vincle amb la mestra, una recerca d'aprovació i reconeixement, demanen ajuda i respecten més les normes. Segons Juri (2008) en l'entramat familiar i per la influència del llenguatge es van estructurant els models representacionals, tant de les figures d'aferrament, com del sí mateix que jugaran un paper molt important en l'experiència interna de seguretat o inseguretat.

Kállo i Balog (2013) clarifiquen que a través de l'observació atenta ens fem sensibles al que està succeint en la vida dels infants, l'intentem comprendre i adaptem les nostres actituds i estratègies per ajudar-lo a evolucionar. La nostra responsabilitat és sense interferir poder crear amb molta cura i sense envair, les condicions necessàries per un desenvolupament autònom, en unes condicions de confiança i seguretat.

Segons García (2000) són fonamentals les modalitats que utilitza per la interacció i com reacciona a les propostes, les demandes i el contacte de l'infant.

En referència a la *Dimensió 4 Rol dins del grup*, els resultats obtinguts les entrevistes a les mestres guarden coherència amb les observacions. Únicament observem diferències en quan al grau de rellevància.

En canvi, trobem discrepàncies en el Cas 3 en l'indicador c) imposa els seus jocs.

De les entrevistes a les mestres podem extreure que en el període inicial, hi havia en aquests infants una dificultat per establir una relació amb el grup, ja sigui per la presència de manifestacions d'agressivitat, per aïllament o per dependència cap als altres. En canvi, en el període final, formen part de les situacions grupals, encara que el grau d'inclusió no és el mateix en cada un d'ells. Tot i així, hi ha una interacció amb els companys, els segueixen, presenten algunes iniciatives i en ocasions col·laboren.

Per Arnaiz, Rabadán i Vives (2008) aquests indicadors ens aporten informació al voltant de com s'enfronta l'infant al món dels altres a través del joc. Es a dir si posseeix iniciativa alhora de jugar amb els demés, té el reconeixement i valoració de les propostes lúdiques de l'infant o juga amb altres infants que han proposat l'activitat lúdica.

En referència a la *Dimensió 5 Actitud*, els resultats obtinguts en les entrevistes a les mestres guarden coherència amb les observacions. Únicament observem diferències en quan al grau de rellevància.

En canvi, trobem discrepàncies en l'indicador: e) es distreu amb facilitat.

De les entrevistes a les mestres podem extreure que en el període inicial, presentaven un moviment continuat amb dificultats atencionals i de contenció. Tanmateix, les pors estaven molt presents i hi havia molta dificultat en regular les emocions. En canvi, en el període final, hi ha un increment d'aquelles actituds que afavoreixen l'adaptació. També, guanyen tranquil·litat i contenció, hi ha més capacitat de mantenir l'atenció, una major regulació de les emocions, han disminuït les pors i hi ha una major confiança i seguretat, així com major autonomia.

L'adult ajuda a l'infant a regular els seus estats emocionals, l'intenta entendre i donar resposta als mateixos. Per aquest motiu, l'infant busca la seva proximitat, per tal d'aconseguir restablir l'equilibri davant de la possible desorganització que pot esdevenir quan sorgeixen en ell emocions que el desborden. Per Sroufe (1996) l'experiència de seguretat és l'objectiu del sistema d'aferrament, que esdevé un regulador de l'experiència emocional. L'experiència repetida produeix una activació d'aquestes conductes i condueix a una experiència subjectiva de seguretat o inseguretat.

Per tant, esdevé molt important el diàleg tònic que estableix el Psicomotricista amb l'infant doncs possibilita generar canvis a nivell d'actitud. Per Franch (2018) es tractaria d'aquell conjunt d'intercanvis tòncics que tenen lloc entre dues persones, un adult que es compromet amb l'infant a la construcció d'una relació humana i humanitzant, el més simètrica possible sense deixar de ser símbol de seguretat.

En referència a la *Dimensió 6 Relació amb els companys*, els resultats obtinguts en les entrevistes a les mestres guarden coherència amb les observacions. Únicament observem diferències en referència al grau de rellevància.

En canvi, trobem discrepàncies en l'indicador: k) es baralla amb freqüència i provoca els altres. De les entrevistes a les mestres, podem destacar que en el període inicial, els tres casos presentaven dificultats en la interacció i per regular les emocions. En canvi, en el període final, en els tres casos hi ha un increment en la interacció doncs es senten més segurs, ha baixat la impulsivitat i han après formes de relació amb els altres més adaptatives i de caire simbòlic entre d'altres la comunicació a través del llenguatge.

Els infants aprenen d'aquesta forma que amb la seva acció poden incidir en el comportament dels demés, aquest fet juga un paper fonamental en el desenvolupament social.

Per Rota (2015) la imatge corporal condiona les relacions amb l'entorn. Però aquesta també s'anirà modificant a partir de tota aquesta vida de relació.

En referència a la *Dimensió 7 Tipus de relació*, els resultats obtinguts en les entrevistes a les mestres guarden coherència amb les observacions. Únicament observem diferències en quan al grau de rellevància.

En relació a les entrevistes a les mestres en el període inicial, els tres casos presentaven dificultats en el tipus de relació degut a les manifestacions d'agressivitat, actitud provocativa, evitació i dificultats en compartir. En canvi, en el període final, en els tres casos hi ha un increment en l'actitud afectiva i de col·laboració.

En referència a la *Dimensió 8 Mitjans per relacionar-se*, els resultats obtinguts les entrevistes a les mestres guarden coherència amb les observacions. Únicament observem diferències en quan al grau de rellevància.

En relació a les entrevistes a les mestres en el període inicial, estava molt present la comunicació a través del cos. En canvi, en el període final incorporen altres mitjans de relació com la mirada, els objectes i el llenguatge.

Veurem que es confirma aquesta hipòtesi H.1.3. ja que els resultats obtinguts en totes les diferents Dimensions guarden coherència amb les observacions i únicament trobem alguna discrepància tal i com hem deixat palès anteriorment.

- *H.1.4. L'observació de la relació que l'infant estableix amb diferents dimensions i indicadors: espai, temps, relació amb l'adult, rol dins el grup, actitud, relació amb els companys, tipus de relació i els mitjans per relacionar-se a través de les diferents sessions possibilita identificar aspectes relacionats amb la seguretat i confiança.*

En referència a la *Dimensió 1 Relació amb l'espai*, s'observa un increment rellevant d'aquell indicador que dóna compte de seguretat i confiança: a) alçada en el Cas 1, 2 i 3 i una disminució rellevant d'aquell indicador que dóna compte de manca de seguretat i confiança: e) tot l'espai en el Cas 1 i 3.

En el període inicial, observem que hi havia un moviment desorganitzat per tot l'espai. En canvi, en el període final, es mostren més capaços de sostenir-se en un espai fent una activitat.

Per Calmels (2004) la recerca de l'alçada té el sentit de projectar-se, d'aconseguir un desig. L'acte d'enfilar-se busca un canvi de posició espacial. El que s'aferra dalt d'una escala, percep la mirada d'un altre que està al pla. Alguns infants en aquest estat d'elevació conjuguen la lluita de dos sentiments, temor i alegria, emocions en lluita sobre la que predomina l'alegria, quan s'aconsegueix afirmar-se en la conquesta... Principalment quan l'objectiu és trepar per llençar-se al buit i caure.

En referència a la *Dimensió 2 Relació amb el temps*, s'observa un increment rellevant o molt rellevant d'aquells indicadors que donen compte de seguretat i confiança: a) accepta les ruptures, b) es manté en l'activitat i la finalitza i d) tolera l'espera en el Cas 1, 2 i 3 i una disminució rellevant o molt rellevant en els tres casos d'aquell indicador que dóna compte de manca de seguretat i confiança: c) salta d'una activitat a una altra.

A través de les observacions realitzades, hem pogut veure que en el període inicial manifestaven un ritme ràpid i un canvi d'activitat de forma constant, així com dificultats per tolerar l'espera. En canvi, en el període final, perduren més temps en les situacions d'espera, suporten millor els canvis, són més capaços de mantenir-se en les activitats i finalitzar-les i suportar la frustració

Per Calmels (2009) el vincle amb les seves connotacions de proximitat i contacte, possibilita un sosteniment, que organitza l'ésser humà des dels inicis de la vida.

En referència a la *Dimensió 3 Relació amb l'adult*, podem identificar un increment rellevant o molt rellevant d'aquells indicadors que donen compte de seguretat i confiança: b) el busca, e) fa demandes, i) espera les seves consignes i k) busca el reforç en el Cas 1, 2 i 3 i en el Cas 1 i 2 hi ha coincidències en els indicadors: c) col·labora i h) espera la seva aprovació.

I una disminució rellevant o molt rellevant d'aquell indicador que dóna compte de manca de seguretat i confiança: g) fa cas omís en el Cas 1, 2 i 3 i en el Cas 1 i 2 hi ha coincidències en l'indicador: j) el provoca i l) evita el contacte.

A través de les observacions realitzades, hem vist que en el període inicial, els tres casos desatenien a les indicacions de l'adult i manifestaven una desconfiança cap a l'adult, de vegades l'evitaven i el provocaven en un intent de reclamar la seva atenció. En canvi, en el període final, els tres casos busquen l'adult, accepten millor les orientacions i les normes, reclamen la seva ajuda i el seu reconeixement.

Per Cantero (2003) si l'adult és sensible a les senyals de l'infant, es desenvoluparà un tipus d'aferrament segur. Si no respon a aquestes senyals o ho fa de forma inconsistent, se sentirà ineficaç per aconseguir la resposta de l'adult i el veurà com incapaç de donar-li la resposta

adient, pel que se sentirà insegur i desconfiat pel que fa a la relació. Això provocarà que les seves conductes siguin inadaptades.

El Psicomotricista posa en joc en relació a l'infant una sèrie de funcions. Winnicott (1992) parla de tres funcions importants per part de la mare: *el holding* com la forma en què es porta a l'infant, la capacitat de contenir-lo i de sostenir-lo, el *handling* la forma en què és tractat, manipulat i cuidat: tocar-lo, mirar-lo, acariciar-lo i una tercera funció que és la *presentació d'objecte* o la capacitat d'il·lusionar l'infant. Tanmateix, introdueix el concepte de *mare suficientment bona*, per referir-se a la capacitat de la mare per identificar-se amb l'infant i respondre a les seves necessitats, entre elles la possibilitat d'anar-se separant a través d'objectes transicionals i facilitant l'accés a espais potencials.

En referència a la *Dimensió 4 Rol dins del grup*, respecte als resultats de les observacions, s'identifica un increment rellevant d'aquells indicadors que donen compte de seguretat i confiança: a) lidera en el Cas 1, 2 i 3 i en el Cas 1 i 2 hi ha coincidències en els indicadors: b) accepta les propostes i d) segueix els altres.

I una disminució rellevant d'aquell indicador que dóna compte de manca de seguretat i confiança: c) imposa els seus jocs en el Cas 1 i 2.

A través de les observacions hem vist que en el període inicial, en els tres casos hi havia una dificultat per establir una relació amb el grup, ja sigui per la presència de manifestacions d'agressivitat, per aïllament o per manca d'autonomia i d'iniciativa. En canvi, en el període final, en els tres casos hi ha una major col·laboració.

En referència a la *Dimensió 5 Actitud*, pel que fa referència a les observacions, s'observa una disminució rellevant o molt rellevant d'aquells indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança: a) es mou de forma continuada, c) freqüentment té rabietes o mal geni, d) sovint se'l veu infeliç i desanimat, e) es distreu amb facilitat, f) fàcilment perd la confiança en si mateix i g) presenta moltes pors en el Cas 1, 2 i 3. I una disminució rellevant d'aquell indicador que dóna compte de manca de seguretat i confiança: b) es queixa amb freqüència de malestar en el Cas 1 i 2.

A través de les observacions, hem vist que en el període inicial, els tres casos presentaven un to hipertònic, es distreien amb molta facilitat, hi havia un moviment continuat amb molta impulsivitat, moltes pors i una dificultat important en regular les emocions. En canvi, en el període final, els tres casos es mostren més tranquils, més segurs, han disminuït les pors, hi ha una major regulació de les emocions fet que fa que puguin explorar les seves competències.

L'ésser humà necessita d'algú altre que l'ajudi a regular les seves reaccions emocionals. Algú rellevant que entengui les seves senyals i respongui d'una forma ajustada. Així aconseguirà una regulació dels seus estats. Les experiències amb la mare són incorporades en els seus models representacionals, els quals John Bowlby (1973) va denominar Models de Funcionament Intern (*internal working models*). Per tant, segons Fonagy (1999) el sistema d'aferrament és un mecanisme de regulació bio-social homeostàtic obert.

No obstant per Fonagy i altres (2002) la sensibilitat no és l'únic aspecte important, la capacitat de funcionament reflexiu del cuidador el condueix a demostrar en el seu comportament i en la seva forma de parlar que pensa en el món interior de l'infant i això el pot portar a controlar les seves emocions, la qual cosa és un preludi de les bones relacions.

Per Franch (2018) allò important és entendre tònicament que l'infant està expressant alguna cosa i que allò que expressa és important per ell i demana d'una actuació per part de l'adult que doni valor a les seves actuacions.

En referència a la *Dimensió 6 Relació amb els companys*, cal destacar l'increment rellevant o molt rellevant d'aquells indicadors que donen compte de seguretat i confiança: a) es comunica, b) empatitza, c) comparteix els objectes, d) juga en petit grup, e) juga amb un altre i f) ofereix la seva ajuda en el Cas 1, 2 i 3. I una disminució rellevant o molt rellevant d'aquells indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança: h) tendeix a jugar sol, j) envaeix i k) es baralla amb freqüència i provoca els altres en el Cas 1, 2 i 3.

A través de les observacions, hem vist que en el període inicial, els tres casos presentaven dificultats en la interacció ja que tenien tendència bé a l'aïllament o a envair els espais i mostraven dificultats en compartir els objectes. En canvi, en el període final, en els tres casos hi ha un increment en la interacció doncs es senten més segurs, ha baixat el nivell d'impulsivitat i han après formes de relació amb els altres que els hi facilita l'adaptació doncs hi ha una major regulació de les emocions i la utilització d'elements simbòlics a l'hora de comunicar-se.

La qualitat de la relació d'aferrament té conseqüències en la manera en què els infants aprenen sobre si mateixos i els demés. Actua com un organitzador de la conducta cap als demés, d'una forma que perdura a l'edat adulta i que influeix en les relacions i eleccions posteriors (Sroufe, 1983 i Grossman i Grossman, 1991).

John Bowlby mantenia que la relació d'aferrament és la pedra angular del desenvolupament social i psicològic posterior

En referència a la *Dimensió 7 Tipus de relació*, s'observa un increment rellevant o molt rellevant d'aquells indicadors que donen compte de seguretat i confiança: a) afectiva i b) cooperativa en el Cas 1, 2 i 3. I una disminució rellevant o molt rellevant d'aquell indicador que dona compte de manca de seguretat i confiança: c) amb agressivitat en el Cas 1 i 2.

En referència a la *Dimensió 8 Mitjans per relacionar-se*, a través de les observacions, s'observa un increment rellevant o molt rellevant d'aquells indicadors que donen compte de seguretat i confiança: a) la mirada i e) el llenguatge en el Cas 1, 2 i 3 i en el Cas 2 i 3 s'observa un increment rellevant de l'indicador: c) els objectes. I una disminució rellevant d'aquell indicador que dona compte de manca de seguretat i confiança: d) tot el cos en el Cas 1, 2 i 3.

Hem vist que en el període inicial estava molt present la comunicació a través del cos i hi havia molt poc contacte a través de la mirada. En canvi, en el període final incorporen altres mitjans de relació com la mirada, els objectes i el llenguatge.

Veurem que es confirma aquesta hipòtesi H.1.4.

Per últim, si fem referència a la Coherència Empírica podem justificar la univocitat, pertinència i importància dels indicadors que valoren la seguretat i la confiança en els tres casos. En el període inicial i final observem que els indicadors eres únics, s'entenien d'una forma clara. En relació a la pertinència, observem un petit increment del 86 al 92% entre el període inicial i final. I en relació a la importància dels diferents indicadors podem observar que un important

gruix de les valoracions s'aglutinen entre els dos nivells màxims 4 i 5. Per tant, podem considerar que els indicadors són unívocs, pertinents i importants.

A continuació, realitzarem una *síntesi final* en referència a l'Objectiu 1, analitzant dimensió per dimensió per tal d'exposar l'acompliment o no de les diferents hipòtesis:

En relació a la *Dimensió 1 Relació amb l'espai*, podem observar que es confirmen les hipòtesis H.1.3 i H.1.4 que guarden relació amb les entrevistes a les mestres i les observacions, instruments que possibiliten identificar indicadors de seguretat i confiança en els tres casos motiu d'estudi.

Únicament esdevé difícil establir un paral·lelisme amb la prova projectiva H.T.P doncs els resultats són disharmònics. Fet que té a veure amb el que planteja Rota (2015) doncs l'espai viscut i l'espai representat gràficament no té perquè tenir una equivalència a nivell maduratiu. Únicament hem trobat coincidències en l'indicador: a) alçada i b) centre com a senyal de seguretat i confiança i e) tot l'espai com a manca de seguretat i confiança, el qual reformularíem de cara futures recerques com: *ocupa l'espai de forma organitzada*.

Els resultats obtinguts confirmen els plantejaments en Psicomotricitat en el sentit del que ens transmet Arnaiz (1999) de que en la Intervenció Psicomotriu l'interès està adreçat a l'ús i l'organització que es realitza de l'espai.

L'ús tindria a veure amb la seva ocupació: en aquest cas alçada i centre com indicadors de seguretat.

Prenent les paraules de Calmels (2004) en referència a la recerca de l'alçada observem que té el sentit de projectar-se. En canvi, el centre és un espai impersonal, no protegit. En la mateixa línia i referint-se al dibuix Wolf (1946) va comprovar que el fet de centrar els elements a nivell gràfic indicava un alt índex de seguretat.

D'una altra banda, l'organització té a veure amb les possibilitats o no d'organitzar-se en aquest espai. En aquest sentit quan als infants els hi costa ocupar un espai de forma delimitada i corren per tot l'espai de forma desorganitzada, com en el casos que ens ocupen, també els hi resulta molt difícil estructurar una activitat que reverteixi en la possibilitat de que alguna cosa es construeixi en ells.

Cal tenir present en aquest sentit la importància del Psicomotricista en la gestió de l'espai, segons Martínez, Rota i Antón (2017) als infants els tranquil·litza trobar un espai endreçat pel Psicomotricista amb un cert ordre, que els ajuda a sentir-se segurs i a partir d'aquí poder explorar i aprendre.

En relació a la *Dimensió 2 Relació amb el temps*, és possible pensar que els resultats obtinguts confirmen les diferents hipòtesis, doncs els indicadors plantejats ens possibiliten identificar aspectes relacionats amb la seguretat i la confiança.

Hi ha una coherència en els resultats obtinguts a través dels diferents instruments.

Es mantindrien els indicadors: a) accepta les ruptures, b) es manté en l'activitat i la finalitza i d) tolera l'espera que donen compte del sentiment de confiança en l'adult, un reconeixement dels altres i una confiança amb un mateix. En canvi, l'indicador c) salta d'una activitat a una altra que ha estat útil per valorar la manca de seguretat i confiança, no el considerem necessari ja que està implícit en l'indicador b) es manté en l'activitat i la finalitza.

La sessió doncs, té un ritme i unes pauses i l'infant és important s'ubiqui en aquest temps, doncs la relació amb els altres, la socialització introdueix una discontinuïtat en el temps: l'acceptació de les ruptures i l'espera.

Tanmateix en la prova projectiva gràfica H.T.P trobem algunes relacions entre el que va plantejar Buck (1950) i diferents referents de l'àmbit de la Psicomotricitat. En l'H.T.P es pot observar una interrelació entre la relació amb el temps en quan a la continuïtat en les activitats que es reflecteix en l'indicador b) es manté en l'activitat i la finalitza i la continuïtat en el traç i el sentiment de seguretat i confiança. Tanmateix trobem una relació entre l'indicador c) salta d'una activitat a una altra i la discontinuïtat en el traç, les línies indecises i la necessitat d'esborrar que es pot relacionar amb la manca de seguretat i confiança.

En relació al qüestionari SDQ únicament podem valorar dos indicadors: b) es manté en l'activitat i la finalitza i c) salta d'una activitat a una altra. Els resultats d'aquests indicadors coincideixen amb les observacions doncs únicament hi ha diferències en quan al grau de rellevància.

Les mestres, en les entrevistes realitzades manifesten com en un inici els tres casos presentaven dificultats per tolerar l'espera, els canvis, la frustració i estar el temps suficient com per iniciar i acabar una activitat. En canvi, en el període final, es mostren més capaços de tolerar l'espera, suportar els canvis, mantenir-se en les activitats, finalitzar-les i tolerar la frustració.

De tota manera no es pot pensar aquesta Dimensió sense tenir en compte que es tracta d'una interacció i que esdevé molt important tal com diu Franch (2004) com l'adult gestiona el temps, com delimita temporalment la sessió, anticipa als infants els diferents moments de la mateixa, compta amb ells i intervé perquè es mantinguin en les activitats i no saltin d'una activitat a una altra.

En aquest sentit els resultats d'aquesta recerca mostren un increment en aquells indicadors que donen compte d'una major capacitat d'ubicar-se en el temps i respectar la gestió que fa l'adult del mateix. Alhora que implícitament d'una banda, a través de l'espera, hi ha un reconeixement dels altres, doncs implica l'acceptació de que un no pot ser sempre el primer i d'una altra banda, hi ha la confiança en que el moment per realitzar aquella activitat arribarà.

I per últim, si relacionem les aportacions de la Intervenció Psicomotriu amb l'aferrament i la regulació emocional, veiem que la manca de continuïtat en les activitats segons Geddes (2006) pot confondre's amb el Trastorn per dèficit d'Atenció i Hiperactivitat (TDAH), quan en realitat es tracta d'un trastorn d'aferrament desorganitzat/desorientat.

En relació a la *Dimensió 3 Relació amb l'adult*, observem que els resultats obtinguts confirmen les hipòtesis plantejades.

Però trobem lleugeres discrepàncies en aquest apartat degut a diferents variables: no és el mateix la relació de l'infant que estableix amb l'adult quan es tracta d'una situació individual com en el cas de la passació de la prova projectiva H.T.P. que quan ha de compartir l'adult amb altres infants.

Per últim, cal esmentar que indicadors com h) espera la seva aprovació i k) busca el reforç, podrien considerar-se com un senyal d'inseguretat, però en els casos motiu d'estudi degut a que donen compte d'un vincle amb l'adult s'incrementen a mesura que el Programa d'Intervenció Psicomotriu està més implementat.

Per tant, hi ha una coherència en els resultats obtinguts en els indicadors, a través dels diferents instruments.

Els indicadors: a) l'accepta, c) col·labora, e) fa demandes, h) espera la seva aprovació, i) espera les seves consignes i k) busca el reforç, esdevenen útils per valorar la seguretat i confiança i reformularíem els següents indicadors : b) el busca com *busca el contacte* ,g) fa cas omís com: segueix *les orientacions de l'adult*, j) el provoca com *utilitza la provocació com a mitjà de comunicació*. I els indicadors f) l'agredeix i l) evita el contacte no els considerem necessaris donat que queden implícits en els anteriors.

La relació d'aferrament és el resultat d'una multiplicitat de relacions socials que es produeixen en els primers anys de vida, amb aquells referents que l'infant interacciona regularment. Com es podia preveure en base a la perspectiva de l'aferrament, els pares, els referents propers de l'infant, compleixen rols importants com a figures d'aferrament en diferents cultures (Lamb, 1997; Van Ijzendoorn, Sagi,1999 i Hrdy,1999).

El comportament d'aferrament inclouria aquells indicadors que estan presents en aquesta recerca com a senyals de seguretat i confiança: el busca, fa demandes... I Sroufe (1996) planteja com l'experiència de seguretat és l'objectiu del sistema d'aferrament, que esdevé un regulador de l'experiència emocional. L'experiència repetida produeix una activació d'aquestes conductes i condueix a una experiència subjectiva de seguretat o inseguretat. I aquestes experiències viscudes de forma repetida construeixen un sistema de creences en relació a l'altre. Els quals John Bowlby (1973) va denominar Models de Funcionament Intern *internal working models*.

En la mateixa línia Garrido (2006) relaciona les dificultats en la interacció amb l'adult amb el sentiment d'inseguretat en l'aferrament i la manca de regulació emocional.

Aquesta relació no pot ser dissociada de la presència del Psicomotricista i el vincle que estableix amb els infants, on intenta respondre a les seves necessitats i als objectius de la Intervenció Psicomotriu. Segons García (2000) de les modalitats que utilitza per la interacció i com reacciona a les propostes, les demandes i el contacte de l'infant.

Segons Chokler (1994) l'adult ha de realitzar una funció d'aferrament. De la qualitat d'aquest vincle dependrà el sentiment de seguretat i confiança amb el que l'infant podrà abordar el coneixement i domini del món i de sí mateix. Per tant el conjunt de funcions de protecció, sosteniment, acompanyament i consol que possibiliten preservar les relacions de l'infant amb el medi constitueixen un organitzador fonamental pel desenvolupament.

En relació a la *Dimensió 4 Rol dins del grup*, observem que els resultats obtinguts confirmen les hipòtesis H.1.3. i H.1.4.

En el cas de l'indicador d) segueix els altres, es pot entendre com un senyal d'acceptar l'altre, acostar-se al grup

Per tant hi ha una coherència en els resultats obtinguts a través dels diferents instruments.

Els indicadors: a) lidera, b) accepta les propostes i d) segueix els altres esdevenen també útils i reformularíem c) Imposa els seus jocs com: *té present les aportacions dels companys*.

Segons García (2000) podem observar en la Intervenció Psicomotriu com l'infant construeix la relació amb els altres infants, s'inicia les propostes o s'adequa a les propostes d'altres.

En relació a la *Dimensió 5 Actitud*, observem que els resultats obtinguts confirmen les hipòtesis plantejades.

S'observa una coherència en els diferents indicadors presents en els instruments i les observacions. Únicament observem diferències en quan al grau de rellevància. Sembla que en els tres casos motiu d'estudi, podem identificar una relació a través de la prova projectiva H.T.P en quan a la simetria i la pressió forta amb un major grau de seguretat. I aquests aspectes van associats a diferents elements com presència de finestres, porta, branques, braços, mans... que es relacionen amb la necessitat de contacte amb l'exterior.

Per tant, podríem establir una relació entre l'indicador: f) fàcilment perd la confiança en si mateix i el grau de pressió i la simetria que tenen a veure amb el grau de confiança.

Per tant hi ha una coherència en els resultats obtinguts en els indicadors a través dels diferents instruments.

Els indicadors de tota manera seria fonamental reformular-los de cara a futures recerques de la següent manera: a) es mou de forma continuada com: *es mou de forma organitzada*; b) es queixa en freqüència de malestar com: *conté el malestar*; c) freqüentment té rabiets o mal geni com: *sosté la frustració*; d) sovint se'l veu infeliç o desanimat com: *sovint se'l veu feliç*; e) es distreu amb facilitat com: *és capaç de mantenir l'atenció i concentrar-se*; f) fàcilment perd la confiança en si mateix com: *mostra confiança en les seves possibilitats* i g) presenta moltes pors com: *expressa i intenta superar les seves pors*.

Mikulincer, Shaver i Pereg (2003) diuen que en l'estil d'aferrament segur hi ha baixa ansietat i evitació, seguretat en l'aferrament, comoditat en la proximitat i confiança en la recerca de recolzament i altres mitjans d'afrontament constructiu de l'estrès.

Esdevé molt important el diàleg tònic que estableix el Psicomotricista amb l'infant doncs possibilita generar canvis a nivell d'actitud. Per Franch (2018) es tractaria d'aquell conjunt d'intercanvis tòncics que tenen lloc entre dues persones, un adult que es compromet amb l'infant a la construcció d'una relació humana i humanitzant, el més simètrica possible sense deixar de ser símbol de seguretat.

En relació a la *Dimensió 6 Relació amb els companys*, observem que els resultats obtinguts confirmen les hipòtesis H.1.2, H.1.3 i H.1.4.

Hi ha una coherència en els resultats obtinguts a través dels diferents instruments.

De cara a futures recerques mantindríem els indicadors: a) es comunica, b) empatitza, c) comparteix els objectes, d) juga en petit grup, e) juga amb un altre, f) ofereix la seva ajuda. I reformularíem els següents indicadors: i) destrueix com: *construeix*; j) envaeix com: *respecta als companys* i k) es baralla en freqüència i provoca els altres com: *resol i canalitza els conflictes de forma positiva*.

La interacció amb un infant mitjançant nombrosos intercanvis afectuosos, sensibles i estimulants i instruccions clares i serenes i una disciplina no violenta, però constant, dona lloc a l'establiment de relacions positives, carinyoses, a més a més, de crear-se un repertori de models de destreses socials (Mary Ainsworth, 1979 i Rutter, 1979).

Segons Berruezo (2000) la relació amb els altres introdueix un component molt ric en l'activitat que desenvolupa l'infant a la sessió. Els altres generen emocions i reaccions. L'intercanvi amb

els companys, la comunicació, el respecte a les accions o produccions incideix en l'activitat individual.

Per García (2000) en la sessió de Psicomotricitat és possible observar com construeix les relacions amb els altres infants.

Cal destacar en aquest sentit la importància que juga l'adult amb l'objectiu de propiciar una relació de qualitat entre els infants on es treballin una sèrie d'habilitats socials. Monjas (2002) assenyala que una de les tasques més importants dels infants és la de relacionar-se adequadament amb infants i adults, conformant vincles interpersonals. Per tant, és important que l'infant adquireixi i practiqui una sèrie de capacitats socials que li possibilitin un ajust al seu entorn pròxim.

En relació a la *Dimensió 7 Tipus de relació*, observem que els resultats obtinguts confirmen les hipòtesis H.1.1, H.1.3 i H.1.4.

En referència a l'actitud d'agressivitat i provocativa hem de destacar que l'infant no es manifesta de la mateixa manera en una situació individual que quan aquest ha de compartir l'adult amb altres infants.

Hi ha una coherència en els resultats obtinguts a través dels diferents instruments.

De cara a futures recerques mantindríem els indicadors: a) afectiva i b) cooperativa. I reformularíem els indicadors de la següent manera: c) amb agressivitat com: *assertiva* i d) provocativa com: *utilitza la provocació per relacionar-se*.

Bisquerra (2003) afirma que la competència social és la capacitat per mantenir bones relacions amb altres persones. Això implica dominar habilitats socials bàsiques respectar els demés, practicar la comunicació afectiva i expressiva, compartir emocions, mostrar un comportament prosocial i de cooperació, assertivitat, prevenció i solució de conflictes i la capacitat per gestionar situacions emocionals.

En relació a la *Dimensió 8 Mitjans per relacionar-se*, observem que els resultats obtinguts confirmen les hipòtesis plantejades.

Únicament trobem discrepàncies en l'indicador: b) la veu.

Hi ha una coherència en els resultats obtinguts a través dels diferents instruments.

Mantindríem els indicadors: a) la mirada, c) els objectes, d) tot el cos i e) el llenguatge verbal.

En canvi, l'indicador b) la veu ha presentat moltes discrepàncies i no ha estat útil.

Segons Berruezo (2000) afirma que la relació amb els objectes marca una evolució en la motricitat, l'afectivitat i el pensament. La utilització dels objectes en la sessió de Psicomotricitat pot donar-se des de l'exploració a l'ús simbòlic o fent ús de l'objecte com intermediari a la relació.

Per García (2000) la relació amb l'objecte és una conquesta amb l'infant ens informa sobre la capacitat de l'infant per organitzar i representar el món exterior, per percebre de manera descentrada i objectiva la realitat, per desinvertir-la del seu imaginari, la seva fantasia i l'emoció.

L'infant en el seu recorregut maduratiu ha de transitar cap a la utilització dels objectes, la mirada i el llenguatge verbal per afavorir el contacte i la comunicació amb el món exterior.

Per tant, en relació a aquest primer objectiu observem que els instruments escollits per aquesta recerca han estat de gran utilitat per tal de poder identificar una sèrie d'indicadors de seguretat i confiança en el casos motiu d'estudi.

Tanmateix aquests instruments i els resultats obtinguts a partir de la triangulació ens han permès identificar aquells indicadors que no eren d'utilitat per assolir aquest objectiu, sigui perquè no són unívocs, pertinents ni importants, sigui perquè han estat indicadors que al relacionar-los amb les observacions han presentat moltes discrepàncies.

7.2.- Objectiu 2: Recollir i analitzar com l'estructura de la sessió de Psicomotricitat i la Intervenció del Psicomotricista possibiliten una la seguretat i confiança

En aquest segon objectiu intentem identificar aquells elements de la Psicomotricitat que a través de l'aplicació d'un programa d'Intervenció Psicomotriu afavoreixen un increment en la seguretat i confiança en aquells infants que presenten dificultats d'adaptació.

En primer lloc, analitzarem les diferents hipòtesis plantejades relacionant-les amb el marc teòric.

En segon lloc, realitzarem una síntesi final analitzant si s'acompleixen o no.

- H.2.1. Identificació a les sessions d'Intervenció Psicomotriu d'una estructura amb 4 moments: ritual d'entrada, circuit, joc lliure i tornada a la calma que possibiliten generar unes condicions de seguretat i confiança

Si atenem als criteris amb els que vam definir cada un dels moments de la sessió recolzant-nos en les referències bibliogràfiques, l'opinió dels jutges, l'investigador i les seqüències de vídeo escollides a l'atzar analitzarem cada un dels moments de la sessió i valorarem si estan presents o no al llarg del període inicial, intermedi i final del procés d'Intervenció Psicomotriu. Per tant, podrem donar resposta a aquesta hipòtesi plantejada en aquesta recerca de si mantenir una estructura organitzada en quatre moments en la sessió d'Intervenció Psicomotriu incideix en la seguretat i confiança dels casos motiu d'estudi tan pel que fa perquè aquesta estructura es mantingui com pel que fa referència a cada moment en si, en la seva contribució a la millora de la seguretat i la confiança.

En referència al *Ritual d'entrada*, el qual hem definit com: un moment que es troba a l'inici de la sessió, i per tant, és esperable pels infants, marca com el punt de partida d'un itinerari que es desplegarà en un temps determinat d'una hora i quart aproximadament.

Tanmateix, els infants només entren a la sala, es reuneixen asseguts en els bancs suecs i esperen les consignes del Psicomotricista per tal de recordar les normes de la sala, escoltar alguna consigna que orienti la sessió, recordar qui no està present i manifestar alguna il·lusió a realitzar.

Segons Martínez, Rota i Antón (2017) el Ritual d'Entrada és el primer moment individual i de reconeixement que es porta a terme durant la preparació a l'activitat. Aquest moment també

ajuda a l'infant a anticipar-se a l'activitat. Els infants comencen a planificar el seu projecte de joc i se'ls pregunta que els hi agradaria fer alhora que es recorden les normes.

El Ritual d'Entrada observem que es troba en totes les sessions dels tres períodes de treball. Tanmateix, el fet de que sigui un espai estructurat per aquest moment, que hi hagi una contenció del moviment amb límits definits, una anticipació per part del Psicomotricista del que es desplegaria al llarg de la sessió i una presència del mateix vam considerar que contribuïa a un increment de la seguretat i la confiança. I en totes les seqüències de vídeo escollides a l'atzar dels 3 períodes de treball estan presents aquests indicadors.

En síntesi, el Ritual d'entrada està present en totes les sessions d'Intervenció Psicomotriu.

En referència al *Circuit*, el qual hem definit com: una proposta que es planteja per portar a terme després del moment de Ritual d'entrada i que consisteix en tres circuits combinats pels quals els infants han de passar de forma simultània i seguint un ordre responent a les indicacions del Psicomotricista. Per tal de treballar d'una forma global determinades habilitats motrius ajustades al moment maduratiu en què es troba l'infant, sempre que aquest ho requereixi amb l'acompanyament del Psicomotricista.

Segons Rota (2015) el Circuit és un espai pels jocs de reassegurament on l'infant expressa a través del cos i del moviment les seves competències motrius i emocionals a través de diferents manifestacions corporals: equilibris, desequilibris, salts, arrossegaments, pujar a les espatlles...

El Circuit observem que es troba en totes les sessions del període inicial, intermedi i fins la sessió 18 del període final de treball.

El fet de que desaparegui el Circuit a partir d'una determinada sessió té un sentit i és que aquest donat que té una estructura amb un ordre establert i molt delimitat genera unes condicions que propicien una seguretat i contenció, un cop aquestes ja estan integrada en els infants deixa de tenir sentit la seva presència. És a dir, a mesura que hi ha un increment en la seguretat i la confiança dels infants motiu d'estudi, l'estructura de la sessió pot flexibilitzar-se. Tanmateix, el fet de que hi hagués una disposició ordenada del material i hi hagués una seqüència previsible i estable. També, la proposta de que els infants exploressin el circuit segons les seves pròpies possibilitats i la presència del Psicomotricista vam considerar que contribuïa a un increment de la seguretat i la confiança. I en totes les seqüències de vídeo escollides a l'atzar dels 3 períodes de treball estan presents aquests indicadors.

En síntesi, el Circuit està present fins la sessió 18 d'Intervenció Psicomotriu. Donat que és un moment de la sessió pel seu grau d'estructura i organització, pel que possibilita treballar necessari per generar unes condicions de seguretat, però en la mesura que aquest objectiu s'aconsegueix pot desaparèixer i pot sorgir a partir de la iniciativa dels infants com una forma de repetir per elaborar determinades situacions no resoltes.

En referència al *Joc Lliure*, el qual hem definit com: un moment posterior al Circuit. En aquest moment els infants tenen material distribuït per la sala: pals, robes, coixins, matalassos, etc. La proposta del Psicomotricista és que els infants es moguin lliurement per la sala i explorin els materials al temps que interaccionen amb els seus companys.

L'objectiu és que hi hagi una utilització simbòlica dels objectes i els infants interaccionin amb els altres fent ús d'aquests objectes com a mediadors.

Segons Calmels (2000) el Joc Lliure pot ser utilitzat pel Psicomotricista com un recurs.

Per Franch (2018) el Psicomotricista deixa jugar i juga, i considera que el joc és una activitat lliure que es desenvolupa en un espai i un temps propis sense altra finalitat que el mateix plaer de jugar. Aquest implica confiança, compromet el cos, comporta una manipulació de l'entorn i l'acció sobre l'entorn físic i humà. Té en compte els desitjos, és satisfactori i intrínsecament excitant per la seva precarietat. El Joc Lliure és un espai de creació per infants i adults, és emoció i té la capacitat de "fer-nos perdre el cap".

Per Franch el Joc Lliure és una categoria vital irreductible amb sentit propi i sense finalitats externes. Deixa espai a l'espontaneïtat de l'infant per tal de que pugui viure les seves necessitats, fantasies i desitjos sense por a ser jutjat.

Per Winnicott (1972) correspon a la mare crear un espai potencial de joc establint amb el fill una relació suficientment bona que li proporcioni confiança i seguretat. I que li possibiliti descobrir la realitat externa partint de la interiorització que ha fet d'objectes i situacions investint-los afectivament.

En definitiva, el fet de que s'accepti l'expressió genuïna de l'infant a través del joc d'una forma incondicional fa que aquest recurs possibiliti construir un sentiment de seguretat i confiança en l'infant.

En el Joc Lliure observem que es troba en totes les sessions dels tres períodes de treball.

Tanmateix, el fet de que es propiciés el moviment lliure i espontani i que la eina d'expressió fos el joc. També, la interacció lliure amb els materials i els altres i la presència del Psicomotricista vam considerar que contribuïa a un increment de la seguretat i la confiança. I en totes les seqüències de vídeo escollides a l'atzar dels tres períodes de treball estan presents aquests indicadors.

En síntesi, el Joc Lliure està present en totes les sessions d'Intervenció Psicomotriu.

En referència a la *Tornada a la Calma*, la qual hem definit com: un moment esperable que es troba al final de sessió. Aquesta implica tornar a reunir els infants per part del Psicomotricista per tal de que cessi el moviment, baixi el to corporal i a través d'activitats com: el dibuix, la relaxació, el llenguatge, etc poder prendre distància d'allò viscut i passar-ho a un pla representatiu. És en aquests moments que el Psicomotricista observa i escolta els infants i els reconeix.

Segons Martínez, Rota i Antón (2017) el Psicomotricista ha d'introduir un temps de calma per tal de mobilitzar el pensament.

És un temps on l'infant pren distància de l'acció i es disposa a representar allò viscut.

Segons Rota (2015) hi ha una suspensió de l'acció motriu per tal de donar més espai a l'activitat psíquica.

A la Tornada a la Calma observem que en el període inicial és difícil que aquest moment compleixi amb tots els criteris que el defineixen per les característiques dels infants, és a dir, hi ha un moment final però costa plantejar una activitat per la impulsivitat, la dificultat en baixar

el to corporal, etc. Per tant, aquest moment ha estat com una fita a aconseguir. A partir de la sessió 11 del període intermedi aquest moment sempre està present fins al període final de treball.

Tanmateix, el fet de que els infants esperessin aquest moment com tancament de la sessió i com esperable i la desacceleració del moviment. També, la presa de consciència d'allò viscut amb l'acompanyament dels companys i la presència del Psicomotricista vam considerar que contribuïa a un increment de la seguretat i la confiança. I en totes les seqüències de vídeo escollides a l'atzar dels tres períodes de treball estan presents aquests indicadors.

En síntesi, donat que un dels objectius del treball és que els infants puguin trobar una certa calma a nivell intern, l'estabilitat d'aquest espai és el resultat del treball a través del temps i es pot mantenir a partir de la sessió 11. En les sessions anteriors depenent de com s'hagi desenvolupat la sessió pot o no aparèixer com a possibilitat.

Per tant, en relació a aquesta primera hipòtesi podem afirmar que es manté una estructura des de l'inici al final de l'aplicació del Programa d'Intervenció Psicomotriu. No obstant, aquesta estructura s'ha d'anar construint a mesura que avança el temps i el treball. Doncs les condicions del grup possibiliten o no que en un determinat moment es puguin portar a terme les propostes planificades. Per exemple, el moment de Tornada a la calma no s'estabilitza fins la sessió 12. Tanmateix, aquesta estructura en la mesura que hi ha una evolució en el grup pot flexibilitzar-se. És per aquest motiu que a partir de la sessió 18 el Circuit desapareix. Degut a que hi ha un major ordre intern en els infants, no es requereix de tanta contenció i podem afavorir donar més temps pel moviment lliure.

De l'anàlisi dels resultats obtinguts en les observacions es desprèn que s'acompleix la hipòtesi doncs, ha estat possible identificar a través de l'observació de les sessions d'Intervenció Psicomotriu la permanència d'una estructura amb 4 moments: Ritual d'entrada, Circuit, Joc lliure i Tornada a la calma, sostinguda pel Psicomotricista.

Tanmateix, cal destacar que ha estat molt important la flexibilitat en l'ús d'aquest andamiatge que possibilitava l'aplicació del Programa d'Intervenció Psicomotriu. En ocasions poder aconseguir que aquesta estructura es portés a terme era un dels objectius del treball, en altres ocasions poder flexibilitzar l'estructura constituïa un signe d'evolució, una senyal de major seguretat i confiança en els infants.

Winnicott (1959) introdueix la importància de que l'ambient faciliti a l'infant les condicions per tal de que es pugui donar un creixement físic i emocional. El nadó neix en una relació de dependència absoluta amb la mare i requereix d'una continuïtat i estabilitat de l'ambient, així com d'unes atencions maternes. La teoria inclou conceptes de la psicoanàlisi, com la idea de preocupació maternal primària, que fa referència a la sensibilitat de la mare després del naixement per renunciar a determinats interessos personals per tal d'estar disponible a l'infant.

Sabem que pel nadó el moviment és una necessitat. Com s'extreu del film (2012-2013): "Moveuse en libertad" de l'Institut Pikler, el moviment és la base de les accions intel·ligents i la conducta social. El moviment lliure afavoreix la descoberta de les pròpies possibilitats i proporciona confiança.

Si fem referència al procés d'anàlisi portat a terme a través de la Coherència Empírica podem afirmar que els indicadors són unívocs, pertinents i importants.

En relació a la seva univocitat i pertinència, en el període inicial i final observem que totes les valoracions realitzades van considerar que els indicadors proposats s'entenen d'una forma clara i eren adients per elaborar un instrument que avalués l'evolució en la seguretat i la confiança en els casos motiu d'estudi. I en relació a la importància dels diferents indicadors podem observar que un important gruix de les valoracions s'aglutinen entre els dos nivells màxims 4 i 5.

- *H.2.2. Cada un dels 4 moments: ritual d'entrada, circuit, joc lliure i tornada a la calma possibiliten generar unes condicions de seguretat i confiança*

Segons Martínez, Rota i Antón (2017) el Ritual d'Entrada és el primer moment individual i de reconeixement que es porta a terme durant la preparació a l'activitat. Aquest moment també ajuda a l'infant a anticipar-se a l'activitat. Els infants comencen a planificar el seu projecte de joc i se'ls pregunta que els hi agradaria fer alhora que es recorden les normes.

En els tres períodes de les sessions: inici, intermedi i final s'acompleixen els criteris que contribueixen a crear una seguretat i confiança.

a) espai estructurat per aquest moment, b) contenció del moviment amb límits definits, c) anticipació a nivell verbal del que es desplegarà i d) presència del Psicomotricista.

En referència al segon moment, el Circuit, segons Rota (2015) és un espai pels jocs de reassurament on l'infant expressa a través del cos i del moviment les seves competències motrius i emocionals a través de diferents manifestacions corporals: equilibris, desequilibris, salts, arrossegaments, pujar a les espatlles...

En els tres períodes de les sessions: inici, intermedi i final s'acompleixen els criteris que contribueixen a crear una seguretat i confiança.

a) ocupació endreçada del material, b) seqüència previsible i estable, c) exploració de competències segons les pròpies possibilitats i d) presència del Psicomotricista.

En referència al tercer moment de la sessió, per Franch (2018) el Psicomotricista deixa jugar i juga, i considera que el joc és una activitat lliure que es desenvolupa en un espai i un temps propis sense altra finalitat que el mateix plaer de jugar. Aquest implica confiança, compromet el cos, comporta una manipulació de l'entorn i l'acció sobre l'entorn físic i humà. Té en compte els desitjos, és satisfactori i intrínsecament excitant per la seva precarietat. El Joc Lliure és una espai de creació per infants i adults, és emoció i té la capacitat de "fer-nos perdre el cap". En els tres períodes de les sessions: inici, intermedi i final s'acompleixen els criteris que contribueixen a crear una seguretat i confiança.

a) moviment lliure i espontani, b) el joc com a eina d'expressió, c) interacció lliure amb el material i els altres i d) presència del Psicomotricista.

Per últim, segons Martínez, Rota i Antón (2017) el Psicomotricista ha d'introduir un temps de calma per tal de mobilitzar el pensament. És un temps on l'infant pren distància de l'acció i es disposa a representar allò viscut.

En els tres períodes de les sessions: inici, intermedi i final s'acompleixen els criteris que contribueixen a crear una seguretat i confiança.

a) el contacte amb el final de la sessió (previsible), b) desacceleració del moviment, c) presa de consciència d'allò viscut amb l'acompanyament dels altres i d) presència del Psicomotricista.

En síntesi, donat que s'acompleixen els diferents criteris que afavoreixen es produeixi un increment de la seguretat i la confiança en els tres casos motiu d'estudi.

- H.2.3. La Intervenció del Psicomotricista, el seu sistema d'actituds d'acompanyament i sosteniment pot promoure la seguretat i confiança en els infants observats

Si atenem, per tant, a les actituds del Psicomotricista que estan definides en el marc teòric i validades pels jutges i l'investigador, trobem a les diferents seqüències de vídeo del període inicial, intermedi i final del procés d'Intervenció Psicomotriu diferents actituds que promouen la seguretat i confiança en els tres casos motiu d'estudi.

A continuació, analitzem la presència de les diferents actituds al llarg del procés d'Intervenció Psicomotriu.

En el *període inicial*, en les primeres 8 sessions realitzades estan presents les actituds: a) Acompanyar, b) Escoltar a l'infant, d) Ser símbol d'una llei asseguradora, e) Empatitzar, f) Contenir, g) Ajustar-se en el llenguatge, h) Posicionar-se dissimètricament i i) Vetllar per la inclusió dintre del grup.

L'actitud: c) Reconèixer positivament no està present fins la sessió 8, doncs aquestes primeres sessions les actituds fonamentals són: a) Acompanyar, d) Ser símbol d'una llei asseguradora, f) Contenir, h) Posicionar-se dissimètricament i i) Vetllar per la inclusió. Això és degut a que hi havia molta presència de comportaments que dificultaven la inclusió d'aquests infants en el grup com: manifestacions agressives, provocació...

Les actituds i conductes dels infants en aquest primer període no possibiliten gairebé al Psicomotricista el reconeixement positiu de les accions.

En el *període intermedi*, que avarca de la sessió 8 a la 16 estan presents totes les actituds: a) Acompanyar, b) Escoltar a l'infant, c) Reconèixer positivament, d) Ser símbol d'una llei asseguradora, e) Empatitzar, f) Contenir, g) Ajustar-se en el llenguatge, h) Posicionar-se dissimètricament i i) Vetllar per la inclusió dintre del grup.

El canvi, les actituds i conductes dels infants revelen una major adaptació a les propostes plantejades pel Psicomotricista i el grup, i possibiliten la presència del reconeixement positiu per part de l'adult.

En el *període final*, en les darreres 8 sessions realitzades que avarca de la sessió 16 a la 24 estan presents totes les actituds: a) Acompanyar, b) Escoltar a l'infant, c) Reconèixer positivament, d) Ser símbol d'una llei asseguradora, e) Empatitzar, f) Contenir, g) Ajustar-se en el llenguatge, h) Posicionar-se dissimètricament i i) Vetllar per la inclusió dintre del grup. No obstant, a) Acompanyar, d) Ser símbol d'una llei asseguradora, f) Contenir, h) Posicionar-se dissimètricament i i) Vetllar per la inclusió dintre del grup ja no tenen tanta rellevància donat que els casos motiu d'estudi estan més organitzats, poden regular més les seves emocions fet que té un efecte a nivell de l'adaptació escolar i la inclusió dintre del grup.

Llorca i Sánchez (2001) consideren que el rol del Psicomotricista és un dels pilars que fonamenta la Intervenció Psicomotriu.

Segons Rota (2015) el sistema d'actituds està basat en un principi filosòfic i humanista: el de creure en la persona i en totes les possibilitats d'autorealització.

El clima de seguretat que s'aconsegueix en la relació empàtica entre el Psicomotricista i l'infant fa que es manifesti autènticament des de la seva globalitat. Aquesta empatia és la que possibilita acompanyar, sostenir i entendre el significat de les manifestacions expressives dels infants.

Winnicott alhora parla de tres funcions importants per part de la mare, que tenen similituds amb la funció del Psicomotricista: *el holding* com la forma en què es porta a l'infant, la capacitat de contenir-lo i de sostenir-lo, *el handling* la forma en què és tractat, manipulat i cuidat: tocar-lo, mirar-lo, acariciar-lo i una tercera funció que és la *presentació d'objecte* o la capacitat d'il·lusionar l'infant.

En síntesi, en el període inicial l'actitud: c) Reconèixer positivament no està present fins la sessió 8 donat que les manifestacions a nivell de conducta dels tres casos motiu d'estudi dificulten molt aquest reconeixement positiu. En canvi, estan molt presents les actituds: a) Acompanyar, d) Ser símbol d'una llei asseguradora, f) Contenir, h) Posicionar-se dissimètricament i i) Vetllar per la inclusió dintre del grup. Donat que el nostre objectiu és posar en joc actituds que afavoreixin la regulació emocional, l'adaptació escolar i la inclusió.

A mesura que avancen les sessions de treball hi ha una disminució d'aquestes actituds, doncs ja no són tan necessàries i a partir del període intermedi estaran presents totes les actituds plantejades de forma equilibrada.

Pel que fa referència a la univocitat, pertinència i importància de les dades referents a l'estructura de la sessió cal destacar que totes són unívocues, pertinents i importants.

De l'anàlisi dels resultats obtinguts en les observacions es desprèn que s'acompleix aquesta hipòtesi doncs, ha estat possible identificar a través de l'observació de les sessions d'Intervenció Psicomotriu una sèrie d'actituds d'acompanyament i sosteniment que han promogut la seguretat i la confiança en els casos motiu d'estudi.

Si fem referència al procés d'anàlisi portat a terme a través de la Coherència Empírica podem afirmar que els indicadors són unívocs, pertinents i importants.

En relació a la seva univocitat i pertinència, en el període inicial i final observem que totes les valoracions realitzades van considerar que els indicadors proposats s'entenen d'una forma clara i eren adients per elaborar un instrument que avalués l'evolució en la seguretat i la confiança en els casos motiu d'estudi. I en relació a la importància dels diferents indicadors podem observar que un important gruix de les valoracions s'aglutinen entre els dos nivells màxims 4 i 5.

7.3.- Objectiu 3: Analitzar la relació entre les intervencions del Psicomotricista i el desenvolupament de la seguretat i la confiança dels infants

En aquest tercer objectiu intentem analitzar l'impacte de la Intervenció Psicomotriu en els tres casos motiu d'estudi.

En primer lloc, analitzarem les diferents hipòtesis plantejades relacionant-les amb el marc teòric.

En segon lloc, realitzarem una síntesi final analitzant si s'acompleixen o no.

- H.3.1. Amb l'aplicació del Programa d'Intervenció Psicomotriu es produeix un increment d'aquells indicadors que donen compte de seguretat i confiança i una disminució d'aquells indicadors que donen compte de manca de seguretat i confiança. Aquest fet fa que hi hagi una disminució de les intervencions del Psicomotricista

En referència a aquesta hipòtesi, reprenem el capítol 6 de Resultats i analitzem és l'impacte i/o incidència de la Intervenció Psicomotriu en els casos motiu d'estudi en quant a l'increment i/o disminució de la seguretat i la confiança.

El que hem portat a terme per tal de poder valorar la consecució d'aquest objectiu és analitzar cada un dels casos a través dels diferents moments de la sessió en el període inicial i final, hem realitzat una síntesi global dels resultats obtinguts en els tres infants i hem establert una relació per cada moment amb diferents dimensions d'estudi, és a dir:

1. El *Ritual d'Entrada* l'hem relacionat amb la Dimensió 5: Actitud i la Dimensió 3: Relació amb l'adult.
2. El *Circuit* l'hem relacionat amb la Dimensió 5: Actitud i la Dimensió 3: Relació amb l'adult.
3. El *Joc Lliure* l'hem relacionat amb la Dimensió 5: Actitud i la Dimensió 6: Relació amb els companys.
4. La *Tornada a la calma* l'hem relacionat amb la Dimensió 2: Relació amb el temps i la Dimensió 5: Actitud.

Mantenint sempre com a dimensió transversal la Dimensió 5: Actitud en tots els moments de la sessió.

Cada un dels moments de la sessions està recolzat en una de les seqüències de vídeo escollides a l'atzar segons els criteris establerts a la metodologia.

A continuació, concretem aquells indicadors en relació a la seguretat i la confiança en que s'ha registrat una evolució i ho relacionarem amb les actituds del Psicomotricista.

En el *Ritual d'entrada* del període inicial al final es percep un increment rellevant d'aquells indicadors de la Dimensió 3: Relació amb l'adult que tenen a veure amb la seguretat i la confiança: c) col·labora, e) fa demandes i i) espera les seves consignes. Rellevant o molt rellevant: a) l'accepta i b) el busca.

I una disminució rellevant d'aquells indicadors que tenen a veure amb la manca de seguretat i la confiança: d) el rebutja, f) l'agradeix i una disminució molt rellevant dels indicadors: g) fa cas omís i l) evita el contacte. Rellevant o molt rellevant de l'indicador: j) el provoca.

En canvi, un increment rellevant dels indicadors: h) espera la seva aprovació i k) busca el reforç.

Si el que fem és establir una relació amb les actituds del Psicomotricista observem que del període inicial al final hi ha un increment molt rellevant de l'actitud: c) reconèixer positivament i una disminució rellevant de l'actitud: a) acompanyar, d) ser símbol d'una llei asseguradora, f) contenir, h) posicionar-se dissimètricament i i) vetllar per la inclusió.

Per tant el que observem és que del període inicial al final s'observa un increment d'aquells indicadors que evidencien que els infants han realitzat una evolució cap a l'establiment d'un vincle d'aferrament segur. La qual cosa va acompanyada d'una disminució de les intervencions del Psicomotricista doncs ja no esdevé necessari una intervenció directa per la construcció d'un vincle i contenir els infants per tal de vetllar per l'adaptació. Per Cenerini (2009) a través de l'ajust en les ressonàncies tònico-emocionals recíproques, en l'empatia tònica i en la comprensió psicològica dels missatges, l'infant pot accedir a una transformació, si aquest està en relació a un adult mal-leable i transformable, que manté una escolta empàtica i una relació asimètrica.

Segons Chokler (1999) Les condicions per una activitat autònoma que tot especialista ha de conèixer són: la seguretat afectiva, la confiança en un mateix i l'altre, la llibertat de moviments, l'espai i el material adient. Aspectes tots ells presents en la Intervenció Psicomotriu.

Podem observar que a l'inici aquests infants en el Ritual d'entrada presentaven un alt nivell de demanda cap a l'adult tant pel que fa a les dificultats per adaptar-se a la situació grupal com per la dificultat per incloure's dintre del grup, fet que demanava d'una atenció molt exclusiva per tal de reconduir aquelles conductes que no els afavorien amb ells, ni al grup. A mesura que avancen les sessions els infants manifesten una major seguretat en relació a l'adult i hi ha un vincle més construït i aquelles actituds del Psicomotricista que anaven relacionades amb contenir aquella demanda inicial poden disminuir. Per tant, el poder reforçar positivament algunes accions comença a posar-se en joc.

En forma de símil, la contenció podria ser el resultat d'una abraçada necessitada que no es va arribar a rebre. Tenir una persona que l'agafa, que té força per parar-lo, per aguantar-lo sense que es perdi, amb calidesa, pot ser per a molts infants una referència seguritzant que els ajudi a créixer (Sanchez Llorca, 2008, p.44).

Aquesta seguretat també ve donada per unes normes que s'expliciten en el Ritual d'entrada però estan presents durant tota la sessió. Per Lapierre (1991) el Psicomotricista representa la llei. Aquesta garanteix una seguretat. A la sala hi ha una permissivitat que cobra sentit en un marc de seguretat. En l'existència d'aquest ancoratge en la realitat és el que permet a l'adult acceptar les produccions de l'infant. La llei en aquesta pràctica va associada a la seguretat. A la sala hi ha moltes coses que estan permeses, però aquesta permissivitat només té sentit dins un ordre assegurador. L'ordre és la llei de les coses, la llei de l'existència, una garantia de permanència, contribuint a crear un clima de confiança. Es tracta d'un dispositiu espacial i temporal que té per objectiu prioritari afavorir i potenciar el creixement maduratiu de l'infant en un clima de seguretat (Aucouturier, 2004).

En el *Circuit* del període inicial al final es percep un increment rellevant d'aquells indicadors de la Dimensió 3: Relació amb l'adult que tenen a veure amb la seguretat i la confiança: c) col·labora, e) fa demandes i i) espera les seves consignes. Rellevant o molt rellevant: a) l'accepta b) el busca.

I una disminució rellevant d'aquells indicadors que tenen a veure amb la manca de seguretat i la confiança: d) el rebutja, f) l'agradeix i una disminució molt rellevant dels indicadors: g) fa cas omís i l) evita el contacte. Rellevant o molt rellevant de l'indicador: j) el provoca.

En canvi, un increment rellevant dels indicadors: h) espera la seva aprovació i k) busca el reforç.

Si el que fem és establir una relació amb les actituds del Psicomotricista observem que del període inicial al final hi ha un increment molt rellevant de l'actitud: c) reconèixer positivament i una disminució rellevant de l'actitud: a) acompanyar, d) ser símbol d'una llei asseguradora, f) contenir, h) posicionar-se dissimètricament i molt rellevant de l'indicador: i) vetllar per la inclusió.

Inicialment en els 3 casos motiu d'estudi el poder desenvolupar l'activitat de Circuit va ser un objectiu a aconseguir i alhora al tractar-se d'una activitat estructurada, vam considerar que es podia facilitar internalitzar un cert ordre. Segons Arnaiz, Rabadán i Vives (2008) les normes de la sala de Psicomotricitat i les intervencions del Psicomotricista donaran resposta a la necessitat de que existeixi una seguretat física i afectiva, a fi de que els infants puguin manifestar-se sense risc.

És a dir, requerien d'una estructura que els hi possibilités una adaptació ja que havien de tolerar l'espera, podien desenvolupar una sèrie d'habilitats d'acord amb les seves possibilitats, s'havien de mantenir el temps suficient per iniciar i acabar l'activitat, podien sentir-se competents i confiar en les seves possibilitats. No obstant, no és fins al període intermedi que la participació dels 3 casos motiu d'estudi comença a fluir amb facilitat. Aleshores, les actituds del Psicomotricista que anaven destinades a que participessin d'aquest moment amb molta contenció disminueixen ja que els infants son més autònoms.

Bion (1967) ens parla de la necessitat de que l'adult es mostri sensible, visqui la desesperació infantil, toleri l'ansietat i respongui de forma que transmeti comprensió. Aspectes que tenen a veure amb la contenció. Els infants perceben confiança en la resposta comprensiva de l'adult i l'ansietat disminueix gràcies a l'experiència de sentir que un és comprès.

Segons Juri (2008) el sentiment de seguretat és un camí potencial del desenvolupament. El cuidador pot satisfer al nadó mostrant-se sensible i empàtic cap a les senyals d'aferrament, amb la qual cosa ajudarà a la construcció d'un sentiment de seguretat o ser insensible i rebutjar el nadó, donant lloc a un aferrament ansiós o insegur (John Bowlby, 1973) o a un fals self en el sentit de Winnicott (1965).

En el *Joc Lliure* del període inicial al final es percep un increment rellevant d'aquells indicadors de la Dimensió 6: Relació amb els companys que tenen a veure amb la seguretat i la confiança: b) empatitza, d) juga en petit grup, e) juga amb un altre, f) ofereix la seva ajuda i g) té almenys un bon amic i molt rellevant de l'indicador: a) es comunica i c) comparteix els objectes.

I una disminució rellevant d'aquells indicadors que tenen a veure amb la manca de seguretat i la confiança: i) destrueix i una disminució molt rellevant dels indicadors: h) tendeix a jugar

sol. Mentre que els indicadors: j) envaeix i k) es baralla en freqüència i provoca els altres es mantenen sense cap tipus de variació.

Si el que fem és establir una relació amb les actituds del Psicomotricista observem que del període inicial al final hi ha un increment rellevant o molt rellevant de l'actitud: c) reconèixer positivament i una disminució rellevant de l'actitud: a) acompanyar, d) ser símbol d'una llei asseguradora, f) contenir, h) posicionar-se dissimètricament i i) vetllar per la inclusió. Segons Camps (2008) aquesta actitud possibilitarà que l'infant se senti acollit, respectat i comprès, aquest fet li aportarà una confiança i afavorirà que es manifesti.

Martínez (2017) planteja com l'infant a través del joc simbòlic projecta en diferents objectes fantasies, desitjos, etc si es donen les condicions d'empatia, seguretat i contenció. En la mateixa línia Kálló i Balog (2013) consideren que quan un infant ha pogut establir una relació de confiança amb un adult rellevant pot ser autònom en el joc i manifestar-se espontani i creatiu.

Franch (2018) considera el joc com una forma d'exploració, descoberta i aprenentatge durant la infància que possibilita l'accés al món social i al simbolisme a través de l'intercanvi d'objectes i significats. Va afirmar: El joc neix a partir de processos d'interrelació, s'instaura amb l'exercici individual, fruit del descobriment, la imitació i la repetició i es consolida amb la presència de l'altre, que li dona sentit i el socialitza (pàg.78).

En síntesi, en la mesura que hi ha una major participació, autonomia i contenció per part d'aquests infants, el Psicomotricista incideix menys a nivell d'Intervenció Psicomotriu.

En la *Tornada a la calma* del període inicial al final es percep un increment rellevant d'aquells indicadors de la Dimensió 2: Relació amb el Temps que tenen a veure amb la seguretat i la confiança: a) accepta les ruptures, b) es manté en l'activitat i la finalitza i d) tolera l'espera. I una disminució molt rellevant d'aquell indicador que té a veure amb la manca de seguretat i confiança: c) salta d'una activitat a una altra.

Si el que fem és establir una relació amb les actituds del Psicomotricista observem que del període inicial al final hi ha un increment rellevant o molt rellevant de l'actitud: c) reconèixer positivament i una disminució rellevant de l'actitud: d) ser símbol d'una llei asseguradora, f) contenir, h) posicionar-se dissimètricament i i) vetllar per la inclusió.

Podem observar que es produeix una evolució del període inicial al final, en aquest moment de Tornada a la calma que per Arnaiz, Rabadán i Vives (2008) és el temps de reagrupament, per assenyalar i retornar aspectes importants a cada infant i acomiadar-se, els infants han adquirit una calma que els hi possibilita estar en les diferents propostes de tancament i ja no és tan necessària la intervenció directa del Psicomotricista a nivell de contenció i inclusió dins el grup.

En referència a la Dimensió 5: Actitud que es tracta d'una dimensió que plantejem com a transversal en els diferents moments de la sessió podem observar una disminució rellevant del període inicial al final d'aquells indicadors que tenen a veure amb la manca de seguretat i confiança: a) es mou de forma continuada, b) es queixa en freqüència de malestar, c) freqüentment té rabietes o mal geni, d) sovint se'l veu infeliç o desanimat, e) es distreu amb

facilitat, f) fàcilment perd la confiança en si mateix i molt rellevant de l'indicador: g) presenta moltes pors.

Si el que fem és establir una relació amb les actituds del Psicomotricista observem que del període inicial al final hi ha un increment molt rellevant de l'actitud: c) reconèixer positivament i una disminució rellevant de l'actitud: a) acompanyar, d) ser símbol d'una llei asseguradora, f) contenir, h) posicionar-se dissimètricament i i) vetllar per la inclusió.

Berruezo (2007) destaca que existeixen una sèrie de coincidències entre la Intervenció Psicomotriu i l'Educació inclusiva en quan a l'actitud de l'adult: la confiança en les capacitats dels infants, l'organització dels espais i temps per tal de generar seguretat i confiança, el respecte a les necessitats individuals...

Johnson (1992) i William et al. (1994) van assenyalar la importància de l'experiència d'aferrament en la identificació d'infants amb risc a l'escola i recomanen aquesta identificació per comprendre la complexa situació emocional i les dificultats de conducta a l'entorn escolar.

Segons Bisquerra (2003) l'autoregulació i l'autonomia emocional són factors essencials pel desenvolupament personal i el benestar.

En síntesi, en la mesura que els tres casos motiu d'estudi mostren una major contenció, autonomia i participació amb el grup, disminueixen les intervencions del Psicomotricista adreçades a acompanyar, contenir i incloure a aquests infants.

De l'anàlisi dels resultats obtinguts, es desprèn que s'acompleix aquesta hipòtesi doncs, es pot identificar una coherència entre els resultats obtinguts en les diferents dimensions i indicadors i les actituds del Psicomotricista. Únicament trobem algunes diferències en quan al grau de rellevància.

Si prenem com a referència a Chokler (1994) els models teòrics sobre l'aferrament demanen d'una reflexió entorn el rol de l'adult i la funció d'aferrament que necessàriament ha de complir. De la qualitat d'aquest vincle depèn el sentiment de confiança i seguretat amb que el infant i també l'adult, podrà abordar el difícil treball de coneixement i domini del món i de sí mateix, finalitat de tota estratègia educativa o terapèutica, la constitució i manteniment d'un vincle d'aferrament suficient amb la plasticitat i la distància que cada subjecte en cada moment necessita.

- *H.3.2. A mesura que avança el Programa d'Intervenció Psicomotriu i es produeix un increment de la seguretat i la confiança s'observen canvis en la participació en els alumnes considerats amb dificultats d'adaptació*

En el període inicial, el Cas 1 participa un 33% a) Amb la mirada i un 67% c) Motriument. En canvi, en el període final, la participació està més repartida a través dels diferents indicadors. Participa un 28% a) Amb la mirada, un 29% b) Escoltant, un 14% c) Motriument i un 29% d) Verbalment.

En el període inicial, el Cas 2 participa un 50% a) Amb la mirada i un 50% c) Motriument. En canvi, en el període final, la participació està més repartida a través dels diferents indicadors. Participa un 28% a) Amb la mirada, un 29% b) Escoltant, un 14% c) Motriument i un 29% d) Verbalment.

En el període inicial, el Cas 3 la participació està repartida a través dels diferents indicadors. Participa un 20% a) Amb la mirada, un 20% b) Escoltant, un 40% c) Motriument i un 20% d) Verbalment. En canvi, en el període final, la participació està repartida a través dels diferents indicadors. Participa un 25% a) Amb la mirada, un 25% b) Escoltant, un 25% c) Motriument i un 25% d) Verbalment.

En síntesi, en els dos primers casos motiu d'estudi del període inicial al final es percep que la participació inclou elements més simbòlics de comunicació i competència social que possibiliten una major adaptació al grup. En el Cas 3 hi ha una evolució en el sentit d'un repartiment més equitatiu en el tipus de participació.

En síntesi, podem afirmar que es confirma aquesta hipòtesi, doncs s'observa un increment en la participació dels tres casos motiu d'estudi amb elements més simbòlics com escoltant o a través del llenguatge verbal. Per tant, hi ha un distanciament de l'acció, del moviment corporal. Aquest ocupa menys espai en la participació i passen a ocupar un lloc representatiu la mirada, l'escolta i el llenguatge verbal com a vehicle de comunicació, la qual cosa afavoreix el contacte amb els altres i l'adaptació.

Segons Sugranyes i Àngel (2007) el fet d'aconseguir un valor positiu en referència a la imatge d'un mateix i a les pròpies possibilitats en qualsevol realització facilita molt poder actuar amb més seguretat, autonomia i, per tant, amb més eficàcia a nivell general, possibilitant un desenvolupament global.

8.- CONCLUSIONS

Les conclusions que despleguem en aquest apartat mostren els resultats de la discussió, que integra la interrelació entre els objectius plantejats, les hipòtesis, els resultats obtinguts i el marc teòric de referència que hem elaborat a partir de diferents pensadors i investigadors per donar sosteniment a aquesta recerca.

Per tal de desenvolupar aquest procés de recerca hem utilitzat la triangulació metodològica a nivell teòric, lògic i empíric dels mètodes qualitatius, atenent a l'anàlisi de casos i l'avaluació responent de Stake

La triangulació ha constituït un element fonamental per tal de poder treballar amb categories i indicadors que comptaven amb el suport d'una validació per part dels jutges, fet que ha estat molt important de cara a l'anàlisi de les dades obtingudes.

Aquest laboriós procés d'anàlisi i la posterior interpretació dels resultats, ens han possibilitat l'assoliment dels diferents objectius i hipòtesis que s'havien definit per aquest estudi i ens obre la possibilitat a abordar les principals conclusions del nostre treball.

En la formulació de les conclusions hi ha l'intent de sistematitzar aquelles aportacions teòriques i metodològiques de la recerca que d'acord amb els resultats ha tingut un major recolzament empíric.

És important en aquest procés delimitar l'abast de les nostres aportacions i definir alguns elements que poden ser d'utilitat per guiar futures recerques que puguin estar interessades.

Podem concloure els següents aspectes:

- a) Els resultats obtinguts mostren que amb la implementació d'un Programa d'Intervenció Psicomotriu com el que presentem es pot afavorir un increment de la seguretat i la confiança dels infants amb dificultats d'adaptació. El procés de triangulació en el qual es van tenir presents les dades obtingudes a partir de diferents fonts, persones i jutges, validen el programa i el seu desenvolupament.
- b) Les dimensions i indicadors de la Pauta per l'anàlisi d'un Programa d'Intervenció Psicomotriu validades a través d'un procés de Coherència Teòrica, Lògica i Empírica possibiliten identificar l'evolució en la seguretat i la confiança i orientar la Intervenció del Psicomotricista.
- c) Els indicadors de cadascuna de les vuit dimensions, validats mitjançant un procés de triangulació són unívocs, pertinents i importants per tal de valorar a través de la seva presència, l'evolució de la seguretat i la confiança en un procés d'Intervenció Psicomotriu.

La recerca ha permès reformular els indicadors a fi de que tots tinguin a veure amb la presència de seguretat i confiança. Per exemple, en relació a la *Dimensió 6 Relació amb els companys*, de cara a futures recerques mantindríem els indicadors: a) es comunica, b) empatitza, c) comparteix els objectes, d) juga en petit grup, e) juga amb un altre, f)

ofereix la seva ajuda. I reformularíem els següents indicadors: i) destrueix com: *construeix*; j) envaeix com: *respecta als companys* i k) es baralla en freqüència i provoca els altres com: *resol i canalitza els conflictes de forma positiva*.

- d) El vincle d'aferrament amb l'adult, l'ambient facilitador i la regulació emocional són elements possibilitadors de l'adaptació validats en el procés de triangulació que complementen i recolzen una sèrie de dimensions proposades en investigacions anteriors. Aquests indicadors amplien la proposta de Bolarín (1988) recollint-la i confirmant-la amb les aportacions de Garrido (2006) el qual relaciona l'aferrament, l'emoció i la regulació emocional, Bisquerra (2007) que assenyala una relació entre les competències socioemocionals i l'adaptació i Román (2010) que relaciona les conductes d'aferrament amb l'adaptació conductual.
- e) Mantenir una estructura de treball estable des de l'inici fins al final que opera com andamiatge per a la Intervenció del Psicomotricista amb la possibilitat de flexibilitzar-la responenent a les necessitats del grup permet incrementar la seguretat i la confiança. Reprenent a Winnicott (1959) és fonamental un ambient facilitador. Un espai estructurat, estable, amb una continuïtat i una seqüència previsible però no rígida, on hi ha la possibilitat d'interacció amb d'altres infants, el dispositiu espacial i temporal que caracteritza el treball en Psicomotricitat, que tal com planteja Aucouturier (2004) té per objectiu fonamental afavorir i potenciar el desenvolupament maduratiu dels infants en un clima de seguretat. Segons Serrabona, J.; Sanz, M. i Muriel, N. (2015) a la sala de Psicomotricitat s'ofereix a l'infant la possibilitat de construir un lloc propi, creant un espai de seguretat i contenció, ajustant-a a les seves necessitats i donant la possibilitat a reestablir nous vincles afectius.
- f) Disposar d'espais pel moviment i el joc lliure ha possibilitat una seguretat i confiança, tal com van afirmar Pikler (1984), Kalló i Balog (2013). Per les mateixes és la base de la conducta intel·ligent i la conducta social. Per Chokler (1999) les condicions per una activitat autònoma que tot especialista ha de conèixer són: la seguretat afectiva, la confiança en un mateix i l'altre, la llibertat de moviments, l'espai i el material adient. Per Viscarro, I.; Martínez M. A. i Cañabate, D. (2010) l'adult prepara els espais, els materials i les propostes de joc amb una intencionalitat educativa i oferint la seguretat necessària perquè puguin actuar amb plaer.
- g) El Psicomotricista vetlla per tal de que estiguin presents les funcions d'acompanyament i sosteniment que contribueixen a generar unes condicions de seguretat i confiança en els casos motiu d'estudi. Winnicott (1992) parlava de diferents funcions de l'adult: el *holding* com la capacitat de contenir i sostenir l'infant, el *handling* entès com la forma en que es tractat, manipulat i cuidat i la presentació d'objecte, com la capacitat d'il·lusionar l'infant. D'una altra banda, Fonagy et al. (2002) introdueixen la idea del funcionament reflexiu de l'adult que pensa en el món intern de l'infant, intenta una comprensió del mateix i aquest fet ajuda a l'infant a controlar les seves emocions i empatitzar amb els altres. La qual cosa és un preludi de bon desenvolupament social. En la mateixa línia Main (1985) considera que un cuidador reflexiu incrementa les possibilitats de que es construeixi un aferrament segur.

En aquest sentit, les diferents funcions del Psicomotricista han anat en la direcció de construir un pont cap a l'infant edificat sobre la base d'un estil d'aferrament segur, a partir del qual l'infant pugui transitar amb confiança i autonomia.

- h) Les actituds del Psicomotricista en el període inicial relacionades amb: a) Acompanyar, d) Ser símbol d'una llei asseguradora, f) Contenir, h) Posicionar-se dissimètricament i i) Vetllar per la inclusió s'han mostrat útils per generar confiança i seguretat en els infants considerats amb dificultats d'adaptació per reduir la presència de comportaments que dificultaven la inclusió d'aquests infants en el grup com: manifestacions agressives, provocació... Per Franch (2018) la relació es tracta d'un embolcall qualitatiu de comunicació i intercanvis interpersonals basats en el respecte i el reconeixement. Per tant, totes aquelles manifestacions que impliquen aquest respecte i reconeixement mutus poden ser considerats com una relació de qualitat. A mesura que avancen les sessions i el treball, els tres casos motiu d'estudi presenten una major autonomia, un increment en la seguretat i confiança, desenvolupen les seves competències motrius i comencen a construir vincles en relació a l'adult i els companys i es produeix un equilibri entre les diferents actituds d'acompanyament i sosteniment que estaran sempre presents fins al final del procés d'intervenció d'una manera lineal, malgrat en ocasions determinades circumstàncies puntuals demanin de l'increment de la presència d'una actitud. En aquest sentit, Grossman (1990) pensa que el comportament sensible i comprensiu de l'adult ajuda a una funció de socialització en l'infant.
- i) Els indicadors de la *Dimensió 5: Actitud* han estat especialment rellevants per analitzar l'evolució de la seguretat i confiança per que es poden observar de manera transversal en tots els elements del programa al llarg de totes les sessions i en els diferents moments de la sessió i son rellevants per tal de poder fer un anàlisi en quan a l'evolució de la seguretat i confiança en els tres casos motiu d'estudi. Els indicadors de la *Dimensió 2: Relació amb el temps*, la *Dimensió 3: Relació amb l'adult* i la *Dimensió 6: Relació amb els companys* han estat útils per observar si en els diferents moments de la sessió els infants comptaven amb la possibilitat de sostenir-se i podien disminuir les intervencions del Psicomotricista. En aquesta recerca, en la mesura que els tres casos motiu d'estudi mostren una major contenció, autonomia i participació amb el grup, disminueixen les intervencions del Psicomotricista adreçades a acompanyar, contenir i incloure a aquests infants. Roman (2010) en la seva tesi doctoral estableix una relació entre aferrament i adaptació conductual: els problemes de conducta, la hiperactivitat i els problemes amb els companys i el total de problemes amb la falta de seguretat en el vincle amb l'adult i una correspondència entre la conducta prosocial i una major seguretat en referència a l'adult. D'una altra banda Garrido (2006) considera que les dificultats en regular les emocions tenen a veure amb la qualitat de l'aferrament. Per tant, a la base de l'adaptació està l'estil d'aferrament.
- j) L'observació de la participació dels infants en una sessió de Psicomotricitat amb la Pauta per l'anàlisi d'un Programa d'Intervenció Psicomotriu aporta informació consistent sobre l'evolució de la seguretat i la confiança, ja que s'ha observat que és una informació coherent i contrastada amb el que aporten els instruments clínics i tècniques estandarditzades; d'acord amb les observacions realitzades pels jutges.

Segons Sugranyes i Àngel (2007) el fet d'aconseguir un valor positiu en referència a la imatge d'un mateix i a les pròpies possibilitats en qualsevol realització facilita molt poder actuar amb més seguretat, autonomia i, per tant, amb més eficàcia a nivell general, possibilitant un desenvolupament global.

Per últim, podem establir un paral·lelisme entre el que plantegen Roman i Garrido i la nostra recerca, doncs en la mateixa podem concloure que el mantenir una continuïtat previsible en quan a l'estructuració de l'espai, un itinerari a realitzar amb uns rituals i la presència del moviment lliure i el joc. Aspectes tots ells sostinguts per un vincle d'aferrament segur amb el Psicomotricista, dona lloc a que l'infant es senti segur i confiat i facilita l'adaptació.

Segons John Bowlby (1979) l'infant requereix algú amb qui confiar, que cuidi el que ell necessita i quan les emocions el desborden és important que algú el contingui, doni una resposta ajustada i li possibiliti regular els diferents estats i restablir l'equilibri perdut. Considera l'aferrament com la pedra angular del desenvolupament psicològic i social.

Es pot pensar que a mesura que viu una continuïtat de bones experiències va guanyant una major seguretat, doncs internalitza aquestes com alguna cosa que li ajuda a sostenir-se amb solidesa, la qual cosa li obre la porta a explorar el món i a establir relacions positives. És a dir, el vincle d'aferrament està a la base de l'adaptació, doncs subjecta i fa sentir-se subjectat possibilitant viure amb seguretat. En canvi, la inseguretat, la desconfiança genera inestabilitat emocional i conductes inadaptades.

En síntesi, podem afirmar que l'increment en la seguretat i la confiança va acompanyat de: una major autonomia i benestar de l'infant, una major regulació de les emocions, més capacitat atencional, major contenció en el moviment, d'estar en calma, major capacitat d'explorar les pròpies competències i d'establir vincles amb aprenentatges d'habilitats socials que afavoreixen l'adaptació. Aquest increment ve possibilitat per la implicació del Psicomotricista que present amb les diferents actituds d'acompanyament i sosteniment però a la distància necessària per tal de que l'infant pugui exercitar la seva autonomia i expressar-se sentint l'acceptació incondicional de l'adult i la confiança en les seves possibilitats.

La Intervenció Psicomotriu possibilita un increment d'aquells indicadors que donen compte de seguretat i confiança en els infants que presenten dificultats d'adaptació. El fet de mantenir unes condicions estructurals amb una seqüència organitzada en diferents moments pensats per reassegurar els infants i unes actituds d'acompanyament i sosteniment per part del Psicomotricista que possibiliten la construcció d'un vincle d'aferrament segur, dona lloc a un increment de la seguretat i confiança dels infants, una major autonomia, autoestima i la creació de vincles que afavoreixen els processos d'adaptació.

Les escoles tenen la possibilitat d'intentar conèixer i comprendre aquests infants a través del joc i el moviment lliure a través del qual l'infant s'expressa a la sala en el marc d'una relació privilegiada amb un Psicomotricista que està compromès amb els infants però amb la distància necessària com perquè es pugui operar un treball que camini en la direcció d'una major participació i adaptació d'aquest infants a l'entorn.

9.- APORTACIONS, LIMITACIONS DE LA RECERCA I FUTURES LÍNIES D'INVESTIGACIÓ

D'una banda, considero que aquesta recerca ha significat un intent de donar solidesa a la disciplina de la Psicomotricitat, intentant aportar una comprensió teòrica a una experiència pràctica, similar a d'altres que dia a dia companys Psicomotricistes porten a terme a les escoles.

Per aquest motiu, ha estat de molt abast, perquè hem intentat recollir els aspectes més importants que identifiquen aquesta pràctica.

D'una altra banda, hem intentat transmetre la importància de com mirem als infants. Una mirada que lluny d'ordenar amb una nomenclatura, el que procurem és que les seves accions ens sorprenguin, ens despertin preguntes i ens empenyin de forma creativa a cercar estratègies d'ajuda que s'ajustin a les seves necessitats, destacant la importància de la qualitat del vincle que establím amb els alumnes.

A més a més, ha format part del nostre interès llegir aquelles manifestacions a nivell de conducta dels tres casos motiu d'estudi que dificultaven la seva adaptació al grup com a senyals de manca de seguretat i confiança, basant-nos en diferents referències teòriques. Recollint l'aportació d'un dels jutges: "En Psicomotricitat l'acompanyament i la interacció és porta a terme a través de la comprensió del sentit del moviment de l'infant".

El sentit d'aquesta lectura ha estat important ja que des d'aquesta perspectiva les escoles i els diferents professionals que hi treballem poden comptar amb estratègies per tal de que aquests infants puguin millorar la seva autoestima, establir relacions positives, participar i adaptar-se.

És a dir, el fet d'anar a l'escola pot constituir una nova oportunitat respecte a aquells *models operants interns* dels quals parlava John Bowlby (1973). Hem de procurar que els infants també es sorprenguin i trobin respostes a les seves accions inesperades en el sentit d'una acceptació i un respecte, sempre amb la contenció i uns límits.

Tanmateix, donat que aquesta recerca posa èmfasi en la importància de la construcció d'un vincle d'aferrament segur i d'un ambient facilitador per tal de poder regular les emocions i aconseguir un sentiment de seguretat i confiança que possibiliti una adaptació social el que aportem és una proposta de vuit dimensions que integren diferents indicadors validada a través d'un procés de triangulació seguint el model de Stake (2006) que considerem pot ser útil per comprendre les manifestacions dels infants i reflexionar sobre aquelles intervencions que poden ser útils per ajudar-los a evolucionar. Aquesta pauta d'observació suposa una reformulació de la "Guía de observación de parámetros psicomotores" elaborada l'any 1998 per Bolarín amb aportacions d'altres autors.

En quan a les limitacions el fet d'intentar ser molt abarcativa amb aquest desig de donar consistència a la pràctica ha restat possibilitats a la concreció i la possibilitat d'aprofundir.

Alhora, hi ha hagut diferents variables: la llengua vehicular de les famílies dels tres casos motiu d'estudi que no ha possibilitat una comunicació directa. La influència de la diversitat cultural també és una qüestió a tenir present i a investigar.

Considero que a partir d'aquesta recerca es poden projectar futures investigacions, focalitzant-se en cada una de les dimensions i analitzant-les en profunditat. A tall d'exemple, seria molt

interessant investigar si hi ha una correspondència entre diferents formes de representar-se en l'espai, de projectar-se a través del cos, les construccions, el dibuix...i establir una relació amb la seguretat i la confiança.

Un altra qüestió que va abordar Román(2010)en la seva Tesi i crec pot ser de gran utilitat és escoltar com l'infant va variant el seu sistema de creences i si hi ha coincidències amb aquelles manifestacions que nosaltres podem extreure a nivell observable, com succeeix en aquesta Tesi que presentem. És a dir, que a través de les seves accions observem un increment en la seguretat i confiança des del període inicial al final en els tres casos motiu d'estudi, aleshores es tractaria d'escoltar si ells també tenen aquesta representació i així mateix ho expressen.

Un altre element a analitzar amb més profunditat seria el de les condicions estructurals i la funció del Psicomotricista.

I per últim, també seria de gran interès escoltar els canvis en la percepció dels infants amb dificultats d'adaptació per part dels adults a mesura que avança el temps i el treball i com les expectatives poden influir en la seva evolució. Especialment, en la situació actual seria interessant investigar noves fórmules per escurçar distàncies, de donar seguretat i confiança, de mantenir una proximitat amb els infants a pesar de la distància.

Tanmateix, com va aportar una de les jutges com a mètode d'investigació qualitativa, haver plantejat un *focus group*, considero que pot ser un bon punt de partida per donar continuïtat a aquesta Tesi.

10.- CONSIDERACIONS ÈTIQUES

Cal tenir present que donat que en aquesta recerca s'han portat a terme gravacions d'algunes sessions, abans de realitzar les mateixes es va demanar al Centre Escolar el consentiment de les famílies.

Tanmateix, durant l'elaboració de la recerca s'ha tingut en compte el fet de mantenir els infants, els membres de la Comunitat Educativa i el Centre escolar en l'anonimat.

Paral·lelament, a nivell escrit s'ha tingut cura de preservar aquests infants amb un llenguatge curós, intentant una visió comprensiva i de confiança en les seves possibilitats.

11.- REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Aberastury, A. (1986). *El niño y sus juegos* (9ª reimpresión). Buenos Aires: Paidós educador.
- Aguilar, S. i Barroso, J. (2015). La triangulación metodológica como estrategia de investigación educativa. *Revista de Medios y Educación*, nº47, pp. 73-88.
- Ainsworth, M. D. (1967). *Infancy in Uganda: Infant Care and the Growth of Love*. Baltimore. John Hopkins Press.
- Ainsworth, M. D. i et. (1978). *Patterns of Attachment. A Psychological Study of the Strange Situation*. Psychology Press and Routledge Classic Editions.
- Ainsworth, M. D. (1989). Attachment beyond infancy. *American Psychologist*, nº44, pp. 709- 716.
- Ainsworth, M.D. i Bell, S.M. (1970). Apego, exploración y separación, ilustrados a través de la conducta de niños de un año en una situación extraña. En J. Delval (Comp.), *Lecturas de psicología del niño*, vol. 1, 1978. Madrid: Alianza.
- Ajuriaguerra, J. (1973). *Manual de Psiquiatría infantil*. Barcelona: Masson.
- Ajuriaguerra, J. i Marcelli, D. (1987). *Manual de Psicopatología del niño*. (2ª ed.). Barcelona: Masson.
- Alguacil i Pañellas (2010). *La perspectiva dels mestres sobre l'adaptació i la integració dels infants adoptats a l'entorn escolar*, nº 27, pp. 151-179. Aloma.
- Alonso, J.; Forés, A.; Mir, E. i Trinidad, C. (2003). Construint una pedagogia de l'acompanyament: acompanyar des de la didàctica per despertar vides. *Revista Catalana de Pedagogia. Societat Catalana de Pedagogia*, nº 2, pp. 35-45.
- Anyon, J. (1981). Social class and school knowledge. *Curriculum Inquiry*, XI, pp. 3-42.
- Arnaiz, P. (1984). *Evolución y contexto de la práctica psicomotriz*. Murcia: Universidad de Murcia.
- Arnaiz, P.; Rabadán, M. i Vives, I. (2008). *La psicomotricidad en la escuela: una práctica preventiva y educativa*. Málaga: Editorial Aljibe.
- Aucouturier, B.; Darrault, I i Empinet, J. L. (1985). *La práctica psicomotriz. Reeducción y terapia*. Barcelona: Editorial Científico médica.
- Aucouturier, B. i Mendel, G. (2004). *¿Por qué los niños y las niñas se mueven tanto?* Barcelona: Ed. Graó.
- Aucouturier, B. (2013). Cuerpo, emoción, afecto en los niños. Fantasías y juegos espontáneos, pp. 34-49. En M. Alvarado, *Jugar en Psicomotricidad*. Estudios, anàlisi, reflexió y pràctica, 2016. Argentina: Revista de Psicomotricidad.
- Barrett, M. i Trevitt, J. (1991). *Attachment Behavior and the Schoolchild*. Londres: Routledge.
- Beeghly, M. i Cicchetti, D. (1987). Child maltreatment, attachment and the self, vol. 6, pp. 5-30. Recuperat de: <https://doi.org/10.1017/S095457940000585X>.
- Benoit, D. (2020). *Eficacia de las intervenciones basadas en el apego*. Enciclopedia sobre el Desarrollo de la Primera Infancia. Canada: University Of Toronto. The Hospital for Sick Children.
- Berruezo, P. P. (2000). El contenido de la psicomotricidad. Dins de P. Bottini (comp.) *Psicomotricidad: Prácticas y conceptos*, pp. 43-99. Madrid: Miño y Dávila Editores.

- Berruezo, P. P. (2007). Psicomotricidad y educación inclusiva. *Revista iberoamericana de psicomotricidad y técnicas corporales*, nº 25, pp. 39-52.
- Bion, W. R. (1967). *Second Thoughts*. Selected Papers on Psycho - Analysis. W. Heinemann. Medical Books. LTD.
- Bion, W. R. (2006). *Volviendo a pensar*. (6ª ed.) Ed. Hormé.
- Bisquerra, R. (2003). Educación emocional y competencias básicas para la vida, vol. 21, nº 1, *Revista de investigación educativa*.
- Bisquerra, R. i Pérez, N. (2007). Las competencias emocionales. *Educación XXI*, nº10, pp. 61-82.
- Bolarín, Mª, J. (1998). *Elaboración de una guía de observación de los parámetros psicomotores*. (Tesi doctoral). Universidad de Murcia. Facultad de Educación, Murcia. Recuperada de la base de dades TDX, el 15 de juliol de 2012 de <http://hdl.handle.net/10803/10772>.
- Bonastre, M. i Fusté, S. (2007). *Psicomotricidad y vida cotidiana*. Barcelona: Graó.
- Bowlby (1953). *Child Care and thre Growth of Love*. Londres. Penguin. (Trad. Cast. *Cuidado maternal y amor*, 1979. México: Fondo de Cultura Económica.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss. Attachment*, vol. nº1. Londres. Penguin (Trad. Cast). *El apego y la pérdida*, 1985. Barcelona: Paidós.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and Loss*, vol. nº 2. *Separation: Anxiety and Anger*. Londres. Hogart Press. (Trad. Cast). *El apego y la pérdida*, vol nº2, 1976. *La separación afectiva*. Buenos Aires: Paidós.
- Bowlby, J. (1979). *The Making and Breaking of Affectionnal Bonds*. London: Tavistock Publications. (Trad. Cast). *Vínculos afectivos, Formación, desarrollo y pérdida*, 1986. Madrid: Morata.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and Loss*, vol nº3. *Loss: Sadness and Depression*. Londres. Hogart Press. (Trad. Cast). *El apego y la pérdida*, vol nº 3, 1983. *La pérdida afectiva: tristeza y depresión*. Buenos Aires: Paidós.
- Bowlby, J. (1988). *A Secure Base* London. Routledge. (Trad. Cast). *Una Base Segura. Aplicaciones clínicas de una teoría del Apego*, 1989. Buenos Aires: Paidós.
- Calmels, D. (2009). *Del sostén a la transgresión. El cuerpo en la criança*. Buenos Aires: Biblos.
- Camps, C. i García, L. (2004). La formación personal del Psicomotricista como proceso de cambio y transformación. *Entre Líneas*, 16, 7-20.
- Cano, J. i Guitierrez, B. (2002). *La sensibilidad o accesibilidad materna, factor clave para el desarrollo del apego seguro*. 3r Congreso Virtual de Psiquiatría.
- Cantero, M. J. (2003). Pautas tempranas del desarrollo afectivo y su relación con la adaptación al centro escolar. *Revista Informació Psicològica*, nº 82, pp.3-13
- Carballo, A. i Portero, M. (2018). *10 ideas clave. Neurociencia y educación. Aportaciones para el aula*. Barcelona: Graó.
- Cenerini, G. (2009). Cuerpo, movimiento y psicomotricidad. *Entre Líneas*, vol. 23, pp. 5-9.
- Chokler, M. (1999). El concepto de autonomía en atención temprana. Coherencia entre teoría y práctica. *Entre Líneas*, vol. 6, pp. 9-12.
- Chokler, M. (1994). *Los organizadores del desarrollo psicomotor*. Buenos Aires: Ediciones Cinco.

- Crittenden, P. (1990). Internal representational models of attachment relations. *Infant Mental Health Journal*, nº11, pp. 259-277.
- Cyrulnik, B. (2005). *Bajo el signo del vínculo*. Barcelona: Gedisa.
- Denman, C. i Armando, J. Comp. (2010). *Por los rincones. Antología de métodos cualitativos en la investigación social*. Recuperat el 16 de març de: <https://doi.org/10.22198/rys2002/14/720>.
- Eagle, M. The development perspectives of Attachment and Psychoanalytic Theory, pp. 123-153 dins de Goldberg, S.; Muir, R. i Kerr, J. (2000). *Attachment Theory. Social Developmental and Clinical Perspectives*. New York. Routledge.
- Feeney, J. i Noller, P. (2001). *Apego Adulto*. Bilbao: Desclée de Brouwer.
- Fonagy, P. (1999a). Persistencias transgeneracionales del apego: una nueva teoría. *Aperturas psicoanalíticas. Revista internacional de psicoanálisis*, 003. Recuperat el 2 d'abril de: <http://www.aperturas.org/articulo.php?articulo=0000086>.
- Fonagy, P. (1999b). *Figuras significativas. Teoría del apego*. Trabajo presentado en "El Grupo psicoanalítico de discusión sobre el desarrollo". Reunión de Asociación Psicoanalítica Americana. Washington.
- Fonagy, P. i Target, M. (2002). Early intervention and the development of self-regulation. *Psychoanalytic Inquiry*, vol nº22, pp. 307-335.
- Fonseca, J. G. (2007). Modelos cualitativos de evaluación *Educere*, 11, 38, pp. 427-432. Venezuela: Universidad de los Andes Mérida. Recuperat el 8 de març de: <http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=35603807>.
- Forcadell, X. (2014). *L'avaluació de les competències del Psicomotricista en l'àmbit educatiu per millorar el seu desenvolupament professional*. (Tesi doctoral). Universitat Autònoma de Barcelona: Catalunya. Recuperada de la base de dades TDX, el 14 de maig del 2018 de: <https://www.tdx.cat/handle/10803/285371#page=1>.
- Franch, N. (2018). *Poética corporal: Psicomotricidad cuerpo en movimiento, cuerpo en relación*. Barcelona: Editorial Octaedro.
- Freud, S. (1905). Tres ensayos para una teoría sexual. (Ensayo XXVI) Tomo 2 de las Obras Completas, 1981. (2a ed.) Madrid: Biblioteca Nueva.
- Galán, A. (2010). El apego, Más allá de un concepto inspirador. *Revista Asociación Española Neuropsiquiatría*. Asoc. Esp. Neuropsiquiatría. vol. 30, nº4, pp. 581-595.
- Garrido, L. (2006). Apego, emoción y regulación emocional. implicaciones para la salud. *Revista Latinoamericana de Psicología*, 2006, vol. 38, nº3, pp.493-507.
- Geddes, H. (1999). Attachment and learning: an investigation into links between maternal attachment experience, reported life events, behaviour causing concern at referral and difficulties in the learning situation tesis. University of Surrey.
- Geddes, H. (2010). *El apego en el aula. Relación entre las primeras experiencias infantiles, el bienestar emocional y el rendimiento escolar*. Barcelona: Graó.
- Gerhardt, S. (2004). *Why Love Matters. How Affection Shapes a Baby's Brain* Londres: Routledge (2016). *El amor maternal. La influencia del afecto en el cerebro y las emociones del bebé*. Barcelona: Ed. Albesa.
- Goldberg, S.; Muir, R. i Kerr, J. (2000). *Attachment Theory. Social Developmental and Clinical Perspectives*. New York. Routledge.
- Goleman, D. (1995). *Inteligencia emocional*. Barcelona: Kairós.
- Goleman, D.; Boyatzis, R. i McKee, A. (2002). El líder resonante crea más. El poder de la inteligencia emocional. Barcelona: Plaza & Jané.
- Golse, B. (1987). *El desarrollo afectivo e intelectual del niño*. Barcelona: Masson.

- Goodman, R. J. (1997). The Strengths and Difficulties Questionnaire: Child Psychol. Psychiat, vol 38, nº5, pp. 581-586. Cambridge University Press. Association for Child Psychology and Psychiatry Printed in Great Britain.
- Grossman, K. E (2000). The Evolution and History of Attachment Research and Theory, pp. 85-123. Goldberg, S.; Muir, R. i Kerr, J. (2000). Attachment Theory. Social Developmental and Clinical Perspectives. New York. Routledge.
- Grossman, K. E. i Grossman K. (1990). The wider concept of attachment in cross-cultural research. Human Development, vol. 33, pp. 31-47.
- Hammer, E. (1989). *Tests proyectivos gráficos*. (2ª reimpressió). Mèxico: Paidós.
- Hartup, W. W. (1992). *Conflict and friendship relations*. In C. U. Shantz & W. W. Hartup (Eds.), *Cambridge studies in social and emotional development. Conflict in child and adolescent development*, pp.186–215. Cambridge University Press.
- Huizinga, J. (1938). *Homo ludens. Essai sur la fonction sociale du jeu*. Països Baixos: Gallimard.
- Huberman, A. M. i Miles, M.B. (1994). Data management and analysis methods. En Denzin, N.K. I Lincon, Y.S. Handbook of Qualitative Research. Thousand Oaks, CA: Sage, pp. 428-444.
- ISBE (Illinois State Board of Education). (2006). Illinois Learning Standards Social and Emotional Learning (SEL). Recuperat el 19 d'abril de: http://www.isbe.state.il.us/ils/social_emotional/standards.htm.
- Izuel, M. (2004). Algunas condiciones para “la escucha” y “la observación” en la relación terapèutica. *Entre Líneas*, vol.15, pp. 16-21.
- Juffer, F.; Bakermans-Kranenburg, M. J. i Van Ijzendoorn M. H. (2010). *Apoyando a las familias para construir relaciones de apego seguro*: Comentarios sobre Benoit, Dozier y Egeland. In: Tremblay RE, Barr RG, Peters RDeV, Boivin M, eds. *Enciclopedia sobre el Desarrollo de la Primera Infancia*. Montreal, Quebec: Centre of Excellence for Early Childhood Development; 2010, pp. 1-6.
- Jury, L. (2008). El sentimiento de Seguridad es un camino del desarrollo. *Psicopatología Salud Mental*, nº11, pp.43-47.
- Kállo, E. i Balog, G. (2013). *Los orígenes del juego libre*. Budapest: Magyarországi Pikler- Lóczy.
- Kerr, S.; Melley, A.; Travea, L. I Pole, M. (2003). The relationship of emotional expression and experience to adult attachment style. *Individual Differences Research*, vol. 1, pp. 108-123.
- Lafuente, Mª J. (2000). Patrones de apego, pautas de interacción familiar y funcionamiento cognitivo (de los 70 a los 90). *Revista de Psicología General y Aplicada*, vol. 53, nº1, pp. 165-190.
- Lafuente, Mª J. i Cantero, Mª J. (2010). *Vinculaciones afectivas: Apego, amistad y amor*. Barcelona: Pirámide.
- Lago, J. R. (1999). *Análisis de la coherencia y continuidad de las decisiones pedagógicas y acreditativas en la evaluación en el área de matemáticas en la E.S.O, y de las estrategias para favorecerlas mediante un proceso de asesoramiento*. (Tesi doctoral). Universitat de Barcelona: Catalunya. Recuperada de la base de dades Dialnet, el 2 de Juliol de 2019: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/tesis?codigo=3693>.
- Lamb, M. (2005). Attachments, social networks, and developmental contexts. Human Development, nº48, pp. 108-112.

- Lapiere, A.; Llorca, M. i Sánchez, J. (2015). *Fundamentos de Intervención en Psicomotricidad Relacional*. Málaga: Ed. Aljibe.
- Lázaro, A. (2000). *Nuevas experiencias en educación psicomotriz*. Zaragoza: Mira editores.
- López, F. (1993). *El apego a lo largo del ciclo vital*. En M. J.Ortiz i S. Yarnoz (Eds.) Teoría del apego y relaciones afectivas. Bilbao: Universidad del País Vasco.
- López, F.; Etxebarria, I.; Fuentes, M^a, J.; Ortiz, M^a i Palacios, J. (2000). *Desarrollo afectivo y social*. Madrid: Pirámide.
- Main, M. (2000). Recent Studies in Attachment Overview, with Selected Implications for Clinical Work, pp. 407-475. Dins de: Goldberg, S.; Muir, R. i Kerr, J. (2000). Attachment Theory. Social Developmental and Clinical Perspectives. New York. Routledge.
- Main, M. i Cassidy, J. (1988). "Categories of response to reunion with the parent et age 6: predictable from infant attachment classification and stable over a one month period". *Developmental Biology*, nº 24, pp. 415-426.
- Main, M. i Solomon, J. (1982). *Discovery of an insecure-disorganised/disorientated attachment patern*, en Parkes C.M; Stevenson- Hinde, J. (eds): *The place off Attachment in Humain Behavior*. Londres: Routledge.
- Marrone, M. (2001). *La teoría del apego: Un enfoque actual*. Madrid: Psimática.
- Martínez, L.; Rota, J. i Anton, M. (2017). *Psicomotricitat, escola i currículum*. Barcelona: Ediciones Octaedro.
- Mikulincer, M. (1998). Adult attachment style and individual differences in functional versus dysfunctional experiences of anger. *Journal of Personality and Social Psychology*, vol. 74, pp. 513-524.
- Mikulincer, M.; Shaver, P. i Pereg, D. (2003). Attachment theory and affect regulation: The dynamics, development and cognitive consequences of attachment-related strategies. *Motivation and Emotion*, vol. 27, pp. 77-102.
- Mirabent, V. i Ricart, E. (2005). *Adopción y vínculo familiar*. Barcelona: Editorial Paidós.
- Monjas Casares, M. (2002). *Programa de enseñanza de habilidades de interacción social (PEHS). Para niños y niñas en edad escolar*. Madrid: CEPE.
- Montero, I i León, G (2004). Sistema de clasificación del método en los informes de investigación en Psicología 1. Universidad Autónoma de Madrid.
- Montero, I. i León, G. (2015). *Métodos de Investigación en Psicología y Educación. Las tradiciones cuantitativa y cualitativa*. (4^a ed). Madrid: McGraw-Hill Education.
- Montero, I i León, G. (2005). Sistema de clasificación del método en los informes de investigación en Psicología *International Journal of Clinical and Health Psychology*, vol. 5, 1, pp. 115-127. España: Asociación Española de Psicología Conductual Granada.
- Morillo, T.; Llorca, M. i Sánchez, J. (2018). *Los trastornos del vínculo: análisis e intervención desde la psicomotricidad relacional "Caminando hacia una relación segura"*. Buenos Aires: Ed. Corpora.
- Muris, P.; Mayer, B. i Meesters, C. (2000). Self-reported attachment style, anxiety, and depression in children. *Social Behavior and Personality*, vol. 28, pp. 157-162.
- Oates, J. (2007). *Relaciones de apego. La primera infancia en perspectiva 1. La calidad del cuidado en los primeros años*. Reino Unido: The Open University.
- Oliva, A. (2004). Estado actual de la teoría del apego. *Revista de Psiquiatría y Psicología del Niño y del Adolescente*, vol. 4 (1), pp. 65-81.

- Palacios, J. (2007). Después de la adopción: necesidades y niveles de apoyo. *Anuario de Psicología*, nº 38, 2, pp. 181-198. Universidad de Barcelona.
- Palacios, J.; Marchesi, A i Coll, C. (1991). *Desarrollo psicológico y educación I, II y III*. Madrid: Alianza Editorial.
- Palacios, J. i Brodzinsky, D. (2010). La investigación sobre adopción: tendencias e implicaciones. Aloma. *Revista de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport*.
- Palacios, J. i Sánchez-Sandoval i León, E. (2005). *Adopción y problemas de conducta*. RIDEP, vol. 19, nº1.
- Pérez Gómez, A. (1989). Modelos contemporáneos de evaluación. Dins de Carretero, M. R.; Pujolàs, P. i Serra, J. (2002). *Un altre assessorament per a l'escola: L'assessorament psicopedagògic des d'una perspectiva comunitària*. Barcelona: Editorial la Galera.
- Pla, G. (2016). Mirada y juego espontáneo. *Entre Líneas*, vol. 37, pp. 9-14.
- Pujolàs, P. (2006). Memoria científico-técnica del proyecto. Convocatoria de ayudas de Proyectos de Investigación. *Proyecto pac1: programa didáctico inclusivo para atender en el aula al alumnado con necesidades educativas diversas. una investigación evaluativa*. (Tesi doctoral)
- Pujolàs, P. (2009). *El aprendizaje cooperativo*. Barcelona: Graó.
- Restrepo, M. C. i Tabares, L. E. (2009). *Métodos de investigación en educación*. *Revista de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport*. Recuperat el 20 d'abril de: <http://www.raco.cat/index.php/AlomaAloma> 2009/25/191-199.
- Reyes, M.; Pujolàs, P. i Serra, J. (2002). *Un altre assessorament per a l'escola. L'assessorament psicopedagògic des d'una perspectiva comunitària*. Barcelona: La Galera.
- Riera, G. (2010). *Cooperar per aprendre/Aprender a cooperar* (Programa CA/AC). Avaluació d'un programa didàctic per ensenyar a aprendre de manera cooperativa. (Tesi doctoral). Recuperada de la base de dades Dialnet, el 2 de Juliol de 2019: <https://www.tdx.cat/handle/10803/9326#page=1>.
- Rodrigo, M. J. i Palacios, J. (2010). *Família y desarrollo humano*. Madrid: Alianza Editorial.
- Rof Carballo, J. (1954). El punto de vista psicosomático. *Revista Ibys*, 12 (1), pp. 7-31.
- Rogers, C. (2011). *El proceso de convertirse en persona: Mi técnica terapèutica*. Barcelona: Paidós.
- Román, M. (2010). *El apego en niñas y niños adoptados. Modelos internos, conductas y trastornos de apego* (Tesi Doctoral), dirigida por el Dr. Jesús Palacios, del Departamento de Psicología Evolutiva y de la Educación de la Universidad de Sevilla. Recuperada el 15 de Juliol de 2012: https://idus.us.es/bitstream/handle/11441/15474/Y_TD_PSPROV14.pdf?sequence=1.
- Rota, J. (2015). *La Intervención Psicomotriz: de la práctica al concepto*. Barcelona: Ediciones Octaedro.
- Rutter, M. (1975). *Helping troubled children*. Londres: Pelican.
- Rutter, M. (1979). Maternal Deprivation, 1972-1978: New Findings, New Concepts, New Approaches. vol. 50, nº2, 1979. Published by: Wiley on behalf of the Society for Research in Child Development.
- Saarni, C. (2000). Emotional Competence. A Developmental Perspective. En R. Baron R, J. D. A. Parker (Eds.), *The Handbook of Emotional Intelligence. Theory,*

- Development, Assessment, and Application at Home, School, and in the Workplace, pp. 68-91. San Francisco, Ca: Jossey-Bass.
- Sadurní, T. (2017). *La Família amb un infant amb retard en el desenvolupament i la Inclusió educativa i social: les creences i les actituds de les famílies com a barreres o suports per a la inclusió* (Tesi Doctoral), Recuperada de la base de dades TDX, el 17 de juliol de 2019 de: www.tesisenred.net/handle/10803/402210#page=.
  - Sagi, A.; Van Ijzendoorn, M.H.; Aviezer, O.; Donnell, F. i Maysseless, O. (1994). Sleeping out of home in a Kibbutz communal arrangement: it makes a difference for infant-mother attachment. *Child Development*, vol. 65, pp. 992-1004.
  - Salovey, P., i Mayer, J. D. (1990). Emotional Intelligence. *Imagination, Cognition, and Personality*, vol. 9, pp. 185-211.
  - Salovey, P., i Sluyter, D. J. (1997). *Emotional Development and Emotional Intelligence. Educational Implications*. Nueva York: Basic Book.
  - Salovey, P.; Rothman, A.; Detweiler, J. i Steward, W. (2000). Emotional states and physical health. *American Psychologist*, vol. 55, pp. 110- 121.
  - Sánchez, J. i Llorca, M. (2001). El Rol del Psicomotricista. *Revista iberoamericana de psicomotricidad y técnicas corporales*, nº3, pp. 57-76.
  - Sellarès, R. (2008). Aprenem com ens vinculem. *Revista de Psicologia de l'Educació*, vol. 46, pp. 40-44.
  - Serrabona, J, (2016). *Abordaje psicomotriz de las dificultades del desarrollo*. Barcelona: Ed. Horsori.
  - Serrabona, J. (2018). *Conversando sobre Psicomotricidad* (1ª ed.) Buenos Aires: Corpora ediciones.
  - Serrabona, J.; Sanz, M i Muriel, N. (2015). Aportaciones de la psicomotricidad en el proceso de post – adopción. *Revista iberoamericana de Psicomotricidad y técnicas corporales*, nº40.
  - Shaver, P. i Mikulincer, M. (2002a). Attachment-related psychodynamics. *Attachment & Human Development*, vol. 4, pp. 133-161.
  - Shaver, P. i Mikulincer, M. (2002b). Dialogue on adult attachment: diversity and integration. *Attachment and Human Development*.
  - Spitz, R. (1986). *El primer año de vida del niño*. Madrid: Editorial Aguilar.
  - Sroufe, L. A. (1983). Infant -caregiver attachment patterns of adaptation in pre-school: the roots of maladaptation and competence en Permuter, M. (ed.) *Minnesota Symposium of Child Psychology*, vol. 16, pp.41-81.
  - Sroufe, L. A. (1986). Appraisal: Bowlby's contribution to psychoanalytic theory and developmental psychology; attachment: separation: loss. *Journal of child Psychology and Psychiatry*, vol. 27, nº6, pp. 841-849.
  - Sroufe, A. (2000). *Desarrollo Emocional*. México: Oxford.
  - Stake, R. (2006). *Evaluación comprensiva y evaluación basada en estándares*. Barcelona: Graó.
  - Sugrañes, E. i Angel, M. A. (2007). *La educación psicomotriz (3-8 años) cuerpo, movimiento, percepción, afectividad: una propuesta teórica*. Barcelona: Graó.
  - Szanto Feder, A. (2011). *Una mirada adulta sobre el niño en acción*. (5ª ed). Argentina.
  - Thompson, R. (1994). Emotion regulation: A theme in search for definition. En N, Fox (Ed.), *The development of emotion regulation: Biological and behavioral considerations*, Monographs of the Society for Research in Child Development, vol. 59 (2/3, serial nº240), pp.25-52.

- Tójar, J. C. i Serrano, J. (2000). *Ética e investigación educativa*. *Relieve*, vol. 6, nº2. Recuperat de http://www.uv.es/RELIEVE/v6n2/RELIEVEv6n2_2.htm .
- Van Ijzendoorn, M. H. (1990). Developments in cross-cultural research on attachment: some methodological notes. *Human Development*, vol. 33, pp. 3-9.
- Valls, A. (2001). Abrir los ojos, escuchar y después... *Entre Líneas*, nº9, pp. 6-11.
- Valls, A. (2008). Aproximación a los pilares que sostendrían la intervención en psicomotricidad. *Entre Líneas*, nº22, pp.10-16.
- Viscarro, I.; Martínez, M. A.; Cañabate, D. (2010). Contribució de la psicomotricitat al desenvolupament de les capacitats i a l'adquisició de competències en l'Educació Infantil. *Comunicació Educativa: revista d'ensenyament de les comarques meridionals de Catalunya*, nº23, pp. 34-38.
- Wallon, H. (1987). *Psicología y educación del niño. Una comprensión dialéctica del desarrollo y la Educación Infantil*. Madrid: Visor-MEC.
- Winnicott, D. W. (1958). *Escritos de pediatría y psicoanálisis*. Barcelona: Paidós.
- Winnicott, D. W. (1965). *Los procesos de maduración y el ambiente facilitador* Barcelona: Paidós.
- Winnicott, D. W. (1971). *Realidad y Juego*. Barcelona: Gedisa.
- Winnicott, D. W. (1989). *Exploraciones psicoanalíticas I y II*. Barcelona: Paidós.
- Winnicott, D. W. (1993). *Conversando con los padres. Aciertos y errores en la crianza de los hijos* (Ed. C. Winnicott, C. Bollas, M. Davis i R. Shepherd). Barcelona: Paidós,
- Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya. Generalitat de Catalunya-Departament d'Educació. Recuperat el 16 d'abril de: <http://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/diversitat-i-inclusio/atencio-educativa-als-alumnes/nese/>.

ANNEXOS

ÍNDEX ANNEXOS

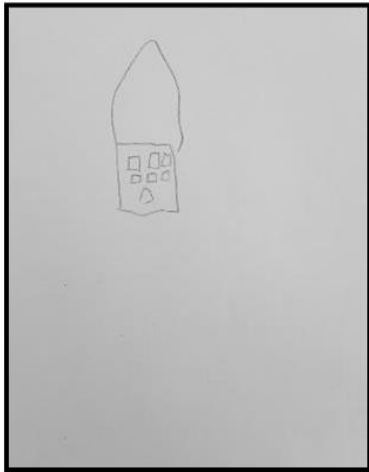
- ANNEX 1 EN RELACIÓ A L'APARTAT DE METODOLOGIA
  - Annex 1.1 Prova Projectiva gràfica H.T.P.....316
  - Annex 1.2 SDQ – Qüestionari de capacitats i dificultats.....322
  - Annex 1.3 SDQ – Anàlisi del qüestionari de capacitats i dificultats.....324
  - Annex 1.4 Entrevistes a les mestres.....339
  - Annex 1.5 Recull d'observacions.....346
  - Annex 1.6 Triangulació de dades.....353
    - 1.6.a Documentació presentada als jutges per a la triangulació Teòrica, Lògica i Empírica.....353
    - 1.6.b Dades obtingudes a partir de la triangulació.....374

- ANNEX 2 EN RELACIÓ A L'APARTAT DE RESULTATS
  - Annex 2.1 Resultats obtinguts en els diferents instruments en el Cas 1, 2 i 3.....377
  - Annex 2.2 Resultats obtinguts en l'anàlisi de la Coherència Empírica en el Cas 1, 2 i 3.....382

ANNEX 1 EN RELACIÓ A L'APARTAT DE METODOLOGIA

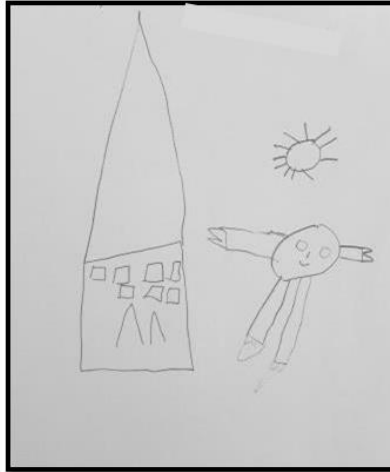
Annex 1.1 Prova Projectiva gràfica H.T.P

CAS 1

CASA

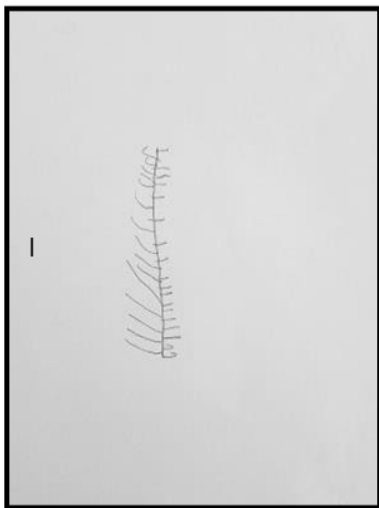

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

ARBRE

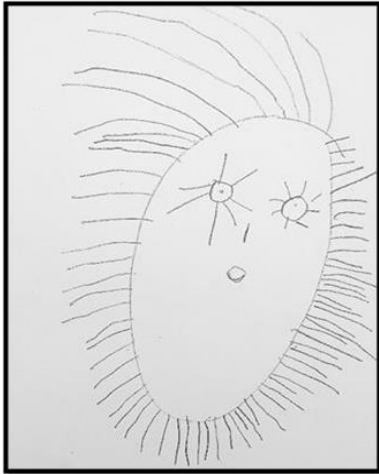

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DONA

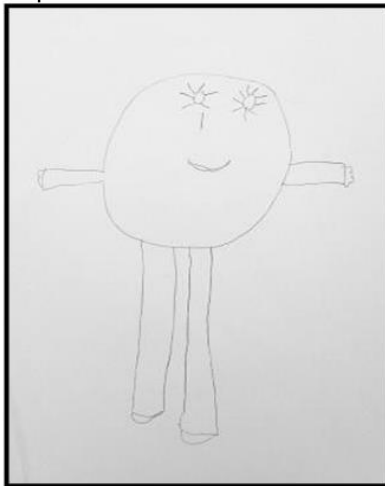

PERÍODE INICIAL

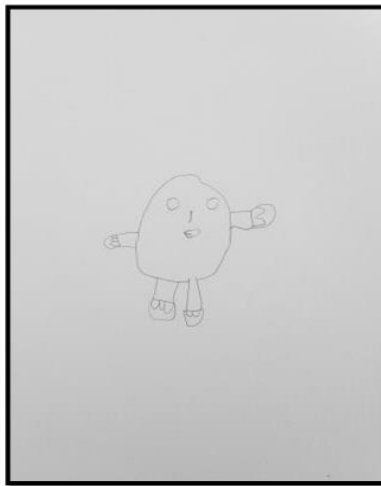

PERÍODE FINAL

HOME

PERÍODE INICIAL

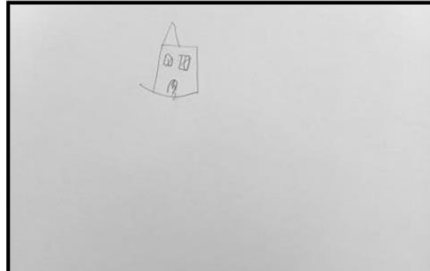
PERÍODE FINAL

CAS 2

CASA

PERÍODE INICIAL

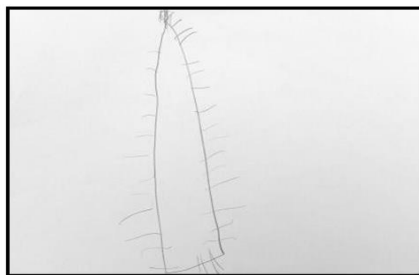

PERÍODE FINAL

ARBRE

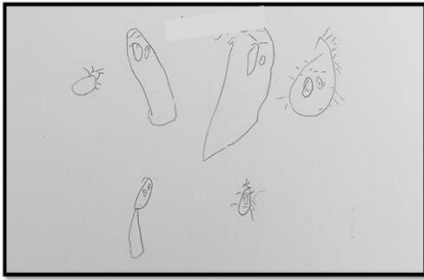

PERÍODE INICIAL

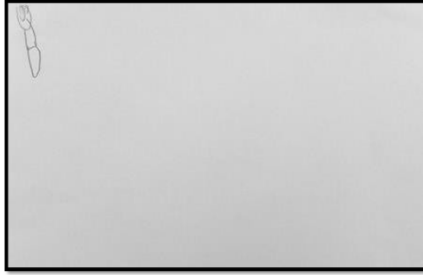

PERÍODE FINAL

HOME

PERÍODE INICIAL

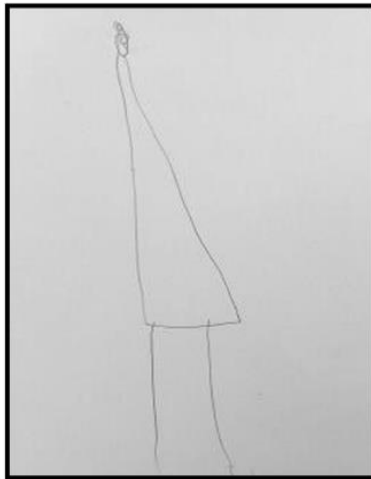

PERÍODE FINAL

DONA

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

CAS 3

CASA

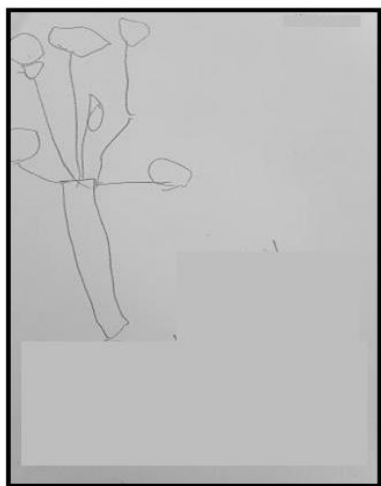

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

ARBRE

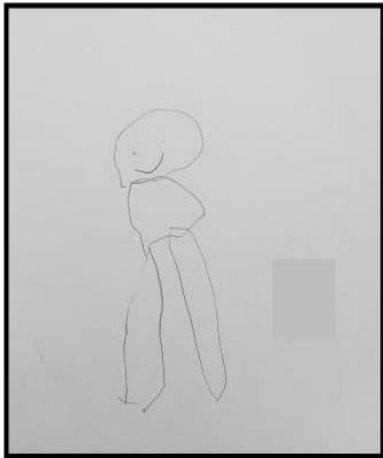

PERÍODE INICIAL

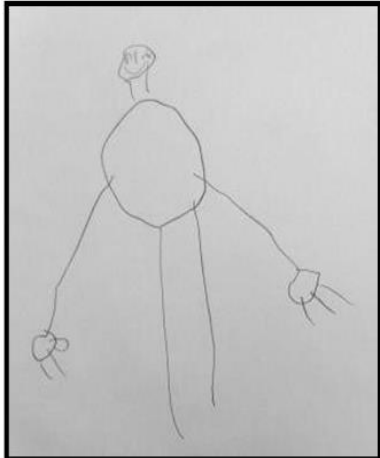

PERÍODE FINAL

HOME

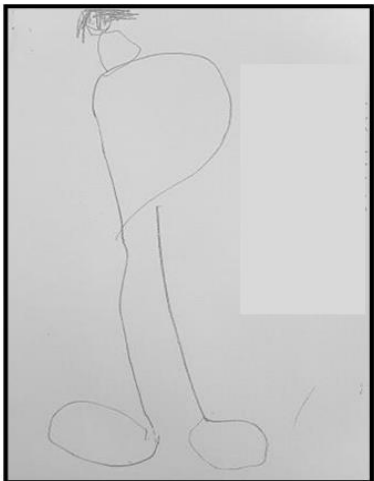

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

DONA

PERÍODE INICIAL

PERÍODE FINAL

Annex 1.2 SDQ – Qüestionari de capacitats i dificultats P 4-16

Cuestionario de capacidades y dificultades (SDQ-Cas)

Por favor, ponga una cruz en el cuadro que usted cree que corresponde a cada una de las preguntas: No es cierto, Un tanto cierto, Absolutamente cierto. Nos sería de gran ayuda si respondiese a todas las preguntas lo mejor que pudiera, aunque no esté completamente seguro/a de la respuesta, o le parezca una pregunta rara. Por favor, responda a las preguntas basándose en el comportamiento del niño/a durante los últimos seis meses o durante el presente curso escolar.

Nombre del niño/a .....

Varón/Mujer

Fecha de nacimiento .....

	No es cierto	Un tanto cierto	Absolutamente cierto
Tiene en cuenta los sentimientos de otras personas	☐	☐	☐
Es inquieto/a, hiperactivo/a, no puede permanecer quieto/a por mucho tiempo	☐	☐	☐
Se queja con frecuencia de dolor de cabeza, de estómago o de náuseas	☐	☐	☐
Comparte frecuentemente con otros niños/as chucherías, juguetes, lápices, etc	☐	☐	☐
Frecuentemente tiene rabietas o mal genio	☐	☐	☐
Es más bien solitario/a y tiende a jugar solo/a	☐	☐	☐
Por lo general es obediente, suele hacer lo que le piden los adultos	☐	☐	☐
Tiene muchas preocupaciones, a menudo parece inquieto/a o preocupado/a	☐	☐	☐
Ofrece ayuda cuando alguien resulta herido, disgustado, o enfermo	☐	☐	☐
Está continuamente moviéndose y es revoltoso	☐	☐	☐
Tiene por lo menos un/a buen/a amigo/a	☐	☐	☐
Pelea con frecuencia con otros niños/as o se mete con ellos/ellas	☐	☐	☐
Se siente a menudo infeliz, desanimado o lloroso	☐	☐	☐
Por lo general cae bien a los otros niños/as	☐	☐	☐
Se distrae con facilidad, su concentración tiende a dispersarse	☐	☐	☐
Es nervioso/a o dependiente ante nuevas situaciones, fácilmente pierde la confianza en sí mismo/a	☐	☐	☐
Trata bien a los niños/as más pequeños/as	☐	☐	☐
A menudo miente o engaña	☐	☐	☐
Los otros niños se meten con él/ella o se burlan de él/ella	☐	☐	☐
A menudo se ofrece para ayudar (a padres, maestros, otros niños)	☐	☐	☐
Piensa las cosas antes de hacerlas	☐	☐	☐
Roba cosas en casa, en la escuela o en otros sitios	☐	☐	☐
Se lleva mejor con adultos que con otros niños/as	☐	☐	☐
Tiene muchos miedos, se asusta fácilmente	☐	☐	☐
Termina lo que empieza, tiene buena concentración	☐	☐	☐

Firma .....

Fecha .....

Madre/padre/maestro/otros (indique, por favor:)

Muchas gracias por su ayuda

© Robert Goodman, 2005.

Intrepretación de los resultados y definición de los casos

Las puntuaciones que se muestran a continuación han sido escogidas de tal manera que el 80% de los niños de la población están dentro de la normalidad, el 10% en el límite y el 10% restante en la anormalidad. En un estudio con una muestra de alto riesgo, donde los falsos positivos no constituyen una preocupación fundamental, puede identificar los casos por una puntuación en el límite o alta en una de las escalas de dificultades total. En un estudio con una muestra de bajo riesgo, donde resulta más importante reducir el índice de falsos positivos, podría identificar los casos por una puntuación alta en una de las escalas de dificultades total.

	<u>Normal</u>	<u>Límite</u>	<u>Anormal</u>
<u>Completada por los padres</u>			
Puntuación total de dificultades	0 - 13	14 - 16	17 - 40
Puntuación síntomas emocionales	0 - 3	4	5 - 10
Puntuación problemas de conducta	0 - 2	3	4 - 10
Puntuación hiperactividad	0 - 5	6	7 - 10
Puntuación problemas con compañeros	0 - 2	3	4 - 10
Puntuación conducta prosocial	6 - 10	5	0 - 4
<u>Completada por los profesores</u>			
Puntuación total de dificultades	0 - 11	12 - 15	16 - 40
Puntuación síntomas emocionales	0 - 4	5	6 - 10
Puntuación problemas de conducta	0 - 2	3	4 - 10
Puntuación hiperactividad	0 - 5	6	7 - 10
Puntuación problemas con compañeros	0 - 3	4	5 - 10
Puntuación conducta prosocial	6 - 10	5	0 - 4

Annex 1.3 SDQ – Anàlisi del qüestionari de capacitats i dificultats P 4-16

CAS 1

Data de naixement: 3/2008

	PERÍODE INICIAL			PERÍODE FINAL		
	No es cierto	Un tanto cierto	Absolutamente cierto	No es cierto	Un tanto cierto	Absolutamente cierto
Tiene en cuenta los sentimientos de otras personas	X(0)				X(1)	
Es inquieto, hiperactivo, no puede permanecer quieto mucho tiempo			X(2)		X(1)	
Se queja con frecuencia de dolor de cabeza, de estómago, náuseas		X(1)		X(0)		
Comparte frecuentemente con los otros niños/as chicherías, juguetes, lápices....	X(0)				X(1)	
Frecuentemente tiene rabietas o mal genio			X(2)	X(0)		
Es más bien solitario/a y tiende a jugar solo/a			X(2)	X(0)		
Por lo general es obediente, suele hacer lo que le piden los adultos	X(2)				X(1)	
Tiene muchas preocupaciones, a menudo parece inquieto/a o preocupado/a			X(2)		X(1)	

Ofrece ayuda cuando alguien resulta herido, disgustado o enfermo	X(0)					X(2)
Está continuamente moviéndose y es revoltoso			X(2)		X(1)	
Tiene por lo menos un buen amigo/a	X(2)				X(1)	
Pelea con frecuencia con otros niños/as o se mete con ellos/ellas			X(2)		X(1)	
Se siente a menudo infeliz, desanimado o lloroso		X(1)		X(0)		
Por lo general cae bien a los otros niños/as	X(2)				X(1)	
Se distrae con facilidad, su concentración tiende a dispersarse			X(2)		X(1)	
Es nervioso/a o dependiente de nuevas situaciones, fácilmente pierde la confianza en sí mismo			X(2)		X(1)	
Trata bien a los niños/as más pequeños	X(0)				X(1)	
A menudo miente o engaña			X(2)		X(1)	

Los otros niños se meten con él/ella o se burlan de él/ella	X(0)			X(0)		
A menudo de ofrece para ayudar (a padres, maestros, otros niños)	X(2)				X(1)	
Piensa las cosas antes de hacerlas	X(2)			X(2)		
Roba cosas en casa , en la escuela o en otros sitios	X(0)			X(0)		
Se lleva mejor con los adultos que con otros niños/as			X(2)		X(1)	
Tiene muchos miedos, se asusta fácilmente			X(2)		X(1)	
Termina lo que empieza, tiene buena concentración	X(2)				X(1)	

PERÍODE INICIAL

¿Tiene usted algún comentario o preocupación en particular que quiera plantear?

Se enfada mucho cuando le dices que no a algo, no para de moverse, pega, no sabe jugar y no nos hace caso, hay que reñirle todo el tiempo y no tiene ningún amigo.

En el último mes ¿cree que su hijo ha tenido dificultades en algunas de las siguientes áreas?:

- X Emociones
- X Concentración
- X Conducta
- X Capacidad para relacionarse con otras personas

No   Si, pequeñas dificultades   Si, claras dificultades   **Si, severas dificultades**

¿Cree usted que estas dificultades preocupan o causa malestar en su hijo/a?

No   Sólo un poco   Bastante   **Mucho**

¿Interfieren estas dificultades en la vida diaria de su hijo/a en las siguientes áreas?

	No	Sólo un poco	Bastante	Mucho
Vida en la casa				X
Amistades				X
Aprendizaje en la escuela				X
Actividades de ocio y tiempo libre				X

¿Son estas dificultades una carga para su familia? No   Sólo un poco   Bastante   **Mucho**

PERÍODE FINAL

¿Tiene usted algún comentario o preocupación en particular que quiera plantear?

Ahora ya está un poco más tranquilo y empieza a tener amigos.

En el último mes ¿cree que su hijo ha tenido dificultades en algunas de las siguientes áreas?:

- Emociones
- X Concentración
- Conducta
- X Capacidad para relacionarse con otras personas

No   Si, pequeñas dificultades   **Si, claras dificultades**   Si, severas dificultades

¿Cree usted que estas dificultades preocupan o causa malestar en su hijo/a?

No   **Sólo un poco**   Bastante   Mucho

¿Interfieren estas dificultades en la vida diaria de su hijo/a en las siguientes áreas?

	No	Sólo un poco	Bastante	Mucho
Vida en la casa		X		
Amistades		X		
Aprendizaje en la escuela		X		
Actividades de ocio y tiempo libre		X		

¿Son estas dificultades una carga para su familia? No   **Sólo un poco**   Bastante   Mucho

Interpretació de resultats i definició dels casos:

CAS-1	PERÍODE INICIAL	PERÍODE FINAL
Puntuación total de dificultades	34 (Signif.)	15 (Límit)
Puntuación síntomas emocionales	8 (Signif.)	3 (Normal)
Puntuación problemas de conducta	8 (Signif.)	3 (Límit)
Puntuación hiperactividad	10 (Signif.)	6 (Límit)
Puntuación problemas con compañeros	8 (Signif.)	3 (Límit)
Puntuación conducta prosocial	2 (Signif.)	6 (Normal)

CAS 2

Data de naixement: 2/2008

	PERÍODE INICIAL			PERÍODE FINAL		
	No es cierto	Un tanto cierto	Absolutamente cierto	No es cierto	Un tanto cierto	Absolutamente cierto
Tiene en cuenta los sentimientos de otras personas		X(1)			X(1)	
Es inquieto, hiperactivo, no puede permanecer quieto mucho tiempo			X(2)	X(0)		
Se queja con frecuencia de dolor de cabeza, de estómago, náuseas		X (1)		X(0)		
Comparte frecuentemente con los otros niños/as chicherías, juguetes, lápices....	X(0)				X(1)	
Frecuentemente tiene rabietas o mal genio			X(2)		X(1)	
Es más bien solitario/a y tiende a jugar solo/a			X(2)	X(0)		
Por lo general es obediente, suele hacer lo que le piden los adultos	X(2)					X(0)
Tiene muchas preocupaciones, a menudo parece inquieto/a o preocupado/a			X(2)	X(0)		

Ofrece ayuda cuando alguien resulta herido, disgustado o enfermo	X(0)				X(1)	
Está continuamente moviéndose y es revoltoso			X(2)		X(1)	
Tiene por lo menos un buen amigo/a	X(2)					X(0)
Pelea con frecuencia con otros niños/as o se mete con ellos/ellas	X(0)			X(0)		
Se siente a menudo infeliz, desanimado o lloroso		X(1)		X(0)		
Por lo general cae bien a los otros niños/as		X(1)				X(0)
Se distrae con facilidad, su concentración tiende a dispersarse			X(2)		X(1)	
Es nervioso/a o dependiente de nuevas situaciones, fácilmente pierde la confianza en sí mismo			X(2)		X(1)	
Trata bien a los niños/as más pequeños			X(2)			X(2)
A menudo miente o engaña		X(1)		X(0)		
Los otros niños se meten con él/ella o se burlan de él/ella		X(1)		X(0)		

A menudo de ofrece para ayudar (a padres, maestros, otros niños)	X(0)				X(1)	
Piensa las cosas antes de hacerlas	X(2)				X(1)	
Roba cosas en casa , en la escuela o en otros sitios	X(0)			X(0)		
Se lleva mejor con los adultos que con otros niños/as		X(1)		X(0)		
Tiene muchos miedos, se asusta fácilmente			X(2)		X(1)	
Termina lo que empieza, tiene buena concentración	X(2)				X(1)	

PERÍODE INICIAL

¿Tiene usted algún comentario o preocupación en particular que quiera plantear?

No tiene amigos, no juega, cuando te acercas a él siempre se escapa. Siempre se está moviendo.

En el último mes ¿cree que su hijo ha tenido dificultades en algunas de las siguientes áreas?:

- X Emociones
- X Concentración
- X Conducta
- X Capacidad para relacionarse con otras personas

No

Si, pequeñas dificultades

Si, claras dificultades

Si, severas dificultades

¿Cree usted que estas dificultades preocupan o causa malestar en su hijo/a?

No

Sólo un poco

Bastante

Mucho

¿Interfieren estas dificultades en la vida diaria de su hijo/a en las siguientes áreas?

	No	Sólo un poco	Bastante	Mucho
Vida en la casa			X	
Amistades				X
Aprendizaje en la escuela				X
Actividades de ocio y tiempo libre			X	

¿Son estas dificultades una carga para su familia? No

Sólo un poco

Bastante

Mucho

PERÍODE FINAL

¿Tiene usted algún comentario o preocupación en particular que quiera plantear?

Ahora ya estamos menos preocupados porque se porta mejor, nos obedece más y está aprendiendo en la escuela, juega y tiene amigos.

En el último mes ¿cree que su hijo ha tenido dificultades en algunas de las siguientes áreas?:

Emociones

X Concentración

Conducta

Capacidad para relacionarse con otras personas

No

Si, pequeñas dificultades

Si, claras dificultades

Si, severas dificultades

¿Cree usted que estas dificultades preocupan o causa malestar en su hijo/a?

No

Sólo un poco

Bastante

Mucho

¿Interfieren estas dificultades en la vida diaria de su hijo/a en las siguientes áreas?

	No	Sólo un poco	Bastante	Mucho
Vida en la casa		X		
Amistades		X		
Aprendizaje en la escuela		X		
Actividades de ocio y tiempo libre		X		

¿Son estas dificultades una carga para su familia? No

Sólo un poco

Bastante

Mucho

Interpretació de resultats i definició dels casos:

CAS-2	PERÍODE INICIAL	PERÍODE FINAL
Puntuación total de dificultades	30 (Signif.)	7 (Normal)
Puntuación síntomas emocionales	8 (Signif.)	2 (Normal)
Puntuación problemas de conducta	5 (Signif.)	1 (Normal)
Puntuación hiperactividad	10 (Signif.)	4 (Normal)
Puntuación problemas con compañeros	7 (Límit)	0 (Normal)
Puntuación conducta prosocial	3 (Signif.)	6 (Normal)

CAS 3

Data de naixement: 1/2008

	PERÍODE INICIAL			PERÍODE FINAL		
	No es cierto	Un tanto cierto	Absolutamente cierto	No es cierto	Un tanto cierto	Absolutamente cierto
Tiene en cuenta los sentimientos de otras personas		X(1)				X(2)
Es inquieto, hiperactivo, no puede permanecer quieto mucho tiempo			X(2)		X(1)	
Se queja con frecuencia de dolor de cabeza, de estómago, náuseas	X(0)			X(0)		
Comparte frecuentemente con los otros niños/as chicherías, juguetes, lápices....	X(0)					X(2)
Frecuentemente tiene rabietas o mal genio			X(2)		X(1)	
Es más bien solitario/a y tiende a jugar solo/a		X(1)		X(0)		
Por lo general es obediente, suele hacer lo que le piden los adultos	X(2)				X(1)	
Tiene muchas preocupaciones, a menudo parece inquieto/a o preocupado/a	X(0)				X(1)	

Ofrece ayuda cuando alguien resulta herido, disgustado o enfermo			X(2)			X(2)
Está continuamente moviéndose y es revoltoso			X(2)		X(1)	
Tiene por lo menos un buen amigo/a		X(1)				X(2)
Pelea con frecuencia con otros niños/as o se mete con ellos/ellas		X(1)		X(0)		
Se siente a menudo infeliz, desanimado o lloroso		X(1)		X(0)		
Por lo general cae bien a los otros niños/as		X(1)				X(0)
Se distrae con facilidad, su concentración tiende a dispersarse			X(2)		X(1)	
Es nervioso/a o dependiente de nuevas situaciones, fácilmente pierde la confianza en sí mismo			X(2)		X(1)	
Trata bien a los niños/as más pequeños			X(2)			X(2)

A menudo miente o engaña	X(0)			X(0)		
Los otros niños se meten con él/ella o se burlan de él/ella	X(0)			X(0)		
A menudo Se ofrece para ayudar (a padres, maestros, otros niños)	X(0)				X(1)	
Piensa las cosas antes de hacerlas	X(2)				X(1)	
Roba cosas en casa , en la escuela o en otros sitios	X(0)			X(0)		
Se lleva mejor con los adultos que con otros niños/as	X(0)			X(0)		
Tiene muchos miedos, se asusta fácilmente			X(2)		X(1)	
Termina lo que empieza, tiene buena concentración	X(2)				X(1)	

PERÍODE INICIAL

¿Tiene usted algún comentario o preocupación en particular que quiera plantear?

Quiere hacer amigos pero le cuesta, no nos hace demasiado caso, parece que le cueste hacerse mayor. Cuando vamos al parque le cuesta subirse a los sitios, no para de moverse.

En el último mes ¿cree que su hijo ha tenido dificultades en algunas de las siguientes áreas?:

- Emociones
- X Concentración
- X Conducta
- X Capacidad para relacionarse con otras personas

No   Si, pequeñas dificultades   Si, claras dificultades   **Si, severas dificultades**

¿Cree usted que estas dificultades preocupan o causa malestar en su hijo/a?

No   Sólo un poco   Bastante   Mucho

¿Interfieren estas dificultades en la vida diaria de su hijo/a en las siguientes áreas?

	No	Sólo un poco	Bastante	Mucho
Vida en la casa			X	
Amistades		X		
Aprendizaje en la escuela				X
Actividades de ocio y tiempo libre	X			

¿Son estas dificultades una carga para su familia? No   Sólo un poco   Bastante   **Mucho**

PERÍODE FINAL

¿Tiene usted algún comentario o preocupación en particular que quiera plantear?

Ahora ya estamos menos preocupados porque se porta mejor, nos obedece más y está aprendiendo en la escuela.

En el último mes ¿cree que su hijo ha tenido dificultades en algunas de las siguientes áreas?:

- Emociones
- X Concentración
- Conducta
- Capacidad para relacionarse con otras personas

No   Si, pequeñas dificultades   Si, claras dificultades   Si, severas dificultades

¿Cree usted que estas dificultades preocupan o causa malestar en su hijo/a?

No   Sólo un poco   Bastante   Mucho

¿Interfieren estas dificultades en la vida diaria de su hijo/a en las siguientes áreas?

	No	Sólo un poco	Bastante	Mucho
Vida en la casa		X		
Amistades	X			
Aprendizaje en la escuela		X		
Actividades de ocio y tiempo libre	X			

¿Son estas dificultades una carga para su familia? No   Sólo un poco   Bastante   Mucho

Interpretació de resultats i definició dels casos:

CAS-3	PERÍODE INICIAL	PERÍODE FINAL
Puntuación total de dificultades	22 (Signif.)	10 (Normal)
Puntuación síntomas emocionales	5 (Signif.)	3 (Normal)
Puntuación problemas de conducta	4 (Signif.)	2 (Normal)
Puntuación hiperactividad	10 (Signif.)	5 (Normal)
Puntuación problemas con compañeros	3 (Límit)	2 (Normal)
Puntuación conducta prosocial	5 (Normal)	9 (Normal)

Annex 1.4 Entrevistes a les mestres

CAS 1

Paràmetres	Setembre	Maig
A nivell personal	<p>Al principi de curs l'alumne es mostra poc i desconfiat vers el que li és desconegut. En general es mostra molt inquiet, no te cap tipus de contenció. Quan alguna tasca representa algun tipus de dificultat, abandona. Li costa mantenir l'atenció davant de les explicacions del grup classe. Es mou de forma continuada, empeny, pega i crida, no pot mantenir-se quiet. Necessita que se li anticipi els canvis i quan una activitat li agrada molt no la vol acabar.</p>	<p>Mica en mica ha anat millorant en confiança i en seguretat. Ha guanyat tranquil·litat i contenció. També ha estat capaç de mantenir l'atenció davant de certes activitats que li eren molt motivadores (algun treball de plàstica, teatre, contes). És capaç de parar quiet i comunicar el que necessita, tanmateix és més capaç d'estar assegut fent una activitat i tolerar esperar-se a que se li doni una resposta i suporta més els canvis.</p>
En relació als companys	<p>Degut a la seva impulsivitat, la manca de vocabulari, el poc coneixement del català i la seva parla poc entenedora (vocalització dels sons) li és difícil mantenir una relació de conversa amb els companys. Tendeix a relacionar-se amb els companys donant cops, empenyes i cridant. Tant a classe com al pati va molt al seu aire. Davant del joc lliure juga bastant en solitari, gairebé sempre juga a jocs molt concrets, a classe amb els cotxes i al pati amb les rodes. A més, també li costa gestionar les regles dels jocs, es mostra força possessiu de les seves joguines preferides (cotxes i rodes) i recorre al plor i la rabieta per solucionar qualsevol tipus d'entrebanc.</p>	<p>S'ha anat obrint amb els nens/es del grup classe. Actualment comparteix més els jocs amb els altres i ha estat molt ben guiat i acompanyat per un grup de companys que l'han ajudat i ensenyat a compartir i a gaudir en diferents moments (jocs al pati, classe, hort...).</p> <p>Hi ha hagut una millora progressiva en la seva parla la qual cosa també li ha facilitat la comunicació.</p> <p>Mica en mica ha anat entenent i aplicant les normes dels jocs així com també s'ha anat mostrant una mica més flexible a l'hora de compartir les joguines i saber escoltar els companys.</p>

<p>En relació a l'adult</p>	<p>Es mostra una mica desconfiat vers l'adult. Li calia temps per agafar confiança. Inicialment em provocava molt i trencava coses per cridar la meua atenció.</p> <p>Es mostra molt sensible als comentaris de l'adult i sovint busca l'aprovació i afecte de l'adult.</p> <p>És obvi que les normes han de ser molt clares i constants.</p>	<p>A mida que anava avançant el curs s'anava mostrant una mica més confiat amb els diferents adults. Continua necessitant l'aprovació i afecte de l'adult per sentir-se més segur.</p> <p>De manera progressiva ha anat aprenent a adaptar-se a la manera de fer de cada un dels adults. Coneix el grau d'exigència en cada una de les situacions i cada vegada és més capaç d'autocontrolar-se.</p>
<p>En relació a l'aprenentatge</p>	<p>Mostra moltes dificultats per seguir el ritme de treball del grup. Davant de les tasques hi ha una clara dependència de l'adult tant per entendre les consignes donades com per anar avançant durant el procés per tal de realitzar les activitats.</p> <p>Quan no li surten les coses com ell pretén, es posa a plorar i fa rabietes per qualsevol petit entrebanc i queda bloquejat.</p> <p>També manifesta una manca d'atenció, es dispersa amb qualsevol cosa.</p>	<p>Tot i que hi ha hagut algunes petites millores a nivell d'aprenentatges, continua necessitant atenció individualitzada en el treball del dia a dia per anar progressant.</p> <p>Davant les tasques, en general es mostra més receptiu però es cansa aviat, es dispersa molt fàcilment i li costa acabar les feines.</p> <p>Ha anat aprenent a demanar ajuda i, cada vegada més sovint, intenta afrontar les situacions de dificultat sense recórrer al plor.</p>

Penseu que la Intervenció Psicomotriu ha estat una estratègia que ha contribuït a millorar la seguretat, confiança, els vincles i el nivell d'adaptació d'aquest infant a l'escola?

Indubtablement la Intervenció Psicomotriu ha contribuït a millorar diferents aspectes sobre l'evolució i creixement personal del nen.

Les estones de compartir jocs, bé fossin dirigides o lliures, amb els companys, li han eixamplat i enfortit les vies de relació amb els grup classe, així, com també és obvi que ha contribuït a millorar en la seva comunicació, confiança i seguretat.

Li ha permès explorar, conèixer diferents possibilitats i límits de les seves capacitats.

Se li ha prestat atenció individualitzada en els moments necessaris i oportuns.

CAS 2

Paràmetres	Setembre	Maig
A nivell personal	Aïllament, tancament en el seu món, desconexió respecte a les indicacions de la mestra Activitat continuada i va al seu aire i poca interacció. Sembla esporuguit. Li costa somriure	Se'l veu més relaxat i distès. Pot estar-se més estones quiet fent les activitats. Somriu més sovint. És més capaç d'actuar. Ara fins i tot pot arribar a esverrar-se. Continua mostrant dificultats d'atenció però mostra més capacitat de connectar amb allò que se li proposa.
En relació als companys	No busca la interacció amb els companys, juga sol, no hi ha comunicació amb ells . Si un company li pren una joguina o li realitza alguna acció que no li agrada, no es defensa, marxa cap a un altra banda.	Ha anat trobant un grupet d'amics. Encara es comunica molt a través de l'acció, però juguen junts i s'ho passen molt bé. Busca la relació amb ells i se'l veu content i alegre. Amb els companys de taula també busca més el contacte, fins i tot a vegades es queixen perquè diuen que els molesta. Li cal trobar la manera adient per relacionar-s'hi. És també més capaç de marcar el seu espai i de reclamar allò que és seu si algun company li vol prendre
En relació a l'adult	Es relaciona poc amb l'adult, No demana ajuda. Quan se li demana alguna cosa defuig la mirada i no contesta. No busca establir el vincle. No acostuma a fer el que se li demana, moltes vegades actua per imitació dels companys.	Ha anat establint un vincle amb la mestra. Ha anat agafant confiança i és capaç de demanar ajuda quan la necessita. En petit grup és capaç d'explicar les seves vivències, tot i que costa molt de seguir el seu relat perquè no ho fa de manera ordenada.
En relació a l'aprenentatge	Mostra dificultats en l'adquisició dels aprenentatges, li costa entendre què se li demana. Treballa encara que no hagi entès què ha de fer, copia dels companys de taula. No mostra massa atenció durant les explicacions, es dispersa. De vegades no acaba les propostes de treball i les guarda sense haver-les ensenyat a la mestra, no complint la norma que hi ha establerta.	Es continua mostrant dispers, però ha allargat una mica el temps d'atenció. Busca estratègies per resoldre les tasques de manera autònoma copiant dels companys o de la pissarra, però sap més bé què ha de copiar i no com a l'inici que copiava el primer que veia encara que no fos la resposta a allò que se li demanava. Acostuma a acabar les feines. Es mostra més motivat pels aprenentatges i ha evolucionat positivament al llarg del curs, li cal però molt suport per anar

		adquirint els diferents aprenentatges.
--	--	---

Penseu que la Intervenció Psicomotriu ha estat una estratègia que ha contribuït a millorar la seguretat, confiança, els vincles i el nivell d'adaptació d'aquest infant a l'escola?

Crec que sí. La intervenció li ha permès un millor domini del cos, la qual cosa l'ha ajudat a agafar més seguretat i confiança en si mateix. S'ha anat desinhibint i relaxant podent així exterioritzar el seu món interior, se'l veu més distès. Ha anat descobrint un petit grup de companys i establint un vincle amb la mestra, cosa que fa que se'l vegi molt més adaptat i feliç a l'escola.

CAS 3

Paràmetres	Setembre	Maig
A nivell personal	Dificultat d'atenció, dispersió. Gran capacitat d'imaginació en el joc i de tot tipus. També utilitza la imaginació en el dibuix (ple d'elements) El seu estat d'ànim és molt variable. És capaç de plorar com un nadó quan les coses no surten com ell vol, li costa tolerar la frustració o a estar tranquil parlant content amb qui sigui i llavors es mostra molt afectuós. Necessita activitat per sentir-se	L'estat d'ànim més estable. Mostra més capacitat per regular les emocions. És capaç de mantenir-se quiet fent alguna activitat més temps.
Ocupació de l'espai i relació amb el temps	Es mou de forma continuada, li costa aturar-se i poder acabar les activitats. Li costa acceptar els canvis d'activitat o en alguns casos finalitzar-la.	
En relació als companys	Manté discussions sovint i fàcilment, a causa de voler imposar el seu criteri quan juga amb el millor amic. Vol que es faci com ell diu i no accepta cap més opinió, com tampoc comparteix el material que fa servir ell en el moment. La relació amb el millor amic és força possessiva.	Controla millor les reaccions agressives i per tant han disminuït les baralles. Al seu millor amic se li obren nous camins i a ell li està costant acceptar-ho. No ho entén.
En relació a l'adult	Li costa seguir les consignes i desatén les normes. Quan convé demana ajuda a l'adult. Li agrada que estiguin per ell i es mostra molt comunicatiu i obert.	Hi ha hagut una aproximació molt clara cap a la mestra tutora. Li agradava molt explicar-li les seves coses. Hi havia confiança però encara li costa una mica seguir les ordres.
En relació a l'aprenentatge	El seu estat d'ànim el condiciona molt en el moment de treballar. Quan està content és força autònom i segur i utilitza els seus criteris (que li agrada anar comentat amb qui té el costat) per fer la feina proposada. En cas contrari se l'ha d'anar conduint i animant perquè sinó	Comença a valorar i trobar gust i sentit a aprendre. El seu estat d'ànim no influeix tant en l'aprenentatge i es mostra més capaç de mantenir-se en la feina fins finalitzar-la

	<p>abandona la feina i mostra desgana, dispersió,...</p> <p>Els aprenentatges de llengua són els més costosos per ell. Cal millorar la consciència fonològica i el principi alfabètic per poder avançar en l'aprenentatge de la lectoescriptura.</p> <p>Mostra bona capacitat en el raonament, la lògica i el càlcul. És molt intuïtiu i aprèn moltíssim jugant.</p>	
--	--	--

Penseu que la Intervenció Psicomotriu ha estat una estratègia que ha contribuït a millorar la seguretat, confiança, els vincles i el nivell d'adaptació d'aquest infant a l'escola?
Segur que hi ha ajudat, però els factors externs a l'escola encara li han d'ésser més favorables del que ja estant sent.
Contràriament, no ha ampliat les relacions amb els amics de la classe, i el seu millor amic està fent noves amistats. Això li comporta malestar.

Annex 1.5 Recull d'observacions

CAS 1

	A NIVELL MOTOR
Període inicial	<ul style="list-style-type: none"> • És capaç de pujar per una superfície inclinada a quatre grapes però de vegades, necessita ajuda • Es capaç de saltar des de diferents alçades i caure sobre un matalàs • Mostra por alhora de saltar i se l'ha d'animar • Puja i baixa dempeus sense ajuda • Sap fer botar una pilota amb una sola mà • Passa per sota dels ponts de psicomotricitat arrossegant-se panxa terra • Manté l'equilibri posant un peu davant l'altre mentre passa per sobre una corda al terra • Encerta la pilota dins la porteria • Salta a corda amb els peus junts i es capaç de saltar dins els cercles amb els peus junts i a peu coix • Fa la tombarella enrere amb ajuda • Sembla presentar una lateralitat creuada o encara no està del tot definida. Usa en ocasions la mà dreta però també fa servir l'esquerra • Mostra un ritme ràpid. Es mou ràpid per tot l'espai amb molta inquietud, va canviant d'un lloc a l'altre i canvia d'activitat continuadament • Presenta un to muscular hipertònic, hi ha tensió en les diferents accions que realitza • S'estira al matalàs i deixa que un company li faci un massatge durant un curt període de temps • Es mou per tot l'espai canviant d'activitat constantment
	A NIVELL COGNITIU
	<ul style="list-style-type: none"> • Escolta les indicacions dels adults però no les compleix • És capaç de dibuixar figures simples i pot escriure el seu nom • No hi ha llenguatge verbal • En ocasions, demana ajuda • Es distreu amb molta facilitat • Construeix jocs nous amb materials que té a l'abast • Assenteix amb el cap quan l'adult marca les coses que no es poden fer durant la sessió.
	A NIVELL EMOCIONAL
	<ul style="list-style-type: none"> • Quan no aconsegueix superar algun exercici, ho intenta fins aconseguir-ho • Mostra molta impulsivitat • Tendeix a establir contacte a través de l'agressivitat • Li costa esperar • Envaeix l'espai dels companys • Protesta davant els canvis • No manté contacte visual • Ocupa tot l'espai amb el moviment • Li costa jugar en grup

	<ul style="list-style-type: none"> • Busca l'afecte de l'adult i l'atenció del grup cridant de forma constant, destruint els circuits i saltant-se les cues • Li costa esperar el seu torn alhora de realitzar els circuits • Li costa complir les indicacions de l'adult • Abraça a una companya quan li fa mal després de que l'adult intervé • Pren els objectes personals dels companys • Quan no aconsegueix el que vol dóna cops als objectes, crida i marxa corrents • Riu quan fa mal a un company però demana perdó quan l'adult li diu • No es capaç de compartir els objectes amb els companys de la classe • Busca el contacte amb l'adult i acudeix a la seva mestra quan es fa mal o ho necessita • Crida i plora quan l'adult no li deixa fer allò que ell vol
CANVIS OBSERVATS	
Període final	<p>Ha realitzat una evolució molt favorable:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Comença a jugar en grup i compartir • Major control de les seves reaccions emocionals • Cada cop perdura més temps en la situació d'espera sense colar-se i pegar els companys • Ha començat a seguir les indicacions de l'adult • Està aprenent a negociar pels objectes enlloc de pegar i tirar empentes als companys • La relació amb els companys ha millorat molt. A l'inici volia l'objecte quan un altre nen o nena el tenia, li prenia o es barallava fins que l'aconseguia. En les darreres sessions demanava els objectes respectant més als companys • En relació al material i els companys. En les primeres sessions no compartia el material i jugava sol. En canvi en les últimes compartia el material jugant constantment amb altres nens i nenes • Es va mostrant cada cop menys tens, més calmat. • Al principi es mostrava frustrat quan havia d'esperar-se a les cues, ara ja aconsegueix esperar-se una estona fins que arriba el seu torn • Utilitza cada cop més la paraula per expressar-se. Està aconseguint no pegar els companys i demanar el que vol • Ha après a escoltar i diferenciar el que està bé del que no • Durant el joc lliure es capaç de jugar en petit grup i ha aconseguit preguntar algunes coses abans de portar-les a terme. Per ex. Preguntar si es pot reincorporar a un joc quan està castigat o demanar els companys si pot jugar amb ells • Practica el joc simbòlic utilitzant diferents objectes i els converteix en objectes de la vida quotidiana • En algunes ocasions demana als companys si pot jugar amb ells durant el joc lliure. Es capaç d'explicar a l'adult perquè plora o està enfadat en aquell moment

	IMPRESIÓ SUBJECTIVA
	<p>Necessita acceptació i reconeixement</p> <p>Durant les primeres sessions es mostrava inquiet i nerviós, ja que desmuntava el circuit i no escoltava el que li deia la mestra o els adults del seu voltant. Amb el pas del temps i el treball s'ha mostrat una mica més tranquil, segur i ha gaudit de les activitats.</p> <p>Presenta dificultats per mantenir l'atenció durant un llarg període de temps, especialment si es tracta d'activitats que tenen a veure amb la relaxació</p> <p>Tendeix a anar en solitari. Però moltes vegades, reclama l'atenció de l'adult, necessita rebre el seu reconeixement i ensenyar-li allò que ha aconseguit fer</p>

	A NIVELL MOTOR
Període inicial	<ul style="list-style-type: none"> • Puja escales alternant els dos peus i baixa la rampa. Salta amb un sol peu i amb els dos peus junts i separats. • En ocasions es manté en els racons observant • Li costa pujar a les alçades però li fa por • Fa la croqueta • Es posa les sabates amb velcro ell sol • Li costa pujar el banc inclina, diu que no vol pujar. • Realitza els moviments i desplaçament amb un to rígid i tens • Amb ajuda pot pujar pel banc i baixar per l'espatllera • Es mou per tot l'espai, va d'un costat a l'altre • La major part del temps es passa corrent per tot l'espai, saltant i movent els braços • Es mou a la cua del circuit, no espera el seu torn i va intervenint en les activitats dels seus companys • Predominança peu i mà dreta • El seu to muscular és hipertònic. Moviments tensos i rígids
	A NIVELL COGNITIU
	<ul style="list-style-type: none"> • Observa tot el que passa al seu voltant, especialment els adults. Però quan l'adult s'acosta fuig i fa cas omís de les indicacions i va totalment al seu aire. • Alhora de fer cua no pot esperar el seu torn • En el ritual d'entrada mentre els seus companys estan asseguts al banc, ell corre per tot l'espai • En el moment del joc simbòlic corre amb una capa i juga a espantar els companys • Li resulta difícil negociar l'intercanvi d'objectes • En el circuit dirigit es situa allà on vol. Constantment es va posant en un lloc que no li toca a la cua del circuit i ho fa mentre els altres ho estan fent • Quan està a l'espatllera comença a verbalitzar: " No puc" • Juga a ser un tauró i Superman
	A NIVELL EMOCIONAL
	<ul style="list-style-type: none"> • S'aïlla • Evita el contacte i escapa a la relació.
	CANVIS OBSERVATS
Període final	<p>Ha realitzat una evolució molt favorable.</p> <ul style="list-style-type: none"> • En un inici li costava seguir les normes i escoltar. Mica en mica ha començat a respectar-les. • Ha disminuït el seu moviment en els moments d'espera, és capaç d'esperar el seu torn. • Ha disminuït el seu grau de tensió, està més obert, somriu i se'l veu més relaxat. Ha anat guanyant confiança i s'atreveix a pujar les alçades. • Ha disminuït el moviment desorganitzat donant lloc a poder moure's en relació als altres i iniciatives de joc on es manté fins que les finalitza es manté en els diferents espais.

	<ul style="list-style-type: none"> • A mesura que han anat avançant les sessions, ha augmentat el seu grau de confiança i s'apropa a l'adult fent-li diferents demandes. • Ha passat d'observar i parlar amb els adults a jugar amb els seus companys, la transició ha vingut donada per la utilització d'una capa i la provocació a través de la por. • Mostra més manifestacions d'alegria, somriu.
	IMPRESIÓ SUBJECTIVA
	<p>En un principi mostrava molta inseguretat i una falta de confiança en sí mateix. Cosa que feia li costés la interacció amb el altres</p>

A NIVELL MOTOR	
Període inicial	<ul style="list-style-type: none"> • Li costa saltar a peus junts quan es tracta d'esquivar obstacles, tot i que fa l'intent tot caient primer amb un peu i després amb l'altre • Salta a peu coix però cau amb desequilibri • Quan llença una pilota ho fa amb les dues mans • Té certa dificultat en fer la croqueta i la tombarella • Quan està a l'espatllera es capaç de girar-se, tot agafant-se amb les mans, sense ajuda • Puja sol al banc • Per pujar al banc d'esquena necessita l'ajuda dels companys • Salta sol a la màrrega des de l'espatllera. A mesura que ha anat agafant confiança ho fa més ràpid i es deixa caure amb més seguretat. Presenta algunes dificultats motrius i de vegades requereix l'ajuda dels companys. • Necessita una mica d'ajuda per pujar i baixar les escales d'escuma • Té dificultats per fer rodar un cercle per terra • És capaç de construir torres amb diferents objectes • És capaç de posar-se les xanques als peus amb ajuda i caminar amb elles amb alguna dificultat i desequilibri • Manté un to hipertònic la qual cosa fa que li costin els moments de relaxació • El seu ritme és ràpid • Es mou per tot l'espai • Té una lateralitat dretana
A NIVELL COGNITIU	
	<ul style="list-style-type: none"> • Entén les explicacions de forma correcta. Sinó els desenvolupa bé és perquè quan es donen les indicacions tendeix a xerrar, jugar amb els companys o sol • Quan se li posa un límit sempre respon i explica per quin motiu ha rebut una conseqüència per la seva actuació • En el moment d'espera els companys l'han d'avisar quan és el seu moment • Diferencia els diferents moments de la sessió • Ajuda i es deixa ajudar • Utilitza diferents estratègies per superar els obstacles amb èxit • En el joc lliure sovint juga a cotxes

A NIVELL EMOCIONAL	
	<ul style="list-style-type: none"> • Joga de manera individual i col·lectiva. Però tendeix a fer joc individual o paral·lel • Busca l'aprovació de l'adult per reforçar la seva activitat. • Es distreu amb facilitat • Presenta molta por davant de determinats obstacles. • Està constantment amb moviment • Coneix les normes però li costa aplicar-les interrompent els companys amb el seu joc • Sovint se l'ha d'avisar per l'actitud que està tenint • S'enfada i plora sovint. En el moment d'intercanvi d'objectes quan algú no ho vol fer es posa a plorar. • Sol jugar amb el mateix grup de persones i algunes vegades va voltant sense tenir un joc fixa. • El rol en el joc és actiu
CANVIS OBSERVATS	
Període final	<p>A nivell motriu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ha millorat en determinades competències motrius: la tombarella, la croqueta, rodejar obstacles sense tirar-los al terra, saltar a peu coix amb menys desequilibris, baixar i pujar escales d'escuma sense ajuda... <p>A nivell socio-emocional</p> <ul style="list-style-type: none"> • Es mostra més independent • Accepta millor les ruptures i pot iniciar i acabar les activitats proposades. • Pot estar en diferents espais i organitzar una activitat. • Ha millorat el seu estat d'escolta • Comença a acceptar millor les normes i escolta quan rep conseqüències el motiu pel qual està separat del grup. Busca la relació amb l'adult. • No es perceben tants canvis d'ànim i per tant la seva acció no es veu tan condicionada pel seu estat anímic. • Ha ampliat el seu cercle de relacions.
IMPRESIÓ SUBJECTIVA	
	<p>En un principi mostrava molta inseguretat i una falta de confiança en sí mateix. Cosa que feia li costés la interacció amb el altres</p>

Annex 1.6 Triangulació de dades

Annex 1.6.a Documentació presentada als jutges per la triangulació Teòrica, Lògica i Empírica

ORIENTACIONS I CRITERIS

- **Validació teòrica, lògica i pràctica de la Intervenció psicomotriu como eina per a la millora de la seguretat i la confiança en l'infant:**

Aquesta recerca intenta mostrar com la intervenció psicomotriu ajuda a desenvolupar un vincle d'aferrament segur i per tant a millorar la seguretat i la confiança en aquells infants que presenten dificultats d'adaptació a l'aula. Proporcionant un millor ajust personal i adaptació social.

Les principals aportacions de la Psicomotricitat per tal de què els infants aconseguixin aquest objectiu son : com ajuda aquesta pràctica a la construcció d'un vincle d'aferrament segur a través de un escenari facilitador en quant a l'organització de l'espai i temps, el moviment lliure i l'acció del Psicomotricista.

Tot seguint el model d'avaluació responent de Robert Stake, es tractaria de fer una "validació teòrica", una "validació lògica" i una "validació empírica-pràctica" dels instruments i del procés d'investigació. A continuació, exposo tres documents:

- **En referència a la validació teòrica de la intervenció psicomotriu a partir dels marcs teòrics de la psicologia del desenvolupament emocional i social:**

Adjuntem un quadre per tal de valorar la coherència entre els diferents marcs teòrics.

En aquest quadre demanem que valoreu la univocitat, importància i pertinència entre determinats marcs teòrics, conceptes i principis de la Psicologia del Desenvolupament Emocional i Social, amb determinats conceptes i principis dels referents teòrics de la Intervenció Psicomotriu i alhora amb determinats criteris i orientacions del Programa d'Intervenció Psicomotriu portat a terme.

Per a cadascuna de les 9 dimensions es demana que es valori la univocitat (si estan vinculats entre si i es refereixen als mateixos conceptes); la pertinència (si son convenients i necessaris a tenir en compte en el programa), i importància (Si dels elements centrals i mes rellevants dels marcs teòrics del desenvolupament emocional i el de la intervenció psicomotriu es poden identificar en el principis de la intervenció psicomotriu).

La darrera columna està destinada a recollir aquelles observacions o comentaris que es considerin oportuns.

- **En referència a la validació lògica:**

En aquesta graella trobareu diferents columnes vinculades a diferents referents teòrics que sostenen els paràmetres escollits per la realització de les mateixes.

Davant de determinades mancances en la seguretat i la confiança (columna a) si realitzem una intervenció psicomotriu amb les característiques que s'assenyalen (columna b) es probable que es generin un efectes en la seguretat i confiança que s'expressen les sessions del programa de psicomotriu (columna c).

En la columna a, trobem una sèrie de categories i indicadors per tal de valorar mancances en la seguretat i confiança en els infants en el marc d'una sessió d'intervenció psicomotriu

La columna b fa referència a aquells elements que posa en joc la intervenció psicomotriu per produir aquesta millora en la seguretat i la confiança. Concretament, fa referència a:

- Les condicions estructurals, organitzatives presents en una sessió de psicomotricitat que possibiliten que es construeixi i es treballi la seguretat i confiança.

- Aspectes que tenen relació amb el vincle que estableix el Psicomotricista amb l'infant, a la funció de sosteniment, a les actituds i la tècnica en la intervenció del Psicomotricista.

En la columna c trobem els efectes de millora que pot produir l'aplicació d'un programa d'intervenció psicomotriu a partir de les categories i indicadors plantejats.

Les dos darreres columnes demanen complimentar-se de forma afirmativa o negativa, anotant les observacions que es considerin oportunes.

- **En referència a la validació pràctica-empírica**

Aquesta està integrada per tres graelles:

A-Coherència pràctica referida a l'estructura de les sessions en Psicomotricitat i a la funció del Psicomotricista.

Integra dues graelles, una referida a l'estructura de les sessions i l'altra en relació a la funció del Psicomotricista.

Es tracta d'analitzar si les dades de la gravació permeten observar en les sessions, el grau de presència de cada un dels indicadors, atenent a la univocitat, importància i pertinència de les dades.

També s'ha valorat la presència de cadascuna de les categories amb els criteris: Sempre, sovint, ocasionalment i mai.

B- Coherència pràctica referida a la millora de la seguretat i la confiança en l'infant en el marc de les sessions de psicomotricitat.

En primer lloc us proposem el visionat de 3 vídeos (inici, meitat i final del procés realitzat) per tal de poder valorar:

- La utilitat d'aquests instruments per mesurar si es mantenen a través de tot el procés de treball una sèrie de categories que fan referència a l'estructura de la sessió i a la funció del Psicomotricista i que possibilitin garantir unes condicions de seguretat i confiança

- La utilitat d'aquests instruments per mesurar la evolució de la seguretat i la confiança en els infants a mesura que avancen les sessions.

Es tracta d'analitzar si les dades de la gravació permeten observar en cada infant objecte d'anàlisi (3 en total), el grau de presència de cada un dels indicadors, atenent a la univocitat, importància i pertinència de les dades.

També s'ha valorat la presència de cadascuna de les categories amb els criteris: Sempre, sovint, ocasionalment i mai.

C- Coherència pràctica per tal de valorar l'ajust i l'adaptació social a través de la participació en les sessions

Es tracta d'observar a través la presència d'una sèrie d'indicadors en els tres infants objecte d'anàlisi, novament amb els criteris: sempre, sovint, ocasionalment i mai.

Contextualitzat l'abast d'aquesta recerca, el que us demanàriem és validar aquestes graelles com instruments que possibiliten: d'una banda, mesurar la seguretat i la confiança en els infants i de l'altra, copsar aquells elements de la intervenció psicomotriu que possibiliten una millora en aquesta seguretat i confiança. I per tant valorar la seva incidència a nivell d'ajust i adaptació social.

Es tracta de que pugueu observar si els paràmetres i els indicadors escollits són apropiats per aprofundir en el tema d'estudi que plantegem.

Moltes gràcies per la vostra col·laboració.

- La Taula 1 integra una graella on es planteja la Coherència Teòrica. Trobem la correspondència entre el marcs teòrics de la Psicologia del desenvolupament i evolutiva, la Intervenció Psicomotriu i el Programa d'Intervenció Psicomotriu que es va presentar als jutges per la seva validació teòrica.
- La Taula 2 és una proposta de Coherència Lògica, on es planteja als jutges si davant de determinades mancances detectades en la seguretat i confiança, que es manifesten en les sessions de Psicomotricitat, quan es porten a terme actuacions i activitats d'Intervenció Psicomotriu, possibiliten als infants uns efectes que tenen a veure amb l'increment d'aquesta seguretat i la confiança.
- La Coherència Empírica integra 4 taules: a la Taula 3a. s'intenta comprovar si al llarg de les sessions visionades pels jutges es manté una estructura amb 4 moments: ritual d'entrada, circuit, joc lliure i tornada a la calma i a la Taula 3b. es manté tanmateix la funció del Psicomotricista amb una sèrie de d'actituds d'acompanyament i sosteniment que em plantejat al marc teòric.

A la Taula 3c. es va plantejar una graella amb 8 dimensions i diferents indicadors per tal de que els jutges poguessin valorar l'evolució dels casos motiu d'estudi al llarg de tres períodes: inicial, intermedi i final.

I per últim, es valora la participació dels tres casos objecte d'estudi

I: Coherència Teòrica entre els marcs teòrics de la Psicologia del Desenvolupament i Evolutiva i la Intervenció Psicomotriu

Un programa d'Intervenció Psicomotriu com el que descrivim en la columna c, és coherent i respon als principis de la Intervenció Psicomotriu (columna b) que recullen els models teòrics que expliquen el desenvolupament emocional i social (columna a)?

Assenyala si la relació entre els models teòrics, els principis teòrics i els components del programa d'Intervenció Psicomotriu mantenen els criteris d'univocitat, importància i pertinència?

- **Univocitat:** Tots els conceptes i elements dels marcs teòrics del desenvolupament emocional i el de la Intervenció Psicomotriu estan vinculats entre si i amb el programa d'Intervenció Psicomotriu.
- **Pertinència:** Dels marcs teòrics i conceptes es deriven i es pot identificar una connexió i una relació directa amb els principis que es fan constar en el programa d'Intervenció Psicomotriu.
- **Importància:** Dels elements centrals i més rellevants dels marcs teòrics del desenvolupament emocional i el de la Intervenció Psicomotriu es poden identificar en el principis de la Intervenció Psicomotriu (5 molt rellevant/1 gens rellevant).

Es poden fer les observacions que es considerin oportunes, al final de la taula, referides a cada dimensió dels marcs teòrics o del programa d'Intervenció.

<p>Marc teòric del desenvolupament emocional i social en relació al aferrament segur i confiat</p>	<p>Referents teòrics de la Intervenció Psicomotriu</p>	<p>Programa d'Intervenció Psicomotriu</p>	<p>Univocitat SI/NO</p>	<p>Importància 1-5</p>	<p>Pertinència SI/NO</p>	<p>Observacions</p>
<p>1.-La teoria de l'aferrament, va ser desenvolupada per John Bowlby (1969,1973,1980) i a través d'ella manifesta la necessitat humana de vincles afectius estrets. Les conductes d'aferrament de l'infant com la cerca de proximitat, somriure, penjar-se busquen reciprocitat i tenen correspondència amb les conductes d'aferrament de l'adult: tocar, sostenir calmar. L'experiència de seguretat és l'objectiu del sistema d'aferrament, que és un regulador de l'experiència emocional (Sroufe,1996). Altres funcions complementàries són oferir i regular l'estimulació en qualitat i quantitat, possibilitar l'exploració i consegüentment l'aprenentatge, fomentar la salut física i mental, afavorir el desenvolupament social i</p>	<p>1.1 "El nen mitjançant vivències corporals agradables, recolzat en un context afectiu favorable i organitzat, anirà adquirint una bona dosi de seguretat personal que l'ajudarà no només a aconseguir una imatge global positiva de sí mateix amb suficient confiança, sinó també espontaneïtat i equilibri en les seves relacions sociopersonals i en el control tònic-emocional específic" (Sugrañes, E./Angel,À, 2007).</p> <p>- "El plaer sensoriomotor es constitueix en conseqüència, en una de les principals fonts d'evolució de l'infant, al ser l'expressió evident de la unitat de la seva personalitat, creant en ell la unió de les sensacions corporals i els estats tònic-emocionals" (Aucouturier, 1985).</p>	<p>1.2- La Intervenció Psicomotriu és important mantingui unes condicions estructurals on estiguin presents de forma repetida un ritual d'entrada, la fase de joc, la fase de representació i un ritual de sortida afavoreix la creació d'un clima de seguretat i confiança.</p> <p>"El ritual d'entrada marca el pas entre el dintre i fora de la sessió. Entre la realitat quotidiana de l'exterior i el dintre de l'espai transicional del joc i de la relació transferencial" (Chokler,1999).</p> <p>- "El ritual de sortida té com a finalitat acompanyar i facilitar el pas del dintre de la sessió transicional i simbòlica cap al fora de la vida quotidiana".</p>				

<p>proporcionar plaer (John Bowlby, 1998).</p> <p>2- "La necessitat d'aferrament entre altres necessitats resulta ser una de les fonamentals i impregna totes les altres àrees del desenvolupament (J. John Bowlby). La satisfacció d'aquesta necessitat i l'establiment de vincles sòlids i que donin seguretat és l'origen del desig de l'infant, font indispensable de progrés en totes les àrees (Szanto Feder, 2011).</p> <p>3- L'aferrament es va formant per les interaccions entre l'infant i les persones del seu entorn. El tipus d'interacció determinarà la qualitat de l'aferrament. Si l'adult és sensible a les senyals de l'infant, es desenvoluparà un aferrament segur. Si no respon a aquestes senyals o ho fa de</p>	<p>2.1- Els models teòrics sobre aferrament demanen d'una reflexió entorn el rol de l'adult, educador o terapeuta i la funció d'aferrament que necessàriament ha de complir. De la qualitat d'aquest vincle depèn el sentiment de confiança i seguretat amb que l'infant i també l'adult, podrà abordar el difícil treball de coneixement i domini del món i de sí mateix, finalitat de tota estratègia educativa o terapèutica, la constitució i el manteniment d'un vincle d'aferrament suficient amb la plasticitat i la distància que cada subjecte en cada moment necessita (Chokler,1994).</p> <p>3.1- "El Psicomotricista a través de l'empatia tònica s'inscriu en una actitud d'escolta que afavoreix la comunicació al temps que manté una distància en una atmosfera de seguretat" (Aucouturier 1989).</p>	<p>2.2.- El Psicomotricista a través d'unes actituds i una tècnicitat possibilita la creació d'un vincle d'aferrament segur.</p> <p>3.2- L'actitud d'escolta és una condició indispensable per la creació d'un vincle d'aferrament segur.</p> <p>El clima de seguretat que s'aconsegueix en la relació empàtica entre el Psicomotricista i l'infant fa que es manifesti des d'allò més autèntic que hi ha en</p>				
--	---	--	--	--	--	--

<p>forma inconsistent, es sentirà ineficaç per aconseguir la resposta de l'adult i el veurà com incapaç de donar-li la resposta adient, pel que es sentirà insegur i desconfiat en respecte a la relació. Això provocarà que les seves conductes siguin inadaptades (Cantero, 2003).</p> <p>4- La qualitat de la relació d'aferrament té conseqüències en la manera en que els nens i les nenes aprenen sobre sí mateixos i els demés. Actua com un organitzador de la conducta cap als demés, d'una forma que perdura a l'edat adulta i que influeix en les relacions i eleccions posteriors (Sroufe 1983, Grossman y Grossman 1991). Això es coneix com un model operant intern que té les seves repercussions en la confiança personal i en les expectatives quan s'experimentin els reptes de l'aprenentatge (John Bowlby, 1973).</p>	<p>4.1- "El fet d'aconseguir tenir un valor positiu amb referència a la imatge d'un mateix i a les pròpies possibilitats en qualsevol realització facilita molt poder actuar amb més seguretat, autonomia i per tant amb més eficàcia a nivell general, possibilitant un desenvolupament global" (Sugrañes, E./Angel,À, 2007).</p>	<p>ell, des de la seva globalitat" (Rota, 2015).</p> <p>4.2- El reconeixement positiu és una condició indispensable per la creació d'un vincle d'aferrament segur.</p>				
--	--	---	--	--	--	--

<p>5- “En el complex entramat en que s’organitza quotidianament la vida de l’infant, la confiança i el respecte mutus constitueixen l’essència de la seva relació, en la que el desenvolupament psicomotor en llibertat i la particular manera en que l’adult investeix a l’infant són indissociables i s’influeixen de manera recíproca” (Szanto Feder, 2011)</p>	<p>5.1- En la relació amb l’infant és necessari un contacte serè i afectuós, durant el qual els dos mostrin que un està atent a l’altre, captin bé els significats del comportament de l’altre, es coneguin i s’estimin. És evident que és precís parlar als infants, que és precís que els dos es parlin, que s’ha de prestar atenció a les iniciatives i és necessari respondre’l (Pikler, 1985).</p>	<p>5.2- Ser símbol d’una llei asseguradora és una condició indispensable per la creació d’un vincle d’aferrament segur.</p> <p>-L’empatia és una condició indispensable per la creació d’un vincle d’aferrament segur.</p> <p>-La posició dissimètrica és una condició indispensable per la creació d’un vincle d’aferrament segur.</p> <p>-El vetllar per la inclusió de l’infant dins el grup és una condició indispensable per la creació d’un vincle d’aferrament segur.</p>				
<p>6- “Pel nadó el moviment representa molt més que un plaer funcional, és una necessitat. És a través dels seus moviments com aprèn a conèixer el seu propi cos i a orientar-se en l’ambient. Aquests moviments són la base de les seves accions intel·ligents i la seva conducta social. El moviment lliure afavoreix la descoberta de les</p>	<p>6.1- “El plaer sensoriomotor es constitueix en conseqüència, en una de les principals fonts d’evolució de l’infant, al ser l’expressió evident de la unitat de la seva personalitat, creant en ell la unió de les sensacions corporals i els estats tònic-emocionals”(Aucouturier, 1985).</p>	<p>6.2- Una intervenció psicomotriu que tingui present l’elecció i disposició dels materials afavoreix la millora d’aquest clima de seguretat i confiança.</p>				

<p>pròpies capacitats i brinda confiança en un mateix” (Extret del film: “moure’s en llibertat”).</p> <p>7- Segons Calmels (2009) no hi ha millor sosteniment que el que possibilita la iniciativa i l'autonomia. Es tracta no ja de fer per l’infant (sosteniment), ni fer amb ell (acompanyament), sinó de fer junt amb ell amb la presència de la mirada que mediatitza l’acció. Estaríem parlant aquí de les formes d’intervenció corporal.</p> <p>8- Per Bion (1967) el nadó viu les necessitats com quelcom desbordant. Una mare suficientment “sensible” viu la desesperació infantil, tolera l’ansietat i respon d’una manera que transmet comprensió. Bion ho denomina contenció. El nen o la nena perceben confiança en la resposta comprensiva de la mare i l’ansietat disminueix gràcies a l’experiència de sentir que un és comprés.</p>	<p>7.1- “A fi de que l’infant vagi aprenent a controlar els seus moviments no es tracta d’ensenyar-li que ha de fer i com ha de fer-ho, sinó de permetre-li- mitjançant el moviment i l’activitat lliure que trobi els seus recursos, les seves possibilitats i límits i adquireixi confiança en sí mateix (Sugrañes, E./Angel,À, 2007).</p> <p>8.1- Camps (2013), planteja que el Psicomotricista ha d’ajudar a l’infant a la construcció, apropiació o reparació d’un embolcall corporal propi a través de la qual es pugui sentir contingut tant a nivell psíquic com corporal.</p> <p>-“El Psicomotricista a través de l’empatia tònica s’inscriu en una actitud d’escolta que afavoreix la comunicació al temps que manté una distància en una atmosfera de seguretat” (Aucouturier 1989).</p>	<p>7.2- L’acompanyament per part de l’adult és una condició indispensable per la creació d’un vincle d’aferrament segur.</p> <p>8.2- La contenció és una condició indispensable per la creació d’un vincle d’aferrament segur.</p>				
--	--	--	--	--	--	--

<p>9- “La interacció amb un nen petit mitjançant nombrosos intercanvis afectuosos, sensibles i estimulants i instruccions clares i serenes i una disciplina no violenta, però constant, dóna lloc a l'establiment de relacions positives, carinyoses, a més a més de crear-se un repertori de models de destreses socials” (Mary Ainsworth 1979; Rutter,1979a).</p>	<p>9.1- “L'Educació Psicomotriu és una tècnica que mitjançant el cos i el moviment s'adreça a la persona en la seva totalitat. La seva pràctica possibilita a l'infant sentir-se millor i amb un cos més preparat, situar-se en l'espai, el temps i el món dels objectes i així poder arribar a una transformació i harmonia de les seves formes de relació amb els demés” (J. De Ajuriaguerra).</p>				
--	--	--	--	--	--

BIBLIOGRAFIA:

- Arnaiz,P., Rabadán, M. i Vives, I. (2001) *La Psicomotricidad en la escuela*. Editorial Aljibe.
- Aucouturer, B. (1985) *La Práctica Psicomotriz*. Editorial Científico médica.
- John Bowlby, J. (1993) *El apego*. Editorial Paidós.
- John Bowlby, J. (2014) *Vínculos afectivos: formación, desarrollo y pérdida*. Ediciones Morata.
- Calmels, D. *Espacio Habitado*. Editorial Homo Sapiens.
- Chokler, M.(2005) *Los organizadores del desarrollo*. (2ª ed.) Buenos Aires: Editorial Cinco.
- Pikler, E. (1985) *Moverse en libertad: El desarrollo de la motricidad global*. Editorial Narcea.
- Sugrañes, E. i Angel, A. (2007) *La Educación Psicomotriz*. (3-8ª ed.) Editorial Graó.
- Szanto Feder, A. (2011) *Una mirada adulta sobre el niño en acción*. Editorial Cinco.

Taula 2 Coherència Lògica

II- Coherència lògica:

Les mancances en seguretat i confiança, que tenen manifestacions en les sessions de Psicomotricitat, com les que es descriuen en la columna (a) quan es porten a terme actuacions /activitats d'intervenció psicomotriu, com les descrites en la columna b) possibiliten als infants els efectes descrits en la columna (c)?

- Assenyalar amb una X la resposta (Sí) (No)

Es poden fer les observacions que es considerin oportunes, al final de la taula o taules de cada àmbit.

a) Indicadors de manca de seguretat i confiança	b) Intervencions en Psicomotricitat	Efectes	SI/NO	Observacions (*)
<p>1.- <u>Relació amb l'espai:</u> ocupació de tot l'espai o utilització d'un espai restringit.</p> <p>2.- <u>Relació amb el temps:</u> dificultats per acceptar les ruptures, salts d'una activitat a una altra, dificultats per donar inici a l'activitat o finalitzar-la.</p> <p>3.- <u>Relació amb l'adult:</u> dependència de l'adult en forma de provocació o recerca d'aprovació.</p> <p>4.- <u>Rol dins el grup:</u> dependència dels altres i dificultats per formar part del grup.</p>	<p>1.- <u>A nivell estructural:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ritual d'entrada ▪ Circuit ▪ Joc simbòlic ▪ Tornada a la calma <p>2.- <u>Actituds del Psicomotricista que generen un vincle d'aferrament segur:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ L'acompanyament ▪ Escoltar a l'infant ▪ Reconèixer positivament ▪ Ser símbol d'una llei asseguradora ▪ Empatitzar 	<p>1.1-L'ubicació per part de l'infant al centre o alçada en l'espai de la sala és un indicador de seguretat i confiança.</p> <p>2.1-L'acceptació de les ruptures i canvis i el poder mantenir-se en una activitat és un índex d'una major seguretat i confiança.</p> <p>3.1-La relació que estableix l'infant amb l'adult a nivell d'acceptar-lo i col·laborar amb ell ens orienta sobre el nivell de seguretat i confiança.</p> <p>4.1-El rol que desenvolupa l'infant dins el grup és un indicador de seguretat i confiança.</p>		

<p>5.- Actitud: inhibició del moviment i moviment continuat, pors, manifestacions de pèrdua de confiança.</p> <p>6- Relació amb els companys: aïllament, invasió de l'espai, destrucció, provocació, dificultat per compartir objectes.</p> <p>7.- Tipus de relació: amb agressivitat i provocativa.</p> <p>8.- Mitjans per relacionar-se: tot el cos i la mirada.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Contenir ▪ Ajustar-se en el llenguatge ▪ Posicionar-se dissimètricament ▪ Vetllar per la inclusió dins el grup 	<p>5.1-El nivell de moviment, de benestar, d'iniciativa, de tolerància a les situacions de frustració són bons indicadors per detectar la presència d'un vincle d'aferrament segur en l'infant.</p> <p>6.1-En relació als altres compartir els objectes, comunicar-se, escoltar, empatitzar, ajudar i jugar amb els altres són indicadors de que existeix seguretat i confiança en l'infant.</p> <p>7.1- El tipus de relació afectiva i cooperativa és un indicador de seguretat i confiança.</p> <p>8.1.- Si els mitjans per relacionar-se son més simbòlics i menys imaginaris, donen compte de l'existència d'un vincle d'aferrament segur.</p>		
--	---	--	--	--

(*)Fes referència amb les teves observacions als indicadors de manca de seguretat i confiança, a les intervencions en Psicomotricitat o als efectes de la intervenció o a les relacions entre ells.

En tercer lloc, en referència a la validació empírica els investigadors havien de valorar tres aspectes i amb aquesta finalitat vàrem proposar a tres investigadors que observessin una sèrie de vídeos per tal de:

a) Comprovar si les condicions estructurals i organitzatives es mantenen de forma continuada en les diferents sessions de psicomotricitat escollides al atzar per tal de poder establir una guarda relació amb la possible incidència d'aquest aspecte estructural en la seguretat i la confiança dels infants.

Analitzar les actituds del Psicomotricista en relació als infants observats i valorar si es donaven les diferents actituds plantejades que es va considerar incidien en la construcció de la seguretat i la confiança.

Taula 3 Coherència Empírica

III-Coherència empírica

A. : Coherència pràctica referida a l'estructura de les sessions de psicomotricitat i la funció del psicomotricista.

Les dades recollides en les gravacions dels tres infants observats(I, II i III) permeten recollir a través de la sessió de psicomotricitat i la intervenció del professional, el grau de presència de cada un dels indicadors, atenent a la univocitat, importància i pertinença de les dades?

S'ha valorat la presència de cadascuna de les categories atenent als següents criteris:

- a. **Sempre** si al llarg de les diferents sessions s'observa al menys 5 cops
- b. **Sovint** si al llarg de les diferents sessions s'observa al menys 3 cops
- c. **Mai** si al llarg de les diferents sessions no s'observa cap vegada

- **Univocitat** (Hi ha dades suficients en les diferents gravacions)
- **Pertinença** (Les dades que es recullen en les gravacions són pertinents)
- **Importància** (Si és una pregunta rellevant per l'estudi que es fa: 5 molt rellevant/1 gens rellevant)

Taula 3b. Funció del Psicomotricista

Taula 3a. Estructura de la sessió

ESTRUCTURA DE LA SESSIÓ						
CATEGORIES	SEMPRE	SOVINT	MAI	Univocitat SI/NO	Pertinença (SI/NO)	Importància (1-5)
1. Ritual d'entrada						
2. Circuit:						
3. Joc lliure						
4. Tornada a la calma (relaxació, dibuix...)						

FUNCIÓ DEL PSICOMOTRICISTA						
CATEGORIES	SEMPRE	SOVINT	MAI	Univocitat SI/NO	Pertinença SI/NO	Importància (1-5)
1. Acompanyar						
2. Escoltar l'infant						
3. Reconèixer positivament						
4. Ser símbol d'una llei asseguradora						
5. Empatitzar						
6. Contenir						
7. Ajustar-se en el llenguatge						
8. Posicionar-se dissimètricament						
9. Vetllar per la inclusió dins el grup						

b) Anar enregistrant la conducta donada pels tres casos observats en relació a les diferents dimensions escollides.

El que van fer els jutges es visionar diferents seqüències del període inicial, intermedi i final, omplint en paral·lel les següents graelles en les que apareixien diferents dimensions i indicadors (Extretes amb alguna modificació de Sanchez Bolarín, SDQ i diferents autors).

Taula 3c. Coherència Empírica referida a la millora de la seguretat i la confiança en l'infant en les sessions de Psicomotricitat

B. : Coherència empírica referida a la millora de la seguretat i la confiança en l'infant en les sessions de psicomotricitat

Situació I (Període inicial)					Univocitat SI/NO	Pertinència a SI/NO	Importància a (1-5)
<p>Les dades de la gravació permeten observar en l'infant objecte d'anàlisi el grau de presència de cada un dels indicadors, atenent a la univocitat, importància i pertinència de les dades?</p> <p>S'ha valorat la presència de cadascuna de les categories atenent als següents criteris:</p> <p>a. Sempre si al llarg de la sessió s'observa almenys en 5 seqüències d'interacció</p> <p>b. Sovint si al llarg de la sessió s'observa almenys 3 seqüències d'interacció</p> <p>c. Mai si al llarg de la sessió no s'observa cap vegada</p> <ul style="list-style-type: none"> • Univocitat (Els indicadors proposats s'entenen de forma clara) • Pertinència (Les dades que es recullen a les gravacions guarden relació amb l'objectiu que es pretén a través d'aquesta graella) • Importància (És un indicador rellevant per l'estudi que es realitza: 5 molt rellevant/1 gens rellevant) 							
CATEGORIES	Indicadors per valorar la seguretat i confiança	SEMPRE	SOVINT	MAI			
1.-Relació amb l'espai	1a)Alçada						
	1b)Centre						
	1c)Parets						

	1d)Racó							
	1e)Tot l'espai							
2.-Relació amb el temps	2a)Accepta les ruptures							
	2b)Es manté en l'activitat i la finalitza							
	2c)Salta d'una activitat a una altra							
	2d)Tolera l'espera							
3.-Relació amb l'adult	3a)L'accepta							
	3b)El busca							
	3c)Col·labora							
	3d)El rebutja							
	3e)Fa demandes							
	3f)L'agradeix							
	3g)Fa cas omís							
	3h)Espera la seva aprovació							
	3i)Desconfia							
	3j)El provoca							
	3k)Busca el reforç							

	3l)Evita el contacte							
4.-Rol dins el grup	4a)Lidera							
	4b)Accepta les propostes							
	4c)Imposa els seus jocs							
	4d)Segueix els altres							
5.- Actitud	5a)Es mou de forma continuada							
	5b)Presenta dificultats en regular les emocions							
	5c)Té rabietes o mal geni							
	5d)Se'l veu infeliç i desanimat							
	5e)Es distreu amb facilitat							
	5f)Fàcilment perd la confiança amb si mateix							
	5g)Presenta moltes pors							

6.-Relació amb els companys	6a)Es comunica							
	6b)Empatitza							
	6c)Comparteix els objectes							
	6d)Juga en petit grup							
	6e)Juga amb un altre							
	6f)Ofereix la seva ajuda							
	6g)Té almenys un bon amic							
	6h)Tendeix a jugar sol							
	6i)Destruïu							
	6j)Envaeix							
	6k)Es baralla amb freqüència i provoca als altres							
7.-Tipus de relació	7a)Afectiva							
	7b)Cooperativa							
	7c)Amb agressivitat							

	7d)Provocativa							
8.-Mitjans per relacionar-se	8a)La mirada							
	8b)La veu							
	8c)Els objectes							
	8d)Tot el cos							
	8e)Llenguatge							

C. : Coherència pràctica per valorar l'ajust personal i l'adaptació social a través de la participació en les sessions

Situació I

Les dades recollides en la gravació permeten observar en l'infant el grau de presència de cada un dels indicadors:

S'ha valorat la presència de cadascuna de les categories atenent als següents criteris:

- a. **Sempre** si al llarg de les diferents sessions s'observa al menys 5 cops
- b. **Sovint** si al llarg de les diferents sessions s'observa al menys 3 cops
- c. **Mai** si al llarg de les diferents sessions no s'observa cap vegada

- **Univocitat** (Els indicadors proposats s'entenen de forma clara)
- **Pertinència** (Les dades que es recullen a les gravacions guarden relació amb l'objectiu que es pretén a través d'aquesta graella)
- **Importància** (És un indicador rellevant per l'estudi que es realitza: 5 molt rellevant/1 gens rellevant)

Període inicial

CATEGORIES	SEMPRE	SOVINT	MAI
a. Amb la mirada			
b. Escoltant			
c. Motriument			
d. Verbalment			

Període intermig

CATEGORIES	SEMPRE	SOVINT	MAI
a. Amb la mirada			
b. Escoltant			
c. Motriument			
d. Verbalment			

Període final

CATEGORIES	SEMPRE	SOVINT	MAI
a. Amb la mirada			
b. Escoltant			
c. Motriument			
d. Verbalment			

Annex 1.6.b Dades obtingudes a partir de la triangulació

Taula 4 Validació Teòrica

COHERÈNCIA TEÒRICA												
Diferents marcs teòrics	UNIVOCITAT				PERTINÈNCIA				IMPORTÀNCIA			
	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I
1	si	si	si	si	si	si	si	si	5	4	5	5
2	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5
3	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5
4	si	si	si	si	si	si	si	si	5	4	5	5
5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	4	5
6	Si	si	si	si	si	si	si	si	4	4	4	5
7	Si	si	si	si	si	si	si	si	5	4	5	5
8	Si	si	si	si	si	si	si	si	5	4	5	5
9	Si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5

Taula 5 Validació Lògica

COHERÈNCIA LÒGICA				
Indicadors de manca de seguretat i confiança	J1	J2	J3	I
1	si	+ paràmetres	si	si
2	no	si	si	si
3	si	si	si	si
4	si	si	si	si
5	si	si	si	si
6	si	si	si	si
7	si	si	si	si

ANNEX 2 EN RELACIÓ A L'APARTAT DE RESULTATS

Annex 2.1 Resultats obtinguts en els diferents instruments en el Cas 1, 2 i 3

A continuació, presentem una graella amb les dades obtingudes amb cada instrument seguint els criteris de valoració per cada un d'ells que figuren en l'apartat de Metodologia.

I per tal de poder elaborar els gràfics que corresponen a l'objectiu 3 on es pot observar l'evolució dels infants en el Període inicial i final es van recollir les dades obtingudes pel Cas 1, 2 i 3 a través dels diferents instruments: H.T.P, SDQ, entrevistes a les mestres i observació. I es van relacionar les dades i realitzar una síntesi de les mateixes, seguint el següent criteri:

- Si la categoria “Mai” (0), “Sovint” (1) o “Sempre” (2) apareixia de forma repetida en tres dels quatre instruments es mantenia com a resultat final.

Únicament hem establert una excepció en aquest criteri en la Dimensió 1 de relació amb l'espai, on hem prioritzat els resultats obtinguts a les observacions per les discrepàncies trobades entre l'H.T.P i els altres instruments.

A la taula 1 realitzem una síntesi dels diferents instruments atenent al següent criteri: Es donava prioritat en la síntesi i es considerava rellevant aquell resultat que tenia major nombre de repeticions.

Aquesta síntesi la tindrem present de cara al tercer objectiu juntament amb els resultats de les observacions que han realitzat els jutges i l'investigador visionant les seqüències de vídeo i complimentant la graella 3c. de l'annex de Metodologia.

Taula 1 Resultats obtinguts a través dels diferents instruments en el Cas 1, 2 i 3

CAS 1	H.T.P		SDQ		ENTREVISTES A LES MESTRES		OBSERVACIÓ		SÍNTESI		
	PI	PF	PI	PF	PI	PF	PI	PF	PI	PF	
Dimensió 1: relació amb l'espai	a	1	0				0	1	0	1	
	b	1	2				1	2	1	2	
	c	1	0				0	0	0	0	
	d	0	0				0	1	0	1	
	e	2	0			2	1	2	1	2	1
Dimensió 2: relació amb el temps	a	0	1			0	1	0	1	0	1
	b	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1
	c	2	0	2	1	2	1	2	0	2	0
	d	0	1			0	1	0	1	0	1
Dimensió 3: relació amb l'adult	a	1	1			1	1	1	1	1	1
	b	0	1	0	1	1	1	0	1	0	1
	c	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1
	d	0	0			0	0	0	0	0	0
	e	0	1			0	1	0	1	0	1
	f	0	0			1	0	1	0	1	0
	g	1	0	2	0	2	0	2	0	2	0
	h	0	1	0	1	1	1	0	1	0	1

	i	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1
	j	2	0			2	0	2	0	2	0
	k	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1
	l	2	0			2	0	2	0	2	0
Dimensió 4: rol dins el grup	a					0	1	0	1	0	1
	b					0	1	0	1	0	1
	c					1	0	1	0	1	0
	d					0	1	0	1	0	1
Dimensió 5: actitud	a	2	1	2	0	2	1	2	1	2	1
	b	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0
	c	2	0	1	1	1	0	1	0	1	0
	d	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0
	e	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1
	f	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1
	g	2	0	2	1	2	0	2	0	2	0
Dimensió 6: relació amb els companys	a			0	1	0	1	0	1	0	1
	b			0	1	0	1	0	1	0	1
	c			0	1	0	1	0	1	0	1
	d					0	1	0	1	0	1
	e			0	1	0	1	0	1	0	1
	f			0	2	0	1	0	1	0	1
	g			0	1	0	1	0	1	0	1
	h			2	0	2	0	2	0	2	0
	i					2	0	1	0	1	0
	j					2	0	2	0	2	0
	k			2	1	2	0	2	0	2	0
Dimensió 7: tipus de relació	a	0	2	0	1	0	1	0	1	0	1
	b	0	2	0	1	0	1	0	1	0	1
	c	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0
	d	1	0			1	0	1	0	1	0
Dimensió 8: mitjans per relacionar-se	a	0	1			0	1	0	1	0	1
	b	1	1			1	1	1	1	1	1
	c	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1
	d	2	1	1	1	2	1	2	1	2	1
	e	0	1			0	1	0	1	0	1

CAS 2	H.T.P		SDQ		ENTREVISTES A LES MESTRES		OBSERVACIÓ		SÍNTESI		
	PI	PF	PI	PF	PI	PF	PI	PF	PI	PF	
Dimensió 1: relació amb l'espai	a	1	0					1	2	1	2
	b	1	2					1	1	1	1
	c	0	0					1	1	1	1
	d	0	2					1	0	1	0
	e	2	0			2	1	1	1	1	0
Dimensió 2: relació amb el temps	a	0	2			0	1	0	2	0	2
	b	0	2	0	1	0	1	0	2	0	2
	c	1	0	2	0	2	0	2	0	2	0
	d	0	2			0	1	0	2	0	2
	a	0	2			0	2	0	2	0	2
Dimensió 3: relació amb l'adult	b	0	2	0	2	0	2	0	2	0	2
	c	0	2	0	1	0	1	0	1	0	1
	d	1	0			1	0	1	0	1	0
	e	0	1			0	1	0	1	0	1
	f	0	0			0	0	0	0	0	0
	g	2	0	2	0	2	0	2	0	2	0
	h	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1
	i	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1
	j	2	0			1	0	1	0	1	0
	k	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1
Dimensió 4: rol dins el grup	l	2	0			2	0	2	0	2	0
	a					0	1	0	1	0	1
	b					0	2	0	2	0	2
	c					0	0	1	0	1	0
Dimensió 5: actitud	d					0	1	0	1	0	1
	a	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1
	b	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0
	c	1	0	2	1	2	0	2	0	2	0
	d	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0
	e	2	0	2	0	2	1	2	0	2	0
	f	2	0	2	0	1	0	1	0	1	0
	g	2	0	2	0	1	0	1	0	1	0
Dimensió 6: relació amb els companys	a			0	2	0	2	0	2	0	2
	b			0	1	0	1	0	1	0	1
	c			0	1	0	1	0	2	0	2
	d					0	1	0	2	0	2
	e			0	2	0	1	0	2	0	2
	f			0	1	0	1	0	1	0	1
	g			0	2	0	2	0	1	0	1
	h			2	0	2	0	2	0	2	0
	i					1	0	1	0	1	0
	j					1	1	1	1	1	1
Dimensió 7: tipus de relació	k			0	0	1	0	0	0	0	0
	a	0	2	0	2	0	2	0	2	0	2
	b	0	2	0	2	0	2	0	2	0	2
	c	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0
Dimensió 8: mitjans per relacionar-se	d	2	0			1	0	1	1	1	1
	a	0	1			0	1	0	1	0	1
	b	0	2			1	1	1	1	1	1
	c	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1
	d	2	1	1	1	2	1	2	1	2	1
e	0	1			0	1	0	1	0	1	

CAS 3	H.T.P		SDQ		ENTREVISTES A LES MESTRES		OBSERVACIÓ		SÍNTESI		
	PI	PF	PI	PF	PI	PF	PI	PF	PI	PF	
Dimensió 1: relació amb l'espai	a	0	0					1	2	1	2
	b	2	2					2	2	2	2
	c	1	0					0	0	0	0
	d	0	0					0	0	0	0
	e	1	2			2	1	2	1	2	1
Dimensió 2: relació amb el temps	a	0	2			0	2	0	2	0	2
	b	0	2	0	1	0	1	0	2	0	2
	c	2	0	2	1	1	0	1	0	1	0
	d	1	2			1	2	1	2	1	2
	e	1	2			1	2	1	2	1	2
Dimensió 3: relació amb l'adult	a	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0
	b	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0
	c	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	d	0	0			0	0	0	0	0	0
	e	0	1			1	1	0	1	0	1
	f	0	0			0	0	0	0	0	0
	g	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0
	h	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	i	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1
	j	0	0			0	0	0	0	0	0
Dimensió 4: rol dins el grup	k	1	2	0	1	0	1	0	1	0	1
	l	0	0			0	0	0	0	0	0
	a					0	1	0	1	0	1
	b					1	1	1	1	1	1
Dimensió 5: actitud	c					0	1	0	1	0	1
	d					1	1	1	1	1	1
	a	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1
	b	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	c	1	0	2	1	1	0	1	0	1	0
	d	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0
	e	1	0	2	1	1	1	1	0	1	0
Dimensió 6: relació amb els companys	f	2	0	2	1	2	0	2	0	2	0
	g	2	0	2	1	2	0	2	0	2	0
	a			1	2	1	2	1	2	1	2
	b			0	2	0	1	0	2	0	2
	c			0	2	0	1	0	2	0	2
	d					1	2	1	2	1	2
	e			1	2	1	2	1	2	1	2
	f			0	1	0	1	0	1	0	1
	g			1	2	1	2	1	2	1	2
	h			1	0	1	0	1	0	1	0
	i					2	0	1	0	1	0
Dimensió 7: tipus de relació	j					2	0	1	0	1	0
	k			1	0	1	0	1	0	1	0
	a	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
	b	0	2	0	2	0	2	0	2	0	2
Dimensió 8: mitjans per	c	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	d	0	0			0	0	0	0	0	0
	a	1	2			1	2	1	2	1	2
	b	1	2	0		1	2	1	2	1	2
	c	1	2	1	2	0	2	0	2	0	2

relacionar-se	d	2	1		1	2	1	2	1	2	1
	e	1	2			0	2	1	2	1	2

Annex 2.2 Resultats obtinguts en l'anàlisi de la Coherència Empírica en el Cas 1, 2 i 3

Taula 2a. Coherència Empírica
referida a l'estructura de les sessions

COHERÈNCIA EMPÍRICA																								
REFERIDA A L'ESTRUCTURA DE LES SESSIONS																								
Moments de les sessions	PERÍODE INICIAL												PERÍODE FINAL											
	UNIVOCITAT				PERTINÈNCIA				IMPORTÀNCIA				UNIVOCITAT				PERTINÈNCIA				IMPORTÀNCIA			
	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I
1.- Ritual d'entrada	si	si	Si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5
2.- Circuit	si	si	Si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5
3.- Joc Lliure	si	si	Si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5
4.- Tornada a la calma	si	si	Si	si	si	si	si	si	2	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5

Taula 2b. Coherència Empírica
referida a la funció del Psicomotricista

COHERÈNCIA EMPÍRICA FUNCÍO DEL PSICOMOTRICISTA																								
	PERÍODE INICIAL												PERÍODE FINAL											
	UNIVOCITAT				PERTINÈNCIA				IMPORTÀNCIA				UNIVOCITAT				PERTINÈNCIA				IMPORTÀNCIA			
Indicadors de manca de seguretat i confiança	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I
1	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5
2	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	4	5
3	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	4	5
4	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5
5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5
6	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	4	5
7	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5
8	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	5
9	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	5

Taula 2c. Coherència Empírica referida a la univocitat, pertinència i importància dels indicadors

CAS 1	COHERÈNCIA EMPÍRICA																									
	PERÍODE INICIAL												PERÍODE FINAL													
	UNIVOCITAT				PERTINÈNCIA				IMPORTÀNCIA				UNIVOCITAT				PERTINÈNCIA				IMPORTÀNCIA					
	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I		
D1 Relació amb l'espai	a	no	si	si	si	no	si	si	si	3	5	3	5	no	si	si	si	no	si	si	si	4	5	5	5	
	b	no	si	si	no	no	si	si	no	3	5	3	3	no	si	si	no	si	si	si	no	4	5	3	3	
	c	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	2	2	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	2	3	
	d	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	3	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	3	3	
	e	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
D2 Relació amb el temps	a	si	si	si	si	no	si	si	si	3	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	
	b	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	
	c	si	si	si	si	no	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	3	5	5	5	
	d	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	
D3																										

Relació amb l'adult	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	4	
a	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	3	5	5	5	
b	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	
c	si	si	si	si	no	si	si	si	4	5	4	4	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	4	
d	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	
e	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	4	
f	si	si	si	si	no	si	si	si	5	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	3	5	5	5	
g	si	si	si	si	no	si	si	si	5	5	4	4	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	4	
h	no	si	si	si	no	si	si	si	2	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	
i	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	
j	si	si	si	si	no	si	si	si	4	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	3	5	5	5	
k	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
l																									
D4 Rol dins el grup																									
a	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	3	4	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	
b	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	
c	si	si	si	si	no	si	si	si	5	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	

d	si	si	si	si	no	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
D5 Actitud																									
a	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
b	si	si	si	si	no	si	si	si	4	5	4	4	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
c	si	si	si	si	no	si	si	si	5	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
d	si	si	si	si	no	si	si	si	5	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
e	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
f	si	si	si	si	no	si	si	si	5	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
g	si	si	si	si	no	si	si	si	5	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
D6 Relació amb els companys																									
a	si	si	si	si	no	si	si	si	5	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
b	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
c	si	si	si	si	no	si	si	si	5	5	3	5	si	si	si	si	no	si	si	si	5	5	5	5	
d	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	3	5	si	si	si	si	no	si	si	si	5	5	5	5	
e	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	3	5	si	si	si	si	no	si	si	si	4	5	5	5	
f	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	2	5	si	si	si	si	no	si	si	si	5	5	5	5	

g	no	si	si	no	no	si	si	no	2	5	2	2	no	si	si	no	no	si	si	no	2	5	3	3	
h	si	si	si	si	no	si	si	no	4		4	2	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	3	
i	no	si	si	si	no	si	si	no	2	5	4	3	no	si	si	no	si	si	si	si	2	5	3	3	
j	si	si	si	si	no	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	
k	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
D7 Tipus de relació																									
a	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
b	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	3	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	
c	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	
d	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	4	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	4	
D8 Mitjans per relacion ar-se																									
a	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
b	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	4	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	4	
c	si	si	si	si	no	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	
d	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
e	no	si	si	si	no	si	si	si	4	5	5	5	no	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	

CAS 2		PERÍODE INICIAL												PERÍODE FINAL											
		UNIVOCITAT				PERTINÈNCIA				IMPORTÀNCIA				UNIVOCITAT				PERTINÈNCIA				IMPORTÀNCIA			
		J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I
D1 Relació amb l'espai	a	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	3	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5
	b	si	si	si	si	si	si	si	si	3	5	4	3	si	si		si	no	si		no	4	5		4
	c	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	3	3	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	4
	d	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	3	4	si	si		si	no	si		si	4	5		4
	e	si	si	si	si	si	si	si	si	3	5	5	5	si	si		si	no	si		si	4	5		5
D2 Relació amb el temps	a	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	si	si		si	si	si		si	5	5		5
	b	si	si	si	si	si	si		si	5	5		5	si	si		si	si	si		si	4	5		5
	c	si	si	si	si	si	si		si	4	5		5	si	si		si	si	si		si	4	5		5
	d	si	si	si	si	si	si		si	5	5		5	si	si		si	si	si		si	5	5		5
D3 Relació amb l'adult																									

a	si	si			si	si		si	4	5		4	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
b	si	si	si	si	si	si	si	si	3	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	5	
c	si	si		si	si	si		si	4	5		5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
d	si	si		si	si	si		si	4	5		4	si	si	si	si	no	si	no	si	4	5		5	
e	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	3	5	
f	si	si	si	si	si	si	si	si	3	5	5	3	si	si		si	no	si	no	no	3	5		3	
g	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	3	5	si	si	si	si	no	si	si	si	3	5	3	5	
h	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	4	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	4	5	
i	si	si	si	si	si	si	si	si	3	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	3	5	
j	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	no	si	si	si	4	5	4	4	
k	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	3	5	
l	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	si	si	si	si	no	si	si	si	4	5	5	5	
D4 Rol dins el grup																									
a	si	si		si	si	si		si	5	5		5	si	si	si	si	no	si	si	si	4	5	3	4	
b	si	si	si	si	si	si	si	si	3	5	3	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	
c	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	4	4	si	si	si	si	no	si	si	si	3	5	4	4	
d	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	3	5	
D5 Actitud																									

a	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	5
b	no	si	si	si	no	si	si	si	3	5	5	3	no	si	si	si	no	si	si	si	3	5	5	4
c	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	4	5	no	si	si	si	no	si	si	si	3	5	4	4
d	no	si	si	si	no	si	si	si	4	5	3	5	no	si	si	si	no	si	si	si	3	5	3	4
e	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	3	5	no	si	si	si	no	si	si	si	3	5	3	5
f	no	si	si	si	no	si	si	si	3	5	4	5	no	si	si	si	no	si	si	si	3	5	3	5
g	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	no	si	si	si	no	si		si	3	5	4	5
D6 Relació amb els companys																								
a	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	3	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	3	5
b	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	3	5
c	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	3	5
d	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5
e	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5
f	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	3	5	4	5
g	no	si	si	no	no	si	si	no	3	5	5	3	no	si	si	no	no	si	si	no	2	5	4	3
h	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	4	4	si	si	si	si	no	si	si	si	3	5	4	3
i	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	3	4	si	si	si	si	no	si	si	no	2	5	5	3

j	no	si	si	si	no	si	si	si	3	5	3	5	si	si	si	si	no	si	si	si	3	5	5	5	
k	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	5	si	si	si	si	no	si	si	si	3	5	4	4	
D7 Tipus de relació																									
a	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	3	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	4	5	
b	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	3	5	si	si		si	si	si		si	4	5		5	
c	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	4	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	4	
d	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	3	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	3	3	
D8 Mitjans per relacionar-se																									
a	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
b	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	2	3	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	3	3	
c	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	3	4	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	3	5	
d	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	3	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	4	5	
e	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	4	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	5	

CAS 3				PERÍODE INICIAL												PERÍODE FINAL													
	UNIVOCITAT				PERTINÈNCIA				IMPORTÀNCIA				UNIVOCITAT				PERTINÈNCIA				IMPORTÀNCIA								
	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	
D1 Relació amb l'espai	a	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	4	5	5	5
	b	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	3	4	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	4				
	c	si	si	si	si	no	si	si	si	3	5	3	4	si	si		si	si	si		si	4	5	5	4				
	d	no	si	si	si	no	si	si	si	3	5	3	4	si	si		si	si	si		si	4	5	5	4				
	e	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5				
D2 Relació amb el temps	a	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	5	si	si	si	si	no	si	si	si	4	5	4	5				
	b	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5				
	c	no	si	si	si	no	si	si	si	3	5	4	5	si	si		si	si	si		si	4	5		5				
	d	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5				
D3																													

Relació amb l'adult	a	si	si	si	si	no	si	si	si	4	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5		
	b	si	si	si	si	si	si		si	5	5		5	si	si		si	si	si	si	si	4	5		5	
	c	si	si		si	no	si		si	5	5		5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	
	d	si	si		si	no	si		no	5	5		5	si	si		si	si	si	si	si	4	5		4	
	e	si	si		si	no	si		si	3	5		5	si	si		si	si	si	si	si	4	5		5	
	f	si	si		si	no	si		no	5	5		4	si	si		si	si	si	si	si	3	5		3	
	g	no	si		si	no	si		si	2	5		5	no	si		si	no	si		si	3	5		5	
	h	si	si	si	si	no	si	si	si	4	5	4	4	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	4	
	i	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	4	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	5	
	j	si	si		si	no	si		no	4	5		4	si	si		si	si	si		si	4	5		5	
k	si	si		si	no	si		no	4	5		5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	5		
l	si	si		si	si	si		si	5	5		5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	5		
D4 Rol dins el grup	a	si	si		si	no	si		si	4	5		5	si	si		si	si	si		si	4	5		5	

b	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	4	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	
c	si	si		si	no	si		si	5	5		5	si	si		si	si	si		si	4	5		5	
d	si	si	si	si	no	si	si	si	4	5	3	4	si	si		si	si	si		si	4	5		5	
D5 Actitud																									
a	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	5	si	si	si	si	si	si		si	3	5	3	5	
b	no	si		si	no	si		si	3	5		4	no	si	si	si	no	si	si	si	3	5	4	5	
c		si		si		si		si		5		5	si	si		si	si	si	si	si	4	5		5	
d	si	si		si	no	si		si	3	5		4	si	si		si	si	si		si	5	5		5	
e	si	si		si	no	si		si	5	5		5	si	si		si	si	si		si	4	5		5	
f	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
g	si	si	si	si	no	si	si	si	5	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
D6 Relació amb els companys																									
a	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
b	si	si		si	si	si		si	5	5		5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	4	5	
c	si	si	si	si	no	si	si	si	5	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	4	5	
d	si	si		si	no	si		si	4	5		5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	

e	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	5	
f	si	si	si	si	no	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
g	no	si	no	no	no	si	no	si	2	5	4	4	no	si	si	si	si	si	si	si	2	5	4	3	
h	si	si	no	si	si	si	si	si	5	5	5	5	si	si	si	no	si	si	si	no	4	5	4	4	
i	no	si	no	no	si	si	si	si	3	5	4	4	si	si	si	no	si	si	si	no	2	5	4	2	
j	si	si	si	si	no	si	no	no	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	5	
k	si	si	si	si	no	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5		5	
D7 Tipus de relació																									
a	si	si	si	si	no	si	si	si	5	5	4	5	si	si		si	si	si		si	5	5		5	
b	si	si	si	si	no	si	si	si	4	5	3	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	
c	si	si		no	no	si		no	4	5		4	si	si		si	si	si		si	4	5		4	
d	si	si		si	no	si		si	4	5		5	si	si		si	si	si		si	4	5		5	
D8 Mitjans per relacionar-se																									
a	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
b	si	si		si	si	si		si	4	5		4	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	4	4	
c	si	si	si	si	no	si	si	si	4	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	

d	si	si		si	no	si		si	4	5		5	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	
e	no	si	si	si	no	si	si	si	4	5	4	5	si	si	si	si	si	si	si	si	4	5	5	5	

Taules 2d. Coherència Empírica referida a la participació en les sessions

COHERÈNCIA EMPÍRICA REFERIDA A LA PARTICIPACIÓ EN LES SESSIONS																																				
CAS 1	PERÍODE INICIAL																PERÍODE FINAL																			
	CATEGORIES UNIVOCITAT PERTINÈNCIA IMPORTÀNCIA				CATEGORIES UNIVOCITAT PERTINÈNCIA IMPORTÀNCIA				CATEGORIES UNIVOCITAT PERTINÈNCIA IMPORTÀNCIA				CATEGORIES UNIVOCITAT PERTINÈNCIA IMPORTÀNCIA				CATEGORIES UNIVOCITAT PERTINÈNCIA IMPORTÀNCIA				CATEGORIES UNIVOCITAT PERTINÈNCIA IMPORTÀNCIA				CATEGORIES UNIVOCITAT PERTINÈNCIA IMPORTÀNCIA											
INDICADORS	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I
a. Amb la mirada	2	1	1	1	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	2	2	2	2	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	5	5	5	5
b. Escoltant	1	0	0	0	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	2	2	2	2	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	5	5	5	5
c. Motriument	2	2	2	2	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	1	1	1	2	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	5	5	5	5
d. Verbalment	1	0	0	0	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	2	2	2	2	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	5	5	5	5

**COHERÈNCIA EMPÍRICA
REFERIDA A LA PARTICIPACIÓ EN LES SESSIONS**

CAS 2	PERÍODE INICIAL																PERÍODE FINAL																			
	CATEGORIES				UNIVOCITAT				PERTINÈNCIA				IMPORTÀNCIA				CATEGORIES				UNIVOCITAT				PERTINÈNCIA				IMPORTÀNCIA							
INDICADORS	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I
a. Amb la mirada	1	1	1	1	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	2	2	2	2	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	5	5	5	5
b. Escoltant	1	0	0	0	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	2	2	2	1	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	5	5	5	5
c. Motriument	1	1	1	2	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	1	2	1	1	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	5	5	5	5
d. Verbalment	1	0	0	0	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	2	1	2	2	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	5	5	5	5

**COHERÈNCIA EMPÍRICA
REFERIDA A LA PARTICIPACIÓ EN LES SESSIONS**

CAS 3	PERÍODE INICIAL																PERÍODE FINAL																			
	CATEGORIES				UNIVOCITAT				PERTINÈNCIA				IMPORTÀNCIA				CATEGORIES				UNIVOCITAT				PERTINÈNCIA				IMPORTÀNCIA							
INDICADORS	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I	J1	J2	J3	I
a. Amb la mirada	1	1	1	1	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	1	1	1	1	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	5	5	5	5
b. Escoltant	0	0	0	0	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	1	2	1	1	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	5	5	5	5
c. Motriument	1	2	2	2	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	1	1	1	1	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	5	5	5	5
d. Verbalment	0	0	1	0	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	1	1	2	1	si	si	si	si	si	si	si	si	5	5	5	5	5	5	5	5

COHERÈNCIA EMPÍRICA REFERIDA A LA MILLORA DE LA SEGURETAT I LA CONFIANÇA EN L'INFANT EN LES SESSIONS DE PSICOMOTRICITAT

En aquesta graella apareixen les dades obtingudes a través de la triangulació dels tres jutges i l'observador. Tenint present els diferents indicadors i dimensions motiu d'estudi després de visionar les seqüències de vídeo i complimentar la taula que figura a l'annex de Metodologia (Taula 3c) per tal d'observar els canvis en la seguretat i la confiança en els tres casos motiu d'estudi.

Taula 2e. Coherència Empírica referida a la millora de la seguretat i la confiança en l'infant en les sessions de Psicomotricitat

CAS 1	JUTGE 1			JUTGE 2			JUTGE 3			INVESTIGADOR		
	Període inicial	Període intermedi	Període final	Període inicial	Període intermedi	Període final	Període inicial	Període intermedi	Període final	Període inicial	Període intermedi	Període final
D1	0	1	1	1	1	1	0	2	1	0	1	1
a												
b	0	1	2	1	2	1	1	2	2	1	2	2
c	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
d	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1
e	2	1	1	2	2	1	1	2	2	2	2	1
D2	NV	0	NV	0	0	2	0	0	1	0	0	1
a												
b	0	0	1	0	0	2	1	1	1	0	0	1
c	NV	2	0	2	0	0	2	2	0	2	2	0
d	0	0	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1
D3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
a												
b	0	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	1
c	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1
d	NV	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
e	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1

f	0	1	0	1	1	0	0	1	0	1	1	0
g	2	1	0	2	0	1	1	1	0	2	1	0
h	NV	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	1
i	0	1	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1
j	2	0	0	1	1	0	2	0	0	2	0	0
k	0	1	0	0	2	1	1	1	1	0	1	1
l	2	1	0	2	0	0	1	0	0	2	0	0
D4	0	0	NV	0	0	1	0	0	1	0	0	1
a	NV	1	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1
b	NV	1	1	1	1	0	2	1	0	1	1	0
c	0	1	0	0	0	1	1	1	1	0	1	1
D5	2	2	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1
a	NV	0	0	1	1	0	1	0	0	1	0	0
b	0	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0
c	NV	0	0	1	1	0	1	0	0	1	0	0
d	2	2	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1
e	2	0	0	1	1	1	2	0	0	2	0	1
f	2	0	0	1	1	1	2	0	0	2	0	1
g	NV	0	NV	2	0	0	2	0	0	2	0	0
D6	0	1	1	0	0	2	0	1	1	0	1	1
a	0	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	1
b	0	0	1	0	0	1	0	1	1	0	1	1
c	0	0	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1
d	0	0	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1
e	0	0	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1
f	0	0	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1
g	0	0	1	0	0	NV	0	0	1	0	0	1
h	1	1	0	1	1	0	1	1	0	2	1	0

a	i	1	1	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0
	j	1	1	0	2	1	0	1	0	0	2	0	0
	k	1	1	0	1	0	0	1	0	0	2	0	0
	D7	0	0	1	0	0	2	0	0	1	0	0	1
	b	0	0	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1
	c	1	1	0	2	1	0	1	1	0	1	1	0
	d	1	1	0	2	1	0	1	1	0	1	1	0
	D8	0	0	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1
	a	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1
	b	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1
c	2	0	1	2	1	2	2	1	1	2	1	1	
d	0	0	1	0	1	2	0	1	1	0	1	1	
CAS 2	JUTGE 1			JUTGE 2			JUTGE 3			INVESTIGADOR			
	Període inicial	Període intermedi	Període final	Període inicial	Període intermedi	Període final	Període inicial	Període intermedi	Període final	Període inicial	Període intermedi	Període final	
	D1	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1	2	
	a	1	2	1	1	1	NV	1	2	2	1	2	1
	b	1	0	1	1	1	1	0	0	1	0	1	
	c	1	0	0	1	NV	NV	1	0	0	1	0	0
	d	1	2	1	2	NV	NV	1	2	1	1	2	1
	e	0	2	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2
	D2	0	1	2	NV	1	2	0	1	2	0	1	2
	a	0	1	2	NV	1	2	0	1	2	0	1	2
b	0	1	2	NV	1	2	0	1	2	0	1	2	

D3	c	2	0	0	NV	0	0	2	0	0	2	0	0	
	d	0	1	2	NV	1	2	0	1	2	0	1	2	
	a	0	1	2	NV	2	2	1	1	2	0	1	2	
	b	0	1	2	1	1	1	0	0	2	0	1	2	
	c	0	1	1	NV	NV	2	0	1	1	0	1	1	
	d	2	0	0	NV	0	0	1	0	0	1	0	0	
	e	0	1	1	0	0	1	0	1	1	0	1	1	
	f	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	
	g	2	0	0	1	0	0	2	0	0	2	0	0	
	h	0	1	1	0	1	2	1	1	1	0	1	1	
	i	0	1	2	0	1	1	0	1	1	0	1	1	
	j	2	0	0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	
D4	k	0	0	1	1	1	2	0	1	1	0	1	1	
	l	2	1	0	NV	0	0	2	0	0	2	0	0	
	a	0	0	1	0	NV	0	0	0	1	0	0	1	
	b	0	1	1	0	1	2	0	2	2	0	2	2	
	c	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	
	d	0	2	1	0	1	1	0	2	1	0	2	1	
	D5	a	2	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1
		b	1	0	0	2	0	0	1	0	0	1	0	0
		c	2	0	0	2	NV	0	2	0	0	2	0	0
		d	1	0	0	1	0	0	2	0	0	1	0	0
		e	2	1	0	1	1	0	2	1	0	2	1	0
		f	1	1	0	2	1	0	1	1	0	1	1	0
g		1	1	0	2	1	0	1	1	0	1	1	0	

D6	a	0	1	2	1	1	1	0	1	2	0	1	2	
	b	0	1	1	0	NV	1	0	1	2	0	1	1	
	c	0	1	2	0	1	1	0	2	2	0	1	2	
	d	0	1	2	0	1	2	0	2	2	0	1	2	
	e	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	
	f	0	1	1	0	NV	1	0	1	1	0	1	1	
	g	0	1	1	0	NV	1	0	1	1	0	1	1	
	h	2	0	0	2	0	1	2	0	0	2	0	0	
	i	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	
	j	1	0	1	2	0	NV	1	0	1	1	0	1	
	k	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	D7	a	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2
		b	0	0	2	0	0	2	0	1	2	0	0	2
c		1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	
d		2	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	
D8		a	0	1	1	0	1	1	0	1	2	0	1	1
	b	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	
	c	0	1	1	0	1	1	0	1	2	0	1	1	
	d	2	1	1	1	1	2	2	2	2	2	1	1	
	e		1	1	0	1	1	0	1	2	0	1	1	

CAS 3		JUTGE 1			JUTGE 2			JUTGE 3			INVESTIGADOR		
		Període inicial	Període intermedi	Període final	Període inicial	Període intermedi	Període final	Període inicial	Període intermedi	Període final	Període inicial	Període intermedi	Període final
D1	a	1	2	2	1	2	2	1	2	2	1	2	2
	b	2	2	2	1	NV	2	2	2	2	2	2	2
	c	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	d	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	e	2	2	1	1	NV	1	2	2	1	2	2	1
D2	a	0	1	2	1	1	2	0	1	1	0	1	2
	b	0	1	2	0	1	2	0	2	2	0	1	2
	c	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0
	d	1	1	2	1	1	2	1	2	1	1	1	2
	e	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2
D3	a	0	1	1	1	1	1	0	1	2	0	1	1
	b	0	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1
	c	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
	d	0	1	1	0	1	1	1	0	1	0	1	1
	e	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	f	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0
	g	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	h	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1
	i	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	j	0	1	1	0	1	1	0	1	0	0	1	1
	k	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
l	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

D4	a	0	1	1	0	0	1	0	1	1	0	1	1
	b	2	2	1	1	1	1	1	2	2	1	2	1
	c	0	0	0	1	1	1	0	0	1	0	0	1
	d	1	1	1	1	1	0	1	1	2	1	1	1
D5	a	2	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1
	b	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	c	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0
	d	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0
	e	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0
	f	1	0	0	2	0	0	2	0	0	2	0	0
	g	1	0	0	2	0	0	2	0	0	2	0	0
D6	a	1	2	2	1	1	1	1	2	2	1	2	2
	b	0	1	2	1	1	1	0	1	2	0	1	2
	c	0	2	2	0	2	2	0	2	2	0	2	2
	d	1	1	2	0	1	2	1	1	2	1	1	2
	e	1	1	2	1	2	2	1	2	2	1	2	2
	f	0	1	1	0	NV	1	0	1	1	0	1	1
	g	1	1	1	NV	NV	0	1	1	2	1	1	2
	h	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0
	i	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0
	j	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0
D7	k	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0
	a	1	1	2	2	2	1	1	1	2	1	1	2
	b	0	2	2	1	2	2	0	1	2	0	2	2

c	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
d	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
D8	1	1	2	1	1	2	1	2	2	1	1	2
a	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1	1	2
b	0	2	2	0	2	2	0	1	2	0	2	2
c	2	1	1	1	1	2	2	1	1	2	1	1
d	1	1	2	0	1	1	1	1	1	1	1	1
e	1	1	2	0	1	1	1	1	1	1	1	1

Aportacions dels Judges:

- k) El Jutge 1 considera que els paràmetres utilitzats en els instruments per mesurar l'evolució dels infants són d'una gran rellevància (pertinents i importants). Estan clarament definits i permeten mostrar d'una forma clara l'evolució dels casos motiu d'estudi.
- l) El Jutge 2 considera que l'indicador: b) Es queixa amb freqüència de malestar referent a la dimensió 5 és molt genèric i l'indicador: d) Se'l veu infeliç i desanimat no es pot valorar fàcilment. L'indicador: g) Té almenys un bon amic referent a la Dimensió 6 Relació amb els companys és difícil de valorar. L'indicador: i) Destruïx no sabem si es refereix al joc o el material. Per últim, l'indicador e) Llenguatge hauria de definir que es tracta de llenguatge verbal. I que en relació a les categories "Mai" hauria de ser de 1 a 3 vegades.

